

ODBORU ZA PRAVA DJETETA
Ujedinjenih naroda

TREĆE I ČETVRTO
PERIODIČNO IZVJEŠĆE
po članku 44., stavak 1., točka (b)
KONVENCIJE O PRAVIMA DJETETA

REPUBLIKA HRVATSKA
(prosinac 2010.)

SADRŽAJ

	Paragraf	str.
UVOD	1-2	4
I. OPĆE MJERE PROVOĐENJA	3-86	4
A. Odredbe domaćeg zakonodavstva i strateški dokumenti koji usmjeruju ostvarivanje prava djeteta kako su propisana u Konvenciji (članak 4. i 41. Konvencije)	3-68	4
B. Mehanizmi na nacionalnoj ili lokalnoj razini za koordinaciju politike u odnosu na djecu	69-76	15
C. Međunarodna suradnja	77-80	19
D. Neovisna ustanova za ljudska prava	81	20
E. Približavanje načela i odredbi Konvencije djeci i odraslima (članak 42. i 44., stavak 6.)	82-83	20
F. Financijska sredstva usmjerena djeci	84-86	21
II. DEFINICIJA POJMA „DIJETE” (članak 1.)	87-89	22
III. OPĆA NAČELA	90-105	23
A. Nediskriminacija (članak 2.)	90-93	23
B. Najbolji interes djeteta (članak 3.)	94-96	24
C. Pravo na život, opstanak i razvoj (članak 6.)	97-100	26
D. Poštivanje mišljenja djeteta (članak 12.)	101-105	28
IV. GRAĐANSKA PRAVA I SLOBODE	106-137	30
A. Prijava rođenja, ime i državljanstvo (članak 7.)	106-109	30
B. Zaštita identiteta (članak 8.)	110-113	31
C. Sloboda izražavanja i pravo na traženje, primanje i širenje informacija (članak 13.)	114-117	32
D. Sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti (članak 14.)	118-119	32
E. Sloboda udruživanja i mirnog okupljanja (članak 15.)	120-122	33
F. Zaštita privatnosti i ugleda (članak 16.)	123-127	34
G. Pristup djece informacijama iz raznih izvora i zaštita od materijala štetnih za njihovu dobrobit (članak 17.)	128-131	37
H. Zabrana mučenja ili drugog okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja, uključujući i tjelesno kažnjavanje te mjere oporavka i socijalne reintegracije (članak 28., stavak 2., 37. točka (a) i 39.)	132-137	40
V. OBITELJSKO OKRUŽENJE I ALTERNATIVNA SKRB	138-178	43
A. Obiteljsko okruženje i roditeljsko vođenje koje uzima u obzir razvojne sposobnosti djeteta (članak 5.)	138-139	43
B. Zajedničke odgovornosti roditelja, pomoć roditeljima i pružanje usluga skrbi za dijete (članak 18.)	140-143	44
C. Odvajanje od roditelja (članak 9.)	144-149	45
D. Ponovno okupljanje obitelji (članak 10.)	150	46
E. Potraživanje uzdržavanja za dijete (članak 27. stavak 4.)	151-152	46
F. Djeca lišena obiteljskog okruženja/ bez odgovarajuće roditeljske skrbi (članak 20.)	153-156	47
G. Periodično provjeravanje smještaja (članak 25.)	157-158	50
H. Posvojenje, nacionalno i međudržavno (članak 21.)	159-162	51
I. Nezakonito odvođenje i zadržavanje djeteta (članak 11.)	163-164	51

	J. Zlostavljanje i zanemarivanje uključujući tjelesni i psihološki oporavak i socijalnu reintegraciju (članak 19. i 39.)	165-178	52
VI.	INVALIDITET, OSNOVNO ZDRAVLJE I SOCIJALNA SKRB	179-240	56
	A. Djeca s invaliditetom (članak 23.)	179-193	56
	B. Opstanak i razvoj (članak 6. stavak 2.)	194	61
	C. Zdravlje i zdravstvene službe (članak 24.)	195-232	61
	D. Socijalna sigurnost i službe i ustanove za skrb o djeci (članak 26. i 18. stavak 3.)	233-237	72
	E. Životni standard (članak 27.)	238-240	74
VII.	OBRAZOVANJE, SLOBODNO VRIJEME I KULTURNE AKTIVNOSTI	241-271	77
	A. Obrazovanje, uključujući strukovnu poduku i usmjerenje (članak 28.)	241-264	77
	B. Obrazovni ciljevi, u odnosu na kvalitetu obrazovanja (članak 29.)	265	84
	C. Odmor, igra, slobodno vrijeme i kulturne i umjetničke aktivnosti (članak 31.)	266-271	84
VIII.	POSEBNE MJERE ZAŠTITE	272-385	87
	A. Djeca u hitnim situacijama	272-302	87
	1. Djeca bez pratnje / izbjeglice (članak 22.)	272-290	87
	2. Djeca u oružanim sukobima, uključujući tjelesni i psihički oporavak i socijalnu integraciju (članak 38. i 39.)	291-302	90
	B. Djeca u sukobu sa zakonom, žrtve i svjedoci	303-326	96
	1. Provođenje pravne zaštite maloljetnika (članak 40.)	303-306	96
	2. Djeca lišena slobode /članak 37. točka (b), (c) i (d)/	307-317	97
	3. Osuđivanje maloljetnika, osobito zabrana smrtne kazne i doživotnog zatvora te postojanje alternativnih sankcija na temelju restorativnog pristupa /članak 37. točka (a)/	318-326	100
	C. Djeca izložena izrabljivanju, uključujući tjelesni i psihički oporavak i socijalnu integraciju (članak 39.)	327-369	101
	1. Gospodarsko izrabljivanje, uključujući i rad djece (članak 32.)	327-335	101
	2. Seksualno iskorištavanje i zlostavljanje (članak 34.)	336-346	102
	3. Drugi oblici izrabljivanja – trgovanje ljudima (članak 35. i 36.)	347-369	104
	D. Djeca pripadnici manjina ili autohtone/starosjedilačke skupine (članak 30.)	370-382	107
	E. Djeca na ulici	383-385	110
IX.	PROVEDBA FAKULTATIVNIH PROTOKOLA UZ KONVENCIJU	386	110
X.	ZAKLJUČNE NAPOMENE	387-389	110
XI.	PRILOZI	389	110

UVOD

1. Sukladno obvezama preuzetim pristupanjem *Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta* (dalje: Konvencija), Republika Hrvatska (dalje: RH) je kao država stranka, prema članku 44., stavku 1.b, obvezna Odboru za prava djeteta Ujedinjenih naroda (dalje: Odbor) podnositi periodična izvješća o stanju prava djeteta. Temeljem Zaključka Odbora na Drugo periodično izvješće, ovo Izvješće kombinacija je Trećeg i četvrtog periodičnog izvješća RH o provedbi Konvencije o pravima djeteta (dalje: Izvješće) i podnosi se za razdoblje od lipnja 2004. do studenog/prosinca 2010. (dalje: izvještajno razdoblje).
2. Izvješće je izrađeno u skladu s Općim smjernicama Odbora (2005.) koje se odnose na uređenje i sadržaj redovitih izvješća koja države stranke podnose u skladu s člankom 44. stavak 1. točka (b) Konvencije, dodatku Općim smjernicama i Preporukama Odbora na Drugo periodično izvješće (pri čemu smo se držali predložene duljine, odnosno broja stranica). Napominjemo kako smo u obzir uzeli i nove Opće smjernice od 23. studenoga 2010. na način da smo, u mjeri u kojoj je to bilo moguće, a s obzirom na trenutak finalizacije teksta, Izvješće dopunili određenim brojem novih informacija. Također smo se, poštujući činjenicu da nije izrađen Zajednički osnovni dokument te slijedom tumačenja točaka 7.-10. novih smjernica, opredijelili za dostavu Priloga (kako bismo izbjegli opteretiti Izvješće) s određenim elementima koje treba sadržavati Zajednički osnovni dokument (Prilog 1.). Izvješće je izradila stručna Radna skupina sastavljena od predstavnika iz: Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Državnog zavoda za statistiku. Izvješće je razmotreno te usvojeno na posljednjoj sjednici Vijeća za djecu članovi kojega su i predstavnici istaknutih organizacija civilnog društva koje se bave zaštitom prava djeteta. Cjelokupno civilno društvo i šira javnost bit će upoznati s predstavljanjem ovog Izvješća, odnosno preporukama Odbora, na posebnim događanjima koja će se u tu svrhu upriličiti. Preporuke će biti objavljene na web stranicama relevantnih tijela, te će se redovito pratiti njihova provedba, posebice uključivanjem u nove nacionalne dokumente.¹

I. OPĆE MJERE PROVEDBE KONVENCIJE

A. Odredbe domaćeg zakonodavstva i strateški dokumenti koji usmjeruju ostvarivanje prava djeteta kako su propisana u Konvenciji (članak 4. i 41. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 9., 10. (a i b), 11. i 12.

3. U izvještajnom razdoblju, a u cilju pristupanja u članstvo Europske unije (dalje: EU), poduzet je niz aktivnosti za usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom EU te s načelima i odredbama Konvencije i drugih međunarodnih dokumenata.
4. U tom smislu daje se pregled informacija o statusu propisa kojima se štite prava djeteta te informacije o novim zakonima i strateškim dokumentima iz ovog područja. Detaljnija objašnjenja određenih odredbi ovih propisa ili njegovih izmjena nalaze se u pripadajućim područjima.

¹ Sve vrste riječi iz ovoga dokumenta, koje u hrvatskom jeziku poznaju rodne inačice i odgovarajuće deklinacije, iako su u tekstu iskazane samo u muškom rodu (poradi opsežnosti dokumenta), podrazumijevaju se i u ženskom rodu.

Prikaz zakonske regulative

5. Novim *Obiteljskim zakonom* iz 2003. (izmjene 2004. i 2007.), kojega je cjelovita primjena odgođena do 2006. zbog pripreme i organizacije sudova za njegovu primjenu, poboljšane su materijalnopravne i procesnopravne odredbe o uzdržavanju djece te su izvršene promjene i u dijelu u kojem se određuju pretpostavke za zasnivanje posvojenja na način da je ukinuta gornja dobna granica za posvojitelje te je zakonom dana mogućnost da iz osobito opravdanih razloga posvojitelj bude i osoba mlada od dvadeset i jedne godine. Također je osnovana i Radna skupina za izradu Analize učinaka primjene Obiteljskog zakona koja će donijeti preporuke za njegovo unaprjeđenje.
6. Prema izmijenjenim odredbama *Zakona o doplatku za djecu* (2006.), od 1. siječnja 2007. pravo na doplatku za djecu prošireno je na korisnike čiji mjesečni dohodak po članu kućanstva ne prelazi 50% proračunske osnovice za 2007. te se uvode 3 dohodovna razreda (umjesto dosadašnja 2), temeljem kojih se određuje osnovni iznos doplatka po djetetu. Temeljem ovih promjena najniži iznos doplatka povišen je sa 166,30 kuna na 199,56 kuna. Nadalje, Zakonom o doplatku za djecu propisano je da korisniku uz utvrđeni iznos doplatka za djecu pripada i dodatak u iznosu od po 500,00 kuna za treće i četvrto dijete. Ovaj dodatak se ne ostvaruje na temelju činjenice broja rođene djece, nego temeljem utvrđene činjenice o broju djece za koje korisnik prima doplatku. Doplatku za djecu ima trojaku ulogu: prevenciju siromaštva i socijalne isključenosti djece, zadržavanje ili podizanje kvalitete obiteljskog života i pronatalitetno usmjerenje.
7. Zaštita materinstva i reguliranje prava, koja ostvaruju zaposlene roditelje i roditelji u ovom dijelu, do 2009. bilo je uređeno *Zakonom o radu*. Zakonom je bio propisan roditeljni dopust za zaposlene majke do prve godine života djeteta, a za majke koje su rodile blizance, treće i svako naredno dijete je do treće godine života djeteta uvedeno i pravo majke na stanku za dojenje, pravo na rad u skraćenom radnom vremenu radi pojačane njege djeteta do treće godine života djeteta, pravo na neplaćeni dopust do treće godine života djeteta, pravo roditelja djeteta s teškoćama u razvoju na dopust ili na rad u skraćenom radnom vremenu do sedme godine života djeteta te pravo na rad u skraćenom radnom vremenu roditelja djeteta s teškoćama u razvoju i nakon navedene dobi. Otac djeteta ima mogućnost koristiti roditeljni dopust po isteku obveznog roditeljnog dopusta, odnosno poslije šestog mjeseca života djeteta. Propisano je i pravo na posvojiteljski dopust i prava skrbnika, a posebna pozornost poklonjena je također zaštiti zaposlene trudnice i majke do treće godine života djeteta. Novi Zakon o radu (u primjeni od 2010.) propisuje: zabranu nejednakog postupanja prema trudnicama, zaštitu trudnice, odnosno žene koja doji dijete, pretpostavku rada u punom radnom vremenu, najavu i korištenje prava, zabranu otkaza, pravo radnika da izvanrednim otkazom otkáže ugovor o radu i pravo povratka na prethodne ili odgovarajuće poslove.
8. Izmjenama *Zakona o roditeljnog dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki* (2004.) roditeljna naknada je za sve nezaposlene majke povišena s 900,00 na 1.600,00 kuna, a za zaposlene majke, za vrijeme korištenja dopunskog roditeljnog dopusta do prve godine života djeteta povišena je s 1.600,00 na iznos od 1.600,00 do 2.500,00 kuna. Isto tako, nezaposlenima majkama je roditeljni dopust sa šest mjeseci produljen do prve godine života djeteta, a svim majkama koje su rodile blizance, treće i svako sljedeće dijete omogućeno je korištenje roditeljnog dopusta do treće godine života djeteta.
9. *Zakonom o roditeljnog i roditeljskim potporama* (u primjeni je od 1. siječnja 2009.) učinjeni su daljnji pozitivni pomaci u razvoju obiteljske i populacijske politike: a.) omogućeno je korištenje roditeljskog dopusta i majci i ocu djeteta i to svim kategorijama korisnika (zaposleni roditelji u korištenju prava na roditeljni/roditeljski dopust, roditeljima koji ostvaruju drugi dohodak, poljoprivrednicima i nezaposlenim roditeljima u korištenju prava na roditeljni/roditeljsku počtuđu od rada te roditeljima izvan sustava rada u korištenju prava na roditeljni/roditeljsku brigu). Nakon protoka obveznog roditeljnog dopusta/roditeljne počtuđe od

rada/rodiljne brige majke, koji traju do 42. dana od rođenja djeteta, pravo na rodiljni dopust/rodiljnu poštedu od rada/rodiljnu brigu može se prenijeti na oca djeteta. Trajanje roditeljskog dopusta/roditeljske pošteđe od rada/roditeljske brige iznosi 6 mjeseci, za prvo i drugo rođeno dijete ili 30 mjeseci, za rođene blizance, treće i svako naredno dijete. Za zaposlene i samozaposlene roditelje ovo je osobno pravo koje oba roditelja mogu koristiti u jednakom dijelu te ga mogu koristiti pojedinačno – obostrano – istovremeno ili naizmjenično, prema osobnom dogovoru i pod uvjetom da pravo na roditeljski dopust ne koristi samo jedan od roditelja. Ako djetetov otac koristi pravo na roditeljski dopust u trajanju od najmanje tri mjeseca, roditeljski dopust produžuje se za dva mjeseca. Nezaposleni roditelji i roditelji izvan sustava rada mogu koristiti roditeljski dopust pod uvjetom istog radno-pravnog statusa roditelja i uz pisanu suglasnost majke; b.) propisano je da sve rodilje/roditelji imaju pravo na rodiljnu i roditeljsku potporu bez obzira na radno pravni status u trenutku rođenja djeteta; c.) zaposlenim roditeljima omogućuje se fleksibilno korištenje roditeljskog dopusta do osme godine života djeteta, na način da ga mogu koristiti u obliku skraćenog radnog vremena, istovremeno oba roditelja ili naizmjenično, a sve prema međusobnom dogovoru; d.) osigurano je pravo majkama/roditeljima koji ostvaruju drugi dohodak, poljoprivrednicima i nezaposlenim roditeljima na rodiljnu i roditeljsku poštedu od rada te na novčanu naknadu za vrijeme korištenja tih prava; e.) nezaposlene majke koje koriste pravo na roditeljsku poštedu od rada imaju pravo, za slučaj zaposlenja, ovo pravo prenijeti na drugog nezaposlenog roditelja, ili neiskorišteni dio prava na roditeljsku poštedu od rada nastaviti koristiti za slučaj ponovne nezaposlenosti; f.) pravo na novčanu pomoć tijekom rodiljne i roditeljske brige o novorođenom djetetu ostvaruje i majka/roditelj izvan sustava rada; g.) svim rodiljama/roditeljima naknada za vrijeme korištenja prava na rodiljne ili roditeljske dopuste ne može iznositi manje od 50% proračunske osnovice, odnosno 1.663,00 kune, bez obzira na radno-pravni status, eventualni iznos plaće ili rada u punom, nepunom ili skraćenom radnom vremenu; h.) osigurana je isplata jednokratne novčane pomoći za opremu novorođenog djeteta u visini 70% proračunske osnovice; te i) povećava se iznos naknade za vrijeme korištenja roditeljskog dopusta u trajanju od 6 mjeseci sa sadašnjih 2.500,00 kuna na 80% proračunske osnovice, odnosno 2.668,20 kuna. Predviđaju se izmjene ovog Zakona koje će pridonijeti usklađivanju zakonodavstva s pravnom stečevinom EU i omogućiti djelotvorniju zaštitu trudnih radnica, radnica koje su nedavno rodile i radnica koje doje dijete te kojim se otklanjanju pojmovne neujednačenosti s propisima u području rada i zaštite na radu.

10. Izmjenama *Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju* (2008.), ukinut je limit u isplati naknada za obvezni rodiljni dopust, što znači da naknada plaće za obvezni rodiljni dopust, koja je obračunata u visini od 100% osnovice za naknadu, može iznositi više od prethodno važećeg iznosa od 4.257,28 kuna. Podzakonskim propisima koji su doneseni temeljem tog zakona, proširivana su prava koja se odnose na djecu.
11. Sustav socijalne skrbi definiran je *Zakonom o socijalnoj skrbi* (1997.) kao temeljnim zakonom kojim se uređuje način obavljanja i financiranja djelatnosti socijalne skrbi, korisnici, prava, postupak za ostvarivanje tih prava, te druga pitanja od značenja za ovu djelatnost. Izmjenama Zakona iz 2006. godine osnivaju se obiteljski centri te uvodi provođenje inspeksijskog nadzora. Izmjenama iz 2007. godine postignuti su sljedeći ciljevi: smanjenje broja prava njihovim objedinjavanjem; bolja ciljanost prava preciznijim definiranjem uvjeta za njihovo ostvarivanje; jednostavniji pristup korisnika pravima; bolji obuhvat korisnika uvođenjem prava na status roditelja njegovatelja; bolji obuhvat korisnika uvođenjem novih sadržaja u pravo na skrb izvan vlastite obitelji; bolji obuhvat korisnika uvođenjem novog sadržaja u pravo na pomoć i njegu u kući – stručna pomoć u obitelji (patronaža); i podizanje kvalitete stručnog rada davanjem mogućnosti osnivanja strukovnih komora stručnih radnika u djelatnosti socijalne skrbi. Planira se donošenje novog Zakona

koji bi sadržavao nove kriterije za ostvarivanje socijalnih pomoći i usluga, uspostavljanje standarda kvalitete socijalnih usluga, uvjete za provođenje deinstitutionalizacije i razvijanje novih izvaninstitucijskih usluga socijalne skrbi, te izbor i poboljšanje usluga koje korisnik može ostvariti u procesima socijalne integracije.

12. **Zakonom o udomiteljstvu** (2007.) osigurano je detaljnije i kvalitetnije uređenje udomiteljstva kao načina pružanja usluga skrbi izvan vlastite obitelji – smanjen je broj djece koja mogu biti smještena u jednoj udomiteljskoj obitelji, propisana je osobna naknada udomitelju i dr.
13. **Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji** (2004.) propisana su prava stradalnika iz Domovinskog rata odnosno hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji.
14. **Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o predškolskom odgoju i nãobrazbi** iz 2007., koji je u cijelosti usklađen sa zakonodavstvom EU, omogućeno je da i strane fizičke i pravne osobe mogu osnivati dječje vrtiće u RH.
15. **Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi** iz 2008. (mijenjan 2009. i 2010.), koji mijenja dotadašnji Zakon o osnovnom školstvu i Zakon o srednjem školstvu, uređuje se djelatnost osnovnog i srednjeg odgoja i obrazovanja u javnim ustanovama. Zakon regulira usklađeni sustav vanjskog vrednovanja i samovrednovanja radi učinkovite provjere kvalitete odgojno-obrazovnog sustava, kojoj će pridonijeti i nova rješenja stručnog osposobljavanja i usavršavanja učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja, posebice uvođenjem sustava licenciranja.
16. **Zakonom o udžbenicima za osnovnu i srednju školu** (2010.) uvode se kvalitetniji udžbenici, smanjuje broj udžbenika po nastavnom predmetu i ukupno u školama te otvara mogućnost da više naraštaja koristi iste udžbenike.
17. **Zakon o strukovnom obrazovanju** (2009.) prvi je zakonski propis kojim se regulira sustav strukovnog obrazovanja – omogućuje razvoj kvalifikacija koje se temelje na kompetencijama i rezultatima učenja, uvodi moderni sustav strukovnih kvalifikacija, trajno usklađuje strukovno obrazovanje s potrebama tržišta rada te izgrađuje sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji omogućuje cjeloživotno učenje i mobilnost.
18. Djeca u kaznenom pravu uživaju pojačanu kaznenopravnu zaštitu, a brojne promjene kaznenog zakonodavstva (posebice iz 2006.) pridonijele su pojačanoj zaštiti djece i maloljetnika. Izdvajamo definiranje zločina iz mržnje, uvođenje pokretanja kaznenog postupka po službenoj dužnosti za određena djela, povišene kaznenopravne sankcije za počinitelje kaznenih djela protiv braka, obitelji i mladeži, kao i protiv spolne slobode ili spolnog ćudoređa. U okviru donošenja novog **Kaznenog zakona** razmotrit će se daljnje usklađivanje s međunarodnim dokumentima (Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječje prostitucije i dječje pornografije, Konvencija Vijeća Europe (dalje: VE) o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja i dr.).
19. **Prekršajni zakon** (2007.) zamijenio je dotadašnji Zakon o prekršajima iz 2002.
20. U izradi su izmjene **Zakona o sudovima za mladež** (1997.) koji će, među ostalim, uzeti u obzir promjene u području kaznenog zakonodavstva.
21. Po prvi puta se uređuje izvršavanje sankcija posebnim zakonom te je tako 2009. donesen **Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje** kojim se uređuje izvršavanje sankcija izrečenih maloljetnicima i mlađim punoljetnicima: u kaznenom postupku (odgojne mjere, kaznu maloljetničkog zatvora i sigurnosne mjere) i prekršajnom postupku (odgojne mjere, kazne maloljetničkog zatvora i zaštitne mjere). Ovim se Zakonom maloljetnicima jamči zaštita temeljnih prava te propisuje i način ostvarivanja njihove pravne zaštite.
22. Novi **Zakon o kaznenom postupku** iz 2008. (mijenjan 2009.) primjenjuje se djelomično za određena teža kaznena djela, dok će se u cijelosti početi primjenjivati od 1. rujna 2011. Osnovno obilježje ovog Zakona je novo uređenje položaja glavnih subjekata kaznenog

postupka (suda, ovlaštenog tužitelja i okrivljenika) te napuštanje sustava sudske i prijelaz na državnoodvjetničku istragu. Napravljen je značajan iskorak u zaštiti žrtve u kaznenom postupku na način da uvodi žrtvu među sudionike postupka s posebnim pravima, pri čemu se vodilo računa o pojmovnom određenju žrtve u međunarodnim izvorima i stranom zakonodavstvu. Žrtva ima posebna prava jer je kaznenim djelom povrijeđeno njeno pravo, a ne (samo) nanesena šteta. Zakon uvodi određene dužnosti tijela kaznenog postupka u postupanju prema žrtvi, te je pravni položaj žrtve diferenciran i prema nekim osobnim svojstvima (dijete, maloljetnik, žrtva kaznenog djela protiv spolnog morala). U navedenom cilju uređeno je pravo poštivanja privatnosti žrtve kao osobe koja je već proživjela traumu počinjenim kaznenim djelom kako bi se spriječila ili barem umanjila sekundarna viktimizacija neprikladnim postupanjem tijekom postupka.

23. **Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji** (2009.) donesen je uvažavajući potrebu unaprjeđenja rada svih tijela koja su dužna postupati po ovom Zakonu i Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, radi pružanja učinkovitije zaštite članova obitelji i posebice radi njegovog usklađivanja s međunarodnim dokumentima. Dodatna se pozornost posvećuje djeci i osobama s invaliditetom te se počinitelj, koji nasilje počini u nazočnosti djece ili na njihovu štetu, kažnjava težom kaznom. Nadalje, u definiciji nasilja u obitelji dodatno je razrađen pojam „ekonomsko nasilje”, proširena je definicija obitelji koja uključuje bivše bračne i izvanbračne partnere, *djecu svakog od njih i njihovu zajedničku djecu*, ukoliko su nakon prekida bračne ili izvanbračne zajednice povod predmetnog sukoba bili bivši bračni ili izvanbračni odnosi. Uvažavajući potrebu učinkovitije zaštite djece, u definiciji nasilja posebno je izdvojeno tjelesno kažnjavanje i svi drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci u odgojne svrhe. Ukoliko se kao žrtva pojavljuje dijete, propisuje se obveza nadležnog suda da o pokretanju prekršajnog postupka obavijesti službu socijalne skrbi radi poduzimanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.
24. **Zakon o suzbijanju zlorabe droga** iz 2001. (mijenjan 2002., 2004., 2007. i 2009.) određuje mjere za suzbijanje zlorabe droga, sustav za prevenciju ovisnosti i sustav za pomoć ovisnicima i povremenim korisnicima droga. Izmjenama je poboljšana rad sustava za suzbijanje zlorabe droga na područjima prevencije ovisnosti, ranog otkrivanja korisnika droga i intervencije, smanjenja štete, liječenja, rehabilitacije i društvene reintegracije ovisnika.
25. **Zakon o policijskim poslovima i ovlastima** (2009.) propisuje da policijsku ovlast prema maloljetnim osobama, mladim punoljetnim osobama i u predmetima kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika, primjenjuje posebno osposobljen policijski službenik, pri čemu je dužan voditi računa o zaštiti najboljeg interesa maloljetnika i o zaštiti njegove privatnosti. Policijska ovlast prema maloljetnoj osobi primjenjuje se u nazočnosti roditelja ili skrbnika. Ako je roditelj ili skrbnik sumnjiv kao počinitelj kaznenog djela ili prekršaja na štetu maloljetne osobe, policijska ovlast primjenjuje se u nazočnosti stručne osobe centra za socijalnu skrb.
26. **Zakon o azilu** (2007.) zamijenio je prvi Zakon iz 2003. On propisuje načela, uvjete i postupak odobravanja azila, odobravanja supsidijarne i privremene zaštite, status, prava i obveze tražitelja azila, azilanata, stranaca pod supsidijarnom zaštitom i stranaca pod privremenom zaštitom, te uvjete i postupak za poništenje i prestanak azila, supsidijarne i privremene zaštite. Izmjenama Zakona iz 2010. osigurana je potpuna usklađenost azilantskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU.
27. **Zakon o strancima** iz 2007. (mijenjan 2009.) zamijenio je zakon iz 2003. te propisuje uvjete ulaska, kretanja i boravka te rad stranaca u RH.
28. **Zakon o sigurnosti prometa na cestama** iz 2008. (zamijenio zakon iz 2004.) sadrži niz odredaba kojima je dodatno pojačana sigurnost djece u prometu.

29. *Zakon o suzbijanju diskriminacije* (2008.) svim građanima, pa tako i djeci, omogućuje ravnopravnost te sprječava njihovo stavljanje u nepovoljniji položaj. Po prvi puta se određuje središnje tijelo za suzbijanje diskriminacije – Ured pučkog pravobranitelja, a tri specijalizirana pravobranitelja (za djecu, za osobe s invaliditetom i za ravnopravnost spolova) ovlašteni su postupati po odredbama Zakona u okviru svoje nadležnosti. Planirane su izmjene i dopune Zakona kojim se usklađuje hrvatsko zakonodavstvo s pravnom stečevinom EU te doraduju iznimke od zabrane diskriminacije, sukladno komentarima stručnjaka Europske komisije (dalje: EK), te ispravljaju određene nedorečenosti u postojećem Zakonu, osobito u području spolnog uznemiravanja.
30. *Zakonom o ravnopravnosti spolova* iz 2008. (zamjenjuje zakon iz 2003.) dodatno se proširuju obveze na području obrazovanja o pitanjima ravnopravnosti spolova kao integralnog dijela sustava obrazovanja i cjeloživotnog učenja.
31. *Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći* (u primjeni od 2009.) osigurava socijalno i ekonomski ugroženoj kategoriji građana stručnu pomoć u vidu profesionalnog zastupanja pred sudom i drugim javnopravnim tijelima, uz financijsku potporu države kada se u tim postupcima odlučuje o njihovim egzistencijalnim pitanjima, a posebice kada se radi o zaštiti djece i mladih punoljetnika. Pravna pomoć utvrđuje se kao primarna i sekundarna, a kao pružatelji pravne pomoći predviđeni su odvjetnici, udruge, sindikati i pravne klinike, pri čemu su definirani oblici pravne pomoći koju pojedini od ovih subjekata može pružati te je na ovaj način prihvaćena praksa većine država EU. Kao korisnici besplatne pravne pomoći predviđena su djeca u postupcima ostvarivanja prava djeteta na uzdržavanje i djeca stranci koja su zatečena bez pratnje roditelja ili zakonskog zastupnika.
32. *Zakon o radu* iz 2010. (kao opći propis kojim su regulirani radni odnosi), sadrži odredbe o pravnoj regulativi rada maloljetnika te institutima njihove zaštite (najniža dob za zaposlenje, definiranje kada je maloljetnik poslovno sposoban za sklapanje i raskidanje ugovora o radu, zabrana rada maloljetnika na određenim poslovima štetnim za sigurnost, zdravlje, ćudoređe ili njegov razvoj, zabrana prekovremenog rada maloljetnih radnika, zabrana rada maloljetnika u preraspodijeljenom punom radnom vremenu, koji bi trajao duže od osam sati dnevno, kao i zabrana noćnog rada maloljetnika). Zakon je u potpunosti usklađen s Direktivom Vijeća 94/33/EZ o zaštiti mladih ljudi na radu.
33. *Zakonom o medijima* iz 2004. (zamijenio dotadašnji Zakon o javnom priopćavanju) se, među ostalim, uređuje i zaštita djece, mladeži i obitelji u dijelu ostvarivanja prava na privatnost i zaštitu identiteta, ali sadrži i prekršajne odredbe za pravne i fizičke osobe u slučaju povrede prava i djece i mladeži.
34. *Zakon o elektroničkim medijima* iz 2009. (zamijenio zakon iz 2003.) usklađen je i s Direktivom o audiovizualnim medijskim uslugama 2007/65/EZ. Posebna se pozornost posvećuje zaštiti djece kontroliranjem programskih sadržaja koji bi mogli ugroziti njihov tjelesni, mentalni i moralni razvoj. Vijeće za elektroničke medije provodi i postupak utvrđivanja nepoštivanja ili kršenja Zakona o elektroničkim medijima te izriče opomene u slučaju nepoštivanja odredbi ovog Zakona i/ili podnosi optužne prijedloge.
35. *Zakon o audiovizualnim djelatnostima* (2007.) uređuje obavljanje, organiziranje i financiranje audiovizualnih djelatnosti pri čemu se posebno skrbi o zaštiti djece i mladih, ravnopravnosti spolova, rasa i nacionalnih manjina.
36. *Zakon o zaštiti osobnih podataka* iz 2003. (mijenjan 2006. i 2008.) uređuje zaštitu osobnih podataka o fizičkim osobama te nadzor nad prikupljanjem, obradom i korištenjem osobnih podataka. Osobni podatci, koji se odnose na maloljetne osobe, smiju se prikupljati i dalje obrađivati u skladu s ovim Zakonom i uz posebne mjere zaštite propisane posebnim zakonima.
37. *Zakonom o Zakladi „Hrvatska za djecu“* (2008.) osnovana je ova neprofitna zaklada sa svrhom prikupljanja sredstava u cilju razvoja poželjnoga pronatalitetnog trenda i osnaživanja

obitelji s većim brojem djece, kao i senzibiliziranja društva o potrebi podizanja kvalitete obiteljskog života višečlanih obitelji.

38. *Zakon o savjetima mladih* (2007.) prvi je zakon o mladima koji uređuje osnivanje i djelovanje savjeta mladih u cilju aktivnog uključivanja mladih u javni život. Savjeti mladih predlažu i daju mišljenje predstavničkom tijelu lokalne odnosno područne samouprave, predlažu donošenje odluka, programa i drugih akata značajnih za unaprjeđivanje položaja mladih, te sudjeluju u izradi i praćenju provedbe lokalnog programa djelovanja za mlade.
39. *Zakon o volonterstvu* (2007.) po prvi puta uređuje područje volontiranja čime se pridonosi bržem razvoju civilnog društva.

Prikaz strateških i drugih dokumenata

40. Nastavno na *Nacionalni program djelovanja za djecu u RH* (1998.) i Prioritetne aktivnosti za dobrobit djece od 2003. do 2005. godine, donesen je novi dokument *Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012.*, a u koji su ugrađene preporuke Odbora na Drugo periodično izvješće prema Konvenciji. Temeljni ciljevi definirani su kroz 14 područja djelovanja: Odgoj i obrazovanje, Zdravlje, Prehrana, Uloga obitelji u podizanju i odgoju djece, Socijalna skrb, Djeca s poremećajima u ponašanju, Djeca pripadnici nacionalnih manjina, Djeca – žrtve trgovanja, Djeca s posebnim potrebama, Zlostavljana i zanemarena djeca, Djeca pogođena ratom i posljedicama rata, Slobodno vrijeme i kultura djece, Mediji te Snaženje provedbe preuzetih međunarodnih obveza RH na području prava djece. Osnovni ciljevi Nacionalnog plana su: unaprijediti kvalitetu zadovoljavanja potreba djece u svim područjima; unaprijediti prava i poboljšati položaj djece; odrediti obveze nadležnih tijela i drugih čimbenika koji u svom radu sudjeluju u zaštiti prava i interesa djece; odrediti oblike, način i sadržaj suradnje nadležnih tijela i drugih čimbenika koji u svom radu sudjeluju u zaštiti prava i interesa djece, te unaprijediti partnerski odnos i usklađeno djelovanje nadležnih državnih tijela i organizacija civilnog društva; uspostaviti bolju suradnju u provođenju mjera u lokalnoj zajednici; osigurati dovoljan broj stručnjaka u nadležnim državnim tijelima koji će raditi na zaštiti prava i interesa djece te uključiti djecu u donošenje odluka vezanih uz ostvarenje prava i interesa djece. U provedbu ukupno 124 mjere uključena su sva nadležna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, mediji te organizacije civilnog društva koje programski djeluju u cilju unaprjeđenja položaja i zaštite prava djece. Za sustavno praćenje provedbe Nacionalnog plana zaduženo je Vijeće za djecu, a Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koordinator je njegove provedbe. Slijedom redovitih godišnjih izvješća razvidno je da je postignut značajan napredak te da je najveći dio mjera realiziran u predviđenom roku, dok se ostale mjere provode kontinuirano. U 2008. i 2009. za provedbu mjera utrošeno je 1.175.464.823,85 kuna².
41. *Planom programskih aktivnosti Vlade RH (dalje: Vlade) i UNICEF-a od 2007. do 2011. godine*, potvrđuje se suradnja Vlade i UNICEF-a, a dokument se naslanja na nacionalne dokumente iz područja zaštite prava i interesa djece.
42. *Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012.* ima za cilj unaprjeđenje sustava za učinkovito suzbijanje rizika vezanih uz pojavu poremećaja u ponašanju. Nacionalna strategija sadrži 4 područja: Istraživanje pojave, Unaprjeđenje sustava prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, Osnaživanje obitelji te Osnaživanje lokalne zajednice. Iz Izvješća o njezinoj provedbi je vidljivo kako su tijekom 2009. godine provedene sve aktivnosti nadležnih tijela državne uprave kojima je rok za provedbu bio 2009. ili kontinuirano.

² Napomena: sredstva su izražena u kunama (protuvrijednost u Eurima na dan podnošenja izvješća $\frac{1}{100}$ tečajna lista Hrvatske narodne banke)

43. Uz postojeći *Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima* (2004.) donesen je i ciljani, jednogodišnji *Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009.* u svrhu prevencije pojave novih slučajeva nasilja, edukacije stručnjaka i nastavnika, razvoja svijesti javnosti, roditelja i mladih o štetnosti nasilja, provedbe aktivnosti preventivnog stručnog socijalno-pedagoškog rada namijenjenih mladima i njihovim roditeljima. Iz Izvješća o njegovoj provedbi vidljivo je uspješno provođenje mjera Programa aktivnosti u 2009.. Nastavljene su kontinuirane djelatnosti na ovom području.
44. *Protokol o postupanju u slučajevima nasilja među djecom i mladima* (2004.) temelji se na sadržaju i obvezama propisanim Programom aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima te sadrži obveze nadležnih državnih tijela i drugih čimbenika i općeprihvaćenu definiciju nasilja koja obuhvaća tzv. „vršnjačko nasilje”, a ono uz događaje s elementima kažnjivih djela (kaznena djela i/ili prekršaji), obuhvaća i događaje „sukoba” u kojima nisu ostvarena obilježja nekog kaznenog djela. Protokol je pridonio rješavanju nejasnoća vezanih uz pojam „nasilja među djecom i mladima” i primjerenijem postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima.
45. Nastavno na *Nacionalni program djelovanja za mlade od 2003. do 2008.* donesen je novi *Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013.* s ciljem unaprjeđenja ukupnih aktivnosti koje pridonose rješavanju potreba mladih te podizanju kvalitete njihova života, a odnose se na mlade u dobi od 15 do 30 godina. Sadrži 7 područja: Obrazovanje i informatizacija, Zapošljavanje i poduzetništvo, Socijalna politika, Zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje, Aktivno sudjelovanje mladih u društvu, Kultura mladih i slobodno vrijeme, Mobilnost, informiranje i savjetovanje. Iz dosadašnjih godišnjih izvješća vidljivo je da su u svim područjima djelovanja ostvarene ili su se kontinuirano provodile aktivnosti koje pridonose poboljšanju kvalitete života mladih.
46. *Nacionalna populacijska politika* (2006.) donesena je s ciljem zaustavljanja daljnjih negativnih demografskih procesa te se njome osobito potiče razvoj institucionalnih i izvaninstitucionalnih usluga namijenjenih obitelji i djeci i potiče obitelj u izgradnji vlastitih resursa u pravcu svladavanja svakodnevnih izazova. Sadrži sljedeća područja: Održivi gospodarski razvoj, temeljne i razvojne pretpostavke; Sustav obiteljskih potpora; Porezne olakšice; Usklađivanje obiteljskog i poslovnog života; Skrb o djeci; Zdravstvena zaštita majke i djeteta; i Senzibilizacija i informiranje. Mjere propisane ovim dokumentom neposredno su se i kontinuirano primjenjivale.
47. Posebna vrijednost *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007.* ogleda se u uvođenju, svim nadležnim tijelima, obveze istraživanja, preveniranja i procesuiranja svake vrste nasilja u obitelji; preventivnom djelovanju, pružanju pomoći i informiranju o problematici nasilja u obitelji; osiguravanju sustavne i planske borbe protiv nasilja u obitelji i doprinosu ostvarenju politike ravnopravnosti spolova. Nova strategija za razdoblje od 2008. do 2010. sadrži 6 područja: Edukacija stručnjaka koji rade u području zaštite od nasilja u obitelji; Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji; Analiza i implementacija zakona iz područja zaštite od nasilja u obitelji; Skloništa i potpora žrtvi nasilja u obitelji; Poboljšanje statusa žrtve u postupcima u kojima sudjeluje; i Senzibilizacija javnosti za problematiku nasilja u obitelji. Mjere navedenih strategija neposredno su se i kontinuirano primjenjivale. U Vladinoj proceduri je Nacrt prijedloga nove strategije za razdoblje od 2011. do 2016. kojom će se uvesti niz mjera kojima se propisuje zaštita djece, primjerice mjera usmjerenih razvoju i provođenju stručne skrbi o potrebama svakog djeteta s iskustvom izloženosti nasilju u obitelji, razvoju i provođenju programa primarne prevencije nasilja u partnerskim vezama u populaciji mladih osoba te osiguranju dostupnosti psihološkog tretmana djeci i mladima traumatiziranim nasiljem.
48. *Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji iz 2005.* (izmjene i dopune 2006.) sadrži niz precizno određenih mjera nadležnih tijela u njihovom postupanju, oblike, sadržaj i način

suradnje tijela koja sudjeluju u otkrivanju i suzbijanju nasilja i pružanju pomoći i zaštite osobi izloženoj bilo kojem obliku ili modalitetu nasilja u obitelji (policija, centri za socijalnu skrb, zdravstvene i odgojno-obrazovne ustanove, pravosudna tijela). Posebnu se pozornost poklanja postupku nadležnih tijela prema djeci žrtvama ili svjedocima nasilja u obitelji.

49. **Nacionalni program za suzbijanje trgovanja ljudima od 2005. do 2007.** posebnu pozornost posvećuje suzbijanju trgovanja djecom, smatrajući djecu zasebnom, posebno osjetljivom skupinom. **Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja djecom** iz 2005. prilagođen je specifičnim potrebama djece žrtava trgovanja ljudima. **Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2009. do 2011.** predstavlja nastavak aktivnosti svih nadležnih institucija u ovom području i unaprjeđenje uspostavljenog sustava te predviđa niz mjera koje se izravno odnose na zaštitu djece kao ranjive skupine. Izrađen je i hodogram aktivnosti u području zaštite prava i interesa djece žrtava trgovanja ljudima kao ranjive skupine u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama. **Protokolom za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima** iz 2008. (izmjene 2010.) detaljno je razrađen nacionalni referalni mehanizam, kao i obveze nositelja unutar sustava suzbijanja trgovanja ljudima. Navedenim Protokolom propisuje se da skrbnik djeteta, koje je identificirano kao žrtva, ima pravo, uz suglasnost centra za socijalnu skrb, u roku od 90 dana odlučiti o sudjelovanju u programu pomoći i zaštite, vodeći računa o najboljem interesu djeteta te uvažavajući njegovo mišljenje. Svrha **Protokola o postupanju pri dobrovoljnom povratku žrtava trgovanja ljudima** (2009.) je određivanje načina postupanja i nositelja obveza prilikom dobrovoljnog povratka žrtve.
50. **Protokol o postupanju prema djeci odvojenoj od roditelja – stranim državljanima** (2009.) uređuje međusobnu suradnju i pojedinačne obveze nadležnih tijela u situacijama kada zateknu dijete bez pratnje.
51. Mjere i programi prevencije ovisnosti, usmjereni prema djeci i mladima, integrirani su u **Nacionalnu strategiju suzbijanja zloporabe opojnih droga od 2006. do 2012.** koja previda donošenje višegodišnjih provedbenih Akcijskih planova. Sukladno **Akcijskom planu za razdoblje od 2009. do 2012.**, donesen je 2010. **Nacionalni program prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014.** koji ima za cilj ujednačiti i izgraditi preventivni sustav na nacionalnoj razini, te osigurati dosljednu i kontinuiranu provedbu preventivnih programa koji trebaju biti jednako dostupni svoj djeci i mladima. Sadrži 4 potprograma: program prevencije ovisnosti za djecu predškolske dobi, djecu školske dobi, studente visokih učilišta te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi. Donošenjem ovog programa ojačana je uloga odgojno-obrazovnih ustanova, učitelja, nastavnika i koordinatora školskih preventivnih programa, a na razini područne i regionalne samouprave veću ulogu dobivaju županijski koordinatori i županijsko povjerenstvo.
52. **Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja od 2005. do 2010.**, strateški je razvojni dokument kojem je cilj usmjeravanje cjelokupne politike na unaprjeđivanje odgoja i obrazovanja kao sustava koji povezuje zakonske, kadrovske, materijalne, znanstvene i stručne pretpostavke.
53. **Hrvatski nacionalni obrazovni standard** (2005.) projekt je kojem je cilj poboljšanje kvalitete osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja s ciljem rasterećenja nastavnih sadržaja u okviru postojećega nastavnog plana i programa. Nakon analize rezultata praćenja i vrednovanja projekta donesen je novi **Nastavni plan i program za osnovnu školu** te se osnovnoškolski odgoj i obrazovanje provodi u skladu s istim.
54. **Državni pedagoški standardi predškolskog odgoja i naobrazbe, osnovnoškolskog i srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja** (2008.) uređuju pitanja: ustroja programa odgojno-obrazovnog rada s djecom predškolske dobi prema namjeni i trajanju, broja djece, odgojitelja i stručnih suradnika u odgojno-obrazovnim skupinama, pitanja broja zdravstvenih i drugih radnika potrebnih za provedbu programa predškolskog odgoja, te materijalnih i

drugih uvjeta za obavljanje navedene djelatnosti te minimalnih infrastrukturnih, financijskih i kadrovskih uvjeta za ostvarivanje i razvoj djelatnosti i podjednakih uvjeta za ujednačeni razvoj osnovnog i srednjeg školstva.

55. *Udžbeničkim standardom* (2007.) utvrđuju se standardi za udžbenike te zakonske i druge osnove, standardi i zahtjevi te posebni zahtjevi u izradi udžbenika za pripadnike nacionalnih manjina i zahtjevi u izradi i prilagodbi udžbenika za učenike s posebnim potrebama.
56. *Nacionalni program mjera za uvođenje obveznog srednjoškolskog obrazovanja* (2007.) predstavlja inicijativu za mogućnosti *uvođenja obveznoga srednjoškolskog obrazovanja*, te se njime određuju strateški ciljevi do 2013. godine kao što su: poboljšanje stopa upisa mladih u srednje škole i stvaranje pretpostavki i uvjeta za veće stope završavanja srednjoškolskog obrazovanja te bolju socijalnu uključenost, posebice mladih s posebnim potrebama, mladih s poremećajima u ponašanju i bez potpore obitelji te mladih osoba s invaliditetom.
57. *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi* (2010.) polazište je za nastavak razvijanja kurikulumske procesa (predmetni kurikulumi, strategija stručnog usavršavanja, izrada priručnika i sl.) i zakonom utvrđen temelj za donošenje školskog kurikuluma. Ciljevi su omogućiti djeci i učenicima postizanje najviše razine znanja u skladu s njihovim potencijalima. Posebna se pozornost posvećuje pitanjima jednakih prava na odgoj i obrazovanje, poštivanja prava djece, posebice prava djece i učenika s teškoćama, te pripadnicima nacionalnih manjina.
58. U izradi je *Nacionalni program za promicanje dojenja* kojim se predviđa donošenje Uredbe o provođenju Međunarodnog pravilnika o načinu prodaje nadomjestaka za majčino mlijeko te je formirana radna skupina za izradu navedene uredbe. Ured UNICEF-a u Hrvatskoj (dalje: UNICEF) podržao je izradu ovog programa.
59. Neki od ciljeva *Nacionalnog programa suzbijanja HIV/AIDS infekcije od 2005. do 2010.* su: smanjiti rizik prenošenja HIV-a s majke na dijete, spriječiti širenje HIV-a među adolescentima, osigurati daljnji izostanak prenošenja HIV infekcije među adolescentima, smanjiti rizična ponašanja među spolno aktivnom populacijom posebnim edukacijskim programima usmjerenim na pojedine podskupine te time omogućiti punopravni suživot inficiranih i oboljelih. U izradi je novi program za razdoblje 2011. do 2016. godine.
60. *Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011.* promiče zaštitu djece od zlostavljanja, grubog zanemarivanja, nasilja te svih oblika diskriminacije stvaranjem uvjeta za preventivno djelovanje, unaprjeđivanjem načina i metoda stručnog rada u tretmanu zlostavljane djece.
61. Treća *Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova za razdoblje od 2006. do 2010.* sadrži niz mjera kojima se izravno i/ili neizravno provode odredbe Konvencije te je u planu donošenje nove.
62. *Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije od 2008. do 2013.* sadrži specifične mjere koje promiču svijest o nediskriminaciji, sudioničku demokraciju predstavnika diskriminiranih skupina, edukaciju profesionalaca i međusobno poštivanje i toleranciju.
63. Nastavno na prethodnu strategiju od 2003. do 2006. donesena je *Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015.* s ciljem napretka te daljnjeg snaženja zaštite prava osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju. Temelj donošenja je Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom i Akcijski plan VE za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom: poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi od 2006. do 2015. godine. Iz Izvješća o provedbi mjera navedenih strategija vidljiv je znatan napredak na svim područjima djelovanja.
64. *Nacionalni program za Rome* (2003.) sadrži niz kratkoročnih i dugoročnih mjera u području zapošljavanja, odgoja i obrazovanja, zdravstva, socijalne skrbi, stanovanja i rješavanja statusnih pitanja koji trebaju pridonijeti otklanjanju problema i uspješnoj integraciji Roma u

društvo. Predviđa sljedeće mjere: rješavanje statusnih pitanja Roma (državljanstvo), suzbijanje diskriminacije (besplatna pravna pomoć), odgoj i obrazovanje, obveznu predškolu za romsku djecu, osiguranje pohađanja dječjeg vrtića, posebne mjere za veće uključivanje romske djece u odgojno-obrazovni sustav, povećanje broja Roma koji pohađaju srednje škole i fakultete, zdravstvenu zaštitu (posebne mjere za zdravstveni odgoj i prosvjeđivanje Roma), cijepljenje romske djece, poboljšanje rada patronažne skrbi, borbu protiv alkoholizma, pušenja i drugih ovisnosti, praćenje ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu, zapošljavanje (posebne mjere za veće zapošljavanje i samozapošljavanje Roma), poboljšanje uvjeta života osoba s invaliditetom, zaštitu romskih obitelji, posebice djece, pružanje humanitarne pomoći), prostorno uređenje (legalizacija i uređenje romskih naselja) i dr. **Akcijski plan Desetljeća za uključivanje Roma od 2005. do 2015.** predviđa mjere kojim će se pridonositi uklanjanju diskriminacije romske nacionalne manjine te osiguravanju boljih uvjeta života. Mjere koje su izravno vezane uz djecu odnose se na besplatno predškolsko obrazovanje, bolji pristup čitavom sustavu obrazovanja, uređenje naselja (voda, struja, kanalizacija, ceste) te poboljšanje zdravstvene zaštite. U Radnu skupinu za praćenje provedbe Akcijskog plana imenovana su i četiri predstavnika Roma.

65. Nastavno na prethodne donesen je novi **Nacionalni program sigurnosti cestovnog prometa RH za razdoblje od 2006. do 2010.** koji obuhvaća strateške aktivnosti: smanjenje brzine vozila i poštivanje najviših dopuštenih brzina, zaštita djece, mladih i najranjivijih sudionika u prometu, suzbijanje vožnje pod utjecajem alkohola i droga u prometu i saniranje opasnih mjesta. Za svaku aktivnost policijske su uprave izradile posebne akcijske planove temeljene na provedenim analizama stanja sigurnosti i potreba djelovanja prema određenim skupinama, poštujući pri tom posebnosti regije za koju se planovi donose. Navedeni planovi sadržavaju sve elemente preventivnog i represivnog postupanja na području pojedine policijske uprave.
66. **Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju** (dalje: JIM), koji su Vlada i EK potpisale 2007. godine, među prioritetima navodi i one koji neposredno utječu na smanjenje siromaštva i unaprjeđivanje položaja djece kao što je: proširenje obuhvata srednjeg i visokog obrazovanja i to kroz širenje obveznog obrazovanja, bolje praćenje i sprečavanje odustajanja od škole, odnosno poticanje završavanja obrazovanja radi stjecanja osposobljenosti za rad, proširenje mreže socijalnih usluga za djecu, posebice u ruralnim područjima, izrada plana deinstitucionalizacije usluga za djecu, poticanje ulaganja u ustanove dječjeg odgoja i obrazovanja i dr.
67. U izradi je **Master plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi u RH za razdoblje od 2011. do 2018.** koji je namijenjen intenziviranju reformskih procesa transformacije domova socijalne skrbi i deinstitucionalizacije djelatnosti socijalne skrbi, te predstavlja temelj za planiranje mreže domova i djelatnosti socijalne skrbi. Svrha je pridonijeti smanjenju ulazaka u institucije i povećanju izlazaka iz institucija u nove oblike skrbi, posebno stimulirajući obiteljsku reintegraciju (uz jamčenje jedne ili više usluga podrške obitelji u lokalnoj zajednici), što bi trebalo biti usklađeno s prioritetima razvoja mreže usluga na lokalnoj razini vodeći pritom računa o regionalnoj ravnomjernosti. Predviđene su i smjernice za izradu individualnih planova transformacije te izrada Operativnog plana provedbe procesa deinstitucionalizacije djelatnosti socijalne skrbi i transformacije domova socijalne skrbi za razdoblje 2011. i 2012.. Utvrdit će se opseg i dinamika provođenja ovih procesa u odnosu na korisnike, te broj i struktura radnika potrebnih za pružanje programa podrške korisnicima u instituciji i izvan nje. Iskoristit će se postojeći resursi (materijalni, ljudski) sustava za pružanje usluga socijalne skrbi, odnosno transformiranje postojećih oblika usluge u nove, temeljene na potrebama korisnika (ne podrazumijeva zatvaranje svih ustanova u cjelini, već i njihovu prenamjenu). Cilj je do 2016. promijeniti omjer institucijske i izvaninstitucijske skrbi na 20% korisnika u institucijskim

obicima skrbi i 80% korisnika u izvaninstitucijskim oblicima smještaja, u skladu s nacionalnim strateškim ciljevima skrbi o djeci i mladima.

68. U suradnji sa Svjetskom bankom, u razdoblju od 2008. do 2009. izrađeni su *Standardi kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi* s ciljem definiranja okvira za pružanje kvalitetnijih usluga korisnicima, kao i veće učinkovitosti procjene kvalitete usluga. Standardi kvalitete revidirani su tijekom provedenih edukacija stručnih radnika te opisuju kako trebaju izgledati kvalitetne socijalne usluge i predstavljaju polaznu osnovu za mjerenje kvalitete socijalnih usluga, čime se omogućuje precizna, a ujedno i transparentna evaluacija svakog pojedinog pružatelja usluga. Važna značajka standarda je njihova univerzalnost – primjenjivi su na sve tipove socijalnih usluga i na sve pružatelje socijalnih usluga. Obuhvaćaju opće standarde koji se primjenjuju na sve socijalne usluge, te dodatne standarde za one pružatelje usluga koji osiguravaju izvanobiteljsku skrb, kao i izvanobiteljsku skrb o djeci. Uz standardne kvalitete, razvijene su i Smjernice za njihovu provedbu. Novim Zakonom o socijalnoj skrbi ubrzo će se uspostavljati standarda kvalitete socijalnih usluga.

(Osim gore navedenih propisa i strateških te drugih dokumenata, prava djece i mladeži štite se i kroz odredbe drugih propisa koje ćemo spomenuti u pripadajućim područjima – preslike svih važnih propisa dostavljamo u Prilogu 3.)

B. Mehanizmi na nacionalnoj ili lokalnoj razini za koordinaciju politike u odnosu na djecu

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 11., 12., 13. i 14.

69. Važno je istaknuti kako je, kao mehanizam kojim se na nacionalnoj razini koordinira politika relevantna za djecu te prati provedba Konvencije, ustrojeno *Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti* (2003.), unutar kojeg su osnovane posebne ustrojstvene jedinice s ciljem provedbe i zaštite prava i dobrobiti djece – Uprava za obitelj s Odjelom za djecu i mladež.
70. Podsjećamo kako *Vijeće za djecu* (dalje: Vijeće) djeluje od 1998. kao koordinacijsko tijelo na nacionalnoj razini s ciljem trajnog praćenja ostvarivanja nacionalnog programa za djecu, usklađivanja rada državnih i ostalih tijela na praćenju primjene Konvencije i drugih međunarodnih akata koji se odnose na zaštitu djece i praćenje provedbe nacionalnog zakonodavstva i programa. Prema izmjenama iz 2004. članovi Vijeća bili su predstavnici: tijela državne uprave (11), znanstvenih i stručnih ustanova (4), udruga koje skrbe za djecu (3) i Hrvatskog novinarskog društva (1), a stručne i administrativne poslove obavlja novoosnovano *Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti* (umjesto Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži). U 2008. povećan je broj članova na 21 te izmijenjen njegov sastav. Također je određeno da Vijećem predsjedava potpredsjednik Vlade za područje društvenih djelatnosti i ljudskih prava. Posljednjim je izmjenama (2009.) propisano da je predsjednik Vijeća ministar obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Vijeće je osnovalo Nacionalno etičko povjerenstvo za istraživanja s djecom koje je njegovo savjetodavno tijelo te koje prati provedbu Etičkog kodeksa istraživanja s djecom. U nastavku slijedi prikaz rada Vijeća od 2004.:
- Vijeće je kroz proteklo razdoblje praćenjem stanja u području zaštite prava djece, uključujući i praćenjem donošenja značajnih nacionalnih i međunarodnih dokumenata i zakonskih propisa, predlaganjem mjera, kao i davanjem smjernica, pridonijelo postizanju napretka na području zaštite i promicanja prava djece. U razdoblju od 2004. do 2010. održane su 22 sjednice (prosječno 3 godišnje). Vijeće je javno i aktivno podržavalo i promicalo aktivnosti od najboljeg interesa za djecu;
 - U izvješću o radu Vijeća za 2004. i 2005., ukazalo se na potrebu daljnjeg uključivanja odredbi o zaštiti prava djeteta u zakonodavstvo. Nastavljeno je s praćenjem izrade i

provedbe strateških dokumenata (Program aktivnosti za sprečavanje nasilja među djecom i mladima te Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima, u čijoj izradi su sudjelovali i sami članovi Vijeća). Vijeće je upoznato s predstavljanjem Drugog periodičnog izvješća, te je razmotrilo Zaključne primjedbe Odbora na ovo Izvješće. Imenovana je i Radna skupina koja je pripremila održavanje okruglog stola: „*Provedba preporuka Odbora za prava djeteta u svezi s primjenom Konvencije o pravima djeteta u RH*” (2005.). Vijeće je 2005. osnovalo Radnu skupinu za izradu Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012., te radne podskupine zadužene za izradu aktivnosti na 14 područja djelovanja, sastavljene od predstavnika državnih institucija, organizacija civilnog društva te znanstvenih i sveučilišnih djelatnika. U izvješćima o svom radu Vijeće je ukazalo na važnost uspostavljanja kontinuiranog i detaljnog praćenja provedbe aktivnosti Nacionalnog plana od strane nositelja mjera, te istaknulo značaj angažiranja svakog predstavnika u Vijeću radi osiguravanja kontinuirane provedbe aktivnosti. Vijeće je posebice ukazalo na slabiju učinkovitost izvješćivanja o provedbi Nacionalnog plana od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koji su nositelji najvećeg broja mjera i aktivnosti iz ovog dokumenta, ali i uputilo preporuku za jačanje provedbe mjera na lokalnoj razini te osnivanje i snaženje rada tijela za koordinaciju i praćenje provedbe mjera. U navedene svrhe izraden je obrazac za izvješćivanje o provedbi Nacionalnog plana za sve nositelje mjera, te posebice za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Vijeće ulaže kontinuirane napore u učinkovitu provedbu u rokovima, kao i za osiguranje kvalitete izvješća. Na zajedničkoj sjednici s Povjerenstvom za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih razmatralo se praćenje provedbe mjera Programa aktivnosti za sprečavanje nasilja među djecom i mladima te pitanje zaštite prava djece u dječjim domovima (predstavljeno izvješće o stanju u domovima za djecu). Temeljem zaključka je Hrvatskom novinarskom društvu upućeno zajedničko pismo zbog grubih kršenja prava djeteta tijekom medijskog izvješćivanja javnosti;

- U izvješću o svom radu za 2006. i 2007. Vijeće je pozitivno ocijenilo ostvaren napredak u području izmjena obiteljskog i kaznenog zakonodavstva, te donošenje značajnih strategija i planova (Nacionalna populacijska politika, Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji od 2008. do 2010., Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. i dr.). Istaknut je napredak izgradnjom novog sustava – osnivanjem obiteljskih centara. Vijeće je također upoznato s aktivnostima VE vezano uz izradu Konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlouporebe, te Preporukom (2006) 19 Odbora ministara država članica o politici podrške pozitivnom roditeljstvu. Predsjednica Vijeća susrela se s izaslanstvom Vijeća za djecu Bosne i Hercegovine te razmijenila iskustva;
- Razdoblje 2008. i 2009. obilježeno je brojnim aktivnostima povodom Međunarodnog predstavljanja Kampanje VE za ukidanje tjelesnog kažnjavanja djece te provedbe Nacionalne kampanje protiv tjelesnog kažnjavanja djece. Vijeće je dalo svoj doprinos sudjelovanjem na međunarodnim i domaćim skupovima, kao i praćenjem aktivnosti, te je izradilo analizu kojom je procijenilo daljnju potrebu pristupanju međunarodnim dokumentima, a što se pokazalo relevantnim poticajem;
- U 2010. Vijeće je svim nadležnim tijelima državne uprave, institucijama koje se bave zaštitom prava i interesa djece, organizacijama civilnog društva i jedinicama regionalne (područne) samouprave uputilo preporuku za obilježavanje Međunarodnog dana djece te je odredilo datum njegovog obilježavanja. Posebnu pozornost Vijeće je posvetilo temi organiziranog provođenja slobodnog vremena i kulture djece na sjednici održanoj u Šibeniku povodom obilježavanja 50. Međunarodnog dječjeg festivala. Jedna od sjednica bila je posvećena prevenciji nasilja među djecom na kojoj su sudjelovali i uvaženi

stručnjaci iz drugih institucija i obiteljskih centara. Vijeće je usvojilo i Prijedlog Programa prevencije samoubojstava kod djece i mladih te Smjernica za planiranje, provedbu i evaluaciju preventivskih i tretmanskih programa zaštite djece od nasilja. Vijeće je u svoj plan rada za 2010. uključilo praćenje međunarodnog istraživačkog Projekta „*BECAN*” – *Epidemiološko istraživanje zlostavljanja i zanemarivanja djece*“;

- Općenito, Vijeće je u izvještajnom razdoblju razmatralo izmjene Zakona o nagradi za promicanje prava djeteta, kao i Prijedlog pripadajućeg Pravilnika, u izradi kojih su sudjelovali i članovi Vijeća. Raspravljalo je o odnosu i utjecaju medija na djecu, te učestalom kršenju prava djece od strane medija. Osnovana je Radna skupina Vijeća za izradu smjernica za izvješćivanje o djeci u medijima i predlaganje preporuka u cilju zaštite djece. Na sjednicama Vijeća predstavljene su publikacije te međunarodni i nacionalni dokumenti (npr. dokumenti UN-a vezani uz prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih, izvješće „Plus 5”, Upitnik povodom Studije glavnog tajnika UN-a o nasilju nad djecom, Nacrt dokumenta „Socijalna inkluzija i deinstitucionalizacija u socijalnoj skrbi u RH: Strategija i plan aktivnosti”, Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2013.) te razmotrilo izvješće o provedbi Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja djecom. Vijeće je svake godine prigodnim aktivnostima obilježavalo Dan Konvencije – 20. studeni, povodom kojeg su dodjeljivane Nagrade za promicanje prava djeteta i predstavljana pripadajuća godišta časopisa „*Dijete i društvo*”. Ističemo i dodjele priznanja novinarima i radio postajama za sudjelovanje i posebna dostignuća na Projektu „*Volim svoju obitelj*” (likovno literarni natječaj) te održavanje sjednica u prostorijama osnovne škole u kojoj su se istovremeno održale prigodne dječje aktivnosti. Vijeće je pratilo provedbu Projekta *Autobus „Čudesna šuma*”;
- Između sjednica članovi Vijeća aktivno su sudjelovali u radu radnih skupina Vijeća (npr. u izradi novih strateških dokumenata vezanih uz zlostavljanje djece) te kao stručnjaci u radnim skupinama drugih tijela, kao i u drugim aktivnostima na promicanju prava djece (npr. različiti stručni skupovi, javna događanja). Tako je ostvarena bolja koordinacija između relevantnih resornih tijela i bolja povezanost uključenih stručnjaka, kao i izgradnja njihovih osobnih i profesionalnih kapaciteta.

71. Poseban značaj na području zaštite prava djeteta imaju radna i savjetodavna tijela Vlade u koja su uključeni i predstavnici organizacija civilnog društva: *Povjerenstvo za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih*, *Savjet za mlade*, na prijedlog kojega su u državnim tijelima imenovani povjerenici za mlade, *Savjet za populacijsku politiku*, *Povjerenstvo za osobe s invaliditetom* te posebice *Povjerenstvo za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji*.

72. Na području kaznenog i prekršajnog zakonodavstva pri nadležnim tijelima djeluju sljedeća povjerenstva:

- *Povjerenstvo za praćenje i unaprjeđivanje rada tijela kaznenog postupka i izvršenja maloljetničkih sankcija* izradilo je anketni upitnik za suce za mladež cilj kojega je prikupljanje informacija o postupcima kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika posebice pri provedbi ispitivanja;
- *Povjerenstvo za praćenje i unaprjeđenje sustava podrške žrtvama i svjedocima* Najvažnije zadaće Povjerenstva su: izrada Nacionalne strategije za podršku žrtvama i svjedocima, standardiziranje postupanja sa žrtvama i svjedocima za sva nadležna tijela izradom protokola postupanja, međuresorna suradnja, kao i podizanje razine javne svijesti o pravima žrtava i svjedoka;
- U 2010. osnovano je *Stručno povjerenstvo za praćenje i unaprjeđivanje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka te izvršenja sankcija vezanih uz zaštitu od nasilja u obitelji* (koje je zamijenilo ranije Povjerenstvo iz 2003.), a koje prati sustav zaštite od nasilja u obitelji i predlaže mjere za njegovo unaprjeđenje.

73. Također izdvajamo i djelatnosti relevantnih institucija i tijela iz sustava obrazovanja:

- *Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja* (2004.) sa zadaćom izrade testova, provođenja nacionalnih ispita i državne mature te znanstveno-istraživačkog rada u području edukacijskih mjerenja i vanjskoga provjeravanja znanja i kompetencija dionika sustava, čime je po prvi put uveden sustav vanjskoga vrednovanja obrazovanja.
- *Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih* (2010.) bavi se planiranjem, razvijanjem, organiziranjem i praćenjem srednjoškolskoga strukovnog obrazovanja (preuzela je sve poslove od bivše Agencije za strukovno obrazovanje).
- *Agencija za mobilnost i programe EU* (2007.) bavi se mobilnošću, promocijom i provedbom programa EU u području obrazovanja i mladih.
- *Zavod za školstvo* (iz 2002.) preustrojen je u *Agenciju za odgoj i obrazovanje* (2006.) s ciljem obavljanja stručnih i savjetodavnih poslova u odgoju i obrazovanju (izrada i provedba nacionalnoga kurikuluma, provođenje stručnog usavršavanja i stručno-pedagoškog nadzora nad radom odgojitelja, učitelja, ravnatelja i dr.).
- *Nacionalno vijeće učenika RH* (2005.) kao predstavničko tijelo učenika osnovnih i srednjih škola te savjetodavno tijelo ministra nadležnog za obrazovanje pridonosi poboljšanju odgojno-obrazovnoga sustava i izgradnji škole po mjeri učenika. U Vijeću je 21 učenik, predstavnik svake županije i Grada Zagreba.
- *Vijeće za pedagoški standard* (2006.) je izradilo Pedagoški standard za formalni sustav odgoja i obrazovanja (izrada prostorno-arhitektonskih, zdravstveno-higijenskih, didaktičko-metodičkih, tehničko-informatičkih pretpostavki za pedagoške standarde).

74. Isto tako, i na lokalnoj i regionalnoj razini postoje razni mehanizmi kojim se prati provedba politika usmjerenih djeci te Konvencije. U tom pogledu navodimo:

- Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2010. godine previda osnivanje tijela zaduženih za koordinaciju i praćenje provedbe njegovih mjera na lokalnoj razini, u radu kojih sudjeluju predstavnici nadležnih tijela.
- Nadležna tijela imenovala su koordinate na lokalnoj razini kojima je zadaća poduzimati mjere sukladno Protokolu o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima koji se primjenjuje u slučaju prijave ili dojave o nasilju među djecom (u svim odgojno-obrazovnim ustanovama, policijskim upravama, centrima za socijalnu skrb, domovima za djecu i domovima za djecu s poremećajima u ponašanju).
- Nacionalnim programom za mlade imenovani su koordinatori njegove provedbe u svim tijelima državne uprave.
- U svim su županijama također osnovana Županijska povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga, radi bolje koordinacije i suradnje svih dionika na području prevencije, liječenja i suzbijanja zlouporabe droga.
- Imenovani su i županijski koordinatori za provođenje programa prevencije ovisnosti u osnovnim i srednjim školama koji su obvezni članovi prethodno navedenih Županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe droga. Osnovna zadaća je prikupljanje i objedinjavanje programa prevencije ovisnosti za osnovne i srednje škole primljenih od voditelja programa u školama te izrađivanje školskoga preventivnog programa za županiju u suradnji sa županijskim povjerenstvom i uredom nadležnim za obrazovanje.
- Imenovani su i županijski koordinatori za JIM, čija je uloga pojednostaviti i ubrzati međusobnu razmjenu informacija između županija te nacionalne razine i županija, kao i koordinirati procese socijalnog uključivanja na lokalnoj razini. Županijski koordinatori za JIM sudjeluju i u procesima županijskoga socijalnog planiranja.
- Napominjemo kako su jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te organizacije civilnog društva pozvane da se i temeljem drugih dokumenata na području djece i mladeži uključe aktivnije u njihovu provedbu i kreiraju lokalne programe. Kao

primjer dobre prakse ističemo Grad Zagreb koji je donio niz strateških dokumenata u ovom području.

Neovisni mehanizmi nadzora

75. *Ured pravobraniteljice za djecu* (2003.) osnovan je sa zadaćom praćenja provedbe temeljnih nacionalnih dokumenata i preuzetih međunarodnih dokumenata i propisa koji se odnose na zaštitu prava djece te se sukladno preporukama Odbora jača njegov politički značaj te osigurava ljudska i financijska potpora, posebice za djelovanje izvan glavnog grada. Temeljem potrebe djelovanja na regionalnoj razini, od 2007. osim u Zagrebu, Ured djeluje i u Splitu, Rijeci i Osijeku, te se postupno kadrovski jača. Uz 3 dužnosnice, od potrebnih 23 službenika zaposleno je njih 16. (tablica 4.f u Prilogu 2.). Uredi na terenu posluju u zadovoljavajućim uvjetima, dok je u tijeku završetak uređenja poslovnog prostora u Zagrebu. Poslovni prostori su u vlasništvu države, osim zakupa prostora u Rijeci. Sredstva za rad Ureda osiguravaju se u Državnom proračuna te rastu razmjerno povećanju broja zaposlenih i potreba za ostvarivanje programskih aktivnosti. (tablica 4.d u Prilogu 2.). Senzibiliziranje djece i javnosti o Konvenciji provodi se kroz niz aktivnosti: susreti i druženja s djecom; web stranica Ureda; organizacija stručnih skupova i rasprava; sudjelovanje i zagovaranje dječjih prava na skupovima drugih organizatora; kontakti i suradnja s relevantnim institucijama, nevladinim i drugim organizacijama; izjave, nastupi u medijima i izvješćivanje javnosti o stanju prava djece; izdavačka djelatnost; objava stručnih tekstova; javna objava godišnjih izvješća o radu i telefonsko savjetovanje. Broj pritužbi i kršenja dječjih prava na temelju kojih se postupalo nalazi se u Prilogu 2. u tablici 4.e.
76. Velika važnost pridaje se poboljšanju koordinacije između svih dionika na nacionalnoj i lokalnoj razini navedenih u ovom području koji se u okviru svojih nadležnosti bave i pitanjima vezanim uz provedbu Konvencije. Prilikom razmatranja provedbe određenih aktivnosti, bilo da se radi o donošenju odgovarajućih propisa i dokumenata ili senzibilizaciji javnosti o pravima iz Konvencije, vodi se računa o uključenosti svih relevantnih tijela.

C. Međunarodna suradnja

77. RH je stranka brojnih instrumenata **UN-a** na području ljudskih prava (vidi Prilog 1.), uključujući i one povezane s pravima djeteta. Također je od 1991. stranka UNESCO-ve **Konvencije protiv diskriminacije u obrazovanju**, iz 1960. Napominjemo kako Hrvatska prati rad Otvorene radne skupine za razmatranje izrade novog protokola uz Konvenciju, koji bi se bavio mehanizmom individualnih pritužbi.
78. RH je stranka brojnih instrumenata **Vijeća Europe** na području ljudskih prava (vidi Prilog 1.). Na području zaštite prava djeteta stranka je:
- od 2003. **Europske socijalne povelje**, iz 1961., **Dodatnog protokola**, iz 1988., te **Dodatnog protokola kojim se omogućava sustav kolektivnih tužbi**, iz 1995. RH je izjavila da se smatra obvezanom prema: čl. 7. – pravu djece i mladeži na zaštitu, čl. 11. – pravu na zdravstvenu zaštitu, čl. 16. – pravu obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu i čl. 17. – pravu majke i djeteta na socijalnu i ekonomsku zaštitu (**Revidirana Europska socijalna povelja**, iz 1996. je potpisana u 2009., ali još nije ratificirana);
 - od 2009. **Konvencije o kontaktima s djecom**, iz 2003. Kao središnje tijelo za izvršavanje obveza po ovoj Konvenciji određeno je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi koje će informirati i ostala nadležna tijela o obvezama koja proistječu iz Konvencije;
 - od 2009. **Europske konvencije o ostvarivanju dječjih prava**, iz 1996., koja će se primjenjivati u 5 kategorija postupanja kod obiteljskih predmeta;
 - 2007. RH je potpisala **Konvenciju o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja**, iz 2007., u izradi koje je sudjelovala hrvatska nezavisna stručnjakinja;

- u tijeku je izrada *Konvencije za prevenciju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (CAHVIO)* čijim Odborom supredseda hrvatska stručnjakinja;
79. Na području zaštite prava djeteta u okviru Međunarodne organizacije rada (MOR) ističemo kako je RH stranka: *Konvencije o najnižoj dobi za zapošljavanje (br 138.)* čije su odredbe ugrađene u Zakon o radu koji regulira – najnižu dob za zapošljavanje, poslovnu sposobnost malodobnika za sklapanje ugovora o radu, zabranu rada malodobnika na određenim poslovima te ovlaštenje inspektora rada za zabranu takvog rada i sankcioniranje, kao i *Konvencije o zabrani i trenutnim djelovanjima za ukidanje najgorih oblika dječjeg rada (br 182.)*.
80. Glede Haških instrumenata ističemo tri elementa:
- RH je od 1991. stranka *Konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece*, iz 1980. U svrhu njene što učinkovitije provedbe, u 2007. je osnovana radna skupina koja će pripremiti poseban zakon koji će urediti sva otvorena pitanja;
 - RH je od 2009. stranka *Konvencije o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece*, iz 1993. Kao središnje tijelo za izvršavanje obveza određeno je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi koje će informirati i ostala nadležna tijela o obvezama koje iz nje proistječu;
 - RH je u završnim pripremama za ratifikaciju *Konvencije o zaštiti djece i suradnji u području međudržavnog posvojenja*, iz 1993. kojom će se olakšati predmetni postupak.

D. Neovisna ustanova za ljudska prava

81. *Centar za ljudska prava* (2005.) registriran je kao javna ustanova s ciljem neovisnog promicanja ljudskih prava koja unaprjeđuje suradnju između institucija državne vlasti, akademske zajednice, nacionalnih institucija za ljudska prava i organizacija civilnog društva na zaštiti i promicanju ljudskih prava. Osnovne djelatnosti Centra odvijaju se kroz Odjel za informiranje i istraživanje, Odjel za programe i aktivnosti te prvu specijalnu knjižnicu za ljudska prava. Centar prati zbivanja u području zaštite ljudskih prava, te organizira istraživanja o najznačajnijim problemima, predavanja i sl. te potiče raspravu o aktualnim problemima. Pruža usluge besplatnog korištenja prostora i opreme, te omogućuje organiziranje konferencija i ostalih skupova za sve dionike na području ljudskih prava. Izrađuje adresar organizacija i institucija za zaštitu ljudskih prava te surađuje sa sličnim centrima u Europi, kao i sa specijalnim knjižnicama diljem svijeta. Aktivno sudjeluje u digitalnim mrežama organizacija za ljudska prava kroz razmjenu podataka i dokumentacije, studijska putovanja, te suradnju na projektima. Tijela Centra su: Upravno vijeće i Ravnatelj. Centrom upravlja Upravno vijeće koje ima predsjednika i 8 članova. Predsjednika Upravnog vijeća imenuje Vlada iz reda članova Upravnog vijeća. Ravnatelj zastupa i predstavlja Centar, a imenuje ga (na vrijeme od četiri godine) i razrješava Vlada. Centar se financira iz Državnog proračuna i iz vlastitih prihoda, te drugih izvora u skladu sa zakonom.

E. Približavanje načela i odredbi Konvencije djeci i odraslima (članak 42. i 44. stavak 6. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 19., 20., 72. i 73.

82. S ciljem upoznavanja opće i stručne javnosti s dostignućima na području promicanja i zaštite prava svakog djeteta, temeljenih na Konvenciji, kontinuirano se (već 12 godina) izdaje časopis „*Dijete i društvo*” koji je namijenjen raznim znanstvenicima i stručnjacima, ali i ostalim subjektima uključenim u dječju problematiku. Svaki broj obrađuje različite teme (npr. informiranje i pismenost, poremećaji u ponašanju, institucionalna skrb, uloga obitelji u podizanju i odgoju djece, duhovnost, odgoj i obrazovanje za sustav vrijednosti, ukidanje tjelesnog kažnjavanja djece, participativna prava djece, i sl.). Od 2004. do 2009. za tisak

časopisa utrošeno je 584.007,18 kuna. Tiskane su i druge publikacije vezane uz djecu, posebice strateški dokumenti (pojedini i dvojezično te na *Braillevom* pismu), od kojih izdvajamo Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. i Konvenciju, a koje se sukladno svojoj tematici dostavljaju svim relevantnim tijelima (radna tijela Vlade i Hrvatskog sabora, nadležna ministarstva, tijela na lokalnoj razini, udruge koji se bave djecom, pružatelji medijskih usluga, institucije za zaštitu ljudskih prava, vjerske zajednice i organizacije i dr.). Konvencija, Drugo periodično izvješće te Zaključci i preporuke Odbora nisu dostupni javnosti samo u tiskanom obliku već i putem njihove objave na mrežnim stranicama resornih ministarstava, Ureda pravobraniteljice za djecu te UNICEF-a. Kontinuirano se provode i druge aktivnosti senzibiliziranja javnosti i stručnjaka o pravima i dobrobiti djece, mladih, obitelji, osoba s invaliditetom i drugih socijalno osjetljivih skupina poput: sudjelovanja u organizaciji i realizaciji međunarodnih aktivnosti – provođenje kampanje VE usmjerenoj na ljudska prava, jednakost u različitosti i sudjelovanje mladih u društvu „Svi različiti – svi jednaki“ (2006. i 2007.), provođenje nacionalne Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama (2006. – 2008.), organiziranje Europske konferencije visoke razine o Akcijskom planu VE za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom 2007., te organiziranje Međunarodnog predstavljanja Kampanje VE za ukidanje tjelesnog kažnjavanja djece 2008. i provođenje navedene kampanje na nacionalnoj razini 2009. i dr.; obilježavanja relevantnih međunarodnih i nacionalnih dana – posebice 20. studenog: Dana Konvencije i Tjedna djeteta (održavanje svečane sjednice Vijeća za djecu, aktivnosti obiteljskih centara i lokalne zajednice i dr.). Provode se i aktivnosti upoznavanja djece s Konvencijom (edukacije, posjete), te se u tom pogledu u svakoj prilici surađuje s organizacijama civilnog društva, posebice s UNICEF-om. Izvor informacija i način senzibilizacije i pružanja pomoći građanima je i *portal Moja uprava* (2007.) kao internetski sustav za komunikaciju građana s upravom, gdje su po prvi puta na jednom mjestu i jednostavan način dostupne sve informacije iz područja obitelji – roditeljstvo (posvojenje, osnivanje obitelji), ostvarivanje prava i naknada (doplatak za djecu, roditeljske potpore, pomoć za opremu novorođenog djeteta), pomoć i savjetovanje (nasilje, ovisnosti) i sl.

83. Ističemo da se od 2006. dodjeljuje „*Nagrada za promicanje prava djeteta*“ istaknutim pojedincima i/ili skupini pojedinaca čiji rad predstavlja trajan doprinos promicanju prava djeteta (ukupno 13 nagrada – 5 nagrada za životno djelo i 8 godišnjih).

F. Financijska sredstva usmjerena djeci

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 15. i 16. (a i b)

84. Financijska sredstva usmjerena djeci izdvajaju se na nacionalnoj razini iz Državnog proračuna s pozicija nadležnih tijela. *Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti*, kao tijelo zaduženo za koordinaciju politike za djecu, na svojim pozicijama kontinuirano, od 2004., planira i usmjerava sredstva za djecu kroz posebni program „*Socijalno osnaživanje obitelji, mladih, djece i osoba s invaliditetom*“, koji je 2008. razdvojen na dva zasebna: *Socijalno osnaživanje obitelji, mladih i djece* i *Socijalno osnaživanje osoba s invaliditetom*. Unutar navedenih programa postoje određene aktivnosti na kojima se osiguravaju financijska sredstva izravno namijenjena djeci: *Afirmacija prava i zaštita djece, Vijeće za djecu, Poticanje provedbe akcije „Gradovi i općine – prijatelji djece“, Dodatni roditeljski dopust i oprema za novorođeno dijete, Doplatak za djecu i Zaklada „Hrvatska za djecu“*, te druge aktivnosti koje su usmjerene mladima, osobama s invaliditetom i obitelji, a na njima su osigurana sredstva za provođenje programa i projekata koji se tiču djece, primjerice programske aktivnosti: *Obiteljski centri, Politika za mlade, Potpora za programe usmjerene djeci i mladima, Povjerenstvo Vlade RH za prevenciju*

poremećaja u ponašanju djece i mladih, Projekti za višečlane obitelji, Provedba mjera obiteljske i populacijske politike, Unaprjeđenje zaštite žrtava nasilja u obitelji, Afirmacija prava i unaprjeđivanje politike za osobe s invaliditetom, Odobravanje financijske potpore za programe i projekte usmjerene djeci s teškoćama i odraslim osobama s invaliditetom i dr. Isto tako, na posebnim programskim aktivnostima usmjeravaju se sredstva za skrb za djecu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Uz navedeno, ističemo da se na posebnim aktivnostima unutar ukupnog proračuna Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa osiguravaju izdašna sredstva usmjerena zaštiti djece, sukladno njihovom djelokrugu rada. (tablica 4., 4.a – 4.c u Prilogu 2.).

Važno je napomenuti kako se financijski utrošak sredstava vezanih uz provedbu aktivnosti nacionalnih strateških dokumenata za djecu redovito prati na godišnjoj razini te se iskazuje u godišnjim izvješćima o njihovoj provedbi koja usvaja Vlada, u kojima svako tijelo unutar svojih nadležnosti i obveza prikazuje svoj utrošak.

85. Suradnja s organizacijama civilnog društva na svim razinama i područjima, a osobito vezanim uz zaštitu prava djece, od velikog je značaja te se kontinuirano unaprjeđuje i potiče, kao i sam razvoj civilnog društva. U tom pogledu Ured za udruge Vlade RH (dalje: Ured za udruge) sudjeluje u kreiranju poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva predlaganjem novih zakonskih okvira za njihovo djelovanje. Prati provedbu *Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga* (2007.), te u okviru unaprjeđenja sustava financiranja djelovanja udruga izrađuje godišnja izvješća o financiranim programima i projektima udruga. Raspoloživi podacima o financiranim programima i projektima udruga za cijelo izvještajno razdoblje, ali se obim podataka razlikuje obzirom da je, osim davatelja financijske potpore na nacionalnoj razini, izvješćima o financiranju organizacija civilnoga društva, regionalna i lokalna razina obuhvaćena tek u 2007. i 2008. Iz navedenih podataka vidljivo je da je od 2004. do 2009. iz javnih izvora za programe i projekte usmjerene zadovoljavanju potreba djece, organizacijama civilnoga društva dodijeljeno ukupno **166.863.175,94 kuna**. Međutim, zbog metodologije raspisivanja natječaja, ali i načina registriranja udruga, u većini je slučajeva nemoguće prikazati financiranje projekta/programa namijenjenih isključivo djeci, pa je većina usmjerena na djecu i mlade. Podatci za 2009. uključuju i županije te gradove – središta županija (tablica 1. u Prilogu 2.).
86. Koriste se i određena sredstva iz izvora međunarodne pomoći koja su dostupna i ponudena u izvještajnom razdoblju, a vezano uz područje djece. (točka 19.(e) u Prilogu 2.).

II. DEFINICIJA POJMA „DIJETE” (članak 1. Konvencije)

87. Kroz dosadašnje izmjene *Kaznenog zakona* nije se mijenjala definicija pojma „dijete”, te se ono i dalje definira kao osoba koja nije navršila 14, dok je maloljetna osoba ona koja nije navršila 18 godina života. U smislu novog *Prekršajnog zakona* maloljetnik je i nadalje osoba koja je navršila 14, a nije navršila 18 godina života. U Prekršajnom zakonu mladi maloljetnik je osoba koja je navršila 14, a nije navršila 16 godina života, dok je stariji maloljetnik osoba koja je navršila 16, a nije navršila 18 godina života. U pogledu *Zakona o sudovima za mladež* i *Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama* nije bilo promjena od posljednjeg izvješćivanja.
88. Nije bilo promjena ni u odnosu na pravni status djeteta te novi *Obiteljski zakon* (2003.) i nadalje propisuje da osoba postaje punoljetna i stječe poslovnu sposobnost s navršene 18 godina života. Predviđa i mogućnost iznimnog stjecanja poslovne sposobnosti nakon navršene 16 godina života i to ako sklopi brak prije punoljetnosti. Dodatna je mogućnost da maloljetna osoba koja je navršila 16 godina i postala roditeljem može, uz odobrenje suda, steći poslovnu sposobnost iako nije sklopila brak. Manjih promjena u odnosu na *Obiteljski zakon* iz 1998. ima u odredbi o punoljetnosti kao pretpostavci za valjanost braka, te o iznimci

od tog pravila za maloljetne osobe s navršениh 16 godina života. U odredbi o maloljetničkom braku uz dopuštenje suda traži se da, osim utvrđivanja mentalne i tjelesne zrelosti maloljetne osobe za brak, sud utvrdi postojanje opravdanog razloga za prijevremeni brak, dok je u ranijem Obiteljskom zakonu utvrđivao je li brak u interesu maloljetnika. Smatra se, međutim, da je načelo zaštite interesa djeteta integralni dio obiteljskopravnog uređenja, stoga bi se interes maloljetnika morao uvijek utvrđivati. Novina je također da će sud u postupku odlučivanja o dopuštanju sklapanja braka, među ostalim, saslušati i osobu s kojom maloljetni predlagatelj namjerava sklopiti brak.

89. Institut stjecanja djelomične poslovne sposobnosti maloljetnika za sklapanje i raskidanje ugovora o radu te za poduzimanje svih pravnih radnji u vezi ispunjenja prava i obveza iz tog ili u vezi s tim ugovorom, pod uvjetom da ga na to ovlasti zakonski zastupnik, nije se suštinski promijenio u odnosu na rješenje prijašnjeg Zakona o radu iz 1995. (više puta mijenjan do donošenja novog koji je u primjeni od 2010.). Dakle i sada maloljetnik, kojeg je zakonski zastupnik ovlastio za zaključenje ugovora o radu, stječe u vezi s tim ugovorom poslovnu sposobnost i time mogućnost samostalnog poduzimanja svih pravnih radnji pa tako i pokretanja i sudjelovanja u sudskim postupcima vezanim uz taj ugovor. Promjena koja je unesena u ovaj institut odnosi se sada samo na izuzetak kada maloljetnik stariji od 15 godina, čak i u slučaju da ga na to ovlasti zakonski zastupnik, neće steći poslovnu sposobnost za zaključenje ugovora o radu, u slučaju kada još pohađa obvezno osnovno obrazovanje. Takvom maloljetniku zakonski zastupnik ne bi ni mogao izdati pisano ovlaštenje, a ako bi ga i izdao, bilo bi ništavno. Zapošljavanje maloljetnika bez odobrenja njegovog zakonskog zastupnika sankcionirano je kao teži prekršaj poslodavca.

III. OPĆA NAČELA

A. Nediskriminacija (članak 2. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 21., 22., 23. i 24.

90. *Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona* (2006.) uveden *zločin iz mržnje* (vidi Prilog 1.)
91. *Zakonom o suzbijanju diskriminacije* (2008.) pruža se zaštita i zabranjuje diskriminacija svake potencijalno marginalizirane ili diskriminirane skupine. Njime se osigurava zaštita i promicanje jednakosti kao najviše vrednote ustavnog poretka, stvaraju se pretpostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti i uređuje zaštita od diskriminacije na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije. Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa i posebni pravobranitelji, koji su dužni voditi evidencije o slučajevima diskriminacije iz svoje nadležnosti, dužni su dostaviti evidencije i statističke podatke o sudskim predmetima vezanim za diskriminaciju, pučkom pravobranitelju (središnje tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije). Ukoliko se radi o diskriminaciji djece, primarno je nadležna institucija pravobranitelja za djecu. Sukladno Izvješću pravobraniteljice za djecu uspostavljena je suradnja s ostalim pravobraniteljima (pučkim, za ravnopravnost spolova i za osobe s invaliditetom) u cilju što kvalitetnije zaštite od diskriminacije. Uskoro se očekuje potpisivanje Sporazuma o suradnji kako bi se ta suradnja i formalizirala. Od početka primjene Zakona o suzbijanju diskriminacije pravobraniteljica za djecu je zaprimila tri pojedinačna predmeta/prijave u kojima se pritužitelji pozivaju na diskriminaciju djece sukladno Zakonu (jedna se odnosila na područje odgoja i obrazovanja, a dvije na područje socijalne sigurnosti). Diskriminacijske osnove na koje su se pozivali pritužitelji ili koje su se iz predstavi dale prepoznati bile su: nacionalno podrijetlo, imovno stanje i invaliditet. Prijave su se odnosile na diskriminaciju jednog dječaka, tri djevojčice i grupe djece u školi.

U dva slučaja nije utvrđena diskriminacija i po predmetima se postupalo kao po ostalim prijavama kršenja prava djece. Održan je niz aktivnosti s ciljem upoznavanja javnosti o ovom zakonu i problematici, u suradnji s Uredom pravobraniteljice za djecu (vidi Prilog I.)

92. Odredbama *Zakona o ravnopravnosti spolova* (2008.) dodatno se proširuju obveze na području obrazovanja: „(1) Državno tijelo nadležno za obrazovanje, agencije vezane za odgoj i obrazovanje te ustanove kojima je obrazovanje primarna djelatnost, sustavno će provoditi mjere osiguravanja jednakog pristupa obrazovanju na svim razinama te aktivnosti vezane za stručno usavršavanje i napredovanje u zvanja radnika/ica u odgoju i obrazovanju. (2) Sadržaji vezani za pitanja ravnopravnosti spolova predstavljaju integralni dio predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja te visokoškolskog obrazovanja, kao i cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja, te uključuju pripremu oba spola za aktivno i ravnopravno sudjelovanje na svim područjima života. (3) Sadržaji iz prethodnog stavka promicat će nediskriminacijska znanja o ženama i muškarcima, uklanjanje neravnopravnosti spolova i rodni stereotipa u obrazovanju na svima razinama, kao i uvažavanje rodni aspekata u svim obrazovnim područjima. (4) Na svim razinama odgoja i obrazovanja primjereno će se brinuti o ujednačenoj zastupljenosti po spolu u učeničkoj i studentskoj populaciji, a sve odgojno-obrazovne ustanove će posebnu pozornost posvetiti ujednačenoj zastupljenosti obaju spolova u upravljačkim strukturama. (5) Sve obrazovne ustanove, kao i sve druge, moraju u sadržajima svjedodžbi, certifikata, licencijskih i diplomskih koristiti jezične standarde sukladno ovome Zakonu, navodeći strukovne kvalifikacije, zvanja i zanimanja u ženskom, odnosno muškom rodu, ovisno o spolu primatelja/primateljice dokumenta.“
93. Provodi se i *Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije od 2008. do 2013.* te *Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova* kao još jedan mehanizam kojim se štite prava djece i ostalih građana i kojim se dodatno utječe na uklanjanje diskriminacije.

B. Najbolji interes djeteta (članak 3. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 25. i 26.

94. Najbolji interes djeteta, odnosno dobrobit djeteta, što se smatra primjerenijim pojmom, kao pravni standard i nadalje se primjenjuje i naglašava u hrvatskom zakonodavstvu i svim sudskim i administrativnim postupcima u kojima se odlučuje o djeci, te dodatno u strateškim dokumentima usmjerenim djeci. Načelo zaštite djetetovih prava i dobrobiti i dalje je sadržano u *Obiteljskom zakonu* (2003.) u obliku temeljnog načela uređenja obiteljskih odnosa. Tako se, primjerice, dobrobit djeteta navodi kod određivanja dužnosti centra za socijalnu skrb da u vezi s postupkom posredovanja poduzme potrebne mjere za zaštitu dobrobiti djeteta, kod dužnosti majke da imenuje oca djeteta, uz djetetovo pravo na život s roditeljima u skladu s njegovom dobrobiti, uz pravo na roditeljsku skrb temeljni cilj čega je zaštita dobrobiti djeteta. Ako se roditelji ne mogu sporazumjeti o ostvarivanju sadržaja roditeljske skrbi ili o ostvarivanju djetetovih prava, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog roditelja, centra za socijalnu skrb prebivališta djeteta ili samog djeteta donijeti odluku radi zaštite dobrobiti djeteta. Obiteljskim zakonom standard dobrobiti djeteta izričito je predviđen kao mjerilo u skladu s kojim je moguće roditelju koji ne živi s djetetom ograničiti ili zabraniti susrete i druženje, te prema okolnostima odrediti nadzor nad njima. Kako bi se osigurali susreti i druženja djeteta s ostalim srodnicima, određeno je da sud donosi odluku o susretima i druženjima djeteta s bakom i djedom, sestrom i bratom, odnosno polusestrom i polubratom, uzimajući pritom svakako u obzir dobrobit djeteta. Izmjenama ovog zakona (2007.), ova je ovlast proširena i na bivšeg roditeljeva izvanbračnog druga, odnosno bivše maćeha ili očuha, jer se smatra da je kvalitetan odnos djeteta i s ovim osobama bitan za njegov pravilan razvoj i napredovanje. Slična je norma i ona prema kojoj sud može, kad donosi odluku kojom se

utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi, uzimajući u obzir dobrobit djeteta, odlučiti o susretima i druženju djeteta odnosno posvojenika s maćehom ili očuhom, ako su u trenutku prestanka bračne zajednice živjeli zajedno i brinuli se o djetetu. Moguće je izricanje cijelog niza mjera za zaštitu osobnih interesa djeteta. U slučajevima izricanja represivnih mjera, dodatni način zaštite dobrobiti djeteta jest imenovanje posebnog skrbnika koji štiti djetetova prava i interese. U vezi s postupkom posvojenja, izričito je određeno da se u postupku njegova zasnivanja procjenjuju osobine posvojitelja u odnosu na dobrobit djeteta. U vezi s institutom uzdržavanja, obveza je centra za socijalnu skrb nastojati da se roditelji ili dijete koje se redovito školuje i nakon punoljetnosti i roditelji izvansudski nagode o visini, odnosno povećanju doprinosa za uzdržavanje djeteta uvijek kad je to moguće, vodeći računa o dobrobiti djeteta. Iznimno je vrijedna i odredba koja, sljedeći zahtjeve Europske konvencije o ostvarivanju prava djeteta, definira da će sud omogućiti djetetu u skladu s njegovom dobi, zrelosti i dobrobiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa u statusnim stvarima izrazi svoje mišljenje pred centrom za socijalnu skrb ili sudom. Propisano je i da dijete ima pravo na izbor obrazovanja i zanimanja i pravo na zapošljavanje u skladu sa svojim sposobnostima i svojom dobrobiti. Najbolji interes djeteta i dalje se smatra osnovnim kriterijem u postupanju stručnih radnika ustanova socijalne skrbi (centara za socijalnu skrb i domova za djecu), a promišljanje o tome što je najbolji interes djeteta vezuje se uz svaku pojedinačnu obiteljsku situaciju koja se pojavi u tretmanu ustanove. S obzirom da, prema odredbama Obiteljskog zakona, centar za socijalnu skrb ima u sudskim postupcima koji se odnose na obiteljske stvari značajnu ulogu, postoji mogućnost njegovog utjecaja na sudske odluke. Centar za socijalnu skrb ima više uloga u sudskim postupcima pa može biti stranka u postupku, pomoćno tijelo suda ili umješak sui generis. Na taj način u poziciji je zalagati se za najbolji interes djeteta ukoliko procijeni da on nije bio zaštićen sudskom odlukom. Standard „najbolji interes djeteta” izričito se upotrebljava u odlukama o posvojenju, dok se u ostalim odlukama centara za socijalnu skrb više koristi izraz „dobrobit djeteta” (Prilog 4. – preslike relevantnih odluka). Izmjenama i dopunama *Obiteljskog zakona* (2007.) određenije je utvrđena dužnost pribavljanja odobrenja centra za socijalnu skrb za poduzimanje radnji tijekom postupaka kojima se raspolaže imovinom maloljetnoga djeteta, te se na taj način dodatno štiti njegov interes. Imajući u vidu u praksi zapažene zloporabe prava roditelja da kao zastupnici raspolažu pravima i obvezama djeteta u okviru roditeljske skrbi, sklapajući ugovore kojima se dijete obvezuje *pro futuro* na povrat novca koji je zaradilo kroz sponzorstvo različitih fizičkih ili pravnih osoba, koje se bave pronalaženjem mladih športskih, umjetničkih ili drugih talenata, izričito je propisano da je za sklapanje takvih ugovora potrebno odobrenje centra za socijalnu skrb, a obveze iz takvih ugovora mogu trajati najdulje do punoljetnosti djece.

95. Ovo načelo prisutno je i u nizu drugih zakonskih odredaba. *Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima* propisana je obveza policijskog službenika koji primjenjuje policijsku ovlast prema maloljetnim osobama, mlađim punoljetnim osobama i u predmetima kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika da vodi računa o zaštiti najboljeg interesa. Prilikom izrade novih i izmjena važećih zakona, vodi se računa o načelu „najbolji interes djeteta” (npr. novi *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji*; izrada novog Kaznenog zakona; izrada izmjena Zakona o sudovima za mladež). Najbolji interes djeteta ističe se i u nacionalnim strateškim dokumentima od kojih izdvajamo: *Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2010.*, *Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011.*, *Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010.*, *Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013.* i dr.
96. Vezano uz primjenu navedenog načela u sudskim odlukama navodimo:
- Sukladno informacijama Županijskog suda u Zagrebu, prilikom izricanja kaznenopravnih sankcija maloljetnicima, u dobi od 14 do 18 godina, sud obligatorno postupa u skladu s

odredbom *Zakona o sudovima za mladež* koja glasi: „Svrha je maloljetničkih sankcija pružanje zaštite, brige, pomoći i nadzora te osiguranjem opće i stručne izobrazbe maloljetnog počinitelja kaznenog djela, utjecati na njegov odgoj, razvijanje njegove cjelokupne ličnosti i jačanje njegove osobne odgovornosti.” Tako da je imanentno postupanju vijeća za mladež prilikom izricanja kaznenopravne sankcije postupiti i u „najboljem interesu djeteta”.

- b. Prema informacijama Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, u sudskim postupcima u kojima sudjeluju djeca primjenjuje se Konvencija, kao i UN-ove smjernice o pravosuđu u stvarima koje uključuju djecu žrtve i svjedoke (*The Guidelines on Justice in Matters involving Child Victims and Witnesses of Crime – ECOSOC Resolution 2005/20*), u skladu s kojim se djeca kao svjedoci, pogotovo kada su žrtve kaznenih djela u sudskom postupku, ispituju uz pomoć stručnih osoba uz uporabu tehničkih pomagala bez suočavanja s počiniteljem i drugim strankama, obazrivo, na način primjeren i razumljiv kronološkoj dobi i stupnju mentalnog razvoja djeteta, kako bi se spriječila i umanjila sekundarna viktimizacija i negativne posljedice koje kazneni postupak može imati na dijete (Prilog 4. – presude XXX-KZM-92/09, vidi strana 9, 1. odlomak i XXX-KZM-111/05 vidi strana 2, 2. odlomak);
- c. Temeljem informacija Općinskog građanskog suda u Zagrebu, načelo najboljeg interesa djeteta u sudskim postupcima, kao i primjena preporuka Odbora, primjenjuje se i provodi u svim sudskim postupcima, parničnim i izvanparničnim u kojima se odlučuje o pravima i interesima djeteta prema odredbama Obiteljskog zakona – postupci u kojima se donosi odluka s kojim će roditeljem dijete živjeti, o susretima i druženjima, te postupci u kojima se izriču mjere za zaštitu i dobrobit djeteta. Primjena ovih načela osigurava se i kroz provedu Konvencije i Europske konvencije o ostvarivanju dječjih prava.

C. Pravo na život, opstanak i razvoj (članak 6. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 27. i 28.

97. Mjere koje se kontinuirano poduzimaju u ovom području dovele su do poboljšanja demografske slike čemu u prilog govore statistički podatci (tablica 5., 5.a - 5.g u Prilogu 2.), koji ukazuju na uzlazni trend te ostvarenje jednog od osnovnih ciljeva Nacionalne populacijske politike, a to je zaustavljanje daljnjeg pada broja novorođene djece.
98. U svrhu unaprjeđenja tjelesnog i mentalnog zdravlja djece kao jednog od preduvjeta za smanjenje broja nasilnih smrti, podržana je realizacija Projekta Centra za krizne situacije Zagreb „*Rano prepoznavanje simptoma i rizičnog ponašanja kod djece i mladeži*”. Aktivnosti projekta (2008./2009.) bile su edukativne radionice i seminari u zdravstvenim, prosvjetnim i visokoškolskim ustanovama u većim regionalnim središtima. Cilj je bio povećati osposobljenost u ranom prepoznavanju depresivnih simptoma i rizika suicidalnog ponašanja svih stručnjaka na području zaštite mentalnog zdravlja djece. U 2010. podržan je nastavak provedbe *Programa ranog prepoznavanja depresije i suicidalnog rizika kod djece i mladeži* te je proveden inicijalni projekt kliničkog praćenja pacijenata s namjernim samoozljeđivanjem koji je pokazao smanjeni rizik suicidalnog ponašanja u praćenoj populaciji. Nastavno na navedeni projekt u 2010. je izraden *Nacrt Nacionalnog programa prevencije samoubojstava kod djece i mladih* koji se temelji na promociji duševnog zdravlja. Predloženim programom kao provoditelji obuhvaćeni su i timovi za psihološke krizne intervencije u sustavu odgoja i obrazovanja kao preventivni timovi škola (broj počinjenih samoubojstava osoba do 18 godina – tablica 6.j i 6.k u Prilogu 2.).
99. Smrtnost djece i mladih do 19 godina je niska, a visok udio u ukupnoj smrtnosti, pobolu i invaliditetu imaju ozljede koje predstavljaju izražen javnozdravstveni problem (tablica 6.c u Prilogu 2.). Svrha prevencije je smanjiti broj smrtonosnih ozljeda, invaliditeta i ozljeđivanja.

Plan i program mjera zdravstvene zaštite stavlja ozljede u prioritetne zdravstvene probleme i navedi mjere, te aktivnosti provođenja istih. Obzirom na potrebu učinkovitije prevencije izrađen je nacrt *Nacionalnog programa prevencije ozljeda kod djece i mladih*.

100. *Zakon o sigurnosti prometa na cestama* (2008.) propisuje posebne uvjete za prijevoz djece u vozilima s ciljem podizanja razine sigurnosti djece prilikom prijevoza (npr. dijete mlade od 12 godina ne smije se prevoziti na mopedu i motociklu; vozač motornog vozila može prevoziti dijete mlade od 5 godina samo na stražnjim sjedalima i to u posebnoj sigurnosnoj sjedalici, koja je za vozilo pričvršćena sigurnosnim pojasom vozila ili posebnim kopčama u vozilu; vozač motornog vozila može prevoziti dijete starije od 5, a mlade od 12 godina samo na stražnjim sjedalima, a dijete mora sjediti na posebnom postolju prilagođenom njegovoj visini tako da se može vezati sigurnosnim pojasom na tri točke vezivanja, a ako se dijete veže sigurnosnim pojasom na dvije točke vezivanja, nije potrebno koristiti posebno postolje za sjedenje; vozač motornog vozila može prevoziti dijete do 2 godine starosti na prednjem sjedalu vozila ako vozilo nema suvozački zračni jastuk ili ako je suvozački zračni jastuk isključen i ako se dijete prevozi u sigurnosnoj sjedalici postavljenoj suprotno od pravca vožnje koja je pričvršćena za vozilo pomoću sigurnosnog pojasa na tri točke vezivanja ili posebnim kopčama u vozilu; dijete u posebnoj sjedalici u vozilu mora biti vezano). S ciljem podizanja sigurnosnih standarda i opće sigurnosti djece doneseni su 2008. *Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati autobusi kojima se organizirano prevoze djeca* (mijenjan 2009.) i *Pravilnik o programu i načinu osposobljavanja i djelovanja te odori i oznakama prometnih jedinica mladeži i školskih prometnih jedinica*. Broj djece stradale u prometnim nesrećama – tablica 5.c – 5.h u Prilogu 2. Nastavljeno je provođenje *Nacionalnog programa sigurnosti cestovnog prometa* (1994.) za razdoblje od 2006. do 2010. s ciljem smanjenja broja poginulih u cestovnim prometnim nesrećama. Dosadašnja provedba Nacionalnog programa rezultirala je: smanjenjem najtežih posljedica prometnih nesreća u uvjetima stalno rastućeg prometa; znatnim povećanjem preventivnog djelovanja policije te smanjenjem i suvremenijem represivnom djelovanju; podizanjem svijesti građana o problemu sigurnosti u prometu; senzibiliziranjem sredstava javnog priopćavanja i javnosti s ovim problemom; povećanjem prometne kulture; uključivanjem u provedbu programa svih relevantnih tijela i organizacija. S ciljem smanjenja stradavanja djece kao sudionika prometnog procesa, u okviru aktivnosti Nacionalnog programa „Zaštita djece, mladih i najranjivijih sudionika u prometu” svake godine se provode akcije kao što su: „Poštujte naše znakove” – policijski službenici u svim osnovnim školama održavaju predavanja na kojima se djecu koja kreću u prvi razred osnovne škole, i njihove roditelje, upoznaje s osnovnim pravilima ponašanja u prometu; „Sigurno i vješto u prometu” – edukativno-zabavna aktivnost; „Sigurno u prometu” – natjecanje djece viših razreda osnovne škole u vještini upravljanja biciklom (županijska i državna razina); edukacija djece šestih, sedmih i osmih razreda za rad u školskim prometnim jedinicama čija je svakodnevna zadaća fizičko upravljanje prometom pješaka i vozila na pješačkim prijelazima u zonama škola; natjecanje školskih prometnih jedinica (provjera znanja iz područja prometnih propisa i vožnje biciklom – prethodno policijski službenici obilaze osnovne škole i boduju kvalitetu rada školskih prometnih jedinica); i edukacije djece starije vrtićke dobi kroz razgovore s djecom i kratkim predavanjima na roditeljskim sastancima. Ovo su samo osnovne aktivnosti koje se provode na nacionalnoj razini, dok policijske uprave na lokalnoj razini, a prema vlastitoj prosudbi, povode i druge aktivnosti u cilju povećanja sigurnosti djece u prometu. U 2010. organizirana je edukacija županijskih timova Pilot projekta „Prometna preventiva u osnovnoj školi – uvođenje prometnog odgoja u osnovne škole”, s dugoročnim ciljem – uvođenje prometnog odgoja kao obveznog nastavnog programa u osnovnim školama, u sklopu kojega će se djeca educirati i osposobiti za samostalno sudjelovanje u prometu (kao pješaci i kao vozači bicikala). Za potrebe provođenja navedenog projekta osnovan je 21 tročlani županijski tim za

koje su 2009. održana stručna osposobljavanja i koji su 2010. u svojim županijama provodili edukaciju učenika. Ovim projektom su zasad bili obuhvaćeni samo učenici 5. razreda osnovnih škola. Učinak svih prethodno navedenih mjera vidljiv je kroz silazni trend smrtnog stradavanja i ozljeđivanja djece u prometu (tablica 6.c – 6.h u Prilogu 2.).

D. Poštivanje mišljenja djeteta (članak 12. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 29. i 30.

101. RH je, kao potpisnica Konvencije, na zakonodavnoj razini ispunila u potpunosti obvezu da djetetu osigura pravo na izražavanje mišljenja u svim stvarima koje se na njega odnose, uvijek kad je sposobno formirati vlastito mišljenje. Kao članica VE i prije ratifikacije Europske konvencije o ostvarivanju dječjih prava, RH je u svoj pravni sustav (*Obiteljski zakon*) već ugradila načela i pravne standarde koji čine njezin sadržaj. Navedena Konvencija će se primjenjivati u 5 kategorija postupanja kod obiteljskih predmeta: odlučivanje o roditeljskoj skrbi tijekom razvoda braka, ostvarivanje roditeljske skrbi, mjere za zaštitu osobnih prava i interesa djeteta, posvojenje i skrbništvo. Kao što smo već istaknuli, načelo poštivanja mišljenja djeteta ugrađeno je u odredbe *Obiteljskog zakona* te je propisano da dijete ima pravo na izbor obrazovanja i zanimanja, kao i pravo na zapošljavanje u skladu sa svojim sposobnostima i svojom dobrobiti. Propisano je da dijete ima pravo tražiti zaštitu svojih prava pred nadležnim tijelima koja su o tome dužna obavijestiti centar za socijalnu skrb. U postupovnom smislu, bitna je odredba *Obiteljskog zakona* (2003.) sukladno kojoj u statusnim stvarima sud može dopustiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa pojedine radnje u postupku poduzima i stranka koja nema poslovne sposobnosti, što bi moglo biti i starije dijete ako je u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji. Također, obveza je suda omogućiti djetetu u skladu s njegovom dobi, zrelosti i dobrobiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa u statusnim stvarima izrazi svoje mišljenje pred centrom za socijalnu skrb ili sudom. Putem stručnih sastanaka te upravnog i inspeksijskog nadzora nad ustanovama socijalne skrbi, dodatno se naglašavala važnost ovog prava djeteta, što je rezultiralo time da centri za socijalnu skrb kod određivanja nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi obvezno, na primjeren način, uključuju dijete u postupak, kao i da uzimaju u obzir mišljenje djeteta u brakorazvodnim parnicama prilikom određivanja skrbništva nad djetetom te prilikom izdavanja odobrenja roditelju za otuđenje ili opterećenje imovine djeteta. Prava djeteta koja osigurava Konvencija, a koja se odnose na iskazivanje i uvažavanje djetetovog mišljenja, slobodu izražavanja, slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti te zaštitu privatnosti, osiguravaju propisima, edukacijom te upravnim i inspeksijskim nadzorom. Centri za socijalnu skrb u pravilu na odgovarajući način (razgovorom psihologa ili socijalnog radnika) upoznaju dijete s bitnim okolnostima kada se radi o razvodu roditelja ili rješavanju pitanja susreta i druženja s drugim roditeljem. Kroz upravni je nadzor zatraženo od onih centara koji to ne čine ili su činili na neodgovarajući način da isprave svoju praksu postupanja. Centri još uvijek u nedovoljnoj mjeri uključuju dijete u postupak izricanja mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi, na što im se skreće pozornost i traži drugačije postupanje. Ista logika u smislu poštivanja prava djeteta na izražavanje vlastitog mišljenja slijedi se i kod ostalih obiteljskopравnih instituta kojima je cilj zaštita onih koji se ne mogu brinuti sami o sebi. Tako je određeno da maloljetni štíćenik ima pravo na prikladan način saznati važne okolnosti slučaja, dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje te biti obaviješten o mogućim posljedicama uvažavanja njegova mišljenja kad se odlučuje o nekom njegovom pravu ili interesu. Mišljenje se također uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti. Prije poduzimanja važnijih mjera zaštite osobe štíćenika ili njegovih imovinskih interesa skrbnik je dužan razmotriti mišljenje, želje i osjećaje štíćenika. Centar za socijalnu skrb zatražit će štíćenikovo mišljenje o razrješenju njegova skrbnika ako

je on sposoban shvatiti o čemu se radi. Vezano uz primjenu načela poštivanja mišljenja djeteta u sudskoj praksi navodimo da se, sukladno informacijama Općinskog građanskog suda u Zagrebu, kao i primjena preporuka Odbora, ono primjenjuje i provodi u svim sudskim postupcima, parničnim i izvanparničnim u kojima se odlučuje o pravima i interesima djeteta prema odredbama Obiteljskog zakona. U sudskim postupcima, vodeći brigu o dobi i zrelosti djeteta, osigurava se da dijete svoje mišljenje izrazi pred stručnim timom odnosno psihologom centra za socijalnu skrb kao stručnom osobom. Ukoliko suci odluče dijete pozvati na sud, a to su redovito djeca starije kronološke dobi, radi se o situacijama kad je psiholog centra prethodno dao procjenu da su zrela za takvo izražavanje i koja su i sama iskazala spremnost očitovati se pred sudom. Uspostavom Integriranog informacijskog sustava za upravljanje sudskim predmetima (ICMS-a) otvorit će se mogućnost praćenja odluka i rješenja po osnovi načela „poštivanja mišljenja djeteta”.

102. **Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi** učenici imaju pravo na uvažavanje svojeg mišljenja te je njime propisano da se u školi osniva vijeće učenika koje čine predstavnici učenika svakog razrednog odjela. Predstavnik vijeća učenika sudjeluje u radu tijela škole kada se odlučuje o pravima i obvezama učenika, bez prava odlučivanja. Osnovano je i *Nacionalno vijeće učenika RH* (više u Prilogu 2. u točki 7.)
103. **Zakonom o zaštiti prava pacijenata** (2004.), pacijent ima pravo na potpunu obaviještenost, na način koji mu je razumljiv s obzirom na dob, obrazovanje i mentalne sposobnosti, s ciljem ostvarivanja prava suodlučivanja u dijagnostičkom ili terapijskom postupku (uključujući i pacijent s umanjenom sposobnošću rasuđivanja, u skladu s dobi, tjelesnim, mentalnim i psihičkim stanjem). Za pacijenta koji nije pri svijesti, pacijenta s težom duševnom smetnjom te poslovno nesposobnog ili maloljetnog pacijenta, osim u slučaju neodgodive medicinske intervencije, suglasnost potpisuje zakonski zastupnik/skrbnik.
104. Praktična primjena načela „poštivanja mišljenja djeteta” vidljiva je i u ustanovama socijalne skrbi i udomiteljstvu koji skrbe o djeci, u kojima se ono ostvaruje:
- uvođenjem Standarda kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi (standard odlučivanja i samoodređenja korisnika, privatnosti i povjerljivosti, te sigurnosti od iskorištavanja, prigovora i žalbi, procjene i planiranja, autonomije i samostalnosti);
 - ustrojavanjem Vijeća korisnika u ustanovama unutar kojih korisnici raspravljaju o pitanjima koja se tiču njihovog statusa, ostvarivanjem osobnih potreba, planiranjem svakodnevnih aktivnosti u ustanovi, određivanjem pravila ponašanja, izradom kućnog reda (tako im se omogućuje sudjelovanje u organizaciji zajedničkog života u domu);
 - aktivnim sudjelovanjem korisnika u izradi individualnih planova rada (samoplaniranje);
 - primjenom načela individualizacije, samoaktivnosti, pozitivne orijentacije i autonomije u programskim sadržajima rada s korisnicima (prepoznavanje potreba, mogućnosti i sposobnosti svakog korisnika, aktivno sudjelovanje korisnika u domskoj sredini, poštivanje osobnosti korisnika, te samostalnost glede organizacije života i rada);
 - primjenom različitih suvremenih metoda individualnog i grupnog rada s korisnicima čime se omogućava izražavanje osjećaja, stavova i mišljenja.
105. Obiteljski centri, zajedno s partnerima u lokalnoj sredini, kontinuirano provode niz aktivnosti vezanih uz prava djeteta na sudjelovanje, od kojih izdvajamo provedene u 2009.: radionice „*Neka se čuje dječji glas...i mi imamo svoja prava*” i „*Dječje poruke roditeljima – reci ne tjelesnom kažnjavanju djece*”, tribina „*Slobodni i ne-ovisni*”, predavanje: „*Roditelji i djeca – međusobna prava i dužnosti u duhu Konvencije o pravima djeteta*”, radionice „*Prava djece*” i sl. Ovogodišnji broj časopisa „*Dijete i društvo*” (2010.) u najvećem dijelu obrađuje teme vezane uz participativna prava djeteta. Nastavlja se osnivanje *Dječjih gradskih i općinskih vijeća* (od 2000.) kao oblik poželjne aktivne dječje participacije u društvenom životu lokalne zajednice kojom se omogućava osmišljeno javno iskazivanje dječjih želja,

mišljenja, kritika, zahtjeva, prijedloga i poruka odraslima i nadležnima, što predstavlja prikladan oblik suradničkog i partnerskog odnosa djece i lokalnih vlasti. Trenutno djeluje 21 dječje gradsko vijeće, a u završnoj pripremi su još 3. Zavisno od veličine grada/općine, varira i broj članova vijeća („vijećnika“) od 10 do 30. Djeca na prvoj sjednici vijeća grada/općine biraju svog gradonačelnika – dječjeg gradonačelnika (ukupno 21 u 21 gradu/općini). Za razvoj dječjih gradskih vijeća Savez Društava Naša djeca, koji provodi ovu aktivnost, objavio je priručnik, održava seminare za osnivače dječjih gradskih/općinskih vijeća i dosad su održana 4 godišnja susreta djece iz postojećih dječjih gradskih/općinskih vijeća gdje se razmjenjuju iskustva i dogovaraju nove akcije. I taj oblik rada zasniva se na volonterstvu i dobroj volji voditelja i organizatora, uz tek neka manja namjenska sredstva od pojedinih gradova i općina i od očekivanja rezultata natječaja. Prema *Zakonu o savjetima mladih* (2007.), predstavnička tijela jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave obvezna su osnivati Savjete mladih, kao svoja savjetodavna tijela, u cilju aktivnog uključivanja mladih u javni život tih jedinica (osnovani u 13 županija, 48 gradova i 55 općine), a mladi su osobe u dobi od 15 do 29 godina. S ciljem poticanja aktivnog uključivanja mladih u donošenje odluka na području mladeške politike na svim razinama, organizirane su 4 nacionalne konferencije za mlade (2005., 2006., 2007. i 2008.) i 5 regionalnih (2005. i 2006.), te je financijski podržana izrada 23 programa djelovanja za mlade na lokalnoj i regionalnoj razini.

IV. GRAĐANSKA PRAVA I SLOBODE

A. Prijava rođenja, ime i državljanstvo (članak 7. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 31. i 32.

106. Postupak za određivanje osobnog imena hrvatskih državljana određen je *Zakonom o osobnom imenu* (nije se mijenjao od 1994.), prema kojem se osobno ime maloljetnog djeteta može promijeniti na zahtjev roditelja, a ukoliko su roditelji razvedeni, na zahtjev roditelja s kojim dijete živi. Ukoliko se drugi roditelj ne suglasi s promjenom, mišljenje o opravdanosti zahtjeva daje centar za socijalnu skrb (godišnje oko stotinjak takvih mišljenja). Kada roditelji u policijskoj upravi ili policijskoj postaji podnesu zahtjev za prijavu prebivališta djeteta te se ono uvodi u evidenciju Ministarstva unutarnjih poslova, osobno ime djeteta upisuje se u navedenoj evidenciji sukladno podatcima iz državne matice.
107. Na upis u maticu rođenih primjenjuje se *Zakon o državnim maticama* (1994.). Rođenje djeteta prijavljuje se u roku od 15 dana od dana rođenja djeteta te se upis u maticu rođenih vrši odmah po primitku prijave. U maticu se na temelju inozemne isprave o rođenju, upisuju i osobe koje su rođene u inozemstvu, a stekle su hrvatsko državljanstvo (tablica 7. u Prilogu 2.).
108. Stjecanje hrvatskog državljanstva propisano je *Zakonom o hrvatskom državljanstvu* (1993.) koji je u skladu je s člankom 7. Konvencije. Zakon se temelji na osnovnom načelu sprječavanja apatridnosti, s ciljem da djeca koja stječu državljanstvo podrijetlom i prirođenjem ne ostanu bez državljanstva. Upisi djece u matice rođenih, kao i stjecanje hrvatskog državljanstva podrijetlom te rođenjem na teritoriju RH, u nadležnosti su matičnih ureda. Dijete rođeno na teritoriju RH stječe hrvatsko državljanstvo podrijetlom ukoliko mu je samo jedan od roditelja hrvatski državljanin. Dijete stranog državljanstva ili bez državljanstva, koje su posvojili hrvatski državljanin, stječe hrvatsko državljanstvo podrijetlom. Djeca rođena u inozemstvu, čiji je jedan roditelj u trenutku njihova rođenja hrvatski državljanin, mogu do navršene 18 godine života steći hrvatsko državljanstvo podrijetlom, neovisno o tome imaju li strano državljanstvo. Načelo najboljeg interesa djeteta posebice je provedeno kroz izbjegavanje apatridnosti – dijete rođeno ili nadeno na području RH, stječe hrvatsko državljanstvo ukoliko su mu oba roditelja nepoznata, nepoznatog državljanstva ili bez državljanstva. Stjecanje hrvatskog državljanstva prirođenjem u nadležnosti je Ministarstva unutarnjih poslova – dijete prirođenjem stječe hrvatsko

državljanstvo: ako oba roditelja stječu državljanstvo prirođenjem ili ako prirođenjem stječe državljanstvo samo jedan roditelj, a dijete živi u RH, i ako prirođenjem stječe državljanstvo samo jedan roditelj, a drugi je bez državljanstva ili nepoznatog državljanstva, a dijete živi u inozemstvu. U razdoblju od 2004. do 2010., neovisno o pravnoj osnovi, u hrvatsko državljanstvo primljeno je 11.945 djece (znatno veći broj stekao je državljanstvo podrijetlom, po sili zakona, od trenutka svog rođenja). Jedini kriterij za primitak djece u hrvatsko državljanstvo je ispunjenje zakonskih pretpostavki, bez kriterija nacionalne pripadnosti. Međutim, iz praktičnih razloga, Nacionalni program za Rome ističe važnost reguliranja hrvatskog državljanstva za pripadnike romske nacionalne manjine te su osnovani posebni mobilni timovi (u 8 županija i Gradu Zagrebu) koji im pomažu u ostvarivanju statusnih prava. Najavljenim potvrđivanjem *Konvencije UN-a o smanjenju apatridnosti iz 1961.*, dodatno će se utjecati na smanjenje slučajeva djece bez državljanstva.

109. *Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* (2008.) propisano je da će trenutkom prijema RH u EU, u cilju svladavanja znanja hrvatskog jezika, škole biti dužne osigurati dopunsku nastavu za učenike državljan RH koji se vraćaju iz inozemstva, ali i za onu djecu koja imaju boravak na području RH, a članovi su obitelji radnika koji je državljanin države članice EU koji radi ili je radio u RH.

B. Zaštita identiteta (članak 8. Konvencije)

110. Uz osobno ime, sastavnicu djetetovog identiteta čini i njegovo podrijetlo. Izmjenom Obiteljskog zakona (2007.) omogućuje se novi upis činjenice rođenja posvojenika u maticu rođenih – matičar temeljem pravomoćne odluke o posvojenju u maticu rođenih posvojenika upisuje bilješku o posvojenju s napomenom da se na temelju tog upisa više ne smiju izdavati isprave (postupak detaljnije razrađen podzakonskim propisom).
111. Zaštita identiteta djece i mladih osigurana je raznim propisima. *Zakonom o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje* (2009.) propisana je tajnost podataka o maloljetniku. Podatci o maloljetniku i tijeku izvršavanja sankcija podliježu zaštiti prema propisima o zaštiti osobnih podataka i zaštiti tajnosti podataka. Pristup navedenim podacima dopušten je službenicima koji sudjeluju u izvršavanju sankcija i tijelima koja obavljaju nadzor, te maloljetniku i njegovim roditeljima ili skrbniku, a kojima se može se uskratiti pristup podacima kada je to u interesu svrhe izvršavanja sankcija i u interesu maloljetnika. Uvid u podatke dopušten je u svrhu otkrivanja i progona počinitelja kaznenih djela te će se državnim tijelima, na zahtjev, dostaviti traženi podatci. Bez odobrenja suda za mladež, odnosno prekršajnog suda nadležnog za nadzor nad izvršavanjem sankcija ne smije se objaviti tijek izvršavanja sankcije. Objaviti se mogu samo podatci za koje postoji odobrenje, bez imena i prezimena maloljetnika i podataka koji ukazuju na identitet maloljetnika.
112. *Zakonom o medijima* (2004.) zabranjuje se objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta, ukoliko se time ugrožava njegova dobrobit. *Zakonom o elektroničkim medijima* (2009.) zabranjuje se objavljivanje informacije kojom se otkriva identitet djeteta uključenog u slučajeve različitih oblika nasilja, bez obzira je li svjedok, žrtva ili počinitelj ili je pokušalo ili izvršilo samoubojstvo. Također je zabranjeno navoditi pojedinosti iz njegovog obiteljskog i privatnog života. Za prekršaj su propisane novčane kazne, a Vijeće za elektroničke medije donosi odluku o oduzimanju koncesije ili dopuštenja pružatelju medijskih usluga u slučaju kršenja zabrane.
113. Novim *Pravilnikom o zaštiti maloljetnika* iz 2010. (prestaje važiti prethodni Pravilnik iz 2008.) uređuje se obveza postupanja pružatelja medijskih usluga (televizije i radija), pružatelja medijskih usluga na zahtjev i pružatelja elektroničkih publikacija, u slučaju objavljivanja programa za koje je vjerojatno da bi mogli ugroziti tjelesni, mentalni ili moralni razvoj maloljetnika, te njegov identitet. U informaciji o bilo kakvom obliku nasilja i ulozi

maloljetnika njegov identitet se štiti zamagljenom, kvantiziranom ili maskiranom slikom i moduliranim tonom tako da se ne može prepoznati.

C. Sloboda izražavanja i pravo na traženje, primanje i širenje informacija (članak 13. Konvencije)

114. Prema *Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* učenici imaju pravo na: obaviještenost o svim pitanjima koja ih se tiču, savjet i pomoć u rješavanju problema, pomoć drugih učenika, pritužbu koju može predati učiteljima, ravnatelju i školskom odboru, sudjelovanje u radu vijeća učenika te u izradi i provedbi kućnog reda, kao i na predlaganje poboljšanja odgojno-obrazovnog procesa i rada.
115. Slobodu izražavanja djeteta prati i *Zakon o volonterstvu* (2007.). Djeca do navršenih 15 godina ne mogu biti volonteri u smislu ovog Zakona, ali mogu biti uključena u odgoj za volontiranje. Prilikom uključivanja ove djece u odgoj za volontiranje, Zakonom su propisani dodatni uvjeti zaštite – aktivnosti se ne smiju obavljati između 20,00 – 6,00 sati radnim danom u kojem dijete ima školske obaveze, te između 23,00 – 6,00 sati vikendom i praznikom, a organizator volontiranja može biti samo odgojno obrazovna ustanova, ustanova socijalne skrbi ili druga pravna osoba koja organizira volontiranje uz suglasnost nadležnih tijela. Djeca s navršenih 15 godina mogu volontirati uz dodatne uvjete i zaštitu, odnosno uz pisanu suglasnost zakonskog zastupnika te nadzor i podršku organizatora volontiranja. Volontiranje se može organizirati samo kroz aktivnosti primjerene dobi i vještinama djece i ne smije predstavljati rizik za zdravlje, razvoj i izvršavanje školskih obaveza. Zakonom se novčane kazne za nepoštivanje odredbi udvostručuju, ako su prekršaji počinjeni prema djeci. Kodeks volontera (2008.) nalaže pridavanje posebne pozornosti nadzoru i podršci u cilju zaštite volontera. Tijekom 2011. očekuju se prvi službeni pokazatelji o djeci uključenoj u volontiranje.
116. Unutar ustanova socijalne skrbi djetetu se omogućava pravo na prigovore i žalbe (sandučić povjerenja), sudjelovanje u Vijeću korisnika te interesnim skupinama i različitim tijelima doma (Komisija za prehranu), kao i uključivanje u udruge i klubove u lokalnoj zajednici. U svim domovima objavljuju se domske novine urednici kojih su djeca koja slobodno izražavaju svoje stavove i mišljenja.
117. Nastavlja se osnivanje *dječjih foruma* cilj kojih je upoznavanje djece s njihovim pravima na kreativan način. Dječje forume je osmislio Savez društava „Naša djeca Hrvatske“ (75 dječjih foruma okuplja oko 1.500 djece), koji održava seminare i savjetovanja za voditelje dječjih foruma – volontere, godišnje susrete dječjih foruma te zajedničke sjednice sa zastupnicima u Hrvatskom saboru, kojom prilikom djeca iskazuju mišljenja, prijedloge i zahtjeve za bolje ostvarivanje prava djeteta. Za razvoj dječjih foruma koriste se sredstva Državnog proračuna i pokrovitelja. Tradicionalno se provodi i *Akcija „Gradovi i općine – prijatelji djece“* u suradnji s ovim Savezom i Hrvatskim društvom za preventivnu i socijalnu pedijatriju s ciljem poticanja lokalnih vlasti na učinkovitije ostvarivanje prava djece te aktivnog sudjelovanja djece u donošenju odluka na lokalnoj razini. Počasni naziv: *Grad/općina – prijatelj djece* (ploča koja se postavlja na ulazima gradova/općina) dodjeljuje se po ispunjavanju svih zahtjeva iz 10 programskih područja, a do sada je 24 grada/općine dobilo taj naziv. Program provode koordinacijski odbor gradova/općina volonterski, te se proračunska sredstva dopunjuju namjenskim sredstvima gradova i općina.

D. Sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti (članak 14. Konvencije)

118. *Obiteljski zakon* propisuje da odgoj djeteta mora biti u skladu s njegovom dobi i zrelosti, i s pravom na slobodu savjesti, vjerskog i drugog uvjerenja te se i drugim propisima jamči ostvarivanje ovog prava. *Zakonom o azilu* propisano je da azilant, tražitelj azila, stranac pod

supsidijarnom zaštitom i stranac pod privremenom zaštitom ima pravo na slobodu vjeroispovijesti i vjerskog odgoja djece („*Vjera posebno uključuje teistička, neteistička i ateistička uvjerenja, sudjelovanje ili nesudjelovanje u privatnim ili javnim formalnim vjerskim obredima, bilo samostalno ili u zajednici s drugima, druge vjerske obrede ili izražavanje vjere, ili oblike osobnog ili zajedničkog ponašanja koji se temelje na vjerskom uvjerenju ili iz njega proizlaze*”). Sukladno **Zakonu o zdravstvenoj zaštiti** (2008.), svaka osoba ima pravo na: prehranu u skladu sa svojim svjetonazorom i obavljanje vjerskih obreda tijekom boravka u zdravstvenoj ustanovi u predviđenome prostoru. **Zakon o zaštiti prava pacijenata** (2004.) osigurava poštivanje pacijenta i pravo na tjelesni i mentalni integritet te zaštitu osobnosti uključujući poštivanje privatnosti, svjetonazora te moralnih i vjerskih uvjerenja. Izražavanje slobode misli, savjesti i vjeroispovijesti omogućeno je i korisnicima ustanova socijalne skrbi/domova za djecu pojedinačno ili u zajednici, na javan ili privatna način izražavanja vjerskih osjećaja i prisustvovanjem vjerskim obredima. Temeljem tih prava i ugovora s vjerskim zajednicama, u zdravstvenim i socijalnim ustanovama pruža se duhovna pomoć, a sredstva se osiguravaju u državnom proračunu (2010. – 1.4660.000,00 kuna). Vezano uz zadovoljavanje vjerskih potreba djece u odgojnom zavodu – vidi područje *Pravna zaštita maloljetnika*. Nastavno na dosadašnje izvješćivanje, nisu potpisani novi ugovori Vlade RH i vjerskih zajednica/crkava o pitanjima od zajedničkog interesa.

119. Temeljem propisa vjerske zajednice mogu osnovati vjerske škole, učilišta i dječje vrtiće (djeluje 50 dječjih vrtića s 3.945 djece – 48 katoličkih, 1 židovski i 1 evangelički). Katolički vjerski odgoj se provodi, temeljem suglasnosti roditelja, u 278 dječjih vrtića čiji su osnivači gradovi i općine (14.000 djece). Djeluju i 2 osnovne katoličke škole te 16 srednjih škola različitih vjerskih zajednica.

E. Sloboda udruživanja i mirnog okupljanja (članak 15. Konvencije)

120. Novi **Zakon o udrugama** (2001.) zamijenio je dotadašnji iz 1997. Zakonom o udrugama propisano je da članom udruge mogu postati sve poslovno sposobne fizičke osobe i pravne osobe, pod jednakim uvjetima utvrđenim tim Zakonom i statutom udruge. U odnosu na osobe bez poslovne sposobnosti ili s ograničenom poslovnom sposobnošću, a što se odnosi i na djecu, propisano je da mogu biti članovi udruge, ali bez prava odlučivanja u tijelima udruge, te je utvrđeno da se način njihova sudjelovanja u radu udruge uređuje statutom. Ciljevi udruge kao oblika slobodnog i dobrovoljnog udruživanja, utvrđuju se njenim statutom, a ostvaruju se, sukladno Zakonu, obavljanjem djelatnosti udruge radi zaštite probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, pa tako i djece (primjerice, vezano uz ostvarivanje humanitarnih, kulturnih, informacijskih, pronatalitetnih, obrazovnih, socijalnih, športskih, zdravstvenih i drugih uvjerenja i ciljeva). Udruge se upisuju u *Registar udruga* iz kojeg je razvidno da je do 2010. upisano oko 230 novih udruga koje se bave djelatnošću okupljanja i zaštite djece i mladeži (ukupno oko 1.070 registriranih). Udruge koje su osnovane radi obavljanja drugih djelatnosti mogu u svoje programe uključivati i djecu ako se bave gore navedenim djelatnostima. Strane udruge mogu obavljati svoju djelatnost na području RH sukladno spomenutom Zakonu, a nakon upisa u *Registar stranih udruga* u koji je upisana 1 nova strana udruga koja se bavi djelatnošću okupljanja i zaštite djece i mladeži (ukupno 4 registrirane). Prema Zakonu o udrugama udrugu mogu osnovati najmanje tri osnivača i to pravne osobe i poslovno sposobne fizičke osobe, a članom udruge može postati svaka poslovno sposobna fizička osoba i pravna osoba. U skladu s navednim Zakonom, popis članova udruge nije među ispravama koje su propisane kao prilog zahtjevu za upis u registar udruga, već su udruge dužne voditi popise. Slijedom navedenog, podatke o broju članova udruga nadležni uredi državne uprave ne upisuju po službenoj dužnosti u Registar udruga, niti pohranjuju popise članova udruga u zbirke isprava koje po službenoj dužnosti za udruge

vode. U tablici 1. u Prilogu 2. navedeni su iznosi koji su u izvještajnom razdoblju dodjeljivani organizacijama civilnog društva za provođenje projekata u djecu.

121. S ciljem promicanja i razvoja civilnoga društva te pružanja stručne i financijske potpore programima koji potiču održivost neprofitnog sektora, međusektorsku suradnju, građanske inicijative, filantropiju, volonterstvo, unaprjeđuju demokratske institucije društva, usmjerenih među ostalim i djeci, 2003. je osnovana *Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva*, a od 2002. djeluje *Savjet za razvoj civilnog društva*.
122. S ciljem poboljšanja uvjeta rada nevladinog sektora, pod-sektora za djecu, osnovana je *Koordinacija udruga za djecu* (2004.) kao neformalna mreža udruga. Koordinacija je formalizirala svoje djelovanje 2007., a glavna aktivnost usmjerena je na praćenje provedbe Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva i UNICEF financirali su projekt koji je provela Koordinacija udruga za djecu pod nazivom „*Praćenje doprinosa udruga za djecu Nacionalnom planu aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012.*”, u 2007., 2008. i 2009. Rezultati projekta sastavni su dio Izvješća provedbe Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. – za 2006., 2007. i 2008.

F. Zaštita privatnosti i ugleda (članak 16. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 33. i 34.

123. Privatnost djece štiti se odredbama Kaznenog zakona, Zakona o sudovima za mladež, Zakona o kaznenom postupku, Prekršajnog zakona, Zakona o socijalnoj skrbi, Zakona o obveznim odnosima, Zakona o medijima, ali i drugih propisa.
124. U okviru kaznenog zakonodavstva osigurana je posebna zaštita djeteta nakon donošenja *Izmjena i dopuna Kaznenog zakona* (2006.), kojim su u odnosu na kazneno djelo Iznošenje osobnih ili obiteljskih prilika, uvedene nove inkriminacije. Uveden je novi kvalificirani oblik ovog kaznenog djela kojeg čini onaj koji iznese ili prenese nešto iz osobnog ili obiteljskog života djeteta zbog čega je ono izvrgnuto poruzi vršnjaka ili drugih osoba ili su kod njega nastupile teže duševne smetnje, za što je propisana kazna od 6 mjeseci do 3 godine zatvora. Posebno se inkriminira službena osoba ili druga osoba koja u obavljanju svoje profesionalne djelatnosti počini kazneno djelo iznošenja osobnih ili obiteljskih prilika. Za ovaj najteži oblik kaznenog djela propisana je kazna zatvora od 1 do 3 godine. Privatnost djece štiti se i kroz kazneno djelo povrede tajnosti postupka koje čini onaj koji neovlašteno otkrije ono što je saznao u postupku pred sudom, u upravnom postupku, postupku pred javnim bilježnikom ili stegovnom postupku, a što se na temelju zakona ili odluke utemeljene na zakonu smatra tajnom. *Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona* (2004.) pooštrena je sankcija počiniteljima ovog kaznenog djela na način da je kazna zatvora do 3 mjeseca povećana na kaznu zatvora od 6 mjeseci. Svrha ove inkriminacije je zaštita interesa postupka u kojem je javnost isključena iz glavne rasprave. *Izmjenama Kaznenog zakona* (2008.) propisan je kvalificirani oblik kaznenog djela povrede tajnosti postupka kod kojeg se novčanom kaznom ili kaznom od 6 mjeseci zatvora kažnjava počinitelja koji bez dozvole suda objavi tijekom kaznenog postupka prema maloljetnoj osobi ili odluku u tom postupku. Obavijesti ili saznanja o kršenju prava na privatnost djece u medijima državnom odvjetniku mogu dostaviti i druga državna tijela (policija, pravobraniteljica za djecu i drugi) temeljem kojih može donijeti odgovarajuću odluku o pokretanju prekršajnog ili kaznenog postupka. *Zakonom o sudovima za mladež* propisano je da se bez odobrenja suda ne smije objaviti tijekom kaznenog postupka prema maloljetniku ni odluka donesena u tom postupku te da se može objaviti samo onaj dio postupka odnosno samo onaj dio odluke za koji postoji odobrenje, ali se tada ne smije navesti ime maloljetnika i ostali podatci na temelju kojih bi se moglo zaključiti o kojem je maloljetniku riječ. Zabrana objavljivanja tijeka kaznenog postupka (odnosi se na

obavještanje javnosti, u pravilu putem sredstava javnog priopćavanja, o procesnim aktima, radnjama u postupku i njihovom rezultatu prema maloljetnicima) obuhvaća mjere i radnje koje se poduzimaju prema maloljetniku prije pokretanja formalnog kaznenog postupka. Isto vrijedi i u slučajevima počinjenja kaznenih djela na štetu djece ili maloljetnika. Oba **Zakona o kaznenom postupku** koja su na snazi (iz 1997. i 2008.) sadrže niz odredaba kojima se štiti privatnost djece i maloljetnika u kaznenim postupcima. **Zakonom o kaznenom postupku** (1997.) štiti se privatnost djece i maloljetnika na više načina pa se daje mogućnost istražnom sucu ili službenoj osobi redarstvenih službi koja poduzima istražnu radnju da naloži čuvanje tajne osobama koje su nazočne ili razgledaju spise u kojima se nalaze određene činjenice ili podaci s kojima su se na taj način upoznale, te da ih upozori da je odavanje tajne kazneno djelo. Ova mogućnost je predviđena ako to zahtijevaju probitci kaznenog postupka, čuvanje tajne, javnog reda ili razlozi morala. Nalog se unosi u zapisnik i bilježi na spisu uz potpis upozorene osobe. Propisano je da dijete ili maloljetnik žrtva kaznenog postupka ima pravo na tajnost osobnih podataka i isključenje javnosti. **Zakonom o kaznenom postupku** (2008.) također se štiti privatnost djeteta odredbama o tajnosti postupka, o isključenju javnosti iz rasprave, ali i odredbama o ispitivanju djeteta kao svjedoka. Dijete se ni u kojoj fazi postupka ne može susresti s okrivljenikom jer se njegovo ispitivanje provodi bez prisutnosti suca i stranaka u prostoriji gdje se dijete nalazi putem audio-video uređaja kojima rukuje stručni pomoćnik. Ispitivanje se provodi uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe, a ispitivanju prisustvuje roditelj ili skrbnik, osim kad je to protivno interesima postupka ili djeteta. Predviđena je mogućnost isključenja javnosti tijekom glavne rasprave, ili po službenoj dužnosti, ili na prijedlog stranaka, za cijelu ili za dio rasprave, ako je potrebno i radi zaštite osobnog ili obiteljskog života okrivljenika, oštećenika ili drugog sudionika u postupku; s ciljem čuvanja tajne čime bi se štitila javna rasprava ili dobrobit maloljetnika. **Prekršajnim zakonom** propisano je da se u postupku prema maloljetnim počiniteljima prekršaja bez odobrenja suda ne smije objaviti tijek prekršajnog postupka ni odluka u tom postupku, odnosno smije se objaviti samo onaj dio postupka i odluka za koju postoji odobrenje, ali ni tada se ne smije navesti ime maloljetnika ni ostali podaci na temelju kojih bi se moglo zaključiti o kojoj osobi je riječ. **Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima** propisana je obveza policijskog službenika koji primjenjuje policijsku ovlast prema maloljetnim osobama, mlađim punoljetnim osobama i u predmetima kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika da vodi računa o zaštiti njihove privatnosti. **Zakonom o socijalnoj skrbi** propisano je da stručni djelatnici moraju svoj rad obavljati sukladno pravilima struke te poštivati osobnost korisnika, njegovo dostojanstvo i nepovredivost njegova osobnog i obiteljskog života te da su dužni čuvati kao profesionalnu tajnu sve što saznaju o osobnom i obiteljskom životu korisnika. Na čuvanje profesionalne tajne obvezni su i drugi djelatnici ustanova socijalne skrbi, a povreda čuvanja profesionalne tajne teža je povreda obveza iz radnog odnosa. Privatnost djece štiti se **Obiteljskim zakonom**, tako su primjerice podaci o posvojenju službena tajna, u postupku posvojenja je javnost isključena, a također je isključena javnost i u svim sudskim postupcima u kojima se odlučuje o statusnim pitanjima. U **Zakonu o obveznim odnosima** iz 2005. (mijenjan 2008.), kao općem propisu obveznog prava propisano je načelo da svaka fizička i pravna osoba ima pravo na zaštitu svojih prava osobnosti, primjerice, prava na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, čast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnog i obiteljskog života, slobodu i zaštitu drugih prava. Odredbom ovog zakona, kojom je definiran pojam štete, neimovinska šteta definirana je kao povreda prava osobnosti. U pogledu popravljivanja neimovinske štete Zakon propisuje pravo na objavljivanje presude ili ispravka i pravo na pravičnu novčanu naknadu, te omogućava podnošenje zahtjeva da se prestane s povredom prava osobnosti. Zakonom je propisano da svatko (dakle i fizička i pravna osoba) ima pravo zahtijevati od suda ili drugoga nadležnog tijela da naredi prestanak radnje kojom se povređuje pravo njegove osobnosti i uklanjanje njome izazvanih

posljedica (obuhvaćene su dvije tužbe). Pravo na pravičnu novčanu naknadu neimovinske štete postoji pod pretpostavkama propisanim Zakonom, te će prema tome fizičkoj osobi sud u slučaju povrede prava osobnosti, ako nađe da to težina povrede i okolnosti slučaja opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade imovinske štete, a i kad nje nema. *Zakon o zaštiti prava pacijenata* (2004.) propisuje: „Pri pregledu/liječenju, a osobito prilikom pružanja osobne njege pacijent ima pravo na uvjete koji osiguravaju privatnost”. Pacijent ima pravo na povjerljivost podataka koji se odnose na njegovo zdravstveno stanje. Ima i pravo dati izjavu o osobama koje mogu biti obaviještene o njegovu zdravstvenom stanju i prijemu u zdravstvenu ustanovu, te imenovati osobe kojima to zabranjuje. Poštivanje privatnosti pacijenta se dodatno ističe kroz *Etičke kodekse* pojedinih zdravstvenih struka. *Zakonom o medijima* (2004.) propisano je da su mediji dužni poštivati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a osobito djece, mladeži i obitelji bez obzira na spol i spolno opredjeljenje. *Pravilnikom o zaštiti maloljetnika*, kao što je već rečeno, u informaciji o bilo kojem obliku nasilja i ulozi maloljetnika identitet maloljetnika se uvijek štiti zamagljenom, kvantiziranom ili maskiranom slikom i moduliranim tonom tako da se maloljetnik ne može prepoznati. U takvim se informacijama ne smiju navoditi ni pojedinosti iz djetetovih obiteljskih odnosa i privatnog života niti osobni podatci maloljetnika.

125. Pored zakonskih propisa koji su isključivo vezani uz program, Hrvatska radio televizija (dalje: HRT), kao nacionalna televizija, svojim *Etičkim kodeksom* obvezuje i svoje zaposlenike na poštivanje profesionalnih standarda i etičkih načela. Etički kodeks sadrži članke o poštivanju privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti svake osobe i temeljna prava drugih, a osobito djece i mladeži te o tome da se svaki prilog ili emisija, s kadrovima koji bi na bilo koji način mogli šokirati ili emocionalno uznemiriti gledateljstvo, mora posebno najaviti uz upozorenje da sadržaj koji slijedi nije primjeren djeci i drugim osjetljivim osobama. Jedno cijelo poglavlje Etičkog kodeksa posvećeno je zaštiti djece. Među novostima, kojima se na Hrvatskoj televiziji (dalje: HTV) dodatno štite maloljetnici u televizijskim programima, može se ubrojiti i pridržavanje *Pravilnika o zaštiti maloljetnika u televizijskom programu* koji je Vijeće za elektroničke medije donijelo tijekom 2008., a kojim je definirano koji se programski sadržaji smiju emitirati u kojim terminima. Pridržavajući se ovog Pravilnika, HTV sve programe, koji bi potencijalno mogli štetiti razvoju maloljetnika, označava odgovarajućim oznakama (12, 15 ili 18), za one koji ne smiju biti emitirani prije 21 sat (oznaka 12), 22 sata (oznaka 15) i 23 sata (oznaka 18).

126. Krajem 2009. izmijenjen je *Kodeks časti hrvatskih novinara* kojim su pojačane odredbe koje se odnose na zaštitu čovjekove intime od senzacionalističkog i svakog drugog neopravdanog otkrivanja u javnosti, s posebnim naglaskom na djecu. Novim Kodeksom je posebna pozornost dana izvješćivanju o samoubojstvima. Članovi Hrvatskoga novinarskog društva koautori su knjige „*Psihologija – mediji – etika*” (iskustva i promišljanja za bolju suradnju) koja na konkretnim primjerima govori o kršenju prava djece na privatnost u medijima te se u njima daju i smjernice novinarima kako treba izvješćivati. Knjigu su brojni profesori psihologije i novinarstva uvrstili u obveznu nastavnu literaturu.

127. U dijelu koji se odnosi na medijski tretman djece nadležnim ustrojstvenim jedinicama policije kontinuirano se ukazuje na potrebu obazrivog postupanja u predmetima kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika te obvezu poštivanja privatnosti maloljetnih osoba i načela tajnosti postupka. Primjena ovih načela posebno je važna u situacijama medijskih prezentacija. U priopćenjima za javnost, kada se informira javnost o događajima u kojima su uključena djeca i maloljetnici, navodi se samo one podatke temeljem kojih se ne može zaključiti o kojem djetetu, maloljetniku ili mlađoj punoljetnoj osobi je riječ. U predmetima maloljetnih ili mlađih punoljetnih počinitelja ne navode se inicijali njihovog imena i prezimena, već se navodi samo dob tih osoba. *Priručnik sa smjernicama za medijsko izvješćavanje o nasilju u obitelji* (2007.) sadrži odredbe zakona kojima se propisuje zaštita

privatnosti u medijima, te daje smjernice za izvještavanje o slučajevima nasilja s naglaskom na zaštitu žrtava nasilja, posebice djece. Vijeće za djecu osnovalo je Radnu skupinu Vijeća za djecu za izradu smjernica za izvještavanje o djeci u medijima koja će ujedno predložiti eventualne mjere u cilju daljnjeg unaprjeđivanja zaštite prava djece u medijima. Održan je seminar za novinare na temu „*Kako izvještavati o problematici trgovanja ljudima*” (2008.). Posebna pozornost je posvećena zaštiti identiteta, privatnosti, obiteljskih i drugih prilika djeteta i maloljetnika prilikom medijskog izvješćivanja te u istraživačkom novinarstvu. O navedenoj temi educirano je 20 novinara. U 2007. održana je tribina pod nazivom „*Izvještavanje o djeci – inicijativa za zaštitu privatnosti djece u medijima*”. Pravobraniteljica za djecu potaknula je organiziranje tribine koja bi predstavljala inicijativu za postizanje viših standarda izvješćivanja o djeci te kako bi se javnost i druge osobe, koje posredno ili neposredno u svome radu dolaze u kontakt s djecom, dodatno educirale i upoznale s pravom djece na privatnost u medijima, načinima izvješćivanja o djeci, posljedicama koje otkrivanje identiteta može imati na njihov budući razvoj, etičkim i pravnim standardima zaštite prava na privatnost te načinima njihove provedbe. Ured pravobraniteljice za djecu je 2009. tiskao Zbornik priopćenja s tribine pod nazivom „*Zaštita privatnosti djece u medijima*”.

G. Pristup djece informacijama iz raznih izvora i zaštita od materijala štetnih za njihovu dobrobit (članak 17. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 35. i 36.

128. Posebna se pozornost posvećuje promicanju kulturnih interesa djece kao što su: knjiga i nakladništvo, knjižnična djelatnost, muzejsko-galerijska djelatnost i digitalizacija građe na ovom području. Podupire se popuna i obnova odjela za djecu i mlade narodnih knjižnica (nabava knjiga za djecu i opreme, igračaka i igrica te audiovizualne građe). Djeluju ukupno 202 narodne knjižnice, koje imaju i dislocirane ogranke. Dječji odjeli osnovani su u 173 narodne knjižnice u svim županijama te djeluje 12 bibliobusa s 355 stajališta koji obilaze područja bez knjižnica te uz fondove dječje literature imaju i posebne programe za djecu (tablica 8. i 8.a u Prilogu 2.). Kontinuirano se osigurava potpora izdavanju knjiga i održavanju manifestacija za djecu i mlade. U okviru Javnoga poziva za otkup knjiga za narodne knjižnice sufinanciraju se knjige za djecu i mlade te se financiraju programi nakladnika koji su specijalizirani za mlade domaće autore. Sufinanciraju se i književne manifestacije kojima se motiviraju mladi na kreativno djelovanje – književne nagrade za stvaralaštvo djece i mladih te književni/ pjesnički susreti. U području muzejsko-galerijske djelatnosti potpomažu se manifestacije i pedagoške radionice i igraonice koje uključuju djecu (npr. u Muzej u evolucije i nalazište pračovjeka „Hušnjakovo”) te se sufinanciraju edukativni i drugi programi muzeja. U području digitalizacije knjižnične i muzejske građe izdvajamo Projekt „*Hrvatska kulturna baština*” (2007.) kojim se potiče dostupnost i vidljivost te sustavan i ujednačen pristup digitalizaciji građe u kulturnim ustanovama – primjerice, portal „*Hrvatska kulturna baština*” koji je dostupan djeci te ga mogu koristiti u svrhu obrazovanja, pomoći oko radnih zadataka i upoznavanja hrvatske kulturne baštine. U tablici 3. u Prilogu 2. navedeni su iznosi odobrenih sredstava namijenjenih za financiranje spomenutih programa.
129. Djeci je kulturno umjetničko izražavanje omogućeno i sudjelovanjem u emisijama o djeci i za djecu koje proizvodi HRT, čime se pomaže razvijanje osobnosti, talenta i mentalne i tjelesne sposobnosti djece (dnevno 2 sata ciljanog programa za djecu i mlade). HTV, kao jedini javni nacionalni televizijski medij ima veliku ulogu i odgovornost u ovom procesu – proizvodi i objavljuje emisije namijenjene odgoju i obrazovanju djece i mladeži; poštuje privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, osobito djece i mladeži; te posebice ne potiče, ne promiče, niti veliča nasilje i kriminal, i ne potiče djecu i mladež na uporabu duhanskih proizvoda, alkohola ili droga. Programske sadržaje, koji očigledno štete tjelesnom, duševnom

ili moralnom razvoju djece i mladeži, emitira u terminima teže pristupnim djeci, a emisije za djecu ne prekida promidžbenim porukama. Pojedine emisije ciljano obrađuju teme zlostavljane djece, seksualnih prava, prava na zdrav okoliš, obrazovanja, zdravstvene skrbi, seksualne orijentacije i drugih prava djece. Obilježava se Međunarodni dan prava djeteta, 20. studeni, prigodnim priložima, vijestima i emisijama, a toj se temi posvećuje cijeli tjedan pa čak i mjesec prava djeteta. Tijekom godine emitiraju se i UNICEF-ovi spotovi koji govore o pravu na igru, zaštitu od izrabljivanja, otmice i trgovine, seksualnog zlostavljanja i drugo. U Programu za djecu i mlade u okviru Dječjeg jutra osmišljene su igrane emisije za djecu predškolske dobi i učenike nižih razreda prilagodavanjem sadržaja njihovom uzrastu. Dnevno emitiranje tematski obuhvaća sva područja važna za temeljito obrazovanje djece. Hrvatski radio u svom programu također emitira emisije o djeci i za djecu. U emisije Obrazovnog i Dječjeg programa svakodnevno su uključena djeca i mladi, roditelji te svi oni koji sudjeluju u njihovom odgoju i obrazovanju i udruge.

130. Značajan napredak u ovom području učinjen je u zaštiti djece od negativnih posljedica modernih načina informiranja i izvješćivanja. Prema *Zakonu o elektroničkim medijima* (2009.) audiovizualne komercijalne komunikacije, koje promiču alkoholna pića, ne smiju biti izričito usmjerene na maloljetnike i poticati njihovu neumjerenu konzumaciju; ne smiju prouzročiti moralnu ili tjelesnu štetu maloljetnicima, izravno poticati maloljetnike na kupnju ili unajmljivanje proizvoda ili usluge, iskorištavajući njihovo neiskustvo ili lakovjernost, izravno poticati maloljetnike na uvjeravanje njihovih roditelja ili drugih na kupnju robe ili usluga koje se reklamiraju, iskorištavati posebno povjerenje koje maloljetnici imaju u roditelje, nastavnike ili druge osobe, ili nerazborito prikazivati maloljetnike u opasnim situacijama. Zabranjeno je prikazivanje logotipa pokrovitelja tijekom dječjih programa i plasman proizvoda u dječjim programima. U audiovizualnim ili radijskim programima nije dopušteno: objavljivati priloge koji vrijeđaju dostojanstvo čovjeka, objavljivati priloge osobito nemoralnog i pornografskog sadržaja, na bilo koji način poticati, promicati i veličati nasilje i kriminal te poticati građane, a posebice djecu i mladež, na uporabu duhanskih proizvoda, alkohola ili droga. Nisu dopušteni audiovizualni ili radijski programi koji mogu ozbiljno ugroziti tjelesni, mentalni ili moralni razvoj maloljetnika, posebno oni koji uključuju pornografiju ili bezrazložno nasilje. Audiovizualne ili radijske programe za koje je vjerojatno da bi mogli ugroziti tjelesni, mentalni ili moralni razvoj maloljetnika nije dopušteno objavljivati, osim kada je od nakladnika televizije ili radija osigurano, odabirom vremena emitiranja ili bilo kojom tehničkom mjerom, da maloljetnici u području prijenosa neće, u uobičajenim okolnostima, čuti ili vidjeti takve programe. Ako se takvi programi emitiraju u nekodiranom obliku, nakladnik je obavezan osigurati da im prethodi zvučno upozorenje ili da ih je moguće prepoznati s pomoću vizualnih simbola za cijelo vrijeme njihova trajanja. Navedenim zakonom propisano je da će se u oglašavanju i teletrgovini namijenjenim maloljetnicima ili koje koriste maloljetnike, izbjegavati sve što bi moglo nauditi njihovim interesima te se ne smije prouzročiti moralna ili tjelesna šteta maloljetnicima; oglašavanje i teletrgovina alkohola i alkoholnih pića ne smiju biti usmjereni posebno na maloljetnike ili, posebice, prikazivati maloljetnike koji konzumiraju takva pića; programi za djecu, ako su kraći od 30 minuta, neće se prekidati promidžbenim spotovima i/ili spotovima za teletrgovinu. Programi za djecu mogu se prekinuti oglašavanjem i/ili teletrgovinom jednom za svako predviđeno razdoblje od najmanje 30 minuta, pod uvjetom da je predviđeno trajanje programa dulje od 30 minuta. Sredstvima Fonda za poticanje pluralizma potiče se proizvodnja i objavljivanje audiovizualnih i radijskih programa nakladnika televizije i/ili radija na lokalnoj i regionalnoj razini koji je od javnog interesa, te audiovizualni i radijski programi nakladnika neprofitne televizije i/ili radija, a osobito su, među ostalim, važni za: nacionalne manjine, poticanje razvoja svijesti o ravnopravnosti spolova i poticanje kvalitetnih programa za djecu i mlade kojima je cilj promicanje njihove dobrobiti.

Pravilnikom o zaštiti maloljetnika propisana je obveza nakladnika da kod programskih sadržaja, za koje je vjerojatno da bi mogli ugroziti tjelesni, mentalni ili moralni razvoj maloljetnika, a koji se emitiraju u nekodiranom obliku, osigura mogućnost njihova prepoznavanja pomoću vizualnih simbola za cijelo vrijeme njihova trajanja (oznaka u gornjem uglu ekrana – kategorija 12, 15 i 18). Ako se programi, za koje je vjerojatno da bi mogli ugroziti tjelesni, mentalni ili moralni razvoj maloljetnika, emitiraju u kodiranom obliku, nakladnik je obavezan osigurati mogućnost njihova prepoznavanja pomoću vizualnog simbola koji se emitira neposredno prije početka programa (pisano upozorenje neposredno prije njihova emitiranja sadržaja: „Programski sadržaj koji slijedi nije primjeren za djecu i maloljetnike”). Nakladnici su dužni prilikom objavljivanja najave programa, u elektroničkim i tiskanim medijima, uz naziv programskog sadržaja navesti i broječu oznaku dobne prikladnosti sadržaja. Prilozi u informativnom programu, koji bi mogli ugroziti tjelesni, mentalni ili moralni razvoj maloljetnika, moraju se najaviti upozorenjem o uznemirujućim ili nasilnim scenama Audiovizualnim komercijalnim komunikacijama ne smije se nanositi tjelesna, mentalna ili moralna šteta maloljetnicima, ne smije ih se poticati na kupnju ili najam proizvoda i usluga, a u programima namijenjenima maloljetnicima ne smiju se emitirati komercijalne poruke koje promiču kult tijela i društvenu diskriminaciju zbog tjelesnog izgleda ili zbog uspjeha temeljenog na gubitku težine ili drugih estetskih kategorija. Reklamiranje alkoholnih pića ne smije biti usmjereno na maloljetnike, ne smije ih se nerazborito prikazivati u opasnim situacijama, u nekodiranim programima zabranjeno je objavljivati pornografske sadržaje te se maloljetnike ne smije po bilo kojoj osnovi vrijeđati ili omalovažavati. Programi koji se bave kladenjem, proricanjem budućnosti i drugim sličnim uslugama ne mogu se emitirati prije 23,00 sata te se moraju označiti odgovarajućom grafičkom oznakom. Ako se programi, za koje je vjerojatno da bi mogli ugroziti tjelesni, mentalni ili moralni razvoj maloljetnika, objavljuju u elektroničkoj publikaciji, pružatelj medijske usluge je obavezan osigurati da se na naslovnoj stranici ne objavljuju neprimjerene slike ili sadržaji. Ako se takvi programi emitiraju u nekodiranom obliku, nakladnik je obavezan osigurati mogućnost njihova prepoznavanja pomoću audiosimbola. *Zakonom o medijima* (2004.) zabranjeno je javno izlaganje i oglašavanje tiskovina s naslovnicom pornografskog sadržaja (ne odnosi na prodaju pornografskih tiskovina u posebnim prodavaonicama). Tiskovina pornografskog sadržaja mora imati vidno upozorenje da sadrži pornografiju, kao i upozorenje da je njezina distribucija zabranjena maloljetnim osobama.

131. Vežano uz problematiku računalnog kriminaliteta, u svim kontaktima s medijima ukazuje se na štetnosti i rizike koji proizlaze iz neprihvatljivih korištenja računala, interneta i drugih sredstava za komunikaciju. Na početnoj web-stranici Ministarstva unutarnjih poslova postavljen je link naziva „*Oprezno na internetu*” kojim se roditeljima i djeci daju savjeti u vezi zaštite od opasnosti kojima se izlažu prilikom korištenja računala, interneta i drugih sredstava za komuniciranje na daljinu. Izrađen je edukacijski materijal pod nazivom „*Nasilje preko interneta*”, namijenjen roditeljima i djeci. S ciljem uspostavljanja bolje suradnje i koordiniranog djelovanja svih institucija i organizacija, koje mogu pridonijeti boljoj zaštiti djece od zlostavljanja putem interneta i mobitela, 2009. je organizirana *Konferencija o sigurnosti djece na internetu*. U narednom razdoblju intenzivirat će se suradnja s pružateljima internet usluga s ciljem primjene Odluke Vijeća EU (2000.) o suzbijanju dječje pornografije na internetu. Suradnja će uključivati: zajednički rad policije i pružatelja internet usluga na upoznavanju korisnika interneta s mogućnostima prijave pojava dječje pornografije i drugih kažnjivih radnji na internetu izravno policiji ili pružatelju internet usluga kroz izradu jedinstvenih uputa koje bi koristili svi pružatelji internet usluga; informiranje što većeg broja korisnika interneta o mogućnostima prijave pojave dječje pornografije na internetu; definiranje načina suradnje u vidu zajedničkog protokola/sporazuma; usklađivanje postupanja svih pružatelja internet usluga u vezi s potrebom osiguranja i prikupljanja dokaza

s jedne strane i eliminiranjem i zabranom pristupa takvim sadržajima s druge strane. Posebna pozornost posvetit će se pružanju informacija o opasnostima interneta u odnosu na djecu i prijavi kažnjivih radnji koje se čine na štetu djece putem interneta. U 2009. tiskan je *Priručnik „Sigurnost djece na Internetu“* (darovan čitateljima uz dnevni list „Večernji list“) za roditelje, učitelje te sve koji sudjeluju u odgoju djeteta, s korisnim podacima koje internet pruža, primjerice upute o stranicama sa sadržajima namijenjenim djeci, pomoću kojih se mogu skidati igre za djecu, te preglednicima za djecu, koji su prilagođeni najmlađim korisnicima interneta, ali i opasnostima koje internet može donijeti sa sobom, primjerice, neovlašteno uzimanje osobnih podataka, seksualno iskorištavanje djece te društvenim mrežama putem kojih dijete može biti izloženo nasilju i tome slično. U 2010. ostvarena je suradnja s Centrom za nestalu i zlostavljano djecu iz Osijeka vezano uz pružanje financijske potpore projektu izrade *Programa „SINI – sigurni na internetu“* koji kontrolira sadržaj internetskih stranica te blokira pristup stranicama s neprimjerenim sadržajima (nasilje, pornografija, rasizam, zlouporaba droga, *chat*). Program je dostupan na internet stranicama udruge, nadležnog ministarstva, obiteljskih centara te je njegovo preuzimanje besplatno. Tijekom 2009. UNICEF-ov stručni tim izradio je školski program za prevenciju elektroničkog zlostavljanja pod nazivom „Prekini lanac“, koji je proveden u 3 osnovne škole te je educirano 50 mentora za podršku školama u ovom programu. Istovremeno je izrađen *„Priručnik programa prevencije elektroničkog zlostavljanja“* u nakladi od 2.000 primjeraka koji služi kao pomoćno sredstvo učiteljima u provođenju programa u školama i koji je besplatno distribuiran svim školama koje sudjeluju u programu te zainteresiranoj stručnoj javnosti. Pristup internetu omogućen je i djeci smještenoj u domovima i udomiteljskim obiteljima, a s ciljem zaštite od neprihvatljivih sadržaja na internetu ugrađuju se računalni programi koji onemogućuju posjete internet stranicama nepoćudnog sadržaja. Zaštita se vrši i kroz edukaciju korisnika, te kroz nazočnost starije osobe pri upotrebi interneta od strane korisnika. TV programi nepoćudnog sadržaja se također kodiraju.

H. Zabrana mučenja ili drugog okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja, uključujući i tjelesno kažnjavanje te mjere oporavka i socijalne reintegracije (članak 28., stavak 2., 37. točka (a) i 39.)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 37. i 38.

132. Radi učinkovite zaštite prava i dobrobiti djeteta u *Obiteljskom zakonu* i nadalje je zadržana odredba po kojoj je svatko dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb o kršenju djetetovih prava, a centar je dužan ispitati slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djetetovih prava. Obiteljski zakon određuje da roditelji i ostali članovi obitelji ne smiju dijete podvrgavati ponižavajućim postupcima, duševnom ni tjelesnom nasilju, odnosno zlostavljanju, te da su roditelji dužni štiti dijete od ponižavajućih postupaka i tjelesnog kažnjavanja drugih osoba. Uvedena je odredba da je sud, pred kojim se vodi prekršajni ili kazneni postupak u vezi s povredom nekog djetetovog prava, dužan o pokretanju postupka obavijestiti centar za socijalnu skrb i sud koji je nadležan za izricanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Odluke o oduzimanju prava roditelju da živi sa svojim djetetom i odgaja ga te povjeravanju djeteta, kod kojeg je došlo do poremećaja u ponašanju, na čuvanje i odgoj ustanovi, stavljene su u nadležnost suda, a mogu se izreći i na prijedlog djeteta.
133. U okviru kaznenog zakonodavstva također se pruža pojačana zaštita djece. *Kaznenim zakonom* propisana su kaznena djela koja se mogu počiniti samo na štetu djeteta, što je vidljivo iz naziva djela (npr. napuštanje djeteta, zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe). U drugim se slučajevima kazneno djelo može počiniti na štetu bilo koje osobe, ali ako je žrtva dijete, kazneno djelo dobiva kvalificirani oblik (npr. međunarodna prostitucija, povreda dužnosti uzdržavanja) i za njega je propisana teža kazna. Kazneno djelo

zlostavljanja u obavljanju službe ili javne ovlasti čini službena osoba koja u obavljanju službe ili javne ovlasti drugoga zlostavi, uvrijedi ili uopće prema njemu postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo, a predviđeno je strože sankcioniranje za djelo počinjeno na štetu djeteta. Novina, vezana uz počinjenja kaznenih djela na štetu djeteta i maloljetne osobe uvedena je izmjenama *Kaznenog zakona* (2006.) kojim je propisano da zastara kaznenog progona za ova djela ne teče do njihove punoljetnosti. Na ovaj se način omogućilo djeci, na čiju štetu je djelo počinjeno, da nastupanjem punoljetnosti neovisno o svojim roditeljima i zakonskim zastupnicima, pokrenu kazneni progon počinitelja (vidi tablice 9., 9.a – 9.l u Prilogu 2.). *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji* (2009.) poklanjajući pozornost zaštiti djece – posebno osjetljivim članovima obitelji, kao nasilje u obitelji izrijeком navodi i tjelesno kažnjavanje te druge načine ponižavajućeg postupanja prema djeci u odgojne svrhe. Prema *Zakonu o liječništvu* (2003.), liječnik je obavezan podnijeti prijavu policiji ili državnom odvjetništvu kada tijekom obavljanja svoje djelatnosti posumnja da je malodobnoj osobi zdravstveno stanje ozbiljno ugroženo zapuštanjem ili zlostavljanjem. *Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* učitelji, nastavnici, stručni suradnici i ostali radnici u školskim ustanovama dužni su poduzimati mjere zaštite prava učenika te o svakom kršenju tih prava, posebice o oblicima tjelesnog ili duševnog nasilja, spolne zloporabe, zanemarivanja ili nehajnog postupanja, zlostavljanja ili izrabljivanja učenika, odmah izvijestiti ravnatelja školske ustanove koji je to dužan javiti tijelu socijalne skrbi, odnosno drugom nadležnom tijelu. Učenicima se omogućuje pravo na sudjelovanje u radu vijeća učenika te u izradi i provedbi kućnog reda. Institut školskog kućnog reda utvrđuje: pravila sigurnosti i zaštite od socijalno neprihvatljivih oblika ponašanja, diskriminacije, neprijateljstva i nasilja.

134. Sukladno *Protokolu o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima* nadležna tijela imenovala su koordinate te je uspostavljena suradnja svih tijela koja sudjeluju u sprečavanju, otkrivanju i suzbijanju nasilja među djecom i mladima (odgojno-obrazovne ustanove, domovi za skrb o djeci, centri za socijalnu skrb, policijske postaje, zdravstvene ustanove, državna odvjetništva i jedinice lokalne i područne /regionalne/ samouprave). Prema raspoloživim podacima vidljivo je da nadležna tijela kontinuirano poduzimaju mjere sukladno Protokolu. U cilju pojačane zaštite djece, smještene u ustanovama, provodi se inspeksijski nadzor nad domovima za djecu, te unutarnji nadzor od strane ustanova. Sprečavanje nasilja u domovima provodi se i kroz kućni red, vremensku i prostornu strukturiranost dnevnog ritma, programe i planove rada. Pravila i kućni red imaju socijalizacijski učinak, a korisnici aktivno sudjeluju u njegovoj izradi. Programi rada temelje se na individualnom i grupnom radu s ciljem socijalizacije korisnika, spoznavanja drugih, suradnje i komunikacije te uvažavanja različitosti. Programima rada, koji uključuju primjenu suvremenih metoda rada, stručni radnici intenzivno rade na razvijanju prihvatljive grupne kohezije, atmosfere i dinamike. Stručni radnici kontinuirano provode evaluaciju interakcija između korisnika doma (kroz skale samoprocjene, *check liste*, sociometriju). Tijekom 2010. ustanove uvode procjenu rizika ponašanja, posebno u svezi verbalne i tjelesne agresije, te vršnjačkog nasilja. Korisnici se kroz edukacije kontinuirano upoznaju s vršnjačkim nasiljem, te se podučavaju za nenasilno rješavanje sukoba (metoda igranja uloga, interakcijske igre), a stručni radnici kontinuirano se educiraju u svezi prepoznavanja i postupanja glede vršnjačkog nasilja. Tijekom provedbe inspeksijskih nadzora, a na temelju indikatora konflikta i indikatora stresa prate se interpersonalni odnosi između vršnjaka, te o mjerama koje su poduzeli stručni radnici u svezi s navedenim. U izvještajnom razdoblju zabilježena su 3 slučaja vršnjačkog nasilja u ustanovama socijalne skrbi. Isto tako, temeljem izvješća o radu centara za socijalnu skrb, zbog vršnjačkog nasilja evidentirano je ukupno djece i mladih u dobi do 21 godine kako slijedi: u 2007. – 1.545, u 2008. – 1.841, te u 2009. – 1.893 osoba. U slučajevima vršnjačkog nasilja poduzimale su se mjere temeljem Obiteljskog zakona, te je

zabilježen porast broja izrečenih mjera upozorenja roditeljima na pogreške i propuste u skrbi o djetetu (u 2007. – 763, u 2008. – 915, u 2009. – 1.012 upozorenja). Prema raspoloživim podacima u razdoblju od 2005. do 2009. bilo je sveukupno 12.475 postupanja prema Protokolu, s tendencijom rasta, što ukazuje na pojačanu aktivnost policije u slučajevima nasilja među djecom i mladima, kao i na dosljednu primjenu Protokola. Također, tijekom 2009. provedeno je ukupno 196.872 ciljane obilaska zona odgojno-obrazovnih ustanova (od dječjih vrtića, osnovnih i srednjih škola, učeničkih i studentskih domova, do viših škola i fakulteta). Vezano uz nasilje u osnovnoškolskim ustanovama, poduzimaju se odgovarajuće mjere te se u škole upućuje inspekcija koja obavlja nadzor nad njezinim stručnim radom. Pojačana zaštita provodi se i kroz inspeksijski nadzor nad radom odgojno obrazovnih ustanova, učeničkih domova, te u ostalim ustanovama koje provode odgoj i obrazovanje (izvještajno razdoblje – 5.791 postupaka inspeksijskog nadzora).

135. Potiču se i provode preventivni programi koji su usmjereni na opću populaciju djece i mladih, nastavnike, učitelje, odgojitelje i ostale relevantne subjekte, ali i na rano identificiranje rizične skupine djece i mladih. Sadržaji o ovisnostima i prevenciji nasilja integrirani su u redoviti i izborni školski program, dodatni rad te izvannastavne aktivnosti. Preventivni programi su dio godišnjih planova i programa te godišnjih izvješća odgojno-obrazovnih ustanova. Održan je niz stručnih skupova „Školski preventivni programi – Uloga škole u prevenciji ovisnosti“, a sufinancirani su i preventivni programi koje provode organizacije civilnog društva. Kroz Program mjera edukacije u borbi protiv nasilja u športu, organizirani su stručni skupovi i tribine na temu prevencije nasilja u športu, a suradnjom s VE-e, prevedena je i objavljena knjiga „*Sport i nasilje u Europi*“ te edukativni materijal „*Rasizam, nogomet i Internet*“.
136. Od 2003. nastavlja se provedba UNICEF-ova programa „*Za sigurno i poticajno okruženje u školama*“ koji zahtijeva uključivanje svih djelatnika i učenika škole, a sastoji se od tzv. „7 koraka do sigurne škole“. Prema podacima iz 2009., kontinuirana implementacija aktivnosti suzbijanja vršnjačkog nasilja provodi se u 254 škole. Do sada je sveukupno 153 škola dobilo priznanje „*Škola bez nasilja*“, od toga 9 novih. U program je ukupno uključeno više od 150.000 djece i 10.000 učitelja. Do kraja 2009. ukupno 48 škola je uspješno obnovilo status „*Škola bez nasilja*“, a u školskoj godini 2009/2010. dodatnih se 39 škola pripremalo za evaluacijski posjet i obnovu statusa. U 2007. tiskan je „*Priručnik programa za sigurno i poticajno okruženje u školama – prevencija i borba protiv nasilja među djecom*“ u 3.000 primjeraka koji je besplatno distribuiran svim školama uključenim u program. Predstavnici više od 100 škola, uključujući i učenike, osnovali su UNICEF-ovu „*Mrežu škola bez nasilja*“, zamišljenu kao forum koji okuplja škole koje su stekle priznanje „*Škola bez nasilja*“ i zainteresiranu stručnu javnost u borbi protiv vršnjačkog zlostavljanja. U 2008. provedeno je istraživanje o učinkovitosti ovog programa na uzorku od 39 škola (4.939 učenika, 1.205 učitelja i 1.931 roditelj) koje je pokazalo da u školama koje dosljedno provode program: djeca manje trpe nasilje; djeca čine manje nasilja; učitelji se osjećaju kompetentnije; prema iskazu djece, učitelji reaguju na pojavu nasilja.
137. U cilju senzibilizacije o štetnosti tjelesnog kažnjavanja djece i promicanja pozitivnog roditeljstva ističemo pokretanje Inicijative VE protiv tjelesnog kažnjavanja djece u organizaciji VE i domaćinstvu Hrvatske, 2008., na kojoj je prvi puta prikazan TV spot VE „*Podignite ruku protiv tjelesnog kažnjavanja djece*“ te organizirana medijska promidžba. Pokrenuta je Nacionalna Kampanja protiv tjelesnog kažnjavanja djece „*Trebam ljubav*“, koja se provodila tijekom cijele 2009. kroz organizirane aktivnosti usmjerene najširoj javnosti, djeci, roditeljima, odgojno-obrazovnim i javnim ustanovama, tijelima državne uprave, lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravosudnim tijelima, organizacijama civilnog društva i stručnjacima. Izrađen je promidžbeni TV spot Nacionalne kampanje koji je emitiran na tri najveće televizijske postaje te na Hrvatskom radiju. Proveden je Natječaj za

emitiranje radijskih i televizijskih emisija i objavljivanje novinskih i internet reportaža na temu „Prevenција i sprječavanje tjelesnog kažnjavanja djece” te su dodijeljene nagrade autorima najboljih emisija i reportaža. Javnu podršku provedbi Nacionalne kampanje izrazili su tadašnji predsjednik Hrvatske, predsjednica Ustavnog suda, te čelnici UN-ovih agencija u Hrvatskoj (UNDP, UNHCR, UNICEF). Predstavljani su i najuspješniji programi na lokalnoj razini. Svi obiteljski centri su tijekom 2009. sudjelovali u tematskim emisijama lokalnih televizijskih i radio postaja, kontinuirano osvještivali širu i stručnu javnost o pravu djece na rast i razvoj bez tjelesnog kažnjavanja, objavljivali članke o važnosti odgovornog i pozitivnog roditeljstva te prava djece i provodili niz drugih aktivnosti. Izraden je i Prijedlog *Smjernica za planiranje, provedbu i evaluaciju preventivskih i tretmanskih programa zaštite djece od nasilja*, koje je u 2010. usvojilo Vijeće za djecu. Od 2008. do 2010., u sklopu natječaja za prijavu projekata udruga za djecu financirano je 25 projekata u ukupnom iznosu od 742.550,00 kuna za preventivske i intervencijske projekte zaštite djece od svih oblika zlostavljanja i zanemarivanja, uključujući i tjelesnog kažnjavanja djece.

V. OBITELJSKO OKRUŽENJE I ALTERNATIVNA SKRB

A. Obiteljsko okruženje i roditeljsko vođenje koje uzima u obzir razvojne sposobnosti djeteta (članak 5. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 39. i 40.

138. Od 2006. do 2009. osnovano je 17 obiteljskih centara za područja 16 županija i Grada Zagreba. Obiteljski centri su novi institucionalni oblik servisa namijenjenog obitelji koji, prije svega, ima savjetodavnu i preventivnu svrhu, a njihov rad temelji se na načelu dragovoljnosti korisnika. Obiteljski centri obavljaju stručne poslove koji se odnose na: brak i međusobne odnose roditelja i djece, odgoj djece, posvojenje i prevenciju svih oblika ovisnosti kod djece i mladeži, probleme s invaliditetom, uključivanje u svakodnevni život nakon duljeg boravka u odgojnoj ustanovi, poticanje odgovornog roditeljstva i skrbi o članovima obitelji, podizanje kvalitete života djece i obitelji, organiziranje učenja djeteta, razvoj i unaprjeđenje izvaninstitucijskih oblika potpore obitelji, djeci, mladeži i drugim socijalno osjetljivim skupinama stanovništva. Stručna pomoć pruža se: obitelji u prihvaćanju i svladavanju izazova životne situacije ili rizičnih okolnosti uvjetovanih obiteljskom situacijom, roditeljima u pronalaženju najboljih rješenja u odgoju djece ili najboljih rješenja za odnose roditelj – dijete, u situacijama narušenih partnerskih odnosa, u prevenciji nasilja u obitelji, u sprječavanju ili ublažavanju posljedica nasilja među djecom i nad djecom, roditeljima i drugim članovima obitelji ili pojedincima u području obiteljsko pravne zaštite, obiteljskih naknada i drugih prava u području socijalne sigurnosti, bračnim parovima koji žele dobiti dijete, mladim bračnim parovima, trudnicama, roditeljima i roditeljima novorođene djece, djeci iz jednoroditeljskih obitelji i dr. Savjetodavne usluge pružaju se kroz savjetodavni rad, individualno ili obiteljsko savjetovanje, pružanje informacija, te upućivanje u prava putem telefonskog savjetovanja. Poseban naglasak stavljen je i na pružanje podrške obitelji u usklađivanju obiteljskog i poslovnog života. Prema pokazateljima, obiteljski centri uvelike pridonose razvoju skladnih odnosa među članovima obitelji te pozitivnog obiteljskog ozračja. Za njihov rad od 2007. do 2010. izdvojeno je 54.994.249,10 kuna, a pojedine projekte dijelom financiraju i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. U narednom razdoblju, kada za to budu ispunjene materijalne pretpostavke, nastavit će se s osnivanjem obiteljskih centara, u županijama za koje nisu osnovani te osnivanjem podružnica.

139. Poslove savjetovanja za probleme braka i obitelji, odgoja djece, posvojenja, suzbijanja ovisnosti o alkoholu, drogama ili drugim ovisnostima obavljaju i centri za socijalnu skrb. Provode i mjeru upozorenja na pogreške i propuste u skrbi i odgoju djeteta i mjeru nadzora

nad izvršavanjem roditeljske skrbi koja se izriče kada su pogreške i propusti viševrsni i učestali ili kada je roditeljima potrebna posebna pomoć u odgoju djeteta. Odlukom o izricanju mjere nadzora određuje se osoba koja će vršiti nadzor te se donosi plan i program nadzora čiji sadržaj ovisi o konkretnoj obiteljskoj situaciji. Cilj ovih mjera je pomoć roditeljima u poboljšanju roditeljskih vještina te time sprečavanje mogućeg izdvajanja djeteta iz obitelji. Broj upozorenja roditeljima na pogreške i propuste u skrbi i odgoju djeteta iznosio je: 2004. – 4.341; 2005. – 4.463; 2006. – 5.434; 2007. – 4.776; 2008. – 5.215; i 2009. – 4.851. Broj nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi iznosio je: 2004. – 1.454; 2005. – 1.418; 2006. – 2.049; 2007. – 1.678; 2008. – 1.500; i 2009. – 1.518. Stručni radnici centara za socijalnu skrb u okviru svoje redovne djelatnosti provode s roditeljima razne oblike savjetodavnog rada. Provodi se i projekt „Škola za roditelje” u suradnji s UNICEF-om. Pored programa skupnog rada s roditeljima s ciljem smanjivanja rizika od neprimjerenih odgojnih stavova i postupaka te pružanja podrške roditeljima u riziku, izrađen je i program skupnog rada s djecom (provodi se u 27 centara za socijalnu skrb). Program skupnog rada s djecom provodi se i u okviru „kreativnih socijalizacijskih skupina” koje djeluju pri centrima za socijalnu skrb i osnovnim školama, a namijenjene su radu s djecom iz rizičnih obitelji. Trenutačno djeluje oko stotinu kreativnih socijalizacijskih skupina koje obuhvaćaju oko 1.300 djece. Osposobljeno je oko 30 stručnjaka centara za socijalnu skrb i domova za djecu za ovaj program te oko 200 stručnjaka centara za socijalnu skrb i osnovnih škola za skupni rad s djecom u vidu kreativnih socijalizacijskih skupina.

B. Zajedničke odgovornosti roditelja, pomoć roditeljima i pružanje usluga skrbi za dijete (članak 18)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 39. i 40.

140. *Zakonom o roditeljskim potporama* dana je mogućnost uključivanja većeg broja očeva u ovaj sustav obiteljskih potpora, uvažavajući potrebu zajedničke skrbi oba roditelja u odgoju i razvoju djeteta.
141. U predškolski odgoj, koji nije obavezan, mogu se uključiti sva djeca u dobi od navršenih 6 mjeseci do polaska u osnovnu školu, što predstavlja jedan od najboljih modela društvene skrbi, odgoja i obrazovanja o djeci predškolske dobi. Djeci predškolske dobi omogućuje se odgoj i obrazovanje prema njihovim potrebama, sposobnostima i interesima i prema željama njihovih roditelja, što ovisi o smještajnim kapacitetima osnivača (gradova, općina i drugih fizičkih i pravnih osoba). Prati se provedba *Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe* te je analizom provedbe 0-tog koeficijenta izvodljivosti, koji se odnosi na veličinu dječjeg vrtića (najviše 600 djece ili 30 odgojno-obrazovnih skupina), utvrđeno da od 673 dječja vrtića njih samo 36 nije usklađeno s tim standardom. Pristupilo se planiranju mreže dječjih vrtića na području lokalnih i područnih jedinica kako bi se smanjio broj djece u odgojno-obrazovnim skupinama, osigurao dovoljan broj odgojitelja i stručnih suradnika za rad s djecom, poboljšali prostorni i materijalni uvjeti, oprema, prehrana, higijena i zdravstvena zaštita. U 2009. je otvoreno 14 novih dječjih vrtića i 82 nova područna objekta u postojećim, opremljeno 26 novih odgojnih skupina (po 25 djece) – dječjih vrtića. Time se povećao broj uključene djece u dječje vrtiće za 1.350 djece, pa je i obuhvat djece predškolske dobi u toj godini bio 58,00%. Treba istaknuti da je i 49 udruga ustrojilo kraće programe za djecu predškolske dobi u onim sredinama gdje je za to postojala potreba.
142. Broj odgojno-obrazovnih ustanova nalazi se u području *Obrazovanje, uključujući strukovnu poduku i usmjerenje* u tablicama 10., 10.a - 10.c. u Prilogu 2.
143. Projekt „*Pravo djeteta na život u obitelji: stručna pomoć obiteljima s djecom i nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi kao proces podrške za uspješno roditeljstvo*”, proveden je 2006. i 2007. u okviru akcije „*Svako dijete treba obitelj*“, a u suradnji s UNICEF-om. Cilj

projekta bio je educirati i osposobiti stručne radnike centara za socijalnu skrb istočne Slavonije za kvalitetnije provođenje mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi kako bi se kroz tu mjeru preveniralo izdvajanje djeteta iz obitelji, a roditelje kroz kvalitetniju stručnu pomoć usmjerilo roditeljskim vještinama i većoj odgovornosti u skrbi za dijete. U praksi je, naime, prepoznat značaj ove mjere za prevenciju izdvajanja djeteta iz obitelji. Prvi puta se u izradu plana i programa nadzora uključuju roditelji te na primjeren način i djeca iz obitelji nad kojom se provodi nadzor. Rezultat projekta je priručnik koji je prezentiran i distribuiran svim ustanovama socijalne skrbi. Projekt je pokrenuo i dodatne aktivnosti, od kojih je jedna grupni rad s djecom u dobi od 3 do 7 godina, koja su u dječjim domovima, i s njihovim skrbnicima, pod nazivom „*Upoznajem sebe, upoznaj mene*”. Radi se o programu od šest interaktivnih radionica cilj kojih je razvoj boljih odnosa djeteta s roditeljima ili značajnim odraslim osobama kroz igru koja je utemeljena na teoriji privrženosti. Druga aktivnost je usmjerena roditeljima s djecom do godine dana života, za poticanje rane privrženosti između djeteta i primarnog skrbnika, kroz psihosocijalnu podršku i razvojnu gimnastiku i masažu (tzv. *Baby Fitness*), te edukaciji zdravstvenih djelatnika, a koju je tijekom 2007. i 2008. u suradnji s Hrvatskim društvom za preventivnu i socijalnu pedijatriju, organizirao UNICEF. U 2009. aktivnosti su se nastavile samostalno u brojnim lokalnim zajednicama, a organizirali su ih lokalni stručni timovi u koje su bili uključeni i pojedini obiteljski centri. U 2010. održani su seminari u suradnji s UNICEF-om pod nazivom „*Važnost ranog razvoja djece i poticajnog roditeljstva*” i „*Baby fitness radionice i edukacija roditelja iz područja ranog razvoja djece*” koji su okupili djelatnike i suradnike obiteljskih centara, s ciljem dodatnog osnaživanja stručnih djelatnika za provođenje ovih aktivnosti.

C. Odvajanje od roditelja (članak 9. Konvencije)

144. *Obiteljskim zakonom* (2003.) odluka o odvajanju djeteta od roditelja prešla je iz nadležnosti centara za socijalnu skrb u sudsku nadležnost, a primjena odredbe je, radi pripreme sudova, započela početkom 2006. Centri za socijalnu skrb sada imaju ulogu predlagatelja pokretanja takvog postupka pred sudom, a predlažu i osobu ili ustanovu kojoj dijete treba biti povjereno (dom za djecu, udomiteljska obitelj ili druga fizička osoba). Sudovi mjeru izriču u trajanju od godine dana, a prije isteka tog roka dužni su ispitati sve okolnosti slučaja te radi dobrobiti djeteta novom odlukom ponovo izreći istu ili drugu mjeru.
145. Redoviti susreti i druženja s roditeljima i srodnicima omogućavaju se i korisnicima domova za djecu, sukladno rješenjima sudova i interesu djeteta (predviđene odgovarajuće uređene prostorije koje omogućavaju nesmetano druženje roditelja s djecom).
146. Pitanje majčinstva prilikom izdržavanja odgojne mjere u odgojnom zavodu, uređeno je *Pravilnikom o izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod* (2001.) kojim je propisano da se trudnoj maloljetnici i majci s djetetom, koja je rodila, osigurava cjelovita zdravstvena zaštita u svezi s trudnoćom, porođajem i majčinstvom. Trudnu maloljetnicu će se 6 tjedana prije poroda smjestiti u odjel za roditelje, a na prijedlog liječnika i prije, a nakon toga u odjel za majku s djetetom gdje maloljetnica može ostati dok je na izvršavanju odgojne mjere, a najdulje do navršene 3 godine života djeteta. Ako trudnica – maloljetnica odgojnu mjeru izvršava u Zavodu u kojem nema odjela za roditelje, uputit će se u kaznionicu za žene u kojoj takav odjel postoji ili na prijedlog liječnika u najbližu specijaliziranu zdravstvenu ustanovu. Porod maloljetnice obaviti će se u zdravstvenoj ustanovi, a dijete će ostati uz majku na njezin zahtjev na temelju odluke centra za socijalnu skrb do navršene 3 godine života, a nakon toga centar za socijalnu skrb poduzet će potrebne mjere za smještaj djeteta. Ovlaštena osoba centra za socijalnu skrb obvezna je jedanput u 3 mjeseca, a po potrebi i češće, posjetiti Zavod radi nadzora odnosa majke i djeteta. Tijekom boravka djeteta uz majku Zavod će osigurati boravak djeteta u predškolskoj ustanovi izvan Zavoda. Trenutno je u izradi novi Pravilnik o izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

147. I *Zakon o izvršavanju kazne zatvora* iz 1999. (mijenjan u više navrata -- posljednje izmjene 2009.) propisuje da se trudnoj maloljetnici, kojoj je izrečen maloljetnički zatvor, osigurava cjelovita zdravstvena zaštita u svezi s trudnoćom, porođajem i majčinstvom na identičan način. Kroz dopisivanje, telefoniranje, primanje pošiljaka i posjeta, maloljetnicima je omogućen kontakt s obitelji tijekom izvršavanja odgojne mjere ili maloljetničkog zatvora, a kroz korištenje izvanzavodskih pogodnosti jačaju se socijalni i obiteljski kontakti maloljetnika. Za potrebe posjeta maloljetne djece roditeljima, koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora ili u pritvoru, u suradnji i po preporuci pravobraniteljice za djecu, uređeni su posebni dječji kutići tzv. „*child-friendly*” prostor (prostor primjeren i naklonjen djeci), kako bi se umanjile štetne posljedice za djecu prilikom posjeta roditeljima koji su lišeni slobode. Prosječno trajanje boravka djece s majkama u kaznionicama je 1 godinu i 6 mjeseci. (broj djece koja žive u zatvoru sa svojim majkama – tablica 19. u Prilogu 2.)
148. Pokrenut je Pilot projekt *Odgovorno roditeljstvo* (u 2010. provodila su ga 4 obiteljska centra i 4 zatvora/kaznionice), usmjeren roditeljima maloljetne djece koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora. Svrha je održati roditeljsku ulogu osoba na izdržavanju kazne zatvora te ublažiti negativne posljedice izdvojenosti roditelja iz obitelji. Aktivnosti se provode u za to primjerenom prostoru zatvora s ciljem zaštite privatnosti i stvaranja grupne povezanosti. Evaluacija prve faze projekta (42 korisnika – roditelja maloljetne djece), pokazala je da je projekt ispunio postavljene ciljeve. Posredno obuhvaćeno 91 maloljetno dijete.
149. Ured pravobraniteljice za djecu izdao je Zbornik „*Prava djece čiji su roditelji u zatvoru*” (2009.) koji sadrži priopćenja sa stručne rasprave održane na ovu temu.

D. Ponovno okupljanje obitelji (članak 10. Konvencije)

150. Novim *Zakonom o strancima* iz 2007. (mijenjan 2009.) propisani su uvjeti ulaska, kretanja i boravka te rad stranaca u RH. U svezi reguliranja boravka maloljetnih stranaca u RH, propisano je da se privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji može odobriti strancu koji je član uže obitelji hrvatskog državljanina, stranca kojemu je odobren privremeni ili stalni boravak, ili ima status azilanta. Članom uže obitelji smatraju se: bračni drugovi, osobe koje žive u izvanbračnoj zajednici, maloljetna djeca koja nisu zasnovala vlastitu obitelj, a rođena su u braku ili izvanbračnoj zajednici ili su posvojena, te roditelji ili posvojitelji maloljetne djece, ali iznimno i drugi srodnik ako postoje posebni osobni ili ozbiljni humanitarni razlozi za spajanje obitelji u RH. Maloljetnim strancima, koji su u RH upisani u ustanovu koja provodi programe srednjoškolskog obrazovanja ili koji sudjeluju u priznatom programu razmjene učenika, može se odobriti privremeni boravak u svrhu srednjoškolskog obrazovanja. Strancu se može odobriti privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji, odnosno srednjoškolskog obrazovanja ako ima sredstva za uzdržavanje, osigurano stanovanje, zdravstveno osiguranje, te ako ne predstavlja opasnost za javni poredak, nacionalnu sigurnost i javno zdravlje. Za izdavanje odobrenja za privremeni boravak za maloljetno dijete potrebna je suglasnost drugog roditelja – potpis na zahtjevu, uz bilješku službene osobe kojom se potvrđuje dana suglasnost ili u vidu javnobilježničke izjave ako je jedan od roditelja odsutan. (tablica 12. i 12.a u Prilogu 2.)

E. Potraživanje uzdržavanja za dijete (članak 27. stavak 4. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 43. i 44.

151. U smislu preporuke Odbora broj 44., navodimo da nije donesen posebni zakon kojim se osniva fond za uzdržavanje nego je zakonskim rješenjima postignut isti učinak, odnosno uspostavljen je mehanizam državne intervencije kojim se osigurava isplata standardnog novčanog iznosa od strane države u slučaju kad roditelj ne ispunjava svoju obvezu

uzdržavanja. Najznačajnije promjene uvedene su *izmjena* *Obiteljskog zakona* (2007) kojima su dodatno poboljšane materijalno-pravne i procesno-pravne odredbe o uzdržavanju. Radi prevladavanja neujednačenosti u praksi u određivanju iznosa za uzdržavanje po prvi puta je određen minimalan iznos za mjesečno uzdržavanje koje je dužan platiti roditelj koji s djetetom ne živi, a koji se ovisno o dobi djeteta kreće 17 – 22% prosječne plaće. Propisana je obveza centara za socijalnu skrb da bezuvjetno isplaćuju privremeno uzdržavanje osiguravanjem odgovarajućih sredstava iz Državnog proračuna. Na ovaj je način osnažena već dotadašnja obveza centra za socijalnu skrb na plaćanje privremenog uzdržavanja prema odredbama *Obiteljskog zakona* (2003.). Temeljem zakonskih novina iz 2007., centri za socijalnu skrb dužni su isplaćivati privremeno uzdržavanje za svako dijete, bez obzira na prihode roditelja, u svim slučajevima kada dijete duže od 6 mjeseci ne prima uzdržavanje od roditelja – obveznika uzdržavanja. Privremeno uzdržavanje dijete ostvaruje pri centru za socijalnu skrb svog mjesta prebivališta u iznosu od 50% minimalnog novčanog iznosa koji je dužan platiti roditelj koji ne živi s djetetom, a može se isplaćivati najdulje 3 godine. U 2009. za dijete do 6 godina taj iznos je iznosio 459,85 kuna, za dijete od 7 do 12 godina 541,00 kuna te za dijete od 13 do 18 godina 595,10 kuna. Iznos sredstava isplaćivanih za privremeno uzdržavanje djece od 2004. do rujna 2010. nalazi se u tablici 10.h u Prilogu 2. Broj djece koja su u 2009. primala privremeno uzdržavanje iznosi 2.992, a od 1. siječnja do 31. svibnja 2010. – 3.173. Broj djece obuhvaćene privremenim uzdržavanjem u razdoblju od 2004. do 2007. nismo u mogućnosti iskazati jer su se podatci prikupljali po broju odluka, a svakom odlukom bilo je obuhvaćeno jedno ili više djece. Tako je broj odluka o privremenom uzdržavanju djece po godinama sljedeći: 2004. – 417, 2005. – 536, 2006. – 667 i 2007. – 865. *Izmjenama Obiteljskog zakona* (2007.) omogućuje se djetetu, koje neosnovano nije dobivalo uzdržavanje od roditelja s kojim ne živi u obiteljskoj zajednici, potraživanje naknade za uskraćeno uzdržavanje od dana nastanka obveze, a ne od trenutka podnošenja tužbe kao ranije. Ovom prilikom ističemo da je predviđen i veći broj mehanizama radi djelotvornije naplate uzdržavanja za dijete – određuje se dužnost centra za socijalnu skrb da u ime djeteta pokrene i vodi parnicu o uzdržavanju odnosno za povećanje uzdržavanja pod određenim uvjetima te da traži ovrhu odluke o uzdržavanju djeteta; obvezuje se sud na donošenje rješenja o privremenoj mjeri za uzdržavanje već na prvom ročištu; uvodi se obveza sudu da u određenim alimentacijskim stvarima ovrhu pokreće po službenoj dužnosti; a u ovrsi je moguće cijelo novčano primanje zahvatiti ovrhom, osim u dijelu koji odgovara iznosu od jedne četvrtine prosječne plaće. Isto tako, dodatno je razrađen način postupanja centra za socijalnu skrb kako bi metodama izvansudskog postupka pridonio poticanju roditelja da plaća uzdržavanje za dijete s kojim ne živi, a sudska nagodba o uzdržavanju može se sklopiti za vrijeme trajanja sudske postupka i ima snagu ovršne isprave.

152. *Izmjenama Kaznenog zakona* (2006.) pooštrene su sankcije za kazneno djelo „Povreda dužnosti uzdržavanja” – u slučajevima kada se ta povreda odnosi na dijete ili maloljetnu osobu, umjesto novčane kazne ili kazne zatvora do 1 godine, zapriječena je kazna zatvora od 3 mjeseca do 3 godine. S ciljem olakšavanja ostvarivanja prava djeteta na uzdržavanje, *Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći* propisano je da će se besplatna pravna pomoć odobriti djeci, u postupcima koji se vode pred nadležnim tijelima radi ostvarivanja prava djeteta na uzdržavanje, neovisno o materijalnim prihodima obitelji. Korisnici pravne pomoći su i djeca stranci koja su u RH zatečena bez pratnje roditelja ili zakonskog zastupnika. Moguće je također ostvariti pro bono zastupanje u postupcima radi uzdržavanja maloljetnog djeteta pri Hrvatskoj odvjetničkoj komori.

F. Djeca lišena obiteljskog okruženja /roditeljske skrbi (članak 20. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 41. i 42.

153. Sukladno *Izmjenama Zakona o socijalnoj skrbi* (2007.) skrb izvan vlastite obitelji obuhvaća: sve oblike smještaja i boravka u domu socijalne skrbi ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi, obiteljskom domu, udomiteljskoj obitelji i organiziranom stanovanju; pomoć za osobne potrebe korisniku stalnoga smještaja; pomoć pri uključivanju djeteta i mlade punoljetne osobe s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem u programe redovitih predškolskih ili školskih ustanova (integracija); osposobljavanje za samostalan rad ili samozbrinjavanje i financijsku potporu studentima – korisnicima skrbi izvan vlastite obitelji kojima je prestao stalni smještaj.
154. Temeljem podataka o broju korisnika domova, udomiteljskih obitelji i obiteljskih domova³, za 2009. procijenjeno je da je u RH aktualni omjer institucijske skrbi i izvaninstitucijskih oblika smještaja 39,6% prema 60,4% u korist izvaninstitucijskih oblika smještaja (prvenstveno u obiteljima udomitelja). U posljednje 3 godine uočeni su pozitivni trendovi smanjenja broja djece i mladeži bez odgovarajuće roditeljske skrbi u institucijskim oblicima skrbi, te ukupnog smanjenja broja djece u sustavu socijalne skrbi. U razdoblju od 2007. do 2009. vidljivi su trendovi smanjenja kapaciteta, broja korisnika, te broja zahtjeva za smještaj djece u državne i nedržavne domove. Broj djece u dobi do 3. godine života smještene u domovima smanjio se za 19%. UNDP je krajem 2009. proveo istraživanje „*Iskustva i stavovi pružatelja, korisnika i ostalih dionika sustava socijalne skrbi o reformi socijalnog sustava te zadovoljstvo korisnika socijalnog sustava*”. Prema nalazima istraživanja za domove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, u razdoblju od 2007. do 2009., stopa ulaska je 24%, dok je stopa izlaska 30%, čime je omjer ulaska i izlaska 1:1,2. Skoro dvije trećine svih korisnika (64%), koji izlaze iz domova, vratilo se u primarnu obitelj ili je smješteno u udomiteljskim obiteljima ili obiteljskim domovima. Navodi se i da se kod oko 8% sve djece radi i o drugim poteškoćama (poremećaji u ponašanju, teškoće u razvoju, psihičke bolesti ili obiteljsko nasilje). Godišnji podatci o broju djece smještene u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi pokazuju da se broj smještene djece smanjuje, što je u skladu s nastojanjem da dječji domovi budu male ustanove u kojima će se provoditi u najvećoj mogućoj mjeri individualizirani tretman s kompetentnim odgojnim osobljem (tablica 11., 11.a – 11.d u Prilogu 2.). Domovi za djecu dužni su ustrojiti svoj rad sukladno propisima koji predviđaju prostorne, kadrovske i druge uvjete za kvalitetnu skrb o djeci. Za svako dijete u domu za djecu izrađuje se individualni plan postupanja u čemu sudjeluje i samo dijete. Većina domova osnovala je stambene zajednice koje su namijenjene za potrebe starijih maloljetnika i mladih punoljetnika, djeci koja se pripremaju za samostalan život, a nemaju mogućnost povratka u biološku obitelj. Na ovaj način korisnicima je dodatno omogućeno usvajanje vještina i znanja potrebnih za osposobljavanje za samostalan život uz dnevno praćenje i pomoć stručnih radnika, kao i nastavak školovanja u visokoškolskim ustanovama. Povećan je broj i kapacitet stambenih zajednica (tablica 11.e u Prilogu 2.). U sklopu domova tijekom 2007. djelovalo je 35, a 2008. – 41 stambena zajednica. *Zakon o socijalnoj skrbi* daje mogućnost pružanja skrbi izvan vlastite obitelji u vjerskim zajednicama, udrugama i drugim pravnim osobama. S navedenim pravnim subjektima sklapaju se ugovori o međusobnim odnosima, kojim se financira smještaj korisnika (statistički podatci nalaze se u tablicama pod „*drugi osnivači*”). Broj ustanova za djecu prema vrsti skrbi: djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, osnivač RH – 14, djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, drugi osnivači – 8, domovi za djecu s poremećajima u ponašanju – 11 i domovi za djecu s poteškoćama u razvoju, ukupno 23, od toga se u 12 obavlja djelatnost socijalne skrbi i djelatnost odgoja i obrazovanja. Omjer djece i stručnih radnika: 2,6:1 u državnim dječjim domovima, 2,4:1 u nedržavnim dječjim domovima i 3,3:1 u domovima za djecu s

³ Izvor: Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH u 2009., Godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u RH u 2009., te podatci o broju korisnika za koje skrbe druge pravne osobe temeljem članka 105. Zakona o socijalnoj skrbi.

poremećajima u ponašanju. Statistički podatci vezani uz domove za djecu i mladež s poremećajem u ponašanju i domove socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu, u o dužini boravka u domu i mjestu gdje je korisnik upućen po otpustu iz doma nalaze se u tablicama 11.j – 11.q u Prilogu 2.

155. **Zakonom o udomiteljstvu** osigurano je kvalitetnije uređenje udomiteljstva kao načina pružanja usluga skrbi izvan vlastite obitelji. Na području 13 županija, u 18 centara za socijalnu skrb ustrojena su 22 specijalizirana tima za udomiteljstvo, a do kraja 2008. u centrima je na ovim poslovima zaposleno 35 novih stručnih radnika. Radi što kvalitetnije skrbi o korisnicima smanjen je broj djece koja mogu biti smještena u jednoj udomiteljskoj obitelji (jedna udomiteljska obitelj do 3 djece). Propisana je osobna naknada udomitelju za njegov trud u svakodnevnom zbrinjavanju korisnika koja, iako se ne smatra plaćom, značajno utječe na poboljšanje statusa udomitelja. Udomitelj, zajedno s drugim stručnim radnicima (i roditeljima kada se radi o djeci), sudjeluje u izradi individualnog plana skrbi za svako dijete koje je smješteno u njegovoj udomiteljskoj obitelji. Za svako udomljeno dijete izrađuje se individualni plan postupanja u čemu sudjeluje i samo dijete. Pravilnikom je propisan sadržaj i trajanje osposobljavanja i edukacije udomiteljske obitelji (više u Prilogu 2. pod točkom 4.). U RH je 1.354 udomiteljskih obitelji za djecu u kojima je 2008. bilo smješteno 1.958 djece, a 2009. ukupno 1.955 djece (tablica 11.f – 11.i u Prilogu 2.). Razvijaju se i novi oblici smještaja i tretmana djece kroz osnivanje obiteljskih domova u kojima može biti smješteno najviše 10 djece. Djeluju 2 obiteljska doma za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, ukupnog kapaciteta od 20 mjesta. U posljednje se tri godine smanjuje broj korisnika izvaninstitucijskih oblika (udomiteljstvo) smještaja za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, za oko 5%, što je u skladu s trendom smanjenja broja djece i mladih bez odgovarajuće roditeljske skrbi u sustavu socijalne skrbi. Ova se procjena temelji na podacima iz tablice 11.i u Prilogu 2. Ističemo kvalitetnu suradnju nadležnih institucijama s UNICEF-om u pogledu promicanja udomiteljstva. U 2009. završena je „*Analiza stanja udomiteljstva djece u RH*“ koja nudi smjernice za unaprjeđenje udomiteljstva u najboljem interesu djeteta. U okviru akcije „*Svako dijete treba obitelj*“, u 2006. i 2007. proveden je Projekt „*Unaprjeđenje udomiteljske skrbi za djecu u RH*“. U okviru projekta osnovano je i educirano 7 timova podrške za udomitelje i udomljenu djecu, na području 8 županija. Timovi su bili sastavljeni od predstavnika centara socijalne skrbi i domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi s područja pojedinih županija. Glavne aktivnosti projekta odnosile su se na organiziranje grupa podrške za udomitelje i udomljenu djecu, telefonsko savjetovanje, organiziranje lokalnih kampanja za promidžbu udomiteljstva, stvaranje baze podataka o udomiteljskim obiteljima i udomljenoj djeci na području županija te pronalaženju novih udomiteljskih obitelji. U okviru istog programa tijekom 2008. organiziran je niz regionalnih stručnih rasprava na temu udomiteljske skrbi za djecu. U suradnji s udrugama udomitelja i centrima socijalne skrbi tijekom 2008. su udomiteljske obitelji opremljene osnovnom opremom potrebnom za smještaj najmlađe djece. Tijekom 2009. UNICEF je podržao specijalizirano udomiteljstvo za djecu do 3 godine, kroz prikupljanje namjenskih financijskih sredstava od građana i poslovnog sektora, koja su korištena za edukaciju stručnih djelatnika na raznim skupovima, kao i opremanje udomiteljskih obitelji osnovnom dječjom opremom. Ostvarena je suradnja s 21 centrom za socijalnu skrb i opremljena je 61 udomiteljska obitelj s malom djecom. Realiziran je i Projekt „*Prevenција izdvajanja djece iz obitelji i rane intervencije s obiteljima u riziku*“ (više u Prilogu 2. pod točkom 4.). *Forum za kvalitetno udomiteljstvo* u partnerstvu s organizacijama IFCO (Međunarodna udruga udomitelja djece) i ICDI (Međunarodne inicijative za razvoj djece), u okviru programa MATRA, provodi Projekt „*Za kvalitetno udomiteljstvo djece u Hrvatskoj*“, u sklopu kojeg su organizirane dvije konferencije o udomiteljstvu te studijsko putovanje 2008. u Nizozemsku za stručne radnike centara za socijalnu skrb i domova za djecu.

156. Izrađen je Master plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi za razdoblje od 2011. do 2018. kojemu je osnovni cilj smanjenje ulazaka u institucije i povećanje izlazaka iz institucija u nove oblike skrbi. Do 2016. predviđene su aktivnosti: povećati opseg, kvalitetu i raznovrsnost usluga izvaninstitucijske skrbi, koje bi uz udomiteljstvo uključile i organizirano stanovanje djece uz podršku, posebice u regijama gdje se ne uspijeva razviti udomiteljstvo (do 5 djece po stambenoj zajednici); provesti transformaciju domova koji skrbe o djeci, uz preusmjeravanje resursa dosadašnjih pružatelja usluga stalnog i tjednog smještaja na pružanje usluga izvaninstitucijske skrbi i drugih izvaninstitucijskih usluga, kao i edukaciju, stručnu podršku i superviziju udomitelja; smanjiti broj pružatelja usluga stalnog i tjednog smještaja; osigurati regionalnu ravnomjernost očekivanog omjera institucijskih i izvaninstitucijskih oblika skrbi; ograničiti kapacitet doma i druge pravne osobe, kako bi do kraja provedbe transformacije i deinstitucionalizacije oni domovi koji će i nadalje pružati usluge stalnog i tjednog smještaja imali kapacitet najviše do 30 korisnika; donijeti novu mrežu za trogodišnje razdoblje, počevši od 2011. koja treba obuhvatiti manji smještajni kapacitet u instituciji i veći smještajni kapacitet izvan institucije, te izvaninstitucijske usluge; odmah započeti s deinstitucionalizacijom djece i mladeži u postojeće stambene zajednice, te ih popuniti najkasnije do kraja 2011.; do kraja 2010. svi domovi će izraditi individualne planove deinstitucionalizacije i transformacije; za djecu s teškoćama u razvoju smještenu u domovima izraditi specifične individualne planove s prioritarnom opcijom osiguranja izvaninstitucijske skrbi ili primjerenih uvjeta u institucijskoj skrbi, ako povratak u primarnu obitelj nije moguć (2011.); i do kraja 2010. izraditi analizu kapaciteta udomitelja za djecu, uključujući i obiteljske domove, u svrhu unaprjeđenja izvaninstitucijske skrbi prema regijama, obuke i stručnog praćenja udomitelja i obiteljskih domova za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi.

G. Periodično provjeravanje smještaja (članak 25. Konvencije)

157. Kao što smo već ranije naveli, dijete može biti smješteno u dom za djecu, udomiteljsku obitelj ili kod druge fizičke ili pravne osobe. Sudovi mjeru smještaja djeteta izvan vlastite obitelji izriču u trajanju od godinu dana, a prije isteka tog roka dužni su ispitati sve okolnosti slučaja te radi dobrobiti djeteta novom odlukom ponovo izreći istu ili drugu mjeru za zaštitu djeteta. Centar za socijalnu skrb je dužan pratiti prilike u kojima živi korisnik smješten izvan vlastite obitelji i u tu svrhu ga je dužan obići najmanje jedanput u šest mjeseci. *Izmjenama Zakona o socijalnoj skrbi* (2007.) dodatno su pojačane odgovornosti centra koji je obavezan brinuti da se ostvare uvjeti za što brži povratak maloljetne osobe u vlastitu obitelj ili za njezino posvojenje ako je to u najboljem interesu djeteta.

158. Ustrojavanjem zasebnog odjela za provođenje inspekcijuskog nadzora pri Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi (2005.), stvorene su pretpostavke za kontinuirani nadzor nad pružanjem usluga skrbi izvan vlastite obitelji uz napomenu da navedene usluge, pored domova socijalne skrbi, pružaju udomiteljske obitelji, obiteljski domovi, te vjerske zajednice, udruge i druge pravne osobe. Stoga se inspekcijuski nadzor obavlja i nad njihovim radom. Tijekom inspekcijuskog nadzora se, pored nadzora nad zakonitošću rada, provodi i nadzor nad stručnim radom, a sukladno *Pravilniku o načinu i sadržaju provođenja stručnog nadzora u djelatnosti socijalne skrbi* (2008.). Tijekom 2006. intenzivirana je provedba inspekcijuskih nadzora u svim ustanovama koje skrbe o djeci i tada ih je provedeno 17, u 2007. – 21, a 2008. – 62. Utvrđeni propusti u radu uglavnom se odnose na potrebne izmjene i dopune općih akata, propuste u vođenju propisane evidencije i dokumentacije (individualni programi rada s korisnikom, godišnji i mjesečni planovi i programi rada stručnih radnika, dnevni rad), te u ustrojavanju i nadležnosti stručnih tijela domova. Zadnjih godina smanjuje se broj korisnika sukladno optimalnom kapacitetu ustanove, a odgojne skupine se formiraju za 8 do

10 korisnika. U domovima su osnovana Stručna vijeća i Stručni timovi, a broj i struktura zaposlenih stručnih radnika uglavnom je uskladena s normativima. Stanje u domovima je zadovoljavajuće i nisu utvrđene značajnije nepravilnosti u stručnom radu i kršenja prava djece. Odnosi između korisnika, kao i između radnika i korisnika su također zadovoljavajući, a slučajevi vršnjačkog nasilja i primjena neodgovarajućih odgojnih metoda vrlo rijetki. U slučaju sumnje na počinjenje kaznenog djela i drugih nezakonitosti inspektori su obavještavali nadležna tijela.

H. Posvojenje, nacionalno i međudržavno (članak 21. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 47. i 48.

159. *Obiteljskim zakonom* (2003.) ukinute su dvije vrste posvojenja – srodničko i roditeljsko, te je uveden jedinstveni oblik neraskidivog posvojenja. U cilju ubrzanja postupka koji prethodi posvojenju propisana je obveza centra za socijalnu skrb da izradi mišljenje o podobnosti za posvojenje u roku od dva mjeseca od zaprimanja zahtjeva. Istovremeno je izmijenjena odredba o dobi posvojitelja kao pretpostavka za posvojenje u slučajevima posvojenja zbog postojanja osobito opravdanih razloga, na način da je dobna razlika između posvojitelja i posvojenika pomaknuta s četrdeset na četrdeset pet godina. Temeljem izmjena i dopuna Obiteljskog zakona iz 2007. dob posvojitelja ponovno je izmijenjena na način da je ukinuta gornja dobna granica na strani posvojitelja kao pretpostavka za zasnivanje posvojenja tako da: „Posvojitelj može biti osoba u dobi od najmanje 21 godine, a starija od posvojenika najmanje 18. godina. Ako postoje osobito opravdani razlozi, posvojitelj može biti i osoba mlađa od 21. godine.” Tablica 11.y u Prilogu 2. – broj posvojenja kroz godine.
160. Donesen je *Pravilnik o metodama utvrđivanja podobnosti za posvojenje, načinu izrade mišljenja o podobnosti za posvojenje i vođenju središnjeg očevidnika o potencijalnim posvojiteljima i posvojenjima* (2008.). Propisane su metode za utvrđivanje podobnosti za posvojenje koje trebaju primjenjivati stručni radnici centara za socijalnu skrb kada utvrđuju podobnost potencijalnih posvojitelja. Središnji očevidnik još nije zaživio u primjeni, ali je projekt informatizacije u tijeku.
161. *Master planom deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi* predviđeno je do 2016.: „Uvesti obustavu daljeg prijema djece do 3. godine života u domove (2010.), a do kraja 2012. u suradnji s centrima za socijalnu skrb, deinstitucionalizirati svu djecu te dobi koja su trenutačno smještena u domovima i u udomiteljske obitelji i, gdje je to moguće, provesti posvojenje. Iznimka mogu biti samo žurne situacije privremenog smještaja u najduljem trajanju do 6 mjeseci s ciljem žurne, ali temeljite identifikacije odgovarajuće skrbi obiteljskog tipa.”
162. *Haška Konvencija o zaštiti djece i suradnji u području međudržavnog posvojenja* pripremljena je za potpisivanje u narednom razdoblju. Ocijenjeno je da RH treba postati strankom ove konvencije, posebice iz razloga jer omogućuje brži način i jednoobraznost postupanja u slučajevima međudržavnog posvojenja, a istovremeno obvezuje na poštivanje određenih načela koja države stranke dogovorno prihvaćaju radi zaštite najboljeg interesa djeteta.

I. Nezakonito odvođenje i zadržavanje djeteta (članak 11. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 45. i 46.

163. Daljnji napredak u zakonodavnom smislu učinjen je *izmjenama Kaznenog zakona* (2004.) u odnosu na kazneno djelo otmice, kojim je pooštrena sankcija za počinitelja kvalificiranog oblika kaznenog djela otmice odnosno kada je djelo počinjeno prema djetetu ili maloljetnoj osobi na način da je donja granica kazne zatvora s 1 godine povećana na 3

godine zatvora, dok je gornja granica ostala nepromijenjena (10 godina zatvora). (Vidi tablicu 9., 9.a – 9.I u Prilogu 2.).

164. RH je od 2009. stranka *Konvencije o kontaktima s djecom*, a osim toga poduzete su i aktivnosti usmjerene boljoj primjeni *Haške Konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece*. Od 2009. RH je stranka i *Haške Konvencije o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece*. Broj postupaka po *Haškoj Konvenciji o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece* kretao se po godinama kako slijedi: 2004. – 13, 2005. – 19, 2006. – 21, 2007. – 17, 2008. – 26, te u 2009. – 31. Kako bi se rad vezan uz ovu problematiku dodatno unaprijedio, u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi je 2009. ustrojen poseban Odjel za međunarodnu suradnju u području zaštite djece, koji obavlja poslove postupanja po *Haškoj Konvenciji o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece*, suradnje s Međunarodnom socijalnom službom u području zaštite djece te postupanja po drugim ratificiranim konvencijama koje se odnose na postupke u zaštiti prava djeteta.

J. Zlostavljanje i zanemarivanje, uključujući tjelesni i psihološki oporavak i socijalnu integraciju (članak 19. i 39. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 49. i 50. (a, b, c, d, e)

165. Pravne odredbe o nasilju nad djecom, u skladu s člankom 1. Konvencije, odnose se na sve osobe do navršene 18. godine života. Ustavom je propisano da nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvom obliku zlostavljanja ili bez svoje privole liječničkim ili znanstvenim pokusima te je zabranjen prisilni i obvezatni rad.
166. *Obiteljskim zakonom* i nadalje je propisano da roditelji i ostali članovi obitelji ne smiju dijete podvrgavati ponižavajućim postupcima, duševnom ni tjelesnom nasilju, odnosno zlostavljanju, a ukoliko roditelj krši svoju roditeljsku dužnost, sud može na prijedlog centra za socijalnu skrb roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb. Roditelji su također dužni štiti dijete od ponižavajućih postupaka i tjelesnog kažnjavanja drugih osoba. *Kazneni zakon* propisuje kazneno djelo „Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe”. Objekt zaštite ovog kaznenog djela je tjelesni, duševni i moralni razvoj djece. Zapuštanje djeteta čini roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja grubo zanemaruje svoje dužnosti zbrinjavanja ili odgoja djeteta ili maloljetne osobe. U okviru navedenog kaznenog djela propisano je kažnjavanje roditelja, posvojitelja, skrbnika ili druge osobe koja zlostavi dijete ili maloljetnu osobu, prisili je na rad koji ne odgovara njezinoj životnoj dobi, ili na pretjerani rad, ili na prosjačenje, ili je iz koristoljublja navodi na ponašanje koje je štetno za njezin razvitak ili je općeopasnim radnjama ili na drugi način izloži pogibelji. Kod zlostavljanja, koje može biti psihičko ili tjelesno, radi se o zlouporabi roditeljskog prava, grubim postupanjem prema djetetu ili maloljetniku koji ni svojim ciljem (odgoj) ni objektivno ne predstavlja odgojne disciplinske mjere koje su društveno prihvatljive. Kvalificirani oblik ovog kaznenog djela predstavljaju slučajevi kada nastupi određena posljedica uslijed bilo kojeg od navedenih djela: teška tjelesna ozljeda ili teško narušenje zdravlja ili ako se dijete ili maloljetna osoba odala prosjačenju, prostituciji, drugim oblicima asocijalnog ponašanja, delinkvenciji ili je općeopasnim radnjama ili na drugi način izložena pogibelji. U cilju povećane zaštite djece, *Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (2006.)* povišene su kazne za osnovni i kvalificirani oblik navedenog kaznenog djela (kod osnovnog oblika kaznenog djela donja granica kazne je povišena s tri na šest mjeseci, dok je kod kvalificiranog oblika donja granica kazne povišena s tri mjeseca na jednu godinu zatvora). Značajan iskorak u području kažnjavanja za počinjenje nasilja u obitelji napravljen je 2000. uvođenjem novog kaznenog djela „Nasilničko ponašanje u obitelji”, a izmjenama *Kaznenog zakona (2006.)*

kazna zatvora je, za ovo djelo, od 3 mjeseca do 3 godine povišena na kaznu od 6 mjeseci do 5 godina. Također je 2006. izmijenjena opća odredba koja daje definiciju članova obitelji na način da je brisana pretpostavka življenja u zajedničkom kućanstvu, čime je djelo obiteljskog nasilja prošireno i na srodnika koji nije član kućanstva žrtve nasilja. U cilju pojačane zaštite žrtava nasilja u obitelji, posebno djece i maloljetnika, propisano je da se kazneni postupak za kazneno djelo tjelesne ozljede, ako je ono počinjeno prema članu obitelji – djetetu ili maloljetnoj osobi, pokreće po službenoj dužnosti, a ne više privatnom tužbom.

167. U izradi novog *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji* (2009.), uvaženo je stupanje na snagu Prekršajnog zakona (2007.) posebice vezano uz odredbe koje se odnose na sankcije – zadržavanje, kaznu zatvora, mjere opreza. Svrha Zakona uključuje prevenciju, sankcioniranje i suzbijanje svih vrsta nasilja u obitelji, primjenu odgovarajućih mjera prema počinitelju te ublažavanje posljedica već počinjenog nasilja pružanjem zaštite i pomoći žrtvi. Zakon određuje potrebu umreženosti nadležnih službi (primjerice, službe socijalne skrbi, zdravstvenih ustanova i drugih nadležnih tijela koja su dužna voditi brigu o svim potrebama žrtve i omogućiti pristup odgovarajućim službama). Nadležna državna tijela obvezana su na prikupljanje statističkih podataka o nasilju u obitelji, koja uključuju podatke policije, zdravstvenih ustanova, ustanova socijalne skrbi, odgojno-obrazovnih ustanova, sudova i državnog odvjetništva.

168. *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji* određuje da je zdravstveni djelatnik, djelatnik socijalne skrbi, psiholog, socijalni radnik, socijalni pedagog i djelatnik odgojne ili obrazovne ustanove dužan prijaviti policiji ili nadležnom državnom odvjetništvu da je počinjeno nasilje u obitelji za koje je saznao u obavljanju svoje dužnosti. Postupanje protivno toj odredbi predstavlja prekršaj. *Kazneni zakon* određuje da je svatko dužan prijaviti kazneno djelo za koje je saznao, ako je počinjeno prema djetetu ili maloljetnoj osobi, a posebno se to odnosi na zdravstvene djelatnike, javne bilježnike, psihologe i djelatnike na poslovima skrbništva. *Zakon o kaznenom postupku* određuje da za maloljetnike privatnu tužbu vezanu uz nasilje podnosi njihov zakonski zastupnik, a maloljetnik koji je navršio 16 godina života može i sam podnijeti prijedlog za kazneni progon ili privatnu tužbu.

169. U kaznenom postupku, prema *novom Zakonu o kaznenom postupku* iz 2008. djeca su posebno zaštićena odredbama kojima se uređuju prava žrtve te odredbama o svjedočenju. Tako su posebno uređena prava djeteta žrtve kaznenog djela i odgovarajuće dužnosti postupovnih tijela. Žrtva kaznenog djela ima: pravo na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć i potporu tijela, organizacije ili ustanove za pomoć žrtvama kaznenih djela. U skladu s posebnim propisima, žrtva kaznenog djela, za koje je propisana kazna zatvora od pet ili više godina, ima pravo na savjetnika na teret proračunskih sredstava prije davanja iskaza u kaznenom postupku te pri podnošenju imovinskopravnog zahtjeva ako trpi teža psihofizička oštećenja ili teže posljedice kaznenog djela te na naknadu materijalne i nematerijalne štete iz državnog fonda. Sud, državno odvjetništvo, istražitelj ili policija dužni su pri poduzimanju prve radnje u kojoj sudjeluje, obavijestiti žrtvu o navedenim pravima te o pravima koja ima kao oštećenik. Dijete ili maloljetnik, žrtva kaznenog djela, ima, pored prethodno navedenog, i pravo na: opunomoćenika na teret proračunskih sredstava, tajnost osobnih podataka te isključenje javnosti. Sud, državni odvjetnik, istražitelj i policija moraju prema djetetu ili mlađem maloljetniku, žrtvi kaznenog djela, postupati posebno obzirno imajući na umu dob, ličnost i druge okolnosti kako bi se izbjegle štetne posljedice za odgoj i razvoj djeteta ili mlađeg maloljetnika. *Zakonom o kaznenom postupku* iz 2008. određuje se poseban način pribavljanja iskaza predviđen za dijete. Propisano je ispitivanje djeteta kao svjedoka, ispitivanje maloljetnika kao svjedoka, te ispitivanje kao svjedoka žrtve kaznenog djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa ili ako je kazneno djelo počinjeno u obitelji. Dijete se ni u kojoj fazi postupka ne može susresti s okrivljenikom. Njegovo ispitivanje u pravilu provodi sudac istrage, dijete svjedok ispituje se bez prisutnosti suca i stranaka u prostoriji gdje se

dijete nalazi putem audio – video uređaja. Ispitivanje se provodi uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe, a ispitivanju prisustvuje roditelj ili skrbnik, osim kad je to protivno interesima postupka ili djeteta. Stranke mogu postavljati pitanja djetetu – svjedoku prema odobrenju suca istrage putem stručne osobe. Ispitivanje će se snimiti uređajem za audio-video snimanje, a snimka će se zapečatiti i priključiti zapisniku. Dijete se može samo iznimno ponovno ispitati i to na isti način. U pogledu prava davanja izjava u kaznenom postupku, maloljetnik se ne može ispitati kao svjedok, ako s obzirom na dob i duševnu razvijenost nije sposoban shvatiti značenje prava da ne mora svjedočiti, ali se saznanja dobivena od njega putem stručnih osoba, rodaka ili drugih osoba, koje su s njim bile u kontaktu, mogu koristiti kao dokaz. Nadalje, ako drukčije nije propisano posebnim zakonom (misli se na Zakon o sudovima za mladež), ispitivanje maloljetnika kao svjedoka provodi sudac istrage. Pri ispitivanju maloljetnika, osobito ako je oštećen kaznenim djelom, postupit će se obzirno da ispitivanje ne bi štetno utjecalo na psihičko stanje maloljetnika..

170. Izmjenama *Kaznenog zakona* (2008.) uvedena je odredba kojom se omogućuje da se podatci iz kaznene evidencije o počinitelju kaznenog djela za kazneno djelo protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, koje je počinjeno prema djetetu ili maloljetnoj osobi, mogu iznimno i na njihov obrazloženi zahtjev dati na uvid ustanovama kojima su djeca ili maloljetnici povjereni na obrazovanje, odgoj, njegu ili skrb. Time je iznimno omogućen uvid u kaznene evidencije (a ne dostavljaju se izvodi iz kaznene evidencije) u pogledu osobe koja je pravomoćno osuđena za kazneno djelo, ali je krug ovlaštenika za pristup kaznenim evidencijama ograničen samo na one subjekte koji su registrirani za obavljanje djelatnosti odgoja, skrbi, njege i obrazovanja djece i maloljetnika. Podatci iz kaznene evidencije o izrečenoj sigurnosnoj mjeri zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti o počinitelju kaznenog djela iznimno će biti dostavljeni tijelima nadležnim za vođenje upisnika osoba koje obavljaju određene djelatnosti. U izradi je *Zakon o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji* kojim bi se propisala dostupnost podataka iz kaznene evidencije na drugačiji način nego je to sada uređeno Kaznenim zakonom. Njime se predlaže da se podatci iz kaznene evidencije o osobi osuđenoj za kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa i kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži, počinjena na štetu djeteta, maloljetne ili nemoćne osobe mogu dati sudovima, tijelima javne vlasti, ustanovama i udrugama (na njihov zahtjev) u postupku zaštite prava i interesa djece, maloljetne ili nemoćne osobe ili kad se radi o povjeravanju određenih poslova i zadataka osobi za koju su ti podatci traženi.
171. Relevantni statistički podatci iz ovog područja nalaze se u Prilogu 2. u tablicama 13., 13.a – 13. r, dok se broj osoba koje su prijavljene, optužene i osuđene za kazneno djelo Zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe i broj djece/maloljetnika žrtava ovog kaznenog djela nalazi se u tablicama 9., 9.a – 9.1 u Prilogu 2.
172. Do sada su donesene dvije Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, a u prijedlogu nove strategije, za razdoblje od 2011. do 2016., poseban naglasak stavljen je na područje prevencije nasilja u obitelji, kao i međuresornu suradnju kao pretpostavku uspješnog djelovanja u području zaštite od nasilja u obitelji s posebnim naglaskom na zaštitu djece.
173. Tijekom 2008. izrađeni su obrasci standardne metodologije izvješćivanja o provedbi *Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*. Donošenje Protokola pridonijelo je bržem i djelotvornijem pristupu borbi protiv nasilja u obitelji te pravovremenom poduzimanju mjera u slučaju počinjenog nasilja u obitelji. Nadležna državna tijela ulažu znatan napor u cilju podizanja razine zaštite žrtava te je osigurana praksa postupanja sa žrtvama obiteljskog nasilja koja uključuje rodno senzitivnan tretman, adekvatan način postupanja prema djeci žrtvama obiteljskog nasilja te s počiniteljima nasilja.

174. Posebna pozornost poklonjena je pružanju potpore organizacijama civilnog društva koje imaju važno mjesto u razvoju mreže i oblika pomoći u zaštiti žrtava nasilja u obitelji. Poradi osiguravanja rada skloništa za žrtve nasilja u obitelji 2008. su potpisani ugovori o sufinanciranju rada 5 savjetovališta i skloništa za žrtve nasilja u obitelji na području 4 županije. Slijedom potpisanih sporazuma skloništa ostvaruju financijsku potporu iz državnog proračuna, proračuna županije te gradskog proračuna. Za potrebe rada pet skloništa za žrtve nasilja u 2009. osigurana su sredstva u iznosu od 1.643.886,18 kuna. U 2010. proširena je suradnja s još 5 organizacija civilnog društva, na području 5 županija, koje vode skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji te je u tu svrhu osigurano ukupno 2.529.827,67 kuna. Analiza skloništa za žene i njihovu djecu žrtve nasilja u obitelji pokazala je da je do 2008. osnovano 16 skloništa za žrtve nasilja na području 12 županija. Od ukupnog broja skloništa, u 2008. njih 9 vodile su organizacije civilnog društva koje štite žrtve nasilja, a 6 je imalo status ustanova. Prema prikupljenim podacima o kapacitetu skloništa, žrtvama je na raspolaganju bilo ukupno 329 mjesta. U 2009. bilo je ukupno 17 skloništa na području 13 županija, dok je u 2010. bilo 18 skloništa na području 14 županija. Smještaj u skloništimu moguće je osigurati temeljem osobnog zahtjeva, posredstvom nadležnog centra za socijalnu skrb ili putem policije. Uvođenjem programskih aktivnosti unaprjeđenja zaštite žrtava nasilja u obitelji još 2004. otvorena je mogućnost financijske potpore projektima organizacija civilnog društva koje štite žrtve nasilja u obitelji, a za provedbu 100 projekata udruga od 2004. do 2010. utrošeno je 12.585.756,49 kuna. U navedenom razdoblju postavljenim programima uspostavljena je mreža savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji na području 13 županija. U više navrata tiskan je i *Adresar ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji*.
175. Tijekom 2009. nadležna državna tijela uložila su znatan stručni rad u cilju prevencije i zaštite žrtava nasilja u obitelji, a osobito u pogledu dogradnje pravnog i institucionalnog sustava. Znatni pomaci napravljeni su i na području izobrazbe stručnjaka, državnih i javnih službenika te se značajno pridonijelo osnaživanju i koordiniranom djelovanju nadležnih državnih tijela i ustanova te organizacija civilnog društva. Postupanje nadležnih tijela pridonijelo je i prepoznavanju nasilja u obitelji. Provodi se niz mjera i aktivnosti u cilju prevencije i zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja, a osnovana su i radna tijela za izradu dokumenata u ovom području (Protokol o postupanju u slučaju grubog zanemarivanja dužnosti zbrinjavanja ili odgoja djeteta od strane roditelja, posvojitelja, skrbnika ili druge osobe; Nacionalni plan protiv seksualnog iskorištavanja djece, Nacionalna strategija zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja).
176. U suradnji s Pravnim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu je 2008. izrađen prijedlog istraživanja o nasilju u obitelji. Tijekom 2009., u okviru prve faze znanstveno istraživačkog Projekta „*Nasilje u obitelji*“, izrađen je upitnik svrha kojega je metodologijom znanstvene i sveobuhvatne analize utvrditi stopu prevalencije, uzroke, oblike i recidivizam obiteljskog nasilja radi što boljeg razumijevanja fenomena obiteljskog nasilja te razvoja što djelotvornije preventivne politike i mjera kontrole. Provedba druge faze ovog projekta je u tijeku. U 2010. je u suradnji s Društvom za psihološku pomoć započela provedba projekata usmjerenih ispitivanju učinkovitosti i troškova društvene reakcije na obiteljsko nasilje te praćenju i evaluaciji pružanja usluga žrtvama nasilja u obitelji smještenih u skloništimu. Provedba prve faze ovih projekata je u tijeku, a predviđeno je trajanje kroz tri godine.
177. Vežano uz sustav podrške svjedocima i žrtvama, ističemo da su pri Županijskim sudovima u Osijeku, Zadru, Zagrebu i Vukovaru osnovani odjeli za organiziranje i pružanje podrške svjedocima i žrtvama. Odjeli pružaju podršku i svjedocima i žrtvama na Općinskim sudovima u Osijeku, Vukovaru i Zadru, te Općinskom kaznenom sudu, kao i na Prekršajnim sudovima u Vukovaru i Zadru u predmetima obiteljskog nasilja. Iako to nije bila prvotna zadaća, odjeli pružaju podršku djeci i maloljetnicima koji dolaze na sud (najčešće u pratnji

roditelja) u svojstvu svjedoka ili oštećenika. U Ministarstvu pravosuđa osnovan je Odjel za razvoj i koordinaciju sustava podrške žrtvama i svjedocima unutar Uprave za probaciju i podršku žrtvama i svjedocima koji kao zadaću ima i razvoj sustava podrške djeci žrtvama i svjedocima. S Poliklinikom za zaštitu djece Grada Zagreba dogovoreno je provođenje edukacije djelatnika suda na temu „*Podrška traumatiziranoj/zlostavljanoj djeci i njihovim roditeljima*”. *Zakonom o novčanoj naknadi štete žrtvama kaznenih djela iz 2008.* uređuje se pravo na novčanu naknadu žrtvama kaznenih djela nasilja počinjenih s namjerom (stupa na snagu na dan prijama RH u EU). Pravo na naknadu ima neposredna žrtva koja je pretrpjela teške tjelesne ozljede ili teško narušenje zdravlja kao posljedicu kaznenog djela nasilja. Kad je navedenim kaznenim djelima prouzročena smrt neposredne žrtve, pravo na naknadu ima posredna žrtva. Posredna žrtva je bračni drug, izvanbračni drug, dijete, roditelj, posvojenik, posvojitelj, maćeha, očuh, pastorak neposredne žrtve i osoba s kojom je neposredna žrtva živjela u istospolnoj zajednici. Posredna žrtva je i djed, baka i unuk, ako je jedan od njih neposredna žrtva, u slučaju kad je između njih postojala trajnija zajednica života, a baka i djed su zamjenjivali roditelje. Ističemo i provođenje Projekta „*Djeca u Uniji – prava i jačanje*”, u 2009., u kojem je sudjelovalo Ministarstvo pravosuđa (uz Ministarstvo pravosuđa Italije i Finske) te Organizacija za žrtve iz Portugala kao partner na projektu. Projekt se bavi djecom žrtvama kažnjivih djela, a cilj mu je podizanje svijesti o posebnim potrebama djece u sustavu kaznenog prava, kao i o mjerama koje poduzimaju države članice u kaznenom zakonodavstvu te konkretni prijedlozi za unaprjeđenje položaja djece žrtava kažnjivih djela u Uniji i državama članicama. RH je ispunila upitnik koji se odnosio na dostavu informacija o zakonodavnoj regulativi vezanoj uz položaj djece žrtava kažnjivih djela, položaj djece u istražnoj fazi, pojavljivanje djece pred sudom i pravno zastupanje. Nakon obrade popunjenih upitnika svih zemalja – partnera projekta i održanih rasprava na konferenciji CURE, Tijelo za potporu i naknadu štete žrtvama kažnjivih djela (*Crime Victim Compensation and Support Authority*) koje čini dio Vlade Kraljevine Švedske, u 2010. dostavilo je nacrt preporuka koje bi trebale biti konačni rezultat projekta CURE.

178. Uvažavajući potrebu tjelesnog i psihološkog oporavka te socijalne integracije djece žrtava nasilja, nakon provedenih konzultacija sa stručnjacima, odustalo se od otvaranja zasebnog institucionalnog kapaciteta za djecu koja su seksualno zlostavljana u obitelji, obzirom na mišljenje stručnjaka da izdvajanje ove kategorije djece nije u njihovom interesu, već doprinosi njihovoj stigmatizaciji i izolaciji. Umjesto navedenog, procjenjuje se da je za djecu, koja trebaju biti izmještena iz obitelji zbog seksualnog zlostavljanja, bolji smještaj u udomiteljskoj obitelji ili u nekom od domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, uz osiguravanje tretmana u odgovarajućoj ustanovi ili nevladinoj organizaciji. Osigurani su uvjeti za skrb za djecu koja su žrtve seksualnog nasilja u obitelji na način da se ova djeca smještaju u udomiteljske obitelji ili domove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, po mogućnosti u manje stambene jedinice, uz obvezno osiguravanje psihosocijalnog tretmana u odgovarajućoj ustanovi ili nevladinoj organizaciji.

VI. INVALIDITET, OSNOVNO ZDRAVLJE I SOCIJALNA SKRB

A. Djeca s invaliditetom (članak 23. Konvencije)

179. Ustavom je propisano da posebnu skrb država posvećuje zaštiti osoba s invaliditetom i njihovu uključivanju u društveni život, a jasno je postavljen zakonodavni okvir vezan uz ostvarivanje prava djece s teškoćama u razvoju i njihovu zaštitu unutar sustava zdravstva, socijalne skrbi i obrazovanja. Ističemo donošenje *Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015.* koja se velikom dijelom odnosi se i na djecu s teškoćama u razvoju, mlade s invaliditetom te unaprijeđeni sustav podrške njihovim obiteljima i njima samima.

180. U Hrvatskom registru osoba s invaliditetom (stanje na dan 24. rujna 2010.), nalaze se podatci o 530.081 osoba s invaliditetom od čega su 33.331 djeca (6,3%). U ukupnom broju djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju razvidan je veći broj dječaka (61%) u odnosu na djevojčice (39%). Najveći broj djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju je u dobnoj skupini 10 – 14 godina (47%). Djeca s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju zastupljena su s oko 0,8 % u odnosu na ukupan broj stanovnika i s oko 3,5 % od ukupnog broja djece (tablica 14., 14.a – 14.e u Prilogu 2.).
181. Zdravstvena zaštita djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom osigurava se kroz propise iz područja zdravstvene zaštite kojima su definirana prava (na ortopedska i druga pomagala, bolničko liječenje, fizikalnu i medicinsku rehabilitaciju i dr.). Ulažu se dodatni naponi u unaprjeđenje ovog sustava i njegovu kvalitetniju provedbu.
182. Kontinuirano se vodi briga o osiguravanju uvjeta za preveniranje socijalnih situacija koje vode dugotrajnoj socijalnoj isključenosti te je i dalje osigurana novčana potpora (osobna invalidnina i doplatka za pomoć i njegu) kojima se pomaže korisnicima, odnosno obiteljima da podmire povećane troškove života. U 2007. je sustavom socijalne skrbi obuhvaćeno 16.869 djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju, od čega su 7.056 ženskog (42%) i 9.813 muškog spola (58%). Sposobnost za osposobljavanje za samostalan rad postoji kod 4.272 djece s invaliditetom, dok je potpuna nesposobnost za rad prisutna kod 3.493 djece s invaliditetom (oko 21% djece s pravima iz socijalne skrbi). Djeca s invaliditetom u najvećem broju žive u obitelji, 541 boravi u ustanovi, a 131 u udomiteljskoj obitelji. Potrebu za tuđom njegom i pomoći u punom opsegu i Barthelov indeks manji od 60 ima 5.149 (oko 17%) djece s invaliditetom. Pravo na osobnu invalidninu ostvaruje 2.097 djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju. U 2008. sustavom socijalne skrbi obuhvaćeno je 15.586 djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju, od čega su 6.504 ženskog (42%) i 9.082 muškog spola (58%). U 2009. obuhvaćeno je 15.927 djece od čega je 7.247 ili 46% ženskog spola te 8.680 ili 54 % muškog spola. U 2008. djeca s invaliditetom u najvećem broju žive u obitelji, 467 boravi u ustanovi, a 112 u udomiteljskoj obitelji. U 2009. se 1.012 djece nalazi na stalnom ili tjednom smještaju u domu, njih 321 u udomiteljskoj obitelji te 28 u obiteljskom domu. U 2008. potrebu za tuđom njegom i pomoći u punom opsegu i Barthelov indeks manji od 60 ima 5.006 (oko 32%) djece s invaliditetom, pravo na osobnu invalidninu ostvaruje 2.425 djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju. U 2009. doplatka za njegu i pomoć ostvarilo je 1.947 ili 12% djece, a doplatka za pomoć i njegu u smanjenom opsegu 1.558 ili 10% djece. Postoje 23 državne ustanove socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu, a u njih 12 se uz djelatnost socijalne skrbi obavlja i djelatnost odgoja i obrazovanja (1 za djecu s tjelesnim oštećenjem, 1 za djecu s oštećenjem vida, 2 za djecu s oštećenjem sluha te 8 za djecu s mentalnim oštećenjem). Djeca s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem uključena su u različite programe u okviru 8 domova socijalne skrbi osnivač kojih nije država te 7 pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi bez osnivanja doma. Riječ je o uslugama koje pružaju vjerske zajednice, jedinice područne (regionalne) samouprave, udruge ili druge fizičke osobe. U domovima socijalne skrbi osnivač kojih nije država zbrinuto je ukupno 388 djece, od čega je njih 168 obuhvaćeno programima u okviru dnevnog boravka, a za 36 korisnika pružaju se usluge stručne pomoći u obitelji (patronaže). U 2009. u državnim i nedržavnim domovima socijalne skrbi te drugim pravnim osobama koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi obuhvaćeno je ukupno 2.324 djece od čega je 1.012 djece na stalnom ili tjednom smještaju dok je 1.312 djece obuhvaćeno izvaninstitucijskim uslugama (usluge stručne pomoći u obitelji, pomoć pri uključivanju djeteta u programe redovnih predškolskih ili školskih ustanova, dnevni boravci). Od tog broja njih 715 smješteno je radi školovanja, a kod 297 radi se o djeci s teškim oštećenjima koja u pravilu nemaju odgovarajuću roditeljsku skrb. Ove ustanove pružaju različite usluge, od stanovanja, dnevnog boravka, prehrane, njege i brige o zdravlju, odgoja i obrazovanja, psihosocijalne rehabilitacije (socijalne i psihološke

podrške, odgoja, logoterapije, kineziterapije, glazboterapije, likovne terapije, audio-rehabilitacije, vježbe vida, vježbe orijentacije i kretanja u prostoru i drugih aktivnosti ovisno o potrebama i specifičnostima oštećenja korisnika) do organiziranog provođenja slobodnog vremena. Kapaciteti ovih ustanova su različiti, od 20 do 150 korisnika.

Trajanje boravka djece s teškoćama u razvoju (tjelesno ili mentalno oštećena djeca) u ustanovama razlikuje se ovisno o djelatnosti, odnosno vrsti usluga koju pruža pojedini dom. Tako, primjerice, djeca osnovnoškolske dobi, koja su smještena u dom radi školovanja, u domu u prosjeku borave osam godina, odnosno dok traje osnovnoškolsko obrazovanje. Ukoliko su djeca na srednjoškolskom obrazovanju, tada boravak traje u pravilu 4 godine. Ako se radi o djeci bez roditelja ili djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi, tada boravak može trajati i duže. Kada je riječ o uključivanju djece u različite rehabilitacijske programe, duljina boravka ovisi o vrsti, odnosno duljini trajanja programa. U domovima socijalne skrbi može se provoditi program obrazovanja po posebnim uvjetima i programima. U 2008. u državnim domovima socijalne skrbi nalazi se 1.562 djece, od čega je 692 djece na dnevnom boravku, za njih 66 pružaju se usluge stručne pomoći u obitelji (patronaže), a za 110 djece pružaju se usluge pomoći pri uključivanju djeteta s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem u programe redovnih predškolskih ili školskih ustanova.

Integracija djece s oštećenjem vida u redovni sustav odgoja i obrazovanja, zahvaljujući mobilnoj službi doma socijalne skrbi, koji zbrinjava djecu s oštećenjem vida, predstavlja pozitivan primjer aktivnosti koje pridonose deinstitucionalizaciji skrbi za djecu. Ova mobilna služba pruža stručnu podršku nastavnicima u redovnim odgojno-obrazovnim ustanovama. Služba je osnovana sa svrhom realiziranja programa za ostvarivanje uvjeta potrebnih za optimalan razvoj djeteta oštećena vida u vlastitoj obitelji te za njegov uspješan odgoj i obrazovanje u redovnom vrtiću, odnosno redovnoj školi.

183. Iz *Plana razvoja sustava odgoja i obrazovanja od 2005. do 2010.* vidljivo je jasno opredjeljenje za uključivanje učenika s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama u redoviti odgojno-obrazovni sustav, kroz osiguravanje potrebne podrške (tablica 14.f – 14.xiii u Prilogu 2.). *Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015.* te *Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012.*, kao i Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom, uz Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, čvrsta su uporišta ostvarenju načela uključujućeg/inkluzivnog odgoja i obrazovanja. Kontinuirano se osuvremenjuju nastavni planovi i programi koji će omogućiti primjereno školovanje učenicima s teškoćama te se donose posebni nastavni planovi i programi, kao i rehabilitacijski programi. Potiče se i organizira pružanje pomoći obiteljima, odgajateljima, učiteljima i nastavnicima kroz odgovarajući edukacijski i savjetodavno-stručni rad, s ciljem potpunog prihvaćanja djece s teškoćama, očuvanja i poboljšanja mentalnog zdravlja djece s teškoćama u razvoju te pružanja podrške učenju toj djeci. Izrađen je prijedlog *Pravilnika o odgoju i obrazovanju te primjerenoj potpori učenicima s teškoćama u osnovnoj i srednjoj školi* koji predviđa mrežu mobilnih, interdisciplinarnih timova radi pružanja potpore djeci i učenicima, radnicima škole i roditeljima. I *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi* posebnu pozornost posvećuje djeci i učenicima s teškoćama. Važnija načela kurikuluma su: uključujući/inkluzivni pristup u odgoju i obrazovanju, diferenciranost ciljeva učenja i poduke, individualizirana nastava, fleksibilnost kreiranja ponuda za razvijanje kognitivnih, emocionalnih i socijalnih, psihomotoričkih znanja i vještina te kreativnosti, primjerenih uzrastu i sposobnostima, usklađenost kurikuluma s potencijalima učenika te s potrebama stvarnog života, kontinuum obrazovne, pedagoško-didaktičke, psihološke i rehabilitacijske i druge podrške unutar i izvan odgojno-obrazovne ustanove, te promicanje pozitivnih stavova u odnosu na različitost u odgojno-obrazovnoj ustanovi i široj zajednici.

184. Postoje različiti oblici uključenja u odgojno-obrazovni sustav pa se djeca i učenici s teškoćama uključuju uz odgovarajuće mjere potpore u različitom obimu, a prema individualnim potrebama: uključivanje u redovite vrtiće, odnosno osnovnu i srednju školu uz individualizirani redoviti program i bonus nastavu, uključivanje u posebne razredne odjele te pohađanje posebnih škola. Posebno predviđeni oblik je nastava u kući. Posebne potrebe u odgojno-obrazovnom radu u školskoj ustanovi odnose se na rad: s učenicima s teškoćama, učenicima s emocionalnim teškoćama i poremećajima u ponašanju, te s darovitim učenicima i pripadnicima nacionalnih manjina. *Državnim pedagoškim standardom* propisano je da škola može osigurati pomoćnika u nastavi, prevoditelja znakovnog jezika i osobnog pomoćnika učenicima kojima je prema rješenju o primjerenom obliku školovanja potrebna pomoć u učenju, kretanju, obavljanju školskih aktivnosti i zadataka. Školske godine 2009./2010. odobreno je angažiranje osobnog pomoćnika, pomoćnika u nastavi i/ili prevoditelja znakovnog jezika za ukupno 209 učenika u 105 osnovnih škola.
185. Prema podacima iz sustava obrazovanja za 2007./2008., 14.878 djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju bilo je u nekom obliku prilagođenog školovanja, od čega je 9.436 muških (63%) te 5.442 ženskih (37%), a 2008./2009. – 17.292, od čega je 10.908 muških (63%) te 6.384 (37%) ženskih osoba. Najčešći oblik prilagođenog školovanja je potpuna odgojno-obrazovna integracija prilagođenim nastavnim postupcima, a kao najčešći uzroci potrebe za prilagođenim oblikom školovanja navode se višestruka oštećenja, laka mentalna retardacija te poremećaji govorno glasovne komunikacije. U sustav osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja u školskoj godini 2009./10. bilo je uključeno 16.778 (2,11%) učenika/ca s posebnim potrebama (s teškoćama), od kojih je u integraciji (u svim redovitim osnovnim školama) bilo 13.885 (82,76%), a u posebnim školama, centrima za odgoj i obrazovanje bilo je 2.893 (17,24%).
186. Za učenike oboljele od kroničnih bolesti ili u stanju koje zahtijeva boravak ili smještaj u zdravstvenu ustanovu organizira se osnovno školovanje prema redovitim ili posebnim uvjetima. Odgojno-obrazovni rad s takvim učenicom provodi ustanova u kojoj je učenik smješten ili najbliža osnovna škola. Školski odjeli ustrojeni su u bolnicama grada Zagreba, Varaždina, Crikvenice, Rijeke, Splita i Pule. Broj učenika tijekom godine ostvaruje se u skladu s potrebama te su podatci u tablici 14.xiv u Prilogu 2. rađeni prema prosjeku koji su iskazale škole koje ostvaruju rad s učenicima smještenim u zdravstvenoj ustanovi. Nastava u kući ostvaruje se sukladno potrebama u svim osnovnim školama – u školskoj godini 2009./2010. odobrena je za 143 učenika u 113 osnovnih škola.
187. Za troškove posebnih nastavnih sredstava i pomagala osigurava se 50,00 kuna po učeniku svakoga mjeseca za fotokopirni materijal (umnožavanje internih udžbenika), didaktička sredstva, nastavna pomagala te povećana sredstva za higijenu i čišćenje, te 25,00 kuna po učeniku u školama u kojima je ustrojen program produženog stručnog postupka. Za učenike s teškoćama u razvoju iz državnog proračuna sufinancira se prehrana (3,50 kuna dnevno po učeniku za doručak, ako je organiziran produženi stručni postupak 6,50 kuna dnevno po učeniku za ručak) (tablica 14.xv u Prilogu 2.), a za učenike koji su smješteni u stacionarima osigurava se 41,00 kuna za smještaj i prehranu.
188. Za programe vezane uz potrebe u športu, koje se odnose na poticanje i promicanje športa osoba s invaliditetom i gluhih osoba, osiguravaju se sredstva u državnom proračunu i to: za djelovanje *Hrvatskog paraolimpijskog odbora* i *Hrvatskog športskog saveza gluhih*. Hrvatski športski savez gluhih, osim organiziranja državnih prvenstva za gluhe u kojima sudjeluju i djeca, također surađuje sa školama za gluhu djecu. Kroz ponuđene športske i obrazovne programe u školama organiziraju se športska natjecanja i druženja, a naglasak je na stvaranju radnih navika, odgovornosti i ljubavi prema športu te integraciji s ostalom djecom. Od 2004. do 2009. kroz sustav športa prošlo je više od 1.000 gluhe djece koja su na različite načine i kroz različite oblike športskih aktivnosti bila uključena u šport gluhih. Na godišnjoj se razini

na uključivanje u aktivnosti gluhe djece i mladih utroši oko 500.000,00 kuna. U svrhu provođenja športskih natjecanja i športsko-rekreativnih aktivnosti osoba s invaliditetom osiguravaju se sredstva u državnom proračunu kao javne potrebe u športu. U sklopu Državnog prvenstva školskih športskih društava organizirano je Državno prvenstvo učenika s intelektualnim teškoćama u razvoju kojim je bilo obuhvaćeno 126 učenika i 42 voditelja. Na Državnom prvenstvu 2009. godine nastupili su učenici s intelektualnim teškoćama u razvoju iz 22 centra/osnovne škole..

189. U okviru IPA programa IV. komponente provodi se Projekt „*Uključivanje učenika s teškoćama u obrazovanje za zapošljavanje*”. Očekivani rezultati provedbe su: bolja oprema institucija i organizacija, poboljšani kapaciteti za rad nastavnika i stručnih suradnika, proširivanje i osnaživanje partnerstva strukovnih škola, centara za edukaciju učenika s teškoćama, nevladinih organizacija i poslodavaca.
190. Provodi se Projekt „*Mreža škola bez arhitektonskih barijera*” kojem je cilj prostorno prilagoditi dovoljan broj škola u svakoj županiji radi ravnomjerne dostupnosti školovanja učenicima s većim motoričkim teškoćama te ostvarenja svojeg prava na školovanje u blizini mjesta stanovanja i odrastanja u vlastitoj obitelji. Utvrđene su potrebe i prvi put su osigurani uvjeti za izradu mreže škola po kriteriju pristupačnosti. Svake godine odobravaju se sredstva za prilagodbu škola radi razvoja mreže škola, a dosad su odobrena sredstva za prilagodbu 40 osnovnih i 12 srednjih škola, tako da sad 200-ak odgojno-obrazovnih ustanova ima status škole bez arhitektonskih prepreka. Također se skrbi i o izvaninstitucionalnom odgoju djece i mladih s invaliditetom te sustavno sufinancira projekte i programe udruga u tom području (od 2005. do 2010. – 4.047.890,00 kuna).
191. „*Program psihosocijalne pomoći na dječjim onkološkim odjelima*” (2007.) jedan je od najvažnijih projekata namijenjenih djeci oboljeloj od malignih bolesti i njihovim obiteljima. U svrhu provedbe Programa, kao i drugih aktivnosti usmjerenih djeci oboljelih od malignih bolesti sveukupno je utrošeno 659.802,01 kuna. Izrađen je *Vodič kroz prava iz zdravstvenog osiguranja i socijalne skrbi za potrebe roditelja djece oboljele od malignih bolesti* (2009.) s ciljem pomoći pri ostvarivanju prava iz područja zdravstvene zaštite i socijalne skrbi.
192. Kontinuirano se, u partnerstvu s udrugama, provode programi koji su usmjereni djeci s teškoćama u razvoju, a odnose se na: informiranje i educiranje roditelja o pravodobnom prepoznavanju teškoća u razvoju kod novorođenčadi i male djece te radu s takvom djecom; savjetovališta za roditelje djece s teškoćama u razvoju; kvalitetno organiziranje slobodnog vremena za djecu s teškoćama u razvoju; pružanje podrške u izvaninstitucionalnim oblicima skrbi za djecu s teškoćama u razvoju; provođenje rehabilitacijskih programa namijenjenih djeci oboljeloj od malignih bolesti; osiguravanje podrške u prevladavanju komunikacijskih barijera. U razdoblju od 2004. do 2009. financijski je poduprto provođenje 235 projekata usmjerenih djeci s teškoćama u razvoju za što je utrošeno 20.806.850,88 kuna. Također se podupiru i projekti usmjereni mladima s invaliditetom, a odnose se na: poticanje mobilnosti mladih s invaliditetom; kvalitetno organiziranje slobodnog vremena; uključivanje mladih osoba s invaliditetom u klubove mladih, kao i u skupine za samoizražavanje i samozastupanje; osiguravanje osobnog asistenta za mlade s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta; razvijanje multikulturalnosti, tolerancije, poštivanja različitosti i sudjelovanja mladih s invaliditetom u društvu; osiguravanje podrške u prevladavanju komunikacijskih barijera; pripremu mladih osoba s invaliditetom za partnerske odnose, roditeljstvo i obiteljski život. „*Program psihosocijalne podrške djeci koja skrbe za roditelje s invaliditetom*” (provodio se od 2005. do 2009.) bio je namijenjen djeci čiji roditelji su osobe s invaliditetom, koja često, zbog nedostatne socijalne potpore i brige, pružaju pomoć svojim roditeljima i članovima obitelji (obuhvaćeno 330 korisnika odnosno 90 obitelji na području grada Zagreba). Tijekom 2005. pružena je financijska potpora od 500.000,00 kuna za „*Program pomoći obiteljima slijepih osnovaca i srednjoškolaca*” koji se provodio u svrhu pružanja

stručne podrške slijepoj djeci i njihovim obiteljima u savladavanju i prihvaćanju svakodnevnih vještina i školskog gradiva. Osigurani su mobilni timovi koji su pružali podršku slijepoj djeci i obiteljima te svi potrebni udžbenici slijepoj djeci koja su uključena u integraciju. U suradnji s Centrom za rehabilitaciju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, od 2005. do 2007. provodio se program „*Razvojni integracijski programi za rane intervencije djece s neurorizikom*“, za koji je utrošeno 143.358,00 kuna. Projekt je usmjeren osiguravanju rane intervencije i rehabilitacije djece s neurorizikom, utvrđivanju angažmana roditelja u svakodnevnim aktivnostima djeteta kod kojeg postoje dijagnosticirane teškoće u razvoju te educiranju stručnjaka i roditelja za pravilno postupanje u svakodnevnim aktivnostima i rehabilitaciji kod kuće. Program je proširen na organizacije civilnog društva i provodi se na širem području države. U 2007. započelo se s provedbom *Pilot projekta „Praćenje djece s neurorizicima*“, cilj kojega je bio testiranje informatičkih obrazaca liste za neurorizičnu novorođenčad koju rodilišta ispunjavaju i šalju u Regionalni registar, testiranje elektroničkog puta slanja i prihvaćanja poslanih liste, a potom praćenje te djece u Regionalnom registru po dogovorenom programu radi pripreme protokola praćenja djece s neurorizicima. U 2010. se očekuje proširenje programskih aktivnosti. Pruža se financijska potpora za provedbu Projekta „*Specifične teškoće učenja – i mi smo posebni*“ kojeg provodi Centar za rehabilitaciju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Projekt je usmjeren pružanju izravne pomoći i podrške obiteljima djece s nekim oblikom specifičnih teškoća učenja i provodi se od 2006. (do sada izdvojeno 146.118,00 kuna).

193. U 2007. (u organizaciji VE i domaćinstvu RH), organizirana je Europska konferencija visoke razine o Akcijskom planu VE za osobe s invaliditetom 2006. – 2015.: Nacionalna primjena – od politike prema praksi, s ciljevima promicanja Akcijskog plana, razvijanja regionalne međunarodne suradnje, uključujući i nevladine organizacije te upućivanja praktičnih preporuka vladama država sudionica radi promicanja dobrih primjera iz prakse na nacionalnoj i regionalnoj razini.

B. Opstanak i razvoj (članak 6. stavak 2. Konvencije)

194. Vidi odgovor u dijelu III. Opća načela, pod C.

C. Zdravlje i zdravstvene službe (članak 24. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 51., 52., 53. i 54. (a, b, c, d, e, f)

195. Od posljednjeg izvješćivanja doneseni su novi *Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju i Zakon o zdravstvenoj zaštiti* (2008), ali nije bilo promjena u dijelu koji se odnosi na zdravstvenu zaštitu djece. U podzakonskim propisima prava koja se odnose na djecu su proširivana, primjerice omogućavanje boravka roditelja uz dijete na bolničkom liječenju bez naknade. Novi *Plan zdravstvene zaštite RH* (zamijenio plan iz 2004.) posebice određuje prioriteta razvojna područja (zaštita vulnerabilnih i specifičnih socijalnih skupina stanovništva, promocija zdravlja i prevencija bolesti) i zdravstvene potrebe stanovništva od posebnoga interesa (osiguranje zdravog okoliša, cijepljenje, prevencija, rano otkrivanje, dijagnostika, liječenje duševnih bolesti i bolesti ovisnosti). Novim *Planom i program mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja iz 2006.* (mijenjan 2008.) posebna pozornost posvećena je zdravstvenoj zaštiti predškolske djece, žena – perinatalnoj zaštiti (antenatalna, partalna i postpartalna skrb), patronažnoj zdravstvenoj zaštiti (zaštita trudnica, babinjača, novorođenčadi i dojenčadi), preventivno-odgojnim mjerama za školsku djecu i studente i zdravstvenoj zaštiti mentalnog zdravlja te unaprjeđenju bolničkog liječenja djece.

196. U Prilogu ovom Izvješću nalaze se detaljni statistički podatci iz ovog područja za razdoblje od 2004. do 2009., te u nastavku dajemo njihov kratki pregled.

197. U općim bolnicama na ginekološko – porođajnim odjelima je zaposleno: 414 doktora medicine, 160 djelatnika s višom te 1.361 djelatnik sa srednjom stručnom spremom. Na pedijatrijskim i neonatološkim odjelima zaposleno je: 403 doktora medicine, 216 djelatnika s višom te 1.290 djelatnika sa srednjom stručnom spremom. Povećao se ukupan broj zdravstvenih djelatnika u djelatnosti stacionarne zdravstvene zaštite – ginekologija i porodništvo, pedijatrija. (tablica 15.t u Prilogu 2.).
198. Cijepljenje djece protiv zaraznih bolesti (difterije, tetanusa, hripavca, poliomijelitisa, morbila, rubeole, parotitisa, haemophilus influenzae tip b i hepatitis b) provodi se sustavno i besplatno. Cijepljenje je regulirano Zakonom o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti, Pravilnikom o načinu provedbe obvezne imunizacije seroprofilakse i kemoprofilakse te Provedbenim programom obveznog cijepljenja – donosi se za svaku kalendarsku godinu. Stanje procijepljenosti djece uključujući i djecu iz pojedinih etničkih skupina, stalno je vrlo povoljno s visokim postotcima obuhvata iznad 90%, kako u temeljnom (primarnom) cijepljenju (primovakcinacija), tako i u docijepljenju (revakcinacija). Prethodno navedeno potvrđuje vrlo malen ukupni broj oboljelih od bolesti protiv koji se cijepi, kao i odsutnost nekih bolesti (difterija, poliomijelitis, neonatalni tetanus, tetanus u djece) (tablica 15.m – 15.nj u Prilogu 2.).
199. Smrtnost dojenčadi - najčešći uzroci su patološka stanja vezana uz trudnoću ili porod. Stanja iz perinatalnog razdoblja uzrok su smrtnosti dojenčadi u udjelu većem od 50%, a kongenitalne anomalije su druge po redu s udjelom od 30-35%. Ostali uzroci sudjeluju u ukupnoj dojenačkoj smrtnosti oko 10-15%, a najznačajniji su simptomi i nedovoljno definirana stanja (sindrom iznenadne dojenačke smrti /SIDS/, ozljede, bolesti dišnog sustava) (tablica 15.d - 15.j u Prilogu 2.). Nema bitnih razlika u smrtnosti dojenčadi među spolovima (tablica 15.b u Prilogu).
200. Smrtnost djece u dobi 1 – 5 godina izuzetno je niska. Ako se promatra vjerojatnost umiranja ispod 5 godina, stopa je viša, zbog dojenačke smrtnosti, ali obje stope smrtnosti su u razini prosjeka članica EU (tablica 15.c u Prilogu 2.). Smrtnost djece i mladih do 19 godina je niska, ali struktura uzroka smrti upozorava da je više od 50% ovih smrti bilo uzrokovano izbjegljivim uzrocima smrti (ozljedama, otrovanjima i drugim posljedicama vanjskog uzroka). Ukupna je smrtnost (u izvještajnom razdoblju ukupno je umrlo 767 djece i mladih) veća u dječaka u odnosu na djevojčice, što se može pripisati većim stradavanjima dječaka od ozljeda, trovanja i drugih posljedica vanjskog uzroka. Drugi po redu uzrok smrti u djece i mladih su zloćudne novotvorine s udjelom od 18,2% u ukupnom mortalitetu 2004. do 17,81% u 2009. (tablica 6.a, 6.b, 6.i, 15. i 15.a u Prilogu 2.). Povjerenstvo za perinatalnu medicinu djeluje od 2005., daje smjernice za poboljšanje perinatalne skrbi u cilju smanjenja smrtnosti djece, daje prijedloge za unaprjeđenje kvalitete i učinkovitosti organizacije službe i standardnih postupaka u perinatalnoj medicini.
201. Smrtnost roditelja (maternalna smrtnost) je godinama niska i svodi se na sporadične slučajeve. U ovom pokazatelju RH se ne razlikuje od zapadnoeuropskih ni većine posttranzicijskih zemalja. U maternalne smrti se uključuju sve žene umrle u razdoblju trudnoće, poroda ili 42 dana nakon poroda, neovisno radi li se o izravnom porođajnom uzroku ili je uzrok smrti neizravan odnosno zbog neke kronične bolesti ili drugog stanja koje se pogoršalo tijekom trudnoće, poroda ili babinja (tablica 15.o u Prilogu 2.).
202. Udio živorođene djece niske porodne težine (ispod 2500 grama) već je niz godina oko 5% (tablica 15.k u Prilogu 2.). Udio pothranjene dojenčadi je nizak, ispod 2% (tablica 15.l u Prilogu). U okviru programa mjera primarne zdravstvene zaštite djece provode se sistematski pregledi i antropometrijska mjerenja dojenčadi, male djece i školske djece, a uz to Hrvatski zavod za javno zdravstvo već više od 15 godina kontinuirano prati prehranu i stanje uhranjenosti na odabranom uzorku školske djece u pojedinim županijama. Sistematskim pregledima i praćenjem stanja uhranjenosti utvrđena je pothranjenost u 1,7% dojenčadi i

male djece. U populaciji školske djece (dob od 7 do 15 godina) prema antropometrijskom indeksu WHZ (*Weight for height*) zabilježeno je 0,5 % pothranjenih (Z score $< -2,0$) i 14% slabije uhranjenih (Z score $-1,9$ do $-1,0$). Prema podatcima za antropometrijski indeks HAZ (*Height for age*) i *stunting*, 0,6% je djece koja zaostaju u rastu (*stunting*) u dobi od 7 do 15 godina (Z score $< -2,0$).

203. U izvještajnom razdoblju broj djece između 15 i 18 godina, oboljele od spolno prenosivih bolesti (sifilis i gonoreja), kreće se do 4 za sifilis te do 2 za gonoreju. Važno je napomenuti da među djecom do 15 godina nema oboljelih (tablica 17.c u Prilogu 2.). Vrlo povoljno opće stanje HIV/AIDS-a u zemlji zabilježeno je u cijelom razdoblju od preko dvadeset godina od pojave prvih slučajeva (1986.). U razdoblju od 2004. do 2009. zabilježena su samo 2 nova slučaja HIV infekcije kod djece, dok AIDS-a među djecom i djece umrle od AIDS-a nije bilo (tablica 16. u Prilogu 2.). Trenutno u zdravstvenoj skrbi ima ukupno 8 djece (rođene od 2007. do 1994.). Četiri djeteta žive u obitelji. Četiri djeteta su u udomiteljskoj obitelji (u jednom slučaju su udomitelji djed i baka), dok u ustanovama socijalne skrbi nema ni jednog djeteta. Sukladno *Nacionalnom programu suzbijanja HIV/AIDS infekcije od 2005. do 2010.* kontinuirano se provode aktivnosti: podizanje znanja o HIV infekciji (edukacija radnika u zdravstvu, u odgojno-obrazovnim ustanovama, sportskim ustanovama, ustanovama socijalne skrbi, izobrazba pripadnika oružja njih snaga i policijskih službenika); suradnja i koordinacija aktivnosti s udrugama, tijelima državne uprave, međunarodnim institucijama (UN-ova tematska grupa za HIV/AIDS, EU – *Think Thank HIV/AIDS*, Svjetska zdravstvena organizacija); razvoj centara za dobrovoljno, besplatno i anonimno savjetovanje i testiranje; preventivni rad u populaciji adolescenata i u općoj populaciji; projekti destigmatizacije; te suradnja i koordinacija aktivnosti po drugim strategijama (programi smanjenja štete kod ovisnika). Projekt evaluacije Nacionalnog programa suzbijanja HIV/AIDS infekcije od 2005. do 2010., s ciljem davanja stručne podloge za program za sljedeće razdoblje, koordinirala je i omogućila UN-ova tematska grupa za HIV/AIDS, dok je odgovarajuću podršku osigurao UNICEF. U tijeku je izrada Nacionalnog programa za narednih 5 godina.
204. RH nema posebno kazneno djelo kojim bi se sankcioniralo sakaćenje ženskih genitalija, međutim, navedeno kažnjivo ponašanje može se sankcionirati kao kazneno djelo zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe, kazneno djelo teške tjelesne ozljede i/ili kazneno djelo lake tjelesne ozljede. U okviru izrade novog Kaznenog zakona predloženo je uvođenje posebnog kaznenog djela – sakaćenje ženskih genitalija.
205. Važno je naglasiti da sve žene u RH imaju pravo na besplatan porod u zdravstvenoj ustanovi, neovisno o tome jesu li zdravstveno osigurane ili nisu. Od 2006. osiguranice obveznog zdravstvenog osiguranja imaju pravo na veći standard potrebnog broja pregleda vezano uz trudnoću, porod i babinje (standard je 10 kliničkih i 3 ultrazvučna pregleda po trudnici, dok je ranije standard bio 6 – 8 kliničkih pregleda i 2 ultrazvučna pregleda). U slučajevima patoloških stanja broj potrebnih pregleda nije limitiran i ovisi o zdravstvenim potrebama i stanju žene. Udio roditelja s 0 – 2 pregleda u trudnoći iznosio je između 4,3% i 5,2% od ukupnog broja, dok je najveći broj roditelja, između 58,4% i 65,8%, pregledano više od devet puta (tablica 15.p u Prilogu 2.). Također treba navesti da je u rodilištima rođeno 99,9% sve rođene djece, te da su porodi izvan zdravstvenih ustanova iznimno rijetki, a i tada se većinom odvijaju uz stručnu medicinsku pomoć (tablica 15.s u Prilogu).
206. Udio poroda majki u dobi ispod 20 godina postupno se smanjuje, što se pripisuje zdravstvenom prosvjećivanju iz područja spolnosti i reproduktivnog zdravlja unutar zdravstvenih službi, obrazovnog sustava te informiranja putem medija. Udio poroda majki ispod 14 godina kretao se između 0,01 i 0,03 %, dok se udio roditelja u dobi između 15 i 19 godina smanjio s 4,5% u 2004. na 3,7% u 2009. (tablica 15.r i 17. u Prilogu).
207. Udio legalno induciranih prekida trudnoće u dobi do 20 godina je iznosio između 7,7 % i 9,2 % od ukupno legalno induciranih trudnoća (tablica 17.a i 17.b u Prilogu).

208. Prema podacima iz sistematskih pregleda dojenčadi, oko 40% dojenčadi u dobi 3 – 5 mjeseci isključivo je dojeno, a nakon toga se započinje s dohranom pa je u dobi od 6 mjeseci isključivo hranjeno majčinim mlijekom oko 20% dojenčadi (tablica 15.u i 15.v u Prilogu). Humanizacija rodilišta u skladu je s trajnim opredjeljenjem Vlade usmjerenom prema ostvarivanju najveće moguće dobrobiti za majku i dijete, a koje je izraženo kroz *Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece* i *Nacionalnu populacijsku politiku*. Cilj je da svako dijete bude rođeno u rodilištu koje osigurava najbolju moguću podršku majci i djetetu u prvim danima, te da svaka majka iz rodilišta izađe sa znanjem i željom da svom djetetu osigura najbolju moguću prehranu i skrb na početku života. Sva rodilišta izrazila su namjeru priključivanja globalnoj inicijativi Svjetske zdravstvene organizacije i UNICEF-a da postanu „Rodilište – prijatelj djece“. Od ukupno 30 rodilišta, 17 ih je steklo naziv „rodilište – prijatelj djece“. Uloga zajednice i grupa za potporu dojenja vidljiva je kroz djelovanje 101 grupe za potporu dojenja, koje vode patronažne sestre i 5 grupa u organizaciji civilnog društva u 19 županija. Tijekom 2009. UNICEF je, u suradnji s nadležnim ministarstvom i zdravstvenim ustanovama, distribuirao veliku količinu različitog promotivnog i edukativnog materijala u svrhu promocije dojenja i razvoja djece (više od 2.000 plakata i 20.000 letaka „*Dojenje je najbolji izbor za majku i dijete*“, s najčešćim pitanjima majki o dojenju i odgovorima stručnjaka, distribuirano je rodilištima, primarnoj zdravstvenoj zaštiti, grupama za potporu dojenja i drugim ustanovama koje brinu o majkama i djeci). Važno je napomenuti da je 2007. upućen dopis svim rodilištima u kojem je istaknuto da poklon paket „*Sretna beba*“ sadržajno nije prihvatljiv te da je dijeljenje spomenutog paketa u rodilištima, koje je vršilo zdravstveno osoblje, neprimjereno i predstavlja izravnu smetnju programu „Rodilišta – prijatelj djece“, nakon čega se paket prestao distribuirati.
209. Humanizacija bolničkog liječenja djece, s ciljem ostvarivanja ideje „otvorene bolnice“ u odnosu na djecu, provodi se od 1999. kroz program „*Za osmijeh djeteta u bolnici*“. Akciju vodi Koordinacijski odbor sastavljen od članova udruga (Savez društava Naša djeca Hrvatske, Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju i Pedijatrijsko društvo hrvatske udruge medicinskih sestara), te predstavnika ministarstava zdravstva i obrazovanja. U akciju se uključilo 36 bolnica/dječjih odjela (92%), a u izvještajnom razdoblju 24 bolnice/dječja odjela dobili su naziv „Bolnica/dječji odjel – prijatelj djece“ (66,6%).
210. U okviru *Hrvatske prehrambene politike* (1999.) nastavljene su aktivnosti za unaprjeđenje prehrane djece u vrtićima i školama. Uvedeni su novi (2007.) standardi i normativi za planiranje prehrane u jaslicama i vrtićima uz praćenje njihove primjene. *Prehrana djece predškolske dobi* u cijelosti je usklađena s propisanim smjernicama Programa zdrave prehrane, budući da je prehrana obvezna i sastavni je dio planiranog boravka djeteta u dječjem vrtiću. Sredstva za prehranu osiguravaju osnivači i roditelji djece korisnika programa u dječjem vrtiću. U svim dječjim vrtićima obroci se planiraju u skladu s Programom zdravstvene zaštite djece, pravilne prehrane i higijene u dječjim vrtićima i u skladu s Prehrambenim standardima za planiranje prehrane djece u dječjem vrtiću – jelovnici i normativi iz 2007. Svi dječji vrtići su i u 2009. imali edukacije o zdravoj prehrani, budući da je veći dio vrtića već uključen u primjenu HACCAP-a (znanstveni, racionalni i sistematski pristup identifikaciji, procjeni i kontroli opasnosti radi osiguravanja zdravstvene ispravnosti hrane/vode za piće). U vrtićima postoje jelovnici koje roditelji mogu svakodnevno kontrolirati i sudjelovati u njihovu kreiranju, a podatke o uhranjenosti djece vode zdravstveni voditelji. Zakonom o osnovnom školstvu i Državnim pedagoškim standardom osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja propisano je da su škole dužne osigurati prehranu učenicima i primijenjen je Program zdrave prehrane u osnovnim i srednjim školama te ustanovama koje skrbe za djecu te se promiče zdrava prehrana radi prevencije pretilosti i drugih bolesti. Rezultati anketa o prehrani školske djece pokazuju da je u odnosu na prehrambene preporuke dnevni unos hrane/energije zadovoljavajući, a uslijed

globalizacijskih utjecaja prehrambene navike poprimaju obilježja slična ostalim europskim zemljama. Prehrana za učenike je organizirana u 737 (84,62%) osnovnih škola pripremom hrane u školi ili dobavom izvan škole. Obrok u školskoj kantini uzima u prosjeku oko 60% djece, ali ima i primjera gdje se u školi hrane gotovo svi učenici (u školama koje su uključene u neki od programa unaprjeđenja prehrane). Roditelji plaćaju samo cijenu troškova namirnica, a potpuno besplatnu prehranu imaju učenici koji na temelju svoga socijalnog i zdravstvenog stanja ostvaruju to pravo. Kao dobar model promicanja pravilne prehrane i osiguranja odgovarajućih obroka učenicima za vrijeme boravka u školi pokazao se cjeloviti pristup unaprjeđenju prehrane, koji se temelji na suradnji škole s nadležnom službom za školsku medicinu, roditeljima i lokalnom zajednicom. U tijeku je provođenje Projekta „*Nutrition friendly school*” koji ima za cilj sveobuhvatan pristup unaprjeđenju prehrane u 8 osnovnih škola iz različitih regija. U većini osnovnih škola više nema automata za pića i grickalice, a posebna se pozornost posvećuje tjelesnoj aktivnosti. U 2008. organizirana je radionica na temu „*Promicanje pravilne prehrane u osnovnim školama – primjeri dobre prakse*”. U suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo izrađen je i objavljen priručnik „*Smjernice za cjeloviti pristup unaprjeđenju prehrane školske djece*” koji je namijenjen osobama koje podučavaju o pravilnoj prehrani djece te onima koji organiziraju, planiraju i nadziru prehranu u školama. Također je tiskano i distribuirano drugo izdanje „*Prehrambenih smjernica za djecu*”. Uzimajući u obzir porast prekomjerne tjelesne težine u svim dobnim skupinama, 2010. je donesen *Akcijski plan za prevenciju i smanjenje prekomjerne tjelesne težine od 2010. do 2012.* kojim su definirane mjere usmjerene na razvijanje pravilnih prehrambenih navika i povećanje tjelesne aktivnosti s ciljem promicanja zdravog načina života i unaprjeđenja zdravlja, a dugoročno i smanjenju pobola i prijevremene smrti vezane uz prekomjernu tjelesnu težinu i uzročno posljedičnih bolesti i stanja. Hrvatski školski športski savez, osnovan prema Zakonu o športu (2006.), provodi Program „*Olimpijsko NE pretilosti*” kojim je obuhvaćeno 75 škola u 7 županija s ciljem borbe protiv pretilosti kod djece, aktivnim tjelesnim vježbanjem (broj sudionika 2007./2008. – 2250 učenika).

211. U suradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom (WHO) provodile su se aktivnosti na području: prehrane s ciljem uspostave Mreže škola pravilne prehrane/ promicanje zdrave prehrane te Mreže škola koje promiču zdravlje; sigurnosti prehrambenih namirnica i vode u školama s ciljem osnaživanja nadzora nad sigurnosti vode i promicanja konzumacije hrane sigurnog podrijetla (pet koraka do hrane sigurnog podrijetla); reproduktivnog zdravlja i politika i javna svijesti o cijepljenju protiv virusa HPV-a; mentalnog zdravlja i prevenciji samoubojstava u adolescentskoj populaciji; tjelesne aktivnosti i promicanje tjelesne aktivnosti i športova kod adolescentske populacije.
212. *Zdravstvena knjižica od rođenja do punoljetnosti* (2006.) uvedena je s ciljem sustavnog praćenja rasta i razvoja djece, te odstupanja u rastu i razvoju. Sastavni dio čini i Knjižica imunizacije u koju se upisuju sva cijepljenja djeteta prema Kalendaru cijepljenja. Za zdravstvene radnike koji popunjavaju Knjižicu održana je edukacija o njezinom popunjavanju.
213. *Strategija upravljanja vodama* (2008.) je dugoročni planski dokument kojim su utvrđeni ciljevi i zadatci države u upravljanju vodama u svrhu osiguranja pitke vode za sve građane. Novim *Zakonom o vodama* i novim *Zakonom o financiranju vodnoga gospodarstva* stvoreni su preduvjeti za reguliranje područja kakvoće voda. Temeljem toga donesen je niz podzakonskih akata i drugih propisa, čime je nacionalno zakonodavstvo u potpunosti usklađeno s pravnom stečevinom EU na području opskrbe vodom za piće i odvodnje otpadnih voda. RH se ubraja u skupinu vodom relativno bogatih zemalja te je prema istraživanjima UNESCO-a (2003.) po dostupnosti i bogatstvu vodenih izvora na vrlo visokom 5. mjestu u Europi, i na 42. u svijetu. Udio stanovništva koje ima mogućnost priključka na sustav javne vodoopskrbe na razini države iznosi u prosjeku 80-82%. Udio

stanovništva priključenog na sustav javne vodoopskrbe je nešto niži i procijenjen je na prosječnih 74%. Postoje znatne razlike u razini pokrivenosti među regijama, županijama, a osobito među gradovima i općinama. Strateški cilj razvoja javne vodoopskrbe jest povećanje stupnja opskrbljenosti stanovništva vodom iz javnih vodoopskrbnih sustava sa sadašnjih 80% na 85-90% do 2023. što je primjereno europskim standardima. Vrlo mali dio hrvatskog stanovništva koristi vodu iz vlastitih bunara ili skupljanjem kišnice u cisterne. Vodoopskrba otoka rješava se dovođenjem vode s kopna, putem vodonosaca, desalinacijom bočate vode te kombinacijom različitih izvora, a u manjem opsegu opskrbom iz vlastitih izvora i skupljanjem kišnice u cisterne. Voda za piće iz javnih vodoopskrbnih objekata je pod kontinuiranim nadzorom javnozdravstvenih službi, sanitarne inspekcije i laboratorija. Laboratorijske kontrole pokazuju da je broj neispravnih uzoraka vode za piće kontinuirano ispod 9% godišnje (tablica 15.lj u Prilogu 2.). Vodno-komunalni sektor obilježava veliki zaostatak u razvijenosti usluge odvodnje u odnosu na vodoopskrbu. Sustavima javne odvodnje otpadnih voda pokriveno je 43,6 % stanovništva, uz znatne razlike među regijama i županijama, odnosno općinama i gradovima. Uslugom pročišćavanja otpadnih voda pokriveno je oko 27 % stanovništva ili oko 61 % stanovništva priključenog na sustav javne odvodnje otpadnih voda. Izgrađeno je više od 100 uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (ukupnoga kapaciteta 3,7 milijuna ES) uglavnom u gradovima u kojima su locirani glavni industrijski onečišćivači. Temeljem godišnjih planova upravljanja vodama kontinuirano se ulaže u projekte javne vodoopskrbe i odvodnje diljem države.

214. Skrb o bolesnoj djeci školske dobi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti provode liječnici opće/obiteljske medicine, a preventivnu i specifičnu zdravstvenu zaštitu liječnici školske medicine u djelatnosti sustava zavoda za javno zdravstvo. Prema Mreži javne zdravstvene službe (2009.) povećan je broj timova za preventivnu zdravstvenu zaštitu školske djece. (tablica 10.f., 10.g., i 4c. u Prilogu 2.). Školska djeca, mladež i redoviti studenti čine oko 15,5% ukupne populacije. *Pravo roditelja na smještaj uz dijete za vrijeme njegova bolničkog liječenja* regulirano je *Pravilnikom o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja*, dok je pravo na smještaj uz dijete za vrijeme bolničkog liječenja u specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju regulirano i *Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja za bolničko liječenje medicinskom rehabilitacijom i fizikalnom terapijom u kući*. Osigurana osoba koja ostvaruje pravo na smještaj uz dijete nije obvezna sudjelovati u troškovima, a može ostvariti i pravo na naknadu plaće za to vrijeme na ime bolovanja zbog njege djeteta. Definirana prava su: 1) Cjelodnevni (24-satni) smještaj se ostvaruje ovisno o odgovarajućim smještajnim kapacitetima ustanove, a ostvaruje ga osigurana osoba: majka djeteta kojem je jedina prehrana djeteta majčino mlijeko, odnosno postoji potreba dojenja djeteta; jedan od roditelja djeteta s teškoćama u razvoju (ovo pravo uvedeno je 2003. uz uvjet da je mjesto stanovanja roditelja najmanje 25 km udaljeno od bolnice, koji je 2005. ukinut); 2) Dnevni smještaj uz dijete je uveden 2005., a odnosi se na smještaj preko dana, ne i noćenje te pripada jednom od roditelja, pod uvjetom da je dijete mlađe od 5 godina i da se nalazi na bolničkom liječenju za liječenje djece oboljele od akutnih bolesti. Roditelj djeteta s poteškoćama u razvoju ima pravo na dnevni smještaj uz dijete bez obzira na dob djeteta (ovo pravo uvedeno je 2007.); 3) Iznimno se može odobriti boravak uz dijete u specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju jednom od roditelja ili osobi koja skrbi o djetetu u slučajevima kada se provodi točno određen i utvrđen program „mama – dijete” za izobrazbu roditelja, odnosno osobe koja skrbi o djetetu, za dijete do navršene 3. godine života i kada je u provođenju bolničke medicinske rehabilitacije djeteta s posebnim zdravstvenim potrebama potrebna prisutnost roditelja, odnosno osobe koja skrbi o djetetu. Također to pravo ima i majka djeteta kojem je jedina prehrana majčino mlijeko, odnosno postoji potreba dojenja djeteta te jedan od roditelja djeteta s teškoćama u razvoju; 4) Od 2008. jedan od roditelja djeteta mlađeg od 18 godina,

oboljelog od maligne bolesti, koje se nalazi na bolničkom liječenju od malignih bolesti, ima pravo, ovisno o smještajnim kapacitetima ugovorne bolničke ustanove, na smještaj uz dijete, a na osnovi iste uputnice kojom je dijete upućeno na bolničko liječenje.

Zdravlje adolescenata

215. Posebna pozornost posvećena je zdravstvenoj zaštiti adolescenata kako bi se osigurao njihov nesmetan rast i razvoj uz poseban naglasak na zaštitu reproduktivnog i mentalnog zdravlja i prevenciju ovisnosti. Najzastupljenije bolesti kod adolescenata su: bolesti dišnog sustava, zarazne i parazitalne bolesti, alergijske bolesti i ozljede (frakture udova te ozljede glave, često nastale zbog prometnih nesreća). Vodeći uzroci hospitalizacija djece i mladeži, zbog problema vezanih uz mentalno zdravlje u dobi do 6 godina su poremećaji psihološkog razvoja, a u dobi 7 – 19 godina poremećaji u ponašanju i osjećajima u djetinjstvu i adolescenciji (tablica 17.i u Prilogu 2.). Zdravstvena zaštita adolescenata obuhvaća: rano uočavanje i prepoznavanje poremećaja i bolesti, sprječavanje nastanka društveno neprihvatljivog ponašanja i ovisnosti, usvajanje stavova i navika zdravijeg življenja, razvijanje odgovornosti za osobno zdravlje te zaštita duševnog zdravlja osobito vezno uz probleme učenja i prilagodbe na školu. Specifični dijelovi programa preventivne zdravstvene zaštite učenika su zdravstveni odgoj i savjetovanišni rad. Upravo kroz te oblike rada može se odgovoriti na probleme s kojima se susreću djeca i mladi današnjice, a to su kronične bolesti, rizična ponašanja i poremećaji u ponašanju, nepravilne prehrambene navike i poremećaji hranjenja, problemi učenja i školovanja, nasilje i zlostavljanje i dr. Kako bi se moglo cjelovito pristupiti rješavanju navedenih izazova, zdravstvenim odgojem i savjetovanišnim radom nisu obuhvaćeni samo učenici, već i obitelji i djelatnici škola. Broj posjeta savjetovaništu i broj osoba obuhvaćenih zdravstveno odgojnim aktivnostima neprekidno se povećava. U *savjetovaništima za djecu i mladež pri Službama za školsku medicinu* djeca i roditelji u osnovnoj školi najviše su tražili pomoć zbog problema koje donose kronične bolesti (42%), zbog učenja (24%) te problema mentalnog zdravlja (19%). Kod srednjoškolaca su osim kroničnih bolesti (34%) češće zastupljeni problemi i zahtjevi za savjetom zbog reproduktivnog zdravlja i spolno prenosivih infekcija (23%), učenja (16%) te rizičnog ponašanja (13%) i mentalnog zdravlja (15%) (tablica 17.j i 17.k u Prilogu 2.). U posljednjih nekoliko godina u okviru Službi za školsku medicinu u velikim gradovima (Zagreb, Rijeka i Split) osnivaju se *polivalentni centri za mlade* gdje mladi mogu dolaziti bez uputnice i straha od stigmatizacije okoline.
216. Udio poroda adolescentica – žena do 20 godina već je niz godina nizak, oko 4% (tablica 17. u Prilogu 2.). Iako se radi o malom broju adolescentica – roditelja i niskoj stopi rađanja u mladih djevojaka, nastaviti će se rad u savjetovaništima za mlade, kroz službe za školsku medicinu u svim osnovnim i srednjim školama i promicanje znanja o mjerama planiranja obitelji i cjelokupnom spolnom zdravlju kroz obvezne nastavne programe i posebna predavanja i tribine u školama.
217. Novijom zakonskom regulativom glede prodaje i konzumiranja duhanskih proizvoda i alkoholnih pića poboljšane su mjere zaštite djece i mladih: 1) **Zakonom o trgovini:** zabranjuje se prodaja alkoholnih pića i drugih pića koja sadrže alkohol osobama mlađim od 18 godina; na svim prodajnim mjestima na kojima se prodaju alkoholna pića i pića koja sadrže alkohol mora biti istaknuta oznaka o zabrani njihove prodaje osobama mlađim od 18 godina. Ove dvije odredbe odgovarajuće se primjenjuju i na duhan i duhanske proizvode u skladu s posebnim propisima; prodavač mora uskratiti prodaju alkoholnih pića i pića koja sadrže alkohol te duhana i duhanskih proizvoda kupcu ako procijeni da je mlađi od 18 godina, a kupac ne dokaže da nije mlađi od 18 godina. 2) **Zakonom o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda:** zabranjuje se prodaja duhanskih proizvoda osobama mlađim od 18 godina; duhanske proizvode ne smiju prodavati osobe mlađe od 18 godina; na svim

prodajnim mjestima, na kojima se prodaju duhanski proizvodi, mora biti istaknuta oznaka o zabrani prodaje duhanskih proizvoda osobama mladim od 18 godina (oznaka mora biti istaknuta na vidljivom mjestu tako da se može pročitati s udaljenosti od deset metara); prodavač od osobe za koju smatra da je mlađa od 18 godina može zatražiti da odgovarajućom ispravom dokaže punoljetnost; zabranjuje se prodaja maloljetnicima „biljnih pušilica“ i drugih proizvoda za pušenje koji mogu poticati na pušenje; zabranjuje se prodaja duhanskih proizvoda putem interneta; zabranjuje se prodaja duhanskih proizvoda iz automatskih naprava; zabranjuje se prodaja pojedinačnih cigareta, odnosno drugih duhanskih proizvoda izvan originalnog pakiranja proizvođača; zabranjuje se prodaja duhana za oralnu uporabu. 3) *Zakonom o ugostiteljskoj djelatnosti* zabranjeno je usluživanje odnosno dopuštanje konzumiranja alkoholnih pića u ugostiteljskom objektu osobama mladim od 18 godina. U ugostiteljskim objektima u kojima se uslužuju alkoholna pića, mora na vidljivom mjestu biti istaknuta oznaka o zabrani usluživanja, odnosno konzumiranja alkoholnih pića osobama mladim od 18 godina. Tablica 17.h u Prilogu 2. – broj postupanja Državnog inspektorata.

218. Sukladno Nacionalnoj populacijskoj politici, u cilju unaprjeđenja sustava zdravstvene zaštite majke i djeteta i obitelji u cjelini, provodi se niz usmjerenih aktivnosti, potiče se suradnja s organizacijama civilnog društva s ciljem provedbe programa i projekata usmjerenih edukaciji trudnica, njihovih partnera, roditelja i stručnjaka, te razvoj društvenog okruženja koje uvažava i podupire obitelj. U izvještajnom razdoblju sufinancirani su razni projekti (primjerice, „Edukacija za trudnice i roditelje“, „Velika škola dojenja“, „Savjetovalište za majku i dijete“), tiskana je Slikovnica „Beba dolazi kući“ i priručnik „Dobro je znati prije, za vrijeme i nakon poroda“, pružena je financijska potpora udrugama usmjerenim obitelji, te je do 2010. financirano ukupno 74 projekta u iznosu od 3.104.949,40 kuna. U suradnji s Centrom za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica od 2004. provode se programi usmjereni afirmaciji uspješnog roditeljstva, pružanju podrške obitelji, djeci i mladima u lokalnoj zajednici, prevenciji i tretmanu poremećaja u ponašanju djece i mladih, kvalitetnom provođenju slobodnog vremena djece i mladih, kao i edukaciji stručnjaka koji rade s djecom (do 2010. – 1.076.335,00 kuna). U suradnji s organizacijama civilnog društva, tijekom 2004. provodio se projekt „Psihološka pomoć roditeljima djece oboljele od solidnih tumora“ u okviru kojeg su organizirane radionice za rad s roditeljima, održana individualna savjetovanja s roditeljima i oboljelom djecom, organiziran okrugli stol te tiskani promotivni materijali (73.319,00 kuna). Ističemo da i obiteljski centri provode aktivnosti vezane uz informativne, savjetodavne, edukacijske, promidžbene i druge slične poslove vezane uz pružanje potpore obitelji, djeci i mladeži.

219. U Prilogu 2. dostavljamo prikaz relevantnih istraživanja koja su provedena vezano uz zdravlje djece i adolescenata (tablica 17.d – 17.g).

220. Značajan napredak u području suzbijanja zlouporabe droga postignut je provedbom *Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga od 2006. do 2012.* i Akcijskog plana za razdoblje od 2009. do 2012. te godišnjih Provedbenih programa. Koordinator za ovo područje na nacionalnoj razini su *Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga* i *Ured za suzbijanje zlouporabe droga*. Na lokalnoj razini koordinatori su *Županijska povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga* uz važnu ulogu *Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo* u aktivnostima, izvanbolničkom liječenju i prevenciji ovisnosti. Sredstva koja se godišnje izdvajaju za provedbu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana kontinuirano se povećavaju.

221. Problem eksperimentiranja i ovisnosti o psihoaktivnim drogama prisutan je među adolescentima. Populacija do 18 godina u najvećoj mjeri je izložena eksperimentiranju (primarni povodi eksperimentiranja – znatiželja, utjecaj vršnjaka ili okoline, problemi u školi, problemi u obitelji te dosada – tablica 18. u Prilogu 2.).

222. Maloljetnici se zbog posjedovanja ili drugih djela povezanih s uporabom droge, upućuju na obvezno liječenje, te je to jedan od glavnih načina dospijevanja na liječenje. Prema podacima Državnog odvjetništva od 1998. do 2009. ukupno je za stavak 1. članka 173. Kaznenog zakona prijavljeno 5.132. maloljetnika, a za ostale modalitete iz članka 173. prijavljeno je 1.722 maloljetnika, što ukupno iznosi 6.854. maloljetnika. U strukturi maloljetničkog kriminaliteta, kaznena djela zlouporabe droga nalaze se na trećem mjestu (iza kaznenih djela protiv imovine i kaznenih djela protiv života i tijela), te u toj ukupnoj masi sudjeluju s 5,8 % (tablica 18.a – 18.d u Prilogu 2.). Prema praksi državnog odvjetništva u najvećem broju slučajeva donosi se odluka o odbačaju kaznene prijave, primjenom načela oportuniteta te primjenom instituta beznačajnog djela iz Kaznenog zakona. Ovakvim načinom postupanja smanjuje se represivni pristup prema osobama koje su posjedovale droge za vlastitu uporabu. Takva praksa provodi se već određeno vrijeme i zasad daje dobre rezultate jer su rijetki recidivi maloljetnika prema kojima se provodi ovakva selekcija. Za maloljetne osobe načelo oportuniteta predstavlja značajan mehanizam s obzirom da se kaznene prijave rješavaju u pretkaznenom postupku, postupanje je vrlo brzo nakon počinjenja kaznenog djela, a savjetodavni tretman u koji se maloljetnici uključuju je učinkovit u postizanju odgojnih svrha.
223. Smanjenje potražnje droga obuhvaća mjere prevencije ovisnosti, smanjenja štete od uporabe droga, liječenje i psiho-socijalni tretman, te djelovanje organizacija civilnog društva. Programi prevencije ovisnosti ostvaruju se prvenstveno na razini lokalnih zajednica odnosno županija kao multidisciplinarni aktivnosti u kojima sudjeluju sektori: obrazovanje, zdravstvo, socijalna skrb, nevladine organizacije i mediji. Programi prevencije su usmjereni na opću populaciju djece i mladeži, njihove obitelji, nastavnike, učitelje, odgajatelje i ostale relevantne subjekte i rano otkrivanje rizičnih skupina djece i mladih te konzumenata droga kako bi se spriječilo da eksperimentiranje s drogama preraste u ovisnost.
224. Pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo ustrojen je Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u kojem se prikupljaju podaci o osobama koje su pomoć zatražile u zdravstvenom sustavu i u terapijskim zajednicama. Statistički podaci vezani uz broj osoba na liječenju nalaze se u Prilogu 2. u tablicama 18.e – 18.h. Usporedno s razvijanjem preventivnih programa razvijaju se i programi za liječenje i odvikavanje od ovisnosti te programi resocijalizacije bivših ovisnika. S obzirom na kronični recidivirajući tijek bolesti, temelj organizacije liječenja ovisnosti je izvanbolničko liječenje u okviru *Službi za zaštitu mentalnog zdravlja, liječenje i prevenciju*. U sustavu socijalne skrbi provode se programi odvikavanja od ovisnosti, a posebno se za maloljetne osobe razvijaju programi posttretmanskog prihvata za maloljetne osobe povratnike s izdržavanja kazne zatvora te za povratnike iz odgojnih ustanova po okončanju odgojne mjere, kao i programi za vanjski rad s ovisnicima. Za ovisnike koje je moguće motivirati za odvikavanje (*drug-free* postupak), omogućena je i rehabilitacija u terapijskim zajednicama. *Zakon o socijalnoj skrbi* (2007.) daje temelj za usluge psihosocijalne rehabilitacije kao terapijske zajednice za ovisnike o drogama i povremene konzumente droga, a *Pravilnikom o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući* (2009.) posebna je pozornost posvećena uvjetima tretmana maloljetnih osoba. Postoji 8 terapijskih zajednica (32 terapijske kuće), koje pružaju tretman i psihosocijalnu rehabilitaciju ovisnicima o drogama kao udruge ili vjerske zajednice ili kao domovi socijalne skrbi za ovisnike. Terapijske zajednice provode i savjetovanja obitelji, organiziraju grupe samopomoći obitelji korisnika, organiziraju razne aktivnosti s ciljem prevencije ovisnosti te sudjeluju kao posrednici pri upućivanju ovisnika na tretman u terapijske zajednice koje se nalaze u inozemstvu. Pored navedenog djeluje i 50-tak ostalih

organizacija civilnog društva koje provode programe prevencije, resocijalizacije, edukacije, savjetovanje i programe smanjenja štete.

225. Suradnja s organizacijama civilnog društva u provođenju programa smanjenja potražnje i smanjenja ponude droga, razvijanje oblika institucionalnog i izvaninstitucionalnog komuniciranja te povezivanje na svim razinama, zadaća je Ureda za suzbijanje zlouporabe droga koji kontinuirano sufinancira terapijske zajednice i udruge koje provode razne programe kako bi se navedeno ostvarilo (primjerice, program otkrivanja rizičnih skupina djece, preventivno-edukacijski programi, programi resocijalizacije i sl.).
226. Na području resocijalizacije ovisnika trajno se teži ponovnom uključivanju ovisnika u društvenu zajednicu nakon uspješno završenog programa rehabilitacije. Izdvojamo *Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja (2007)* i Godišnji plan za poticanje zapošljavanja za 2007. i 2008. (temeljen na Nacionalnom akcijskom planu zapošljavanja za razdoblje od 2005. do 2008.), u koji su uvrštene Mjere za poticanje zapošljavanja rehabilitiranih ovisnika kao što je zapošljavanje u posebnim zanimanjima, poticanje samozapošljavanja i dr. Područne službe Hrvatskog zavoda za zapošljavanje provode mjere usmjerene na osjetljive skupine nezaposlenih osoba među kojima su i liječeni ovisnici o drogama.
227. Kontinuiranim poduzimanjem preventivno-represivnih mjera i radnji (stalnom nazočnošću na mjestima gdje se okupljaju i sastaju prodavači i konzumenti droga, kao i možebitni budući konzumenti droga), odnosno ciljanom provedbom operativno-kriminalističkih mjera i postupaka u cilju suzbijanja ponude droga, uspijeva se spriječiti uspostavljanje otvorenih narko-scena i time smanjivati dostupnost droga, ali i stvaranje većeg broja novih ovisnika o drogama. Operativnim radom na terenu prikupljaju se podatci o dostupnosti pojedinih vrsta droga, načinu distribucije i njihovoj cijeni na ilegalnom narko-tržištu, mjestima gdje se učestalo distribuiraju, a na osnovu čega se prate trendovi na ilegalnom narko-tržištu, te usmjeravaju aktivnosti u suzbijanju ponude. Posebna pozornost usmjerena je i prema zlouporabama i krijumčarenju sintetičkih droga, te marihuane i njenih produkata, čija zastupljenost na ilegalnom narko-tržištu raste iz godinu u godinu, uz pojavu sve agresivnije ponude ovih droga. Ministarstvo unutarnjih poslova izvješćuje o pojavi novih psihoaktivnih tvari na području države kako bi se napravila procjena rizika i kako bi se one stavile pod zakonsku kontrolu. Policijski službenici Ministarstva održali su veći broj predavanja (edukacija) u osnovnim i u srednjim školama u vezi suzbijanja zlouporabe droga. Isto tako, *Kaznenim zakonom* propisana je stroža kazna za počinitelja koji dijete ili maloljetnu osobu navede na trošenje opojne droge, ili mu dade opojnu drogu da je troši on ili druga osoba, ili stavi na raspolaganje prostorije radi trošenja opojne droge, ili na drugi način omogući trošenje opojne droge. Propisana kazna je od jedne do deset godina.
228. Obzirom na sve učestalije tzv. moderne ovisnosti od kojih su najznačajniji ovisnost o kockanju i ovisnost o internetu, *Nacionalni program prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014.* ujedinijuje preventivne strategije i ima za cilj suzbijati i sprječavati pojavu svih oblika ovisnosti među djecom i mladima. Navedenim dokumentom obuhvaćeno je i rizično ponašanje djece i mladih vezano uz eksperimentiranje sa sredstvima ovisnosti, što uključuje prevenciju ovisnosti o drogama, alkoholu, pušenju, internetu, video igricama, kladjenju i druge vrste ovisnosti kod djece i mladih. Sadržaj Nacionalnog programa čine programi prevencije ovisnosti za djecu predškolske dobi i djecu školske dobi, za studente visokih učilišta, za djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi, evaluacijski kriteriji za preventivne programe, te standardi prevencije svih oblika ovisnosti i rizičnog ponašanja djece i mladih. Također, *Zakon o igrama na sreću (2009.)* određuje zabranu primanja uplata

za klađenje od osoba mladih od 18 godina, te zabranu sudjelovanja maloljetnika u igri na automatima. Nadalje, kod izrade *Nacrta prijedloga novog Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira* predložit će se izmjena odredbe trenutno važećeg *Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira* vezane uz davanje alkoholnih pića pijanoj osobi ili maloljetniku mlađem od 16 godina. Prema ovom prijedlogu navedeni prekršaj razdvojio bi se na prekršaj davanja pića koja sadrže alkohol osobi pod utjecajem alkohola i na prekršaj davanja takvih pića djetetu ili maloljetnoj osobi. Time bi se i dobna granica počinitelja prekršaja s dosadašnjih 16 pomaknula na 18 godina, kako je to propisano i u Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti.

229. U svrhu unaprjeđenja školskih preventivnih programa 2007. je sufinancirana izrada multimedijskog CD-a koji sadrži 32 primjera dobre prakse o pripremi i provedbi ovih školskih programa. Objavljeni su i priručnici „*Handbook prevention – alcohol, drugs and tobacco*” i „*Europski priručnik za prevenciju pušenja, alkohola i droga*”. Za prevenciju ovisnosti i nasilja u odgojno obrazovnim ustanovama u 2008. bili su zaduženi stručni suradnici: pedagozi (715), defektolozi (363), psiholozi (299), zdravstveni radnici (57) i socijalni radnici (14). Dio preventivnih programa se jednim dijelom provodio i preko vijeća učenika po županijama (13). Postoje i županijski krizni timovi (21) koji djeluju preventivno i rješavaju krizne situacije. U 2009. organiziran je stručni skup za odgojitelje, stručne suradnike, učitelje i nastavnike te za voditelje županijskih stručnih vijeća učitelja razredne nastave na temu „*Školski preventivni programi – uloga škole u prevenciji ovisnosti*” u okviru kojeg je predstavljen i priručnik „*Školski programi prevencije ovisnosti*”. Tijekom 2009. Agencija za odgoj i obrazovanje uključila se u provedbu preventivnog programa „*Unplugged – prevencija korištenja duhana, alkohola i drugih sredstava ovisnosti*” koji je nastao inicijativom *European Union Drug Abuse Prevention (EUDAP)* i provodi se već 5 godina u 7 europskih zemalja. Od 2009. do 2011. projekt se pod vodstvom Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu adaptirao i implementirao u 13 osnovnih škola na području Zagreba i okolice. U projekt su uključene još 4 europske zemlje, a vodi ga i financijski podržava *Mentor Foundation International*. Ovaj Program temelji se na učenju životnih vještina i konceptu socijalnih utjecaja i time promiče pozitivno i zdravo ponašanje i utječe na prevenciju korištenja sredstava ovisnosti (pušenje, korištenje alkohola i drugih sredstava ovisnosti). Izravni korisnici programa su učenici 6. razreda i njihovi roditelji. Isto tako, relevantna tijela na državnoj i lokalnoj razini zajedno s Veleposlanstvom Republike Francuske u Hrvatskoj organizirali su 2009. stručni skup „*Sмотра školskih preventivnih programa*” kojom prilikom su se predstavili školski preventivni programi iz 35 osnovnih i srednjih škola te učeničkih domova sa 148 sudionika. U okviru smotre pripremljena je i izložba 191 likovnog rada iz osnovnih i srednjih škola na temu prevencije ovisnosti i prevencije nasilja na stadionima.

230. Poduzimaju se i ostale aktivnosti od kojih izdvajamo: financiranje projekata koji pridonose borbi protiv droga i svih drugih oblika ovisnosti (uključujući i projekte koji se odnose na rad Klubova za mlade i regionalnih Info-centara za mlade); aktivnosti koje provode obiteljski centri s ciljem osnaživanja obitelji za uspješnije suočavanje s problemima zlouporabe droga putem organiziranja savjetodavnog rada s djecom i roditeljima vezano uz zlouporabu droga (edukacijske i informativne aktivnosti vezane uz prevenciju zlouporabe droga s djecom, mladima i roditeljima, programe za roditelje u cilju usvajanja znanja i vještina uspješnog roditeljstva i programe prevencije poremećaja u ponašanju kod djece i mladih); i kontinuirano obilježavanje Međunarodnog dana – 26. lipnja i Mjeseca borbe protiv ovisnosti – 15. studenoga do 15. prosinca.

231. Ističemo i da kazneno zakonodavstvo RH sankcionira izvanbračni život punoljetne osobe koja izvanbračno živi s maloljetnom osobom koja je navršila 14, a nije navršila 16 godina života. Predviđena je i kaznena odgovornost roditelja, posvojitelja ili skrbnika koji

maloljetnoj osobi u dobi između 14 i 16 godine omogućiti izvanbračni život s drugom osobom ili je na to navede. Ukoliko je počinitelj stupio ili je imao spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s maloljetnom sobom koja nije navršila 14 godina života, odgovara i za kazneno djelo spolnog odnošaja s djetetom, opisano u Kaznenom zakonu.

232. U području *Odvajanje od roditelja* navode se mjere vezane uz zaštitu djece čiji roditelji su zatvorenici ili koja žive s majkama u zatvoru.

D. Socijalna sigurnost i službe i ustanove za skrb o djeci (članak 26. i članak 18. stavak 3. Konvencije)

233. Od 2005. u primjeni je novi *Zakon o porezu na dohodak* (zamijenio dotadašnji iz 2000.) kojim su povišeni iznosi osobnog odbitka u odnosu na raniji Zakon. Tako rezidenti mogu uvećati osobni odbitak u visini za uzdržavanu djecu: 0,5 osnovnoga osobnog odbitka za prvo dijete, 0,7 za drugo, 1,0 za treće, 1,4 za četvrto, 1,9 za peto, a za svako daljnje dijete faktor osnovnoga osobnog odbitka progresivno se uvećava i to za 0,6/ 0,7 /0,8 /0,9/ 1,0 ... više u odnosu prema faktoru osnovnoga osobnog odbitka za prethodno dijete; 0,3 osnovnoga osobnog odbitka za poreznog obveznika, svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svako dijete ako su osobe s invaliditetom; 1,0 osnovnoga osobnog odbitka za poreznog obveznika, svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svako dijete ako su osobe kojima je utvrđen invaliditet po jednoj osnovi 100% i/ili koje radi invaliditeta imaju pravo na tuđu pomoć i njegu. Djecom se smatraju djeca koju roditelji, skrbnici, usvojitelji, počimi i pomajke uzdržavaju, ali i djeca nakon završetka redovnog školovanja do prvog zapošljavanja. U odnosu na raniji Zakon dodatno je propisano da se primitcima koji se ne smatraju dohotkom, smatraju obiteljske mirovine koje djeca ostvaruju nakon smrti roditelja prema posebnim propisima te doplatak za djecu i novčani primitci za opremu novorođenog djeteta. Prema izmjenama ovog Zakona iz 2010. dohotkom se ne smatraju ni primitci po osnovi potpora za novorođenče te potpore koje djeci u slučaju smrti roditelja isplaćuju ili daju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Među ostalim, Zakon o porezu na dohodak propisuje i da se do određenog propisanog iznosa porez na dohodak ne plaća na nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja, nagrade osvojene na natjecanjima u okviru obrazovnog sustava i organiziranim školskim natjecanjima te na ostvarene primitke na redovnom školovanju za rad preko učeničkih i studentskih udruga, pod propisanim uvjetima. Porez na dohodak ne plaća se na stipendije učenicima i studentima za redovno školovanje na srednjim, višim i visokim školama i fakultetima, ukupno do propisanog iznosa. Porez na dodanu vrijednost, prema *Zakonu o porezu na dodanu vrijednost* plaća se po stopi 0% na sve vrste mlijeka koje se stavlja u promet pod istim nazivom, te hranu za dojenčad koja služi kao potpuna zamjena za majčino mlijeko, te na knjige stručnog, znanstvenog, umjetničkog, kulturnog i obrazovnog sadržaja, udžbenike za pedagoški odgoj i za osnovno, srednje i visoko obrazovanje, navedeno se odnosi i na dječje knjige pod kojima se razumijevaju bojanke i slikovnice. Plaćanja poreza na dodanu vrijednost oslobođene su usluge i isporuke dobara povezane sa zaštitom djece i mladeži što ih obavljaju i isporučuju ustanove, tijela ili druge organizacije koje se prema propisima smatraju organizacijama socijalnog karaktera, kao i obrazovanje djece i mladeži, usluge i isporuke dobara predškolskih, osnovnih, srednjih i visokoškolskih ustanova te ustanova učeničkog i studentskog standarda, uključujući s time povezane isporuke dobara i obavljanje usluga što ih nude tijela s javnim ovlastima kojima je to cilj ili druge organizacije za koje se prema propisima smatra da imaju slične ciljeve.

234. Kako bi se omogućilo usklađivanje osobnih i profesionalnih obveza roditelja, te osigurala kvalitetnija skrb o djeci predškolske dobi, *Nacionalnom populacijskom politikom* predviđen je niz mjera. Njihova provedba pridonosi stvaranju prostornih, kadrovskih i drugih pretpostavki za primjerenu skrb o djeci, prilagođenoj različitim potrebama roditelja i djece te

dobi djece, podizanju kvalitete institucionalne i izvaninstitucionalne skrbi za djecu, osiguravanju ravnomjerne dostupnosti usluga namijenjenih djeci te poboljšanju kvalitete života djece iz brojnih obitelji. Provedba Nacionalne populacijske politike u proteklom razdoblju rezultirala je povećanjem novčanih davanja i potpora namijenjenih obitelji i izmjenama zakonskih propisa. Tako su uvećane roditeljne naknade na način da je podignut najniži iznos roditeljne naknade te je ukinut limit u isplati naknada za obvezni roditeljni dopust. Nakon punih 12 godina primjene znatno je uvećan iznos pomoći za opremu novorođenog djeteta, a uz pomoći na državnoj razini, veliki broj gradova i općina također isplaćuje naknadu za opremanje novorođenog djeteta iz lokalnog proračuna. Povećan je i najmanji iznos doplatka te je propisano da korisniku uz utvrđeni iznos doplatka za djecu pripada i dodatak za treće i četvrto dijete u iznosu od 500,00 kuna. Vezano uz sustav obiteljskih potpora treba naglasiti da je unatoč gospodarskoj recesiji osigurana stabilnost doplatka za djecu, roditeljskih i roditeljskih potpora te drugih novčanih poticaja vezanih uz ove obiteljske naknade. (tablica 4. u Prilogu 2.)

235. Pokrenuta je inicijativa s ciljem da se ne spajaju radni dani u vrijeme blagdana te je tako od 2005. osiguran rad dječjih vrtića za djecu predškolske dobi prema potrebama roditelja, ali ne duže od desetosatnog boravka djeteta u vrtiću i u predblagdanske dane. Od 2005. sustavno se usklađuje radno vrijeme dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje skrbe o djeci predškolske dobi s radnim vremenom roditelja. Dječji vrtići u pravilu rade od 6,00 do 20,00 sati, a kako većina djece predškolske dobi dolazi u dječje vrtiće između 7,30 i 8,00 sati ujutro, kao što većina roditelja dolazi po njih nakon njihova radnog vremena između 16,30 i 17,00 sati, usklađeni su i programi za djecu prema njihovim potrebama. Sva djeca koja moraju doći ranije u dječji vrtić provode vrijeme u jutarnjem programu koji provodi uvijek isti odgojitelj, kao i za djecu koja moraju ostati nakon 17,00 sati (poslijepodnevni program). Ukupan broj smjenskih programa u dječjim vrtićima uveden je u 12 gradova. U smjenske programe uključuju se djeca u vremenu od 13,00 do 22,00 sata odnosno za vrijeme rada njihovih roditelja. Isto tako, napominjemo da se broj učenika, uključenih u produženi boravak u školama, i broj škola koje to omogućavaju sustavno povećava (tablica 10.d u Prilogu 2.). *Državnim pedagoškim standardom osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja* propisan je najmanji broj (14) te optimalni broj (20) učenika u produženom boravku. Organizacija i provedba produženog boravka u nadležnosti je osnivača škola. Uz produženi boravak, organizirana je i cjelodnevna nastava.

236. U školskoj godini 2009./10. odgojno-obrazovni rad provodio se u 2.119. objekata (874 osnovne škole) od čega je potpuno prilagođeno 156 objekata (7%), djelomično-prostorno prilagođeno 423 objekta (20%) dok je neprilagođeno 1.540 (73%) objekata. Broj dječjih vrtića i osnovnih škola prikazan je u tablicama 10. te 10.a.- 10.c u Prilogu.

237. Od 2007. povodom obilježavanja Međunarodnog dana obitelji organizira se dodjela priznanja „*Tvrtka prijatelj obitelji*“ koje se dodjeljuje trgovačkim društvima s najkvalitetnijim rješenjima u postizanju prijateljskog radnog okruženja za zaposlene majke i obitelji, pri čemu se u obzir uzimaju kriteriji vezani uz: broj zaposlenika s djecom do 12. godina života, te s 3 i više djece, broj zaposlenika koji su zadržali istu razinu poslova i radnog mjesta nakon povratka s roditeljnog/roditeljskog dopusta, broj zaposlenika – roditelja koji samostalno skrbe o djeci; radno vrijeme, mogućnost korištenja raznih oblika rada vezanih uz zaštitu majčinstva, kao i dodatne usluge koje osigurava trgovačko društvo vezano uz pitanja zaposlenika i njihovih obitelji. Svrha dodjele je i osnaživanje velikih trgovačkih društava i korporacija za otvaranje predškolskih ustanova ili igraonica te poticanja izrade planova otvaranja predškolskih ustanova i igraonica sukladno procijenjenim potrebama (broju djece). Uz navedeno, od 2008., s ciljem unaprjeđivanja odnosa između obitelji, države, lokalne zajednice i gospodarstva raspisuje se i natječaj „*Lokalna zajednica prijatelj obitelji*“ na koji se mogu prijaviti općine, gradovi i županije. Pri dodjeli priznanja uzimaju se

u obzir kriteriji vezani uz izradu lokalnih programa za provedbu mjera Nacionalne populacijske politike, broj provedenih aktivnosti, visina financijske potpore projektima organizacija civilnog društva, provedba dodatnih mjera poput dodatka za dijete i jednokratne potpore za novorođenčce, visina financijske potpore za aktivnosti usmjerene na osiguranje kvalitetnih sadržaja za slobodno vrijeme djece i mladih u zajednici, te oblici i načini osiguranja dostupnosti informacija o edukativnim programima namijenjenim obiteljima koje se provode u lokalnoj zajednici. Od 2007. do 2010. dodijeljeno je 5 priznanja „Tvrтка prijatelj obitelji” te 6 priznanja „Lokalna zajednica prijatelj obitelji” za općine i gradove (za provođenje postupka utrošeno 83.112,15 kuna).

E. Životni standard (članak 27. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 55. i 56. (a, b, c)

238. U 2007. potpisan je JIM te je osnovano Povjerenstvo za praćenje ostvarivanja njegovih ciljeva, zadataka i aktivnosti. Umjesto izrade prijedloga Programa borbe protiv siromaštva, nakon potpisivanja JIM-a, izrađen je *Nacionalni provedbeni plan za socijalno uključivanje od 2007. do 2008.* koji se temelji na zacrtanim prioritetima i mjerama iz JIM-a. Sve mjerē i aktivnosti zacrtani su u skladu s ciljevima EU u području borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Za provedbu JIM-a osigurano je ukupno 800.000,00 kuna. Tijekom 2009. završena je izrada novog *Nacionalnog provedbenog plana za razdoblje od 2009. do 2010.*, koji je uzeo u obzir izazove iz prethodnog provedbenog plana, ali i mjere koje nisu uključene u raniji provedbeni plan. U 2009. je održana treća konferencija nakon potpisivanja JIM-a, koja je imala za cilj raspraviti ključne predstojeće reformske izazove i probleme koji otežavaju uspješno vertikalno i horizontalno upravljanje procesima koji su važni s aspekta provedbe JIM-a. Isto tako, do sredine 2009. pripremljeno je drugo Izvješće o provedbi JIM-a i Nacionalnog provedbenog plana od 2007. do 2008. U evaluacijskom Izvješću EK o provedbi mjera od početka 2008. do ožujka 2009. naznačeni su napretci ostvareni u pojedinim područjima socijalnog uključivanja te su istaknuti daljnji izazovi kao što su: ubrzanje procesa deinstitucionalizacije i decentralizacije, zapošljavanje i socijalno uključivanje etničkih manjina, promicanje cjeloživotnog učenja, zaštita ranjivih skupina od utjecaja ekonomske krize, cjelovito praćenje poduzetih mjera i dr. Polazeći od evaluacijskog izvješća i smjernica za pripremu izvješća za 2009., pristupilo se pripremi Izvješća o provedbi JIM-a u 2009. U Izvješću je dan pregled socijalne, ekonomske i demografske situacije, predstavljen cjeloviti strateški pristup u bavljenju izazovima siromaštva i socijalne isključenosti tijekom 2009., te je ocrtan okvir strateškog pristupa u razdoblju od 2010. do 2011. Drugi dio sadrži informacije o provedbi prioriteta i mjera prihvaćenih u JIM-u i Nacionalnom provedbenom planu od 2009. do 2010. Posebna je pozornost u Izvješću posvećena socijalnim posljedicama gospodarske i financijske krize, kao i mjerama poduzetim u svrhu njenog ublažavanja. Tijekom 2009. imenovani su županijski koordinatori za JIM. U 2007. donesene su izmjene *Zakona o socijalnoj skrbi*, što je prvi je korak u stvaranju novog, racionalnijeg i djelotvornijeg sustava socijalne skrbi usmjerenog prema socijalno osjetljivim skupinama, koji bi u konačnici bio usklađen s kriterijima i standardima važećim u zemljama EU. Navedenim Izmjenama doplatak za djecu više se ne smatra prihodom obitelji, čime se omogućuju jednaki i pravedniji uvjeti za ostvarivanje prava na stalnu pomoć višečlanim obiteljima. Uvode se i novi sadržaji prava na skrb izvan vlastite obitelji – financijska potpora studentima, koja omogućuje bivšim korisnicima stalnog smještaja u domovima socijalne skrbi ili udomiteljskim obiteljima socijalnu sigurnost tijekom redovnog studiranja. Riječ je o korisnicima koji su zbog nedostatka materijalne i druge podrške i pomoći roditelja ili rodbine bili u iznimno teškoj životnoj situaciji budući da su nakon nemogućnosti realizacije daljnjeg

smještaja u domu socijalne skrbi morali sami rješavati osnovna egzistencijalna pitanja. Od početka primjene Zakona do listopada 2010. za ovu namjenu utrošeno je 4.254.374,04 kuna.

239. Kako bi se osiguralo pravo na obrazovanje pod jednakim uvjetima svim učenicima, Odlukom Vlade te dopunama Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu (2006.) svim učenicima osnovnih i prvih razreda srednjih škola za školsku godinu 2007./2008. osigurani su besplatni udžbenici. Na temelju smjernica *Nacionalnog programa mjera za uvođenje obveznog srednjoškolskog obrazovanja* i za učenike prvih razreda srednjih škola osigurani su također besplatni udžbenici, besplatan prijevoz i besplatan smještaj u učeničkim domovima. S obzirom na Odluku Vlade iz 2009., Nacionalni program mjera za uvođenje obveznog srednjoškolskog obrazovanja više nije u provedbi u dijelu koji se odnosi na tri mjere (besplatni udžbenici, javni prijevoz i smještaj u učeničke domove). To je regulirano izmjenama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi iz 2009. koji navedene mjere uređuje na način da se dio mjera decentraliziranim financiranjem prenosi na proračune jedinica lokalne i područne samouprave (sufinanciranje smještaja u učeničke domove), dok će se su/financiranje prijevoza učenika regulirati sukladno raspoloživim sredstvima državnog proračuna na razini svake školske godine. Pri tome se druge poticajne mjere iz Nacionalnoga programa provode i dalje sukladno realnim godišnjim planovima provedbe, a odnose se na stručno usavršavanje nastavnika, njihovu stručnu zastupljenost u nastavi, provođenje reformskih procesa modernizacije strukovnoga obrazovanja. U 2009. je za pokrivanje troškova prijevoza učenika i za tisak i distribuciju besplatnih udžbenika izdvojen iznos od oko 270.000.000,00 kuna. Mjerom osiguravanja besplatnog prijevoza učenika u protekle tri školske godine, a uzevši u obzir sve županije, bilo je obuhvaćeno otprilike 45% učenika. Suradnjom s nakladnicima i autorima udžbenika osiguralo se svim učenicima osnovnih škola potpuno nove udžbenike (419) usklađene s novim, kvalitetnijim Nastavnim planom i programom za osnovnu školu koji je donesen 2006. Za sve pripadnike nacionalnih manjina, u suradnji s njihovim predstavnicima, osigurana je nabava besplatnih udžbenika. Osigurani su udžbenici za djecu i mladež koja su zbog nepovoljnih socio-ekonomskih prilika i obiteljskih okolnosti smještena u dječje domove ili zbog počinjenih kaznenih djela u odgojni zavod. Besplatni udžbenici su dostavljeni u 2.445 škola (843 osnovne matične škole, 400 srednjih škola i 1.202 područne osnovne škole) za 452.000 učenika osnovnih i prvih razreda srednjih škola. Distribuirano je 8.600.000 komada udžbenika u 24.440 razrednih odjela. Rekapitulacija troškova u 2007. prikazana je u tablici 20.x u Prilogu 2. U 2008. je izvršena distribucija kompleta udžbenika za 450.000 učenika osnovnih škola i 1. i 2. razreda srednjih škola. Ukupno 7.820.000 udžbenika distribuirano je u 2.445 škole u 24.440 razrednih odjela. Izmjenama Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu (2009.) ukinuto je potpuno financiranje udžbenika i drugih nastavnih sredstava za učenike osnovnih i srednjih škola iz sredstava državnog proračuna te je propisana mogućnost da Vlada može, sukladno raspoloživim sredstvima državnog proračuna, za svaku školsku godinu donijeti odluku o njihovom su/financiranju. Tako su se u 2009. temeljem Odluke Vlade financirali udžbenici i druga nastavna sredstva za školsku godinu 2009./2010. djeci hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, te korisnicima prava na stalnu pomoć i korisnicima prava na skrb izvan vlastite obitelji, kojima je smještaj osiguran u udomiteljskoj obitelji, a polaznici su osnovne ili srednje škole. U okviru navedenog financira se i međumjesni prijevoz učenicima srednjih škola koji ostvaruju pravo na besplatne udžbenike. Agencija za odgoj i obrazovanje je sa skladišta udžbenika, distribuiranih u sklopu projekta besplatnih udžbenika, za učenike osnovnih škola i 1. i 2. razreda srednjih škola prije početka školske godine 2009./2010. dostavila u osnovne i srednje škole s područja posebne državne skrbi dostupne rabljene i nove udžbenike. Procijenjena vrijednost distribuiranih novih udžbenika iznosi 6.813.533,53 kuna. Prije donošenja navedenih izmjena Zakona o udžbenicima 2009., za uvoz udžbenika za potrebe nastave na srpskom jeziku i ćirilicom pismu utrošeno je 342.900,00 kuna. U 2009.

učenicima osnovnih i srednjih škola na talijanskom jeziku isporučeni su besplatni udžbenici za što je utrošeno 19.700,00 kuna. Uz navedeno, dodatne oblike pomoći pružaju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje snose troškove prijevoza za učenike koji u školu po redovitom programu. Pravo prijevoza u skladu sa *Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* ostvaruju svi učenici od 1. do 4. razreda koji imaju adresu stanovanja udaljenu od škole najmanje tri kilometra te učenici od 5. do 8. razreda, koji imaju adresu stanovanja udaljenu od škole najmanje pet kilometara. Sukladno *Odluci o kriterijima za financiranje povećanih troškova prijevoza i posebnih nastavnih sredstava i pomagala te sufinanciranje prehrane učenika s teškoćama u razvoju* u osnovnoškolskim programima učenicima s teškoćama, koji imaju rješenje o primjerenom obliku školovanja, osiguravaju se troškovi prijevoza, te troškovi prijevoza za pratitelje, kada je zbog vrste i stupnja teškoća pratitelj potreban (tablica 14.xvi u Prilogu). Nadoknađuju se troškovi goriva po prijednom broju kilometara za odobreni individualni prijevoz roditelja i to: 10% važeće cijene goriva za vozilo kojim roditelj obavlja prijevoz i 15% važeće cijene goriva za vozilo kojim roditelj prevozi više od jednog djeteta.

240. Posebna pozornost pridaje se poboljšanju životnog standarda obitelji s osmero i više djece u cilju prevencije siromaštva i uspješnijeg uključivanja djece u zajednicu. Od 2004. provode se posebni programi potpore, primjerice program dodjele besplatnih školskih udžbenika djeci iz obitelji s osmero i više djece koja takvu vrstu potpore nisu ostvarivala po drugoj osnovi. Temeljem programa bili su osigurani besplatni udžbenici u ukupnom iznosu od 3.297.180,24 kuna za razdoblje od 2004. do 2009. Od 2004. do 2007. udžbenike je dobilo ukupno 3.795 učenika osnovnih i srednjih škola; u 2007./2008. udžbenike je dobilo 311 učenika 2. do 4. razreda srednjih škola; u 2008./2009. udžbenike je dobilo 189 učenika 3. i 4. razreda srednjih škola. U 2009./2010. školskoj godini Program se nije provodio. 2004. su osigurana sredstva i nabava računala za obitelji s osmero i više djece. Pravo na računalo u 2004. i 2005. ostvarile su 523 obitelji (utrošeno 1.668.316,66 kuna). Nadalje, 2004. je proveden program „*Radost Božića*” s ciljem nabavke blagdanskih darova za djecu do 15. godine života, putem udruga brojnih obitelji (utrošeno 330.000,00 kuna). Od 2006. provodi se Program novčanog darivanja djece iz obitelji koje ostvaruju pravo na doplatu za osmero ili više djece povodom blagdana sv. Nikole – 6. prosinca. Od 2008. Programom su dodatno obuhvaćeni korisnici koji ostvaruju uvećani doplatu za djecu bez oba roditelja. Od 2006. do 2008. Programom je bilo obuhvaćeno 3.594 djece (utrošeno 1.339.911,50 kuna). Programom je 2008. uz 1.293 djece iz obitelji s osmero i više djece, bilo obuhvaćeno i 77 djece bez oba roditelja o kojima skrbe korisnici uvećanog doplatka za djecu (utrošeno 471.280,00 kuna). U 2009. sredstva za provedbu ovog Programa osigurana su kroz Zakladu „*Hrvatska za djecu*”. U navedeni program uključeni su korisnici doplatka za djecu koji: imaju osmero i više djece te koji ostvaruju uvećani doplatu za djecu bez oba roditelja, a koja u tekućoj kalendarskoj godini navršavaju 15 godina života. Programom je 2009. bilo obuhvaćeno 1.326 djece (od toga 65 djece bez oba roditelja) i u tu svrhu utrošeno je 450.840,00 kuna.

Osnovano je 145 Zaklada od kojih se preko 40 bavi djecom na različite načine (pružanje materijalne pomoći, pomoći bolesnoj djeci, djeci poginulih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, stipendiranje školovanja, poticanje dječjeg stvaralaštva i sl.). Od 2009. do 2010. upisano je 7 novih zaklada koje se bave djelatnošću okupljanja i zaštite djece i mladeži, čime je ukupan broj zaklada, koje se bave navedenom djelatnošću, povećan i iznosi 34. Osnovano je i ukupno 10 fundacija od kojih su, tijekom razdoblja od 2004. do 2010., osnovane 4 namijenjene djeci (materijalna pomoć osnivanju dječjeg vrtića za djecu sa teškoćama u razvoju, medicinska i drugi oblici pomoći djeci oboljeloj od tumora i drugih bolesti, pomoć materijalno nezbrinutoj djeci i drugo). *Zaklada „Hrvatska za djecu”* (započela s radom početkom 2009.) usmjerena je prema obiteljima koje su u teškoj socijalnoj, odnosno materijalnoj situaciji i na višečlane obitelji koje imaju talentiranu djecu.

Pomoć se ostvaruje kroz potpore u novcu, u stvarima i korištenju kulturnih, obrazovnih, športskih, rekreacijskih i sličnih sadržaja, kao i druge oblike potpora. Temeljem natječaja u akademskoj godini 2009./2010. dodijeljeno je ukupno 65 studentskih stipendija (urošeno 650.000,00 kuna). Temeljem natječaja u školskoj godini 2010./2011. osigurane su 1.433 stipendije (437 učeničkih i 996 studentske) ukupne vrijednosti 12 milijuna kuna. Provode se i projekti „Vikend programi s djecom iz obitelji s petero i više djece“ te „Ljetovanje i zimovanje djece“.

VII. OBRAZOVANJE, SLOBODNO VRIJEME I KULTURNE AKTIVNOSTI

A. Obrazovanje, uključujući strukovnu poduku i usmjerenje (članak 28. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 57. i 58. (a, b, c, d, e, f, g)

241. *Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* iz 2008. propisano je da je osnovno školovanje obvezno za sve učenike u RH (vidi Prilog 1.).

242. U skladu s Ustavom i Zakonom o predškolskom odgoju i naobrazbi, odgojno-obrazovni rad s djecom predškolske dobi provodi se za djecu u dobi: od 6 mjeseci do navršene 3 godine (ECCE) i za djecu od 4 godine do polaska u osnovnu školu (ISCED 0) na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu, ali i na jezicima nacionalnih manjina. U 2010. djelovala su 673 dječja vrtića (tablica 10. u Prilogu 2.). Osnivači 238 dječjih vrtića su fizičke osobe, vjerske zajednice i udruge, a lokalna i područna (regionalna) samouprava – županije, gradovi i općine osnivači su 435 (64,60%) dječjih vrtića. U sustav predškolskog odgoja uključeno je ukupno 151.514 djece: u redovitim cjelodnevnim programima uključeno je 112.346 djece (74,10%), u programima predškole je 15.668 djece (10,40%), a u kraće programe (likovni, glazbeni, preventivni, športski, učenje stranih jezika), koje verificira nadležno ministarstvo, uključeno je 23.500 djece (15,50%). U 2010. je u predškolski sustav uključeno 5.985 (5,30%) djece s teškoćama u razvoju, 1.678 (1,50%) darovite djece svih područja darovitosti i 2.348 (2,10%) djece pripadnika nacionalnih manjina. Od 2005. do danas izgrađena su 182 nova dječja vrtića. Iz državnih sredstava i uz financijsku potporu Svjetske banke od 2006. do 2009. opremljeno je 96 novih dječjih vrtića u općinama i gradovima koji nisu imali organizirane programe za djecu predškolske dobi u 20 županija, čime se povećao obuhvat programima predškolskog odgoja za 9.450 djece.

Rano učenje stranih jezika u dječjem vrtiću je projekt koji obuhvaća više od 69% djece u dobi od 4. do 6. godine života koja uče jedan strani jezik u sklopu redovitoga programa u dječjem vrtiću ili kao kraći program izvan redovitog programa. U 2010. provodit će se i 426 novo verificiranih programa predškolskog odgoja prilagođenih potrebama i sposobnostima djeteta zasnovanim na humanističko razvojnom pristupu djetetu. Športskim programima obuhvaćeno je oko 75% djece u dobi od 3 godine života do polaska u školu, a verificirano je 436 športskih programa ritmike, plesa, folklora, maloga nogometa, taekwonda, tenisa i sl. U sklopu Projekta „*Olimpijski festival dječjih vrtića*“, u dječjim se vrtićima redovito održavaju športska natjecanja. Organizirani su i programi za bolesnu djecu predškolske dobi sa zdravstvenim problemima. U partnerstvu dječjih vrtića i bolnica ustrojena su 4 programa za bolesnu djecu u Zagrebu i Sisku (u 2009. radila su četiri odjela pri bolnicama za djecu predškolske dobi). Od 2007. svi dječji vrtići i druge pravne osobe, koje provode programe predškolskog odgoja, obvezni su sukladno nacionalnim programima u svoje godišnje planove i programe unijeti mjere sigurnosno-zaštitnih i preventivnih aktivnosti te izraditi protokole postupanja u svim mogućim kriznim situacijama s ciljem osiguravanja najveće sigurnosti

djece te podjele odgovornosti svih zaposlenika i lokalne zajednice u otklanjanju tih opasnosti (do danas verificirana 93 takva programa s razrađenim protokolima postupanja).

Od alternativnih pedagogija najzastupljeniji su dječji vrtići osnovani po načelima Montessori pedagogije (6), zatim Waldorfske pedagogije (5), Agazzi (pedagogije zajedništva) (1) i s elementima Regio pedagogije. Za potrebe stručnog osposobljavanja odgojitelja i stručnih suradnika, 59 dječjih vrtića imenovano je vježbaonicama visokih učilišta. Stručno-razvojnim centrima imenovano je 14 vrtića u kojima se zbog njihove kvalitete i izvrsnosti provodi stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih radnika.

Razvojni ciljevi *Plana razvoja odgoja i obrazovanja od 2005. do 2010.* o povećanju broja upisanih u predškolske programe s 43% na 60% te o povećanju obuhvata djece predškolom s 96% na 98% do 2010., ispunjeni su prije realno očekivanog roka. Obuhvat djece u vrtićima povećan je na 58%, dok je obuhvat djece u programu predškole 99%. Učinjeni su i brojni koraci s ciljem osiguranja jednakih uvjeta svoj djeci predškolske dobi.

243. Osnovnoškolsko obrazovanje ostvaruje se u školskoj godini 2010./2011. u 875 matičnih osnovnih škola (19 škola za djecu s teškoćama). Odgoj i obrazovanje djece s teškoćama ostvaruje se u još 18 ustanova. Gradovi i županije osnivači su 863, a fizičke i pravne osobe osnivači su 12 osnovnih škola. U dvije se privatne škole provode alternativni programi odgoja i obrazovanja, a jedna škola radi po metodama Montessori pedagogije. U sustavu osnovnog obrazovanja ostvaruju se i umjetnički programi u 86 ustanova (52 glazbene i plesne škole djeluju kao samostalne ustanove, 14 ih je pri pučkim otvorenim učilištima/centrima za kulturu, a 20 pri redovnim osnovnim školama). Broj učenika u osnovnim školama u stalnom je padu, ali se povećava broj učenika koji završavaju osnovno obrazovanje. Iz podataka iz tablice 20.d u Prilogu 2. razvidno je da osmi razred završava više od 99,7% učenika (ukupan broj učenika i onih upisanih u prvi razred osnovne škole u izvještajnom razdoblju – tablica 20.e u Prilogu 2.)

Osnovne škole rade u jednoj ili više smjena. Temeljem *Strategije razvoja sustava odgoja i obrazovanja* sustavno se smanjuje broj osnovnih škola koje rade u tri smjene, a povećava udio onih koje rade u jednoj i dvije smjene (tablica 10.e u Prilogu 2). U školskoj godini 2009./2010. u jednoj smjeni radi 37,9%, u dvije smjene 57,8% osnovnih škola, a u tri 4,3% osnovnih škola (38 škola). Istovremeno se povećava i broj učenika koji pohađaju nastavu u jednoj (26,5%) i dvije smjene (66,3), a u tri smjene nastavu ih pohađa 7,2%.

Temeljem Zakona i Pedagoških standarda svoj djeci i učenicima s teškoćama omogućen je odgoj i obrazovanje u redovitim osnovnim školama, što prije nije bilo moguće. Učenici s teškoćama mogli su se do donošenja novog Zakona obrazovati samo u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama, no Državnim pedagoškim standardom osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja omogućen je ustroj razrednih odjela posebnog programa u redovitim osnovnim školama za sve učenike, osim za one kojima je potrebna dodatna socijalna i/ili zdravstvena skrb, što podrazumijeva i suradnju odgojno-obrazovnih, socijalnih i zdravstvenih ustanova (odgoj i osnovnoškolsko obrazovanje 1.091 učenika s teškoćama u školskoj godini 2009./10. provodi se u 91 redovitoj osnovnoj školi, u ukupno 199 razrednih odjela).

U svim se osnovnim školama uz redovitu nastavu organiziraju i izvannastavne aktivnosti te su svi učenici uključeni u najmanje jednu, a većina njih i u dvije izvannastavne aktivnosti. Najviše je učenika uključeno u športske aktivnosti, školske zborove, literarne i dramske skupine, učeničke zadruge, eko-grupe ili projekte koji se provode u školi. Učenici su uključeni i u izvanškolske aktivnosti, prosječno 62% učenika osnovne škole (najmanji broj uključenih je 32%, a najveći broj 78%). Najviše je učenika uključeno u športska i kulturno-umjetnička društva, škole stranih jezika i glazbene škole – u glazbene i plesne škole uključeno je 17.382 (5%) učenika i učenica osnovnoškolske dobi (tablica 20.y u Prilogu).

244. Srednjoškolsko obrazovanje se u 2009./2010. provodi u 424 škole, dok se u 2008./2009. provodilo u 418 škola. U 2009./2010. školskoj godini u srednjoškolske programe upisalo se

173.615 učenika, što je smanjenje od 2,24% broja upisanih učenika/ca u odnosu na školsku godinu 2008./2009. (broj upisanih 177.593 učenika). Razlog ovom smanjenju su poglavito negativni demografski trendovi. Udio učenika upisanih u gimnazijske programe u 2009./2010. je iznosio 29,42 %, a u strukovne programe 68,32% od ukupnog broja učenika, što je u odnosu na prethodnu školsku godinu povećanje za otprilike 0,90% – gimnazijski programi i 0,43% – strukovni programi. Do povećanog upisa učenika u gimnazijske i strukovne srednjoškolske programe (u odnosu na ukupan broj učenika upisan u srednje škole) je došlo uslijed smanjenja upisa učenika u ostale programe od oko 1,4% (glazbene programe, baletno-plesne programe, programe niže stručne spreme i programe za učenike s teškoćama). Ukupan broj učenika i broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole, kao i broj škola u izvještajnom razdoblju prikazan je u tablici 20.f u Prilogu 2.

Pravo na ujednačene uvjete odgoja i obrazovanja (stručno zastupljen kadar, materijalni i tehnički uvjeti obrazovanja) osobito se promiče kroz donošenje Državnoga pedagoškog standarda za srednjoškolsko obrazovanje (povećanje broja škola koje rade u jednoj smjeni, broj učenika u odjelu, dnevna opterećenost učenika nastavom, povećanje broja škola s otklonjenim fizičkim barijerama za osobe s invaliditetom, dostupnost stručne pomoći prema individualnim potrebama na svim područjima države). Sustavno unaprjeđivanje i osiguravanje kvalitete obrazovanja postiže se i uvođenjem državne mature koja se po prvi puta provodi od školske godine 2009./2010. Njezinim provođenjem podiže se razina odgovornosti svih dionika sustava odgoja i obrazovanja, a vrednovanje školskih postignuća učenika postaje pouzdanije, objektivnije i pravednije. Stvaranjem uvjeta kojima su ispiti državne mature prihvaćeni kao zamjena za razredbeni ispit na svim visokim učilištima, omogućuje se jednostavniji i transparentniji upis na institucije visokoga obrazovanja. U školskoj godini 2008./2009. provedeni su nacionalni ispiti (probna državna matura) za učenike 3. razreda četverogodišnjih srednjih škola te je testiran Nacionalni informacijski sustav prijave na visoka učilišta kako bi se učenike i sustav pripremio za provođenje prve državne mature u školskoj godini 2009./2010. *Zakon o strukovnom obrazovanju* (2009.) regulira bitna područja promjena u sustavu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, naročito u dijelu koji se tiče usklađivanja obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada. Tako se ovim Zakonom propisuje nova metodologija programiranja strukovnih kurikuluma temeljenih na strukovnim standardima zanimanja i standardima kvalifikacija. Temeljem ovog Zakona, osnovano je 13 sektorskih vijeća čiji rad organizira i koordinira Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Kontinuirano se provode aktivnosti opremanja škola i razvoja umreženosti škola na čitavom području RH, te opremanja strukovnih škola radioničkom i laboratorijskom opremom u skladu s pedagoškim standardima (2009. – 12.600.000,00 kuna).

Nacionalne manjine

245. Pravo je pripadnika nacionalnih manjina na odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina kojim se služe, a ostvaruje se temeljem *Ustava, Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina* i *Zakona o obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina*. Odgoj i obrazovanje pripadnika nacionalnih manjina obavlja se u predškolskim, osnovnoškolskim i srednjoškolskim ustanovama s nastavom na jeziku i pismu kojim se služe pod uvjetima i na način propisan posebnim programom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina koje donosi nadležno ministarstvo i posebnim **modelima obrazovanja** (tablica 20.nj u Prilogu 2.). U hrvatskom obrazovnom sustavu postoje tri modela organiziranja i provođenja nastave na jeziku i pismu:

- Model A – cjelokupna nastava izvodi se na jeziku i pismu nacionalne manjine uz obvezno učenje hrvatskog jezika;

- Model B – nastava se izvodi na hrvatskom jeziku i pismu nacionalne manjine, tzv. dvojezična nastava; i
- Model C – nastava se izvodi na hrvatskom jeziku uz dodatnih pet školskih sati namijenjenih njegovanju jezika i kulture nacionalne manjine.

Za pripadnike nacionalnih manjina omogućeno je i provođenje posebnih oblika nastave (seminari, ljetne i zimske škole, dopisno-konzultativna nastava, nastava na daljinu) koji se organiziraju prvenstveno za one nacionalne manjine koje ne iniciraju obrazovanje na jeziku i pismu nacionalne manjine u tri navedena modela, tj. za one učenike za koje ne postoji mogućnost organiziranja takve nastave iz objektivnih razloga, a njihovo organiziranje i provođenje sufinancira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (tablica 20.n u Prilogu 2.). Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina školske ustanove s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine koristile su u 2009. udžbenike iz matične zemlje za učenje materinskog jezika (češkog, mađarskog, srpskog i talijanskog jezika). U 2009. sufinancirana je izrada/uvoz udžbenika za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina i to: na mađarskom, srpskom, talijanskom i češkom jeziku, u iznosu od 2.813.696,14 kuna. Sukladno Zakonu o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina sredstva za sufinanciranje izrade udžbenika za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina osigurana su u državnom proračunu kako bi udžbenici za roditelje djece, koja pohađaju takvu nastavu, imali istu cijenu kao i udžbenici za roditelje djece koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Za rad stručnih povjerenstava za prosudbu udžbenika za potrebe nastave na jeziku i pismu nacionalnih manjina u 2009. isplaćeno je 332.136,00 kuna. Spomenutim Zakonom nastavu u odgojno-obrazovnim ustanovama obavljaju učitelji prvenstveno iz reda nacionalne manjine, ali i drugi koji u potpunosti vladaju jezikom manjine (2009. je za njihove plaće isplaćeno ukupno 18.133.638,02 kuna). Sufinancirano je i pripremanje i tiskanje informativno-edukativnog vodiča i informativno-edukativnog biltena za nacionalne manjine *Mogućnosti obrazovanja nacionalnih manjina u RH* (STINA d.o.o., Split) s iznosom od ukupno 72.000,00 kuna. U odgojno-obrazovnoj vertikali, tablice 20.g i 20.h u Prilogu 2. prikazuju broj djece, ustanova i odgojitelja/nastavnika u programima odgoja i obrazovanja na jeziku i pismu nacionalnih manjina od 2007. do 2010.

246. Predškolske ustanove za djecu pripadnike nacionalnih manjina osnivaju se pod uvjetima utvrđenim Zakonom o predškolskom odgoju i naobrazbi i Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina i u njima ne postoje modeli A, B ili C kao u osnovnim i srednjim školama na jeziku i pismu nacionalnih manjina, već su djeca uključena u petosatne i desetosatne programe na jeziku i pismu nacionalne manjine uz obvezno učenje hrvatskoga jezika proporcionalno duljini trajanja programa od 1 do 2 sata dnevno (broj djece u predškolskom odgoju i naobrazbi od 2007. do 2009. – tablica 20.i i 20.j u Prilogu 2.). Izdvojen je iznos od 1.506.000,00 kuna za rad predškolskih ustanova u kojima su obuhvaćena djeca: češke nacionalne manjine (126.900,00 kuna), mađarske nacionalne manjine (153.300,00 kuna), srpske nacionalne manjine (299.700,00 kuna), talijanske nacionalne manjine (71.300,00 kuna), židovske nacionalne manjine (5.700,00 kuna) i romske nacionalne manjine (149.100,00 kuna).

247. Kao što je već rečeno, obrazovanje učenika – pripadnika nacionalnih manjina provodi se na temelju tri modela organiziranja i provođenja nastave (model A – talijanska, srpska, mađarska i češka nacionalna manjina; model B – mađarska nacionalna manjina; model C – albanska, češka, mađarska, makedonska, austrijska/njemačka, rusinska, slovačka, slovenska, srpska i ukrajinska nacionalna manjina). Broj učenika u osnovnoškolskom obrazovanju od 2007. do 2010. prikazan je u tablicama 20.k i 20.l u Prilogu 2. U 2008. odobren je ustroj nastave učenja (njegovanja) jezika i kulture nacionalnih manjina (po modelu C) u 5 osnovnih škola i to: slovenskog, albanskog, slovačkog, srpskog i makedonskog jezika.

248. I srednjoškolsko obrazovanje učenika pripadnika nacionalnih manjina provodi se na temelju tri modela (model A – talijanska, srpska, mađarska i češka nacionalna manjina, modelu B – češka nacionalna manjina, model C – srpska nacionalna manjina). Broj učenika u srednjoškolskom obrazovanju od 2007. do 2010. prikazuju tablice 20.lj i 20.m u Prilogu 2.

249. Projekt „*Djeca zajedno*” već nekoliko godina okuplja djecu iz 30-tak škola u kojima se održava nastava na jeziku i pismu nacionalnih manjina, promičući zdrav natjecateljski duh u prijateljskom okruženju te uspostavljajući ozračje međusobnog povjerenja i prijateljstva kod djece i mladeži u višenacionalnoj sredini. U projekt su se svojim likovnim i literarnim radovima u 2009. mogla uključiti djeca i mladi iz 32 osnovne i 7 srednjih škola s područja Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije, a ocjenjivački je odbor odabrao najbolje radove (izdvojena su sredstva u iznosu od 75.000,00 kuna). Tabelarni prikaz sufinanciranja obrazovnih programa nacionalnih manjina u 2008. i 2009. (tablica 20.o u Prilogu 2.).

- *Romska nacionalna manjina*

250. Tablica 20.p u Prilogu 2. prikazuje broj pripadnika romske nacionalne manjine u odgojno-obrazovnoj vertikali sustava.

251. Iako predškolski odgoj nije obavezan, povećan obuhvat djece u predškolskom odgoju i naobrazbi i predškoli preduvjet je za uspješno uključivanje u osnovno obrazovanje i rezultira povećanim brojem upisanih učenika pripadnika romske nacionalne manjine u osnovne škole (tablica 20.r u Prilogu 2.). Sufinanciran je program predškole u 1 dječjem vrtiću, 5 osnovnih škola i 1 udruzi Roma; program škole u prirodi za učenike romske nacionalne manjine koji su provodile 3 osnovne škole; i program ljetne škole koji su provodile 2 udruge. Analizom dosadašnjih podataka može se zaključiti da je uključenost djece pripadnika romske nacionalne manjine u zadnje 4 godine otprilike ista s obzirom na ukupan broj, ali je sve više djece uključeno u redovite programe predškolskog odgoja i obrazovanja u trajanju do 10 sati, što je potvrda nastojanjima što potpunije integracije romske djece.

252. Tablica 20. s u Prilogu 2. prikazuje broj učenika pripadnika romskoj nacionalnoj manjini u sustavu osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja, koji se kontinuirano povećava od školske godine 2002/03. Zbog nepoznavanja hrvatskoga jezika u Međimurskoj županiji kod djece pripadnika romske nacionalne manjine/polaznika prvih razreda osnovne škole, omogućeno je zapošljavanje suradnika – pomagača iz reda romske manjine koji vladaju jezikom sredine (pomazu učenicima pri svladavanju hrvatskog jezika, praćenju nastave i svladavanju nastavnog gradiva, izvršavanju školskih obveza, nadziru redovitost pohađanja nastave te zajedno s učiteljima i stručnim suradnicima prate napredovanje učenika – 2008. su bila su zaposlena 23 suradnika-pomagača (11 ž, 12 m), za što je utrošeno 1.368.540,84 kune). Novim Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi iz 2008. stvorene su i zakonske pretpostavke za rješavanje statusnog pitanja suradnika – pomagača u smislu njihovog angažiranja u školi temeljem ugovora o radu. Agencija za odgoj i obrazovanje uključila je u svoj katalog stručnih skupova i programe posvećene romskim suradnicima – pomagačima i radu s djecom pripadnicima romske nacionalne manjine. Od 2007. djeluju prva odjeljenja Osnovne glazbene škole koja su namijenjena romskoj djeci i to u 3 osnovne škole (86 – 90 učenika). Odobrene su stipendije za 2 učenika pripadnika romske nacionalne manjine iz Glazbene škole u Bjelovaru, kao i jednokratna potpora vrhunskom športašu. U 2008. osnovana je i plesna škola pri Osnovnoj školi u Rijeci, u koju su integrirani učenici romske nacionalne manjine te škole (oko 90 učenika). Djeca pripadnici romske nacionalne manjine bila su uključena u produženi boravak i to: u 2007/08. školskoj godini 183 učenika (79 ž), dok je u 2006./07. u produženom boravku bilo 349 učenika zahvaljujući sredstvima iz projekta REF-a (*Roma Education Fund*).

253. U sustav srednjoškolskog obrazovanja uključuje se iz godine u godinu sve veći broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine, naročito u trogodišnje srednjoškolske programe (tablica 20.t u Prilogu 2.). Stipendiranje svih učenika pripadnika romske nacionalne manjine u srednjoj školi, sukcesivno uvođenje besplatnih udžbenika i besplatnog prijevoza, osiguran besplatni smještaj u učeničke domove, osiguravanje školarina u slučaju napuštanja redovnog školovanja i uključivanja u obrazovanje odraslih, kao i osiguranje sredstava za prekvalifikacije, mjere su kojima se stvaraju preduvjeti zadržavanja i poticanja romskih učenika za srednjoškolsko obrazovanje. Osigurava se upis u željeni srednjoškolski program svim pripadnicima romske nacionalne manjine i s 10% manje bodova od potrebnih za upis u određeni program. Stipendija po učeniku u srednjim školama iznosi 500,00 kuna mjesečno, a isplaćuje se na vlastiti žiro-račun učenika, što također motivira učenika na pohađanje škole (tablica 20.u u Prilogu 2.). Tablica 20.v u Prilogu 2. prikazuje broj učenika koji su koristili besplatan smještaj u učeničkim domovima.
254. Pokazatelji po broju opismenjenih Roma (obrazovanje odraslih): od 1. rujna 2007. do 31. prosinca 2008. opismenjeno je 515 polaznika (368m + 147ž). Pokazatelji po broju polaznika Roma u osposobljavanju (neformalni oblici obrazovanja): od 1. rujna 2007. do 31. prosinca 2008. osposobljen 22 polaznik (16m +6ž).
255. Projekte i istraživanja u ovom području navodimo kako slijedi:
- ❖ Projekt „*Pristupačnije i kvalitetnije obrazovanje Roma u RH*” (REF) je projekt koji je započeo u 2006. s predviđenim trajanjem do 2008., ali je produžen do 2010. Iz projekta REF-a za djecu pripadnike romske nacionalne manjine sufinancira se: a) kvalitetan i integrirani predškolski odgoj i program predškole; b) program produženog boravka u školi; c) promocijske aktivnosti u svrhu veće integriranosti djece romske nacionalne manjine u obrazovnu vertikalnu;
 - ❖ Projektom PHARE 2005 – komponenta obrazovanje: „*Poboljšanje pristupa obrazovanju i zapošljavanju za pripadnike romske nacionalne manjine u RH*” (2008. – 2009.) obuhvaćena je: a) potpora programu osposobljavanja suradnika – pomagača; b) seminari za suradnike koji će raditi s roditeljima; c) obuka predstavnika institucija upravljanja u školskom sustavu i na razini državnih i lokalnih vlasti nadležnih za obrazovanje; d) stvaranje pozitivne predodžbe o romskoj nacionalnoj manjini (putem informacija o uspješnim primjerima i postignućima pripadnika romske nacionalne manjine). Održana su 3 seminara osposobljavanja suradnika – pomagača, edukacija u trajanju od 30 sati, dvomjesečni praktični rad u školi uz pomoć mentora i informatički seminar. Izrađen je i priručnik za potporu školama u radu romskih pomagača.
 - ❖ Projekt „*Izjednačavanje obrazovnih mogućnosti kroz program pripreme romske djece za školu*” realiziran je na području Međimurske županije, a namijenjen je romskoj djeci predškolske dobi i roditeljima iz naselja Kuršanec (2004. – 90.000,00 kuna, a 2005. – 18.720,00 kuna).
 - ❖ Putem natječaja za financijske potpore projekata i/ili programa udruga u području izvaninstitucionalnog odgoja i obrazovanja djece i mladih u školskoj godini 2008./09. sufinancirane su 3 romske udruge (5 programa/projekata) (tablica 20.z u Prilogu 2.)
 - ❖ Udruga žena Romkinja „Bolja Budućnost” iz Zagreba provela je istraživanje „*Život Romkinja u RH s naglaskom na pristup obrazovanju*” u pet županija i Gradu Zagrebu. Cilj je bio ustanoviti društveni položaj i obrazovanje Romkinja u RH. Ovaj projekt je potpomognut sredstvima Fonda za obrazovanje Roma u okviru Desetljeća za uključivanje Roma 2005. do 2015. u iznosu od 40.000 Eura i sredstvima Ureda za nacionalne manjine Vlade RH (dalje: Ured za nacionalne manjine) u iznosu od 20.000 kuna.

Odgoj i obrazovanje za ljudska prava

256. Ured za ljudska prava tradicionalno svake godine obilježava 10. prosinca Međunarodni dan ljudskih prava prigodnim aktivnostima i događanjima (organiziranje natječaja za učenike osnovnih i srednjih škola za likovne i literarne radove na temu iz područja ljudskih prava – npr. „*Prisutnost stereotipa u mojoj okolini*“ , „*Imati prava znači imati i obveze*“).
257. Županijske koordinacije za ljudska prava tijekom godina provele su razne aktivnosti (primjerice, organiziranje tribine na temu „*Prava djece osoba lišenih slobode*“; obilježavanje Međunarodnog dana ljudskih prava u osnovnim i srednjim školama; održavanje radionice na temu „*Profesionalno ojačavanje škole*“; donošenje Programa ostvarivanja ljudskih prava u djelatnosti odgoja i obrazovanja u Istarskoj županiji; dvojezični tisak Opće deklaracije o ljudskim pravima (hrvatski/talijanski); organiziranje humanitarne akciju „*Djeca Zadra – Djeci Vukovara*“).
258. Na području odgoja i obrazovanja za ljudska prava prate se europski standardi (VE i EU) te RH postupno izgrađuje svoj sustav. Kao što je već izvještavano, *Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava* donesen je još 1999. i odnosi se na sve razine odgoja i obrazovanja te se može ostvarivati kroz sve predmete kao izborni predmet, kroz izvannastavne aktivnosti i projekte. No, kako bi se Program i sustavno provodio od predškolskog odgoja i preko svih razina školskog obrazovanja do obrazovanja odraslih, bilo je potrebno nastaviti s razvijanjem pretpostavki - od strukturnih, zakonskih, programskih pa do provedbenih odgojnih mjera koje ostvaruju nastavnici zajedno s učenicima i roditeljima. Trenutno se Program djelomično provodi u osnovnoj školi, dok je u srednjoj školi integriran u predmet politika i gospodarstvo. Doneseni su i brojni drugi nacionalni programi koji bi se trebali integrirati kroz odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo.
259. Novi iskorak učinjen je donošenjem *Nacionalnog okvirnog kurikuluma za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi od 2008. do 2010.*, kojim je građanski odgoj i obrazovanje utvrđen kao integrirajući, a u višim razredima osnovne škole i poseban predmet. Slijedom toga, građanski odgoj i obrazovanje postavljen je kao kroskurikularna tema u cjelokupnom odgojno-obrazovnom sustavu te predstavlja jednu od 8 ključnih kompetencija iz Europskog kompetencijskog okvira. U cilju njegove provedbe kao i integracije drugih programa na ovom području (razvoj demokracije, vladavina prava) u Agenciji za odgoj i obrazovanje se u suradnji s učiteljima županijskim voditeljima stručnih vijeća za demokratsko građanstvo te stručnjacima iz visokoškolskih i istraživačkih ustanova i nevladinih organizacija razvijaju brojni praktični moduli (kurikulum od 15 do 32 sata, kompetencije, vrednovanje postignuća učenika i samovrednovanja učenika i učitelja, itd). Do sada su razvijeni moduli na području demokracije, vladavine prava, humanih vrednota, i humanitarnog prava, mirenja u školi, volontiranja i ravnopravnosti spolova i dr.
260. Agencija za odgoj i obrazovanje izradila je 2009. dvogodišnji program stručnog usavršavanja u koji je uključen građanski odgoj i obrazovanje - obnovljeno je imenovanje 32 županijska *voditelja stručnih vijeća za demokratsko građanstvo* u školama koji se osposobljavaju da budu edukatori prema razvijenim modulima.
261. Svake godine održavaju se školske, županijske i nacionalna smotre projekata iz područja demokratskog građanstva i ljudskih prava i smotra simuliranih suđenja u suradnji školstva i pravosudnog sustava. U 2009., ostvareno 30-tak projekata iz predškolskog odgoja i obrazovanja (550 djece), 20-tak projekata u području razredne nastave (650 učenika), 20-tak projekata u višim razredima osnovne škole (600 učenika), te iz srednje škole i učeničkih domova 30-tak projekata (900 učenika). U smotri simuliranih suđenja sudjeluje godišnje oko 200 učenika. Svake godine u prosjeku u državnoj smotri sudjeluje 20-tak odgojitelja predškolskog odgoja, 120 učenika osnovnih i srednjih škola, 20 sudaca procjenitelja iz reda

uglednih javnih i znanstvenih djelatnika, 18 članova Državnog povjerenstva za provedbu Smotre. Posebno se organizira natjecanje iz područja humane vrednote i istraživanje humanitarnog prava u suradnji Agencije za odgoj i obrazovanje i Hrvatskog Crvenog križem (3 600 učenika). Sveukupno u smotrama i natjecanjima iz odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo godišnje sudjeluje oko 6.460 učenika.

262. Tijekom 2006. i 2007. proveden je Projekt „*Odgoj za razvoj*” s ciljem poticanja boljeg razumijevanja uvjeta u kojima žive djeca u drugim zemljama u svijetu - tiskano je 200.000 primjeraka publikacije „*Život kao moj – kako žive djeca širom svijeta*” (o pravima djece na djeci bliskom jeziku kroz priče o životima djece iz cijelog svijeta) koja je besplatno distribuirana osnovnim školama, vrtićima i dječjim knjižnicama.
263. Obrazovanje djece o ljudskim pravima jedno je od prioritarnih područja *Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011.*
264. U cilju detaljnijeg praćenja učinkovitosti svih nacionalnih programa, strategija i planova koji se odnose na odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo osnovan je i *Nacionalni odbor za odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo* (2010.) koji promiče odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo na svim razinama odgoja i obrazovanja i u svim oblicima (formalno, neformalno).

B. Obrazovni ciljevi u odnosu na kvalitetu obrazovanja (članak 29. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 58.h

265. *Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* (2008.) utvrđeni su ciljevi i načela odgoja i obrazovanja u školskim ustanovama, prema kojima se učenici odgajaju i obrazuju u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima i pravima djece, osposobljavaju za življenje u multikulturalnom svijetu, za poštivanje različitosti i toleranciju, te za aktivno i odgovorno sudjelovanje u demokratskom razvoju društva. Učenici moraju biti osposobljeni za cjeloživotno učenje. Temeljem ovog Zakona proširena su prava učenika koja su već prethodno naveli u odgovarajućim područjima, od kojih izdvajamo pravo na sudjelovanje u radu vijeća učenika te u izradi i provedbi kućnog reda, pravo na predlaganje poboljšanja odgojno-obrazovnog procesa i odgojno-obrazovnog rada. Prema načelima obrazovanja na razini osnovnog i srednjeg obrazovanja, odgoj i obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi temelji se na jednakosti obrazovnih prilika za sve učenike prema njihovim sposobnostima, te na visokoj kvaliteti obrazovanja i usavršavanja svih neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti: učitelja, nastavnika, stručnih suradnika, ravnatelja te ostalih radnika. Valja napomenuti kako su i u *Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi* definirane temeljne odgojno-obrazovne vrijednosti, ciljevi odgoja i obrazovanja, načela i ciljevi odgojno-obrazovnih područja, vrednovanje učeničkih postignuća te vrednovanje i samovrednovanje ostvarivanja nacionalnoga kurikuluma.

C. Odmor, igra, slobodno vrijeme i kulturne i umjetničke aktivnosti (članak 31. Konvencije)

266. Pravo djeteta na puno sudjelovanje u kulturnom i umjetničkom životu ostvaruje se i promiče na razne načine, od kojih ističemo kontinuirano poticanje i podupiranje projekata koji afirmiraju kreativne i umjetničke mogućnosti djeteta. Tako se u izvještajnom razdoblju surađivalo s udrugama, kazalištima i drugim ustanovama te ih poticalo davanjem financijskih potpora za različite programske djelatnosti – glazba, glazbeno-scenske i plesne umjetnosti, dramske, audiovizualne i likovne umjetnosti. Djeluje i velik broj dječjih i lutkarskih kazališta: 9 ustanova, 12 umjetničkih organizacija, 7 kazališta koja uz profesionalnu produkciju imaju studije za djecu i mlade ili produkcije za djecu i mlade te 3 kazališta koja

uz produkciju za odrasle, organiziraju i programe za mlade. U području likovne umjetnosti i novomedijske kulture izdvajamo godišnje održavanje Zimske likovne kolonije (ZILIK) koja tradicionalno okuplja velik broj likovnih umjetnika te djecu doma „Vladimir Nazor” Karlovac i osnovnih škola s područja Karlovačke županije i grada Karlovca. U razdoblju od tridesetak godina nastalo je oko 2.000 umjetničkih djela. ZILIK se nastavlja i tijekom cijele godine predstavljanjem umjetničkih djela u Galeriji ZILIK svakog mjeseca i brojnim radionicama kroz godinu. U području međunarodne kulturne suradnje, a u sklopu međunarodnih manifestacija, podupiru se mnogi projekti na temelju natječaja koje predlažu kulturne institucije i organizacije, a obuhvaćaju sudjelovanje djece i mladih (Hrvatski centar ASSITEJ – Udruga hrvatskih profesionalnih kazališta za djecu i mlade, pod čijem okriljem se održava i Međunarodni kazališni festival za djecu i mlade u centralnoj i jugoistočnoj Europi – EPIFEST). Isto tako, podupiru se i gostovanja lutkarskih kazališta i kazališta za djecu u nacionalnim i međunarodnim kulturnim projektima te u međunarodnim kulturnim razmjenama i natjecanjima (Hrvatska glazbena mladež, Mediteranski orkestar mladih). Iznosi odobrenih sredstava namijenjenih za financiranje spomenutih programa – tablica 2. u Prilogu 2.

267. Potiče se i promiče i razvoj audiovizualnih djelatnosti. *Hrvatski audiovizualni centar* (2007.) osnovan je u svrhu sustavnog promicanja audiovizualnog stvaralaštva. Centar provodi i Nacionalni program promicanja audiovizualnog stvaralaštva i raspodjeljuje sredstva za poticanje audiovizualnih djelatnosti (razvoj, proizvodnja, promocija, distribucija i prikazivanje audiovizualnih djela: igranih i dokumentarnih filmova, animiranih filmova i eksperimentalnih filmova) i komplementarnih djelatnosti (tablice 2.a – c u Prilogu 2.).

268. Na godišnjoj razini izdvajaju se sredstva za djelovanje organizacija civilnog društva u ovom području: podupiru se programi i projekti namijenjeni organiziranju kvalitetnog provođenja slobodnog vremena djece i mladih, djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom te projekata vezanih uz rad klubova za mlade i Regionalnih info-centara za mlade; sustavno se potiče i sufinancira izvaninstitucionalni odgoj i obrazovanje djece i mladih, ali i projekte i programe u području rekreacije, očuvanja okoliša i kulturne baštine (u izvještajnom razdoblju utrošeno 51.340.708,34 kuna); financijski se podupire obilježavanje značajnih obljetnica osnovnih i srednjih škola, izrada časopisa za potrebe osnovnih i srednjih škola, provođenje jednokratnih i dugogodišnjih programa. Isto tako, sufinanciraju se športski programi tijekom ljetnih i zimskih praznika pod nazivom „*Otvorena škola*” kojim je obuhvaćeno više od 100.000 učenika i učenica osnovnih i srednjih škola (športska natjecanja, edukativne i zabavne aktivnostima s ciljem promicanja zdravog načina života, razvijanja pozitivnih vrijednosti te prevencije svih oblika ovisnosti i devijantnog ponašanja – od 2005. do 2009. utrošeno 7.020.941,00 kuna). Hrvatski školski športski savez organizira Univerzalnu športsku školu s ciljem ravnopravnog uključivanja djece u organizirane tjelesne aktivnosti unutar škole te stvaranja navika svakodnevnog bavljenja športom (od 2007. do 2010. uključeno 14.500 učenika i utrošeno 5.445.966,00 kuna).

269. Posebna pozornost posvećuje se darovitoj djeci pa se sve oblike rada s ovom populacijom djece financijski podupire (tablica 20.w u Prilogu 2.), izdvajamo primjerice: *Višnjan – Ljetna škola znanosti* – radionica namijenjena učenicima srednjih škola s ciljem upoznavanja sudionika s temama iz znanosti te praktično iskustvo rada; *Mala glagoljska akademija „Juri Žakan” Roč* (od 1993.) – godišnje okuplja učenike 6. razreda osnovnih škola koji pokazuju interes za proučavanje glagoljice; „*Novigradsko proljeće*” (od 1997.) – škola stvaralaštva darovite djece u jezično-umjetničkom području (mentorska nastava radioničkog tipa); Projekt „*Najljepši školski vrtovi*” – održava se na godišnjoj bazi; *Govornička škola* – namijenjena je najboljim učenicima i učenicima svih srednjih škola i održava se dva puta godišnje s ciljem razvoja govorničkog umijeća; *Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga* – predavanja, seminari za profesore, studente i učenike te stručno usavršavanje nastavnika u sklopu Centra izvrsnosti; *Hrvatski dječji festival Zagreb* – predstavlja spoj glazbe, slike i riječi učeničkoga

stvaralaštva (likovnoga i literarnoga), i stvaralaštva za djecu (autora dječjih pjesama koje se izvode u glazbenom dijelu Festivala) i okuplja više od tisuću djece; *Olimpijade*: matematička, informatička, kemijska, fizička, astronomska, šumarska, biološka i nadareni, ljetne škole: biolozi, fizičari; *ACSL (American Computer Science League)* – natjecanja Američke kompjutorske znanstvene lige. Na natjecanju sudjeluju srednjoškolski timovi iz Amerike, Kanade i Europe (RH predstavljaju učenici Prve gimnazije iz Varaždina).

270. Već više od 50 godina (od 1958.), organizira se i održava *Međunarodni dječji festival Šibenik* kao u svijetu jedinstvena i afirmirana hrvatska kulturna manifestacija. Temeljno kulturološko i pedagoško opravdanje Festivala je unaprjeđivanje estetskog odgoja djece i mladeži i razvijanje svih umjetničkih oblika dječje kreativnosti. Zahvaljujući toj stvaralačkoj dimenziji, uz onu prikazivačku, Festival inicira i potiče mnoge ideje u različitim oblicima umjetnosti za djecu i dječjeg stvaralaštva: dramskom, lutkarskom, glazbeno-scenskom, filmskom, literarnom i likovnom. Navedeno se ostvaruje njegujući tri osnovna sadržaja: održavanje godišnje smotre odabranih ansambala iz Hrvatske i inozemstva (stvaralaštvo za djecu), radionički program kao oblik neposrednog uključivanja djece u stvaralački čin (dječje stvaralaštvo i edukativni trening) i organiziranje simpozija na temu umjetničke kreativnosti i estetskog odgoja djece (stručno-znanstveni aspekt). Kroz 15 festivalskih dana realizira se oko 360 različitih programa, iz oko 20-tak država, s ukupno oko 1.400 sudionika – izvođača, te oko 800 djece sudionika u radioničkom segmentu programa. Festival se održava uz potporu tijela državne i lokalne uprave te ostalih važnih dionika u društvu. Iznos financijske potpore, koji je u razdoblju od 2004. do 2010. iznosio ukupno na nacionalnoj i lokalnoj razini 9.320.000,00 kuna, svake godine se povećava, kao i broj posjetitelja te ponuđenih programa. *Projekt Autobus „Čudesna šuma”* (od 2005.) osmišljen je s ciljem pružanja novih sadržaja za kvalitetno provođenje slobodnog vremena djece iz ruralnih područja i područja od posebne državne skrbi te područja s velikim brojem djece. Kroz sadržaje koje projekt nudi djeci predškolske i školske dobi (od 3 do 14 godina) omogućava se razvoj stvaralačkih sposobnosti te razvoj vlastitih sposobnosti djeteta, kao i ostvarivanje prava na slobodno vrijeme, igru i razonodu. Projektom se nastoji poticati jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na ustrojavanje programa predškolskog odgoja te na osmišljavanje sadržaja za kvalitetno provođenje slobodnog vremena učenika u osnovnim školama. Kroz sadržaje projekta *Autobus „Čudesna šuma”*, pod vodstvom stručnih osoba (od 2010. obiteljskog centra) djeca u opuštenom ozračju, kroz igru i radionice (kreativne, glazbene, likovne, literarne i informatičke), razvijaju svoje socijalne vještine. Prostor u autobusu je prilagođen djeci i opremljen raznovrsnim materijalima primjerenim svim dobnim skupinama, informatičkom opremom kojom se djeca, kroz igru, uče koristiti, raznim didaktičkim igračkama te društvenim igrama. Učiteljima i odgojiteljima pružena je mogućnost ocjenjivanja kvalitete programa i njegovog pozitivnog utjecaja na djecu, kao i izražavanja zadovoljstva programom. Niz godina odgojitelji/učitelji/ravnatelji škola, vrtića i predstavnici jedinica lokalne samouprave ocjenjuju projekt vrlo dobrim te smatraju da program pozitivno utječe na socijalizaciju djece. Projekt se do 2010. provodio u 17 županija te Gradu Zagrebu, a u njegovoj provedbi sudjelovalo je preko 40.000 djece u preko 500 mjesta. Isto tako, *Savez Društava „Naša Djeca”* već godinama organizira: Dječji tjedan, Dan igara, Dan obitelji, Dane dječje radosti u prosincu, Smotru dječjeg stvaralaštva, Poruke djece odraslima, Posjete djece gradonačelniku, Zimske radosti, Paradu maski, Pozdrav proljeću, Prijatelj prijatelju, Crtanje na pločniku, Romobilijada, Veselu subotu, Radionicu igračaka, Danas je naš gost, Minute razonode itd. Navedene aktivnosti provodi oko 4.000 članova – volontera, u trenutno 102 osnovna „Društva Naša djeca” u 102 grada i općine, a broj se postepeno povećava.
271. U ustanovama socijalne skrbi vodi se računa o izražavanju djece, pa stoga domovi djeci, osim zadovoljenja osnovnih životnih potreba djece, pružaju mogućnost organiziranog korištenja slobodnog vremena kroz razne oblike slobodnih aktivnosti (računalne radionice,

športske aktivnosti, dramske i likovne radionice i dr.) organiziranih u samoj ustanovi, kao i izvan nje. Za djecu se organiziraju ljetovanja, zimovanja, športske i dramske aktivnosti, likovni susreti i druženja, odlasci na izlete, koncerte, utakmice i dr.

VIII. POSEBNE MJERE ZAŠTITE

A. Djeca u hitnim situacijama

1. Djeca bez pratnje / izbjeglice (članak 22. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 59., 60., 61., 62. i 63.

272. *Protokol o postupanju prema djeci odvojenoj od roditelja – stranim državljanima* (2009.) donesen je u cilju pravodobne i učinkovite zaštite njihovih prava i interesa do povratka u zemlju podrijetla. Protokol obvezuje nadležna tijela na suradnju u prikupljanju podataka o identitetu djeteta, načinu i razlozima dolaska u RH, konačnoj destinaciji te drugim relevantnim podacima kako bi utvrdilo je li dijete žrtva kažnjive radnje te mu se pružila odgovarajuća pomoć i zaštita. Takvom djetetu imenuje se poseban skrbnik.
273. U okviru projekta PHARE 2005, PPF „*Potpora MUP-u u pripremi projektne/natječajne dokumentacije za tranzitne centre za prihvat stranaca*“, koji je proveden tijekom 2008. i 2009., izrađena je studija izvedivosti za izgradnju jedinice (objekta) za smještaj djece u Prihvatnom centru za strance u Ježevu. Rok za izgradnju ovog objekta je 2012.
274. Tablični prikazi vezani uz postupanje policije prema maloljetnim strancima zbog nezakonitog prelaska državne granice u vremenskom razdoblju od 1. siječnja 2004. do 31. prosinca 2009., nalaze se u tablici 12. b – g.
275. Zbornik Ureda pravobraniteljice za djecu „*Djeca bez pratnje*“ (2008.) sadrži upitnik „*Dijete odvojeno od roditelja*“ koji omogućuje sustavnije praćenje ove pojave.

Azilanti/tražitelji azila

276. *Zakon o azilu* iz 2007. propisuje da maloljetnici, uz neke druge grupe osoba, pripadaju ranjivoj skupini tražitelja azila, azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom, što znači da imaju veći opseg prava nego ostale kategorije osoba te se prilikom ostvarivanja zakonski propisanih prava vodi računa o individualnim potrebama svakog maloljetnika.
277. Maloljetniku bez pratnje koji traži azil, te maloljetniku bez pratnje kojem se odobri zaštita, tijelo nadležno za poslove socijalne skrbi imenuje skrbnika. Poduzimaju se mjere u cilju pronalaženje njegovih roditelja. Zahtjev za azil maloljetnika bez pratnje rješava se u najkraćem mogućem roku.
278. Maloljetni tražitelji azila imaju pravo na osnovno i srednje školovanje pod istim uvjetima kao i hrvatski državljani, a ono će mu se omogućiti u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva za azil, odnosno u roku od godine dana ako je na temelju procjene stručnog tima škole u svakom individualnom slučaju utvrđeno da tražitelj azila ne poznaje hrvatski jezik dovoljno za pristup redovnoj nastavi. Azilant i stranac pod supsidijarnom zaštitom imaju pravo na osnovno, srednje i visoko školovanje pod istim uvjetima kao i hrvatski državljani. Tražitelj azila ima pravo na zdravstvenu zaštitu, koja obuhvaća hitnu medicinsku pomoć i prijeko potrebno liječenje bolesti, dok će se žrtvama mučenja, silovanja ili drugih teških oblika nasilja, kao i onima sa specifičnim potrebama pružiti i sav nužan tretman vezan uz specifično stanje. Svi azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom imaju pravo na zdravstvenu zaštitu u istom opsegu kao i hrvatski državljani.
279. Maloljetni tražitelji azila smješteni su zajedno s roditeljima ili, u slučaju maloljetnika bez pratnje, u prostorije Prihvatilišta za tražitelje azila, primjerene maloljetnim osobama. *Pravilnikom o smještaju* je propisano da će se prilikom smještaja maloljetnih tražitelja azila

u pratnji roditelja ili zakonskog zastupnika voditi briga o održanju jedinstva obitelji (maloljetniku, maloljetniku bez pratnje, djetetu ili mlađem punoljetniku s poremećajem u ponašanju, ukoliko je to potrebno zbog specifičnih potreba, smještaj se može osigurati u odgovarajućem domu socijalne skrbi ili u udomiteljskoj obitelji). Prihvatilište za tražitelje azila nalazi se u Kutini, otvorenog je tipa i u njemu su osigurani visoki smještajni standardi (svaka soba ima sanitarni čvor; na raspolaganju su športska dvorana, teretana, dječja igraonica koju vode socijalni radnici, TV sala, prostorija za vjerske obrede, kreativna radionica, nogometno i košarkaško igralište, prostor za rad nevladinih udruga, praonica rublja i glačalonica; u ambulanti puno radno vrijeme provodi medicinska sestra, dok liječnik radi četiri sata dnevno i dolazi po potrebi, kao i Hitna pomoć; tijekom pripreme obroka – dnevno 3 – uvažavaju se vjerski i kulturološki običaji tražitelja azila). Program socijalne skrbi se prilagođava strukturi tražitelja azila smještenih u Prihvatilištu (u prizemlju su smješteni muški tražitelji azila – samci, dok je na katu smještaj za ranjive skupine i obitelji).

280. Za maloljetnu osobu u pratnji zahtjev za azil podnosi jedan od roditelja, a osnovanost zahtjeva ocjenjivat će se na temelju izjava i dokaza koje predoče roditelji. Maloljetnik stariji od 16 godina, koji je u pratnji roditelja, zahtjev za azil može podnijeti i samostalno. Zakonom je propisano da djelo, koje se smatra proganjanjem, može biti i djelo koje je po svojoj naravi specifično vezano uz spol ili djecu. Prilikom odlučivanja o odobrenju zaštite mora se uzeti u obzir je li djelo počinjeno prema djetetu, obzirom da se određena djela, ako su počinjena prema odrasloj osobi, neće smatrati djelima proganjanja, dok bi u slučaju kada je isto djelo počinjeno prema djetetu, ono predstavljalo djelo proganjanja. Pod određenim uvjetima odluka povodom zahtjeva za azil može se donijeti u ubrzanom postupku. Međutim, u slučaju kada je zahtjev za azil podnio maloljetnik bez pratnje, ne primjenjuju se odredbe o ubrzanom postupku, osim ako se može donijeti pozitivna odluka na temelju dostupnih dokaza. Prilikom saslušanja maloljetnika vodi se računa o njegovom psihičkom razvoju, a način vođenja saslušanja i jezik prilagođeni su dobi maloljetnika.
281. Statistički podatci o tražiteljima azila i azilantima odnose se na podatke od 1. srpnja 2004. (stupio na snagu prvi Zakon o azilu) do 1. siječnja 2010. (tablica 12. i 12.a).

Supsidijarna zaštita maloljetnih osoba/zaštita ostalih kategorija stranaca

282. *Zakonom o azilu* iz 2007. propisana je supsidijarna zaštita koja je, izmjenama iz 2010., dodatno usklađena sa zakonodavstvom EU. Supsidijarna zaštita, kako za punoljetne, tako i za maloljetne osobe, pruža se ukoliko postoje opravdani razlozi koji ukazuju da će se stranac, ako se vrati u zemlju podrijetla, suočiti sa stvarnim rizikom trpljenja ozbiljne nepravde i koji nije u mogućnosti ili se zbog takvog rizika ne želi staviti pod zaštitu te zemlje. Pod ozbiljnom nepravdom se podrazumijeva prijetnja smrtnom kaznom ili smaknućem, mučenje, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje te ozbiljna i individualna prijetnja životu zbog općeg nasilja u situacijama međunarodnog ili unutarnjeg oružanog sukoba.
283. *Zakonom o strancima* propisana je mogućnost odobrenja privremenog boravka iz humanitarnih razloga za, među ostalim, slučaj ako je stranac kao žrtva trgovanja ljudima prihvatio program pomoći i zaštite, te ako se radi o maloljetniku koji je napušten ili je žrtva organiziranog kriminala ili je iz drugih razloga ostao bez roditeljske zaštite, skrbništva ili bez pratnje. Stranac kojem se odobrava privremeni boravak iz humanitarnih razloga ne mora ispunjavati opće uvjete za odobrenje privremenog boravka (sredstva za uzdržavanje, osigurano stanovanje, zdravstveno osiguranje), ali ne smije predstavljati opasnost za javni poredak, nacionalnu sigurnost i javno zdravlje.
284. Stranac identificiran kao žrtva ima pravo u roku od 60 dana odlučiti o svom sudjelovanju u programu pomoći i zaštite, a skrbnik maloljetnika koji je identificiran kao žrtva ima pravo, uz suglasnost centa za socijalnu skrb, u roku od 90 dana, odlučiti o svom sudjelovanju u programu pomoći i zaštite, vodeći računa o najboljem interesu maloljetnika te uvažavajući

mišljenje maloljetnika. Zakonom o strancima, sva tijela uključena u program pomoći i zaštite žrtve – maloljetnika dužna su voditi računa o najboljem interesu maloljetnika. Nadležno tijelo za socijalnu skrb imenovat će skrbnika žrtvi –maloljetniku. Žrtva trgovanja ljudima, kojoj je odobren privremeni boravak, ima pravo na siguran smještaj, zdravstvenu zaštitu, novčanu pomoć, obrazovanje i rad.

285. Odredbama Zakona o strancima propisano je da se maloljetnog stranca može smjestiti u Prihvatni centar za strance zajedno s roditeljem ili drugim zakonskim zastupnikom, osim ako se procijeni da je za njega povoljniji drugačiji smještaj. Stroži policijski nadzor, kao posebna mjera ograničenja unutar Centra, može se odrediti i maloljetniku, ali samo zajedno s roditeljem ili zakonskim zastupnikom. Ako postoji ozbiljna sumnja o maloljetnosti stranca, kojeg treba smjestiti u Centar, može se provesti ispitivanje starosti osobe.

286. *Protokol o postupanju pri dragovoljnom povratku žrtava trgovanja ljudima* (2009.) posebno razrađuje postupanje prema žrtvama trgovanja ljudima ukoliko je žrtva dijete. Maloljetnici koji su žrtve trgovanja ljudima neće biti vraćeni ni u jednu državu ako nakon procjene opasnosti i sigurnosti postoji indicija da takav povratak ne bi bio u najboljem interesu maloljetnika.

287. Zakonom o strancima zabranjeno je prisilno udaljiti maloljetnog stranca ako je to u suprotnosti s Konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, Europskom konvencijom o sprječavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja i Konvencijom o pravima djece.

288. *Zakonom o azilu* propisano je da je izbjeglica *stranac koji se ne nalazi u zemlji svog državljanstva* te se zbog osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja, ne može ili ne želi staviti pod zaštitu te zemlje, odnosno osoba bez državljanstva koja se nalazi izvan zemlje uobičajenog boravišta, a koja se ne može ili se zbog osnovanog straha ne želi vratiti u tu zemlju.⁴

Prognanici, izbjeglice i povratnici

289. *Zakonom o statusu prognanika i izbjeglica* iz 1993. (mijenjan 1995. i 1999.) definiran je pojam prognanika, izbjeglica i povratnika (broj djece prognanika, izbjeglica i povratnika za izvještajno razdoblje – tablica 21. u Prilogu 2.). Sukladno Zakonu, školskoj djeci sa statusom prognanika osiguravaju se besplatne školske knjige i pribor, besplatan prijevoz do škole (i za studente), prehrana te odgovarajući bonitet pri smještaju u učeničke i studentske domove. Onoj djeci koja se školuju izvan mjesta u kojem su zbrinuti s članovima obitelji, u cijelosti su podmireni troškovi smještaja u učeničkim ili studentskim domovima, prijevoz do škole te školske knjige. Za ostvarenje navedenih troškova podnosio se zahtjev. Temeljem *Zakona o područjima posebne državne skrbi* (2008.), u naredne dvije školske godine bili su podmirivani troškovi prijevoza učenicima viših razreda srednje škole s prebivalištem na područjima posebne državne skrbi (tablica 21.a u Prilogu 2.). Za više informacija vidi poglavlje *Životni standard*. S obzirom na utjecaj koji su na ostvarivanje prava djeteta u RH imale ratne okolnosti, daje se kraći pregled dinamike reguliranja pitanja povratka. *Zakonom o privremenoj preuzimanju i upravljanju određenom imovinom* iz 1995. (izmjene 1996. i

⁴ Istim Zakonom je propisano da je azilant izbjeglica koja ispunjava uvjete propisane člankom 4. navedenog Zakona. Definicija izbjeglice, odnosno azilanta je u potpunosti usklađena s definicijom izbjeglice iz članka 1A Konvencije o statusu izbjeglica (1951.), dok *Zakon o statusu prognanika i izbjeglica* propisuje da se status prognanika i izbjeglice priznaje osobi koja je s ratom ugroženog područja na teritoriju RH, samostalno ili organizirano putem općinskog štaba civilne zaštite, Hrvatskog Crvenog križa, centra za socijalni rad i dr., a na osnovi procjene organa Ministarstva unutarnjih poslova ili nadležnog zapovjedništva Hrvatske vojske, napustila mjesto prebivališta da bi izbjegla neposrednu opasnost za život pred agresijom i drugim oružanim akcijama. *Izbjeglice priznate sukladno Zakonu o statusu prognanika i izbjeglica, nemaju status priznat sukladno Zakonu o azilu ili prijašnjem Zakonu o kretanju i boravku stranaca, odnosno ne smatraju se izbjeglicama u smislu Konvencije o statusu izbjeglica iz 1951.*

1997. te važio do 1998.), donesenim nastavno na ratne okolnosti bila su uređena navedena pitanja, te je imovina osoba koje se napustile RH u ljeto 1995. privremeno dodijeljena drugim osobama, uglavnom izbjeglicama i povratnicima, u svrhu osiguranja njihovog smještaja (procjene: 16.000 do 20.000 objekata). Prestankom važenja ovog Zakona, na ovu problematiku počinje se primjenjivati *Program povratka i zbrinjavanja prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba*, odnosno posebni sporazumi te paralelno započinje organizirani povratak izbjeglica iz Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore, kao i proces povrata imovine te rješavanje trajnog stambenog zbrinjavanja. Kasnijim *izmjenama Zakona o područjima posebne državne skrbi* (iz 2000.) omogućen je povrat imovine vlasnicima u posjed u roku od 6 mjeseci od dana podnošenja zahtjeva.

290. U 2001. započinje cjelovita reforma povrata imovine. Donosi se *Akcijski plan za provedbu povrata imovine*. Isto tako, *izmjenama Zakona o područjima posebne državne skrbi* iz 2000. Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva preuzima upravljanje cjelokupnim procesom povrata imovine – preuzima sve predmete od ukinutih Stambenih komisija te naknađuje pretrpljenu štetu u slučaju da je do nje došlo. Poduzeti su veliki naponi na uklanjanju poteškoća te dovršetka povrata imovine te je danas preostalo još 19 predmeta povrata imovine vlasnicima te su isti proslijeđeni državnim odvjetništvima u svrhu pokretanja tužbi radi iseljenja.

2. Djeca u oružanim sukobima, uključujući tjelesni i psihički oporavak i socijalnu integraciju (članak 29. i 38. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 64. i 65: (a, b, c, d, e)

291. Sukladno Zakonu o obrani donesena je *Odluka o nepozivanju novaka na obvezu služenja vojnog roka* prema kojoj se od 1. siječnja 2008. novaci ne pozivaju na obvezu služenja vojnog roka. Uveden je institut dragovoljnog služenja vojnog roka. Prema izmjenama Zakona o obrani iz 2007., novaci koji se ne prijave za dragovoljno služenje vojnog roka ne podliježu svim obvezama propisanim Zakonom o obrani, već samo obvezi uvođenja u vojnu evidenciju u odsjecima za poslove obrane. Nakon donošenja Odluke o nepozivanju novaka na služenje vojnog roka, u skladu s izmjenama Zakona o obrani, ne primjenjuju se ni odredbe Zakona o civilnoj službi. Pitanje vojne obveze uređeno je tako da osoba mlađa od 18 godina ne podliježe vojnoj obvezi i ne može ući u sastav Oružanih snaga, a time ni sudjelovati u oružanim sukobima.

292. *Izmjenama Kaznenog zakona* iz 2004. zabranjeno je da se djeca mlađa od 18 godina novače u nacionalne oružane snage ili se koriste u aktivnom sudjelovanju u neprijateljstvima. Osnovana je Radna skupina za izradu Nacrta prijedloga novog Kaznenog zakona pri čemu će se voditi računa i o preporuci Odbora broj 6. i 7. na Inicijalno izvješće o provedbi Fakultativnog protokola uz Konvenciju glede uključivanja djece u oružane sukobe, a u cilju usklađivanja hrvatskog zakonodavstva u području zaštite prava djeteta s dokumentima UN-a.

293. Obzirom da je agresija na RH uz mnogostruka materijalna razaranja, dovela do niza teško mjerljivih posljedica kod branitelja, članova njihovih obitelji te ostalih građana, poput narušavanja zdravlja, emocionalne patnje, gubitka bliske osobe i dr., razvijen je i trajno se unaprjeđuje sustav primjerene skrbi za sudionike i stradalnike Domovinskog rata. U tom smislu osigurana je i zaštita žrtvama i sudionicima rata, koja je uređena *Zakonom o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata*. Tim Zakonom uređena su i prava djece koja su ranjena, čiji je organizam oštećen zbog bolesti ili koja su ostala bez jednog ili oba roditelja u Domovinskom ratu. Sukladno navedenom Zakonu djeca ostvaruju prava: na osnovi oštećenja organizma (osobna invalidnina, dodatak za njegu i pomoć druge osobe, ortopedski dodatak), na osnovi gubitka člana obitelji (obiteljska invalidnina) te na osnovi njihovih materijalnih i drugih potreba (opskrbnina, dodatak za pripomoć u kući, posebni dodatak, pravo na besplatne

udžbenike, prednost pri upisu u obrazovne ustanove, stipendije, prednost pri smještaju u učeničke odnosno studentske domove, prednost pri zapošljavanju). Po navedenom Zakonu svake godine ostvaruje prava prosječno 3.000 korisnika civilnih žrtava iz Domovinskog rata, odnosno oko 350 djece (djeca do 18 godina života odnosno do kraja redovnog školovanja). Izrađen je privremeni popis poginule djece uslijed ratnih razaranja u Domovinskom ratu u kojem se nalaze podatci o 323 poginule djece i to: podatci o imenu i prezimenu djeteta, imenu jednog od roditelja, danu, mjesecu i godini rođenja djeteta, mjestu njegova prebivališta, županiji, danu, mjesecu i godini stradavanja te načinu njegova stradavanja. Za 23 djece/osoba nije utvrđen identitet i način stradavanja. Popis je privremen iz razloga što ima još stradale djece/osoba čiji su podatci nepotpuni, pa se do sada nisu mogli identificirati. U Domovinskom ratu ranjeno je 1.267 djece, 5.053 djece je ostalo bez jednog roditelja, 111 bez oba roditelja, a 365 djece se smatra nestalim. Za razdoblje od 2004. do 2010. pravo na besplatne udžbenike odnosno pravo na isplatu naknada za kupnju udžbenika ostvarilo je godišnje prosječno 220 djece, ukupno oko 1.540 djece za što je utrošeno 1.745.000,00 kuna, a na druga prava za godišnje prosječno 300 korisnika (osobna invalidnina, opskrbina i dr.) utrošeno je prosječno godišnje 450.000,00 kuna, ukupno oko 3.150.000,00 kuna. Pravo na besplatne udžbenike (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata) imaju djeca osoba poginulih, umrlih ili nestalih, djeca mirnodopskih, vojnih i civilnih invalida rata, djeca civilni invalidi rata, pod okolnostima navedenim u spomenutom Zakonu, za potrebe redovnog školovanja u osnovnim i srednjim školama ako im redovni mjesečni prihod po članu kućanstva ne prelazi dvostruku svotu utvrđenog novčanog prihoda (997,80 kuna). 25 djece osoba poginulih, umrlih ili nestalih pod okolnostima navedenim u spomenutom Zakonu, koji nisu korisnici opskrbinine i kojima redovni mjesečni prihod po članu kućanstva ne prelazi dvostruku svotu utvrđenog novčanog prihoda (997,80 kuna) primaju poseban dodatak u visini od 332,00 kuna mjesečno za vrijeme školovanja u osnovnim i srednjim školama, pa je za izvještajno razdoblje isplaćeno oko 690.000,00 kuna. Navedena djeca imaju prednost pri smještaju u učeničke odnosno studentske domove, kao i pravo na stipendije tijekom redovnog studiranja na visokim učilištima. Djeca osoba poginulih, umrlih ili nestalih, djeca civilni invalidi rata, izravno se upisuju u srednje škole i visoka učilišta, pod uvjetom da prijeđu razredbeni prag, odnosno da zadovolje na ispitu sposobnosti i darovitosti u srednjim školama u kojima se provodi prijemni ispit, a ta djeca imaju prednost pri zapošljavanju pod jednakim uvjetima u tijelima državne uprave, sudbene vlasti i drugih državnih tijela, tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave, te u pravnim osobama u vlasništvu ili pretežitom vlasništvu RH. U obliku jednokratne novčane pomoći isplaćeno je po 4.400,00 kuna za 124 djece – invalida rata koji su ostvarili prava po Zakonu o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata, što ukupno iznosi 545.600,00 kuna. Zajednica udruga hrvatskih civilnih stradalnika iz Domovinskog rata Hrvatske svake godine organizira višednevno druženje djece stradale u ratu kroz razne radionice i sportske aktivnosti.

294. Sukladno *Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji* (važi od 2005.), nastavljeno je pružanje stručne i pravne pomoći hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, sada i putem područnih jedinica osnovanih u županijama i Gradu Zagrebu da bi na taj način sadašnji i budući korisnici brže i lakše došli do informacija o načinu ostvarivanja pojedinih prava. Provedbenim aktima, donesenim na osnovu Zakona, potvrđena su ranije propisana prava te pridodana i neka nova za korisnike – djecu smrtno stradalih, djecu nestalih ili zatočenih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, djecu hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata te djecu dragovoljaca iz Domovinskog rata, kojima se poboljšava njihov materijalni položaj i stvaraju povoljniji uvjeti školovanja. Djeci smrtno stradalih, te djeci nestalih ili zatočenih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, po osnovi gubitka člana obitelji je omogućeno ostvarivanje trajnih prava (obiteljska invalidnina, nadoknada u visini

obiteljske invalidnine, obiteljska mirovina, nadoknada u visini obiteljske mirovine, za vrijeme redovnog školovanja te do 12 mjeseci nakon školovanja, odnosno do dana zapošljavanja u tom roku) i jednokratnih prava (pravo na besplatne udžbenike, pravo na stipendiju, pravo na stambeno zbrinjavanje, pravo na zdravstvenu zaštitu). Određena prava tijekom školovanja (pravo na besplatne udžbenike, pravo na stipendiju) propisana su i za djecu hrvatskih ratnih vojnih invalida (HRVI) i djecu dragovoljaca iz Domovinskog rata.

295. Vodi se evidencija korisnika prava iz navedenog Zakona (posljednji podatci –7.288 djece smrtno stradalih i zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja), ali su one nepotpune budući da sva djeca HRVI nisu korisnici prava tog Zakona. Posebno se prate podatci (1991. – 2010.) o djeci smrtno stradalih i zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata bez oba roditelja (184 djece), ili onima kojima je do punoljetnosti bio imenovan skrbnik iz razloga što je jedan od roditelja poginuo, umro, zatočen ili nestali hrvatski branitelj, a drugome je oduzeta poslovna sposobnost, zanemario je odgoj i brigu o djetetu ili je nepoznatog boravišta (63 djece). U 2010. ukupno je 100 djece bez oba roditelja koji ostvaruju trajna prava iz Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, te 24 djece bez roditeljske skrbi. Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji propisano je pravo na besplatne udžbenike za djecu smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata te djecu hrvatskih ratnih vojnih invalida (HRVI) iz Domovinskog rata za potrebe redovitog ili izvanrednog školovanja u osnovnim i srednjim školama, te na visokim učilištima, pod uvjetom da to pravo ne mogu ostvariti po drugim propisima i ako im redoviti prihodi mjesečno po članu kućanstva ne prelaze iznos od 60% proračunske osnovice u RH. *Pravilnikom o dodjeli besplatnih udžbenika* iz 2005. (izmjene 2010.), utvrđeni su uvjeti i mjerila za ostvarivanje prava na besplatne udžbenike. Od 2004. do kraja 2009. pravo na besplatne udžbenike temeljem ovog Zakona ostvarilo je 71.776 djece u ukupnom iznosu od 72.930.911,34 kuna (tablica 22. u Prilogu 2.). Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji utvrđena je prednost pri upisu u obrazovne ustanove djece smrtno stradalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, djece zatočenoga ili nestaloga hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, HRVI iz Domovinskog rata i djece HRVI iz Domovinskog rata, hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, dragovoljca i djece dragovoljaca iz Domovinskog rata, pod uvjetom da prijeđu bodovni, odnosno razredbeni prag. Temeljem navedenog prava izravni upis na visoka učilišta ostvarilo je u akademskoj godini 2005./2006. i 2006./2007. ukupno 11.936 studenata. Ustavni sud je 2007. ukinuo navedenu odredbu Zakona te se stoga svake školske godine pri donošenju *Odluke o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole* propisuju i posebnosti za upis djece hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Sukladno navedenom, pravo izravnog upisa u srednje škole, pod uvjetom da prijeđu bodovni prag koji je škola objavila u natječaju za upis, te zadovolje na ispitu sposobnosti i darovitosti u školama u kojima je to uvjet za upis, imaju djeca smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i djeca 100%-tnih hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata prve skupine. Kandidati među kojima su i djeca hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, a koji žive u uvjetima koji su mogli utjecati na uspjeh u osnovnoj školi, mogu se izravno upisati ukoliko ostvare do 10% manje bodova od broja bodova najniže rangiranog kandidata na ljestvici poretka kandidata koji su ostvarili pravo upisa u određeni program obrazovanja. Potpisan je i *Sporazum o poticajnim mjerama za upis u ustanove visokog obrazovanja* (2007.) za kandidate koji su zbog težine posljedica rata dovedeni u neravnopravni položaj s ostalim kandidatima u pogledu pristupa visokom obrazovanju (djeca smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja i djeca 100% HRVI prve skupine). Temeljem Sporazuma, u akademskoj godini 2007./2008. i 2008./2009. upisano je 9.062 studenta. Na državnoj razini osiguravaju se sredstva i snose troškovi u visini do 2.000,00 kuna za pripreme za polaganje

razredbenog ispita za svakog zainteresiranog kandidata iz kategorije osoba navedenih u ukinutoj odredbi Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji u ustanovi po njihovom izboru (djeca poginulih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja bez obzira na prihode obitelji, a svi ostali uz primjenu imovinskog cenzusa). Pravo na povrat troškova pripremnih tečajeva u razdoblju od 2007. do 2010. ostvarilo je 526 maturanata u ukupnom iznosu od 930.196,22 kuna (tablica 22.a u Prilogu 2.). U svrhu ostvarenja prava na stipendiju tijekom redovitog srednjoškolskog obrazovanja, redovitog sveučilišnog i stručnog studija i prava na naknadu dijela troškova školarine poslijediplomskih studija na visokim učilištima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, djece smrtno stradalih hrvatskih branitelja, djece zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, HRVI iz Domovinskog rata i djece HRVI iz Domovinskog rata, dragovoljaca i djece dragovoljaca iz Domovinskog rata, 2006. je osnovan *Fond za stipendiranje hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i djece hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata*. Mjesečni iznos stipendije za učenike srednjih škola iznosi 400,00 kuna, za studente 1.000,00 kuna, a participacija dijela troškova poslijediplomskih studija iznosi 7.000,00 kuna. Od školske godine 2006./2007. (raspisan prvi natječaj) do 2009./2010. iz Fonda za stipendiranje hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i djece hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata dodijeljeno je 30.504 stipendija (tablica 22b. u Prilogu 2.).

296. U suradnji s Gradom Zagrebom i Udrugom dragovoljaca i veterana Domovinskog rata (2004. – 2008.) provodio se program ljetovanja djece hrvatskih branitelja slabijeg imovinskog statusa tijekom ljetnih školskih praznika koje je bilo organizirano za djecu osnovnoškolskog uzrasta (7 – 15 godina). (tablica 22.c u Prilogu 2.)

297. U izvještajnom razdoblju nastavilo se s aktivnim provođenjem *Nacionalnog programa psihosocijalne i zdravstvene pomoći sudionicima i stradalnicima iz Domovinskog rata iz 2005.* Na operativnoj razini temeljni cilj programa je osigurati kontinuiranu psihosocijalnu i zdravstvenu pomoć kao dio integralne skrbi za sudionike i stradalnike rata na području cijele države, svim članovima njihovih obitelji te ostalim stanovnicima kojima je ona potrebna u obliku i intenzitetu primjerenom potrebama. Različiti oblici psihosocijalne pomoći i potpore najvećim dijelom su se organizirali u životnoj sredini korisnika uz posjete mobilnih stručnih timova u domu i obitelji korisnika. Program se provodi na cijelom području RH, u 21 regionalnom *Centru za psihosocijalnu pomoć*. S obzirom na mogući prijenos traumatskih posljedica s roditelja na djecu, honorarni suradnici i stalno zaposleni stručni suradnici pružaju organiziranu psihosocijalnu potporu djeci onih hrvatskih branitelja čiji su roditelji smrtno stradali ili su proživjeli teška ratna traumatska iskustva s dugotrajnim posljedicama po njihovo zdravlje i/ili svakodnevno funkcioniranje, pa uz savjetodavnu pravnu, socijalnu, psihološku pomoć, informiranje o školovanju hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji, organiziraju i rad s djecom hrvatskih branitelja i djecom civilnih žrtava rata u igraonicama za djecu, kreativnim radionicama, te pružaju savjetodavnu potporu tijekom školovanja i odabira zanimanja, kao i potporu pri zapošljavanju. U Centrima za psihosocijalnu pomoć organizirane su od 2004. do 2009. ukupno 3.752 dječje radionice, a u kojima je sudjelovalo 10.684 djece (tablica 22.d u Prilogu 2.). Od 2009. dječje radionice postupno prestaju biti organizirane u navedenim Centrima i organiziraju se u sklopu obiteljskih centara.

298. Vodeći se rezultatima svjetskih istraživanja koja govore u prilog činjenici kako branitelji i članovi njihovih obitelji češće od ostatka populacije oboljevaju od raznih psihičkih i somatskih oboljenja, 2007. je usvojen *Program za poboljšanje kvalitete življenja u obiteljima smrtno stradalih hrvatskih branitelja, hrvatskih ratnih vojnih invalida i hrvatskih branitelja oboljelih od PTSP-a za četverogodišnje razdoblje od 2008. do 2011.* koji se sastoji od organiziranih sistematskih pregleda za četiri ciljne skupine: supruge i djecu poginulih hrvatskih branitelja, supruge najtežih HRVI (100% I. i II. skupine) i supruge branitelja oboljelih od PTSP-a i analize dobivenih rezultata istraživanja s ciljem prevencije i

- poboljšanja kvalitete zdravlja i življenja. Programom se nastoje prikupiti podatci o najčešćim oboljenjima (psihičkim i tjelesnim) onih ciljnih skupina koje su tijekom Domovinskog rata i nakon njega bile izložene stresnim iskustvima te istražiti odstupanja u obolijevanju i smrtnosti između samih ciljnih skupina uključenih u Program te odstupanje u odnosu na ostatak populacije. Provedbom programa tijekom 2008. i 2009. pregledano je ukupno 4.205 osoba (2008. – 3.040 osoba i 2009. – 1.165 osoba), od toga 871 dijete smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih branitelja iz Domovinskog rata (2008. – 588, a 2009. – 283 djece).
299. U odobrenim i sufinanciranim programima nalaze se i programi i projekti udruga iz Domovinskog rata usmjereni djeci – druženja, športska natjecanja, tribine, likovne radionice, održavanje predavanja o Domovinskom ratu u školama, rehabilitacijsko jačanje i dr. koji se provode u kontinuitetu više godina ili jednokratno. Za organizaciju *tribina o djeci u minskom okruženju* udrugama je isplaćeno od 2004. ukupno 419.000,00 kuna. Isto tako, za provedbu tradicionalnog „*Sjećanja na poginulu djecu*” (sadašnji naziv događanja – *Sjećanje na poginulu djecu u Domovinskom ratu Mali križ – Velika žrtva*) od 2004. isplaćena su sredstva u iznosu 350.000,00 kuna. Podržavaju se i programi Udruge maloljetnih dragovoljaca iz Domovinskog rata, posebno tribine, okrugli stolovi i športska natjecanja te susreti najmlađih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, kao i programi Udruge djece poginulih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Od 2004. do srpnja 2010. odobrena je financijska potpora za ukupno 80 programa udruga iz Domovinskog rata namijenjenih djeci hrvatskih branitelja i civilnih stradalnika iz Domovinskog rata za što su utrošena sredstva u ukupnom iznosu 18.948.614,83 kuna. (tablica 22.e u Prilogu 2.)
300. Osim programa podrške žrtvama i stradalnicima rata, provode se i edukacije o opasnostima od mina i pomoć žrtvama mina, sukladno *Zakonu o humanitarnom razminiranju* iz 2005. (mijenjan 2007. i 2008.) te uz koordinativnu ulogu Hrvatskog centra za razminiranje i u suradnji s tijelima državne uprave, domaćim i međunarodnim organizacijama. Navedeni programi i projekti financiraju se kroz domaće ili inozemne donacije, državni proračun te proračun jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Od osnutka Hrvatskog centra za razminiranje 1998. do 2009. dogodilo se 217 minskih incidenata u kojima je ukupno stradalo 296 osoba. Poginulo je 110 osoba, teške tjelesne ozljede zadobilo je 123 osobe, dok ih je 64 lakše ozlijeđeno. Od tog broja, 59 stradalih bili su pirotehničari (22 poginula), a 22 žrtve bile su mlađe od 18 godina (5 poginulih). Zajedničke akcije edukacije, obilježavanja i upozoravanja dovele su do zaustavljanja stradavanja djece (zadnje stradavanje je bilo 2004.). Navedeno je rezultat i edukacijskih programa, razminiranja po prioritetima i odmicanja minski sumnjivih prostora od naselja i drugih površina važnih za sigurnost, obilježavanja minski sumnjivih prostora, te instaliranja web portala dostupnog svim građanima u zemlji i svijetu. U razdoblju od 2004. do 2009., za provođenje programa edukacija o opasnostima od mina i pomoć žrtvama ukupno je utrošeno 7.086.849,00 kuna, primarno iz sredstava različitih donacija i fondova. Edukacija o opasnostima od mina vršena je kroz različite aktivnosti od kojih izdvajamo: obilježavanje Međunarodnog dana svjesnosti o opasnostima od mina – 4. travanj i travnja – Mjeseca borbe protiv mina, izgradnju "Igrališta za djecu u minama okruženim mjestima", provođenje zajedničke akcije s UNDP-om „*Manje oružja – manje tragedija*”, provedbu Projekta „*Djeca za sigurniji svijet*” s Regionalnim centrom za pružanje pomoći i uklanjanje posljedica katastrofa s ciljem edukacije o opasnostima od mina učenika prvih razreda osnovnih škola, medijsku kampanju s ciljem edukacije i podizanja svijesti javnosti o opasnostima od mina (npr. izrada animiranih filmova s ciljem edukacije najmlađih, emitiranje radio emisija s tematikom protuminskog djelovanja, kao i oglasa i *jinglova* te spota na istu temu), organiziranje predavanja i tribina (npr. pod nazivom „*Djeca u minskom okruženju*”, „*Oprez, oružje i mine*”), održavanje redovitih koordinacijskih sastanaka s udrugama koje provode edukaciju i pomažu žrtvama mina, održavanje kazališnih predstava (npr. predstave pod

nazivom „*Ne, ne MI-NE*“, „*Pazi mina*“, „*Opasna igra*“, „*Opasna pustolovina*“), nastupe popularnog lika za djecu „Bembo“ u raznim županijama u organizaciji Udruge „Bembo i prijatelji“, održavanje koncerata (npr. koncert u sklopu akcije „Kvadrat mira“), održavanje akcije „*Kuhačom protiv mina*“, podjelu edukativnih bilježnica svim polaznicima prvih razreda, organiziranje ekološke akcije prikupljanja starog papira s ciljem prikupljanja sredstava za razminiranje, organiziranje izložbi (npr. izložba „*Razminirajmo Hrvatsku*“ u organizaciji studenata likovnih i grafičkih fakulteta, izložba „*Oprez, mine!*“ u sklopu Festivala prvih 2006.), podjela slikovnica „*Opasnost na Mrkvinom vrhu*“, „*Pazi, mina*“ i „*Opasna igra*“, organiziranje humanitarnih akcija (npr. održavanje humanitarne nogometne utakmice te akcije „*Narukvice prijateljstva*“ radi prikupljanja sredstava za razminiranje), tisak edukativnih letaka i plakata „*Čuvajte se mina i eksplozivnih ostataka rata*“ te ostalih edukativnih tiskovina i sl. Izravna predavanja i predstave slušalo je više od 236.700 djece u razdoblju od 2004. do 2007. Žrtvama mina pruža se i ukupno zdravstveno zbrinjavanje te pomoć u sustavu zdravstva i socijalne skrbi (bolničko liječenje, medicinska rehabilitacija, psihosocijalna pomoć, osiguranje ortopedskih pomagala), kao i stjecanje drugih prava. Pomoć žrtvama mina provodi se i kroz nevladin sektor i najvećim dijelom se financira raznim donacijama međunarodnih ili domaćih subjekata, a uključuje: angažiranje minskih žrtava za pomoć unosa podataka i ucrtavanja poligona minski sumnjivog prostora u Hrvatskom centru za razminiranje, realizaciju psihosocijalne rehabilitacije, izradu, nadopunu i ažuriranje *Baze podataka minskih žrtava*, provođenje edukacije regionalnih povjerenika Hrvatske udruge žrtava mina, te razne jednokratne projekte s ciljem financijske pomoći i edukacije (dodjela donacija djeci stradalnika, osiguravanje školarina i ortopedskih pomagala, pružanje pravne, psihosocijalne i medicinske pomoć, organiziranje ljetnih i zimskih radionica za djecu i mlade stradalnike od mina, pomoć obitelji stradalnika i ostalo). S ciljem upoznavanja žrtava mina i članova njihovih obitelji s njihovim pravima tiskana je Priručna brošura namijenjena osobama s invaliditetom – osobama stradalim od minsko eksplozivnih sredstava „*Mogućnosti i prava*“. Potrebno je naglasiti da je tijekom 2004. izvršeno cjelovito obilježavanje, a u 2005. i 2006. održana stalna obilježnost cjelokupnog minski sumnjivog prostora. Hrvatski centar za razminiranje je tijekom 2007. provodio reviziju minski sumnjivog prostora, te je u suradnji s velikim brojem anketiranih osoba i korisnika prostora vršio izmjene podataka o minski sumnjivom prostoru i provodio različite oblike edukacije i informiranja o stanju minski sumnjivog prostora. U izvještajnom razdoblju nastavljeno je održavanje stanja obilježnosti minski sumnjivog prostora.

301. Sukladno UN-ovoj Konvenciji protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, s pripadajućim Protokolom, te Konvenciji VE o suzbijanju trgovanja ljudima, uključivanje djece u oružane sukobe podvodi se pod ropstvu sličan odnos, što je u RH inkriminirano odredbom Kaznenog zakona. Policija je provodila edukaciju svojih službenika na temu sprečavanja uključivanja djece u oružane sukobe te sudjelovala i u edukaciji djelatnih vojnih osoba koje odlaze u mirovne misije. Također je provedena obuka za visoke časnike Hrvatske vojske koji će biti multiplikatori stečenog znanja. Program obuke obuhvatio je institucionalne i zakonodavne okvire vezane uz nacionalnu strategiju suzbijanja trgovanja ljudima u RH, ulogu policije u identifikaciji žrtava trgovanja ljudima, iniciranje pružanja pomoći i zaštite, ali i procesuiranje počinitelja kaznenih djela. Obuka vezano uz *Fakultativni protokol uz Konvenciju glede uključivanja djece u oružane sukobe* obvezna je za sve pripadnike Oružanih snaga i civilne službenike koji su kandidati za sudjelovanje u međunarodnim mirovnim operacijama.
302. Djelatnici koji rade s tražiteljima azila i azilantima (izbjeglicama) na zaprimanju zahtjeva za azil, kao i donositelji odluka, obučeni su za intervjuiranje maloljetnika, kao i traumatiziranih osoba, kako bi se u što ranijoj fazi postupka utvrdili njihovi razlozi napuštanja zemlje podrijetla. Djelatnici su obučeni identificirati potrebe maloljetnika, pa tako

i za procjenu radi li se o djeci koja su bila novačena ili upotrijebljena u oružanim sukobima u zemlji podrijetla. Obuka se provodila u okviru CARDS projekta „*Reforma azila IP*“. Prilikom provedbe Zakona o azilu uzima se u obzir najbolji interes maloljetnika te se poduzimaju sve potrebne aktivnosti kako bi maloljetnik imao osiguran primjeran smještaj, zdravstvenu skrb te psihosocijalnu pomoć pri uključivanju u život zajednice u kojoj se trenutno nalazi. Od 2004. do 2010. nisu evidentirana ponašanja koja bi se mogla povezati s novačenjem djece mlade od 18 godina u nacionalne oružane snage ili s njihovim korištenjem u aktivnom sudjelovanju u neprijateljstvima, ni kaznena djela trgovanja djecom koja bi se mogla povezati s njihovim možebitnim uključivanjem u oružane sukobe.

B. Djeca u sukobu sa zakonom, žrtve i svjedoci⁵

1. Provođenje pravne zaštite maloljetnika (članak 40. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 68. i 69. (a, b, c, d)

303. Djeca su osobe do navršene 14 godine života i nisu kazneno odgovorna, a maloljetnici su osobe koje su navršile 14, a nisu navršile 18 godina života. Prema djeci i maloljetnicima primjenjuje se poseban propis – *Zakon o sudovima za mladež*. Prema mlađim maloljetnicima od 14. do 16. godine mogu se izricati samo odgojne mjere, a prema starijim maloljetnicima od 16. do 18. godine života može se uz odgojne mjere izreći i kazna maloljetničkog zatvora. Pritvor se prema osobi mlađoj od 18 godina može odrediti ako je ona navršila 14 godina života. (tablica 25., 25.a – 25.h u Prilogu 2.).
304. Uvažavajući preporuku Odbora broj 68., Ministarstvo pravosuđa spremno je prihvatiti tehničku pomoć UNICEF-a u vidu konzultacija i preporuka, odnosno na drugi odgovarajući način, u cilju što kvalitetnije izrade Nacrta prijedloga *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima za mladež*. U tijeku je razmatranje načina ostvarivanja suradnje UNICEF-a i Ministarstva unutarnjih poslova vezano uz tehničku suradnju na području policijske obuke po pitanju pravosuđa za maloljetnike.
305. *Prekršajnim zakonom* iz 2007. propisana je prekršajna neodgovornost djeteta koje u vrijeme počinjenja prekršaja nije navršilo 14 godina života. Kada se dijete učestalo ponaša na način kojim ostvaruje obilježja težih prekršaja, nadležno državno tijelo za postupanje povodom počinjenih prekršaja obavještava roditelje ili skrbnike i nadležni centar za socijalnu skrb u cilju poduzimanja mjera obiteljsko pravne zaštite. Za počinjeni prekršaj djeteta kaznit će se roditelj ili drugi tko ga nadzire ako je taj prekršaj u izravnoj vezi s propuštenim nadzorom roditelja ili drugog tko je nadzirao dijete.
306. *Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje* propisao je da maloljetnik uživa zaštitu temeljnih prava utvrđenih Ustavom, Konvencijom i drugim međunarodnim ugovorima, Zakonom o sudovima za mladež i ovim Zakonom. Maloljetnika se može ograničiti u temeljnim pravima samo iznimno i u granicama nužnim za ostvarenje svrhe izvršavanja sankcija i u postupku propisanom ovim Zakonom. O bilo kojem ograničenju u temeljnim pravima maloljetnika tijekom izvršavanja sankcija, razlozima i trajanju tog ograničenja treba odmah izvijestiti nadležni sud za mladež i centar za socijalnu skrb te obavijestiti roditelja, odnosno skrbnika maloljetnika. Zakon sadrži temeljna načela izvršavanja sankcija prema maloljetnicima, kojima se štiti ljudsko dostojanstvo maloljetnika. Tijekom izvršavanja sankcije maloljetniku se jamči poštovanje ljudskog dostojanstva, potiče njegov tjelesni, intelektualni i moralni razvoj i čuva njegovo tjelesno i duševno zdravlje. Tijekom izvršavanja sankcije zabranjena je diskriminacija maloljetnika prema pripadnosti rasi, etničkoj pripadnosti, boji kože, spolu, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovnom stanju, članstvu u sindikatu, obrazovanju,

⁵ Vidi područje *Definicija djeteta*

društvenom položaju, bračnom ili obiteljskom statusu, dobi, zdravstvenom stanju, invaliditetu, genetskom naslijeđu, rodnom identitetu, izražavanju ili spolnoj orijentaciji. Zabranjeni su i kažnjivi postupci kojima se maloljetnik podvrgava bilo kakvom obliku mučenja, zlostavljanja ili ponižavanja te liječničkim ili znanstvenim pokusima. Zabranjenim postupcima smatraju se i postupci koji su nerazmjerni održavanju reda i stege pa mogu proizvesti trpljenje ili neprimjereno ograničenje temeljnih prava maloljetnika. Maloljetnik koji je bio žrtva zabranjenih postupaka ima pravo na naknadu štete. Navedeni Zakon propisuje i tajnost podataka o maloljetniku tijekom izvršavanja sankcije, kao što je već navedeno u području *Zaštita identiteta*. Zakonom je propisana zaštita osobnih i imovinskih prava i interesa maloljetnika, a tijekom izvršavanja sankcije nadležni centar za socijalnu skrb dužan je poduzeti mjere radi zaštite dobrobiti osobnih i imovinskih prava i interesa maloljetnika. O poduzetim mjerama centar za socijalnu skrb treba obavijestiti sud za mladež, odnosno prekršajni sud koji je sankciju izrekao, tijelo ili ustanovu koja je podnijela prijedlog za zaštitu osobnih i imovinskih prava i interesa maloljetnika, kao i ustanovu, odnosno tijelo koje izvršava sankciju.

2. Djeca lišena slobode (članak 37. točka (b), (c) i (d) Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 68.

307. *Zakon o sudovima za mladež* i nadalje propisuje maloljetnički zatvor kao kaznu lišenja slobode s posebnostima u odnosu na uvjete izricanja, trajanje, svrhu i sadržaj sankcije. Maloljetnički se zatvor može izreći starijem maloljetniku za kazneno djelo za koje je u zakonu propisana kazna zatvora od 5 godina ili teža kazna, ako je s obzirom na narav i težinu djela i visoki stupanj krivnje potrebno izreći kaznu. Međutim, za kazneno djelo za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora, ili za stjecaj najmanje dva kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora teža od 10 godina, maloljetnički zatvor može trajati do 10 godina.

308. *Zakonom o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje* uređeno je izvršavanje sankcija izrečenih maloljetnicima i mlađim punoljetnicima u kaznenom postupku i to: odgojnih mjera, kazne maloljetničkog zatvora i sigurnosnih mjera. Prema ovom Zakonu izvršavaju se i sankcije izrečene maloljetnicima u prekršajnom postupku i to: odgojne mjere, kazna maloljetničkog zatvora i zaštitne mjere. Izvršavanje većine odgojnih mjera u nadležnosti je Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, a izvršavanje odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod i kazne maloljetničkog zatvora u nadležnosti je Ministarstva pravosuđa. Tretman maloljetnika se individualizira, a temelji se na pojedinačnom programu postupanja prilagođenom kriminogenim rizičnim čimbenicima vezanim uz osobnost maloljetnika, te širu i užu socijalnu okolinu i usklađen je sa suvremenim dostignućima znanosti i prakse. Zakon sadrži i posebnu glavu o izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora kao prekršajne sankcije, gdje se posebno propisuje smještaj maloljetnika odvojeno od punoljetnika. Kazna maloljetničkog zatvora, izrečena u prekršajnom postupku, izvršava se u specijaliziranom odjelu zatvora prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta maloljetnika, u kojem mu se osigurava stalna zdravstvena skrb i stručna psihosocijalna pomoć te boravak na zraku od najmanje tri sata dnevno. Maloljetnika se smješta s drugim maloljetnicima, odvojeno od punoljetnika. Ukoliko nema drugih maloljetnika u zatvoru, a njegov smještaj samog u sobi bi mogao štetno djelovati na zdravlje maloljetnika, upravitelj zatvora odmah će o tome obavijestiti nadležni prekršajni sud radi odobravanja smještaja s punoljetnom osobom koja na njega neće štetno djelovati. Upravitelj će sudu dostaviti podatke o punoljetnoj osobi s kojom bi maloljetnik bio smješten iz kojih se može utvrditi da takav smještaj na maloljetnika neće štetno djelovati i izjavu maloljetnika o predloženom smještaju. Na izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora u specijaliziranoj kaznionici za maloljetnike, a iznimno u specijaliziranom odjelu za

maloljetnike, na odgovarajući se način primjenjuje Zakon o izvršavanju kazne zatvora, ako Zakonom o izvršenju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje nije drugačije propisano. Tako navedeni Zakon propisuje temeljna prava zatvorenika, ostala prava zatvorenika, obrazovanje, rad, pogodnosti, vjeroispovijest.

309. Glede pritvaranja maloljetnika *Zakon o sudovima za mladež* sadrži posebne odredbe kojima se štite najbolji interesi maloljetnika. Zakon propisuje da sudac za mladež može odrediti da se maloljetnik stavi u pritvor ako za to postoje razlozi. Pritvor se smije primijeniti samo kao krajnja mjera, u razmjeru prema težini djela i očekivanoj sankciji, u najkraćem nužnom trajanju i samo ako njegovu svrhu nije moguće postići primjenom mjera opreza (koje propisuje Zakon o kaznenom postupku) ili privremenog smještaja u ustanovu socijalne skrbi. O pritvaranju maloljetnika sudac za mladež dužan je odmah obavijestiti roditelje, skrbnika i ustanovu kojoj je maloljetnik povjeren na odgoj i čuvanje, kao i centar za socijalnu skrb. Na osnovi rješenja o pritvoru, što ga je donio sudac za mladež, pritvor može trajati najviše mjesec dana. Vijeće istog suda može iz opravdanih razloga produljiti pritvor još za mjesec dana i najviše još za daljnjih mjesec dana. Primjena pritvora kao krajnje mjere u pripremnom postupku prema maloljetniku dolazi u obzir samo ako postoje zakonski temelji za njegovo određivanje ako se svrha pritvaranja ne može postići alternativnim mjerama opreza (koje propisuje Zakon o kaznenom postupku) ili privremenim mjerama koje propisuje Zakon o sudovima za mladež. Pritvor treba biti „u razmjeru prema težini kaznenog djela i očekivanoj sankciji”, što znači da počinjeno kazneno djelo u svojoj naravi treba biti teško kazneno djelo za koje dolazi u obzir primjena zavodske mjere ili maloljetničkog zatvora. Ovakva restriktivna primjena pritvora u Zakonu o sudovima za mladež u potpunosti odgovara odredbama o pritvoru u Standardnim minimalnim pravilima UN-a. Pritvor određuje sudac za mladež koji vodi pripremni postupak i on je dužan o tome bez odlaganja obavijestiti roditelje odnosno skrbnika maloljetnika, ustanovu ako je bio smješten u njoj te nadležni centar za socijalnu skrb. Najdulje trajanje pritvora za vrijeme pripremnog postupka iznosi tri mjeseca u kojem je roku državni odvjetnik za mladež dužan podnijeti prijedlog za primjenu odgojne mjere ili za kažnjavanje maloljetnika. Posebnim režimom izvršenja pritvora želi se u najvećoj mogućoj mjeri umanjiti štetne posljedice pritvaranja maloljetnika. U tom smislu Zakon propisuje odvajanje maloljetnika u pritvoru od punoljetnih pritvorenika i samo izuzetno njihov smještaj zajedno s punoljetnim osobama. Sudac za mladež može odrediti da maloljetnik bude u pritvoru zajedno s punoljetnim osobama ako bi usamljenje maloljetnika dulje trajalo, a postoji mogućnost da se maloljetnik stavi u prostoriju s punoljetnom osobom koja na njega ne bi štetno djelovala. Pritvorenim maloljetnicima treba omogućiti rad i prema okolnostima poduku korisnu za njihov odgoj i zanimanje. Sudac za mladež dužan je u obavljanju nadzora nad postupanjem s pritvorenim maloljetnicima, posebice s obzirom na mladu dob pritvorenika, obilaziti pritvorenike, primati od njih usmene i pisane pritužbe i poduzimati potrebne mjere da se utvrđene nepravilnosti otklone. Trajanje pritvora od podnošenja prijedloga za izricanje sankcije do pravomoćnosti odluke ne može prijeći polovicu vremena propisanog Zakonom o kaznenom postupku. Postojanje zakonskih uvjeta za daljnju primjenu pritvorske mjere nakon podnošenja prijedloga za izricanje sankcije do pravomoćnosti odluke ispitat će se svaki mjesec. Mjere privremenog smještaja maloljetnika u ustanovu i pritvor mogu se odrediti prema maloljetniku u stadiju izricanja maloljetničkih sankcija pred vijećem za mladež nadležnog suda ako i dalje postoje razlozi zbog kojih su one određene. Zakon ograničava trajanje pritvora od trenutka podnošenja prijedloga za izricanje maloljetničkih sankcija pa do pravomoćnosti odluke o njihovom izricanju na polovinu vremena propisanog za punoljetne okrivljenike, a vijeće za mladež dužno je jedanput mjesečno ispitati postojanje zakonskih uvjeta za daljnju primjenu pritvora.
310. U završnoj fazi je donošenje novog provedbenog propisa *Pravilnika o načinu izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod*, a kojim će se propisati način

izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod određivanjem načina života i rada, pravila ponašanja, stegovnih prijestupa i mjera, način ostvarivanja prava i dužnosti maloljetnika te druga pitanja važna za organizaciju života u odgojnom zavodu.

311. Maloljetnicima kojima je izrečena odgojna mjera se u odgojnom zavodu omogućava obrazovanje (obvezno opće obrazovanje u osnovnoj školi, te strukovno obrazovanje prema sposobnosti i sklonostima maloljetnika i mogućnostima zavoda, kao i izobrazbe za stjecanje vještina i znanja za obavljanje manje složenih poslova). Također se maloljetnicima treba omogućiti rad u ili izvan odgojnog zavoda u skladu s njihovim psihofizičkim sposobnostima, stečenom osposobljenošću i mogućnostima zavoda. Vezano uz reguliranje načina zadovoljavanja vjerskih potreba, odgojni zavod za maloljetnike organizira bogoslužje i zadovoljavanje vjerskih potreba u skladu s vjerskom pripadnošću maloljetnika i mogućnostima odgojnog zavoda. O nazočenju vjerskim obredima odlučuje maloljetnik. Na traženje maloljetnika, koji ne ostvaruje pogodnosti izlaska izvan odgojnog zavoda, omogućit će se povremeni kontakti s predstavnikom njegove vjerske zajednice u Zavodu.
312. *Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje* propisuje postpenalni prihvata maloljetnika. Odgojne ustanove, odgojni zavod ili kaznionice dužne su pravovremeno osigurati program za postpenalni prihvata maloljetnika na slobodi. Odgojna ustanova, posebna odgojna ustanova i odgojni zavod u kojem se izvršava zavodska odgojna mjera ili kaznionica u kojoj se izvršava kazna maloljetničkog zatvora mora pravodobno osigurati pripremu maloljetnika za otpuštanje u suradnji s ustanovama i drugim pravnim osobama u nadležnosti kojih su poslovi pomoći poslije otpusta. Maloljetnik koji je otpušten s izvršavanja zavodske odgojne mjere obavezan je javiti se centru za socijalnu skrb prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta. Centar za socijalnu skrb pružit će sustavnu stručnu pomoć maloljetniku radi prevladavanja teškoća nakon otpusta i stvaranja uvjeta za njegovo uključivanje u svakodnevni život, osobito za razvoj osobnih mogućnosti i njegovog odgovornog odnosa prema sebi, obitelji i društvu, te ga nadzirati dok za to postoji potreba, a najmanje 6 mjeseci po otpustu.
313. Od 2004. do 2009. nije bilo prijavljenih slučajeva zlostavljanja osoba mlađih od 18 godina u zatvorskom sustavu.
314. Pravnu zaštitu maloljetnicima koji se nalaze na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, maloljetnicima osuđenim na maloljetnički zatvor te maloljetnim pritvorenicima pruža se i poštivanjem načela žurnosti u rješavanju njihovih sudskih postupaka, a isto tako i žurnosti u izvršavanju kaznenih sankcija.
315. O zakonitom, profesionalnom i humanom provođenju sankcija, kao i izvršavanju mjere pritvora vode brigu nadležni suci za mladež, a uz to su u zaštitu njihovih prava uključeni i pučki pravobranitelj te pravobraniteljica za djecu.
316. Tijekom izvršavanja odgojne mjere ili maloljetničkog zatvora sud, koji je izrekao odgojnu mjeru ili maloljetnički zatvor, treba najmanje 1 puta u 6 mjeseci obići maloljetnika i provjeriti uvjete u kojima se izvršava sankcija, kao i učinke sankcije na njegovo ponašanje i stavove (resocijalizacija). Zakonom o sudovima za mladež je predviđeno znatno kraće trajanje najdužeg dozvoljenog pritvora za maloljetnike. Tijekom izvršavanja maloljetničkih sankcija težište se stavlja na odgojne aktivnosti tako da pri izvršavanju odgojne mjere okosnicu tretmana predstavlja uključivanje u obrazovne sadržaje, a sličan pristup je i kod izvršavanja kazne maloljetničkog zatvora. Za svakog se maloljetnika izrađuje individualizirani program izvršavanja odgojne mjere u koji se uključuje niz različitih stručnjaka (psihologa, pedagoga, socijalnih radnika, profesora različitih struka) pri čemu se nastoje osnažiti dobre strane maloljetnika. Relevantni statistički podatci nalaze se u tablicama 26., 26.a – 26.g u Prilogu 2.
317. Postoje dva odgojna zavoda – Odgojni zavod u Turopolju i Odgojni zavod u Požezi, a u okviru Kaznionice u Požezi je Odjel za izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora. Postoji još

- Odsjek za izvršavanje pojačane skrbi i nadzora u Sisku gdje se nalazi otvoreni Odsjek, a pripada Odgojnom zavodu Turopolje. Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod izvršava se u Odgojnom zavodu u Turopolju – za maloljetnike (smještajni kapacitet – 100 odgajnika) i u Odgojnom zavodu u Požegi – za maloljetnice (smještajni kapacitet – 50 odgajnica). Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u Kaznionici u Požegi u Odjelu za izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora (za maloljetnike), smještajni kapacitet je za 41 maloljetnika. U ovoj kaznionici izvršava se i kazna maloljetničkog zatvora za maloljetnice, ali za njih nisu predviđeni posebni smještajni kapaciteti jer se u pravilu ovu kaznu rijetko izriče. Tijekom 2008. i 2009. nije bilo ni jedne maloljetnice na izvršavanju ove kazne. Kontinuirano se ulaže u aktivnosti na poboljšanju smještajnih uvjeta u odgojnim zavodima.

3. Osuđivanje maloljetnika, osobito zabrana smrtne kazne i doživotnog zatvora te postojanje alternativnih sankcija na temelju restorativnog pristupa (članak 37. točka (a))

318. U RH nema smrtne kazne, ni kazne doživotnog zatvora. *Kazneni zakon* propisuje da se za najteže i najpogibelnije oblike teških kaznenih djela punoljetnim počiniteljima iznimno može propisati kazna zatvora u trajanju od dvadeset do četrdeset godina (dugotrajni zatvor). Kazna dugotrajnog zatvora nikada se ne može propisati kao jedina glavna kazna za određeno kazneno djelo. Pod uvjetima određenima posebnim zakonom o mladim počiniteljima kaznenih djela može se izreći kazna maloljetničkog zatvora. Maloljetnički zatvor u pravilu traje najviše do 5 godina. Izuzetno, za počinjena kaznena djela za koja se punoljetni počinitelji mogu kazniti kaznom dugotrajnog zatvora, ili za kaznena djela u stjecaju, starijem maloljetniku može se izreći do 10 godina maloljetničkog zatvora.⁶
319. Vrste sankcija izrečenih maloljetnicima u razdoblju od 2004. do 2009. zbog počinjenih kaznenih djela prikazane su u tablici 25.i u Prilogu 2., a kriminalni povrat maloljetnika iskazan je u tablici 25.k u Prilogu 2.
320. Posebno treba naglasiti da se u kaznenom postupku prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela i nadalje razvijaju alternativne mjere (nadoknada štete, izvansudska nagodba, humanitarni rad, psihosocijalni tretman i druge mjere).
321. Državno odvjetništvo redovno analizira podatke koji se odnose na primjenu alternativnih mjera od strane državnih odvjetništava jer selekciju pozivom na načelo svrhovitosti smatramo značajnijom odlukom državnog odvjetnika za mladež. Osnovna dobit primjene alternativnih sankcija tijekom pretkaznenog postupka je što cijelo postupanje ostaje izvan suda, omogućuje brzu reakciju, ima velik odgojni učinak na počinitelja, a nije zanemariva ni ekonomičnost takve vrste postupanja (tablica 25.j u Prilogu 2.).
322. Od ukupnog broja maloljetnika, za koje je prijava riješena primjenom načela svrhovitosti u promatranom razdoblju, u znatnom broju slučajeva primijenjeno je načelo uvjetovane svrhovitosti, što znači da je državni odvjetnik pokretanje kaznenog postupka uvjetovao spremnošću maloljetnika da izvrši jednu ili više obveza navedenih u odredbi o uvjetovanoj svrhovitosti (Zakon o sudovima za mladež). Cilj takvog postupanja je prvenstveno usmjeren na preuzimanje odgovornosti maloljetnika za vlastito ponašanje kroz izvršavanje naložene obveze, a time i preveniranje budućeg delinkventnog ponašanja.
323. Od 2004. do 2008., sukladno odredbama Zakona o sudovima za mladež, u pretkaznenom postupku su se primjenjivale posebne obveze nadoknade ili popravka štete, uključivanja u rad humanitarnih organizacija, podvrgavanja postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti i uključivanja u pojedinačni ili skupni rad u savjetovalištu za mlade. U okviru posebne obveze nadoknade ili popravka štete u tri grada (Zagreb, Osijek i Split) djeluju

⁶ U RH ima 187 sudaca za mladež (102 pri županijskim sudovima te 85 pri općinskim sudovima).

Službe za izvansudsku nagodbu, koje su tijekom ovog razdoblja polučile uspješne rezultate, kako na suzbijanju delinkventnog ponašanja mladih, tako i u sociopedagoškom smislu. S obzirom na dobre rezultate rada stručne službe za izvansudsku nagodbu, Radna skupina za izmjene i dopune Zakona o sudovima za mladež predložila je nagodbu s oštećenikom, tj. izvansudsku nagodbu kao zasebnu obvezu u okviru odredbe o uvjetovanoj svrhovitosti.

324. Posebna obveza humanitarnog rada, od 2004. do 2008., izvršavala se uglavnom u domovima umirovljenika, Caritasu, Crvenom križu i sl.
325. Izrađen je program stručnog usavršavanja za stručnjake koji provode alternativne mjere, koji se provodi u skladu s raspoloživim financijskim sredstvima. Kriteriji i standardi za stručnjake – posrednike i medijatore izrađeni su po uzoru na austrijski i njemački model, uz edukaciju koju su provodili stručnjaci iz Austrije. Navedeni kriteriji, kao i prikaz ovog projekta opisani su u knjizi „*Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama*“.
326. Započela je provedba projekta „*Unaprjeđenje kvalitete provedbe alternativnih sankcija i odgojnih mjera prema mladima s poremećajima u ponašanju*“ koji pomaže tijelima državne uprave i institucijama u unaprjeđenju kvalitete provođenja alternativnih sankcija i odgojnih mjera koje provode centri za socijalnu skrb u odnosu na mlade s poremećajima u ponašanju. Projektom se žele unaprijediti uvjeti za odgovarajući sustav provođenja odgojnih mjera, unaprijediti metode rada u fazi procjene i odluke o postupcima prema maloljetnicima te unaprijediti metode rada u fazi provedbe alternativnih sankcija i odgojnih mjera.

C. Djeca izložena izrabljivanju, uključujući tjelesni i psihički oporavak i socijalnu integraciju

1. Gospodarsko izrabljivanje, uključujući i rad djece (članak 32. Konvencije)

327. U 2009. je donesen novi *Zakon o radu*. Na temelju izmjena zakonske regulative doneseni su u 2009. i 2010. relevantni podzakonski akti iz ovog područja kao što su: Pravilnik o obavljanju djelatnosti posredovanja pri zapošljavanju, Pravilnik o poslovima na kojima maloljetnik može raditi i o aktivnostima u kojima smije sudjelovati i Pravilnik o poslovima na kojima se ne smije zaposliti maloljetnik.
328. *Zakonom o zaštiti na radu* (1996.) propisano je da posebno osjetljive kategorije radnika moraju biti zaštićene od onih opasnosti koje na njih štetno utječu. Osobita zaštita propisana je radi očuvanja nesmetanoga duševnog i tjelesnog razvitka mladeži, zaštite žena od rizika koji bi mogli ugroziti ostvarivanje materinstva i zaštite osoba s invaliditetom. Poslodavac je naročito dužan osigurati zaštitu na radu zaposlenim malodobnicima, ženama i radnicima smanjenih radnih sposobnosti te utvrditi poslove koje oni ne mogu obavljati. Malodobnici ne smiju obavljati poslove s posebnim uvjetima rada, ne smiju raditi noću i u prekovremenom radu. Štiti se i materinstvo propisivanjem poslova koje za vrijeme trudnoće i dojenja djeteta žena ne smije obavljati. Poslodavac koji ženi za vrijeme trudnoće i dojenja djeteta i malodobniku dozvoli obavljanje poslova koji nisu dopušteni kažnjava se novčanom kaznom.
329. *Državni inspektorat*, prema Zakonu o državnom inspektoratu (2008.), nadležan je u području zaštite djece – malodobnika, kroz suzbijanje nezakonitog rada malodobnika i nadzor nad primjenom propisa koji se odnose na uvjete rada, sigurnost i zaštitu zdravlja malodobnika. U slučaju da se kao svjedok ispituje dijete, takvo ispitivanje provodi se uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe na način prikladan uzrastu, dobi i zrelosti djeteta i s dužnom obazrivošću kako takvo ispitivanje ne bi štetilo njegovu razvoju.
330. Od 2004. do 1. travnja 2010. inspektori rada svih područnih jedinica Državnog inspektorata u području radnih odnosa od ukupnog broja nadzora nad provedbom propisa iz područja rada i zapošljavanja, u 255 nadzora otkrili su nezakonitosti počinjene u odnosu na malodobnike i to postojanje osnovane sumnje da je počinjeno ukupno 702 povrede

prekršajno sankcioniranih zakonskih odredaba (tablica 23. u Prilogu 2.). Najviše nezakonitosti počinjenih u odnosu na malodobnike utvrđeno je u djelatnosti ugostiteljstva, trgovine, industrije, građevinarstva, obrtničko-uslužne djelatnosti, kazališne djelatnosti i dr. Malodobnici su radili na poslovima konobara, frizera, kuhara, pekara, prodavača, glumaca, statista, voditelja dječjih programa te na raznim pomoćnim poslovima u ugostiteljstvu i građevinarstvu. Protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca nadležnim prekršajnim sudovima podneseni su optužni prijedlozi radi osnovane sumnje na počinjenje 702 prekršaja. Zbog osnovane sumnje na počinjenje kaznenog djela povrede prava radnika na radni staž, odnosno prava iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, protiv pet poslodavaca podneseno je 5 kaznenih prijava nadležnim općinskim državnim odvjetništvima.

331. Inspektori rada u području radnih odnosa su u slučajevima kada je to materijalnim propisom propisano donosili i određene upravne mjere, odnosno ukupno 180 rješenja (tablica 23.a u Prilogu 2.). U slučajevima kada inspektori nisu bili ovlašteni postupati, o uočenim nepravilnostima izvijestili su druga nadležna tijela državne uprave te je u navedenom razdoblju upućeno ukupno 350 obavijesti relevantnim tijelima.
332. U izvješćem obuhvaćenom razdoblju inspektori rada u području radnih odnosa zaprimili su ukupno 831 zahtjev zakonskih zastupnika osoba mladih od 15 godina za izdavanje odobrenja za njihovo sudjelovanje uz naplatu u izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, ali i snimanju video spotova, TV reklama, serijala i dr. Postupajući u okviru svoje nadležnosti po navedenim zahtjevima, inspektori rada su dali 773 odobrenja za sudjelovanje malodobnih osoba mladih od 15 godina u navedenim aktivnostima – na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njihovo zdravlje, čudorednost, školovanje ili razvoj, dok je 58 zahtjeva odbijeno ili odbačeno jer su bili podneseni retroaktivno ili su podneseni za malodobnike starije od 15 godina (tablica 23.b u Prilogu 2.).
333. Od 2004. do 31.ožujka 2010. inspektori rada u području zaštite na radu svih područnih jedinica Državnog inspektorata utvrdili su povrede propisa iz područja zaštite na radu, počinjene u odnosu na malodobne radnike i malodobne učenike na naukovanju te su utvrdili postojanje osnovane sumnje da su počinjene nezakonitosti u 36 slučajeva.
334. Doneseno je 26 rješenja kojima je poslodavcima naredeno udaljivanje malodobnih radnika s poslova za koje ne ispunjavaju propisane uvjete i otklanjanje utvrđenih nedostataka. Protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca podneseno je 37 optužnih prijedloga zbog osnovane sumnje da su počinili djelo prekršaja opisano i kažnjivo Zakonom o zaštiti na radu.
335. Vezano uz zabranu prodaje alkoholnih pića i proizvoda maloljetnicima te ograničavanje uporabe duhanskih proizvoda, od 2004. do 27. kolovoza 2010. gospodarski inspektori Državnog inspektorata obavili su inspeksijske nadzore provedbe odredbi Zakona o trgovini (42.277 inspeksijska nadzora), Zakona o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda (46.200 inspeksijska nadzora) i Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti (101.412 inspeksijska nadzora – odnosi se na razdoblje od 2006. do rujna 2010.), kako je prikazano u tablici 17.h u Prilogu 2.

2. Seksualno iskorištavanje i zlostavljanje (članak 34. Konvencije)

336. U kaznenom zakonodavstvu propisana su određena kaznena djela kojima se djeca i maloljetnici štite od spolnog iskorištavanja i zlostavljanja. Neka od tih kaznenih djela kreirana su isključivo u cilju zaštite djece i maloljetnika. Druga kaznena djela mogu se počinuti na štetu svake osobe, a ukoliko je djelom oštećeno dijete ili maloljetna osoba, djelo dobiva teži kvalificirani oblik.
337. Isključivo prema djeci i maloljetnicima mogu se počinuti sljedeća djela: spolni odnošaj s djetetom (članak 192.), zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom (članak 194.), iskorištavanja djece ili maloljetnih osoba za pornografiju (članak 196.), upoznavanje

- djece s pornografijom (članak 197.) i dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži (članak 197.a). Druga kaznena djela koja se mogu počinuti i prema punoljetnim i maloljetnim osobama su: silovanje (članak 188.), spolni odnošaj s nemoćnom osobom (članak 189.), prisila na spolni odnošaj (članak 190.), spolni odnošaj zlouporabom položaja (članak 191.), bludne radnje (članak 193.), podvođenje (članak 195.) i rodoskrvnuće (članak 198.).
- 338. *Izmjenama Kaznenog zakona iz 2006.* povišena je donja zapriječena kazna zatvora ili je novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora za počinjena kaznena djela iz područja „Kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa”. Za silovanje, najniža zapriječena kazna zatvora je s 1 podignuta na 3 godine; za spolni odnošaj s nemoćnom osobom u sva tri stavka najniža zapriječena kazna zatvora je s 1 podignuta na 3 godine; za prisilu na spolni odnošaj najniža zapriječena kazna zatvora je s 3 podignuta na 6 mjeseci; za spolni odnošaj zlouporabom položaja najniža zapriječena kazna zatvora je s 3 podignuta na 6 mjeseci, dok je za kvalificiran oblik djela, ukoliko je djelo počinjeno na štetu maloljetne osobe, najniža zapriječena kazna zatvora sa 6 mjeseci podignuta na 1 godinu; za spolni odnošaj s djetetom ukoliko je osnovno djelo počinjeno na štetu djeteta (stavak 1.) te ukoliko je djelo počinjeno zlouporabom položaja (stavak 3.) najniža zapriječena kazna zatvora je s 1 podignuta na 3 godine; za zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom najniža zapriječena kazna zatvora je s 3 podignuta na 6 mjeseci; za dječju pornografiju na računalnom sustavu ili mreži – za počinitelja koji putem računalnog sustava, mreže ili medija za pohranu računalnih podataka učini dostupnim djetetu pornografski sadržaj, umjesto novčane kazne ili kazne zatvora do 3 godine, zapriječena je kazna zatvora od 3 mjeseca do 3 godine.
- 339. Davanje podataka iz kaznene evidencije opisano je u poglavlju *Zlostavljanje i zanemarivanje, uključujući tjelesni i psihološki oporavak i socijalnu reintegraciju*.
- 340. Radna skupina za izradu prijedloga novog Kaznenog zakona razmotrit će potrebu daljnje dogradnje zakonodavnog okvira sukladno odredbama Konvencije VE o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja.
- 341. Tablice 9., 9.a – 9.1 u Prilogu 2. daju uvid u broj prijavljenih i osuđenih osoba za kaznena djela koja u sebi sadrže elemente nasilja nad djecom i maloljetnicima.
- 342. U okviru Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. predviđene su mjere usmjerene na zaštitu djece od svih oblika zlostavljanja i zanemarivanja djece, dok je u tijeku izrada i Nacionalnog plana protiv seksualnog iskorištavanja djece.
- 343. U okviru projekta IPA 2009 „*Jačanje kapaciteta u području borbe protiv seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece i pomoć policije ranjivim žrtvama kaznenih djela*” planira se osnaživanje institucija u sprečavanju i borbi protiv seksualnog zlostavljanja djece.
- 344. U cilju zaštite djece – potencijalnih žrtava osobito je važan rad na preventivnim programima kao što su treniranje samozaštite djece u predškolskim i školskim ustanovama, a koji se provode kroz ciljane programe u suradnji s organizacijama civilnog društva. U tom smislu pružena je financijska potpora Udruzi roditelja „Korak po korak” za provedbu CAP (*Child Assault Prevention* – prevencija napada na djecu) programa u iznosu od 100.000,00 kuna. Cilj programa je smanjiti ranjivost djece i njihovu izloženost različitim oblicima zlostavljanja poučavajući ih učinkovitim preventivnim strategijama te osiguravanjem kvalitetnije podrške njima važnih odraslih (roditelja i osoblja škola koje pohađaju). Radionice su namijenjene predškolskoj djeci, mlađoj školskoj djeci i tinejdžerima, a provode ih educirani timovi CAP-ovih pomagača (stručni suradnici/učitelji u školama i vrtićima).
- 345. Također se financijski podupiru projekti organizacija civilnog društva usmjereni zaštiti djece od opasnosti kojima se izlažu prilikom korištenja računala i drugih sredstava komuniciranja na daljinu.
- 346. U Kaznionici u Lepoglavi pokrenut je Pilot projekt tretmana počinitelja delikata protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, čime je započet sustavni tretman počinitelja spolnih delikata. U projekt su uključeni počinitelji različitih spolnih kaznenih djela u cilju smanjenja

recidivizma. Na početku i na kraju tretmana procjenjuje se rizik od recidivizma odnosno opasnost za počinjenje novih spolnih delikata. S počiniteljima se radi na promjeni stavova u vezi s počinjenim spolnim deliktima te na stjecanju uvida u neprihvatljivo ponašanje.

3. Drugi oblici izrabljivanja – trgovanje ljudima (članak 35. i 36. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 66. i 67.

347. Posebna pozornost posvećena je suzbijanju trgovanja djecom, posebice donošenjem strateških dokumenata i to *Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja djecom za razdoblje od 1. listopada 2005. do 31. prosinca 2007.* Rad na pojačavanju normativnog okvira zaštite djece nastavljen je i unutar novog *Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2009. do 2011.*
348. U pripremi je i *Protokol o integraciji i reintegraciji žrtava trgovanja ljudima* unutar kojeg se posebna pozornost posvećuje omogućavanju nastavka školovanja djece žrtava trgovanja ljudima te njihovom osposobljavanju za samostalan život.
349. Uspostavljeno je nacionalno tijelo za koordinaciju aktivnosti vezanih uz suzbijanje trgovanja ljudima: Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima koji djeluje od 2002., Operativni tim Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima te mobilne timove u koje su uključena vladina tijela i nevladine organizacije.
350. Ured za ljudska prava, tijekom svih godina izvještajnog razdoblja, nastavljao je obavljati koordinativnu ulogu u području suzbijanja trgovanja ljudima i djecom. U tu svrhu organizirane su, osim redovitih sjednica navedenih tijela, i brojne *ad hoc* aktivnosti ovisno o potrebama žrtava trgovanja ljudima odnosno dogradnje cjelovitog sustava u području suzbijanja trgovanja ljudima i djecom.
351. *Izmjenama Kaznenog zakona* (2004.) uvedeno je zasebno kazneno djelo „Trgovanje ljudima i ropstvo” čime je na zakonodavnoj razini stvoren čvrst pravni okvir za zaštitu žrtava trgovanja. Izmjenama Kaznenog zakona u više je navrata izmijenjena odredba vezana uz ovo kazneno djelo.
352. Zapriječena kazna za sve oblike trgovanja ljudima iznosi od 1 do 10 godina zatvora. Ukoliko je kaznenim djelom oštećeno dijete ili maloljetnik, kazneno djelo dobiva teži kvalificirani oblik, za koji je propisana kazna zatvora od najmanje 5 godina.
353. *Izmjenama Kaznenog zakona* (2006.) dopunjena je odredba za ovo kazneno djelo kojom se sankcionira onaj tko iskoristi položaj osobe za koju zna da je žrtva trgovanja ljudima. Pravni temelj za predloženu izmjenu bio je u odredbi članka 19. Konvencije VE o suzbijanju trgovanja ljudima, kojom se savjetuje strankama Konvencije razmatranje mogućnosti donošenja mjera za kriminaliziranje svih onih koji su, znajući da je riječ o žrtvama trgovanja ljudima, koristili njihove usluge.
354. Daljnji napredak u zakonodavnom okviru učinjen je *izmjenama Kaznenog zakona* (2008.) kojim se dodatno inkriminira nezakonito posvajanje djece te počinjenje kaznenog djela od strane službene osobe.
355. Osigurana je i zaštita maloljetnika u kaznenom postupku koji se vodi za kazneno djelo trgovanja ljudima čime se sprječava njihova sekundarna viktimizacija koji propisuje poseban način ispitivanja maloljetne osobe s obzirom na njenu dob. Tijekom provođenja postupovnih radnji, prema djeci i maloljetnicima postupa se obazrivo, kako bi se izbjegle štetne posljedice na njihov odgoj i razvoj. Radi zaštite djece i maloljetnika tijekom sudskog postupka protiv počinitelja kaznenog djela trgovanja djecom, omogućeno je korištenje stručnih usluga pedagoga, psihologa ili druge stručne osobe.
356. Sustav suzbijanja trgovanja ljudima temelji se na pristupu prema kojem su kroz organizirani program osigurani prvi oblici pomoći i zaštite novoidentificiranim žrtvama,

privremeni smještaj u prihvatnim centrima, pravna, psihološka, medicinska i druga pomoć i zaštita te siguran smještaj i povratak.

357. Kao što je opisano u dijelu *Djeca bez pratnje / izbjeglice*, novim *Zakonom o strancima* (2007.) omogućeno je odobravanje privremenog boravka iz humanitarnih razloga strancu u slučajevima: ako ima status žrtve trgovanja ljudima, ako je maloljetnik koji je napušten ili je žrtva organiziranog kriminala ili je iz drugih razloga ostao bez roditeljske zaštite, skrbništva ili bez pratnje te iz drugih opravdanih razloga humanitarne naravi. Zakonom je uređen postupak identifikacije, prava i obveze žrtava te postupak povratka žrtava trgovanja ljudima u zemlju podrijetla. Kao posebna kategorija izdvojena su djeca žrtve trgovanja ljudima i njihova prava. Identifikaciju žrtve obavlja Ministarstvo unutarnjih poslova u suradnji s organizacijama civilnog društva, a kada se radi o žrtvi – maloljetniku, surađuje se s nadležnim ministarstvom za socijalnu skrb. Status žrtve stječe se prihvaćanjem sudjelovanja u programu pomoći i zaštite. Program pomoći i zaštite obuhvaća zdravstvenu i psihosocijalnu zaštitu, siguran smještaj, usluge prevođenja i tumačenja, pravnu pomoć te siguran povratak u državu podrijetla. Žrtvi – maloljetniku nadležno tijelo imenuje skrbnika. Skrbnik maloljetnika, koji je identificiran kao žrtva, odlučuje i o sudjelovanju u programu pomoći i zaštite, vodeći računa o najboljem interesu maloljetnika te uvažavajući mišljenje maloljetnika. Sva tijela uključena u program pomoći i zaštite žrtve – maloljetnika dužna su voditi računa o najboljem interesu maloljetnika. Ukoliko je žrtva maloljetnik, provode se potrebne mjere za utvrđivanje identiteta, državljanstva te pronalaženja ostalih članova obitelji. Siguran povratak stranca, koji ima status žrtve, provodi se vodeći računa o njegovim pravima, sigurnosti i dostojanstvu. Maloljetnici koji su žrtve trgovanja ljudima neće biti vraćeni ni u jednu državu ako nakon procjene opasnosti i sigurnosti postoji indicija da takav povratak ne bi bio u najboljem interesu maloljetnika.
358. *Izmjenama Zakona o socijalnoj skrbi* (2007.) izriekom su obuhvaćene žrtve trgovanja ljudima kojima je omogućeno osiguravanje privremenog smještaja kao oblika skrbi izvan vlastite obitelji - mogu biti smještene u domu socijalne skrbi čiji je osnivač država.
359. Prema *Protokolu za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima* iz 2008. (mijenjan 2010.) o izvršenoj identifikaciji odmah se izvješćuje nacionalni koordinator za suzbijanje trgovanja ljudima koji imenuje voditelja mobilnog tima. Ukoliko je žrtva dijete, o prihvaćanju programa pomoći i zaštite, uz prethodno izraženo mišljenje djeteta, odlučuje skrbnik uz suglasnost centra za socijalnu skrb. Postupak pomoći i zaštite zahtijeva žurnost i tajnost u postupanju. Mobilni timovi ovlaštene su i podučeni za pružanje prvih oblika pomoći i zaštite žrtava trgovanja ljudima, a njihovi članovi moraju biti dostupni 24 sata. U RH su osnivana četiri mobilna tima i to u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Osijeku. Svaki mobilni tim uključuje predstavnika centra za socijalnu skrb, predstavnika Hrvatskog Crvenog križa i dva predstavnika organizacija civilnog društva. Prihvatni smještaj za djecu kao oblik privremenog smještaja za žrtve, u kojem se osigurava psihosocijalna, zdravstvena, pravna i druga potrebna pomoć, organiziran je u sklopu nacionalnog skloništa za djecu žrtve trgovanja ljudima. Djeci do tri godine osigurava se poseban smještaj.
360. Sklonište za djecu žrtve trgovanja ljudima je potpuno opremljeno, a u njemu radi stručno osoblje. Osigurana je sigurnost skloništa, a djeci sva potrebna pomoć koja uključuje prevođenje na djetetu razumljiv jezik, pravnu, medicinsku, psihološku i socijalnu pomoć te mogućnost školovanja. Svakom djetetu osiguran je individualizirani pristup kroz programe pomoći i zaštite koji su prilagođeni potrebama svakog pojedinog djeteta žrtve trgovanja ljudima. Pri izradi individualiziranih programa pomoći i zaštite vodi se računa o dugotrajno prihvatljivom rješenju u najboljem interesu djeteta. Osoba sa statusom žrtve ima mogućnost smještaja u sigurnom skloništu ili u alternativnom smještaju u kojem boravi žrtva nakon prihvaćanja programa pomoći i zaštite do njenog povratka u zemlju povratka, odnosno reintegracije u društvo.

361. Imenovani su županijski koordinatori za provedbu i koordiniranje aktivnosti u svakom pojedinom slučaju trgovanja djecom na području svih županija (21) koji su i posebno educirani za obavljanje poslova vezanih uz suzbijanje trgovanja ljudima, posebice djecom.
362. Prema *Protokolu o postupanju pri dobrovoljnom povratku žrtava trgovanja ljudima iz 2009.*, za organizaciju dobrovoljnog povratka žrtava trgovanja je, kad se radi o djetetu, nadležno Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. Ako je žrtva dijete, odluku o povratku donosi skrbnik uz suglasnost nadležnog centra za socijalnu skrb, a u postupku povratka osigurat će se pratnja skrbnika. Od identifikacije žrtve do njezina povratka provodit će se procjena rizika radi utvrđivanja stupnja sigurnosti žrtve i njezine obitelji u zemlji povratka.
363. Ured za ljudska prava vodi evidenciju žrtava trgovanja ljudima po dobi, spolu, zemlji podrijetla i ostalim relevantnim podacima. Broj identificirane djece žrtava trgovanja ljudima u razdoblju od 2005. do 2010. prikazan je u tablici 24. u Prilogu 2.
364. U sklopu regionalne suradnje, na sastanku nacionalnih koordinatora održanom 2010. u Budvi, zaključeno je da će sve države regije naročitu pozornost posvetiti sprječavanju trgovanja djecom u svrhu prošnje, čemu su posebno izložena djeca romske nacionalnosti.
365. U cilju podizanja učinkovitosti sustava identifikacije žrtava te otkrivanja, procesuiranja i sankcioniranja počinitelja kaznenog djela trgovanja ljudima, nastavljena je i poboljšana suradnja s organizacijama civilnog društva koje operativno rukovode besplatnim SOS telefonom za korisnike.
366. U 2006. Ured za ljudska prava započeo je kampanju usmjerenu na suzbijanje trgovanja djecom TV spotom. Ističemo i javnu kampanju koja je bila usmjerena na potencijalne korisnike usluga žrtava trgovanja ljudima, kojom prilikom su prikazane sve ciljne skupine – muškarci, žene i djeca u cilju radne i seksualne eksploatacije. Nacionalni koordinator za suzbijanje trgovanja ljudima, kao i predstavnici drugih državnih tijela, sudjelovali su u brojnim TV i radio emisijama na temu suzbijanja trgovanja ljudima u kojima je posebna pozornost posvećena i rastućem fenomenu trgovanja djecom. Na internetskoj stranici Ureda, www.ljudskaprava-vladarh.hr, redovito su dostupne najnovije informacije o svim aktivnostima u području suzbijanja trgovanja ljudima, kao i na internetskim stranicama drugih državnih tijela. Suradnjom organizacija civilnog društva, međunarodnih organizacija te tijela državne vlasti uključenih u sustav suzbijanja trgovanja ljudima, izrađen je dokumentarni film „*Cijena života*” koji se bavi problematikom trgovanja ljudima, posebice ženama i djecom, u svrhu seksualnog iskorištavanja. Vidjelo ga je oko 4.000 osoba. Povodom obilježavanja Dana policije (25. rujna), prezentirana je tema „*Suzbijanje trgovanja ljudima u RH*” 2005. Prezentacija se sastojala od video projekcije pod nazivom „*Antitrafficking Cinema*”, u kojem su brojni građani i djeca gledali video spotove na temu suzbijanja trgovanja djecom, a tom prilikom građanima su distribuirani i promotivni materijali u svezi suzbijanja trgovanja ljudima, posebice ženama i djecom, s ciljem izravnog informiranja i senzibiliziranja građana o navedenoj temi. U svrhu prevencije trgovanja ljudima među školskom populacijom, priređena je i brošura i bedž sa sloganom „*Nije na prodaju*” koji su proslijeđeni svim učenicima srednjih škola i svim učeničkim domovima u kojima su djelatnici prošli edukaciju, kao i letak primjeren djeci vrtićkog uzrasta.
367. Inicirane su i aktivnosti te preventivni programi u okviru obiteljskih centara. Organizirane su tribine, predavanja i radionice u školama, tiskani informativni materijali te provedene i druge aktivnosti u cilju podizanja razine svijesti o pojavi trgovanja ljudima. Provedene su brojne edukacije ciljanih skupina u svrhu izgradnje što učinkovitijeg sustava suzbijanja trgovanja ljudima, u okviru koje je posebna pozornost posvećena suzbijanju trgovanja djecom, prikazane pod točkom 4. *Obuka stručnjaka* u Prilogu 2..
368. U 2007. je dodijeljena financijska potpora kojoj su prioritet bili i projekti obrazovanja ciljanih skupina (policijskih službenika, državnih odvjetnika, sudaca, zdravstvenih i

socijalnih djelatnika, vojnih osoba, predstavnika civilnog društva, turističkih djelatnika, diplomatsko-konzularnog osoblja i studenata) o suzbijanju trgovanja ljudima.

369. U cilju jačanja institucija u suzbijanju trgovanja ljudima, a posebice djecom te njihovo zaštiti proveden je Projekt iz programa EU CARDS 2004: „*Borba protiv trgovanja ljudima*“ opisan u području *Financijska sredstva usmjerena djeci*. U proteklom razdoblju intenzivirana je i međunarodna suradnja na području suzbijanja trgovanja ljudima koja se odvijala, kako na operativnoj, tako i na međunarodnoj razini. U okviru međunarodnih aktivnosti provodila se regionalna suradnja u okviru OESS-a i drugih međunarodnih organizacija (npr. ICMPD), bilateralna suradnja s državama regije, suradnja s Vijećem Europe, suradnja s državama članicama EU te s državama kandidatima za članstvo u EU, kao i suradnja s Interpolom i Europolom.

D. Djeca pripadnici manjina ili autohtone/starosjedilačke skupine (članak 30. Konvencije)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 70. i 71.

370. U RH djeluje *Ured za nacionalne manjine Vlade RH* (dalje: Ured za nacionalne manjine) te *Savjet za nacionalne manjine* (vidi Prilog 1.).

371. Izmjenama i dopunama *Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina* (2010.) propisano je da „pravnu osobnost imaju i koordinacije vijeća nacionalnih manjina, a nacionalne manjine koje u stanovništvu RH sudjeluju s do 1,5% stanovnika, pored općeg biračkog prava, na osnovi posebnoga biračkoga prava imaju pravo izabrati pet zastupnika pripadnika nacionalnih manjina u posebnim izbornim jedinicama, čime ne mogu biti umanjena stečena prava nacionalnih manjine, u skladu sa zakonom kojim se uređuje izbor zastupnika u Hrvatski sabor“. Naime, pripadnici nacionalnih manjina sudjeluju u procesu odlučivanja od Hrvatskog sabora do lokalne zajednice.

372. U registar udruga upisano je 377 udruga nacionalnih manjina od kojih 111 romskih, u okviru kojih djeluju brojna kulturno umjetnička društva.

373. U 2004. je Savjet za nacionalne manjine za ostvarivanje programa kulturnih manifestacija nevladinih udruga i ustanova svih nacionalnih manjina (dječji festivali, kazališne, folklorne skupine i zborovi, športska natjecanja, igraonice za djecu i dr.) rasporedio ukupno 22.000.000,00 kuna (za prava i interese djece – 986.600,00 kuna). U 2005. rasporedio je ukupno 24.500.000,00 kuna (za prava i interese djece – 1.111.460,00 kuna). U 2006. rasporedio je ukupno 4.013.690 kuna, 2007. ukupno 35.000.000,00 kuna (za prava i interese djece – 4.200.960,00 kuna), 2008. ukupno 41.511.500,00 kuna (za prava i interese djece – 4.888.388,00 kuna) te 2009. ukupno 42.169.131,75 kuna (za prava i interese djece – 4.555.904,20 kuna). Za 2010. predviđeno je 41.843.800,00 kuna za programe udruga i ustanova nacionalnih manjina – za prava i interese djece predviđeno 3.514.500,00 kuna).

374. Predstavnici kulturno-umjetničkih društava svih nacionalnih manjina svake godine sudjeluju na manifestaciji „*Kulturno stvaralaštvo nacionalnih manjina u RH*“ koja se održava već 11 godina. Ova manifestacija je značajna jer razvija multikulturalizam i toleranciju u hrvatskom društvu. Na posljednjoj manifestaciji sudjelovalo je 100 predstavnika djece pripadnika nacionalnih manjina.

375. Ured za nacionalne manjine je u cilju razvijanja tolerancije i prihvaćanja različitosti poticao suradnju i provodio aktivnosti između pripadnika različitih nacionalnih manjina. U 2006. i 2007. održana su dva seminara o educiranju mladih pripadnika nacionalnih manjina o procesu pristupanja EU. Na ta dva seminara mladi pripadnici nacionalnih manjina upoznati s međunarodnim dokumentima koje je RH ratificirala. U 2006. i 2007. organizirana su dva seminara za mlade pripadnike hrvatske nacionalne manjine iz Austrije, Češke, Slovačke i Rumunjske na kojima su upoznati sa sustavom prava nacionalnih manjina u RH te

predstavljanjem manjina na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini u predstavničkim tijelima i na državnoj razini u Hrvatskom saboru.

376. U 2009. je organiziran regionalni seminar posvećen inkluzivnom obrazovanju u kontekstu socijalne i kulturne različitosti na kojem je sudjelovalo više od 90 predstavnika europskih zemalja, međunarodnih organizacija te istaknutih europskih stručnjaka za područje obrazovanja i prava nacionalnih manjina. Seminar je organiziran kako bi se razmotrile mjere unaprjeđenja obrazovanja u cilju promicanja interkulturnog dijaloga i socijalne inkluzije. Posebna pozornost posvećena je sveobuhvatnom školskom pristupu društvenoj i kulturnoj raznolikosti, stvaranju jednakih mogućnosti kao temelju politike u javnom obrazovanju, te obrazovanju nastavnika za interkulturno inkluzivno obrazovanje.

Romska nacionalna manjina

377. U 2003. donesen je *Nacionalni program za Rome, a 2005. Akcijski plan Desetljeća za uključivanje Roma od 2005. do 2015.* koji je tiskan kao posebna publikacija i dostavljen svim ministarstvima i drugim državnim tijelima, općinama, gradovima i županijama u kojima žive Romi, svim vijećima te predstavnicima romske nacionalne manjine, kao i svim romskim udrugama u RH, s pozivom da se aktivno uključe u provođenje mjera.
378. Od 2003. djeluje *Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome.* Za provedbu navedenih programa svake godine se povećavaju sredstva (2005. – 2.760.000 kuna; 2006. – 11.886.670 kuna; 2007. –13.812.634 kuna; 2008. –17.398.137 kuna; 2009. – 38.210.154 kuna i 2010. – 25.601.311. kuna) uključujući sredstva Phare 2005 i 2006 i IPA 2008. Pokrenuta je internetska stranica za Rome kojom se omogućava bolji protok informacija između tijela državne vlasti i romske nacionalne manjine.
379. U svezi poboljšanja uvjeta života Roma možemo izvijestiti sljedeće:
- a) zdravlje – u cilju unaprjeđenja zdravlja nacionalne manjine Roma, provode se aktivnosti s posebnim naglaskom na osjetljive dobne skupine, djecu i žene u reproduktivnoj dobi. Provodi se zdravstveno prosvjećivanje romske populacije kroz redovnu djelatnost patronažne službe, djelatnost zdravstvene zaštite predškolske djece, preventivno-odgojnih mjera za zdravstvenu zaštitu školske djece i studenata, opće/obiteljske medicine, higijensko-epidemiološke zdravstvene zaštite, zdravstvene zaštite žena, stomatološke zdravstvene zaštite, zdravstvene zaštite mentalnoga zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti. U suradnji sa županijama u 2007. godini započeta je provedba Programa „Zdravstveno prosvjećivanje Roma na području Osječko-baranjske županije“, čija provedba je nastavljena tijekom 2008. godine, a u 2008. godini započela je provedba Projekta „Zdravstveno prosvjećivanje Roma na području Međimurske županije“. Program je obuhvaćao: edukaciju Roma pomagača, izradu ankete, rad patronažnih timova na terenu, ginekološke preglede i anketu. Uz nastavak zdravstvenog prosvjećivanja o planiranju obitelji i očuvanju reproduktivnog zdravlja te o unaprjeđenju zdravstvenih i higijenskih uvjeta života, aktivnosti u 2010. godini imaju za cilj izjednačavanje procijepljenosti zdravstveno neosigurane romske djece s djecom zdravstveno osiguranom sukladno Programu obveznog cijepljenja. Izvješća iz zdravstvene zaštite se ne vode prema nacionalnoj pripadnosti, jer razvrstavanje prema nacionalnoj pripadnosti nije moguće bez suglasnosti roditelja. U županijama koje su provele istraživanje u romskim naseljima ili su se kod cijepljenja vodile posebne evidencije o zdravstvenoj zaštiti romske djece, nalazimo da je cjepni obuhvat romske djece niži od prosječne populacije: 24 – 65% u predškolskoj dobi i 60 – 100%, romske djece koja pohađaju školu, s tendencijom da se cjepni obuhvat romske djece poveća.
 - b) stanovanje – u području rješavanja teškoća u stanovanju sustavno se radi na legalizaciji bespravničkih romskih naselja u kojima žive višečlane obitelji s mnogobrojnom djecom. Izrađeni su svi prostorni planovi (14), a legalizirano je 13 lokacija na kojima žive Romi. Naselje Donja Dubrava u Međimurskoj županiji, koje zbog stalnih poplava nije bilo pogodno

- za život, srušeno je, a svih 17 obitelji je zbrinuto i stambeno integrirano u zidanim kućama. Za tu namjenu izdvojeno je 1,076.884,00 kuna. Donacijom EK iz programa Phare 2005 i 2006 i sredstava Državnog proračuna za Projekt podrške Romima, uređuje se kompletna infrastruktura (izgradnja cesta, vodoopskrbe i električne mreže) u 4 romska naselja u Međimurskoj županiji. Završeni su radovi u naselju Parag u općini Nedelišće. Ukupna vrijednost radova, predviđenih u sklopu ovih projekata, je 4.071.429 Eura, od čega je 1.238.429 Eura iznos sufinanciranja iz državnog proračuna. U sklopu programa IPA 2008 uredit će se infrastruktura u još dva romska naselja u Međimurskoj županiji, za koji je EK-a odobrila sredstva u iznosu od 2,5 milijuna Eura uz sufinanciranje iz sredstava državnog proračuna u iznosu od 833.330 Eura.

c.) obrazovanje – sudjelovanje pripadnika romske nacionalne manjine u obrazovnom sustavu opisano je u dijelu *Obrazovanje, uključujući strukovnu poduku i usmjerenje*.

380. Od ostalih aktivnosti ističemo da je Ured za nacionalne manjine organizirao od 2004. desetak seminara/radionica o osposobljavanju mladih Roma i Romkinja vezano uz provođenje Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma od 2005. do 2015., za pomoć u vođenju udruga i izradi projekata, za sudjelovanje u procesu odlučivanja u lokalnoj i široj zajednici, za ostvarivanje prava Roma koja su im zajamčena Ustavom i pravnim sustavom RH i veću uključenost u društveni život, za promicanje romske kulture, prava i običaja putem medija, što će pomoći stvaranju pozitivne predodžbe o Romima, za medijsko izvješćivanje o manjinama, za poticanje međusobne suradnje različitih romskih udruga te za usvajanje glavnih govorničkih vještina. Ujedno, Ured za nacionalne manjine u suradnji s romskim udrugama svake godine organizira prigodno obilježavanje 8. travnja, Svjetskog dana Roma. Mladi predstavnici romske nacionalne manjine sudjelovali su na VII. Svjetskom kongresu Roma koji je održan 2008. S ciljem boljeg pristupa informacijama, tiskane su dvije knjižice pod nazivom „*Moja prava*“ – na romskom i na hrvatskom jeziku (800 primjeraka na svakom jeziku). One na popularan način sadrže informacije o mogućnostima i načinu ostvarivanja prava romske nacionalne manjine u tri važna područja: statusnim pitanjima, zdravstvenom osiguranju i socijalnoj skrbi. Podijeljene su besplatno svim romskim udrugama koje su registrirane u RH. Tijekom 2004. i 2005. uspješno je realiziran Projekt „*Igrom do škole*” u jednom zagrebačkom naselju u kojem živi velika skupina romskih obitelji (radionice za djecu predškolske dobi iz socijalno ugroženih obitelji, koje nemaju mogućnost za uključivanje djece u društveno organizirane oblike odgoja i obrazovanja, u rad kojih su bile uključene i majke kojima su se pružala individualna savjetovanja).

381. Pripadnici romske nacionalne manjine sudjeluju u procesu odlučivanja od Hrvatskog sabora do lokalne zajednice. U Hrvatskom saboru izabran je zastupnik romske nacionalne manjine, a tri Roma su izabrana u predstavnička tijela na razini općina u Međimurskoj županiji. Također je više od 300 Roma izabrano u vijeća i predstavnike romske nacionalne manjine na svim razinama.

382. Prema općoj procjeni ostvaren je pomak u poboljšanju uvjeta života Roma: stvoreni su uvjeti za uređenje dijela romskih naselja, poduzete su mjere za rješavanje statusnih pitanja, te unaprjeđenje zdravstvene i socijalne zaštite. Uvedena je besplatna pravna pomoć za Rome u statusnim pitanjima. Uloženi su naponi za unaprjeđenje obrazovanja Roma, od predškolskog do visokoškolskog, kao i za obrazovanje odraslih. U provedenim izborima za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina izabrano je 20 vijeća i 7 predstavnika romske nacionalne manjine u okviru kojih je više od 400 Roma uključeno u proces odlučivanja. U području obrazovanja posebna je pozornost posvećena što većem obuhvatu Roma u predškolskom obrazovanju, što je preduvjet za uključivanje romske djece u redovni obrazovni sustav. U području stanovanja završeno je istraživanje prostornog rješavanja i karakterizacije romskih naselja, a pri kraju je izrada županijskih programa i aktivnosti mjera za unaprjeđenje stanja

prostora i uvjeta stanovanja na lokacijama naseljenim Romima. U području zapošljavanja pokrenut je proces uključivanja Roma u programe zapošljavanja.

E. Djeca na ulici

383. *Zakonom o prekršajima protiv javnog reda i mira* zabranjuje se i sankcionira skitnja i prosjačenje, a policija u sklopu svojih redovitih, ali i ciljano provedenih aktivnosti poduzima mjere kojima je cilj sankcioniranje odgovornih osoba te sprječavanje skitnje i prosjačenja djece (tablica 3. u Prilogu 2.).
384. Postupanja u svezi počinjenih prekršaja od velikog su značaja i za utvrđivanje eventualne kaznene odgovornosti roditelja ili staratelja zbog kaznenog djela zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe (članak 213. Kaznenog zakona). *Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona* (2006.) povišene su kazne za osnovni i kvalificirani oblik navedenog kaznenog djela (vidi područje *Zlostavljanje i zanemarivanje*).
385. *Zakonom o socijalnoj skrbi* propisano je da se djetetu, koje se zatekne u skitnji bez nadzora roditelja ili drugih odraslih osoba, osigurava privremena skrb izvan vlastite obitelji dok se ne ostvari povratak u vlastitu ili udomiteljsku obitelj, dom socijalne skrbi ili se njegov smještaj osigura na drugi način (tablica 3.a – 3.c u Prilogu 2.).

IX. Provedba Fakultativnih protokola uz Konvenciju o pravima djeteta

386. Ovo Izvješće sadrži i odgovore na preporuke Odbora, odnosno poduzete aktivnosti vezane uz Inicijalno izvješće o *Fakultativnom protokolu uz Konvenciju glede uključivanja djece u oružane sukobe*, osobito u području Izvješća pod nazivom Posebne mjere zaštite, dijelu Djeca u hitnim situacijama – *Djeca bez pratnje/izbjeglice* i *Djeca u oružanim sukobima uključujući tjelesni i psihički oporavak i socijalnu integraciju*. U tijeku su aktivnosti vezane uz izradu Inicijalnog izvješća o provedbi *Fakultativnog protokola uz Konvenciju o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji*.

X. ZAKLJUČNE NAPOMENE

387. U izvještajnom razdoblju briga za obitelj i djecu bila je od ključne važnosti za RH. U tom pogledu učinjeni su daljnji pomaci u zaštiti prava i promicanju najboljeg interesa djeteta. Doneseni su novi zakoni i unaprijeđeni postojeći propisi te usvojeni odgovarajući nacionalni dokumenti s konkretnim mjerama sukladno preporukama Odbora UN-a.
388. Evidentiran rast broja neželjenih oblika ponašanja ili djela na štetu djece kao i broja rizičnih oblika ponašanja djece i mladih možemo pripisati povećanoj senzibilizaciji šire javnosti, povećanim edukacijama stručnjaka te unaprijeđenog i osposobljenog institucionalnog sustava za prepoznavanje kršenja prava djeteta. Učinak je to i povećane aktivnosti i povezanosti svih mjerodavnih institucija i civilnog društva.
389. Osiguravanje zaštite ranjivih skupina, posebice djece i mladeži, predstavlja prioritet hrvatskog društva i zalog njegove budućnosti. U narednom razdoblju Vlada će nastaviti s poduzetim aktivnostima usmjerenim na unaprijeđenje sustava podrške i zaštite djece, mladih i obitelji, u suradnji s organizacijama civilnog društva i međunarodnim organizacijama na području zaštite i promicanja prava djeteta.

XI. PRILOZI

390. Prilozi ovog Izvješća su:
1. Elementi po Zajedničkom osnovnom dokumentu
 2. Statistički podatci
 3. Preslike relevantnih propisa
 4. Preslike relevantnih sudskih i administrativnih odluka

PRILOG 2.

STATISTIČKI PODATCI

Statistički podatci prikupljeni su sukladno:

1. *Općim smjernicama koje se odnose na uređenje i sadržaj redovitih izvješća koja podnose države članice sukladno članku 44. stavku 1. točki (b) Konvencije i Dodatku Općim smjernicama (2005.)*
2. *Smjernicama za izradu izvješća po ugovoru, o obliku i sadržaju periodičnih izvješća koja države članice podnose sukladno članku 44., stavku 1.(b) Konvencije i Dodatku Smjernicama (2010.)*
3. *Preporukama Odbora UN-a za prava djeteta na Drugo periodično izvješće*

Uvažavajući preporuku Odbora UN-a za prava djeteta na Drugo periodično izvješće broj 17. i 18., izvješćujemo da je **Državni zavod za statistiku** glavni nositelj, diseminator i koordinator sustava službene statistike Republike Hrvatske (dalje: RH). Neki od osnovnih poslova iz područja statistike u nadležnosti Zavoda su: koordinacija, izrada i izvršenje Programa i Godišnjega provedbenog plana te Izvještaja o izvršenju Programa i Godišnjega provedbenog plana; određivanje, ažuriranje i održavanje metodoloških osnova, njihove međunarodne usklađenosti u suradnji s nositeljima službene statistike, praćenje njihove primjene i davanje uputa ostalim nositeljima službene statistike o primjeni metodologije; priprema i provedba statističkih aktivnosti, ispunjavanje međunarodnih obveza službene statistike iz djelokruga rada utvrđenog Programom; proizvodnja osnovnih pokazatelja i agregata službene statistike iz djelokruga rada utvrđenog Programom, korištenje svih dostupnih izvora podataka, korištenje administrativnih izvora podataka i podataka dobivenih metodom promatranja i praćenja koje su prikupili svi nositelji službene statistike; praćenje i provođenje kontrole kvalitete statističkih rezultata, analize i službena tumačenja statističkih rezultata iz djelokruga Državnog zavoda za statistiku i dr.

Sukladno Zakonu o službenoj statistici, Državni zavod za statistiku prikuplja statističke podatke provedbom statističkih istraživanja i preuzimanjem podataka iz različitih administrativnih evidencija. Na temelju prikupljenih podataka izrađuje i objavljuje agregirane statističke podatke i pokazatelje pridržavajući se načela o zaštiti individualnih podataka. Prema regulativama Eurostata i u skladu sa standardnom praksom u statističkim uredima europskih zemalja, nacionalni statistički uredi ne vode administrativne registre nego ih koriste za uspostavljanje statističkih registara koji onda služe za potrebe statističkog sustava. U okviru provedbe statističkih istraživanja, utvrđenih Godišnjim provedbenim planom, prikupljaju se različiti podatci o djeci, koji se objavljuju u publikacijama i na internetskim stranicama Državnog zavoda za statistiku www.dzs.hr. Podatci o djeci prikupljaju se u okviru statistike rođenih (karakteristike evidencije, djeteta, majke, oca) i statistike umrlih (karakteristike umrle dojenčadi). U okviru istraživanja *Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja* prikupljaju se podatci o djeci prema spolu i godinama života, vremenu dnevnog boravka, djeca strani državljani, djeca u jaslicama, djeca s poteškoćama u razvoju itd. U istraživanju o osnovnim školama prikupljaju se podatci o učenicima prema smjenama, spolu, uspjehu i razredu, stranim jezicima koje uče, učenicima stranim državljanima, integriranim učenicima itd. U istraživanju o srednjim školama prikupljaju se podatci o učenicima prema područjima obrazovanja, spolu, razredu i godini rođenja, ponavljačima, učenicima prema uspjehu i završavanju škole, stranom jeziku koji uče, učenicima stranim državljanima, učenicima s teškoćama u razvoju prema vrsti smetnje itd. U okviru statistike pravosuđa prikupljaju se podatci o prijavljenim i optuženim maloljetnim počiniteljima kaznenih djela te maloljetnim počiniteljima prekršaja (demografski podatci o počinitelju, podatci o sudioništvu, pritvoru, obiteljskim prilikama itd.). U daljnjem tekstu dostavljamo statističke podatke koje je prikupio Državni zavod za statistiku sukladno svojem djelokrugu rada, dok su ostale podatke dostavila nadležna tijela državne uprave i ostale institucije temeljem evidencija koje ona vode sukladno pripadajućim propisima i uzimajući u obzir specifičnosti svojih poslova i utvrđenih potreba.

➤ Točka 19. (e) Smjernica – međunarodna pomoć

- Pretpristupna pomoć iz fondova EU – državna tijela:
 - a. U 4 županije proveden je CARDS 2004 Projekt „*Održivi razvoj u ratom oštećenim područjima*”. Županijska partnerstva izabrala su prioritetne projekte koji su financirani iz sredstava ovog programa, od kojih je jedan bio izgradnja Doma za djecu s posebnim potrebama u Požegi. Vrijednost investicije je 133.302,52 Eura;
 - b. Provedba *twinning* projekta iz programa EU CARDS 2004 „*Borba protiv trgovanja ljudima*”, (2007.), u partnerstvu s austrijskim Institutom za ljudska prava „Ludwig Boltzman“ i njemačkom Zakladom za međunarodnu pravnu suradnju te drugim hrvatskim relevantnim tijelima koja se bave zaštitom žrtava trgovanja ljudima. Glavni cilj bio je ojačati hrvatske institucije u suzbijanju trgovanja ljudima, a posebice djecom, te zaštititi i pomoći žrtvama;
 - c. U okviru Operativnog programa „Razvoj ljudskih potencijala”, IPA IV 2007 – 2009 planirano je financiranje sljedećih projekata: „*Mladi na tržištu rada*” – do sada je ugovoreno 1.099.055 Eura (sredstva EU: 934.197 Eura, nacionalno sufinanciranje: 164.858 Eura), a ukupan planirani iznos jest 2.945.055 Eura, od čega sredstva EU iznose 2.503.297 Eura, a nacionalno sufinanciranje je 441.758 Eura; „*Implementacija novih kurikuluma*” – ukupan planirani iznos (za ugovor o sulugama i darovnicu) jest 5.365.500 Eura, od čega EU sredstava 4.560.675 Eura, a nacionalno sufinanciranje 804.825 Eura; „*Jačanje institucionalnog okvira za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma*” – ukupan iznos 1.799.965 Eura, od čega iz sredstava EU 1.532.970 Eura, a nacionalno sufinanciranje iznosi 266.995 Eura; „*Razvoj osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju*” – ukupan iznos je 1.639.750 Eura, od čega iz sredstava EU 1.393.787 Eura, a nacionalno sufinanciranje 245.963 Eura; „*Daljnji razvoj Hrvatskog kvalifikacijskog okvira – HKO*” – ukupan iznos 1.468.000 Eura, od čega sredstva EU iznose 1.247.800 Eura, a nacionalno sufinanciranje 220.200 Eura.
 - d. U okviru IPA programa IV. komponente provodi se Projekt „*Uključivanje učenika s teškoćama u obrazovanje za zapošljavanje*”, cilj kojega je omogućavanje pristupa učenicima s teškoćama sustavu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i tržištu rada te povećanje mogućnosti škola i/ili centara za obrazovanje učenika s teškoćama i/ili poslodavaca u korištenju/razvoju inovativnih mehanizama na nacionalnoj ili regionalnoj razini, a koji su potrebni za njihovo prikladno obrazovanje (dodijeljena sredstva – 1.318.273,03 Eura).
 - e. U okviru IPA I 2009 ističemo Projekt „*Jačanje kapaciteta u području borbe protiv seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece i pomoć policije ranjivim žrtvama kaznenih djela*”. Iznos sredstava: 1.613.000,00 Eura. Svrha projekta je daljnje jačanje institucionalne sposobnosti sprečavanja i borbe protiv seksualnog zlostavljanja djece, kao i pomoći policije ranjivim žrtvama kaznenih djela, posebno djeci i njihovim obiteljima. Realizacijom navedenog projekta značajno bi se poboljšali uvjeti rada policijskih službenika za mladež koji su zaduženi za istraživanje kaznenih djela seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece. Projekt se sastoji od 2 komponente koje obuhvaćaju prikupljanje podataka i analizu obilježja, opsega i trendova kretanja prijavljenog i neprijavljenog seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, prikupljanje podataka i analizu postojećeg zakonodavstva koje regulira postupanje policije prilikom istraživanja seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, prikupljanje podataka i analizu policijske prakse istraživanja seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, izradu Međuresornog protokola o postupanju u slučajevima seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, obuku policijskih službenika i trenera za daljnji prijenos znanja i vještina o istraživanju seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, ali i opremanje posebnim namještajem i računalnom opremom 45 prostorija za obavljanje razgovora s djecom i maloljetnicima.

- U okviru obveza praćenja provedbe projekata financiranih iz pretpristupnih programa EU za sektor civilnog društva, Ured za udruge pratio je provedbu 5 projekata u sklopu CARDS 2004 i Phare 2006 u ukupnom iznosu od 620.603,75 Eura (CARDS) i 126.511,08 Eura (Phare), a provedba kojih je završila u 2009. Korisnici su bili djeca i mladi, a projekti su se provodili u partnerstvu s lokalnom samoupravom, javnim institucijama i/ili organizacijama civilnog društva. Izdvajamo sljedeće:

(dvogodišnji projekti – CARDS 2004 *Pružanje socijalnih usluga neprofitnog sektora*):

- a. Centar za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka provodio je Projekt „Škola i obitelj zajedno”. Cilj je razvijanje kvalitetnih odnosa u obitelji i među vršnjacima kroz edukaciju i odgoj za odgovorno roditeljstvo te kreativno rješavanje sukoba, u partnerstvu s osnovnim školama i SOS dječjim selom Ladimirevci. U projektu je sudjelovalo i educirano 633 djece iz osnovnih škola i SOS sela o sukobima i nenasilnom rješavanju sukoba te vršnjačkom rješavanju problema medijacijom.
- b. Projekt „Doprinos poboljšanju i razvoju funkcionalne i uspješne udomiteljske skrbi za djecu u Istri” provodile su humanitarne udruge „Nadomak sunca” i „Oaza”, u suradnji s predstavnicima lokalne samouprave. Cilj je poboljšanje osnovnih životnih uvjeta udomiteljskih obitelji, te njihova primjerena priprema za brigu o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi i osiguravanje kontinuirane podrške. Rezultirao je povećanjem kapaciteta udomiteljskih mjesta, uključujući stvaranje preduvjeta za kvalitetno udomljavanje, razvijeni su potencijali djece (koja su sudjelovala u projektu) putem organiziranja izvanškolskih aktivnosti, dodatne potpore za djecu s poteškoćama u učenju, te je realiziran nastavak programa i platforma djece/mladeži iz udomiteljske skrbi uključivanjem mladih u rad udruge.
- c. Udruga „Split zdravi grad” provodila je u partnerstvu s Gradom Splitom Projekt „Stela Polaris: socijalno-zdravstveni i akcijsko-preventivni program” s ciljem osnaživanja djece i mladih za zdrav, proaktivan i samoodgovoran život. Rezultat je uspostavljen edukacijsko-resursni centar za prevenciju nasilja među djecom i mladima i učenje zdravih stilova života namijenjen djeci, mladima, prosvjetnim djelatnicima i roditeljima (više od 1.000 korisnika u okviru projekta – eksperimentalno razdoblje).

Od 2008. provode se dva projekta u okviru Phare 2006 *Omogućavanje aktivnog doprinosa sektora civilnog društva u pretpristupnom procesu*:

- d. Projekt pod nazivom „Mobilni stručni tim – podrška integraciji djece s posebnim obrazovnim potrebama” provodi Udruga IDEM. Cilj je povećanje razine edukacijske uključenosti djece s posebnim potrebama u redovni sustav odgoja i obrazovanja i uspostavljanje sustava stručne podrške školama za prihvaćanje djece s posebnim obrazovnim potrebama; u partnerstvu s Gradom Zagrebom.
 - e. Udruga Zora provodi Projekt „Moj izbor je prevencija” s ciljem prevencije nasilja u mladenačkim vezama i unaprjeđenja seksualno-reproduktivnog zdravlja kroz sustavnu edukaciju učenika 1. i 2. razreda srednjih škola iz Međimurja. U projektnim aktivnostima sudjelovalo je 56 učenika srednjih škola kroz edukaciju za vršnjake-edukatore (15 mladića i 41 djevojka) i 1400 učenika srednjih škola kroz aktivnosti radionica usmjerenih osnaživanju mladih vezano uz teme HIV/AIDS i spolno prenosive infekcije, nasilja u vezama mladih i rodne jednakosti.
- U sklopu bilateralne pretpristupne pomoći Kraljevine Nizozemske: Nizozemski program bilateralne suradnje – MATRA Program za pretpristupne projekte (MPAP) za 2009., provodi se Projekt „Unapređivanje kvalitete alternativnih sankcija i odgojnih mjera prema mladima s poremećajem u ponašanju” svrha kojega je pomoć u povećanju kvalitete alternativnih sankcija i edukativnih mjera usmjerenih na mlade s poremećajem u ponašanju. Iznos sredstava: 300.000,00 Eura.

Napomena: sredstva u ostatku priloga izražena su u kunama (protuvrijednost u Eurima na dan podnošenja Izvješća -)

➤ **Točka 19. (j) Smjernica - informacije o suradnji s organizacijama civilnog društva**

Tablica 1. Pregled potpora za projekte/programme namijenjene djeci po godinama i izvorima financiranja

Godina	Broj financiranih projekata – državna razina	Iznos iz Državnog proračuna	Broj financiranih projekata – lokalna razina	Iznos iz županijskih proračuna	Ukupan iznos potpore
2004.	/	9.471.207,00		/	9.471.207,00
2005.	/	7.519.462,32		/	7.519.462,32
2006.	/	9.665.066,15		/	9.665.066,15
2007.	344*	25.165.623,52		6.524.183,20	31.689.806,72
2008.	626*	36.224.280,36		16.522.595,88	52.746.876,24
2009.	384	30.847.439,41	1037	županijske razine i gradovi - središta županija 24.923.318,10	55.770.757,51
Sveukupno					166.863.175,94

Izvor: Ured za udruge

Napomena: *podatak je dostupan samo za potpore iz Državnog proračuna, te označava projekte u kojima su korisnici isključivo djeca ili djeca i mladi

Podatci navedeni u gornjoj tablici uključuju cjelokupno financiranje programa i projekata udruga na nacionalnoj i lokalnoj razini, ali dodatno ističemo par primjera:

- Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade RH surađivao je s organizacijama civilnog društva na provođenju preventivnih programa u zajednici, programa resocijalizacije, edukacija, savjetovanja, programa smanjenja štete te radu s djecom i mladima, ovisnicima i njihovim obiteljima, koji pridonose suzbijanju zlouporabe droga i prevenciji ovisnosti, te im je od 2005. do 2009. dodijelio oko 6.500.000,00 kuna;
- Ured za ljudska prava Vlade RH je od 2004. do 2010. financirao projekte i programe organizacija civilnog društva koji promiču prava djece i kulturu nenasilja i tiču se zaštite žrtava trgovanja ljudima, a u koje su uključena i djeca – ukupno 1.251.000,00 kuna;
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je od 2006. do 2009. sufinanciralo niz programa prevencije ovisnosti i nasilja organizacija civilnoga društva u području izvaninstitucionalnoga odgoja i obrazovanja djece i mladih i u sklopu svojih redovnih aktivnosti (sufinanciranje edukativnih radionica s učenicima, tiskanje edukativnih publikacija i sl.), uključujući i programe i projekte namijenjene djeci i mladima pripadnicima romske nacionalne manjine (2007. – 2009.). Ukupno je u iskazanom razdoblju utrošeno 10.029.171,41 kuna;
- Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti ostvarilo je kvalitetnu suradnju s organizacijama civilnog društva koje djeluju na dobrobit djece, mladih, obitelji, osoba s invaliditetom i djece izložene rizičnim uvjetima odrastanja u obitelji te je sufinanciralo oko 1955 projekata u iznosu od 124.214.290,64 kuna (uključuje i suzbijanje zlouporabe droga);
Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je od 2004. do 2009. odobrilo financijske potpore organizacijama civilnog društva za provedbu projekata i programa koji svojim sadržajem pridonose promicanju prava i zaštiti djece sukladno Konvenciji za ukupno 142 programa, u iznosu od 12.160.883,00 kuna;

➤ **Točka 37. (e) Smjernica – informacije u odnosu na odmor, igru, slobodno vrijeme, kulturne i umjetničke aktivnosti**

Tablica 2. Ministarstvo kulture – financijska sredstva utrošena za ostvarivanje programa javnih potreba u kulturi za djecu i mlade 2004. – 2010.

PROGRAMSKA DJELATNOST	2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.		2010.	
	Program	sredstva	Program	sredstva	Program	sredstva	Program	sredstva	Program	sredstva	Program	sredstva	Program	sredstva
Časopisi u kulturi					4	100.000,00								
Glazba, glazbeno- scenske i plesne djelatnosti	3	90.000,00	6	345.000,00	4	340.000,00	2	300.000,00	4	350.000,00	11	430.000,00	13	615.000,00
Informatizacija					10	163.822,00			7	80.000,00	5 djeca odjela narodnih knjižnica	50.000,00		
Investicijska potpora	1	800.000,00	2	600.000,00	2	2.400.000,00	2	1.200.000,00	3	1.350.000,00	4	470.000,00	5	1.206.000,00
Kazališna djelatnost (profesionalna i amaterska)	30	1.536.000,00	23	1.103.000,00	29	1.150.000,00	35	1.575.000,00	41	1.644.000,00	36	1.465.000,00	46	1.585.000,00
Književne manifestacije	2	42.000,00	6	101.000,00	9	112.000,00	11	152.000,00	11	145.000,00	16	183.000,00	17	177.000,00
Kulturo- umjetnički amaterizam	9	170.000,00	3	250.000,00	6	225.100,00	9	305.000,00	12	315.000,00	11	365.000,00	9	291.000,00
Likovna i muzejsko- galerijska djelatnost					19	208.500,00	24	385.000,00	30	409.000,00		562.000,00		
Međunarodna kulturna suradnja					35	855.338,15			19	362.218,16				
Osnovna djelatnost udruga u kulturi (djeca i mladi)					3	290.000,00	3	390.000,00	3	400.000,00	3	630.000,00	3	350.000,00
Otkup knjiga za narodne knjižnice	70	850.000,00	96	746.800,00	76	514.780,00	90	662.840,00	67	511.680,00	112 naslova	947.230,00	51 (nasjeđaj otvoren do 15.11.2010.)	444.800,00
Knjižnična djelatnost				38.000,00				10.000,00	3	35.000,00		55.000,00	3	32.000,00
UKUPNO:	115	3.488.000,00	136	3.213.800,00	197	6.359.540,15	176	4.979.840,00	200	5.601.898,16	86	4.974.230,00	147	4.668.800,00

UKUPNO: programa: 1169 iznos: 33.286.108,31 kn

Izvor: Ministarstvo kulture

Tablica 2.a Hrvatski audiovizualni centar – financirane ustanove/djelatnosti u 2008.

Hrvatski filmski savez	13. revija hrvatskog filmskog i videostvaralaštva mladeži	20.000,00
Hrvatski filmski savez	46. revija hrvatskog filmskog i videostvaralaštva djece	40.000,00
Škola filma Šipan	Ljetna škola filma Šipan i filmski festival	10.000,00
Hrvatski filmski savez	Medijska kultura, filmsko/video stvaralaštvo u osnovnim i srednjim školama	20.000,00
Agrest 3D	Video radionica	25.000,00
Dom kulture "Kristalna kocka vedrine"	Filmske radionice za djecu i mladež	15.000,00
Hrvatski filmski savez	15. internacionalna radionica animiranog filma	10.000,00
Hrvatski filmski savez	Radionice filmskih i video udruga, filmskih i video družina djece i mladeži	10.000,00
Ustanova Zagreb film	Mala škola crtanog filma	10.000,00

Izvor: Hrvatski audiovizualni savez

Tablica 2.b Hrvatski audiovizualni centar – financirane ustanove/djelatnosti u 2009.

Hrvatski filmski savez	14. revija hrvatskog filmskog i videostvaralaštva mladeži i 2 nd <i>Four River Film Festival</i>	30.000,00
Hrvatski filmski savez	47. revija hrvatskoga filmskog i videostvaralaštva djece	40.000,00
Studio Nezavisne Produkcije – filmska udruga	Hušnjakovo film radionica	10.000,00
Hrvatski filmski savez	16. internacionalna radionica animiranog filma	10.000,00
Hrvatski filmski savez	Radionice filmskih i videoudruga, filmskih i videodružina djece i mladeži	10.000,00
Hrvatski filmski savez	Medijska kultura, filmsko i videostvaralaštvo u osnovnim i srednjim školama	30.000,00
Javna ustanova Pula Film Festival	Radionica izrade dokumentarnog filma Pulska filmska tvornica	10.000,00
Međunarodni dječji festival	Međunarodni dječji festival, Šibenik, Hrvatska; Filmski (dio) programa	15.000,00
Foto video klub "Mirko Lauš"	Škola crtanog filma	10.000,00
Škola filma Šipan	Škola filma Šipan, filmska edukacija djece i mladih, Ljetna škola filma Šipan i Filmski Festival 2009	10.000,00
Riblje oko	DUGA animirani film	3.500.000,00

Izvor: Hrvatski audiovizualni savez

Tablica 2.c Hrvatski audiovizualni centar – financirane ustanove/djelatnosti u 2010.

Hrvatski filmski savez	15. revija hrvatskog filmskog i videostvaralaštva mladeži i 3 rd <i>Four River Film Festival</i>	30.000,00
Hrvatski filmski savez	48. revija hrvatskog filmskog i videostvaralaštva djece	40.000,00
Vanima	Vafi – internacionalni festival animiranog filma djece i mladih	15.000,00
Hrvatski filmski savez	17. internacionalna radionica animiranog filma	10.000,00
Hrvatski filmski savez	Video radionice za djecu i mladež	15.000,00
Hrvatski filmski savez	Medijska kultura, filmsko i videostvaralaštvo u osnovnim i srednjim školama	30.000,00
Međunarodni dječji festival	Međunarodni dječji festival, filmske radionice	20.000,00
Škola filma Šipan	Ljetna škola filma Šipan	10.000,00
Savez društava Naša djeca	Stvaramo bajke – integracija inovativne informatičke	10.000,00

Hrvatske	tehnologije u aktivnosti s djecom	
Narodno sveučilište Dubrava	Filmske radionice	20.000,00
Pulska filmska tvornica	Radionice filmske medijske kulture u osnovnoškolskoj nastavi	10.000,00
Pulska filmska tvornica	Radionice izrade dokumentarnog filma Pulska filmska tvornica	10.000,00
Agrest 3d	Video radionica Slava Raškaj	15.000,00
Otvorena medijska grupacija	Upoznajmo se – radionice dokumentarnog filma u Vukovaru	15.000,00
Studio nezavisne produkcije	Zagorska filmska radionica (Hušnjakovo film radionica)	10.000,00
Hulahop d.o.o,	Radionice animiranog filma za djecu	10.000,00
Blank	Filmske radionice u predgrađu	20.000,00
Udruga ZAG	ZG lumeni – djeca s posebnim potrebama	10.000,00

Izvor: Hrvatski audiovizualni savez

➤ Točka 39. (d) Smjernica – informacije o djeci na ulici

Tablica 3. Broj djece i maloljetnika zatečenih od strane policije u kršenju Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Ukupan broj zasebno evidentiranih i procesuiranih slučajeva prosjačenja djece ili maloljetnika (samostalno ili u društvu s odraslim osobama) – čl. 11*	145	102	61	42	70
Broj kaznjivo neodgovorne djece zatečene u prosjačenju	88	58	29	27	32
Broj kaznjivo odgovornih maloljetnika zatečenih u prosjačenju	57	28	19	15	36
Broj punoljetnih osoba koje su prosjačile s osobama maloljetne dobi	68	44	24	24	30
Broj roditelja koji su poradi poticanja na prosjačenje prijavljeni za čl. 22 *	22	15	4	12	7
Broj roditelja prijavljenih za prekršaj iz čl. 27.* (loš odgoj i zanemarivanje nadzora)	26	13	7	2	8
Broj roditelja prijavljenih za kazneno djelo Zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili mlt. osobe, čl. 213. Kaznenog zakona (kad je kazneno djelo povezano s prosjačenjem)	29	19	9	1	6
Broj zabilježenih slučajeva recidiva u činjenju prekršaja prosjačenja mlt. osoba ili odraslih osoba s djecom	19	32	10	12	5
Broj zasebnih slučajeva prosjačenja osoba maloljetne dobi – stranih državljana	8	18	8	11	6

*** Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira**

1. članak 11. – skitnja i prosjačenje se sankcioniraju novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 30 dana
2. članak 22. – novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 30 dana sankcionira se roditelj ili staratelj koji potiče dijete ili šticenika na vršenje prekršaja
3. članak 27. – novčanom kaznom sankcionira se roditelj ili staratelj i u onim situacijama kada je počinjeni prekršaj djeteta ili šticenika posljedica lošeg odgoja ili zanemarivanja nadzora

Tablica 3.a Djeca i mladež zatečena u skitnji

(podatci za razdoblje od 1.1. do 31.12. 2007.)	
Broj djece i mladeži zatečenih u skitnji – hrvatskih državljana za koju je djelatnik centra za socijalnu skrb (CZSS) bio pozvan intervenirati u vrijeme pripravnosti (koji su se udaljili iz obitelji ili doma)	542
Broj djece i mladeži zatečenih u skitnji – stranih državljana za koje je djelatnik CZSS bio pozvan intervenirati u vrijeme pripravnosti i smjestiti ih u prihvatnu stanicu (koji su se udaljili iz obitelji ili doma)	425
Mjere socijalne skrbi temeljem Zakona o socijalnoj skrbi	
Privremena skrb izvan vlastite obitelji djetetu koje je zatečeno u skitnji bez nadzora roditelja ili odraslih osoba	19

Izvor: Godišnje statističko izvješće 2007., Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Tablica 3.b Djeca i mladež zatečena u skitnji

(podatci za razdoblje od 1.1. do 31.12. 2008.)	
Broj djece i mladeži zatečenih u skitnji – hrvatski državljani za koje je djelatnik CZSS bio pozvan intervenirati u vrijeme pripravnosti	484
- muški	351
- ženski	133
Broj djece i mladeži zatečenih u skitnji – strani državljani	137
- muški	120
- ženski	17
Mjere socijalne skrbi temeljem Zakona o socijalnoj skrbi	
Privremena skrb izvan vlastite obitelji djetetu koje je zatečeno u skitnji bez nadzora roditelja ili odraslih osoba	96

Izvor: Godišnje statističko izvješće 2008., Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Tablica 3.c Djeca i mladež zatečena u skitnji

(podatci za razdoblje od 1.1. do 31.12. 2009.)	
Broj djece i mladeži zatečenih u skitnji – hrvatski državljani za koje je djelatnik CZSS bio pozvan intervenirati u vrijeme pripravnosti	495
- muški	326
- ženski	169
Broj djece i mladeži zatečenih u skitnji – strani državljani	126
- muški	104
- ženski	22
Mjere socijalne skrbi temeljem Zakona o socijalnoj skrbi	
Privremena skrb izvan vlastite obitelji djetetu koje je zatečeno u skitnji bez nadzora roditelja ili odraslih osoba	93

Izvor: Godišnje statističko izvješće 2009., Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

➤ **Točka 3. Dodatka Smjernicama – informacije o alokaciji proračunskih sredstava**

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 15. i 16.

Tablica 4. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti – iznos financijskih sredstava izdvojenih za djecu 2004. – 2010. godine

		IZNOS UTROŠENIH FINANCIJSKIH SREDSTAVA							
		2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010. (listopad)	ukupno
Ukupni proračun Ministarstva		<i>5.495.395.808,44</i>	<i>6.123.431.593,39</i>	<i>6.631.637.088,25</i>	<i>8.070.927.260,16</i>	<i>4.010.639.481,65</i>	<i>4.146.720.074,32</i>	Plan <i>3.077.640.385,00</i>	<i>37.556.391.691,21</i>
AKTIVNOSTI IZRAVNO USMJERENE DJECI: ukupno 16.570.563.722,86									
a.)	<i>Afirmacija prava i zaštita djece</i>	1.542.638,49	1.363.733,43	1.531.470,14	1.642.533,81	1.451.284,27	1.130.559,06	345.928,49	9.008.147,69
b.)	<i>Vijeće za djecu</i>	102.515,73	159.114,45	171.593,04	154.109,60	135.005,06	84.508,26	9.953,16	816.799,30
c.)	Poticanje provedbe akcije „Gradovi i općine – prijatelji djece“	-----	449.000,00	406.000,00	430.072,00	250.000,00	-----	-----	1.535.072,00
d.)	Doplatak za djecu	1.508.866.316,44	1.435.018.282,83	1.358.654.487,39	1.877.712.236,77	1.873.847.118,53	1.760.899.936,95	1.434.302.343,74	11.249.300.722,65
e.)	Zaklada „Hrvatska za djecu“	-----	-----	-----	-----	-----	754.965,98	-----	754.965,98
f.)	Dodatni roditeljni i roditeljski dopust	338.493.492,18	660.572.091,61	730.213.502,41	777.235.149,30	799.420.964,79	518.450.883,41	955.076.437,65	4.779.462.521,35
g.)	Pomoć za opremu za novorođeno dijete	40.775.722,44	57.473.308,74	55.207.675,83	90.600.999,67	100.086.203,73	99.240.508,96	86.301.074,52	529.685.493,89
OSTALE AKTIVNOSTI USMJERENE DJECI: ukupno – 240.464.550,24									
a.)	Mladi (klubovi za mlade,	3.593.642,00	5.573.121,52	7.378.321,50	8.305.714,43	7.681.542,28	7.255.722,90	6.407.011,00	46.195.075,63

	infocentri i dr.)								
b.)	Osobe s invaliditetom/ djeca s teškoćama u razvoju	1.414.305,21	4.849.039,95	8.836.748,07	5.407.471,79	9.227.686,23	15.024.422,94	9.268.256,00	54.027.930,19
c.)	Obitelj (uključujući i projekte za višečlane obitelji i nasilje u obitelji)	4.527.199,88	3.528.877,26	4.844.089,07	12.194.402,44	21.342.392,90	20.181.590,27	16.483.139,55	83.101.691,37
d.)	Obiteljski centri	-----	-----	883.717,61	7.575.766,75	16.132.109,07	17.361.668,19	13.040.987,48	54.994.249,10
e.)	Senzibilizacija javnosti putem tiska	210.063,87	328.741,60	470.295,18	390.686,70	537.170,88	174.855,16	33.790,56	2.145.603,95
UKUPNO: 16.811.028.273,10									

Izvor: Podatci Ministarstva obitelji, branitelje i međugeneracijske solidarnosti i: Godišnji obračun Državnog proračuna RH za 2004., 2005., 2006. i 2007. godinu, Godišnje izvješće o izvršenju Državnog proračuna RH za 2008. godinu i Godišnji izvještaj o izvršenju Državnog proračuna RH za 2009. godinu

Za aktivnosti izravno i neizravno usmjerene djeci, uključujući i novčane potpore, od 2004. do 2010. Ministarstvo obitelji, branitelje i međugeneracijske solidarnosti utrošilo je sveukupno **16.811.028.273,10 kuna**. Isto tako, na posebnim programskim aktivnostima Ministarstva osigurana su sredstva za skrb za djecu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, za što je od 2004. do 2010. izdvojeno ukupno **99.183.764,98 kuna** (pravo na besplatne udžbenike, povrat troškova pripremnih tečajeva za upis na visoka učilišta, program ljetovanja djece hrvatskih branitelja slabijeg imovinskog statusa, tribine o djeci u minskom okruženju, potpora programima Udruge maloljetnih dragovoljaca iz Domovinskog rada i Udruge djece poginulih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja i udruga iz Domovinskog rata namijenjenih djeci hrvatskih branitelja i civilnih stradalnika rata).

Tablica 4.a Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa – iznos financijskih sredstava izdvojenih za djecu 2004. – 2010. godine

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Predškolski odgoj							
ODGOJ I NAOBRAZBA DJECE PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA	1.169.325,00	1.250.625,00	1.342.725,00	1.499.500,00	1.506.000,00	1.656.900,00	1.380.750,00
ODGOJ I NAOBRAZBA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU (sufinanciranje)	4.758.699,71	5.145.674,33	7.314.893,23	7.777.500,62	8.008.800,00	8.980.600,00	9.000.000,00
ODGOJ I NAOBRAZBA DJECE U PROGRAMIMA PREDŠKOLE	2.907.540,00	3.984.630,00	3.977.260,00	3.840.040,00	3.863.520,00	3.490.840,00	2.844.200,00

ODGOJ I OBRAZOVANJE DAROVITE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI U DJEČJIM VRTIČIMA	1.197.000,00	1.641.000,00	1.730.400,00	1.735.200,00	1.735.200,00	1.828.500,00	989.064,00
RAZVOJ PREDŠKOLSKOG OBRAZOVANJA		51,00	68.089,80	156.559,80	63.668,71	106.783,41	10.013,00
IZGRADNJA DJEČJEG CENTRA VOŠTARNICA				3.589.999,82	2.981.971,58	1.799.999,99	1.039.000,00
Osnovno obrazovanje							
IZRADA NASTAVNOG UPUTNIKA (KURIKULUMA)		4.440.520,30	2.595.646,55	1.662.223,47	642.662,61	1.187.530,68	1.554.792,00
ODGOJ I NAOBRAZBA UČENIKA S TEŠKOCAMA U RAZVOJU	12.400.719,16	12.599.088,37	14.739.300,00	17.065.140,12	18.275.815,75	19.390.074,72	16.732.000,00
Bio projekt reforme obrazovanja koji je kasnije pod PROJEKTOM REFORME OSNOVNOGA OBRAZOVANJA A579065		360.047,96	13.200,00				
MREŽA ŠKOLA I PROJEKT JEDNOSMJENSKOG RADA			42.923,65				
PROJEKT REFORME OSNOVNOG OBRAZOVANJA					2.135,00	29.265,53	20.000,00
NACIONALNA STRATEGIJA JEDINSTVENE POLITIKE ZA OSOBE S INVALIDITETOM				2.192,00			
KOMISIJSKI PREGLED ZA UTVRĐIVANJE PSIHOFIZIČKOG STANJA DJECE				737.806,02	178.581,06	241.688,75	55.000,00
VIJEĆE UČENIKA I VIJEĆE UČITELJA				347.059,82	60.000,00	17.331,59	
OPREMANJE OSNOVNIH ŠKOLA KABINETSKOM I DIDAKTIČKOM OPREMOM		2.995.957,44	7.348.000,00	12.960.556,34	11.024.176,97	2.706.000,00	4.282.111,64
KAPITALNE INVESTICIJE U OSNOVNOM ŠKOLSTVU				5.384.278,93	67.403.784,64	77.701.371,70	59.269.174,00
Srednjoškolsko obrazovanje							
NAOBRAZBA DJECE U PRIVATNIM SREDNJIM ŠKOLAMA					3.484.986,98	2.500.000	
ODGOJ I NAOBRAZBA UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU		1.700.000,00		654.128,99	643.230,29	700.000	700.000,00
SMJEŠTAJ I PREHRANA UČENIKA U UČENIČKIM DOMOVIMA					17.589.390,00		
JAVNI MEĐUMJESNI PRIJEVOZ ZA UČENIKE				38.240.688,71	143.119.455,55	165.000.000	
RAZVOJ MODELA KURIKULUMA ZA SREDNJE OBRAZOVANJE		5.000.000,00	437.745,10	463.783,81	373.837,13	737.470	661.018,00
IZRADA MREŽE PROGRAMA I MREŽE SREDNJOŠKOLSKIH USTANOVA			2.900,00		5.916,00	130.000	10.000,00
NACIONALNO VIJEĆE UČENIKA RH			15.401,10	28.940,68	9.623,80	50.000	
IZGRADNJA ZGRADE I ŠPORTSKE DVORANE GIMNAZIJE POŽEGA		9.000.000,00	113.704,00	527.641,60	17.547.231,00	7.000.000	700.000,00

OPREMANJE STRUKOVNIH ŠKOLA RADIONIČKOM I KABINETSKOM OPREMOM		19.300.000,00	7.568.731,73	13.528.919,73	5.500.472,66	12.600.000	2.376,00
RAČUNALNO KOMUNIKACIJSKA INFRASTRUKTURA U SREDNJIM ŠKOLAMA						31.500.000	
SANACIJA ZGRADE GIMNAZIJE DUBROVNIK		6.000.000,00	71.936,97	1.350,00	2.424,14	500.000	10.000,00
IZGRADNJA ŠPORTSKE DVORANE SŠ BAKAR		3.000.000,00		4.126.000,00	6.087.000,00	1.000.000	
IZGRADNJA OBRITNO-TEHNIČKE ŠKOLE I DVORANE SPLIT					10.700.000,00	29.828.869	17.002.456,00
OPREMANJE OBRITNIH ŠKOLA ZA PRAKTIČNU NASTAVU RADI OSPOSOBLJAVANJA ZA RAD U MALOM GOSPODARSTVU				7.368.865,31	2.233.446,67	7.875.000	
IZGRADNJA ŠPORTSKE DVORANE SREDNJE TALIJANSKE ŠKOLE PULA		2.000.000,00	4.950,00		3.585.000,00	3.220.000	720.000,00
ADAPTACIJA ŠKOLSKIH PROSTORA RADI OSIGURAVANJA DOSTUPNOSTI DJECI I MLADEŽI S INVALIDITETOM			195.955,60			300.000	
IZGRADNJA ŠPORTSKE DVORANE ROVINJ					16.409,00	5.000.000	14.964.000,00
KAPITALNE INVESTICIJE U SREDNJEM ŠKOLSTVU						37.611.000	
Knjige u knjižnicama	10.400.000,00				358.999.900,00		
PROGRAMI U SREDNJOŠKOLSKOM OBRAZOVANJU		51.925,00					
IZRADA PEDAGOŠKOG STANDARDA I PRAVILNIKA		2.000.000,00	142.600,50	344.489,83			
REVIZIJA POSTOJEĆIH I IZRADA NOVIH PROGRAMA U SUSTAVU SREDNJEG OBRAZOVANJA		3.000.000,00			593.916,77		593.916,77
IZGRADNJA ZGRADE EKONOMSKE I TRGOVAČKE ŠKOLE IVANA DOMCA, VINKOVCI		7.000.000,00	3.485.632,76	301.115,51			
IZGRADNJA ZGRADE I ŠPORTSKE DVORANE SŠ ZAPREŠIĆ		650.000,00					
IZGRADNJA ZGRADE TEHNIČKOG ŠKOLSKOG CENTRA ZADAR		200.000,00					
IZGRADNJA GRADSKE ŠPORTSKE DVORANE SŠ GOSPIĆ		100.000,00					
DOGRADNJA ZGRADE I ŠPORTSKE DVORANE GIMNAZIJE KRAPINA		9.800.000,00	11.500.000,00	7.204.702,26			
IZGRADNJA ZGRADE I ŠPORTSKE DVORANE SŠ PREGRADA		2.300.000,00	7.163.974,23				
IZGRADNJA ŠPORTSKE DVORANE SŠ OTOČAC		2.800.000,00					

DOGRADNJA ZGRADA OBRTNE I TEHNIČKE ŠKOLE OGULIN		200.000,00					
IZGRADNJA ŠPORTSKE DVORANE SŠ BEDEKOVČINA		6.000.000,00	3.721.111,31				
IZGRADNJA ZGRADE GOSPODARSKE ŠKOLE ČAKOVEC		2.300.000,00	951.817,07	1.350,00			
IZGRADNJA ZAJEDNIČKE ZGRADE ZA 4 SREDNJE ŠKOLE BJELOVAR		17.000.000,00	38.904.031,00	18.599.970,00			
IZGRADNJA ZGRADE ŠPORTSKE GIMNAZIJE ZAGREB		50.000,00					
6 SREDNJIH ŠKOLA SPLIT, IZGRADNJA ŠPORTSKE DVORANE		500.000,00	121.350,00				
IZGRADNJA OBRTNO TEHNIČKE ŠKOLE SPLIT		500.000,00	200.000,00	2.400,00			
IZGRADNJA ŠKOLSKOG PROSTORA U ZAMJENU ZA VRAĆENU CRKVENU IMOVINU		3.000.000,00	375.864,28	376.000,00	436.654,06		
EU i međunarodna suradnja							
Potpura međunarodnoj obrazovnoj suradnji			900.000,00	1.200.000,00	1.200.000,00	310.000,00	126.700,00
IPA projekti JAČANJE SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA I INTEGRACIJE OSOBA KOJIMA JE OTEŽAN PRISTUP TRŽIŠTU RADA						2.220.000,00	
IPA projekti - UNAPREĐIVANJE LJUDSKOG KAPITALA I ZAPOSŁJAVANJA						21.677.649,00	10.457.501,00
CARDS 2003 JAČANJE ŠKOLA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE			15.409.458,36		1.224.506,59		
Ostalo							
udruge	6.200.000,00	8.047.869,48	9.328.382,36	9.617.516,50	10.854.500,00	7.292.440,00	
preventivni programi	1.532.381,00	1.808.029,58	2.117.481,41	1.182.404,95	985.712,04	1.419.107,10	854.117,00
daroviti učenici i izvannastavne aktivnosti	9.568.521,00	21.739.225,94	22.703.485,25	12.529.457,01	10.923.334,10	9.136.798,45	5.218.671,00
besplatni udžbenici za OŠ i SŠ				411.281.942,89	405.400.081,22	7.176.133,53	
Izrada i donošenje NOK-a			356.000,00	395.000,00	170.000,00	192.096,00	
UKUPNI PRORAČUN MINISTARSTVA	8.320.241.548,00	8.676.441.825,00	9.512.520,002	10.449.531.696	12.061.701.108,83	11.903.981.625	11.777.366.184,00
Ukupno izdvojenih sredstava za djecu	50.134.185,87	64.064.644,40	164.064.951,26	583.534.724,72	1.116.233.344,32	473.803.449,45	149.070.160,40

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ukupno je u izvještajnom razdoblju na pozicijama Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa utrošeno **2.600.905.460,42 kuna**.

Tablica 4.b Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi – iznos financijskih sredstava izdvojenih za djecu 2004. – 2010. godine

2004.		
1	Ukupni proračun Ministarstva (samo socijalna skrb)	2.219.109.787,00
2	A734191 Skrb izvan vlastite obitelji – smještaj djece u udomiteljsku obitelj	51.320.744,00
3	A734192 Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – državni domovi	71.801.049,21
4	A734191 Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – nedržavni domovi	17.200.000,00
5	A734190 Skrb za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju -- državni domovi	59.566.673,77
6	A734194 Skrb za tjelesno i mentalno oštećenu djecu – državni domovi	223.119.625,28
7	A734191 Skrb izvan vlastite obitelji – smještaj tjelesno ili mentalno oštećene djece u nedržavni dom	66.800.000,00
8	A734177 Jednokratne novčane pomoći – pomoć za nabavu obveznih školskih udžbenika	8.777.596,00
9	A734187 Ostale socijalne naknade i pomoći – pomoć za uzdržavanje djeteta	4.573.211,99
10	A734187 Ostale socijalne naknade i pomoći – naknada plaće roditelju djeteta s težim smetnjama u razvoju koji koristi dopust, odnosno radi s polovicom punog radnog vremena radi njege djeteta	103.881.927,00
11	A583007 Realizacija ostalih prava zaštite vojnih i civilnih invalida rata (pravo na besplatne udžbenike i poseban dodatak)	477.221,00
12	A618091 Humanizacija bolničkog liječenja djece	5.000,00
13	A618092 Humanizacija bolničkog liječenja roditelja i djece	25.453,84
14	A618097 Izdavanje zdravstvene knjižice za djecu	69.941,04
15	A618131 Očuvanje i unapređenje reproduktivnog zdravlja žena	5.000,00
16	UKUPNO izdvojenih sredstava za djecu	599.123.443,13
2005.		
1	Ukupni proračun Ministarstva	3.235.267.687,00
2	A734191 Skrb izvan vlastite obitelji – smještaj djece u udomiteljsku obitelj	51.266.602,00
3	A734192 Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – državni domovi	78.946.902,91
4	A734191 Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – nedržavni domovi	17.200.000,00
5	A734190 Skrb za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju – državni domovi	66.788.288,80
6	A734194 Skrb za tjelesno i mentalno oštećenu djecu – državni domovi	242.452.159,83
7	A734191 Skrb izvan vlastite obitelji – smještaj tjelesno ili mentalno oštećene djece u nedržavni dom	66.800.000,00
8	A792001 Pravo na status roditelja njegovatelja	0
9	A792002 Provedba obiteljskog zakona u segmentu alimentacije	0
10	A734177 Jednokratne novčane pomoći – pomoć za nabavu obveznih školskih udžbenika	13.761.374,00
11	A734187 Ostale socijalne naknade i pomoći – pomoć za uzdržavanje djeteta	5.489.502,66
12	A734187 Ostale socijalne naknade i pomoći – naknada plaće roditelju djeteta s težim smetnjama u razvoju koji koristi dopust, odnosno radi s polovicom punog radnog vremena radi njege djeteta	113.892.489,00
13	A618380 Socijalna skrb i djeca s poremećajem u ponašanju	50.000,00

14	A583007	Realizacija ostalih prava zaštite vojnih i civilnih invalida rata (pravo na besplatne udžbenike i poseban dodatak)	468.174,00
15	A618091	Humanizacija bolničkog liječenja djece	25.000,00
16	A618092	Humanizacija bolničkog liječenja roditelja i djece	25.915,00
17	A618130	Očuvanje i unapređenje reproduktivnog zdravlja mladih	37.386,32
18	A618133	Očuvanje oralnog zdravlja	125.600,00
19	A618220	Nacionalni program za Rome	129.999,00
20	UKUPNO izdvojenih sredstava za djecu		651.559.393,52
2006.			
1	Ukupni proračun Ministarstva		3.450.466.663,00
2	A734191	Skrb izvan vlastite obitelji – smještaj djece u udomiteljsku obitelj	51.520.466,00
3	A734192	Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – državni domovi	78.835.599,01
4	A734191	Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – nedržavni domovi	17.200.000,00
5	A734190	Skrb za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju – državni domovi	67.605.595,41
6	A734194	Skrb za tjelesno i mentalno oštećenu djecu – državni domovi	250.855.547,00
7	A734194	Skrb za tjelesno i mentalno oštećenu djecu – nedržavni domovi	66.700.000,00
8	A734177	Jednokratne novčane pomoći – pomoć za nabavu obveznih školskih udžbenika	15.936.722,00
9	A734187	Ostale socijalne naknade i pomoći – pomoć za održavanje djeteta	7.585.028,10
10	A734187	Ostale socijalne naknade i pomoći – naknada plaće roditelju djeteta s težim smetnjama u razvoju koji koristi dopust, odnosno radi s polovicom punog radnog vremena radi njege djeteta	131.255.800,00
11	A583007	Realizacija ostalih prava zaštite vojnih i civilnih invalida rata (pravo na besplatne udžbenike i poseban dodatak)	397.219,00
12	A618091	Humanizacija bolničkog liječenja djece	25.000,00
13	A618092	Humanizacija bolničkog liječenja roditelja i djece	5.294,00
14	A618097	Izdavanje zdravstvene knjižice za djecu	1.233.054,00
15	A618131	Očuvanje i unapređenje reproduktivnog zdravlja žena	23.840,89
16	A618133	Očuvanje oralnog zdravlja	69.261,94
17	A618220	Nacionalni program za Rome	120.000,00
18	A618558	Akcijski plan desetljeća za uključivanje Roma	50.000,00
19	UKUPNO izdvojenih sredstava za djecu		689.418.427,35
2007.			
1	Ukupni proračun Ministarstva		3.679.955.044,00
2	A734191	Skrb izvan vlastite obitelji – smještaj djece u udomiteljsku obitelj	47.773.950,00
3	A734192	Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – državni domovi	83.454.788,75
4	A734191	Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – nedržavni domovi	17.280.717,00
5	A734190	Skrb za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju – državni domovi	71.631.400,89
6	A734194	Skrb za tjelesno i mentalno oštećenu djecu – državni domovi	271.471.241,22

7	A734191	Skrb izvan vlastite obitelji – smještaj tjelesno ili mentalno oštećene djece u nedržavni dom	66.911.492,00
8	A734177	Jednokratne novčane pomoći – pomoć za nabavu obveznih školskih udžbenika	944.068,00
9	A734187	Ostale socijalne naknade i pomoći – pomoć za uzdržavanje djeteta	9.288.581,64
10	A734187	Ostale socijalne naknade i pomoći – naknada plaće roditelju djeteta s težim smetnjama u razvoju koji koristi dopust, odnosno radi s polovicom punog radnog vremena radi njege djeteta	154.380.194,00
11	A792001	Pravo na status roditelja njegovatelja	47.474,81
12	A618380	Socijalna skrb i djeca s poremećajem u ponašanju	170.081,40
13	A583007	Realizacija ostalih prava zaštite vojnih i civilnih invalida rata (pravo na besplatne udžbenike i poseban dodatak)	224.894,00
14	A618091	Humanizacija bolničkog liječenja djece	15.000,00
15	A618092	Humanizacija bolničkog liječenja roditelja i djece	30.000,00
16	A618097	Izdavanje zdravstvene knjižice za djecu	2.065.154,30
17	A618130	Očuvanje i unapređenje reproduktivnog zdravlja mladih	57.580,00
18	A618131	Očuvanje i unapređenje reproduktivnog zdravlja žena	85.000,00
19	A618133	Očuvanje oralnog zdravlja	100.000,00
20	A618555	Protokol praćenja pokušaja suicida i suicida kod mladih	112.294,50
21	A734204	Akcijski plan za prevenciju i smanjenje prekomjerne tjelesne težine	23.176,34
22	A734210	Nacionalna strategija za borbu protiv nasilja u obitelji	29.636,00
23	A618220	Nacionalni program za Rome	43.000,00
24	A618558	Akcijski plan desetljeća za uključivanje Roma	55.000,00
25	UKUPNO izdvojenih sredstava za djecu		726.194.724,85
2008.			
1	Ukupni proračun Ministarstva		3.890.485.739,00
2	A734191	Skrb izvan vlastite obitelji – smještaj djece u udomiteljsku obitelj	45.587.361,00
3	A734192	Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – državni domovi	89.146.108,00
4	A734191	Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – nedržavni domovi	22.689.333,00
5	A734190	Skrb za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju – državni domovi	76.257.757,00
6	A734194	Skrb za tjelesno i mentalno oštećenu djecu – državni domovi	294.505.168,00
7	A734191	Skrb izvan vlastite obitelji – smještaj tjelesno ili mentalno oštećene djece u nedržavni dom	85.762.153,00
8	A792001	Pravo na status roditelja njegovatelja	31.012.681,00
9	A792002	Provedba obiteljskog zakona u segmentu alimentacije	13.760.621,00
10	A	Pomoć za školovanje i školske udžbenike	278.846,00
11	A734187	Ostale naknade i pomoći – naknada plaće roditelju djeteta s težim smetnjama u razvoju koji koristi dopust, odnosno radi s polovicom punog radnog vremena radi njege djeteta	179.79.316,00
12	A583007	Realizacija ostalih prava zaštite vojnih i civilnih invalida rata (pravo na besplatne udžbenike i poseban dodatak)	147.704,00
13	A618091	Humanizacija bolničkog liječenja djece	62.093,60

14	A618092	Humanizacija bolničkog liječenja roditelja i djece	11.679,71
15	A618097	Izdavanje zdravstvene knjižice za djecu	2.680.559,40
16	A618130	Očuvanje i unapređenje reproduktivnog zdravlja mladih	53.500,00
17	A618131	Očuvanje i unapređenje reproduktivnog zdravlja žena	70.000,00
18	A618133	Očuvanje oralnog zdravlja	25.465,84
19	A618555	Protokol praćenja pokušaja suicida i suicida kod mladih	141.000,00
20	A734204	Akcijski plan za prevenciju i smanjenje prekomjerne tjelesne težine	222.206,20
21	A734210	Nacionalna strategija za borbu protiv nasilja u obitelji	11.572,92
22	A618220	Nacionalni program za Rome	1.757,00
23	A618558	Akcijski plan desetljeća za uključivanje Roma	29.920,00
24	UKUPNO izdvojenih sredstava za djecu		842.256.802,67
2009:			
1	Ukupni proračun Ministarstva		4.027.004.560,00
2	A734191	Skrb izvan vlastite obitelji – smještaj djece u udomiteljsku obitelj	51.824.935,00
3	A734192	Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – državni domovi	89.659.532,09
4	A734191	Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – nedržavni domovi	25.771.602,00
5	A734190	Skrb za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju – državni domovi	78.412.719,18
6	A734194	Skrb za tjelesno i mentalno oštećenu djecu – državni domovi	301.183.009,55
7	A734191	Skrb izvan vlastite obitelji – smještaj tjelesno ili mentalno oštećene djece u nedržavni dom	89.373.047,00
8	A792001	Pravo na status roditelja njegovatelja	70.360.433,22
9	A792002	Provedba obiteljskog zakona u segmentu alimentacije	22.111.630,61
10	A	Pomoć za školovanje i školske udžbenike	18.494.860,00
11	A734187	Ostale naknade i pomoći – naknada plaće roditelju djeteta s težim smetnjama u razvoju koji koristi dopust, odnosno radi s polovicom punog radnog vremena radi njege djeteta	54.703.271,00
12	A618380	Socijalna skrb i djeca s poremećajem u ponašanju	10.174,80
13	A583007	Realizacija ostalih prava zaštite vojnih i civilnih invalida rata (pravo na besplatne udžbenike i poseban dodatak)	331.217,00
14	A618091	Humanizacija bolničkog liječenja djece	73.647,00
15	A618092	Humanizacija bolničkog liječenja roditelja i djece	190.000,00
16	A618097	Izdavanje zdravstvene knjižice za djecu	2.614.665,00
17	A618130	Očuvanje i unapređenje reproduktivnog zdravlja mladih	20.000,00
18	A618133	Očuvanje oralnog zdravlja	10.081,26
19	A618555	Protokol praćenja pokušaja suicida i suicida kod mladih	5.000,00
20	A734204	Akcijski plan za prevenciju i smanjenje prekomjerne tjelesne težine	213.000,00
21	A734210	Nacionalna strategija za borbu protiv nasilja u obitelji	207.138,47
22	UKUPNO izdvojenih sredstava za djecu		805.569.963,18

2010.		
1	Ukupni proračun Ministarstva	3.876.126.629,00
2	A734191 Skrb izvan vlastite obitelji – smještaj djece u udomiteljsku obitelj	56.236.578,00
3	A734192 Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – državni domovi	92.869.524,00
4	A734191 Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – nedržavni domovi	26.099.730,00
5	A734190 Skrb za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju – državni domovi	80.746.000,00
6	A734194 Skrb za tjelesno i mentalno oštećenu djecu – državni domovi	311.967.000,00
7	A734191 Skrb izvan vlastite obitelji- smještaj tjelesno ili mentalno oštećene djece u nedržavni dom	75.229.672,00
8	A792001 Pravo na status roditelja njegovatelja	87.314.000,00
9	A792002 Pravo na privremeno uzdržavanje djece	27.700.000,00
10	A Pomoć za školovanje i školske udžbenike i prijevoz učenicima srednjih škola	24.362.021,00
11	A618380 Zaštita djece	50.000,00
12	A583007 Realizacija ostalih prava zaštite vojnih i civilnih invalida rata (pravo na besplatne udžbenike i poseban dodatak)	393.571,00
13	A618097 Izdavanje zdravstvene knjižice za djecu	1.035.347,80
14	A618555 Protokol praćenja pokušaja suicida i suicida kod mladih	124.420,00
15	A734204 Akcijski plan za prevenciju i smanjenje prekomjerne tjelesne težine	107.646,82
16	UKUPNO izdvojenih sredstava za djecu	784.235.510,62

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Ukupno je u izvještajnom razdoblju na pozicijama Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi utrošeno 5.098.358.265,32 kuna. Financiranje zdravstvene zaštite djece i mladih iz obveznog zdravstvenog osiguranja vidljivo je u izdvojenoj tablici 4.c u nastavku.

Tablica 4.c Financiranje zdravstvene zaštite djece i mladih iz obveznog zdravstvenog osiguranja

Djelatnost	Dobna skupina	2004.		2005.		2006.		2007.	
		broj djece	Ukupno/ kn	broj djece	Ukupno/ kn	broj djece	Ukupno/ kn	broj djece	Ukupno/ kn
Zdravstvena zaštita predškolske djece i djelatnost opće/obiteljske medicine	0 - 7	298.845	88.359.501,15	294.187	92.986.626,96	290.480	93.973.184,80	289.215	97.951.336,20
	7 - 18	565.970	66.937.271,90	561.782	71.026.098,26	555.066	71.825.540,40	549.691	74.466.639,77
	ukupno	864.815	155.296.773,05	855.969	164.012.725,22	845.546	165.798.725,20	838.906	172.417.975,97
Stomatološka zdravstvena zaštita (polivalentna)	0 - 3			171.194	13.897.512,68	169.109	13.998.859,58	167.781	14.437.572,26
	3 - 18	864.815	132.800.991,40	684.775	119.315.230,85	676.437	120.189.290,62	671.125	123.956.750,56
	ukupno	864.815	132.800.991,40	855.969	133.212.743,53	845.546	134.188.150,20	838.906	138.394.322,82
Preventivno odgojne mjere školske djece i studenata	7 - 18	515.544	30.484.088,34	508.553	32.847.440,85	504.414	33.397.246,97	502.979	34.967.134,14
Sveukupno / kn			318.581.852,79		330.072.909,61		333.384.122,37		345.779.432,93

Izvor podataka : Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

Djelatnost	Dobna skupina	2008.		2009.		2010.	
		broj djece	Ukupno/ kn	broj djece	Ukupno/ kn	broj djece	Ukupno/ kn
Zdravstvena zaštita predškolske djece i djelatnost opće/obiteljske medicine	0 - 7	291.867	104.412.500,58	297.920	111.657.436,80	299.650	112.305.823,50
	7 - 18	542.195	77.588.104,50	530.436	79.522.965,12	526.583	78.945.323,36
	ukupno	834.062	182.000.605,08	828.356	191.180.401,92	826.233	191.251.146,86
Stomatološka zdravstvena zaštita (polivalentna)	0 - 3	166.812	15.046.478,48	165.671	15.480.316,93	165.247	15.440.642,30
	3 - 18	667.250	129.186.195,06	662.685	132.868.302,40	660.986	132.527.773,20
	ukupno	834.062	144.232.673,54	828.356	148.348.619,33	826.233	147.968.415,50
Preventivno odgojne mjere školske djece i studenata	7 - 18	502.979	37.195.333,29	485.450	35.899.027,50	479.586	47.746.526,58
Sveukupno / kn			363.428.611,90		375.428.048,75		386.966.088,94

Izvor podataka: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

Tablica 4.d Utrošena sredstva (Ured pravobraniteljice za djecu)

	Proračun 2005.	Proračun 2006.	Proračun 2007.	Proračun 2008.	Proračun 2009.	Proračun 2010.
Plan	2.654.578,00	2.848.200,00	4.179.000,00	5.573.000,00	5.714.232,00	6.209.680,00
Utrošena sredstva (indeks izvršenja proračuna)	81,9	95,7	97,7	94,9	99,5	-

Tablica 4.e Broj pojedinačnih prijava ili općih inicijativa (Ured pravobraniteljice za djecu)

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	Ukupno
DP – Pojedinačne prijave	416	405	847	989	1.050	3.707
DPR – Opće inicijative	220	423	890	1.086	1.167	3.786
Ukupno	636	828	1.737	2.075	2.217	7.493

Tablica 4.f Broj zaposlenih (Ured pravobraniteljice za djecu)

Broj	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
službenika + dužnosnika	8+3	8+3	12+3	13+3	16+3	16+3

➤ Točka 4. Dodatka Smjernicama (*Opće mjere provedbe – obuka stručnjaka*)

Preporuka Odbora za prava djeteta broj 19., 20., 30., 40., 46., 50. c i 69. c

Pravosuđe

Pravosudna akademija je u razdoblju od 2004. do danas provela niz obrazovnih aktivnosti koje su tematski bile vezane uz Konvenciju UN-a o pravima djeteta:

- „*Psihološko ispitivanje djeteta – žrtve nasilja*“: seminar je proveden u ožujku 2006. u suradnji s Poliklinikom za zaštitu djece grada Zagreba i nazočilo mu je 27 sudaca, državnih odvjetnika i stručnih suradnika koji rade na sudovima.
- „*Obiteljski zakon*“: tijekom mjeseca studenoga i prosinca 2005. održano je 8. radionica sa 158 polaznika; tema edukacije je bila predstavljanje novog Obiteljskog zakona s naglaskom na mjerama za zaštitu osobnih interesa djeteta u svjetlu izmijenjene nadležnosti i nove uloge sudova koji su preuzeli dio nadležnosti od centara za socijalnu skrb.
- „*Izvanparnični postupci prema obiteljskom zakonu*“: nastavak obrade problematike primjene novih odredaba Obiteljskog zakona s posebnim osvrtom na prepoznavanje i primjenu postupovnih mogućnosti koje pruža Obiteljski zakon u zaštiti prava djece. Provedeno je 7 radionica kojima je nazočilo 133 sudaca i stručnih suradnika na sudovima te pravnik i socijalnih radnika iz centara za socijalnu skrb. Edukacija se odvijala u studenom i prosincu 2007.
- „*Suzbijanje nasilja u obitelji*“: tematika se objašnjavala kroz prizmu pravnog konteksta i psihosocijalnog tretmana žrtava obiteljskog nasilja. Posebno poglavlje je bilo posvećeno djeci kao žrtvama obiteljskog nasilja i načinima njihove zaštite uz elaboraciju Konvencije. Tema je bila na programu u 2006. i provedeno je 10 radionica s 219 polaznika. Edukaciji su nazočili kazneni i prekršajni suci, državni odvjetnici i stručni suradnici u pravosudnim tijelima i centrima za socijalnu skrb.
- Gore spomenute radionice su se eksplicitno bavile problematikom zaštite prava djece. No Pravosudna akademija je provela radionicu „*Zaštita svjedoka u kaznenom postupku i pomoć žrtvi*“ koja se djelomično dotaknula problematike i to u dijelu načina davanja iskaza maloljetne osobe u svrhu njezine zaštite. U lipnju i srpnju 2008. održano je 5 radionica kojima je prisustvovalo 89 sudaca, sudskih savjetnika i državnih odvjetnika.
- „*Manipulacija djecom tijekom razvoda*“: okrugli stol je održan u listopadu 2008. u organizaciji Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba, Pravobraniteljice za djecu i Pravosudne akademije, a na kojem je prisustvovalo 31 sutkinja i sudaca. Cilj organizacije okruglog stola je bilo poduzimanje zajedničkih aktivnosti na sprečavanju manipulacija djecom do kojih dolazi nakon prekida obiteljske zajednice.

- „*Kriminalitet mladih, žrtve – adolescenti, sudovi za mladež*“: seminar koji je Pravosudna akademija organizirala zajedno s „Njemačkom zakladom za suradnju u pravosuđu“ (IRZ) u prosincu 2008. kako bi hrvatski suci i državni odvjetnici dobili uvid u ustrojstvo i zadaću sudova za mladež u Njemačkoj i upoznali se s funkcioniranjem kaznenog prava za mladež. Sudjelovalo je 46 sudaca općinskih i županijskih sudova, sudskih savjetnika te zamjenika državnih odvjetnika.
- „*Izvanparnični postupci prema noveli Obiteljskog zakona*“: nastavak edukacije u svjetlu novih odredaba koje su stupile na snagu 1. siječnja 2008. Održano je 5 radionica na kojima je sudjelovalo 105 sutkinja i sudaca županijskih i općinskih sudova koji sude u obiteljskim predmetima.
- Trodnevni seminar i završni susret „*Unapređenje međusektorske suradnje u suzbijanju obiteljskog nasilja na razini zajednice*“ za stručnjake koji dolaze u neposredni kontakt sa žrtvama i počiniteljima, u suorganizaciji Pravosudne akademije s Društvom za psihološku pomoć i Matra programom nizozemskog Ministarstva vanjskih poslova:
 1. Zagreb, 16. – 18. rujna 2009.
 2. Šibenik, 14. – 16. listopada 2009.
 3. Opatija, 18. – 20. studenog 2009.
 4. Zagreb, 2. prosinca 2009.
 s ukupno 35 polaznika s područja cijele RH; na seminaru je uz ostale stručnjake s područja obiteljsko-pravne zaštite sudjelovalo i 14 predsjednika prekršajnih sudova.
- „*Potpora provedbi Zakona o suzbijanju diskriminacije*“: u provedbi ovog projekta u suradnji s Uredom za ljudska prava, Uredom pučkog pravobranitelja i Centrom za mirovne studije organizirana su u ožujku i travnju 2009., tri trodnevna seminara za 58 sudaca i sutkinja općinskih i županijskih sudova te zamjenika općinskog i županijskog državnog odvjetništva.
- Seminar „*Izgradnja kapaciteta i podizanje svijesti sudaca i državnih odvjetnika o antidiskriminacijskom zakonodavstvu*“ za buduće voditelje obuke sudaca i državnih odvjetnika o provedbi Zakona o suzbijanju diskriminacije, namijenjen sucima županijskih sudova iz područja građanskog i kaznenog prava; u suorganizaciji Pravosudne akademije, Ureda Međunarodne organizacije za migracije (IOM) i njegovim partnerom Hrvatskim pravnim centrom u provedbi istoimenog projekta:
 1. Split, 22. travnja 2009.
 2. Zagreb, 24. travnja 2009.
 3. Rijeka, 29. travnja 2009.
 s ukupno 42 polaznika s područja cijele RH
- Radionica „*Uzdržavanje djece po Zakonu o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona*“ u organizaciji Pravosudne akademije:
 1. Zagreb, 10. lipnja 2009.
 2. Varaždin, 19. lipnja 2009.
 3. Osijek, 09. srpnja 2009.
 4. Rijeka, 14. srpnja 2009.
 5. Split, 7. srpnja 2009.
 s ukupno 105 polaznika s područja cijele RH
- Seminar „*Sustav suzbijanja trgovanja ljudima u RH*“, u organizaciji Ureda za ljudska prava i Pravosudne akademije: Zagreb, 17. studenog 2009., ukupno 17 polaznika s područja cijele RH.
- Radionica „*Suzbijanje trgovanja ljudima*“ u organizaciji Pravosudne akademije:
 1. Rijeka, 18. studenog 2009.
 2. Split, 1. prosinca 2009.
 3. Osijek, 11. prosinca 2009.
 4. Zagreb, 15. prosinca 2009.

s ukupno 69 polaznika s područja cijele RH

- Okrugli stol *“Zaštita prava i interesa djece kod donošenja odluka o izdvajanju iz obitelji”* u suorganizaciji UNICEF-a i Pravosudne akademije, a kao nastavak akcije UNICEF-a *“Svako dijete treba obitelj”*: Zagreb, 4. prosinca 2009., s ukupno 24 polaznika s područja cijele RH.
- Trodnevni seminar *“Unapređenje međusektorske suradnje u suzbijanju obiteljskog nasilja na razini zajednice”* u suorganizaciji Pravosudne akademije zajedno s Društvom za psihološku pomoć i Matra programom nizozemskog Ministarstva vanjskih poslova:
 1. Jezerčica, 13. – 15. siječnja 2010.
 2. Daruvarske toplice, 17. –19. veljače 2010.
 3. Poreč, 24. – 26. ožujka 2010.
 4. Dubrovnik, 21. – 23. travnja 2010.
 5. Zadar, 19.- 21. svibnja 2010. godine
 6. Slavonski Brod, 16. –18. lipnja 2010.s ukupno 70 polaznika s područja cijele RH
- Radionica *“Alternativno postupanje u maloljetničkom sudenju”* u organizaciji Pravosudne akademije: Osijek, 7. listopada 2010., ukupno 17 polaznika s područja cijele RH.

Policija

- ❖ Proces osposobljavanja specijaliziranih policijskih službenika provodi se putem specijalističkog tečaja koji se, prema nastavnom planu i programu koji je donio ministar unutarnjih poslova, izvodi u trajanju od osam tjedana. Polaznici koji uspješno završe ovaj tečaj dobivaju certifikat specijaliziranog službenika, što je temeljni uvjet za njihov raspored u sustavu policije na radna mjesta u čijem djelokrugu su, uz poslove maloljetničke delinkvencije, i poslovi koji se odnose na kaznenopravnu zaštitu djece i maloljetnika te obiteljsko nasilje. Uvjet za raspoređivanje policijskih službenika na navedena radna mjesta u sustavu policije je visoka naobrazba pretežito društvenog usmjerenja (diplomirani kriminalist, socijalni radnik, pedagog, psiholog, socijalni radnik, pravnik i slično).
Specijalizirani policijski službenici za mladež postupaju u predmetima kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika, maloljetničke delinkvencije, prekršaja maloljetnih osoba, nasilja u obitelji, udaljenja i bjegova maloljetnih osoba iz roditeljskog doma i odgojnih ustanova, propuštanja roditeljske skrbi o zabrani štetnih druženja i zabrani noćnih izlazaka osobama mlađima od 16 godina te sudjeluju u provođenju preventivnih programa u području maloljetničke delinkvencije te kriminaliteta na štetu mladeži i obitelji.
Postupanje specijaliziranih policijskih službenika u navedenim predmetima podrazumijeva i timski rad s policijskim službenicima drugih linija rada te suradnju sa službama socijalne skrbi, zdravstvenim službama, odgojno-obrazovnim ustanovama, organizacijama civilnog društva te drugim ustanovama nadležnim za skrb i odgoj mladih.
Prvi tečaj za specijalizirane policijske službenike za mladež koji postupaju u predmetima kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika, predmetima maloljetničke delinkvencije i obiteljskog nasilja započeo je s radom koncem 2000. godine. Od 2000. godine do danas navedeni tečaj završilo je sveukupno 279 policijskih službenika.
- ❖ Izvedene edukacije policijskih službenika koje obuhvaćaju programske sadržaje o zaštiti djece od zlostavljanja i zanemarivanja:
 - A) Specijalistički tečaj za suzbijanje maloljetničke delinkvencije:
2004. – za 23 polaznika/ce VII. naraštaja,
2005. – za 28 polaznika/ca VIII. naraštaja,
2006. – za 29 polaznika/ca IX. naraštaja,
2009. – za 35 polaznika/ca X. naraštaja.
 - B) Temeljni tečaj za rad policijskih službenika u predmetima maloljetničkog kriminaliteta:
2007.– za 20 polaznika/ca I. naraštaja,
2007.– za 14 polaznika/ca II. naraštaja,

2007.– za 31 polaznika/cu III. naraštaja,
2007.– za 30 polaznika/ca IV. naraštaja,
2007.– za 27 polaznika/ca V. naraštaja.

C) Temeljni tečaj za rad policijskih službenika – šefova smjena operativnog dežurstva policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji:

2007.– za 21 polaznika/cu I. naraštaja,
2007.– za 25 polaznika/ca II. naraštaja,
2007.– za 29 polaznika/ca III. naraštaja,
2009.– za 25 polaznika/ca policijskih službenika-šefova smjena.

D) Seminari, i to:

- 2006.– za 22 polaznika/cu- iz programa ABA CELLI (u okviru suradnje s Ministarstvom pravosuđa SAD-a uz potporu Ureda za razvoj i obuku tužiteljstva prekomorskih zemalja) – održan seminar na temu: „*Istražne radnje u kaznenom progonu seksualnog nasilja – tehnike i strategije iz iskustva američkih stručnjaka*”,
- 2006.– za 35 polaznika/ca – iz programa ICITAP (u okviru suradnje s Ministarstvom pravosuđa SAD-a u izvedbi Međunarodnog programa pomoći u kriminalističkoj obuci) – održan seminar na temu: „*Nasilje u obitelji – suvremene strategije kriminalističke obrade takvih slučajeva i kaznenih djela*”,
- 2007.– za 23 polaznika/ce- iz programa „ADA – Projekt u Hrvatskoj” (u okviru projekta podrške u izgradnji policijskih kapaciteta za suzbijanje nezakonitih migracija, krijumčarenja ljudi i trgovine ljudima” Austrijske agencije za razvoj Vlade Republike Austrije) – održan seminar na temu: „*Trgovanje ljudima*”,
- 2007. – za 29 polaznika/ca – održan seminar na temu: „*Rad specijaliziranih policijskih službenika za mladež u predmetima maloljetničke delinkvencije, kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika te nasilja u obitelji*”,
- 2008.– za 21 polaznika/cu – iz programa ADA – Projekt u Hrvatskoj (u okviru „Projekta podrške u izgradnji policijskih kapaciteta za suzbijanje nezakonitih migracija, krijumčarenja ljudi i trgovanja ljudima“ Austrijske agencije za razvoj, Vlade Republike Austrije) – održan seminar na temu: „*Operativne analize slučajeva krijumčarenja/trgovanja ljudima uključujući stratešku analizu*”,
- 2008. – za 32 polaznika/ce – iz programa CARDS 2004 – *Twinning* projekta održan seminar na temu: „*Suzbijanje trgovanja ljudima*”,
- 2008. – za 23 polaznika/ce – iz programa „ADA – Projekt u Hrvatskoj” (u okviru Projekta podrške u izgradnji policijskih kapaciteta za suzbijanje nezakonitih migracija, krijumčarenja ljudi i trgovanja ljudima” Austrijske agencije za razvoj, Vlade Republike Austrije) – održan seminar na temu: „*Veza između organiziranog kriminaliteta i trgovanja ljudima*”,
- 2008. – za 28 polaznika/ca – održan seminar na temu: „*Rad specijaliziranih policijskih službenika za mladež u predmetima kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika*”,
- 2009. – za 23 polaznika/ce – iz programa „ADA – Projekt u Hrvatskoj” (u okviru programa Projekta potpore Austrijske agencije za razvoj, Vlade Republike Austrije) – održan seminar na temu: „*Nasilje u obitelji I. - teorija i pravo o nasilju u obitelji*”,
- 2009. – za 23 polaznika/ce – iz programa „ADA – Projekt u Hrvatskoj” – održan seminar na temu: „*Nasilje u obitelji II. – Operativni policijski postupak*”,
- 2009. – za 23 polaznika/ce – iz programa „ADA – Projekt u Hrvatskoj” – održan seminar na temu: „*Nasilje u obitelji III. – Mogućnosti implementacije u Hrvatskoj*”.
- 2009. – seminar na temu „*Policijske mjere suzbijanja nasilja među djecom i mladima*”, u organizaciji Ministarstva unutarnjih poslova RH, Ministarstva unutarnjih poslova Bavarske i zaklade Hanns Seidel Stiftung iz Zagreba.

- ❖ Policijski službenici sudjelovali su i na studijskim putovanjima te međunarodnim seminarima i konferencijama u području zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja. Tijekom 2008. i 2009. policijski službenici sudjelovali su u sljedećim aktivnostima:
 - 2008., u Ainringu (SR. Njemačka), održana je konferencija „Uskršnji dani u Ainringu 2008” na temu „Nasilje u bliskom socijalnom okruženju – uočavanje/sprječavanje/progon”,
 - 2008. održana je regionalna konferencija u Budimpešti na temu suzbijanja trgovine maloljetnicima,
 - 2008., u Minsku (Bjelorusija) održana je međunarodna konferencija na temu „Nasilje nad djecom: Izazovi i načini prevencije”,
 - 2008., u Den Haagu (Nizozemska), održan je specijalistički tečaj o razumijevanju počinitelja seksualnih kaznenih djela na štetu djece,
 - 2008., u Sofiji (Bugarska), održan je III. regionalni forum policija u zajednici na temu „Socijalne različitosti i policija u zajednici”,
 - 2008., u Den Haagu (Nizozemska), održan je godišnji sastanak stručnjaka o suzbijanju iskorištavanja djece,
 - 2009., u Parizu (Francuska), održano je studijsko putovanje na temu „Mladi i nasilje”,
 - 2009., u Pragu (Češka), održana je konferencija stručnjaka koji se bave suzbijanjem nasilja u obitelji,
 - 2009., u Varšavi (Poljska), održan je stručni sastanak Salzburškog foruma na temu sigurnosti djece na internetu,
 - 2009., u Londonu (Velika Britanija), odrađeno je studijsko putovanje u cilju upoznavanja s radom londonske policije i *Centre for On-line Protection of Children*,
 - 2009. odrađeno je studijsko putovanje u London (Velika Britanija), u okviru TAIEX programa pretpristupne pomoći Europske komisije „Primjena pravne stečevine Europske unije u području pružanja pomoći policije ranjivim žrtvama kriminaliteta”,
 - 2009. odrađeno je studijsko putovanje u Amsterdam, Den Haag i Rotterdam, u okviru Matra projekta nizozemskog Ministarstva vanjskih poslova na temu „Izgradnja kapaciteta za usklađeno reagiranje na obiteljsko nasilje u zajednici”.
 - 2009. održan je seminar u Skopju, u organizaciji *France Cooperation Internationale*, na temu obiteljskog nasilja,
 - 2009. na temu izgradnje i implementacije programa ovisnosti u školama i lokalnoj zajednici, održan je TAIEX SEMINAR u Zagrebu,
 - 2009. u okviru TAIEX programa održan je studijski posjet austrijskoj policiji tijekom kojeg su prikupljena saznanja o policijskoj praksi i postupanju u slučaju nasilja u obitelji.
- ❖ Svaka policijska postaja i policijska uprava u RH ima specijalizirane policijske službenike za mladež koji postupaju u predmetima kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika, predmetima maloljetničke delinkvencije i obiteljskog nasilja. Na razini ministarstva ustrojen je Odsjek maloljetničke delinkvencije i kriminaliteta na štetu mladeži i obitelji u čijoj nadležnosti su i poslovi kontrolno usmjerivačke djelatnosti ustrojstvenih jedinica policije te suradnja s drugim tijelima javne vlasti, ustanovama i organizacijama nadležnim za skrb i odgoj mladih.
- ❖ Ministarstvo unutarnjih poslova prati i analizira pokazatelje koji se odnose na evidentirane slučajeve zlostavljanja i zanemarivanja djece, broj educiranih policijskih službenika za mladež koji su završili specijalistički tečaj za postupanje u predmetima maloljetničke delinkvencije i kriminaliteta na štetu mladeži i obitelji te druge pokazatelje bitne za poboljšanje uvjeta rada stručnjaka koji obavljaju poslove zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja.
- ❖ Ministarstvo unutarnjih poslova je tijekom 2009. nominiralo projekt pod nazivom „Jačanje kapaciteta Ministarstva unutarnjih poslova u području suzbijanja seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece te pružanja pomoći ranjivim žrtvama kriminaliteta“ u sklopu

pretpristupnog programa pomoći Europske komisije IPA za 2009. Realizacijom navedenog projekta značajno bi se poboljšali uvjeti rada policijskih službenika za mladež koji su zaduženi za istraživanje kaznenih djela seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece. Projekt se sastoji od *twinning* komponente i nabavke opreme. *Twinning* komponenta projekta obuhvatila bi prikupljanje podataka i analizu obilježja, opsega i trendova kretanja prijavljenog i neprijavljenog seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, prikupljanje podataka i analizu postojećeg zakonodavstva koje regulira postupanje policije prilikom istraživanja seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, prikupljanje podataka i analizu policijske prakse istraživanja seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, izradu završnog izvješća, izradu Međuresornog protokola o postupanju u slučajevima seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, obuku policijskih službenika o općim znanjima i vještinama istraživanja seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece te obuku trenera za daljnji prijenos znanja i vještina o istraživanju seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece. Nabava opreme obuhvatila bi opremanja posebnim namještajem 45 prostorija za obavljanje razgovora s djecom i maloljetnicima, kupovinu 28 kompleta digitalne opreme za audio-vizualno snimanje razgovora s djecom i kupovinu 30 kompleta računala s odgovarajućim programima za pretragu računala i pohranu podataka. Ukupna vrijednost projekta iznosi 1,6 milijuna Eura. Očekuje se da će projekt biti realiziran tijekom 2010..

- ❖ Program izobrazbe policijskih službenika za suzbijanje zločina iz mržnje, koji je pokrenuo OESS-ODIHR, prvi je put prezentiran na OESS-ovoj Konferenciji o antisemitizmu i drugim oblicima netolerancije. Tijekom lipnja 2006. započet je i Program obuke policijskih službenika za prepoznavanje i suzbijanje zločina iz mržnje na hrvatskoj Policijskoj akademiji. Program je razvijen od strane policijskih stručnjaka i eksperata za zločine iz mržnje iz sedam OESS zemalja: Kanade, Francuske, Njemačke, Španjolske, Mađarske, Velike Britanije i Sjedinjenih Američkih Država. Program je dizajniran, razvijen i izveden za policijske službenike. Prvi trening za trenere – 10 policijskih službenika je održan od 28. do 30. lipnja 2006. na Policijskoj akademiji u Zagrebu. U treningu su pored djelatnika Ministarstva unutarnjih poslova sudjelovali i predstavnici Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija i Ureda za ljudska prava te predstavnici nevladinih udruga.

Socijalna skrb

- ❖ U okviru reforme sustava socijalne skrbi organizirane su edukacije za stručne radnike domova za djecu koji su izabrani za testiranje koncepta „*metodoloških centara*“. Ove su se edukacije odnosile na organizaciju i rad metodološkog centra, koji je zamišljen kao ustanova socijalne skrbi koja pruža usluge svojim korisnicima, a zbog kvalitete svog rada odabrana je za aktivno razvijanje različitih metoda rada s korisnicima, koordinaciju i razvoj dobre prakse te prijenos prakse drugim sličnim ustanovama kako bi se razvila i/ili zadržala visoka kvaliteta rada. Edukacija stručnih radnika provodila se kroz održavanje stručnih skupova, seminara, predavanja, provedbom projekata u suradnji s UNICEF-om, Zagrebačkim sveučilištem i nevladinim organizacijama. Pored navedenog, određenom broju stručnih radnika ustanova socijalne skrbi odobren je i plaćen poslijediplomski studij, kao i dodatne edukacije iz različitih psihoterapijskih pravaca.
- ❖ Na osnovi prikupljenih podataka o završenim edukacijama stručnih radnika centara za socijalnu skrb, posebice onih koje se odnose na edukacije za rad s djecom i obiteljima, sačinjena je analiza kompetentnosti stručnih radnika za rad s djecom i obiteljima. Utvrđeno je da veći broj stručnih radnika ima različite dodatne edukacije, no s novim kategorijama korisnika kojima se bavi socijalna skrb, kao i novim pojavnim oblicima obiteljske patologije iskazuje se stalna potreba dodatnog obrazovanja stručnih radnika kako bi se postigao željeni stupanj njihove kompetentnosti.
- ❖ Nadalje, *supervizija* u socijalnoj skrbi nije još institucionalizirana kroz Zakon o socijalnoj skrbi, ali je u okviru različitih projekata oko 150 djelatnika sustava, koji se bave djecom,

- uključeno u redovnu superviziju. Neke ustanove za djecu su organizirale superviziju za svoje stručne radnike, za koju osiguravaju sredstva kroz godišnji financijski plan ustanove.
- ❖ S ciljem osposobljavanja stručnjaka centara za socijalnu skrb za skupni rad s djecom bez odgovarajuće roditeljske skrbi koja nisu izdvojena iz vlastitog doma, tijekom 2006., a u suradnji sa Studijskim centrom za socijalni rad Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, provodila se intenzivna edukacija socijalnih radnika za učinkovitiju pomoć obiteljima u krizi kako bi što manji broj djece morao napustiti svoje biološke roditelje na području Slavonije. Razvijanje modela učinkovitije pomoći obiteljima u krizi rezultirao je pripremom priručnika za socijalne radnike i definiranjem kriterija procjene obitelji, a koji će omogućiti socijalnim radnicima kvalitetnije donošenje odluka, a obiteljima pružanje odgovarajuće mjere pomoći.
 - ❖ Za stručne radnike u domovima za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju, domova za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, domova za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja te predstavnike centara za socijalnu skrb organizirana je 2007. edukacija pod nazivom „*Trening vještina odgajanja*“ o prepoznavanju, posljedicama i tretmanu zlostavljanja i zanemarivanja djece. Edukacija je organizirana kroz pet dvodnevni seminara, a obuhvatila je 165 sudionika, prvenstveno odgajatelja domova za djecu te drugih stručnih radnika koji obavljaju poslove izravnog rada s djecom.
 - ❖ Na Stručnom skupu ravnatelja domova socijalne skrbi održanom 2007., u cilju prepoznavanja svih oblika zlostavljanja i zanemarivanja djece, za ravnatelje svih domova socijalne skrbi, održana su stručna predavanja na teme „*Uloga psihologa u Domu za djecu i odrasle osobe – žrtve obiteljskog nasilja*“ i „*Uloga socijalnog radnika u Domu za djecu i odrasle osobe – žrtve obiteljskog nasilja*“.
 - ❖ U okviru CARDS projekta 2004. „*Jačanje kapaciteta RH za borbu protiv trgovine drogama i zlouporabe droga*“ koji se provodio pri Uredu za suzbijanje zlouporabe droga, tijekom 2007. održana je pilot edukacija za MOVE preventivni program. Edukacija je namijenjena stručnjacima koji se u svom djelokrugu rada susreću s mladima rizičnog ponašanja, odnosno koji se bave savjetovanjem, a dolaze iz centara za socijalnu skrb, službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, službi školske medicine, nevladinih organizacija te domova za odgoj djece i mladeži. Do veljače 2008. educirano je 12 edukatora koji su tijekom lipnja 2008. provodili trodnevne edukacije za MOVE preventivni program. Edukacije su se provodile u 6 različitih gradova: Splitu, Slavanskom Brodu, Varaždinu, Zagrebu, Rijeci i Daruvarskim toplicama. Planirano je edukacijom obuhvatiti sve liječnike i sve medicinske sestre u službama školske medicine, kao i djelatnike u službama za prevenciju ovisnosti te djelatnike centara za socijalnu skrb i u učeničkim domovima.
 - ❖ Provedena je izobrazba za provođenje preventivnih programa te za provedbu posebnih obveza s djecom i mladeži rizičnog ponašanja te s djecom i mladeži iz rizičnih obitelji, za stručne radnike koji rade na području zaštite djece i mladeži s poremećajima u ponašanju. Pored navedenog, provedene su i edukacije na temu „*Sustav socijalne skrbi u poduzimanju mjera prema maloljetnicima s problemima ovisnosti o drogama i alkoholu*“. Također su na regionalnim razinama organizirane edukacije za stručne djelatnike domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, usmjerene boljem prepoznavanju potreba djece.
 - ❖ 2008. u suradnji Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ureda za suzbijanje zlouporabe droga i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo provedena je edukacija pod nazivom *MOVE – Kratka motivacijska intervencija* u kojoj je sudjelovalo oko 150 stručnih radnika sustava socijalne skrbi. MOVE predstavlja oblik savjetovanja koji u kratkom vremenskom razdoblju daje dobre rezultate i koji se može primjenjivati u različitim situacijama. Temelji se na pristupu orijentiranom na klijenta i na socijalno-psihološkim teorijama o promjeni stavova i ponašanja.
 - ❖ Tijekom 2008. održana je *edukacija* stručnih radnika domova za djecu s ciljem prepoznavanja oblika zanemarivanja i zlostavljanja. Edukacija se provodila se kroz programe i projekte udruga koje je financiralo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. Pored navedenog, stručni radnici domova za djecu sudjelovali su i na raznim edukacijama

koje su se provodile na lokalnom nivou. Dio stručnih radnika uključen je u terapijske edukacije, što značajno pridonosi kvaliteti skrbi za djecu smještenu u navedenim domovima.

- ❖ Pravilnikom je propisan sadržaj i trajanje osposobljavanja i edukacije udomiteljske obitelji. Nositelj edukacije je centar za socijalnu skrb koji u provedbu osposobljavanja i edukacije uključuje i stručnjake izvana. Udomitelji koji skrbe o djeci s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem te djeci s poremećajima u ponašanju dodatno se educiraju o vrstama i obilježjima oštećenja, pristupu i načinu rada s djecom s oštećenjima, specifičnostima te djece vezanim uz razvoj motorike, spoznaje, komunikacije i govora, socijalizacije, obilježjima puberteta i adolescencije, usvajanja praktičnih vještina, razvijanju preostalih sposobnosti, integraciji, području seksualnosti i spolnog odgoja djece s teškoćama. Za djecu s poremećajima u ponašanju udomitelji se educiraju o uzrocima poremećaja u ponašanju te izboru odgojnih metoda i metoda discipliniranja. Udomitelji koji skrbe o djeci žrtvama obiteljskog nasilja dodatno se educiraju o određenju i oblicima obiteljskog nasilja, dinamici zlostavljanja u obitelji, obilježjima žrtvi i počinitelja nasilja, zaštiti žrtava obiteljskog nasilja te planiranju sigurnosti. Osposobljavanje i edukacija udomitelja traje najmanje 20 sati, a provodi se putem predavanja, radionica te grupnog i praktičnog rada. Centri za socijalnu skrb kontinuirano su provodili edukaciju udomiteljskih obitelji na svom području. U postupku obnove dozvole za obavljanje udomiteljstva sve udomiteljske obitelji, ukupno njih 2.675, bile su uključene u edukaciju. Tijekom 2007. educirana je 131 udomiteljska obitelj, a tijekom 2008. educirano je 114 novih udomiteljskih obitelji koje još nisu primile na smještaj ni jednog korisnika. Kako je Zakonom o udomiteljstvu na tu aktivnost stavljen poseban naglasak, podzakonskim propisom, koji je u primjeni od 6. svibnja 2008., propisan je sadržaj i trajanje osposobljavanja te edukacija udomiteljskih obitelji ovisno o kategoriji korisnika o kojoj skrbi. Sustavna trogodišnja edukacija, koja je započela 2006., organizirana je u području supervizije udomitelja. Edukacija je završena 2008., a sudjelovalo je 40 stručnih djelatnika.

Stručni radnici koji rade na poslovima udomiteljstva kontinuirano se usavršavaju kroz projekt „Unaprjeđenje kvalitete udomiteljske skrbi za djecu u RH“, koji Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi provodi s UNICEF-om. Formirano je 7 županijskih centara podrške udomiteljstvu s ukupno 54 stručna radnika. Za njih je organizirano 8 dvodnevni edukacija koje pokrivaju različite aspekte udomiteljstva, a osigurana je i kontinuirana supervizija koju provodi 7 supervizora. Jedna od vrlo značajnih aktivnosti i učinaka educiranih članova županijskih centara podrške zasigurno je formiranje 35 grupa podrške za 364 udomitelja i 14 grupa podrške za 138 udomljene djece. Grupe podrške su bez dvojbe polučile značajne rezultate u odnosu na one kojim su bile namijenjene.

Nadalje, organizirana su četiri regionalna edukativno-promotivna seminarra za stručne radnike iz sustava socijalne skrbi, kojima su prisustvovali i stručni radnici obiteljskih centara, županijskih sudova te gradskih i županijskih ureda za zdravstvo i socijalnu skrb. Svrha ovih seminarra je bila predstavljanje rezultata istraživanja o stavovima i karakteristikama udomitelja za djecu u RH te rasprava s ciljem kreiranja zajedničkih smjernica za daljnje unaprjeđenje udomiteljske skrbi za djecu. Sudjelovalo je 300 stručnih djelatnika.

- ❖ Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi sudjelovalo je u provedbi projekta „Pravo djeteta na život u obitelji: stručna pomoć obiteljima s djecom i nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi kao proces podrške za uspješno roditeljstvo“ koji je imao za cilj educirati i osposobiti stručne radnike centara za socijalnu skrb istočne Slavonije za kvalitetnije provođenje mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi kako bi se kroz tu mjeru preveniralo izdvajanje djeteta iz obitelji, a roditelje kroz kvalitetniju stručnu pomoć usmjerilo k roditeljskim vještinama i većoj odgovornosti u skrbi za dijete.

Obiteljski centri

- ❖ Sukladno Planu izobrazbe i iskazanim potrebama, stručni djelatnici obiteljskih centara od njihovog osnivanja 2007. do danas pohađali su niz edukacija vezanih uz djecu od kojih izdvajamo najvažnije: „Važnost ranog razvoja djece i poticajnog roditeljstva“, „Škola za roditelje“, Realitetna terapija i Teorija izbora, Sistemsko pristupanje obitelji, „Pozitivno roditeljstvo“, „Pravo djeteta na život u obitelji, „Želim, hoću, mogu drugačije“ – trening roditeljske kompetentnosti, „Multidisciplinarni pristup i suradnja u intervencijama na području nasilja nad djecom i među djecom“, „Usklađivanje intervencija s potrebama djece i mladih u riziku“, „Udomiteljstvo djece mlađe od 3 godine“, Edukacija za *baby fitness*, i slično.

Obrazovanje

- ❖ Tijekom 2008. i 2009. u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje, te uz koordinaciju stručnjaka iz područja pozitivnog roditeljstva, pokrenute su aktivnosti za edukaciju djelatnika predškolskih ustanova i roditelja, u okviru projekta UNICEF- a „Rastimo zajedno“. Tijekom 2008. održane su edukacije za predstavnike 12 predškolskih ustanova predstavnici kojih su sudjelovali na inicijalnoj edukaciji te do kraja 2008. u svojim ustanovama proveli set od 10 radionica, u kojima je educirano oko 100 roditelja. Tijekom 2009. održana su 3 edukativna i supervizijska ciklusa radionica za stručne djelatnike iz 25 vrtića kroz koje je educirano oko 80 novih stručnih djelatnika i odgajatelja, dok je kroz radionice educirano oko 400 roditelja. U suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje razvijeni su mehanizmi za implementaciju ovih aktivnosti u ostalim predškolskim ustanovama u RH. Pripremljen je stručni priručnik za njegovu provedbu kroz rad stručne službe u jaslicama, kao i radni materijal za roditelje, s ciljem što ranijeg preventivnog djelovanja i osnaživanja roditelja, koji se uključuju dobrovoljno. Osmišljen je i testiran program radionica „škole za roditelje“, nazvan „Rastimo zajedno“ i pripremljen je stručni priručnik za njegovu provedbu kroz rad stručne službe u jaslicama, kao i radni materijal za roditelje, s ciljem što ranijeg preventivnog djelovanja i osnaživanja roditelja, koji se uključuju dobrovoljno. Održana su 3 edukativna i supervizijska ciklusa radionica za stručne djelatnike iz 25 vrtića kroz koje je educirano oko 120 stručnih djelatnika i odgajatelja te u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje razvijeni mehanizmi za implementaciju ovih aktivnosti u ostalim predškolskim ustanovama. Uz nužnu prilagodbu, ovaj program rada s roditeljima mogao bi se primjenjivati i na roditelje u riziku, u suradnji s centrima za socijalnu skrb. Radionice za roditelje „Rastimo zajedno“ provodile su se u suradnji s 25 vrtića iz cijele Hrvatske, uz uključivanje oko 250 roditelja. Poster, letci, DVD-ovi i drugi edukativni materijali za podršku roditeljima male djece distribuirani su širom Hrvatske kroz institucije socijalne skrbi i druge relevantne institucije.
- ❖ Agencija za odgoj i obrazovanje izradila je 2009. dvogodišnji program stručnog usavršavanja u koji je uključen građanski odgoj i obrazovanje. Tijekom 2009. obveznim stručnim usavršavanjem kojeg organizira Agencija za odgoj i obrazovanje u suradnji sa stručnjacima nevladinih organizacija, sa stručnjacima sa sveučilišta i s učiteljima – voditeljima županijskih stručnih vijeća za demokratsko građanstvo i ljudska prava bilo je obuhvaćeno 1.485 odgojno-obrazovnih radnika na državnoj, međuzupanijskoj, županijskoj, gradskoj i školskoj razini.
- ❖ Održavaju se i stručni skupovi „Školski preventivni programi – Uloga škole u prevenciji ovisnosti“, objavljeni u Katalogu stručnih skupova Agencije za odgoj i obrazovanje za odgojitelje, stručne suradnike, učitelje i nastavnike, voditelje županijskih stručnih vijeća učitelja razredne nastave i dr. Tiskan je i priručnik „Školski programi prevencije ovisnosti“ koji se distribuira na ovim skupovima.

Zdravstvo

- ❖ Edukacijski seminar na području prevencije nasilja u školama za liječnike školske medicine koji je održan 2004., a sudjelovalo je približno 80% liječnika školske medicine; Edukacijski seminar na području zaštite i unaprjeđenja mentalnog zdravlja djece za liječnike školske medicine koji je održan 2005., a sudjelovalo je približno 75% liječnika školske medicine i Tečaj trajnog usavršavanja „*Novosti iz područja reproduktivnog zdravlja adolescenata*“ za timove školske medicine i ostale javnozdravstveni djelatnike koji je započeo 2007. godine.
- ❖ Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi organiziralo je suradnji s Poliklinikom za zaštitu djece Grada Zagreba u 2009. šest dvodnevni stručni tečajeva pod nazivom „Prevenција i intervencije u području zlostavljanja i zanemarivanja djece“ namijenjenih liječnicima specijalistima pedijatrima i liječnicima specijalistima školske medicine. Cilj edukacije bio je informiranje o pojavi zlostavljanja i zanemarivanja u dječjoj i adolescentnoj dobi, senzibiliziranje za problematiku zlostavljanja i zanemarivanja djece u obitelji i vršnjačkom okruženju, o mogućnostima prevencije i intervencije u radu s djecom i obiteljima, upoznavanje s načinima komunikacije s djecom i obiteljima, te upoznavanje s ulogom liječnika u kontekstu multidisciplinarnog pristupa.
- ❖ UNICEF je podržao organizaciju skupova iz područja socijalne pedijatrije, u suradnji s Hrvatskim pedijatrijskim društvom i Hrvatskim društvom za preventivnu i socijalnu pedijatriju. U lipnju 2008. organizirana su dva stručna simpozija: 20. Simpozij socijalne i preventivne pedijatrije na temu „Utjecaj prehrane na rani razvoj djeteta“ i 3. Simpozij Društva patronažnih sestara na temu „Prevenција nesreća u djece“. U radu simpozija sudjelovalo je dvjestotinjak zdravstvenih djelatnika – liječnika pedijatara, patronažnih sestara, medicinskih sestara zaposlenih u predškolskim ustanovama, djelatnika Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i drugih stručnjaka s područja ranog razvoja djeteta.
- ❖ Stručno usavršavanje, u organizaciji Zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i Filozofskog fakulteta u Rijeci, pod nazivom „*Promocija zdravlja i prevencija ovisnosti*“ za stručne suradnike, učitelje i nastavnike organizirano je u pet modula tijekom 2009. Svaki je modul sadržavao 40-60 nastavnih sati i organizirao se kroz 2-3 trodnevna susreta.

Edukacije ciljanih skupina u vezi suzbijanja trgovanja ljudima

- ❖ Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi provelo je obrazovanje stručnih radnika zaposlenih u sustavu socijalne skrbi. Seminari pod nazivom „*Zaštita žrtava trgovanja ljudima*“ održani su za stručnjake zaposlene u centrima za socijalnu skrb.
- ❖ Serija seminara organizirana je i na temu „*Kako djelatnici tijela lokalne uprave i samouprave mogu pridonijeti suzbijanju trgovanja ljudima*“.
- ❖ Organizirani su i seminari za zdravstvene radnike (liječnike i medicinske sestre). Seminari su s osvrtom na javno-zdravstvene probleme žrtava trgovanja ljudima održani na temu „*Medicinska pomoć žrtvama trgovanja ljudima*“.
- ❖ Nadalje, edukacije su organizirane za djelatnike Ministarstva unutarnjih poslova u svim područjima koja su uključena u djelatnosti vezane uz suzbijanje trgovanja ljudima te za polaznike Pravosudne akademije i Diplomatske akademije, kao i za predstavnike medija i organizacija civilnog društva uključenih u sustav.
- ❖ Seminar na temu suzbijanja trgovanja djecom je održan i za djelatnike prihvatnih stanica. Na ovom dvodnevnom seminaru predstavljen je Nacionalni plan za suzbijanje trgovanje djecom, a posebno su prikazane aktivnosti i protokoli postupanja koji se odnose na identifikaciju, smještaj i pružanje pomoći djeci – žrtvama trgovanja ljudima te je provedena distribucija promotivnih materijala.
- ❖ Tijekom 2007. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je, u suradnji s Agencijom za obrazovanje, organiziralo seminar za stručne djelatnike osnovnih škola i dječjih vrtića.

- ❖ U organizaciji Ureda za ljudska prava 2008. je održan seminar za novinare na temu „*Kako izvještavati o problematici trgovanja ljudima*“. Posebna pozornost je posvećena zaštiti identiteta, privatnosti, obiteljskih i drugih prilika djeteta i maloljetnika prilikom medijskog izvješćivanja te istraživačkom novinarstvu, iskustvima izvješćivanja o temi trgovanja ljudima te važnosti sprječavanja sekundarne viktimizacije žrtava trgovanja ljudima, kao i izbjegavanju senzacionalizma pri izvješćivanju o navedenoj temi. Po završetku seminara o navedenoj temi je educirano 20 novinara.
- ❖ Organizacije civilnog društva organizirane u neformalnu mrežu udruga PETRA, koje su aktivne članice Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima, organizirale su za učenike završnih razreda interaktivne radionice na temu suzbijanja trgovanja ljudima u srednjim školama. Organizirana su i predavanja na temu suzbijanja trgovanja ljudima u suradnji s udrugama mladih volontera.
- ❖ Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je 2009. organiziralo specijaliziranu obuku za članove mobilnih timova za pružanje prvih oblika pomoći i zaštite žrtava trgovanja ljudima. Ovim seminarom je osposobljen 21 policijski službenik organiziranog kriminaliteta, 8 predstavnica nevladinih organizacija koje sudjeluju u pomoći žrtvama trgovanja ljudima, 4 predstavnice Hrvatskog crvenog križa i 4 predstavnika Centara za socijalnu skrb – ukupno 37 polaznika. Jedna od tema bilo je i „*Zbrinjavanje djeteta žrtve trgovanja ljudima u okviru sustava socijalne skrbi*“, a tijekom predavanja više je riječi bilo o zakonodavnom i institucionalnom okviru, osnovnim načelima zbrinjavanja djeteta žrtve trgovanja ljudima, načinu vođenja razgovora s djetetom žrtvom, skloništima za djecu žrtve trgovanja ljudima, prihvatu djeteta žrtve trgovanja ljudima te povratku djeteta stranog državljanina.
- ❖ Održani su seminari za djelatnike vojne policije (30 osoba), policijske službenike kriminalističke policije (28 osoba), obiteljskih centara (20 osoba), domova za djecu s poremećajem u ponašanju i domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi (71 dijete), kao i prosvjetnih radnika i učenika (70 osoba).
- ❖ Ured za ljudska prava kontinuirano provodi edukacije svih ciljanih skupina predviđenih Nacionalnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje 2009. do 2011., unutar kojeg su djeca određena kao posebno značajna ciljana skupina. Ured za ljudska prava organizirao je radionice o fenomenu trgovanja ljudima za učenike osnovnih škola i Domova za djecu i mladež.
- ❖ Ured za ljudska prava je sukladno *Odluci o raspodjeli sredstava za projekte organizacija civilnog društva iz područja zaštite, poštivanja i promicanja ljudskih prava u 2010.*, predvidio iznos od 100.000,00 kn za projekte obrazovanja ciljanih skupina (policijskih službenika, državnih odvjetnika, sudaca, zdravstvenih, prosvjetnih i socijalnih djelatnika, vojnih osoba, predstavnika civilnoga društva, turističkih djelatnika, diplomatsko-konzularnog osoblja, novinara, studenata i učenika) o trgovanju ljudima.

Nacionalne manjine

- ❖ U okviru Kataloga stručnih skupova Agencija za odgoj i obrazovanje je tijekom 2008. organizirala 21 stručni skup za učitelje i nastavnike koji organiziraju i provode nastavu u skladu sa Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Na stručnim skupovima sudjelovalo je ukupno 1.760 odgojno-obrazovnih radnika koji predaju i provode nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina.
- ❖ U suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje organizirala je 2008. stručne skupove za učitelje i stručne suradnike osnovnih škola u kojima se odgoj i obrazovanje provodi na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Ukupno je na navedenim stručnim skupovima sudjelovalo 282 sudionika.
- ❖ U 2009. u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje održano je 26 stručnih skupova za 1.106 učitelja/nastavnika: za nastavnike mađarske nacionalne manjine – tri (3) stručna skupa – 101 sudionik, za učitelje srpske nacionalne manjine – jedanaest (11) stručnih skupova – 602 sudionika, za učitelje talijanske nacionalne manjine – dvanaest (12) stručnih skupova –

403 sudionika. Sredstva za realizaciju stručnih skupova osigurana su na poziciji Agencije za odgoj i obrazovanje i osnivača škola koji školama refundiraju troškove sudjelovanja učitelja na stručnim skupovima. Za učitelje češke nacionalne manjine Ministarstvo je sufinanciralo održavanje dva (2) stručna skupa za dvadeset (20) sudionika, a za učitelje slovačke nacionalne manjine sufinanciralo je održavanje jednog (1) stručnog skupa za osam (8) sudionika.

➤ **Točka 5. Dodatka Smjernicama (*Definicija djeteta*)**

Tablica 5. Broj i udio djece mlađe od 18. godina koja žive u RH u 2004.

2004.			
Starost	Ukupno	Muškarci	Žene
ukupno	4.439.353	2.136.887	2.302.466
0	39.442	20.303	19.139
1	39.607	20.318	19.289
2	40.876	21.028	19.848
3	42.886	22.032	20.854
4	46.016	23.535	22.481
5	47.119	24.098	23.021
6	49.771	25.426	24.345
7	52.614	27.050	25.564
8	51.295	26.255	25.040
9	49.659	25.277	24.382
10	49.461	25.149	24.312
11	50.440	25.913	24.527
12	50.532	26.103	24.429
13	53.201	27.222	25.979
14	52.404	26.773	25.631
15	54.228	27.615	26.613
16	55.861	28.509	27.352
17	55.446	28.307	27.139
UKUPNO 0-17	880.858	450.913	429.945
Udio 0-17 u ukupnom	19,84	21,10	18,67

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 5.a Broj i udio djece mlađe od 18. godina koja žive u RH u 2005.

2005.			
Starost	Ukupno	Muškarci	Žene
ukupno	4.441.989	2.138.663	2.303.326
0	42.792	22.019	20.773
1	39.423	20.300	19.123
2	39.729	20.374	19.355

3	41.031	21.122	19.909
4	43.187	22.206	20.981
5	46.098	23.569	22.529
6	47.265	24.170	23.095
7	49.951	25.516	24.435
8	52.889	27.187	25.702
9	51.319	26.260	25.059
10	49.826	25.362	24.464
11	49.598	25.218	24.380
12	50.708	26.038	24.670
13	50.546	26.120	24.426
14	53.350	27.295	26.055
15	52.519	26.829	25.690
16	54.518	27.748	26.770
17	55.755	28.435	27.320
UKUPNO 0-17	870.504	445.768	424.736
Udio 0-17 u ukupnom	19,60	20,84	18,44

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 5.b Broj i udio djece mlađe od 18. godina koja žive u RH u 2006.

2006.			
Starost	Ukupno	Muškarci	Žene
ukupno	4.440.022	2.138.934	2.301.088
0	41.680	21.431	20.249
1	42.749	22.004	20.745
2	39.653	20.407	19.246
3	39.843	20.419	19.424
4	41.151	21.167	19.984
5	43.254	22.216	21.038
6	46.399	23.742	22.657
7	47.400	24.223	23.177
8	50.077	25.573	24.504
9	52.897	27.184	25.713
10	51.544	26.368	25.176
11	49.917	25.396	24.521
12	49.680	25.249	24.431
13	50.680	26.021	24.659
14	50.794	26.243	24.551
15	53.424	27.326	26.098
16	52.579	26.839	25.740
17	54.369	27.656	26.713
UKUPNO 0-17	858.090	439.464	418.626
Udio 0-17 u ukupnom	19,33	20,55	18,19

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 5.c Broj i udio djece mlađe od 18. godina koja žive u RH u 2007.

2007.			
Starost	Ukupno	Muškarci	Žene
Ukupno	4.435.982	2.137.984	2.297.998
0	40.812	21.036	19.776
1	41.752	21.471	20.281
2	42.862	22.062	20.800
3	39.737	20.443	19.294
4	39.964	20.478	19.486
5	41.378	21.281	20.097
6	43.425	22.320	21.105
7	46.503	23.792	22.711
8	47.512	24.271	23.241
9	50.189	25.623	24.566
10	53.009	27.245	25.764
11	51.653	26.422	25.231
12	50.034	25.451	24.583
13	49.773	25.299	24.474
14	50.785	26.076	24.709
15	50.898	26.283	24.615
16	53.463	27.326	26.137
17	52.620	26.838	25.782
UKUPNO 0-17	846.369	433.717	412.652
Udio 0-17 u ukupnom	19,08	20,29	17,96

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 5.d Broj i udio djece mlađe od 18. godina koja žive u RH u 2008.

2008.			
Starost	Ukupno	Muškarci	Žene
Ukupno	4.434.508	2.138.022	2.296.486
0	43.345	22.173	21.172
1	40.912	21.099	19.813
2	41.843	21.508	20.335
3	42.986	22.117	20.869
4	39.839	20.489	19.350
5	40.113	20.568	19.545
6	41.520	21.356	20.164
7	43.518	22.359	21.159
8	46.584	23.815	22.769
9	47.622	24.332	23.290
10	50.272	25.658	24.614
11	53.107	27.295	25.812
12	51.749	26.467	25.282
13	50.139	25.501	24.638

14	49.873	25.340	24.533
15	50.878	26.136	24.742
16	51.018	26.341	24.677
17	53.518	27.340	26.178
UKUPNO 0-17	838.836	429.894	408.942
Udio 0-17 u ukupnom	18,92	20,11	17,81

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 5.c Broj i udio djece mlade od 18. godina koja žive u RH u 2009.

2009.			
Starost	Ukupno	Muškarci	Žene
Ukupno	4.429.078	2.136.231	2.292.847
0	43.609	22.330	21.279
1	43.454	22.225	21.229
2	40.999	21.143	19.856
3	41.921	21.552	20.369
4	43.045	22.154	20.891
5	39.933	20.536	19.397
6	40.188	20.597	19.591
7	41.591	21.386	20.205
8	43.590	22.394	21.196
9	46.650	23.854	22.796
10	47.676	24.359	23.317
11	50.340	25.699	24.641
12	53.163	27.311	25.852
13	51.830	26.502	25.328
14	50.213	25.538	24.675
15	49.943	25.370	24.573
16	50.935	26.163	24.772
17	51.092	26.358	24.734
UKUPNO 0-17	830.172	425.471	404.701
Udio 0-17 u ukupnom	18,74	19,92	17,65

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 5.f Stanovništvo – procjena i prirodno kretanje od 2004. do 2009.

God.	Broj stanovnika procjena sredinom godine, tis.	Djeca				Brakovi	
		broj živorođene	broj mrtvorodne	umrla dojenčad	Živorodeni izvan braka	sklopljeni	razvedeni
2004.	4.439	40.307	179	245	4.183	22.700	4.985
2005.	4.442	42.492	186	242	4.464	22.138	4.883
2006.	4.440	41.446	182	215	4.562	22.092	4.651
2007.	4.436	41.910	160	234	4.823	23.140	4.785
2008.	4.434	43.753	176	195	5.260	23.373	5.025
2009.	4.429	44.577	177	235	5.768	22.382	5.076

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 5.g Statistički podatci o živorođenoj djeci prema spolu i tipu naselja u razdoblju od 2004. – 2009.

God.	spol.	Živorodeni						
		ukupno	u gradskim naseljima			u ostalim naseljima		
			ukupno	rođeni u braku	rođeni izvan braka	ukupno	rođeni u braku	rođeni izvan braka
2004.	svega	40.307	22.420	20.044	2.375	17.887	16.079	1.808
	muški	20.875	11.648	10.389	1.258	9.227	8.335	892
	ženski	19.432	10.772	9.655	1.117	8.660	7.744	916
2005.	svega	42.492	23.421	20.940	2.481	19.071	17.088	1.983
	muški	21.750	12.034	10.782	1.252	9.716	8.748	968
	ženski	20.742	11.387	10.158	1.229	9.355	8.340	1.015
2006.	svega	41.446	23.085	20.484	2.601	18.361	16.400	1.961
	muški	21.469	11.934	10.592	1.342	9.535	8.498	1.037
	ženski	19.977	11.151	9.892	1.259	8.826	7.902	924
2007.	svega	41.910	23.302	20.555	2.747	18.608	16.531	2.076
	muški	21.460	11.908	10.511	1.397	9.552	8.515	1.037
	ženski	20.450	11.394	10.044	1.350	9.056	8.016	1.039
2008.	svega	43.753	24.316	21.291	3.025	19.437	17.202	2.235
	muški	22.482	12.385	10.779	1.606	10.097	8.960	1.137
	ženski	21.271	11.931	10.512	1.419	9.340	8.242	1.098
2009.	svega	44.577	24.927	21.606	3.321	19.650	17.203	2.447
	muški	22.877	12.780	11.069	1.711	10.097	8.857	1.240
	ženski	21.700	12.147	10.537	1.610	9.553	8.346	1.207

Izvor: Državni zavod za statistiku

Iz gornje tablice vidljiv je trend porasta broja novorođene djece u cijelom razdoblju koji je nastavljen i u 2009. kada je rođeno 44.577 djece što predstavlja porast od 1,8% u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 5.h Mrtvorodeni prema spolu i tipu naselja od 2004. do 2009.

God.	spol.	Mrtvorodeni			
		ukupno	u gradskim naseljima	u ostalim naseljima	rođeni izvan braka
2004.	svega	179	107	72	34
	muški	107	63	44	24
	ženski	72	44	28	10
2005.	svega	186	105	81	37
	muški	97	50	47	18
	ženski	89	55	34	19
2006.	svega	182	99	83	30

	muški	105	52	53	22
	ženski	77	47	30	8
2007.	svega	160	89	71	30
	muški	93	51	42	20
	ženski	67	38	29	10
2008.	svega	176	108	68	39
	muški	93	55	38	21
	ženski	83	53	30	18
2009.	svega	177	98	79	35
	muški	90	48	42	22
	ženski	87	50	37	13

Izvor: Državni zavod za statistiku

➤ **Točka 6. Dodatka Smjernicama (Opća načela – pravo na život, opstanak i razvoj)**

Smrtnost mladih od 18. godina kao posljedica izvansudskih pogubljenja, smaknuća i posljedica smrtne kazne – navedeno u RH ne postoji.

Tablica 6. Struktura uzroka smrti djece u dobi 1-19 godina u Hrvatskoj prema skupinama bolesti u 2004. - 2009.

Godina	Dob djeteta	2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
		1-19 godina		1-19 godina		1-19 godina		1-19 godina		1-19 godina		1-19 godina	
Skupina bolesti	Spol	Broj	%	Broj	%	Broj	Broj	%	%	Broj	%	Broj	%
Zarazne i parazitarne b.	UKUPNO	2	0,8	4	1,6	8	3,72	2	0,9	4	1,7	6	2,74
	MUŠKI	2	1,2	3	1,8	5	3,40	1	0,7	1	0,6	3	2,13
	ŽENSKI	0	0,0	1	1,3	3	4,41	1	1,4	3	4,2	3	3,85
Novotvorine	UKUPNO	44	18,2	38	15,3	35	16,28	43	19,8	28	12,2	39	17,81
	MUŠKI	24	14,0	20	11,7	19	12,93	26	18,2	18	11,4	18	12,77
	ŽENSKI	20	28,2	18	23,4	16	23,53	17	23,0	10	13,9	21	26,92
Bolesti krvi i krvotvornog sustava te određene bolesti imunološkog	UKUPNO	1	0,4	1	0,4	1	0,47	1	0,5	1	0,4	3	1,37
	MUŠKI	1	0,6	1	0,6	1	0,68	0	0,0	0	0,0	2	1,42
	ŽENSKI	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,4	1	1,4	1	1,28
Endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma	UKUPNO	2	0,8	4	1,6	3	1,40	5	2,3	4	1,7	4	1,83
	MUŠKI	1	0,6	3	1,8	1	0,68	2	1,4	2	1,3	3	2,13
	ŽENSKI	1	1,4	1	1,3	2	2,94	3	4,1	2	2,8	1	1,28
Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja	UKUPNO	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	MUŠKI	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	ŽENSKI	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Bolesti živčanog sustava	UKUPNO	10	4,1	23	9,3	12	5,58	14	6,5	14	6,1	24	10,96
	MUŠKI	5	2,9	14	8,2	9	6,12	6	4,2	9	5,6	13	9,22
	ŽENSKI	5	7,0	9	11,7	3	4,41	8	10,8	5	6,9	11	14,10
Bolesti uha i mastoidnog nastavka	UKUPNO	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	MUŠKI	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	ŽENSKI	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Bolesti cirkulacijskog sustava	UKUPNO	9	3,7	10	4,0	9	4,19	9	4,1	9	3,9	11	5,02
	MUŠKI	7	4,1	7	4,1	5	3,40	6	4,2	8	5,1	5	3,55
	ŽENSKI	2	2,8	3	3,9	4	5,88	3	4,1	1	1,4	6	7,69
Bolesti	UKUPNO	5	2,1	9	3,6	7	3,26	7	3,2	5	2,2	0	0,00

dišnog sustava	MUŠKI	2	1,2	4	2,3	4	2,72	5	3,5	3	1,9	0	0,00
	ŽENSKI	3	4,2	5	6,5	3	4,41	2	2,7	2	2,8	0	0,00
Bolesti probavnog sustava	UKUPNO	1	0,4	2	0,8	0	0,0	0	0,0	1	0,4	1	0,46
	MUŠKI	0	0,0	1	0,6	0	0,0	0		0	0,0	0	0,0
	ŽENSKI	1	1,4	1	1,3	0	0,0	0		1	1,4	1	1,28
Bolesti kože i potkožnog tkiva	UKUPNO	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	MUŠKI	0	0,0	0		0	0,0	0		0		0	0,0
	ŽENSKI	0	0,0	0		0	0,0	0		0		0	0,0
Bolesti mišićno-koštanog sustava i vezivnog tkiva	UKUPNO	1	0,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,4	0	0,0
	MUŠKI	1	0,6	0		0	0,0	0		0	0,0	0	0,0
	ŽENSKI	0	0,0	0		0	0,0	0		1	1,4	0	0,0
Bolesti sustava mokraćnih i spolnih organa	UKUPNO	2	0,8	1	0,4	0	0,0	1	0,5	2	0,9	1	0,46
	MUŠKI	1	0,6	0		0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,71
	ŽENSKI	1	1,4	1	1,3	0	0,0	1	1,4	2	2,8	0	0,0
Trudnoća, porod i babinje	UKUPNO	0	0,0	0	0,0	1	0,47	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	MUŠKI	0	0,0	0		0	0,0	0		0		0	0,0
	ŽENSKI	0	0,0	0		1	1,47	0		0		0	0,0
Određena stanja nastala u perinatalnom razdoblju	UKUPNO	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	MUŠKI	0	0,0	0		0	0,0	0		0		0	0,0
	ŽENSKI	0	0,0	0		0	0,0	0		0		0	0,0
Kongenitane malformacije, deformiteti i kromosomske abnormalnosti	UKUPNO	15	6,2	20	8,1	21	9,77	19	8,8	12	5,2	20	9,13
	MUŠKI	8	4,7	9	5,3	14	9,52	13	8,8	8	5,1	12	8,51
	ŽENSKI	7	9,9	11	14,3	7	10,29	6	8,1	4	5,6	8	10,26
Simptomi, znakovi i abnormalni klinički i laboratorijski nalazi neuvršteni drugamo	UKUPNO	1	0,4	2	0,8	0	0,0	1	0,5	4	1,7	4	1,83
	MUŠKI	1	0,6	2	1,2	0	0,0	0	0,0	3	1,9	2	1,42
	ŽENSKI	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,4	1	1,4	2	2,56
Ozljede, otrovanja i neke druge posljedice vanjskih uzroka	UKUPNO	149	61,6	134	54,0	118	54,88	115	54,5	145	63,0	106	48,40
	MUŠKI	118	69,0	107	62,6	89	60,54	84	58,7	106	67,1	82	58,16
	ŽENSKI	31	43,7	27	35,1	29	42,65	31	41,9	39	54,2	24	30,77
Svi uzroci	UKUPNO	242	100	248	100	215	100	217	100	230	100	219	100,00
	MUŠKI	171	100	171	100	147	100	143	100	158	100	141	100,00
	ŽENSKI	71	100	77	100	68	100	74	100	72	100	78	100,00

Izvor: Državni zavod za statistiku 2004. – 2009.

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2004. – 2010.

Tablica 6.a Broj djece (do 18 godina) umrle od zarazne bolesti u Hrvatskoj*

Bolest	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Meningitis epidemica	1	2	2	2	2	5
Meningitis purulenta	0	1	0	0	0	0
Enterocolitis	0	0	1	1	0	0
Varicella	0	0	0	1	0	0

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

*Zarazne bolesti koje se prijavljuju temeljem Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti i Pravilnika o načinu prijavljivanja zaraznih bolesti.

Tablica 6.b Smrtnost djece 0-19 godina od akutne infekcije dišnih puteva u 2004.-2009.

Godina	Uzrok smrti	Spol	S T A R O S T						stopa/ 100.000
			0	1-4	5-9	10-14	15-19	0-19	
2004.	akutne infekcije dišnih puteva	SVEGA	2	0	1	1	2	6	0,6
		MUŠKI	1	0	0	0	2	3	0,6
		ŽENSKI	1	0	1	1	0	3	0,6
2005.	akutne infekcije dišnih puteva	SVEGA	8	1	2	2	3	16	1,5
		MUŠKI	5	1	1	0	2	9	1,7
		ŽENSKI	3	0	1	2	1	7	1,4
2006.	akutne infekcije dišnih puteva	SVEGA	1	1	0	1	1	4	0,4
		MUŠKI	0	1	0	1	1	3	0,6
		ŽENSKI	1	0	0	0	0	1	0,2
2007.	akutne infekcije dišnih puteva	SVEGA	7	0	2	0	3	5	1,1
		MUŠKI	2	0	0	0	3	5	0,9
		ŽENSKI	5	0	2	0	0	7	1,4
2008.	akutne infekcije dišnih puteva	SVEGA	2	2	0	2	0	6	0,6
		MUŠKI	2	2	0	1	0	5	1,0
		ŽENSKI	0	0	0	1	0	1	0,2
2009.	akutne infekcije dišnih puteva	SVEGA	2	0	0	0	0	2	0,2
		MUŠKI	0	0	0	0	0	0	0,0
		ŽENSKI	2	0	0	0	0	2	0,4

Izvor: Državni zavod za statistiku 2004. – 2009.

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2010.

Tablica 6.c Smrt kao posljedica prometnih i drugih nesreća

Uzrok smrti	2004.							2005.					
	Godine	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno
Prometne nesreće	Ukupno	3	10	11	9	69	102	3	6	5	4	67	85
	Muškarci	2	8	8	9	54	81	0	5	4	3	53	65
	Žene	1	2	3	0	15	21	0	1	1	1	14	20
Utopljanja	Ukupno	0	3	1	3	2	9	0	0	6	4	5	15
	Muškarci	0	3	1	2	1	7	0	0	5	2	5	12
	Žene	0	0	0	1	1	2	0	0	1	2	0	3
Gušenja	Ukupno	3	1	1	0	1	6	4	1	0	0	0	5
	Muškarci	1	1	1	0	0	3	3	1	0	0	0	4
	Žene	2	0	0	0	1	3	1	0	0	0	0	1
Padovi	Ukupno	1	2	0	1	0	4	1	0	1	1	2	5
	Muškarci	1	1	0	1	0	3	1	0	1	1	1	4
	Žene	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1
Električna	Ukupno	0	0	0	1	1	2	0	0	0	1	3	4

struja	Muškarci	0	0	0	1	1	2	0	0	0	1	3	4
	Žene	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opekline	Ukupno	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
	Muškarci	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
	Žene	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Otrovanja	Ukupno	0	0	0	1	7	8	0	0	0	0	1	1
	Muškarci	0	0	0	1	5	6	0	0	0	0	0	0
	Žene	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	1	1
Oružje eksploziv	Ukupno	1	0	0	1	0	2	0	0	0	1	0	1
	Muškarci	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
	Žene	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Ostale nesreće	Ukupno	0	1	0	1	1	3	0	2	0	0	3	5
	Muškarci	0	1	0	1	1	3	0	1	0	0	3	4
	Žene	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Ukupno nesreće	Ukupno	8	17	13	17	81	136	8	10	12	11	81	122
	Muškarci	4	14	10	16	62	106	4	8	10	8	65	95
	Žene	4	3	3	1	19	30	4	2	2	3	16	27

Uzrok smrti	Godine	2006.						2007.					
		0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno
Prometne nesreće	Ukupno	2	6	10	8	45	71	2	6	8	6	54	76
	Muškarci	2	4	4	6	37	53	0	3	5	5	41	54
	Žene	0	2	6	2	8	18	2	3	3	1	13	22
Utopljanja	Ukupno	0	0	1	0	1	2	0	6	1	2	7	16
	Muškarci	0	0	1	0	1	2	0	4	1	1	7	13
	Žene	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	3
Gušenja	Ukupno	2	2	0	1	0	5	1	2	0	0	0	3
	Muškarci	1	1	0	1	0	3	1	2	0	0	0	3
	Žene	1	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Padovi	Ukupno	0	1	0	0	2	3	0	1	0	1	1	3
	Muškarci	0	1	0	0	2	3	0	0	0	1	1	2
	Žene	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Električna struja	Ukupno	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
	Muškarci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
	Žene	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Opekline	Ukupno	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	6	8
	Muškarci	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	5	6
	Žene	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2
Otrovanja	Ukupno	0	0	0	1	1	2	0	0	0	3	3	6
	Muškarci	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2	1	3
	Žene	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	2	3
Oružje eksploziv	Ukupno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
	Muškarci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
	Žene	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostale nesreće	Ukupno	0	2	2	0	2	6	1	0	1	1	2	5
	Muškarci	0	1	2	0	2	5	1	0	1	1	2	5
	Žene	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Ukupno nesreće	Ukupno	4	11	13	11	51	90	4	16	11	14	74	119
	Muškarci	3	7	7	7	43	67	2	10	7	11	58	88
	Žene	1	4	6	4	8	23	2	6	4	3	16	31

Uzrok smrti	2008.							2009.					
	Godine	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno
Prometne nesreće	Ukupno	1	3	3	6	46	59	0	6	4	5	49	64
	Muškarci	1	1	2	4	40	48	0	5	3	4	41	53
	Žene	0	2	1	2	6	11	0	1	1	1	8	11
Utopljanja	Ukupno	0	2	2	2	3	9	0	1	1	2	1	9
	Muškarci	0	1	2	0	3	6	0	1	0	2	1	4
	Žene	0	1	0	2	0	3	0	0	1	0	0	1
Gušenja	Ukupno	1	0	0	0	0	1	2	1	0	1	0	4
	Muškarci	1	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	2
	Žene	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2
Padovi	Ukupno	0	1	0	0	3	4	0	0	0	1	2	3
	Muškarci	0	0	0	0	3	3	0	0	0	1	1	2
	Žene	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1
Električna struja	Ukupno	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
	Muškarci	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	Žene	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Opekline	Ukupno	0	1	1	1	1	4	0	0	0	0	0	0
	Muškarci	0	1	0	1	1	3	0	0	0	0	0	0
	Žene	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Otrovanja	Ukupno	0	0	0	2	3	5	0	2	0	0	2	4
	Muškarci	0	0	0	1	2	3	0	0	0	0	1	1
	Žene	0	0	0	1	1	2	0	2	0	0	1	3
Oružje eksploziv	Ukupno	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1
	Muškarci	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1
	Žene	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostale nesreće	Ukupno	0	3	1	1	3	8	1	0	0	3	2	5
	Muškarci	0	2	1	1	2	6	0	0	0	2	1	3
	Žene	0	1	0	0	1	2	1	0	0	1	0	2
Ukupno nesreće	Ukupno	2	10	8	12	60	92	3	10	6	12	56	87
	Muškarci	2	5	6	7	52	72	0	7	3	10	46	66
	Žene	0	5	2	5	8	20	3	3	3	2	10	21

Izvor: Državni zavod za statistiku 2004. – 2009.

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 6.d Umrle osobe u prometnim nesrećama stare do 18 godina prema starosti, spolu i tipu naselja od 2004. do 2009.

Starost	spol	2004.			2005.			2006.			2007.			2008.			2009.		
		ukupno	u gradskim naseljima	u ostalim naseljima	ukupno	u gradskim naseljima	u ostalim naseljima	ukupno	u gradskim naseljima	u ostalim naseljima	ukupno	u gradskim naseljima	u ostalim naseljima	ukupno	u gradskim naseljima	u ostalim naseljima	ukupno	u gradskim naseljima	u ostalim naseljima
Ukupno	svega	63	27	36	46	19	27	47	21	26	40	13	27	28	13	15	33	14	19
	muški	48	20	28	32	13	19	31	13	18	26	9	17	22	12	10	27	10	17
	ženski	15	7	8	14	6	8	16	8	8	14	4	10	6	1	5	6	4	2
0-4	svega	13	5	8	9	4	5	8	3	5	8	2	6	4	2	2	6	2	4
	muški	10	2	8	5	2	3	6	2	4	3	0	3	2	2	0	5	1	4
	ženski	3	3	0	4	2	2	2	1	1	5	2	3	2	0	2	1	1	0
5-9	svega	11	4	7	5	3	2	10	5	5	8	2	6	3	2	1	4	1	3
	muški	8	3	5	4	2	2	4	1	3	5	1	4	2	2	0	3	0	3
	ženski	3	1	2	1	1	0	6	4	2	3	1	2	1	0	1	1	1	0
10-14	svega	9	4	5	4	1	3	8	4	4	6	3	3	6	2	4	5	2	3
	muški	9	4	5	3	1	2	6	3	3	5	3	2	4	1	3	4	2	2
	ženski	0	0	0	1	0	1	2	1	1	1	0	1	2	1	1	1	0	1
15-17	svega	30	14	16	28	11	17	21	9	12	18	6	12	15	7	8	18	9	9
	muški	21	11	10	20	8	12	15	7	8	13	5	8	14	7	7	15	7	8
	ženski	9	3	6	8	3	5	6	2	4	5	1	4	1	0	1	3	2	1

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 6.e Smrtno stradavanje i ozljeđivanje djece u prometu

Dobna struktura nastradalih osoba do 18 godina						
Poginuli						
Dob	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
0-13 godina	29	18	26	25	17	21
14-15 godina	9	7	8	3	9	6
16-17 godina	25	20	14	15	10	15
UKUPNO	63	45	48	43	36	42
Teško ozljeđeni						
Dob	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
0-13 godina	297	305	292	274	217	228
14-15 godina	87	92	97	104	102	80
16-17 godina	203	183	191	189	149	176
UKUPNO	587	580	580	567	468	484
Lakše ozljeđeni						
Dob	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
0-13 godina	1.432	1.444	1.480	1.501	1.365	1.302
14-15 godina	414	372	388	387	355	341
16-17 godina	811	720	685	814	685	650
UKUPNO	2.657	4.340	2.553	2.702	2.405	2.293

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 6.f Smrtno stradavanje i ozljeđivanje djece u prometu

Dobna struktura nastradalih vozača						
Poginuli vozači						
Dob	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
0-13 godina	2	1	2	1	1	-
14-15 godina	2	4	3	2	4	-
16-17 godina	8	5	3	5	5	7
UKUPNO	12	10	8	8	10	7
Teško ozljeđeni						
Dob	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
0-13 godina	54	60	52	46	23	57
14-15 godina	33	34	40	46	38	30
16-17 godina	90	79	87	91	75	75
UKUPNO	177	173	179	183	136	162

Lakše ozlijeđeni						
Dob	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
0-13 godina	145	161	170	135	149	149
14-15 godina	124	106	104	94	85	89
16-17 godina	302	240	224	295	256	209
UKUPNO	571	507	498	524	490	447

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 6.g Smrtno stradavanje i ozljeđivanje djece u prometu

Dobna struktura nastradalih putnika						
Poginuli putnici						
Dob	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
0-13 godina	14	11	11	16	11	14
14-15 godina	5	3	4	1	4	3
16-17 godina	16	12	8	9	4	7
UKUPNO	35	26	23	26	19	24
Teško ozlijeđeni						
Dob	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
0-13 godina	76	83	92	93	72	70
14-15 godina	33	42	39	39	38	34
16-17 godina	100	80	75	75	60	79
UKUPNO	209	205	206	207	170	183
Lakše ozlijeđeni						
Dob	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
0-13 godina	853	825	822	942	802	797
14-15 godina	219	178	206	209	177	165
16-17 godina	446	400	377	425	348	355
UKUPNO	1.518	1.403	1.405	1.576	1.327	1.317

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 6.h Smrtno stradavanje i ozljeđivanje djece u prometu

Dobna struktura nastradalih pješaka						
Poginuli pješaci						
Dob	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
0-13 godina	13	6	13	8	5	7
14-15 godina	2	-	1	-	1	3
16-17 godina	1	3	3	1	1	1

UKUPNO	16	9	17	9	7	11
Teško ozlijeđeni						
Dob	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
0-13 godina	167	162	148	135	122	101
14-15 godina	21	16	18	19	26	16
16-17 godina	13	23	29	23	14	22
UKUPNO	201	201	195	177	162	139
Lakše ozlijeđeni						
Dob	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
0-13 godina	434	458	486	424	416	357
14-15 godina	71	88	78	83	91	86
16-17 godina	63	80	84	93	81	86
UKUPNO	568	626	648	600	588	529

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 6.i Smrt kao posljedica kriminala i drugih oblika nasilja (ubojstvo)

Godina	2004.						2005.					
	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno
Dob												
Ukupno	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	3	4
Muškarci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3
Žene	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1

Godina	2006.						2007.					
	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno
Dob												
Ukupno	0	1	0	0	2	3	1	0	1	0	2	4
Muškarci	0	0	0	0	2	2	1	0	0	0	1	2
Žene	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	2

Godina	2008.						2009.					
	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno
Dob												
Ukupno	1	0	0	0	4	6	0	0	2	3	2	7
Muškarci	1	0	0	0	4	5	0	0	1	1	1	3
Žene	0	0	0	0	1	1	0	0	1	2	1	4

Izvor: Državni zavod za statistiku 2004. – 2009.

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 6.j Broj samoubojstava osoba starih do 18 godina prema starosti od 2004. do 2009.

God.	spol	Broj samoubojstava		
		ukupno	do 14 godina	15-17
2004.	svoga	13	4	9
	muški	12	3	9

	ženski	1	1	0
2005.	svega	12	2	10
	muški	10	2	8
	ženski	2	0	2
2006.	svega	16	3	13
	muški	10	2	8
	ženski	6	1	5
2007.	svega	17	4	13
	muški	13	2	11
	ženski	4	2	2
2008.	svega	14	4	10
	muški	10	3	7
	ženski	4	1	3
2009.	svega	10	3	7
	muški	9	3	6
	ženski	1	0	1

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 6.k Broj samoubojstava osoba starih do 19 godina prema starosti od 2004. do 2009.

Dob	2004.						2005.					
	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno
Ukupno	0	0	0	4	16	20	0	0	0	2	15	17
Muškarci	0	0	0	3	13	16	0	0	0	2	11	13
Žene	0	0	0	1	3	4	0	0	0	0	4	4

Dob	2006.						2007.					
	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno
Ukupno	0	0	0	3	23	26	0	0	0	4	23	27
Muškarci	0	0	0	2	17	19	0	0	0	2	17	19
Žene	0	0	0	1	6	7	0	0	0	2	6	8

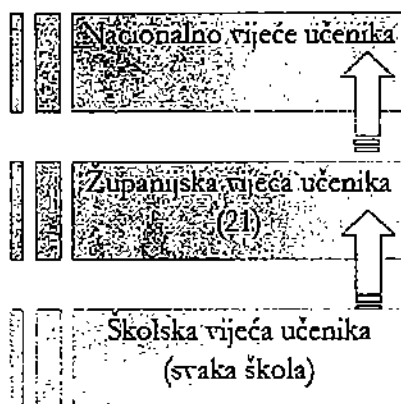
Dob	2008.						2009.					
	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno	0	1-4	5-9	10-14	15-19	Ukupno
Ukupno	0	0	0	4	17	21	0	0	0	3	11	14
Muškarci	0	0	0	3	11	14	0	0	0	3	9	12
Žene	0	0	0	1	6	7	0	0	0	0	2	2

Izvor: Državni zavod za statistiku 2004. – 2009.

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

➤ **Točka 7. Dodatka Smjernicama (Opća načela – poštivanje mišljenja djeteta)**

- Broj udruga i organizacija djece i mladih te napomena vezana uz broj njihovih članova, nalazi se u tekstu Izvješća u području *Sloboda udruživanja i mirnog okupljanja*.
- Prema odredbama *Zakona o odgoju i obrazovanju* u školi se osniva vijeće učenika koje čine predstavnici učenika svakog razrednog odjela. Predstavnik vijeća učenika sudjeluje u radu tijela škole kada se odlučuje o pravima i obvezama učenika, bez prava odlučivanja. Način izbora i djelokrug rada vijeća učenika utvrđuje se statutom škole. Nacionalno vijeće učenika RH je najviše tijelo učenika osnovnih i srednjih škola na nacionalnoj razini. Predstavničko je tijelo svih učenika i savjetodavno tijelo Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa od 2005. godine, u kojem 21 učenik predstavlja svaku od županija RH i Grad Zagreb. Zadaća Vijeća je: predstavljanje učenika u svim pitanjima na nacionalnoj razini koja se odnose na njih, njihov rad i odgojno-obrazovni sustav; u javnosti i institucijama od značaja za odgojno-obrazovni sustav i učenike, briga o obvezama, pravima i interesima učenika i njihovo zastupanje, pripremanje i davanje prijedloga ministru znanosti, obrazovanja i športa o pitanjima važnim za učenike, njihov rad i rezultate u obrazovanju, predlaganje mjera poboljšanja (uvjeta) rada u školama, pomaganje učenicima u ispunjenju školskih, izvanškolskih i drugih obveza, promicanje interesa učenika s posebnim potrebama te traženje rješenja s obzirom na probleme s kojima se svakodnevno susreću, promicanje športskoga duha i borbe protiv svih vrsta ovisnosti među učenicima, poticanje i njegovanje kulture dijaloga i tolerancije među učenicima s obzirom na nacionalnu, rasnu i vjersku različitost, razvijanje suradnje učenika s učenicima u drugim zemljama, promicanje inovativnosti i istraživačkog duha među učenicima, jačanje strukture vijeća učenika u RH i učeničkog predstavnništva, te u tu svrhu promicanje demokracije, transparentnosti i reprezentativnosti među učenicima, pomaganje u izgradnji osobnosti te jačanju identiteta učenika.

➤ **Točka 8. Dodatka Smjernicama (Građanska prava i slobode – prijava rođenja djeteta)**

Tablica 7. Broj upisa u maticu rođenih RH za razdoblje 1. siječnja 2004. – 31. srpnja 2010. godine

Godina	Broj upisa u maticu rođenih
2004.	69.102
2005.	70.317
2006.	69.904
2007.	71.712

2008.	71.617
2009.	70.674
2010. (1.1.-31.7.2010.)	35.812
UKUPNO:	459.138

Izvor: Ministarstvo uprave

*Posebna napomena: u iskazanom broju upisa u maticu rođenih uključeni su i upisi hrvatskih državljana u inozemstvu

➤ **Točka 9. Dodatka Smjernicama (Građanska prava i slobode – pristup primjerenim informacijama)**

Tablica 8. Knjižnice koje imaju dječji odjel, čitaonicu, igraonicu, bibliobus, u 2007.

KNJIŽNICE	UKUPNO	KNJIŽNICE KOJE IMAJU			
		DJEČJI ODJEL	ČITAONICU	IGRAONICU	BIBLIOBUS
NACIONALNA	1	0	1	0	0
SVEUČILIŠNE	4	1	3	1	1
VISOKOŠKOLSKE	129	3	97	0	0
OPĆEZNANSTVENE	4	0	4	0	0
SPECIJALNE	156	3	103	0	0
SAMOSTANSKE	19	0	5	0	0
NARODNE	257	196	217	105	10
ŠKOLSKE	1.115	545	742	44	8
OSNOVNIH ŠKOLA	814	481	526	42	8
SREDNJIH ŠKOLA	301	64	216	2	0
UKUPNO	1.685	748	1.172	150	19

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 8.a Članovi knjižnica prema spolu i dobnim skupinama, u 2007.

KNJIŽNICE	ČLANOVI UKUPNO	ŽENE	ČLANOVI PREMA DOBNIM SKUPINAMA			
			14 i MANJE	15 - 21	22 - 64	65 i VIŠE
NACIONALNA	19.372	11.878	0	3.447	15.752	173
SVEUČILIŠNE	15.215	3.046	1.038	3.105	10.032	1.040
VISOKOŠKOLSKE	157.263	91.908	0	69.888	86.327	1.048
OPĆEZNANSTVENE	6.715	4.470	0	2.490	4.065	160
SPECIJALNE	59.377	32.308	0	7.295	48.592	3.490
SAMOSTANSKE	796	83	0	83	335	378
NARODNE	594.786	364.423	136.512	96.707	228.854	132.713
ŠKOLSKE	542.624	287.022	342.901	152.249	47.064	410
OSNOVNIH ŠKOLA	379.767	200.898	340.561	7.652	31.213	341
SREDNJIH ŠKOLA	162.857	86.124	2.340	144.597	15.851	69
UKUPNO	1.396.148	795.138	480.451	335.264	441.021	139.412

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

- Broj knjižnica i bibliobusa koji su dostupni djeci u 2010. nalazi se u tekstu Izvješća u području *Pristup djece informacijama iz raznih izvora i zaštita od materijala štetnih za njihovu dobrobit.*
- Sva javna visoka učilišta, javni instituti, studentski domovi, matične osnovne i srednje škole opremljeni su barem jednom umreženom računalnom učionicom. Umreženom računalnom opremom opremljene su i sve znanstvene, akademske i školske knjižnice, područne osnovne škole, zbornice srednjih škola i svi učenički domovi. Od 2006./2007. srednje škole se sustavno opremaju "pametnom pločom", a uz to se uvode i *on-line* interaktivni obrazovni sadržaji. Povezana s računalom "pametna ploča" upravlja brojnim računalnim aplikacijama.

Uporabom s multimedijalnim projektorom ploča postaje interaktivni "ekran osjetljiv na dodir" (*touch screen*), koji omogućuje učenicima i nastavnicima veću povezanost i interaktivnost sa sadržajima predavanja. Sukladno *Planu provedbe programa e-Hrvatska* (2008.) trajno se opremaju osnovne i srednje škole računalnom i programskom opremom.

- **Točka 10. Dodatka Smjernicama (*Građanska prava i slobode – zabrana mučenja ili drugog okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja*)**

Tablica 9. Prijavljene punoljetne osobe za kaznena djela na štetu djece i maloljetnika u razdoblju od 2004. do 2009.

Kaznena djela	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Ukupno	2.609	2.893	3.418	3.456	3.384	3.403
Teško ubojstvo, čl. 91. toč. 1.	3	7	7	16	7	11
Čedomorstvo, čl. 93.	4	1	3	2	1	1
Sudjelovanje u samoubojstvu, čl. 96. st. 2.	-	-	-	-	-	-
čl. 96. st. 3.	-	-	-	-	-	-
Protupravno oduzimanje slobode, čl. 124. st. 3.	21	21	24	42	34	26
Otmica, čl. 125. st. 2.	20	19	24	22	11	17
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti, čl. 127. st. 2.	13	11	5	4	14	5
Uspostava ropstva i prijevoz robova, čl. 175. st. 2.	-	1	7	1	-	-
Međunarodna prostitucija, čl. 178. st. 3.	-	1	-	-	-	-
Silovanje, čl. 188. st. 4.	20	13	21	19	31	28
čl. 188. st. 5.	2	1	5	4	4	-
Spolni odnošaj s nemoćnom osobom, čl. 189.	16	6	23	21	17	6
Prisila na spolni odnošaj, čl. 190.	1	2	6	2	7	3
Spolni odnošaj zlouporabom položaja, čl. 191. st. 2.	-	3	4	3	2	4
Spolni odnošaj s djetetom, čl. 192. st. 1.	9	12	17	26	13	21
čl. 192. st. 2.	10	16	17	17	13	11
čl. 192. st. 3.	7	2	6	9	5	4
čl. 192. st. 4.	2	1	1	1	-	3
čl. 192. st. 5.	2	2	8	8	3	7
Bludne radnje, čl. 193. st. 2.	88	84	91	82	111	95
Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom, čl. 194.	30	27	42	31	27	23
Podvođenjs, čl. 195. st. 1.	6	-	2	1	3	2
čl. 195. st. 4.	3	-	1	5	5	4
čl. 195. st. 5.	-	-	-	-	-	-
čl. 195. st. 6.	-	-	-	-	-	-
Iskorištavanje djece i maloljetnih osoba za pornografiju, čl. 196. st. 1.	23	9	9	8	11	12
Upoznavanje djece s pornografijom, čl. 197. st. 1.	3	1	7	5	6	7
Dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži, čl. 197.a st. 1.	-	1	16	22	74	49
čl. 197.a st. 2.	-	-	1	1	4	2
Rodoskvmuće, čl. 198. st. 2.	-	-	-	-	-	-
čl. 198. st. 3.	-	-	-	-	-	1
Povreda dužnosti uzdržavanja, čl. 209. st. 2.	623	643	764	802	921	1.216
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe, čl. 210. st. 1.	21	11	34	32	27	41
čl. 210. st. 2.	4	2	4	6	4	2
Promjena obiteljskog stanja, čl. 211. st. 1.	-	1	1	1	-	-
Napuštanje djeteta, čl. 212.	2	3	-	-	2	-
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe, čl. 213. st. 1.	287	360	388	340	304	254
čl. 213. st. 2.	410	460	497	504	415	328
čl. 213. st. 3.	55	65	45	39	32	39

Izvanbračni život s maloljetnom osobom, čl. 214. st. 1.	34	16	20	27	32	25
čl. 214. st. 2.	31	16	10	16	24	16
čl. 214. st. 3.	5	-	-	7	-	-
Spriječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta i maloljetne osobe, čl. 215. st. 1.	79	72	82	82	90	92
čl. 215. st. 2.	10	7	6	8	3	2
Nasilničko ponašanje u obitelji, čl. 215.a	765	996	1.220	1.240	1.127	1.046

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 9.a Optužene punoljetne osobe za kaznena djela na štetu djece i maloljetnika u razdoblju od 2004. do 2009.

Kaznena djela	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Ukupno	1.731	1.917	2.233	2.455	2.465	2.543
Teško ubojstvo, čl. 91. toč. 1.	2	4	3	2	5	5
Čedomorstvo, čl. 93.	2	2	1	4	-	1
Sudjelovanje u samoubojstvu, čl. 96. st. 2.	-	-	-	-	-	-
čl. 96. st. 3.	-	-	-	-	-	-
Protupravno oduzimanje slobode, čl. 124. st. 3.	8	16	6	17	12	18
Otmica, čl. 125. st. 2.	3	9	8	21	10	23
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti, čl. 127. st. 2.	4	5	1	3	3	8
Uspostava ropstva i prijevoz robova, čl. 175. st. 2.	-	-	-	-	-	2
Međunarodna prostitucija, čl. 178. st. 3.	1	1	1	-	-	-
Silovanje, čl. 188. st. 4.	6	8	5	11	7	12
čl. 188. st. 5.	1	1	-	4	1	7
Spolni odnošaj s nemoćnom osobom, čl. 189.	10	9	12	9	11	11
Prisila na spolni odnošaj, čl. 190.	2	1	1	3	-	5
Spolni odnošaj zlouporabom položaja, čl. 191. st. 2.	-	6	-	3	4	4
Spolni odnošaj s djetetom, čl. 192. st. 1.	5	11	15	18	13	20
čl. 192. st. 2.	5	9	13	11	10	22
čl. 192. st. 3.	5	2	6	4	4	11
čl. 192. st. 4.	-	3	3	3	1	-
čl. 192. st. 5.	-	2	2	1	3	2
Bludne radnje, čl. 193. st. 2.	32	52	61	79	70	79
Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom, čl. 194.	27	26	18	21	30	24
Podvođenje, čl. 195. st. 1.	10	9	16	7	11	5
čl. 195. st. 4.	-	2	-	3	1	-
čl. 195. st. 5.	-	-	-	-	-	-
čl. 195. st. 6.	-	-	-	-	-	-
Iskorištavanje djece i maloljetnih osoba za pornografiju, čl. 196. st. 1.	16	17	11	12	8	5
Upoznavanje djece s pornografijom, čl. 197. st. 1.	3	1	3	3	3	7
Dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži, čl. 197.a st. 1.	-	-	1	8	16	13
čl. 197.a st. 2.	-	-	-	-	-	4
Rodoskvuče, čl. 198. st. 2.	1	-	-	-	-	-
čl. 198. st. 3.	2	-	-	-	2	-
Povreda dužnosti uzdržavanja, čl. 209. st. 2.	486	458	519	621	708	797
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe, čl. 210. st. 1.	16	14	8	12	5	12
čl. 210. st. 2.	1	3	4	1	3	-
Promjena obiteljskog stanja, čl. 211. st. 1.	-	-	-	-	-	-
Napuštanje djeteta, čl. 212.	1	-	2	-	1	2
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe, čl. 213. st. 1.	309	292	346	359	339	285
čl. 213. st. 2.	200	245	279	295	236	188
čl. 213. st. 3.	65	53	59	34	28	30
Izvanbračni život s maloljetnom osobom, čl. 214. st. 1.	26	18	11	31	19	25

čl. 214. st. 2.	15	8	12	7	20	17
čl. 214. st. 3.	1	-	-	-	-	2
Sprječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta i maloljetne osobe, čl. 215. st. 1.	50	51	35	41	29	41
čl. 215. st. 2.	3	4	-	-	2	5
Nasilničko ponašanje u obitelji, čl. 215.a	413	575	771	807	850	851

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 9.b Osuđene punoljetne osobe za kaznena djela na štetu djece i maloljetnika u razdoblju od 2004. do 2009.

Kaznena djela	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Ukupno	1.384	1.516	1.766	1.937	1.956	1.988
Teško ubojstvo, čl. 91. toč. 1.	2	3	3	1	4	4
Čedomorstvo, čl. 93.	1	2	1	4	-	-
Sudjelovanje u samoubojstvu, čl. 96. st. 2.	-	-	-	-	-	-
čl. 96. st. 3.	-	-	-	-	-	-
Protupravno oduzimanje slobode, čl. 124. st. 3.	2	10	6	11	6	12
Otmica, čl. 125. st. 2.	3	7	4	16	9	17
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti, čl. 127. st. 2.	1	1	1	2	1	4
Uspostava ropstva i prijevoz robova, čl. 175. st. 2.	-	-	-	-	-	2
Međunarodna prostitucija, čl. 178. st. 3.	1	1	-	-	-	-
Silovanje, čl. 188. st. 4.	6	8	5	11	5	9
čl. 188. st. 5.	1	1	-	4	1	7
Spolni odnošaj s nemoćnom osobom, čl. 189.	2	5	9	4	8	7
Prisila na spolni odnošaj, čl. 190.	2	1	1	-	-	5
Spolni odnošaj zlouporabom položaja, čl. 191. st. 2.	-	5	-	2	3	2
Spolni odnošaj s djetetom, čl. 192. st. 1.	5	8	11	17	10	19
čl. 192. st. 2.	5	9	9	10	9	17
čl. 192. st. 3.	5	2	5	3	4	8
čl. 192. st. 4.	-	3	2	3	1	-
čl. 192. st. 5.	-	2	2	-	3	2
Bludne radnje, čl. 193. st. 2.	29	41	46	60	57	63
Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom, čl. 194.	24	16	9	17	26	18
Podvođenje, čl. 195. st. 1.	-	5	12	6	6	-
čl. 195. st. 4.	-	1	-	3	1	-
čl. 195. st. 5.	-	-	-	-	-	-
čl. 195. st. 6.	-	-	-	-	-	-
Iskorištavanje djece i maloljetnih osoba za pornografiju, čl. 196. st. 1.	11	15	7	7	7	4
Upoznavanje djece s pornografijom, čl. 197. st. 1.	2	-	1	2	2	5
Dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži, čl. 197.a st. 1.	-	-	1	8	14	8
čl. 197.a st. 2.	-	-	-	-	-	3
Rodoskvrnuće, čl. 198. st. 2.	1	-	-	-	-	-
čl. 198. st. 3.	2	-	-	-	2	-
Povreda dužnosti uzdržavanja, čl. 209. st. 2.	366	343	400	491	550	642
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe, čl. 210. st. 1.	7	9	7	5	3	8
čl. 210. st. 2.	-	3	1	-	1	-
Promjena obiteljskog stanja, čl. 211. st. 1.	-	-	-	-	-	-
Napuštanje djeteta, čl. 212.	1	-	2	-	1	2
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe, čl. 213. st. 1.	249	240	284	306	282	224
čl. 213. st. 2.	170	196	222	238	189	149
čl. 213. st. 3.	60	37	45	23	20	15
Izvanbračni život s maloljetnom osobom, čl. 214. st. 1.	25	15	10	30	19	21
čl. 214. st. 2.	13	8	10	7	19	15

čl. 214. sl. 3.	1	-	-	-	-	2
Sprječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta i maloljetne osobe, čl. 215. st. 1.	27	25	20	21	16	20
čl. 215. sl. 2.	-	4	-	-	1	1
Nasilničko ponašanje u obitelji, čl. 215.a	360	490	630	625	676	673

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 9.c Kaznena djela na štetu maloljetnika 2004. – 2009. (0-18 g.)

Kaznena djela	Prijavljena kaznena djela					
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Teško ubojstvo	1	2		3	1	4
Teško ubojstvo (pokušaj)	4	1	4	8	3	4
Čedomorstvo		2	6	1	4	2
Sudjelovanje u samoubojstvu						
Tjelesna ozljeda (mlt. *)			22	149	168	223
Pokretanje kaznenog postupka za kaznena djela tjelesne ozljede			8	43	78	58
Protupravno oduzimanje slobode (mlt.)	2	11	7	7	3	6
Otmica	2	5	1	2	1	1
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti	1	2		2	9	
Trgovanje ljudima i ropstvo	1	2	3	1		1
Međunarodna prostitucija – mlt.						
Silovanje – mlt.	18	23	28	35	25	21
Silovanje pokušaj – mlt.	3	3	3		1	2
Spolni odnos s nemoćnom osobom – mlt.	5	3	1	3	7	
Prisila na spolni odnošaj – mlt.			1		2	
Spolni odnošaj zlouporabom položaja – mlt.	2	6	7	4	5	5
Spolni odnošaj s djetetom	58	71	68	74	57	68
Bludne radnje – mlt.	110	149	133	166	157	176
Zadovoljavanje pohote pred djetetom ili mlt. osobom	95	95	85	84	92	80
Podvođenje – mlt.	5	3	5	5	5	2
Iskorištavanje djece ili mlt. osoba za pornografiju	26	18	18	37	42	31
Upoznavanje djece s pornografijom	22	45	13	29	26	44
Rodoskvrmuće – mlt.	3	5	12	9	5	2
Kršenje obiteljskih obveza	1	1	1	1	2	3
Povreda dužnosti uzdržavanja	553	644	741	781	979	1.099
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe	15	9	16	19	12	17
Promjena obiteljskog stanja						
Napuštanje djeteta	6	1		1	3	
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili mlt. osobe	2.107	2.233	2.581	2.055	1.762	1.478
Izvanbračni život s maloljetnom osobom	47	30	26	44	48	40
Sprječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu	77	79	68	55	55	42
Nasilničko ponašanje u obitelji	1.463	1.857	1.985	1.798	1.647	1.400
Neprijavljanje počinjenog kaznenog djela	3				2	1

UKUPNO:	4.630	5.300	5.843	5.416	5.201	4.811
----------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova (*mlt. – maloljetnik)

Tablica 9.d Kaznena djela na štetu maloljetnika 2004. – 2009. – oštećena djeca do 14 godina

Kaznena djela	Oštećena djeca do 14 godina za kaznena djela					
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Teško ubojstvo	5	2	4	3	1	7
Čedomorstvo		2	6	1	4	2
Sudjelovanje u samoubojstvu						
Tjelesna ozljeda (mlt.)			57	212	254	221
Pokretanje kaznenog postupka za kaznena djela tjelesne ozljede			3	21	24	19
Protupravno oduzimanje slobode (mlt.)	3	15	6	10	1	6
Otmica		4			6	
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti	3			1	2	
Trgovanje ljudima i ropstvo				1		1
Međunarodna prostitucija – mlt.						
Silovanje – mlt.	1		1		2	
Spolni odnos s nemoćnom osobom – mlt.						
Prisila na spolni odnošaj -- mlt.						
Spolni odnošaj zlorabom položaja -- mlt.		2				1
Spolni odnošaj s djetetom	30	40	33	30	28	37
Bludne radnje – mlt.	69	80	72	61	71	77
Zadovoljavanje pohote pred djetetom ili mlt. osobom	66	55	33	48	66	55
Podvođenje – mlt.				1		
Iskorištavanje djece ili mlt. osoba za pornografiju	4	5	6	11	7	13
Upoznavanje djece s pornografijom	16	25	13	19	24	35
Rodoskrvuće -- mlt.		3	8	3	1	1
Kršenje obiteljskih obveza						
Povreda dužnosti uzdržavanja	338	418	478	489	579	703
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe	14	5	11	20	12	14
Promjena obiteljskog stanja						1
Napuštanje djeteta	6	1			2	
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili mlt. osobe	1.493	1.556	1.802	1.402	1.105	991
Izvanbračni život s maloljetnom osobom		1				
Sprječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu	66	61	48	42	31	24
Nasilničko ponašanje u obitelji	101	90	81	54	55	69
Neprijavljivanje počinjenog kaznenog djela				2		
UKUPNO:	2.215	2.365	2.662	2.431	2.275	2.277

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 9.e Kaznena djela na štetu maloljetnika 2004. – 2009. – oštećena djeca od 14 do 16 godina

Kaznena djela	Oštećena djeca od 14 do 16 godina za kaznena djela					
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Teško ubojstvo	2			1	1	1
Čedomorstvo						
Sudjelovanje u samoubojstvu						
Tjelesna ozljeda (mlt.)	3	1	58	197	255	208
Pokretanje kaznenog postupka za kaznena djela tjelesne ozljede			1	7	19	17
Protupravno oduzimanje slobode (mlt.)	2	4	6	8	4	7
Otmica		1	1	2	1	2
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti		1			5	
Trgovanje ljudima i ropstvo	2		1			
Međunarodna prostitucija – mlt.						
Silovanje – mlt.	8	3	13	12	10	8
Spolni odnos s nemoćnom osobom – mlt.		2			3	1
Prisila na spolni odnošaj – mlt.						
Spolni odnošaj zlouporabom položaja – mlt.			1		1	2
Spolni odnošaj s djetetom	17	22	21	32	21	27
Bludne radnje – mlt.	24	42	36	47	45	51
Zadovoljavanje pohote pred djetetom ili mlt. osobom	15	16	32	17	14	15
Podvođenje – mlt.	1			1	1	
Iskorištavanje djece ili mlt. osoba za pornografiju		3	3	8	8	5
Upoznavanje djece s pornografijom	4	17		9	1	9
Rodoskvrnuće – mlt.			2	2	2	
Kršenje obiteljskih obveza						
Povreda dužnosti uzdržavanja	82	81	89	111	140	148
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe		4	3			2
Promjena obiteljskog stanja						
Napuštanje djeteta						
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili mlt. osobe	282	284	350	252	253	180
Izvanbračni život s maloljetnom osobom	21	10	13	18	18	17
Sprječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu	8	7	8	5	9	7
Nasilničko ponašanje u obitelji	11	19	21	14	11	14
Neprijavljivanje počinjenog kaznenog djela						
UKUPNO:	482	517	659	743	822	721

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 9.f Kaznena djela na štetu maloljetnika 2004. – 2009. – oštećena djeca od 16 do 18 godina

Kaznena djela	Oštećena djeca od 16 do 18 godina za kaznena djela					
---------------	--	--	--	--	--	--

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Teško ubojstvo	1	1		6	2	3
Čedomorstvo						
Sudjelovanje u samoubojstvu						
Tjelesna ozljeda (mlt.)	1	1	52	265	317	294
Pokretanje kaznenog postupka za kaznena djela tjelesne ozljede			4	12	24	12
Protupravno oduzimanje slobode (mlt.)	2	5	3	6	9	5
Otmica	2	1		2		
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti				1	2	
Trgovanje ljudima i ropstvo		1				
Međunarodna prostitucija – mlt.						
Silovanje – mlt.	15	18	18	20	21	14
Spolni odnos s nemoćnom osobom – mlt.	5	2	7	2	9	
Prisila na spolni odnošaj – mlt.		1	1			1
Spolni odnošaj zlouporabom položaja – mlt.		2	5	3	4	2
Spolni odnošaj s djetetom	4	8	8	9	4	2
Bludne radnje – mlt.	25	25	25	53	37	29
Zadovoljavanje pohote pred djetetom ili mlt. osobom	17	15	14	20	11	10
Podvođenje – mlt.		3	1	2	3	2
Iskorištavanje djece ili mlt. osoba za pornografiju		4	6	6	16	6
Upoznavanje djece s pornografijom	1	1		2	1	
Rodoskrnuće – mlt.		2	2	4	2	
Kršenje obiteljskih obveza						
Povreda dužnosti uzdržavanja	66	73	105	84	133	124
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe			1			1
Promjena obiteljskog stanja						
Napuštanje djeteta						
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili mlt. osobe	258	271	293	246	239	190
Izvanbračni život s maloljetnom osobom	22	17	13	23	28	23
Sprječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu	1	4	4	2		6
Nasilničko ponašanje u obitelji	25	23	28	24	20	16
Neprijavljivanje počinjenog kaznenog djela	2					
UKUPNO:	447	478	590	792	882	740

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 9.g Kaznena djela na štetu maloljetnika 2004. – 2009. – oštećena djeca do 14 godina (MUŠKE OSOBE)

Kaznena djela	Oštećene muške osobe, djeca do 14 godina za kaznena djela					
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.

Teško ubojstvo	3	1	2	1	1	3
Čedomorstvo		1	2		2	2
Sudjelovanje u samoubojstvu						
Tjelesna ozljeda (mlt.)			51	178	201	176
Pokretanje kaznenog postupka za kaznena djela tjelesne ozljede			2	15	19	16
Protupravno oduzimanje slobode (mlt.)	3	10	1	5		4
Otmica		2			3	
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti	3					
Trgovanje ljudima i ropstvo						
Međunarodna prostitucija – mlt.						
Silovanje – mlt.						
Spolni odnos s nemoćnom osobom – mlt.						
Prisila na spolni odnošaj – mlt.						
Spolni odnošaj zlouporabom položaja – mlt.						
Spolni odnošaj s djetetom	5	22	8	10	13	9
Bludne radnje – mlt.	8	11	7	18	9	17
Zadovoljavanje pohote pred djetetom ili mlt. osobom	11	8	8	6	15	11
Podvođenje – mlt.				1		
Iskorištavanje djece ili mlt. osoba za pornografiju		4	2	1	2	3
Upoznavanje djece s pornografijom	8	10	10	10	11	23
Rodoskrnuće – mlt.		3	3			1
Kršenje obiteljskih obveza						
Povreda dužnosti uzdržavanja	176	211	246	258	320	364
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe	6	5	7	6	10	10
Promjena obiteljskog stanja						1
Napuštanje djeteta	5					
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili mlt. osobe	799	796	1.002	762	559	522
Izvanbračni život s maloljetnom osobom						
Sprječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu	43	34	28	24	19	15
Nasilničko ponašanje u obitelji	46	41	48	26	32	38
Neprijavljivanje počinjenog kaznenog djela				2		
UKUPNO:	1.116	1.159	1.427	1.323	1.216	1.215

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 9.h Kaznena djela na štetu maloljetnika 2004. – 2009.– oštećena djeca do 14 godina (ŽENSKE OSOBE)

Kaznena djela	Oštećene ženske osobe, djeca do 14 godina za kaznena djela					
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Teško ubojstvo	2	1	2	2		4

Čedomorstvo		1	4	1	2	
Sudjelovanje u samoubojstvu						
Tjelesna ozljeda (mlt.)			6	34	53	45
Pokretanje kaznenog postupka za kaznena djela tjelesne ozljede			1	6	5	3
Protupravno oduzimanje slobode (mlt.)		5	5	5	1	2
Otmica		2			3	
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti				1	2	
Trgovanje ljudima i ropstvo				1		1
Međunarodna prostitucija – mlt.						
Silovanje – mlt.	1		1		2	
Spolni odnos s nemoćnom osobom – mlt.						
Prisila na spolni odnošaj – mlt.						
Spolni odnošaj zlouporabom položaja – mlt.		2				1
Spolni odnošaj s djetetom	25	18	25	20	15	28
Bludne radnje – mlt.	61	69	65	43	62	60
Zadovoljavanje pohote pred djetetom ili mlt. osobom	55	47	25	42	51	44
Podvođenje – mlt.						
Iskorištavanje djece ili mlt. osoba za pornografiju	4	1	4	10	5	10
Upoznavanje djece s pornografijom	8	15	3	9	13	12
Rodoskvrnuće – mlt.			5	3	1	
Kršenje obiteljskih obveza						
Povreda dužnosti uzdržavanja	162	207	232	231	259	339
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe	8		4	14	2	4
Promjena obiteljskog stanja						
Napuštanje djeteta	1	1			2	
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili mlt. osobe	694	760	800	640	546	469
Izvanbračni život s maloljetnom osobom		1				
Sprječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu	23	27	20	18	12	9
Nasilničko ponašanje u obitelji	55	49	33	28	23	31
Neprijavljivanje počinjenog kaznenog djela						
UKUPNO:	1.099	1.206	1.235	1.108	1.059	1.062

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 9.i Kaznena djela na štetu maloljetnika 2004. – 2009.– oštećena djeca od 14 do 16 godina (MUŠKE OSOBE)

Kaznena djela	Oštećene muške osobe 14 – 16 godina za kaznena djela					
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Teško ubojstvo	1			1	1	
Čedomorstvo						

Sudjelovanje u samoubojstvu						
Tjelesna ozljeda (mlt.)	3	1	49	150	199	165
Pokretanje kaznenog postupka za kaznena djela tjelesne ozljede				5	13	15
Protupravno oduzimanje slobode (mlt.)	2	1	1	4	3	7
Otmica		1				1
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti		1				
Trgovanje ljudima i ropstvo						
Međunarodna prostitucija – mlt.						
Silovanje – mlt.	3		1	1	2	1
Spolni odnos s nemoćnom osobom – mlt.		1				
Prisila na spolni odnošaj – mlt.						
Spolni odnošaj zlouporabom položaja – mlt.						
Spolni odnošaj s djetetom	2	3	1	2	1	1
Bludne radnje – mlt.	1	4	3		5	2
Zadovoljavanje pohote pred djetetom ili mlt. osobom	6	3	1	1	3	5
Podvođenje – mlt.				1		
Iskorištavanje djece ili mlt. osoba za pornografiju		1		1	1	1
Upoznavanje djece s pornografijom	2	10		3		4
Rodoskvruće – mlt.						
Kršenje obiteljskih obveza						
Povreda dužnosti uzdržavanja	34	46	46	53	69	67
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe		1				
Promjena obiteljskog stanja						
Napuštanje djeteta						
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili mlt. osobe	150	152	182	112	119	106
Izvanbračni život s maloljetnom osobom	3	3	2	1		1
Sprječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu	6	2	3	3	7	2
Nasilničko ponašanje u obitelji	7	9	9	5	4	4
Neprijavljivanje počinjenog kaznenog djela						
UKUPNO:	220	239	298	343	427	382

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 8.j Kaznena djela na štetu maloljetnika 2004. – 2009.– oštećena djeca od 14 do 16 godina (ŽENSKE OSOBE)

Kaznena djela	Oštećene ženske osobe 14 – 16 godina za kaznena djela					
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Teško ubojstvo	1					1
Čedomorstvo						
Sudjelovanje u samoubojstvu						

Tjelesna ozljeda (mlt.)			9	47	56	43
Pokretanje kaznenog postupka za kaznena djela tjelesne ozljede			1	2	6	2
Protupravno oduzimanje slobode (mlt.)	3	5	4	1		
Otmica			1	2	1	1
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti					5	
Trgovanje ljudima i ropstvo	2		1			
Međunarodna prostitucija – mlt.						
Silovanje – mlt.	5	3	12	11	8	7
Spolni odnos s nemoćnom osobom – mlt.		1			3	1
Prisila na spolni odnošaj – mlt.						
Spolni odnošaj zlouporabom položaja – mlt.			1		1	2
Spolni odnošaj s djetetom	15	19	20	30	20	26
Bludne radnje – mlt.	23	38	33	47	40	49
Zadovoljavanje pohote pred djetetom ili mlt. osobom	9	13	31	16	11	10
Podvođenje – mlt.	1				1	
Iskorištavanje djece ili mlt. osoba za pornografiju		2	3	7	7	4
Upoznavanje djece s pornografijom	2	7		6	1	5
Rodoskrnuće – mlt.			2	2	2	
Kršenje obiteljskih obveza						
Povreda dužnosti uzdržavanja	48	35	43	58	71	81
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe		3	3			2
Promjena obiteljskog stanja						
Napuštanje djeteta						
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili mlt. osobe	132	132	168	140	134	74
Izvanbračni život s maloljetnom osobom	18	7	11	17	18	16
Sprječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu	2	5	5	2	2	5
Nasilničko ponašanje u obitelji	4	10	12	9	7	10
Neprijavljivanje počinjenog kaznenog djela						
UKUPNO:	262	278	361	400	395	339

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 9.k Kaznena djela na štetu maloljetnika 2004. – 2009.– oštećena djeca od 16 do 18 godina (muške osobe)

Kaznena djela	Oštećene muške osobe 16 – 18 godina za kaznena djela					
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Teško ubojstvo		1		3	1	2
Čedomorstvo						
Sudjelovanje u samoubojstvu						

Tjelesna ozljeda (mlt.)	1	1	40	210	258	228
Pokretanje kaznenog postupka za kaznena djela tjelesne ozljede			3	8	22	8
Protupravno oduzimanje slobode (mlt.)	2	3	2	3	5	2
Otmica	1	1				
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti				1	2	
Trgovanje ljudima i ropstvo						
Međunarodna prostitucija – mlt.						
Silovanje – mlt.	2	4	1	4	4	
Spolni odnos s nemoćnom osobom – mlt.		1	3			
Prisila na spolni odnošaj – mlt.						
Spolni odnošaj zlouporabom položaja – mlt.			4	2		
Spolni odnošaj s djetetom		1	1	4		1
Bludne radnje – mlt.	1	5	1	5	4	3
Zadovoljavanje pohote pred djetetom ili mlt. osobom	2	1	2	6	2	6
Podvođenje – mlt.						
Iskorištavanje djece ili mlt. osoba za pornografiju		1	4		1	1
Upoznavanje djece s pornografijom	1	1		2		
Rodoskvrnuće – mlt.				3		
Kršenje obiteljskih obveza						
Povreda dužnosti uzdržavanja	35	35	49	42	67	53
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe			1			1
Promjena obiteljskog stanja						
Napuštanje djeteta						
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili mlt. osobe	128	118	156	102	108	91
Izvanbračni život s maloljetnom osobom			2	1	4	
Sprječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu		3	1			2
Nasilničko ponašanje u obitelji	13	12	10	10	5	6
Neprijavljivanje počinjenog kaznenog djela						
UKUPNO:	186	188	280	406	483	404

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 9.1 Kaznena djela na štetu maloljetnika 2004. – 2009. – oštećena djeca od 16 do 18 godina (ŽENSKE OSOBE)

Kaznena djela	Oštećene ženske osobe 16 – 18 godina za kaznena djela					
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Teško ubojstvo	1			3	1	1
Čedomorstvo						
Sudjelovanje u samoubojstvu						

Tjelesna ozljeda (mlt.)			12	55	59	66
Pokretanje kaznenog postupka za kaznena djela tjelesne ozljede			1	4	2	4
Protupravno oduzimanje slobode (mlt.)		2	1	3	4	3
Otmica	1			2		
Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti						
Trgovanje ljudima i ropstvo		1				
Međunarodna prostitucija – mlt.						
Silovanje – mlt.	13	14	17	16	17	14
Spolni odnos s nemoćnom osobom – mlt.	5	1	4	2	9	
Prisila na spolni odnošaj – mlt.		1	1			1
Spolni odnošaj zloporabom položaja – mlt.		2	1	1	4	2
Spolni odnošaj s djetetom	4	7	7	5	4	1
Bludne radnje – mlt.	24	20	24	48	33	26
Zadovoljavanje pohote pred djetetom ili mlt. osobom	15	14	12	14	9	4
Podvođenje – mlt.		3	1	2	3	2
Iskorištavanje djece ili mlt. osoba za pornografiju		3	2	6	15	5
Upoznavanje djece s pornografijom					1	
Rodoskvrnuće – mlt.		2	2	1	2	
Kršenje obiteljskih obveza						
Povreda dužnosti uzdržavanja	31	38	56	42	66	71
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe						
Promjena obiteljskog stanja						
Napuštanje djeteta						
Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili mlt. osobe	130	153	137	144	131	99
Izvanbračni život s maloljetnom osobom	22	17	11	22	24	23
Sprječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu	1	1	3	2		4
Nasilničko ponašanje u obitelji	12	11	18	14	15	10
Neprijavljivanje počinjenog kaznenog djela	2					
UKUPNO:	261	290	310	386	399	336

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Opis pojavnosti i programa za sprječavanje nasilja u ustanovama nalazi se u tekstu Izvješća u dijelu *Zabrana mučenja ili drugog okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja uključujući i tjelesno kažnjavanje te mjere oporavka i socijalne reintegracije*, a obuka stručnjaka je navedena pod točkom 4. ovog Dodatka.

➤ **Točka 11. Dodatka Smjernicama (Obiteljsko okruženje i alternativna skrb – obiteljska potpora)**

Tablica 10. Ustanove, djeca polaznici i zaposlenici (2004. - 2010.)

Ustanove	Broj ustanova	Broj djece polaznika	Broj odgojitelja, učitelja i stručnih suradnika	Ostalo osoblje	(D+E) Ukupno
----------	---------------	----------------------	---	----------------	--------------

Dječji vrtići 2004.	467*	122.520	7.985	4.125	12.110
Dječji vrtići 2005.	503*	144.980	8.451	4.529	12.980
Dječji vrtići 2006.	557*	145.800	8.770	4.758	13.528
Dječji vrtići 2007.	594*	146.592	8.775	4.367	13.142
Dječji vrtići 2008.	645*	149.300	9.733	5.425	15.158
Dječji vrtići 2009.	659*	149.477	9.996	5.941	15.937
Dječji vrtići 2010.	673*	151.514	10.021	6.112	16.133

- U RH je u 2004. djelovalo 467 matičnih dječjih vrtića smještena u 998 objekata
- U RH su u 2005. djelovala 503 matična dječja vrtića smještena u 1.098 objekata
- U RH je u 2006. djelovalo 557 matičnih dječjih vrtića smještenih u 1.140 objekata.
- U RH su u 2007. djelovala 594 matična dječja vrtića smještena u 1.204 objekata.
- U RH su u 2008. djelovala 645 matična dječja vrtića smještena u 1.289 objekata.
- U RH u 2009. djeluje 659 matičnih dječjih vrtića smještenih u 1.338 objekata.
- U RH u 2010. djeluje 673 matična dječja vrtića smještena u 1.598 objekata.

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 10.a Osnovnoškolske ustanove u školskoj godini 2010./2011.

OSNOVNOŠKOLSKE USTANOVE	Broj matičnih škola	%	Broj učenika	%
A. OSNOVNE ŠKOLE	874	90,66	353.199	100
B. UMJETNIČKE ŠKOLE*	89	9,23	17.382	4,92
C. OBRAZOVANJE ODRASLIH (Centar za dopisno obrazovanje odraslih Birotehnika)	1	0,10		
UKUPNO	964	100		

Napomena: Broj učenika temeljem procjene na bazi podataka ureda državne uprave

*Postotni udio učenika u umjetničkim školama izračunat je u odnosu na ukupan broj učenika osnovne škole.

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 10.b Osnovnoškolske ustanove po osnivačima u školskoj godini 2010./2011.

OSNOVNOŠKOLSKE USTANOVE		MATIČNE ŠKOLE		UČENICI	
		Broj	%	Broj	%
DRŽAVNE ŠKOLE (osnivač: županije, gradovi i općine)	Redovite i posebne	863	89,52	352.295	95,07
	Umjetničke	82	8,51	17.056	4,60
VJERSKE ŠKOLE (redovite)		2	0,21	209	0,06
PRIVATNE ŠKOLE	Redovite i posebne	10	1,04	695	0,19
	Umjetničke	7	0,73	326	0,09
UKUPNO RH		964	100	370.581	100

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

*U broju učenika nisu uračunati odrasli (učenici Birotehnike).

Tablica 10.c Osnovnoškolske ustanove po programima u školskoj godini 2010./2011.

Osnovnoškolske ustanove po programima	ŠKOLE		UČENICI	
	Broj	%	Broj	%
*Redoviti	853	97,49	351.008	99,38

Posebni program	19	2,17	1.927	0,55
*Međunarodni program	1	0,11	133	0,04
Alternativni program (Waldorfska škola)	2	0,23	131	0,04
UKUPNO RH	875	100,00	353.199	100,00

* Međunarodni program ostvaruje se u OŠ Matije Gupca u Zagrebu, a u istoj se školi ostvaruje i redoviti program

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 10.d Produženi boravak

Školska godina	Škola	Razrednih odjela	Učenika
2007./2008.	174	526	11.283
2008./2009.	199	609	13.963
2009./2010.	212	739	15.666

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 10.e Rad škola u smjenama

Školska godina	1 smjena		2. smjene		3 smjene		Ukupno osnovnih škola
	Broj škola	%	Broj škola	%	Broj škola	%	
2004./2005.	213	25,45	596	68,98	55	6,21	864
2005./2006.	213	24,65	602	69,43	52	6,00	864
2006./2007.	232	26,61	600	68,80	40	4,59	872
2007./2008.	268	30,73	565	64,79	39	4,47	872
2008./2009.	327	37,40	509	58,20	39	4,40	875
2009./2010.	332	37,94	505	57,71	38	4,34	875

Izvor: eMatica i podatci ureda državne uprave na početku školske godine

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 10.f Primarna zaštita djece

Broj djece po dobnim skupinama u razdoblju 2004.-2010.							
Dobna skupina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
od 0 do 7	298.845	294.187	290.480	289.215	291.867	297.920	299.650
od 7 do 18	565.970	561.782	555.066	549.691	542.195	530.436	526.583
Ukupno:	864.815	855.969	845.546	838.906	834.062	828.356	826.233
Broj timova primarne zdravstvene zaštite ugovoren u razdoblju 2004.-2010.							
Djelatnost	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Zdravstvena zaštita predškolske djece	259	258	257	253	252	258	256
Opća/obiteljska medicina	2.405	2.387	2.373	2.355	2.354	2.338	2.324
Stomatološka zdravstvena zaštita	1.827	1.892	1.923	1.925	1.930	1.931	1.924

Izvor: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

Tablica 10.g Ugovorene Preventivno odgojne mjere za zdravstvenu zaštitu školske djece i studenata (POM)

Godina	Broj timova
2004.	152

2005.	150
2006.	153
2007. - 2009.	148
2010. - 2012.	188

Izvor podataka: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

Tablica 10.h Sredstva koja su isplaćivana za privremeno uzdržavanje djece od 2004. do rujna 2010.

Godina	Sredstva u kunama
2004.	4.573.211,99 kn
2005.	5.489.502,66 kn
2006.	7.585.028,10 kn
2007.	9.288.581,64 kn
2008.	11.117.733,53 kn
2009.	22.111.630,61 kn
2010. (u razdoblju 1-9/10.)	21.065.196,44 kn

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Podatci vezani uz broj dostupnih usluga i programa kojima je cilj pružanje odgovarajuće pomoći u odgoju djece, kao i dodatni podatci o broju odgojno-obrazovnih ustanova nalaze se u tekstu Izvješća u područjima: *Obiteljsko okruženje i roditeljsko vođenje koje uzima u obzir razvojne sposobnosti djeteta, Zajedničke odgovornosti roditelja, pomoć roditeljima i pružanje usluga skrbi za dijete, Socijalna sigurnost i službe i ustanove za skrb o djeci i Obrazovanje, uključujući strukovnu poduku i usmjerenje.*

➤ **Točka 12. Dodatka Smjernicama (Obiteljsko okruženje i alternativna skrb – djeca bez roditeljske skrbi)**

Domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi

Broj domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi ostao je u pogledu državnih domova isti (14), a povećao se broj domova drugih osnivača te ih danas ima 8 (Caritas Zagrebačke nadbiskupije, Caritas biskupije Poreč-Pula Kuća milosrđa Majmajola, Dječji dom SOS-Dječje selo Lekenik, Dječji dom SOS - Dječje selo Ladimirevci, Udruga za zbrinjavanje djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi izvan vlastite obitelji Nova budućnost Zagreb, Hrvatska provincija Karmelićanki Božanskog srca Isusova Zagreb, Samostan časnih sestra reda Sv. Bazilija Križevci i Udruga za rad s mladima Breza Čepinski Martinci).

Tablica 11. Broj djece smještene u dječjim domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi – kapacitet doma

Godina	Državni domovi		Domovi drugih osnivača	
	Optimalni kapacitet doma	Popunjenost na dan 31.12.	Optimalni Kapacitet doma	Popunjenost na dan 31.12.
2004.	1180	1077	530	481
2005.	1254	1117	429	362
2006.	1169	1001	552	463
2007.	1142	943	503	421
2008.	1038	827	553	452
2009.	1000	782	524	426

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Napomena: Izvor podataka je godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u RH.

Tablica 11.a Kapacitet doma obzirom na oblik smještaja/vrstu usluge

	Državni domovi	Domovi drugih osnivača
--	----------------	------------------------

Godina	a Stalni smještaj	b Tjedni smještaj	c Poludnevni smještaj	d Trudnice	e Stambene zajednice	a	b	c	d	e
2004.	1.018	8	75	19	60	480	6	-	-	72
2005.	1.050	26	86	23	69	373	0	0	0	56
2006.	935	28	104	21	75	479	0	0	0	72
2007.	*	*	*	*	*	431	-	-	-	72
2008.	787	37	129	24	97	418	1	-	9	72
2009.	723	27	163	14	73	483	0	0	9	32

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Napomena: podatci za 2007. godinu za državne domove nisu obrađivani

Tablica 11.b Razlog smještaja djece

Godina	Državni domovi				Domovi drugih osnivača			
	a Djeca bez roditeljske skrbi	b Djeca čijim je roditeljima oduzeto pravo na život s djetetom	c Djeca smještena uz suglasnost roditelja	d Drugo	a	b	c	d
2004.	105	291	635	14	55	163	263	-
2005.	71	343	589	9	56	171	224	1
2006.	92	330	560	9	42	154	236	2
2007.	56	269	392	8	87	182	150	-
2008.	61	303	447	9	22	201	172	21
2009.	79	297	388	18	49	178	198	1

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Tablica 11.c Smještaj u domovima – razlog prekida smještaja

- a punoljetnost/ završetak školovanja f smještaj u drugi dječji dom
b smještaj kod roditelja g smještaj u dom za djecu s poremećajima u ponašanju
c smještaj kod rodbine h smještaj u dom za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu
d posvojenje i udomiteljstvo
e premještaj u istu podružnicu doma j drugo

Godina	Državni domovi										Domovi drugih osnivača									
	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j
2004.	46	164	15	54	38	12	26	12	58	11	27	50	4	16	15	7	3	1	4	-
2005.	66	153	17	48	65	9	29	11	46	-	26	61	1	13	13	1	9	1	-	-
2006.	65	150	17	65	25	9	29	11	48	-	27	64	1	13	40	1	9	1	13	-
2007.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
2008.	70	115	15	36	16	14	25	8	46	9	33	18	6	13	17	6	7	1	8	4
2009.	43	104	7	40	26	11	21	10	36	10	22	35	4	19	7	3	9	3	9	1

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Napomena: podatci za 2007. godinu nisu obrađivani

Tablica 11.d Struktura djece po dobi i spolu

Godine	Državni domovi																	
	Dob		0-1		1-3		3-7		7-14		14-16		16-18		18-21		21+	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž		
2004.	22	25	44	34	60	44	217	173	97	81	98	87	34	47	-	1		
2005.	26	25	41	32	53	39	215	174	80	88	73	77	43	36	0	0		
2006.	24	29	24	29	51	36	215	188	87	70	63	82	43	39	1	0		

2007.	14	10	34	35	59	37	228	164	70	76	68	79	36	31	-	1
2008.	25	15	28	19	49	43	188	139	61	52	74	75	30	23	5	1
2009.	17	10	24	23	36	24	163	136	83	63	62	62	40	39	0	0

Domovi drugih osnivača																
Dob	0-1		1-3		3-7		7-14		14-16		16-18		18-21		21+	
Godine	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
2004.	5	7	11	10	31	28	115	122	36	35	28	39	6	7	1	-
2005.	2	4	11	7	18	20	95	107	42	36	38	55	9	19	1	-
2006.	7	6	13	10	25	22	95	95	39	40	28	42	12	20	5	6
2007.	1	-	4	-	14	7	40	42	10	18	23	27	6	11	-	-
2008.	8	2	12	9	27	22	82	85	26	38	37	44	3	18	-	3
2009.	4	5	11	4	24	23	72	71	30	32	28	41	14	26	1	1

Napomena: Izvor podataka je godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u RH.

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Tablica 11.c Kapacitet stambene zajednice

Godina	Državni domovi		Domovi drugih osnivača	
	Kapacitet		Kapacitet	
2004.	60		49	
2005.	69		56	
2006.	75		72	
2007.	*		*	
2008.	97		66	
2009.	95		76	

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Napomena: podatci za 2007. godinu nisu obrađivani

Napomena: Izvor podataka je godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u RH.

Udomiteljske obitelji

Tablica 11.f Broj djece i mladeži smještene u udomiteljskim obiteljima

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Kategorije djece	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Dijete bez odgovarajuće roditeljske skrbi	1.542	1.583	1.412	1.415	1.427	1.378
Dijete i mlađi punoljetnik	56	30	68	24	59	73
Dijete čiji roditelji nisu u mogućnosti privremeno brinuti o njemu	304	187	272	249	126	206
Tjelesno ili mentalno oštećena maloljetna osoba	374	365	378	350	293	250
Psihički bolesna maloljetna osoba, maloljetna osoba ovisna o alkoholu, drogi ili drugim opojnim sredstvima	38	31	52	32	38	38
Dijete oboljelo od AIDS-a	3	4	3	3	3	4
Dijete-žrtva obiteljskog nasilja	14	44	10	7	12	6
UKUPNO	2.331	2.244	2.195	2.080	1.958	1.955

--	--	--	--	--	--	--

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Napomena: Izvor podataka je godišnje statističko izvješće o korisnicima i pomoćima u socijalnoj skrbi u RH.

Tablica 11.g Dobna struktura korisnika smještenih u udomiteljskim obiteljima

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Dob korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Do navršenih 7 godina života	*	417	359	329	302	289
Više od 7 do 15 godina	*	1.214	1.074	1.125	989	1.009
Više od 15 do 18 godina	*	613	762	626	667	657
UKUPNO	2.331	2.244	2.195	2.080	1.958	1.955

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Napomena: Izvor podataka je godišnje statističko izvješće o korisnicima i pomoćima u socijalnoj skrbi u RH.

Tablica 11.h Odabrane značajke udomitelja

	2007.	2008.	2009.
Udomitelji nesrodnici – za djecu i mladež	-	851	835
Udomitelji srodnici – za djecu i mladež	-	503	497
Ukupno udomitelji – za djecu i mladež	1.334	1.354	1.332
Udomitelji nesrodnici – za odrasle osobe	-	977	987
Udomitelji srodnici – za odrasle osobe	-	290	316.
Ukupno udomitelji – za odrasle osobe	1.241	1.267	1.303
Ukupno udomitelji	2.575	2621	2635
Udomitelji bez ijednog korisnika	169 (6,6 %)	198 (7,6%)	189 (7,2%)
Udomitelji stariji od 60 god – za sve	450 (17,5%)	488(18,6%)	486

Izvor: Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišnih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH za izvještajnu godinu

Tablica 11.i Udomitelji i obiteljski domovi za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi 2007. – 2009.

Izvaninstitucijski oblici smještaja za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi	2007.	2008.	2009.	Promjena 2009. - 2007.
UDOMITELJI				
Broj smještene djece i mladeži	2.080	1.940	1.955	-6%
Broj smještene djece i mladeži bez odgovarajuće roditeljske skrbi	1.445	1.397	1.378	-5%
Broj smještene djece i mladeži o kojima roditelji ne mogu privremeno skrbiti	249	126	206	-17%
Ukupno smještene djece bez trajne ili privremene roditeljske skrbi	1.694	1.523	1.584	-6%

<i>Broj udomiteljskih obitelji koje skrbe o djeci i mladima</i>	1.334	1.354	1.332	-0,1%
OBITELJSKI DOM				
Broj smještene djece i mladeži u obiteljski dom	16	33	33	106%
<i>Broj smještene djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi</i>	10	20	20	100%
<i>Broj obiteljskih domova za djecu i mladež</i>	1	2	2	100%
UKUPNO - udomitelji i obiteljski domovi				
<i>Ukupno smještene djece i mladeži</i>	2.096	1.973	1.988	-5%
<i>Ukupno smještene djece bez trajne ili privremene roditeljske skrbi</i>	1.704	1.543	1.604	-6%

Izvor: Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH za izvještajnu godinu

Domovi za djecu i mladež s poremećajem u ponašanju

Tablica 11.j Domovi za djecu i mladež s poremećajem u ponašanju

Godina	Optimalni kapacitet doma	Popunjenost na dan 31.12.
2004.	1.397	1.221
2005.	1.391	1.106
2006.	1.391	1.132
2007.	1.391	1.149
2008.	1.151	1.036
2009.	1.137	1.011

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Napomena: Izvor podataka je godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u RH.

Tablica 11.k Kapacitet doma obzirom na oblik smještaja/vrstu usluge

Godina	Stalni smještaj	Poludnevni boravak	Stambene zajednice	Prihvatna stanica	Stacionarna opservacija	ostalo
2004.	446	605	22	29	36	91
2005.	431	620	26	29	36	94
2006.	420	610	27	29	36	91
2007.	393	646	27	29	36	83
2008.	350	577	27	11	28	84
2009.	341	548	29	20	34	89

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Napomena: Izvor podataka je godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u RH.

Tablica 11.l Pravni temelj smještaja

Godina	Zakon o socijalnoj skrbi	Obiteljski zakon	Zakon o sudovima za mladež	Ukupno
2004.	1.313	309	203	1.725
2005.	1.363	294	204	1.861
2006.	1.706	283	213	2.202

2007.	1.707	310	164	2.181
2008.	1.829	177	271	2.277
2009.	1.983	138	261	2.382

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Napomena: Izvor podataka je godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u RH.

Tablica 11.lj Razlog prekida smještaja u domu

a završetak tretmana	f dugotrajno izbjivanje iz doma
b obustava odgojne mjere	g zahtjev roditelja
c završetak školovanja	h nemogućnost provedbe tretmana
d izmjenjena odgojne mjere	i drugo
e problemi adaptacije	

Godina	a	b	c	d	e	f	g	h	i
2004.	1.047	79	92	54	20	26	27	57	78
2005.	1.236	56	87	57	29	27	25	69	79
2006.	835	49	80	46	23	29	40	42	75
2007.	1.024	60	85	42	20	65	50	51	133
2008.	487	48	109	60	23	15	96	38	558
2009.	455	41	101	51	22	16	7	49	512

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Napomena: Izvor podataka je godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u RH.

Tablica 11.m Struktura korisnika po dobi i spolu

Godine	Muski					Ženski				
	10-12	12-14	14-16	16-18	18 +	10-12	12-14	14-16	16-18	18 +
2004.	205	286	555	568	176	91	143	223	19	25
2005.	214	294	571	569	183	93	142	219	28	29
2006.	208	413	393	503	253	132	178	119	142	61
2007.	237	288	403	541	230	173	167	164	209	38
2008.	192	152	176	171	70	83	78	64	42	8
2009.	191	132	169	187	62	86	75	49	51	8

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Napomena: Izvor podataka je godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u RH.

Domovi socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu i odrasle osobe

Tablica 11.n Državni domovi socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu i odrasle osobe u 2008.

Broj smještenih korisnika po dobi i spolu	
Spol	Dob

	do navršene 4.godine	više od 4 do 8	više od 8 do15	više od 15 do 17	više od 17 do 19
Muški	35	152	426	198	193
Ženski	22	73	244	158	153
Ukupno	57	225	670	356	346

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Tablica 11.nj Državni domovi socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu i odrasle osobe u 2009.

Broj smještenih korisnika po dobi i spolu										
Spol	Dob									Ukupno
	do navršene 4.godine	više od 4 do 8	više od 8 do15	više od 15 do 17	više od 17 do 19	više od 19 do 22	više od 22 do 45	više od 45 do 65	više od 65	
Muški	8	137	421	198	182	145	780	228	4	2.103
Ženski	5	52	221	158	136	103	547	206	12	1.440
Ukupno	13	189	642	356	318	248	1.327	434	16	3.543

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Tablica 11.o Nedržavni domovi socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu i odrasle osobe u 2008.

Broj smještenih korisnika po dobi i spolu					
Spol	Dob				
	do navršene 4.godine	više od 4 do 8	više od 8 do15	više od 15 do 17	više od 17 do 19
Muški	27	43	54	16	7
Ženski	23	33	47	7	14
Ukupno	50	76	101	23	21

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Tablica 11.p Nedržavni domovi socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu i odrasle osobe u 2009.

Broj smještenih korisnika po dobi i spolu										
Spol	Dob									Ukupno
	Do navršene 4.godine	više od 4 do 8	više od 8 do15	više od 15 do 17	više od 17 do 19	više od 19 do 22	više od 22 do 45	više od 45 do 65	više od 65	
Muški	15	35	57	18	6	23	261	203	33	651
Ženski	11	25	46	13	13	14	185	124	48	479
Ukupno	26	60	103	31	19	37	446	327	81	1.130

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Tablica 11.r Broj smještenih korisnika po dobi i spolu u državnim domovima socijalne skrbi u 2008.

Vrsta usluge	Dob i spol																		Ukupno	
	do navršene 4 godine		više od 4 do 8		više od 8 do 15		više od 15 do 17		više od 17 do 19		više od 19 do 22		više od 22 do 45		više od 45 do 65		više od 65 godina			
	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena
stalni smještaj	1	1	15	5	188	73	107	48	120	57	101	39	751	319	302	154	19	13	1.604	709
tjedni smještaj	-	-	10	3	146	42	95	47	71	29	25	13	18	6	3	1	-	-	368	141
privremeni smještaj	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	2	1	1	-	-	5	3
cjelodnevni boravak	-	-	9	2	94	38	59	27	88	43	53	31	139	47	8	5	-	-	450	193
Poludnevni boravak	3	1	72	25	194	75	85	30	60	22	72	25	369	158	74	19	-	-	929	355
povremeni boravak	25	11	81	20	40	16	8	5	6	2	5	3	40	15	6	4	-	-	211	76
patronaža	28	9	38	18	2	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	1	-	-	72	29
integracija	-	-	-	-	6	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1
organizirano stanovanje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	4	3	-	-	10	4
Ukupno	57	22	225	73	670	244	356	158	346	153	257	111	1.326	549	400	188	19	13	3.656	1.511

Izvor: Podatci domova socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu i odrasle osobe kojih je osnivač RH.

Tablica 11.s Broj smještenih korisnika po dobi i spolu u državnim domovima socijalne skrbi u 2009.

Vrsta usluge	Dob i spol																		Ukupno	
	do navršene 4. godine		više od 4 do 8		više od 8 do 15		više od 15 do 17		više od 17 do 19		više od 19 do 22		više od 22 do 45		više od 45 do 65		više od 65 godina			
	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena
stalni smještaj	-	-	9	3	155	64	115	52	106	40	87	32	744	316	342	170	16	12	1.574	689
tjedni smještaj	-	-	7	3	138	33	103	51	65	28	22	11	19	7	3	1	-	-	357	134
privremeni smještaj	1	1	30	6	18	11	1	1	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-	53	21
cjelodnevni boravak	-	-	13	3	88	32	54	22	73	42	49	27	71	28	7	5	-	-	355	159
poludnevni boravak	1	-	58	16	164	64	78	28	70	22	85	31	474	186	77	26	-	-	1.017	373
povremeni boravak	11	4	59	18	39	11	4	3	3	3	4	2	11	7	1	1	-	-	132	49
patronaža																				
integracija																				
organizirano stanovanje	-	-	13	3	30	6	1	1	1	1	-	-	6	1	4	3	-	-	55	15
Ukupno	13	5	189	52	642	221	356	158	318	136	248	103	1327	547	434	206	16	12	3.543	1.440

Izvor: Podatci domova socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu i odrasle osobe kojih je osnivač RH

Tablica 11.t Broj smještenih korisnika po dobi i spolu u nedržavnim domovima socijalne skrbi u 2008.

Vrsta usluge	Dob i spol																		Ukupno	
	do navršene 4. godine		više od 4 do 8		više od 8 do 15		više od 15 do 17		više od 17 do 19		više od 19 do 22		više od 22 do 45		više od 45 do 65		više od 65 godina			
	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena
stalni smještaj	5	1	12	4	44	17	17	5	17	11	67	29	361	139	302	115	72	39	897	360
tjedni smještaj	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
privremeni smještaj	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cjelodnevni boravak	-	-	2	1	8	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	5
poludnevni boravak	3	1	15	4	16	9	2	1	-	-	1	1	60	28	13	8	-	-	110	52
povremeni boravak	4	1	32	16	33	17	4	1	4	3	5	-	13	8	1	-	-	-	96	46
patronaža	35	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	19
integracija	3	1	15	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	9
organizirano stanovanje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	50	23	76	33	101	47	23	7	21	14	73	30	434	175	316	123	72	39	1.166	491

Izvor: Podatci domova socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu i odrasle osobe kojih nije osnivač RH

Tablica 11.u Broj smještenih korisnika po dobi i spolu u nedržavnim domovima socijalne skrbi u 2009.

Vrsta usluge	Dob i spol																		Ukupno	
	do navršene 4. godine		više od 4 do 8		više od 8 do 15		više od 15 do 17		više od 17 do 19		više od 19 do 22		više od 22 do 45		više od 45 do 65		više od 65 godina			
	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena	svoga	žena
stalni smještaj	6	3	12	5	46	17	24	8	14	9	35	13	354	139	312	115	81	48	884	357
tjedni smještaj																				
privremeni smještaj																				
cjelodnevni boravak	1	-	20	8	6	2	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	29	12
poludnevni boravak	19	8	28	12	51	27	7	5	3	2	2	1	92	46	15	9	-	-	217	110
povremeni boravak																				
patronaža																				
integracija																				
organizirano stanovanje																				
Ukupno	26	11	60	25	103	46	31	13	19	13	37	14	446	185	327	124	81	48	1130	479

Izvor: Podatci domova socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu i odrasle osobe kojih nije osnivač RH

Tablica 11.v Po otpustu iz doma korisnik je upućen 2008.

Br.	Naziv doma	kući roditelji- ma	u drugi dom	u obitelj hranitelja	na odsluže- nje vojnog roka	osigurani uvjeti za samostalan rad	ostalo
1.	Odgojni dom Mali Lošinj	18	2	-	-	1	3
2.	Dom za odgoj djece i mladeži Osijek	58	69	-	1	1	1
3.	Dom za odgoj djece i mladeži Pula	29	7	-	-	-	-
4.	Dom za odgoj djece i mladeži Split	102	13	-	-	-	11
5.	Dom za odgoj djece i mladeži Zagreb	283	115	14	-	3	411
6.	Dom za odgoj djece Cres	7	2	1	-	-	-
7.	Dom za odgoj djece i mladeži Karlovac	7	6	1	-	3	1
8.	Odgojni dom Ivanec	23	11	-	-	4	-
9.	Odgojni dom Bedekovčina	21	8	4	-	-	1
10.	Dom za odgoj djece i mladeži Zadar	27	11	-	-	1	39
11.	Dom za odgoj djece i mladeži Rijeka	153	64	1	-	-	26
UKUPNO		728	308	20	1	13	493

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Tablica 11.z Po otpustu iz doma korisnik je upućen 2009.

Br.	Naziv doma	kući k roditeljima	u drugi dom	u obitelj u domitelja	osigurani uvjeti za samostalan rad	ostalo
1.	Odgojni dom Mali Lošinj	18	3	-	2	-
2.	Dom za odgoj djece i mladeži Osijek	63	25	1	1	-
3.	Dom za odgoj djece i mladeži Pula	27	4	-	-	-
4.	Dom za odgoj djece i mladeži Split	116	13	-	-	-
5.	Dom za odgoj djece i mladeži Zagreb	312	29	2	5	13
6.	Dom za odgoj djece Cres	6	2	-	-	-
7.	Dom za odgoj djece i mladeži Karlovac	13	2	-	2	1
8.	Odgojni dom Ivanec	29	12	-	1	4
9.	Odgojni dom Bedekovčina	9	1	-	1	3
10.	Dom za odgoj djece i mladeži Zadar	37	3	1	1	2
11.	Dom za odgoj djece i mladeži Rijeka	67	18	-	2	3
UKUPNO		695	112	4	15	28

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Tablica 11.w Dužina boravka u domu (odnosi se na sve korisnike koji su boravili ili još uvijek borave u domu 2008.)

br.	Naziv doma	DUŽINA BORAVKA				
		0-6 mj.	6 mj. – 1 g.	1-2 g.	2-3 g.	više od 3 g.
1.	Odgojni dom Mali Lošinj	18	8	14	15	3
2.	Dom za odgoj djece i mladeži Osijek	133	23	17	25	13
3.	Dom za odgoj djece i mladeži Pula	27	22	18	13	3
4.	Dom za odgoj djece i mladeži Split	103	77	57	17	16
5.	Dom za odgoj djece i mladeži Zagreb	778	68	202	96	45
6.	Dom za odgoj djece Cres	5	-	8	12	4
7.	Dom za odgoj djece i mladeži Karlovac	17	15	11	6	20
8.	Odgojni dom Ivanec	21	23	25	5	2
9.	Odgojni dom Bedekovčina	13	6	14	1	1
10.	Dom za odgoj djece i mladeži Zadar	13	7	36	13	13
11.	Dom za odgoj djece i mladeži Rijeka	129	22	25	22	19
UKUPNO		1256	271	429	225	139

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

* U stupcu od 0-6 mjeseci sadržani su i korisnici koji su u poludnevničkim boravcima u školama

Tablica 11.q Dužina boravka u domu (odnosi se na sve korisnike koji su boravili ili još uvijek borave u domu 2009.)

br.	Naziv doma	DUŽINA BORAVKA				
		0-6 mj.	6 mj. – 1 g.	1-2 g.	2-3 g.	više od 3 g.
1.	Odgojni dom Mali Lošinj	19	16	18	13	2
2.	Dom za odgoj djece i mladeži Osijek	131	26	19	21	19
3.	Dom za odgoj djece i mladeži Pula	29	20	17	12	3
4.	Dom za odgoj djece i mladeži Split	199	73	53	14	8
5.	Dom za odgoj djece i mladeži Zagreb	765	63	190	91	19
6.	Dom za odgoj djece Cres	7	1	6	10	3
7.	Dom za odgoj djece i mladeži Karlovac	19	12	10	5	17
8.	Odgojni dom Ivanec	26	21	23	3	2
9.	Odgojni dom Bedekovčina	18	7	12	1	1
10.	Dom za odgoj djece i mladeži Zadar	16	8	33	11	11
11.	Dom za odgoj djece i mladeži Rijeka	127	25	22	20	17
UKUPNO		1 366	272	403	201	102

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

* U stupcu od 0-6 mjeseci sadržani su i korisnici koji su u poludnevnim boravcima u školama

Tablica 11.y Kretanje u broju posvojenja

Godina	Ukupni broj zasnovanih posvojenja	Broj zasnovanih posvojenja sa stranim državljanima (Švedska, Italija, Francuska i Njemačka)
2004.	143	5
2005.	153	9
2006.	134	2
2007.	120	3
2008.	121	3
2009.	137	1
Ukupno 2004. – 2009.	808	23

Izvor: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

➤ **Točka 13. Dodatka Smjernicama (Obiteljsko okruženje i alternativna skrb – ponovno okupljanje obitelji)**

Tablica 12. Prikaz maloljetnih tražitelja azila po državljanstvu, spolu, dobi, u pratnji ili bez pratnje

godina	maloljetnici u pratnji							maloljetnici bez pratnje						
	država	spol		dob			ukupno	spol		dob			ukupno	
		M	Ž	0-6	7-14	15-18		M	Ž	0-6	7-14	15-18		
srpanj – prosinac 2004	Gruzija	1			1		1						0	
	Irak						0	1				1	1	
	Makedonija		2			2	2						0	
	Obala Bjelokosti						0	3				3	3	
	Srbija i Crna Gora	1	4	3	2		5						0	
	Ukupno	2	6	3	3	2	8	4				4	4	
	Albanija						0	1				1	1	
	Burkina Faso						0	1				1	1	
	Kamerun						0	1				1	1	

	Kina						0	2				2	2
	Makedonija	1	2	1	2		3						0
	Rumunjska	1	1			2	2						0
	Rusija		3		3		3						0
	Srbija i Crna Gora	3	3	1	5		6						0
	Ukrajina	1			1		1						0
	Ukupno	6	9	2	11	2	15	5					5
2006	Armenija	1			1		1						0
	Palestina, Okup. Ter	2	3	3	2		5						0
	Rusija						0		1			1	1
	Srbija		4	3	1		4						0
	Ukupno	3	7	6	4		10		1			1	1
2007	Albanija	3	3	2	2	2	6						0
	Dominikanska Rep.		1	1			1						0
	Indija						0	3				3	3
	Irak						0	1				1	1
	Iran	1	2	1	2		3						0
	Makedonija	1	1		1	1	2						0
	Nigerija	1		1			1						0
	Srbija	7	8	7	7	1	15	4				4	4
	Šri Lanka						0	2				2	2
	ukupno	13	15	12	12	4	28	10				10	10
2008	Albanija						0	1				1	1
	Angola						0	1				1	1
	Bjelorusija	1		1			1						0
	Bosna i Hercegovina		1		1		1						0
	Češka Republika	3	2	2	3		5						0
	Gambija						0	1				1	1
	Iran	1				1	1						0
	Kosovo	4	3	1	4	2	7						0
	Rusija	1	2		3		3						0
	Srbija	2	4	2	3	1	6						0
	Šri Lanka						0	1				1	1
	Tadžikistan	3	1	1	3		4						0
	Ukupno	15	13	7	17	4	28	4			0	4	4
2009	Afganistan	2	1	3			3	16			5	11	16
	Armenija						0	1				1	1
	Češka Republika	3	2	2	2	1	5						0
	Gruzija	1	1	1	1		2						0
	Iran		1	1			1	1				1	1
	Kosovo	1	1	1	1		2						0
	Makedonija	1	1		2		2						0
	Pakistan						0	1				1	1
	R. Kongo						0	1				1	1
	Srbija	5	7	7	5		12						0
	Ukupno	13	14	15	11	1	27	20			5	15	20

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 12.a Prikaz tražitelja azila uključenih u obrazovni sustav

Državljanstvo	spol		dob		
	M	Ž	0-13	14-16	16-18
Armenija	1	1		1	1
Crna Gora	1	1	2		
Gruzija	1		1		
Iran	1			1	
Kosovo	1	3	4		
Ruska Federacija	1	2	3		
Srbija	3	4	7		
Tadžikistan	3	1	4		
Ukupno	12	12	21	2	1

Tablica 12.b Nezakoniti prelazak državne granice maloljetnici 2004.

Nezakoniti prelazak državne granice maloljetnici 2004.		
Državljanstvo	muški	ženski
Albanija	179	4
Rumunjska	8	1
Moldova	7	2
Francuska	1	0
Irak	1	0
Turska	19	2
Kamerun	1	0
Obala Bjelokosti	6	0
BiH	35	17
Makedonija	14	10
Slovenija	2	0
Srbija i Crna Gora	53	18
UKUPNO	326	54

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 12.c Nezakoniti prelazak državne granice maloljetnici 2005.

Nezakoniti prelazak državne granice maloljetnici 2005.		
Državljanstvo	muški	ženski
Albanija	252	4
Bugarska	2	0
Mađarska	1	0
Rumunjska	6	5
Moldova	5	2
Indija	1	0
Pakistan	1	0
Turska	22	1
Burkina Faso	1	0

Eritreja	1	0
BiH	33	11
Makedonija	27	6
Slovenija	1	1
Srbija i Crna Gora	77	23
Nepoznato	1	0
UKUPNO	431	53

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 12.d Nezakoniti prelazak državne granice maloljetnici 2006.

Nezakoniti prelazak državne granice maloljetnici 2006.		
Državljanstvo	muški	ženski
Albanija	445	2
Rumunjska	0	1
Moldova	8	0
Italija	1	0
Turska	20	1
Palestina	2	0
Gruzija	0	2
BiH	17	6
Makedonija	15	6
Srbija	17	4
Srbija i Crna Gora	87	50
UKUPNO	612	72

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 12.e Nezakoniti prelazak državne granice maloljetnici 2007.

Nezakoniti prelazak državne granice maloljetnici 2007.		
državljanstvo	muški	ženski
Albanija	400	5
Ukrajina	0	1
Austrija	0	1
Njemačka	0	2
Afganistan	7	0
Šri Lanka	2	0
Indija	3	0
Irak	4	0
Turska	14	1
Palestina	1	1
Armenija	1	1
Nigerija	0	1
Sijera Leone	1	1
Bez državljanstva	0	2

BiH	17	3
Crna Gora	1	0
Makedonija	7	1
Slovenija	2	1
Srbija	117	37
UKUPNO	577	58

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 12.f Nezakoniti prelazak državne granice maloljetnici 2008.

Nezakoniti prelazak državne granice maloljetnici 2008.		
Državljanstvo	muški	ženski
Albanija	58	0
Njemačka	1	0
Šri Lanka	1	0
Turska	25	1
Bolivija	0	1
BiH	23	6
Makedonija	6	1
Srbija	27	25
Kosovo	3	0
Nepoznato	1	0
UKUPNO	145	34

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 12.g Nezakoniti prelazak državne granice maloljetnici 2009.

Nezakoniti prelazak državne granice maloljetnici 2009.		
Državljanstvo	Muški	ženski
Albanija	27	0
Mađarska	1	1
Rumunjska	0	0
Rusija	1	2
Austrija	1	0
Italija	2	0
Njemačka	1	1
Švicarska	0	1
Afganistan	19	0
Iran	1	0
Pakistan	1	0
Turska	3	0
BiH	29	19
Makedonija	0	1
Slovenija	1	0

Srbija	6	3
Kosovo	19	9
Nepoznato	1	0
UKUPNO	113	37

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

➤ **Točka 14. Dodatka Smjernicama (Obiteljsko okruženje i alternativna skrb – nezakonito odvođenje i zadržavanje)**

Broj postupaka po Haškoj Konvenciji o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice nalazi se u području Izvješća pod nazivom *Nezakonito odvođenje i zadržavanje djeteta*.

Također, odgovarajući podatci o kaznenom djelu Oduzimanje djeteta i maloljetne osobe (članak 210. stavak 1 i 2) i Otmica (članak 125. stavak. 2) nalaze se u tablicama 9., 9.a – 9.1 ovog Dodatka, a odnose se na broj osoba koje su prijavljene, optužene i osuđene za ova kaznena djela i broj djece/maloljetnika žrtava ovih kaznenih djela.

➤ **Točka 15. Dodatka Smjernicama (Obiteljsko okruženje i alternativna skrb – zlostavljanje i zanemarivanje)**

Podatci o kaznenom djelu Zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe nalaze se u tablicama 9., 9.a – 9.1 ovog Dodatka (članci 213. st 1, 2 i 3), a odnose se na broj osoba koje su prijavljene, optužene i osuđene za ovo kazneno djelo i broj djece/maloljetnika žrtava ovog kaznenog djela.

Tablica 13. Zlostavljanje i zanemarivanje djece

God.	MKB šifra	Dijagnoza	spol	0 – 17 g.
2004.	Y06	Zanemarivanje i napuštanje	M	1
2005.	Y062	Zanemarivanje/napuštanje od poznanika ili prijatelja	Ž	1
	Y071	Zlostavljanje od roditelja	M	1
	Y079	Zlostavljanje od nespecificirane osobe	Ž	1
2006.	Y069	Zanemarivanje/napuštanje od nespecificirane osobe	Ž	1
	Y073	Zlostavljanje od službenih vlasti	M	1
2007.	Y071	Zlostavljanje od roditelja	M	1
2008.	Y071	Zlostavljanje od nespecificirane osobe	Ž	1
	Y078	Zlostavljanje od drugih specificiranih osoba	Ž	1

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 13.a Prijavljene, optužene i osuđene osobe za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona

Godina	Prijave	Optužbe	Osuđe
2001.	130	22	19
2002.	286	117	94
2003.	491	254	214
2004.	765	413	360
2005.	996	575	490
2006.	1.220	771	630
2007.	1.240	807	625
2008.	1.127	850	676
2009.	1.046	851	673

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.b Indeksi – prijavljene, optužene i osuđene osobe za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona

	Indeksi							
	2002. 2001.	2003. 2002.	2004. 2003.	2005. 2004.	2006. 2005.	2007. 2006.	2008. 2007.	2009. 2008.
Prijavljene	220	172	156	130	122	102	91	93
Optužene	532	217	163	139	134	105	105	100
Osuđene	495	228	168	136	129	99	108	99

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.c Prijavljene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona

Godina	Ukupno	Odbačena prijava	Optuženje ¹
2004.	765	194	571
2005.	996	264	732
2006.	1.220	391	829
2007.	1.240	359	881
2008.	1.127	327	800
2009.	1.046	360	686

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.d Optužene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona

Godina	Ukupno	Proglašene krivima	Nisu proglašene krivima			
			obustava kaznenog postupka	oslobađajuća presuda	odbijajuća presuda	nebrojive osobe
2004.	413	360	19	9	23	2
2005.	575	490	29	15	33	8
2006.	771	630	46	24	56	15

¹ Odnosi se na broj podnesenih optužnih prijedloga od strane državnih odvjetništava.

2007.	807	625	70	12	89	11
2008.	850	676	41	23	87	23
2009.	851	673	40	30	94	14

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.e Osuđene osobe prema izrečnim sankcijama za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona

Godina	Ukupno osuđeni	Bezuvjetno		Uvjetno		Sudska opomena	Odgojne mjere	Maloljetnički zatvor
		zatvor	novčana	zatvor	novčana			
2004.	360	34	3	320	1	1	1	-
2005.	490	59	7	420	1	1	2	-
2006.	630	81	3	544	-	-	1	1
2007.	625	107	6	511	-	-	1	-
2008.	676	98	-	577	-	-	1	-
2009.	673	109	-	564	-	-	-	-

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.f Visina izrečene bezuvjetne kazne zatvora za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona

Godina	Bezuvjetni zatvor								
	svega	preko 3-5 god.	preko 2-3 god.	preko 1-2 god.	preko 6-12 mj.	preko 3-6 mj.	preko 2-3 mj.	preko 1-2 mj.	od 30 dana
2004.	34	-	2	2	11	17	2	-	-
2005.	59	-	-	13	21	19	6	-	-
2006.	81	-	3	20	33	19	6	-	-
2007.	107	2	2	18	41	40	4	-	-
2008.	98	1	6	19	46	24	-	-	2

2009.	109	4	7	23	51	24	-	-	-
-------	-----	---	---	----	----	----	---	---	---

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.g Visina izrečene uvjetne kazne zatvora za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona

Godina	Uvjetni zatvor						
	svoga	od 1 do 2 godine	od 6 do 12 mjeseci	od 3 do 6 mjeseci	od 2 do 3 mjeseca	od 1 do 2 mjeseca	od 30 dana
2004.	320	13	85	151	66	1	4
2005.	420	20	146	191	58	3	2
2006.	544	52	226	205	61	-	-
2007.	511	41	252	190	27	1	-
2008.	577	84	314	164	14	1	-
2009.	564	108	312	137	3	-	4

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.h Izrečene sigurnosne mjere za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona

Godina	Ukupno	Obvezno liječenje od ovisnosti	Obvezno psihijatrijsko liječenje	Oduzimanje predmeta
2004.	85	64	12	9
2005.	134	102	25	7
2006.	236	190	33	13
2007.	225	176	36	13
2008.	273	216	45	12
2009.	271	212	49	10

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.i Udio ranijih osuda prema ukupnom broju osuda za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona

Godina	Počinitelji kaznenog djela, čl. 215.a KZ-a		Ranije osuđivani	
	ukupno	%	ukupno	%
2004.	360	100,0	72	20,0
2005.	490	100,0	98	20,0
2006.	630	100,0	148	23,5
2007.	625	100,0	191	30,6
2008.	676	100,0	172	25,4
2009.	673	100,0	211	31,3

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.j Počinitelji prekršaja nasilja u obitelji prema izrečenim sankcijama

	Okrivljeni	Proglašeni krivima	Izrečene sankcije			
			zatvor	novčana kazna	ukor/opomena	Proglašene krivima oslobodene od kazne
2004.	7.462	5.040	1.586	2.854	600	-
2005.	8.930	7.482	2.851	3.546	1.085	-
2006.	11.504	9.121	3.613	4.310	1.198	-
2007.	12.448	9.811	3.675	4.841	1.295	-
2008.	14.069	10.869	4.319	5.542	867	141
2009.	15.225	11.542	5.017	5.989	419	117

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.k Izrečene zaštitne mjere počiniteljima prekršaja nasilja u obitelji

Godina	Ukupno	Obvezan psihosocijalni i tretman	Oduzimanje predmeta	Zabrana približavanja žrtvi nasilja	Druge mjere
2004.	306	237	66	-	3
2005.	745	606	133	-	6
2006.	1.409	1.230	179	-	-
2007.	2.036	1.798	228	-	10

2008.	2.478	1.386	233	258	601
2009.	2.743	2.024	212	362	145

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.1 Udio ranije proglašanih krivima prema ukupnom broju počinitelja proglašanih krivima za nasilje u obitelji

Godina	Počinitelji prekršaja nasilja u obitelji		Ranije proglašeni krivima	
	Proglašeni krivima	%	ukupno	%
2004.	5.040	100,0	1.024	20,3
2005.	7.482	100,0	1.305	17,4
2006.	9.121	100,0	1.707	18,7
2007.	9.811	100,0	1.786	18,2
2008.	10.869	100,0	1.804	16,6
2009.	11.542	100,0	1.307	11,3

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.1j Optužene osobe za kazneno djelo nasilničkoga ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona, prema spolu i godinama života

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Ukupno	413	575	771	807	850	851
muškarci	403	559	742	771	813	813
žene	10	16	29	36	37	38
18-24 godine	23	52	70	58	65	79
muškarci	23	49	68	53	63	74
žene	-	3	2	5	2	5
25-29 godina	38	50	76	68	84	69
muškarci	38	50	74	66	78	68
žene	-	-	2	2	6	1
30-39 godina	104	131	170	185	224	238
muškarci	101	128	163	175	210	224
žene	3	3	7	10	14	14
40-49 godina	133	187	257	265	241	235
muškarci	129	182	248	255	230	228

žene	4	5	9	10	11	7
50-59 godina	60	98	137	145	142	151
muškarci	60	94	132	142	139	145
žene	-	4	5	3	3	6
60 i više godina	38	46	41	74	80	61
muškarci	36	45	37	69	79	58
žene	2	1	4	5	1	3
nepoznato	17	11	20	12	14	18
muškarci	16	11	20	11	14	16
žene	1	-	-	1	-	2

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.m Počinitelji prekršaja nasilja u obitelji prema spolu i godinama života

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Ukupno	7.462	8.930	11.504	12.448	14.069	15.225
muškarci	6.524	7.733	9.941	10.352	11.618	12.668
žene	938	1.197	1.563	2.096	2.451	2.557
18-24 godine	755	858	1.067	1.152	1.330	1.541
muškarci	673	749	909	945	1.100	1.276
žene	82	109	158	207	230	265
25-29 godina	635	805	1.024	1.135	1.298	1.461
muškarci	551	691	874	948	1.063	1.207
žene	84	114	150	187	235	254
30-39 godina	1.653	1.986	2.580	2.624	3.144	3.269
muškarci	1.415	1.708	2.200	2.117	2.546	2.649
žene	238	278	380	507	598	620
40-49 godina	2.219	2.555	3.229	3.479	3.734	4.082
muškarci	1.966	2.216	2.832	2.942	3.117	3.441
žene	253	339	397	537	617	641
50-59 godina	1.293	1.585	2.209	2.487	2.807	3.027
muškarci	1.146	1.402	1.937	2.112	2.372	2.574
žene	147	183	272	375	435	453

60 i više godina	795	1.056	1.285	1.484	1.671	1.774
muškarci	676	890	1.098	1.218	1.348	1.470
žene	119	166	187	266	323	304
nepoznato	112	85	110	87	85	71
muškarci	97	77	91	70	72	51
žene	15	8	19	17	13	20

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.n Prijavljene osobe za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona, od 2004. do 2009. – po županijama

Godina	2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
	svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%
RH	765	100,0	996	100,0	1220	100,0	1 240	100,0	1127	100,0	1.046	100,0
Zagrebačka županija	34	4,4	40	4,0	50	4,1	49	4,0	37	3,3	45	4,3
Krapinsko-zagorska županija	23	3,0	36	3,6	30	2,5	24	1,9	15	1,3	21	2,0
Sisačko-moslavačka županija	46	6,0	112	11,3	94	7,7	57	4,6	51	4,5	31	3,0
Karlovačka županija	45	5,9	51	5,1	48	3,9	37	3,0	51	4,5	70	6,7
Varaždinska županija	22	2,9	25	2,5	29	2,4	45	3,6	33	3,0	28	2,7
Koprivničko-križevačka županija	38	5,0	25	2,5	28	2,3	22	1,8	26	2,3	24	2,3
Bjelovarsko-bilogorska županija	21	2,8	20	2,0	22	1,8	12	1,0	9	0,8	15	1,4
Primorsko-goranska županija	61	8,0	91	9,2	119	9,7	94	7,6	92	8,2	74	7,1
Ličko-senjska županija	10	1,3	10	1,0	11	0,9	26	2,1	35	3,1	23	2,2
Virovitičko-podravska županija	13	1,7	33	3,3	41	3,4	35	2,8	61	5,4	43	4,1
Požeško-slavonska županija	9	1,2	13	1,3	22	1,8	20	1,6	20	1,8	13	1,2
Brodsko-posavska županija	18	2,3	18	1,8	23	1,9	30	2,4	31	2,8	34	3,3
Zadarska županija	16	2,1	37	3,7	59	4,8	80	6,4	68	6,0	67	6,4
Osječko-baranjska županija	51	6,7	57	5,7	70	5,7	80	6,4	81	7,2	84	8,0
Šibensko-kninska županija	18	2,3	35	3,5	39	3,2	51	4,1	65	5,8	45	4,3
Vukovarsko-srijemska županija	84	11,0	106	10,7	130	10,7	142	11,5	76	6,7	66	6,3
Splitsko-dalmatinska županija	82	10,7	94	9,4	117	9,6	175	14,1	140	12,4	96	9,2

Istarska županija	23	3,0	22	2,2	44	3,6	57	4,6	69	6,1	84	8,0
Dubrovačko-neretvanska županija	35	4,6	25	2,5	30	2,5	28	2,3	23	2,0	23	2,2
Međimurska županija	24	3,1	20	2,0	28	2,3	19	1,5	16	1,4	22	2,1
Grad Zagreb	92	12,0	126	12,7	186	15,2	157	12,7	128	11,4	138	13,2

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.nj Optužene osobe za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona, od 2001. do 2009. – po županijama

Godina	2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
	svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%
RH	413	100,0	575	100,0	771	100,0	807	100,0	850	100,0	851	100,0
Zagrebačka županija	13	3,2	34	5,9	41	5,3	49	6,1	34	4,0	28	3,3
Krapinsko-zagorska županija	17	4,1	19	3,3	27	3,5	23	2,8	20	2,3	24	2,8
Sisačko-moslavačka županija	17	4,1	53	9,2	61	7,9	56	6,9	40	4,7	28	3,3
Karlovačka županija	24	5,8	9	1,6	12	1,6	22	2,7	16	1,9	28	3,3
Varaždinska županija	13	3,2	23	4,0	23	3,0	12	1,5	43	5,0	43	5,1
Koprivničko-križevačka županija	45	10,9	12	2,1	26	3,4	18	2,2	19	2,2	16	1,9
Bjelovarsko-bilogorska županija	18	4,3	19	3,3	19	2,5	7	0,9	8	1,0	4	0,5
Primorsko-goranska županija	33	8,0	50	8,7	57	7,4	71	8,8	79	9,3	78	9,2
Ličko-senjska županija	4	1,0	11	1,9	1	0,1	9	1,1	28	3,3	18	2,1
Virovitičko-podravska županija	11	2,7	27	4,7	30	3,9	32	4,0	44	5,2	39	4,6
Požeško-slavonska županija	5	1,2	15	2,6	21	2,7	14	1,7	22	2,6	14	1,6
Brodsko-posavska županija	16	3,9	13	2,3	18	2,3	20	2,5	22	2,6	18	2,1
Zadarska županija	11	2,7	9	1,6	18	2,3	53	6,6	32	3,8	71	8,3
Osječko-baranjska županija	36	8,7	47	8,2	73	9,5	88	10,9	89	10,5	115	13,5
Šibensko-kninska županija	13	3,2	17	2,9	29	3,8	34	4,2	34	4,0	38	4,5
Vukovarsko-srijemska županija	51	12,3	100	17,4	103	13,3	100	12,4	80	9,4	60	7,0
Splitsko-dalmatinska županija	25	6,0	26	4,5	47	6,1	52	6,4	68	8,0	100	11,7
Istarska županija	12	2,9	18	3,1	23	3,0	32	4,0	36	4,2	34	4,0

Dubrovačko-neretvanska županija	25	6,0	19	3,3	24	3,1	16	2,0	26	3,1	15	1,8
Međimurska županija	9	2,2	18	3,1	27	3,5	11	1,4	18	2,1	16	1,9
Grad Zagreb	15	3,6	36	6,3	91	11,8	88	10,9	92	10,8	64	7,5

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.o Osuđene osobe za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a Kaznenog zakona, od 2001. do 2009. – po županijama

Godina	2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
	svęga	%	svęga	%	svęga	%	svęga	%	svęga	%	svęga	%
RH	360	100,0	490	100,0	630	100,0	625	100,0	676	100,0	673	100,0
Zagrebačka županija	13	3,6	26	5,3	32	5,1	38	6,1	27	4,0	23	3,4
Krapinsko-zagorska županija	16	4,4	17	3,5	24	3,8	12	1,9	16	2,4	19	2,8
Sisačko-moslavačka županija	14	3,9	44	9,0	45	7,1	45	7,2	31	4,6	20	3,0
Karlovačka županija	17	4,7	8	1,6	7	1,1	18	2,9	10	1,5	21	3,1
Varaždinska županija	10	2,8	21	4,3	22	3,5	11	1,8	38	5,6	41	6,1
Koprivničko-križevačka županija	39	10,8	11	2,3	22	3,5	14	2,2	13	1,9	15	2,2
Bjelovarsko-bilogorska županija	14	3,9	18	3,7	12	1,9	7	1,1	7	1,0	3	0,4
Primorsko-goranska županija	24	6,7	38	7,7	37	5,9	42	6,7	54	8,0	55	8,2
Ličko-senjska županija	4	1,1	10	2,0	1	0,2	8	1,3	23	3,4	12	1,8
Virovitičko-podravska županija	11	3,1	25	5,1	28	4,4	22	3,5	35	5,2	26	3,9
Požeško-slavonska županija	5	1,4	14	2,8	20	3,2	14	2,2	18	2,7	13	1,9
Brodsko-posavska županija	16	4,4	11	2,3	16	2,5	18	2,9	20	3,0	16	2,4
Zadarska županija	9	2,5	6	1,2	14	2,2	34	5,4	23	3,4	48	7,1
Osječko-baranjska županija	34	9,4	36	7,3	55	8,7	68	10,9	70	10,3	97	14,4
Šibensko-kninska županija	11	3,1	17	3,5	27	4,3	30	4,8	31	4,6	34	5,0
Vukovarsko-srijemska županija	49	13,6	95	19,4	97	15,4	96	15,4	74	10,9	53	7,9
Splitsko-dalmatinska županija	17	4,7	20	4,1	37	5,9	33	5,3	45	6,7	82	12,2
Istarska županija	10	2,8	15	3,1	18	2,9	26	4,2	30	4,4	26	3,9
Dubrovačko-neretvanska županija	23	6,4	12	2,4	18	2,9	15	2,4	24	3,5	10	1,5

Međimurska županija	9	2,5	17	3,5	26	4,1	9	1,4	16	2,4	14	2,1
Grad Zagreb	15	4,2	29	5,9	72	11,4	65	10,4	71	10,5	45	6,7

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.p Okrivljeni počinitelji prekršaja nasilja u obitelji – po županijama

Godina	2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
	svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%
RH	7.462	100,0	8930	100,0	11.504	100,0	12.448	100,0	14.069	100,0	15.225	100,0
Zagrebačka županija	674	9,0	842	9,4	901	7,8	920	7,4	863	6,1	924	6,1
Krapinsko-zagorska županija	407	5,5	423	4,7	585	5,1	541	4,4	835	5,9	829	5,4
Sisačko-moslavačka županija	453	6,1	909	10,2	1109	9,6	1 211	9,7	1.225	8,7	1.219	8,0
Karlovačka županija	251	3,4	310	3,5	328	2,9	380	3,1	431	3,1	537	3,5
Varaždinska županija	819	11,0	752	8,4	919	8,0	742	6,0	921	6,6	1.357	8,9
Koprivničko-križevačka županija	531	7,1	486	5,4	370	3,2	402	3,2	488	3,5	469	3,1
Bjelovarsko-bilogorska županija	587	7,9	520	5,8	521	4,5	474	3,8	424	3,0	542	3,6
Primorsko-goranska županija	231	3,1	229	2,6	406	3,5	441	3,5	661	4,7	815	5,3
Ličko-senjska županija	167	2,2	141	1,6	156	1,4	206	1,7	261	1,9	237	1,5
Virovitičko-podravska županija	266	3,6	386	4,3	416	3,6	429	3,5	454	3,2	547	3,6
Požeško-slavonska županija	162	2,2	171	2,0	262	2,3	270	2,2	196	1,4	251	1,6
Brodsko-posavska županija	146	2,0	150	1,7	224	2,0	194	1,6	284	2,0	392	2,6
Zadarska županija	205	2,7	143	1,6	373	3,2	477	3,8	471	3,4	613	4,0
Osječko-baranjska županija	375	5,0	525	5,9	550	4,8	772	6,2	874	6,2	1.018	6,7
Šibensko-kninska županija	89	1,2	73	0,8	122	1,1	217	1,7	316	2,2	294	1,9
Vukovarsko-srijemska županija	358	4,8	414	4,6	523	4,5	529	4,2	606	4,3	913	6,0
Splitsko-dalmatinska županija	233	3,1	318	3,6	624	5,4	1.039	8,3	1258	8,9	1.412	9,3
Istarska županija	336	4,5	316	3,5	497	4,3	474	3,8	620	4,4	695	4,6
Dubrovačko-neretvanska županija	153	2,0	132	1,5	146	1,3	165	1,3	195	1,4	170	1,1
Međimurska županija	165	2,2	224	2,5	253	2,2	229	1,8	403	2,9	483	3,2

Grad Zagreb	854	11,4	1466	16,4	2.219	19,3	2.336	18,8	2.283	16,2	1508	10,0
-------------	-----	------	------	------	-------	------	-------	------	-------	------	------	------

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 13.r Počinitelji prekršaja nasilja u obitelji – proglašeni krivima

Godina	2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
	svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%
RH	5.040	100,0	7.482	100,0	9.121	100,0	9.811	100,0	10.869	100,0	11.542	100,0
Zagrebačka županija	528	10,5	724	9,7	775	8,5	776	7,9	731	6,7	768	6,7
Krapinsko-zagorska županija	130	2,6	357	4,8	475	5,2	438	4,5	591	5,5	635	5,5
Sisačko-moslavačka županija	266	5,3	696	9,3	844	9,2	860	8,8	840	7,7	874	7,6
Karlovačka županija	164	3,2	244	3,3	261	2,9	291	3,0	331	3,0	348	3,0
Varaždinska županija	579	11,5	669	8,9	773	8,5	639	6,5	774	7,1	1139	9,9
Koprivničko-križevačka županija	469	9,3	469	6,3	339	3,7	373	3,8	435	4,0	428	3,7
Bjelovarsko-bilogorska županija	393	7,8	425	5,7	444	4,9	399	4,0	331	3,0	435	3,8
Primorsko-goranska županija	176	3,5	185	2,5	343	3,8	334	3,4	426	4,0	543	4,7
Ličko-senjska županija	122	2,4	129	1,7	134	1,5	184	1,9	222	2,0	196	1,7
Virovitičko-podravska županija	226	4,5	330	4,4	356	3,9	390	4,0	367	3,4	443	3,8
Požeško-slavonska županija	117	2,3	144	1,9	223	2,4	210	2,1	151	1,4	224	1,9
Brodsko-posavska županija	87	1,7	142	1,9	206	2,3	182	1,8	272	2,5	365	3,2
Zadarska županija	81	1,6	116	1,5	257	2,8	374	3,8	302	2,8	413	3,6
Osječko-baranjska županija	271	5,4	456	6,0	486	5,3	678	6,9	763	7,0	867	7,5
Šibensko-kninska županija	50	1,0	69	0,9	112	1,2	212	2,2	267	2,5	202	1,7
Vukovarsko-srijemska županija	233	4,6	339	4,5	406	4,5	391	4,0	450	4,1	702	6,1
Splitsko-dalmatinska županija	133	2,6	237	3,2	451	4,9	744	7,6	879	8,1	724	6,3
Istarska županija	174	3,4	270	3,6	390	4,3	373	3,8	468	4,3	479	4,1
Dubrovačko-neretvanska županija	99	2,0	109	1,5	103	1,1	118	1,2	117	1,1	99	0,9
Međimurska županija	147	3,0	184	2,5	220	2,4	197	2,0	331	3,0	442	3,8
Grad Zagreb	595	11,8	1188	15,9	1.523	16,7	1.648	16,8	1.821	16,8	1.216	10,5

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

➤ **Točka 16. Dodatka Smjernicama (*Invalidnost, osnovno zdravlje i socijalna skrb – djeca s invaliditetom*)**

Iznos sredstava za naknadu plaće roditelju djeteta s težim smetnjama u razvoju koji koristi dopust, odnosno radi s polovicom punog radnog vremena radi njege djeteta te naknada plaće u slučaju korištenja prava na status roditelja njegovatelja, nalazi se u uvodnom dijelu pod točkom 3. – informacije o alokaciji proračunskih i drugih sredstava.

Ustanove socijalne skrbi i udomiteljske obitelji, u koje su smještena djeca s mentalnim bolestima ili invaliditetom, nalaze se pod točkom 12. ovog Dodatka, a finacijska sredstva osigurana za njihov rad također u uvodnom dijelu pod točkom 3. – informacije o alokaciji proračunskih i drugih sredstava.

Tablica 14. Prikaz djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju prema spolu i dobnim skupinama u 2008. (stanje na dan 27.08.2008.)

Dobne skupine	Spol		Ukupno	%
	Muški	Ženski		
0-4	1.486	1.115	2.601	8,8
5-9	4.086	2.713	6.799	23,1
10-14	7.285	4.752	12.037	40,9
15-19	4.930	3.067	7.997	27,2
Ukupno	17.787	11.647	29.434	100,0

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 14.a Prikaz djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju prema spolu i dobnim skupinama u 2009. (Stanje na dan 31.8.2009.)

Dobne skupine	Spol		Ukupno	%
	Muški	Ženski		
0-4	1.269	930	2.199	7,3
5-9	4.471	2.987	7.458	24,9
10-14	8.390	5.361	13.751	45,8
15-18	4.058	2.550	6.608	22
Ukupno	18.188	11.828	30.016	100,0

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 14.b Prikaz djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju prema spolu i dobnim skupinama u 2010. (stanje na dan 24.09.2010.)

Dobne skupine	Spol		Ukupno	%
	Muški	Ženski		
0-4	971	716	1.687	5,0
5-9	4.906	3.181	8.087	24,3
10-14	9.620	6.040	15.660	47,0
15-19	4.855	3.042	7.897	23,7
Ukupno	20.352	12.979	33.331	100

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 14.c Vrste tjelesnih/mentalnih oštećenja kod djece s invaliditetom u 2008.

Vrsta oštećenja	Broj osoba	% u odnosu na ukupan broj djece s invaliditetom
Oštećenje vida	1.376	4,6
Oštećenje sluha	1.222	4,2

Poremećaj glasovno govorne komunikacije	3.917	13,3
Oštećenja lokomotornog sustava	984	3,3
Oštećenja središnjeg živčanog sustava	6.328	21,5
Oštećenja perifernog živčanog sustava	432	1,5
Oštećenja drugih organa i organskih sustava	3.191	10,8
Mentalna retardacija	6.648	22,6
Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja	3.295	11,2
Pervazivni razvojni poremećaji (autizam)	516	1,8
Prirodne anomalije i kromosomopatije	4.318	14,7

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 14.d Vrste tjelesnih/mentalnih oštećenja kod djece s invaliditetom u 2009.

Vrsta oštećenja	Broj osoba	% u odnosu na ukupan broj djece s invaliditetom
Oštećenje vida	1.111	3,7
Oštećenje sluha	1.150	3,8
Poremećaj glasovno govorne komunikacije	7.826	26,1
Oštećenja lokomotornog sustava	1.550	5,2
Oštećenja središnjeg živčanog sustava	6.315	21,0
Oštećenja perifernog živčanog sustava	386	1,3
Oštećenja drugih organa i organskih sustava	2.923	9,7
Mentalna retardacija	6.058	20,2
Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja	2.409	8,0
Pervazivni razvojni poremećaji (autizam)	567	1,9
Prirodne anomalije i kromosomopatije	4.276	14,2
Višestruka oštećenja	11.942	39,8

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

*Napomena:

- ukupan broj dijagnoza je veći od ukupnog broja osoba zbog postojanja višestrukih oštećenja
- zbog jasnoće prikaza vrsta oštećenja prirodne anomalije i kromosomopatije izdvojene su kao zasebna grupa uzroka invaliditeta iako nije tako predviđeno zakonom

Tablica 14.e Vrste tjelesnih/mentalnih oštećenja kod djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju 2010.

Vrsta oštećenja	Broj osoba	% u odnosu na ukupan broj djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju
Oštećenje vida	1.243	3,7
Oštećenje sluha	1.245	3,7
Poremećaj glasovno govorne komunikacije	9.035	27,1
Oštećenja lokomotornog sustava	1.700	5,1
Oštećenja središnjeg živčanog sustava	6.446	19,3
Oštećenja perifernog živčanog sustava	405	1,2
Oštećenja drugih organa i organskih sustava	3.096	9,3
Mentalna retardacija	6.518	19,6
Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja	2.505	7,5
Pervazivni razvojni poremećaji (autizam)	650	2,0
Prirodne anomalije i kromosomopatije	4.448	13,3
Višestruka oštećenja	13.222	39,7

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

*Napomena:

- ukupan broj dijagnoza je veći od ukupnog broja osoba zbog postojanja višestrukih oštećenja
- zbog jasnoće prikaza vrsta oštećenja prirodne anomalije i kromosomopatije izdvojene su kao zasebna grupa uzroka invaliditeta iako nije tako predviđeno zakonom

Vezano uz gornju tablicu navodimo: mentalna retardacija, oštećenja središnjeg živčanog sustava, poremećaji glasovno govorne komunikacije te kromosomopatije i prirodne anomalije najčešći su uzroci invaliditeta i većih teškoća u razvoju. Oko 80% djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju ima uzrok invaliditeta ili komorbiditetnu dijagnozu, koja pridonosi težini invaliditeta, iz navedenih skupina uzroka invaliditeta i većih teškoća u razvoju. Oko 20% djece s invaliditetom ima mentalnu retardaciju kao uzrok invaliditeta s gotovo 54% udjela lake mentalne retardacije. Oko 20% djece s invaliditetom ima oštećenje središnjeg živčanog sustava kao uzrok invaliditeta, a najčešće dijagnoze oštećenja su: infantilna cerebralna paraliza te epilepsije koje uzrokuju invaliditet. Kromosomopatije i prirodne anomalije su uzrok, ili komorbiditetna dijagnoza koja pridonosi stupnju funkcionalnog oštećenja, kod oko 13% djece. U toj skupini, kao najčešću kromosomopatiju, izdvajamo Down sindrom te prirodne greške srca i krvnih žila te mišićno koštanog sustava, kao najčešće vrste prirodnih grešaka. Poremećaji glasovno govorne komunikacije javljaju se kao uzrok invaliditeta ili komorbiditetna dijagnoza, koja pridonosi stupnju funkcionalnog oštećenja kod 27% djece s invaliditetom i većim teškoćama u razvoju. Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja su uzrok invaliditeta ili komorbiditetna dijagnoza, koja pridonosi stupnju funkcionalnog oštećenja kod oko 8% djece. Najčešće dijagnoze koje dovode do invaliditeta, zbog poremećaja socijalnog funkcioniranja djeteta, su poremećaji u ponašanju u djetinjstvu, uvjetovani organskim čimbenikom ili psihopatološkim stanjem te hiperkinetski poremećaj. Oštećenje drugih organa i organskih sustava je uzrok ili komorbiditetna dijagnoza, koja pridonosi težini invaliditeta, kod 9% djece. Najčešće dijagnoze koje uzrokuju invaliditet ili veću teškoću u razvoju su posljedice novotvorevina, dijabetes melitusa te bronhalne astme. Oštećenje lokomotornog sustava je uzrok ili komorbiditetna dijagnoza, koja pridonosi težini invaliditeta, kod 5% djece s time da su najčešće dijagnoze koje uzrokuju invaliditet ili veću teškoću u razvoju iz skupine deformirajućih dorzopatija. Oštećenja vida (sljepoća ili znatna slabovidnost) je uzrok invaliditeta kod oko 4% djece, dok je oštećenje sluha (gluhoća ili znatna naglušost) uzrok invaliditeta također kod njih oko 4%. Oštećenja perifernog živčanog sustava su uzrok invaliditeta kod 1,2% djece, a kao najčešću dijagnozu izdvajamo mišićnu distrofiju. Također je potrebno izdvojiti i podatak da je 2% djece s pervazivnim razvojnim poremećajima (autizmom). Višestruka oštećenja postoje kod oko 40% djece. Podatci o djeci s višestrukim oštećenjima prate se u i sustavu prosvjete i socijalne skrbi temeljem zasebnog članka odgovarajućeg propisa. U sustavu prosvjete je bilo 5.794 učenika, a u sustavu socijalne skrbi 5.926 djece s višestrukim oštećenjima.

Tablica 14.f Djeca s teškoćama u razvoju koja pohađaju redovito obrazovanje prema posebnom programu integrirani učenici
KRAJ ŠKOLSKE GODINE

Razina obrazovanja	spol	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009
Predškolsko ISCED 0		nema podatka								
Osnovno ISCED 1&2	svega	8.307	8.806	9.007	8.927	11.214	9.780	10.604	11.839	12.723
	ženski	3.185	3.344	3.408	3.341	4.532	3.702	3.972	4.427	4.618
Srednje ISCED 3	svega	1.077	937	930	960	958	763	738	794	845
	ženski	382	361	335	365	304	263	228	284	298
UKUPNO	svega	9.384	9.743	9.937	9.887	12.172	10.543	11.342	12.633	13.568
	ženski	3.567	3.705	3.743	3.706	4836	3.965	4.200	4.711	4.916

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.g Učenci s teškoćama u razvoju integrirani u osnovne škole, kraj školske godine 2003./2004.

	Učenci po razredima								
	ukupno	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Ukupno	8.927	559	831	1.015	1.225	1.261	1.352	1.367	1.317
muški	5.586	348	517	630	749	793	865	855	829
ženski	3.341	211	314	385	476	468	487	512	488
S uspjehom položili	8.609	531	801	979	1.184	1.202	1.317	1.320	1.275
muški	5.386	326	503	608	724	755	840	828	802
ženski	3.223	205	298	371	460	447	477	492	473

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.h Učenci s teškoćama u razvoju integrirani u osnovne škole, kraj školske godine 2004./2005.

	Učenci po razredima								
	ukupno	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Ukupno	11.214	748	1.232	1.285	1.477	1.600	1.609	1.674	1.589
Muški	6.682	431	717	747	877	977	979	1.038	916
Ženski	4.532	317	515	538	600	623	630	636	673
S uspjehom položili	10.761	709	1.193	1.248	1.422	1.504	1.555	1.589	1.541
Muški	6.397	411	698	726	843	913	941	980	885
Ženski	4.364	298	495	522	579	591	614	609	656

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.i Učenci s teškoćama u razvoju integrirani u osnovne škole, kraj školske godine 2005./2006.

	Učenci po razredima								
	ukupno	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Ukupno	9.780	543	983	1.214	1.328	1.402	1.563	1.427	1.320
Muški	6.078	369	575	734	823	869	990	876	842
Ženski	3.702	174	408	480	505	533	573	551	478
S uspjehom položili	9.566	522	966	1.180	1.303	1.368	1.526	1.394	1.307
Muški	5.936	352	568	713	810	846	963	850	834
Ženski	3.630	170	398	467	493	522	563	544	473

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.j Učenci s teškoćama u razvoju integrirani u osnovne škole, kraj školske godine 2006./2007.

	Učenci po razredima								
	ukupno	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Ukupno	10.604	624	964	1.337	1.446	1.543	1.636	1.640	1.414
Muški	6.632	381	621	839	891	974	1.027	1.028	871
Ženski	3.972	243	343	498	555	569	609	612	543
S uspjehom položili	10.340	616	937	1.304	1.413	1.489	1.599	1.594	1.388
Muški	6.435	379	601	818	864	933	999	987	854
Ženski	3.905	237	336	486	549	556	600	607	534

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.k Učenci s teškoćama u razvoju integrirani u osnovne škole, kraj školske godine 2007./2008.

	Učenci po razredima								
	ukupno	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Ukupno	11.839	749	1.177	1.424	1.643	1.746	1.725	1.761	1.614
Muški	7.412	478	704	898	1.017	1.083	1.105	1.128	999
Ženski	4.427	271	473	526	626	663	620	633	615
S uspjehom položili	11.462	717	1.143	1.385	1.601	1.654	1.668	1.707	1.587
Muški	7.160	462	687	871	993	1.023	1.056	1.090	978
Ženski	4.302	255	456	514	608	631	612	617	609

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.l Učenci s teškoćama u razvoju integrirani u osnovne škole, kraj školske godine 2008./2009.

	Učenci po razredima								
	ukupno	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Ukupno	12.723	699	1.230	1.469	1.675	2.026	2.034	1.863	1.727
Muški	8.105	449	800	915	1.070	1.270	1.301	1.205	1.095
Ženski	4.618	250	430	554	605	756	733	658	632
S uspjehom položili razred	12.355	680	1.197	1.429	1.637	1.938	1.973	1.808	1.693
Muški	7.852	435	783	886	1.042	1.216	1.256	1.162	1.072
Ženski	4.503	245	414	543	595	722	717	646	621

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.lj Učenci s teškoćama u razvoju integrirani u srednje škole, kraj školske godine 2003./2004.

Vrste škola	Učenci								Učenci koji su položili razred				Učenci koji su završili školu
	ukupno	po razredima				ukupno	po razredima						
		I.	II.	III.	IV.		I.	II.	III.	IV.			

Srednje škole	svoga	960	397	302	239	22	877	332	288	235	22	214
	muški	595	272	175	137	11	532	224	163	134	11	122
	ženski	365	125	127	102	11	345	108	125	101	11	92
Gimnazije	svoga	9	2	1	4	2	9	2	1	4	2	2
	muški	4	1	1	2	-	4	1	1	2	-	-
	ženski	5	1	-	2	2	5	1	-	2	2	2
Tehničke i srodne škole	svoga	111	36	27	28	20	105	31	26	28	20	21
	muški	48	15	10	12	11	48	15	10	12	11	11
	ženski	63	21	17	16	9	57	16	16	16	9	10
Industrijske i obrtničke škole	svoga	840	359	274	207	-	763	299	261	203	-	191
	muški	543	256	164	123	-	480	208	152	120	-	111
	ženski	297	103	110	84	-	283	91	109	83	-	80

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.m Učenici s teškoćama u razvoju integrirani u srednje škole, kraj školske godine 2004./2005.

Vrste škola		Učenici					Učenici koji su položili razred					Učenici koji su završili školu
		ukupno	po razredima				ukupno	po razredima				
			I.	II.	III.	IV.		I.	II.	III.	IV.	
Srednje škole	svoga	958	379	297	254	28	859	327	271	233	28	240
	muški	654	253	217	168	16	570	210	191	153	16	160
	ženski	304	126	80	86	12	289	117	80	80	12	80
Gimnazije	svoga	3	-	1	2	-	3	-	1	2	-	-
	muški	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-
	ženski	2	-	-	2	-	2	-	-	2	-	-
Tehničke i srodne škole	svoga	136	44	31	33	28	133	41	31	33	28	33
	muški	65	20	14	15	16	62	17	14	15	16	17
	ženski	71	24	17	18	12	71	24	17	18	12	16
Industrijske i obrtničke škole	svoga	819	335	265	219	-	723	286	239	198	-	207
	muški	588	233	202	153	-	507	193	176	138	-	143
	ženski	231	102	63	66	-	216	93	63	60	-	64

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.n Učenici s teškoćama u razvoju integrirani u srednje škole, kraj školske godine 2005./2006.

Vrste škola		Učenici					Učenici koji su položili razred					Učenici koji su završili školu
		ukupno	po razredima				ukupno	po razredima				
			I.	II.	III.	IV.		I.	II.	III.	IV.	
Srednje škole	svoga	763	280	274	198	11	679	227	247	194	11	175
	muški	500	189	177	130	4	430	145	154	127	4	116
	ženski	263	91	97	68	7	249	82	93	67	7	59
Gimnazije	svoga	5	2	2	-	1	5	2	2	-	1	1
	muški	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-	-
	ženski	3	2	-	-	1	3	2	-	-	1	1

Tehničke i srodne škole	svoga	86	29	24	23	10	80	27	21	22	10	10
	muški	45	14	15	12	4	42	13	13	12	4	4
	ženski	41	15	9	11	6	38	14	8	10	6	6
Industrijske i obrtničke škole	svoga	672	249	248	175	-	594	198	224	172	-	164
	muški	453	175	160	118	-	386	132	139	115	-	112
	ženski	219	74	88	57	-	208	66	85	57	-	52

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.nj Učenici s teškoćama u razvoju integrirani u srednje škole, kraj školske godine 2006./2007.

Vrste škola		Učenici					Učenici koji su položili razred					Učenici koji su završili školu
		ukupno	po razredima				ukupno	po razredima				
			I	II	III	IV		I	II	III	IV	
Srednje škole	svoga	738	257	226	232	23	635	206	189	217	23	214
	muški	510	175	162	162	11	441	141	137	152	11	147
	ženski	228	82	64	70	12	194	65	52	65	12	67
Gimnazije	svoga	4	-	2	2	-	3	-	2	1	-	-
	muški	2	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-
	ženski	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-	-
Tehničke i srodne škole	svoga	76	18	18	18	22	73	17	17	17	22	20
	muški	42	8	11	12	11	42	8	11	12	11	11
	ženski	34	10	7	6	11	31	9	6	5	11	9
Industrijske i obrtničke škole	svoga	658	239	206	212	1	559	189	170	199	1	194
	muški	466	167	151	148	-	398	133	126	139	-	136
	ženski	192	72	55	64	1	161	56	44	60	1	58

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.o Učenici s teškoćama u razvoju integrirani u srednje škole, kraj školske godine 2007./2008.

Vrste škola		Učenici					Učenici koji su položili razred					Učenici koji su završili školu
		ukupno	po razredima				ukupno	po razredima				
			I	II	III	IV		I	II	III	IV	
Srednje škole	svoga	794	303	262	201	28	706	251	237	190	28	188
	muški	510	190	172	127	21	449	154	153	121	21	123
	ženski	284	113	90	74	7	257	97	84	69	7	65
Gimnazije	svoga	13	1	4	4	4	13	1	4	4	4	4
	muški	7	-	2	2	3	7	-	2	2	3	3
	ženski	6	1	2	2	1	6	1	2	2	1	1
Tehničke i srodne škole	svoga	108	33	26	25	24	103	30	25	24	24	23
	muški	61	16	15	12	18	58	14	14	12	18	17
	ženski	47	17	11	13	6	45	16	11	12	6	6
Industrijske i obrtničke škole	svoga	673	269	232	172	-	590	220	208	162	-	161
	muški	442	174	155	113	-	384	140	137	107	-	103
	ženski	231	95	77	59	-	206	80	71	55	-	58

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.p Učenici s teškoćama u razvoju (integrirani učenici) u srednjim školama, kraj školske godine 2008./2009.

Vrste škola		Učenici					Učenici koji su položili razred					Učenici koji su završili školu
		ukupno	po razredima				ukupno	po razredima				
			I.	II.	III.	IV.		I.	II.	III.	IV.	
Srednje škole	svega	845	361	265	211	8	752	296	244	204	8	185
	muški	547	233	166	145	3	476	183	149	141	3	125
	ženski	298	128	99	66	5	276	113	95	63	5	60
Gimnazije	svega	7	-	5	1	1	7	-	5	1	1	-
	muški	3	-	2	1	-	3	-	2	1	-	-
	ženski	4	-	3	-	1	4	-	3	-	1	-
Tehničke i srodne škole	svega	61	22	21	12	6	58	19	21	12	6	6
	muški	35	12	11	9	3	32	9	11	9	3	3
	ženski	26	10	10	3	3	26	10	10	3	3	3
Industrijske i obrtničke škole	svega	777	339	239	198	1	687	277	218	191	1	179
	muški	509	221	153	135	-	441	174	136	131	-	122
	ženski	268	118	86	63	1	246	103	82	60	1	57

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.r Djeca s teškoćama u razvoju u specijalnim obrazovnim ustanovama i razrednim odjelima

Razina obrazovanja	spol	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010
		Dječji vrtići i druge pravne osobe	svega	465	486	443	450	2.068	2.246	2.557	3.203
	ženski	194	206	171	152	758	800	878	1.179	1.209	1.483
Predškolsko obrazovanje ISCED 0 (od 3.g. do O.Š.)	svega	447	472	429	433	1.961	2.139	2.410	2.924	3.063	3.679
	ženski	188	202	164	148	715	759	812	1.060	1.095	1.323
Osnovno ISCED 1&2	svega	2.233	2.378	2.278	2.193	2.276	2.046	2.146	2.115	1.974	1.979
	ženski	832	912	883	853	886	794	815	811	771	741
Srednje ISCED 3	svega	1.568	1.572	1.652	1.686	1.602	1.699	1.617	1.539	1.481	1.425
	ženski	663	693	734	749	675	693	646	623	585	589
UKUPNO (1&2&3)	svega	3.801	3.950	3.930	3.879	3.878	3.745	3.763	3.654	3.455	3.404
	ženski	1.495	1.605	1.617	1.602	1.561	1.487	1.461	1.434	1.356	1.330

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.s Učenci srednjih škola za mladež s teškoćama u razvoju po razredima, vrsti smetnje i uspjehu kraj školske godine 2003./2004.

		Učenci				
		ukupno	Razredi			
			I.	II.	III.	IV.
UKUPNO	svoga	1.633	525	522	502	84
	položili	1.578	498	504	493	83
Mentalno retardirana mladež	svoga	1.224	417	413	394	-
	položili	1.180	395	398	387	-
Mladež oštećena vida	svoga	85	23	23	25	14
	položili	84	23	23	25	13
Mladež oštećena sluha	svoga	115	20	29	35	31
	položili	115	20	29	35	31
Tjelesno invalidna mladež	svoga	170	49	37	45	39
	položili	167	48	37	43	39
Mladež s poremećajem u ponašanju	svoga	39	16	20	3	-
	položili	32	12	17	3	-

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.t Učenci srednjih škola za mladež s teškoćama u razvoju po razredima, vrsti smetnje i uspjehu kraj školske godine 2004./2005.

		Učenci				
		ukupno	Razredi			
			I.	II.	III.	IV.
UKUPNO	svoga	1.759	567	568	541	83
	položili	1.704	545	549	529	81
Mentalno retardirana mladež	svoga	1.387	485	466	436	-
	položili	1.338	465	448	425	-
Mladež oštećena vida	svoga	81	22	24	22	13
	položili	80	22	23	22	13
Mladež oštećena sluha	svoga	96	11	19	29	37
	položili	96	11	19	29	37
Tjelesno invalidna mladež	svoga	157	39	46	39	33
	položili	152	37	46	38	31
Mladež s poremećajem u ponašanju	svoga	38	10	13	15	-
	položili	38	10	13	15	-

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.u Učenci srednjih škola za mladež s teškoćama u razvoju po razredima, vrsti smetnje i uspjehu kraj školske godine 2005./2006.

		Učenci				
		ukupno	Razredi			
			I.	II.	III.	IV.
Ukupno	svoga	1.664	524	538	538	64
	položili	1.603	496	519	527	61
Mentalno retardirana mladež	svoga	1.297	413	452	432	-
	položili	1.262	397	439	426	-

Mladež oštećena vida	svoga	79	24	23	23	9
	položili	76	23	22	22	9
Mladež oštećena sluha	svoga	91	23	12	26	30
	položili	91	23	12	26	30
Tjelesno invalidna mladež	svoga	161	48	39	49	25
	položili	146	42	36	46	22
Mladež s poremećajem u ponašanju	svoga	36	16	12	8	-
	položili	28	11	10	7	-

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.v Učenici srednjih škola za mladež s teškoćama u razvoju po razredima, vrsti smetnje i uspjehu kraj školske godine 2006./2007.

		Učenici				
		ukupno	Razredima			
			I.	II.	III.	IV.
Ukupno	svoga	1.627	498	514	546	69
	položili	1.557	460	493	536	68
Mentalno retardirana mladež	svoga	1.234	388	406	440	-
	položili	1.183	360	390	433	-
Mladež oštećena vida	svoga	80	22	26	25	7
	položili	79	21	26	25	7
Mladež oštećena sluha	svoga	106	23	25	34	24
	položili	106	23	25	34	24
Tjelesno invalidna mladež	svoga	172	53	44	37	38
	položili	156	46	39	34	37
Mladež s poremećajem u ponašanju	svoga	35	12	13	10	-
	položili	33	10	13	10	-

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.z Učenici srednjih škola za mladež s teškoćama u razvoju po razredima, vrsti smetnje i uspjehu kraj školske godine 2007./2008.

		Učenici				
		ukupno	Razredi			
			I.	II.	III.	IV.
Ukupno	svoga	1.533	491	478	501	63
	položili	1.470	461	458	490	61
Mentalno retardirana mladež	svoga	1.156	395	380	381	-
	položili	1.120	376	367	377	-
Mladež oštećena vida	svoga	82	27	22	26	7
	položili	78	25	21	26	6
Mladež oštećena sluha	svoga	109	12	23	44	30
	položili	107	11	22	44	30
Tjelesno invalidna mladež	svoga	151	44	43	38	26
	položili	139	39	42	33	25
Mladež s poremećajem u ponašanju	svoga	35	13	10	12	-
	položili	26	10	6	10	-

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.w Učenci srednjih škola za mladež s teškoćama u razvoju po razredima, vrsti smetnje i uspjehu, kraj školske godine 2008./2009.

		Učenci				
		ukupno	po razredima			
			I.	II.	III.	IV.
Ukupno	svega	1.445	452	452	463	78
	položili	1.401	430	443	454	74
Mentalno retardirana mladež	svega	1.082	356	367	359	-
	položili	1.055	342	360	353	-
Mladež oštećena vida	svega	81	16	26	21	18
	položili	79	15	26	20	18
Mladež oštećena sluha	svega	108	21	12	36	39
	položili	108	21	12	36	39
Tjelesno invalidna mladež	svega	145	45	37	42	21
	položili	136	41	36	42	17
Mladež s poremećajem u ponašanju	svega	29	14	10	5	-
	položili	23	11	9	3	-

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 14.y Učenci srednjih škola za mladež s teškoćama u razvoju koji su završili školu po strukovnim područjima, kraj školske godine 2003./2004.

	Škole u kojima se izučava struka	Srednja stručna sprema			Niža stručna sprema		
		svega	muški	ženski	svega	muški	ženski
UKUPNO	*	88	47	41	412	218	194
Strojarstvo	13	5	5	-	73	73	-
Elektrotehnika	1	-	-	-	-	-	-
Poljoprivreda	9	-	-	-	33	12	21
Prehrana	2	-	-	-	3	3	-
Obrada drva	5	3	3	-	30	30	-
Graditeljstvo	3	-	-	-	1	1	-
PT promet	2	12	7	5	-	-	-
Tekstil	12	10	2	8	53	2	51
Obrada kože	4	4	3	1	12	2	10
Grafika	6	12	9	3	36	17	19
Ekonomija i trgovina	2	27	11	16	1	-	1
Ugostiteljstvo i turizam	15	15	7	8	143	51	92
Ostale usluge	9	-	-	-	27	27	-

Izvor: Državni zavod za statistiku

* Zbroj nije iskazan jer se u jednoj školi izučava više struka.

Tablica 14.q Učenci srednjih škola za mladež s teškoćama u razvoju koji su završili školu po strukovnim područjima, kraj školske godine 2004./2005.

	Škole u kojima se izučava struka	Srednja stručna sprema			Niža stručna sprema		
		svega	m	ž	svega	m	ž
UKUPNO	*	100	65	35	460	243	217
Strojarstvo	13	17	17	-	61	61	-
Elektrotehnika	1	1	1	-	-	-	-
Ekonomija i trgovina	2	22	10	12	-	-	-

Ugostiteljstvo i turizam	19	16	13	3	167	58	109
Poljoprivreda	14	-	-	-	45	13	32
Prehrana	6	-	-	-	27	15	12
Obrada drva	7	5	5	-	22	22	-
Graditeljstvo	4	1	1	-	-	-	-
PT promet	2	7	4	3	6	3	3
Grafika	6	13	8	5	42	23	19
Tekstil	12	14	2	12	40	6	34
Obrada kože	4	2	2	-	12	4	8
Ostale usluge	10	2	2	-	38	38	-

Izvor: Državni zavod za statistiku

* Zbroj nije iskazan jer se u jednoj školi izučava više struka.

Tablica 14.x Učenci srednjih škola za mladež s teškoćama u razvoju koji su završili školu po strukovnim područjima, kraj školske godine 2005./2006.

	Škole u kojima se izučava struka	Srednja stručna sprema			Niža stručna sprema		
		svega	m	ž	svega	m	ž
Ukupno		64	41	23	445	262	183
Strojarstvo	14	8	8	-	64	64	-
Elektrotehnika	1	5	5	-	-	-	-
Ekonomija i trgovina	3	19	7	12	-	-	-
Ugostiteljstvo i turizam	18	5	5	-	119	52	67
Poljoprivreda	14	-	-	-	56	25	31
Prehrana	6	-	-	-	39	19	20
Obrada drva	8	-	-	-	18	18	-
Graditeljstvo	6	-	-	-	14	14	-
PT promet	2	5	3	2	8	5	3
Grafika	7	10	7	3	41	22	19
Tekstil	12	2	-	2	38	4	34
Obrada kože	4	-	-	-	15	6	9
Ostale usluge	9	10	6	4	33	33	-

Izvor: Državni zavod za statistiku

* Zbroj nije iskazan jer se u jednoj školi izučava više struka.

Tablica 14.xi Učenci srednjih škola za mladež s teškoćama u razvoju koji su završili školu po strukovnim područjima, kraj školske godine 2006./2007.

	Škole u kojima se izučava struka	Srednja stručna sprema			Niža stručna sprema		
		svega	muški	ženski	svega	m	ž
Ukupno	*	93	56	37	437	253	184
Strojarstvo	16	8	8	-	62	62	-
Elektrotehnika	1	2	2	-	-	-	-
Ekonomija i trgovina	3	20	9	11	3	1	2
Ugostiteljstvo i turizam	18	23	12	11	152	61	91
Poljoprivreda	16				61	26	35
Prehrana	7	8	4	4	11	7	4
Obrada drva	7	3	3	-	29	29	-
Graditeljstvo	5	-	-	-	6	6	-
PT promet	2	3	2	1	8	5	3
Grafika	7	12	9	3	27	13	14

Tekstil	11	7	-	7	34	4	30
Obrada kože	3	2	2	-	6	1	5
Ostale usluge	10	5	5	-	38	38	-

Izvor: Državni zavod za statistiku

* Zbroj nije iskazan jer se u jednoj školi izučava više struka.

Tablica 14.xii Učenci srednjih škola za mladež s teškoćama u razvoju koji su završili školu po strukovnim područjima, kraj školske godine 2007./2008.

	Škole u kojima se izučava struka	Srednja stručna sprema			Niža stručna sprema		
		svega	m	ž	svega	m	ž
Ukupno	*	69	40	29	409	239	170
Strojarstvo	15	7	7	-	52	52	-
Elektrotehnika	1	-	-	-	-	-	-
Ekonomija i trgovina	3	18	9	9	4	3	1
Ugostiteljstvo i turizam	17	7	7	-	121	54	67
Poljoprivreda	16	-	-	-	41	22	19
Prehrana	8	18	5	13	40	17	23
Obrada drva	6	-	-	-	25	25	-
Graditeljstvo	5	1	1	-	6	6	-
PT promet	2	3	2	1	6	2	4
Grafika	7	7	7	-	39	22	17
Tekstil	11	4	1	3	33	3	30
Obrada kože	3	1	1	-	11	2	9
Ostale usluge	10	3	-	3	31	31	-

Izvor: Državni zavod za statistiku

* Zbroj nije iskazan jer se u jednoj školi izučava nekoliko struka.

Tablica 14.xiii Učenci srednjih škola za mladež s teškoćama u razvoju koji su završili školu po strukovnim područjima, kraj školske godine 2008./2009.

	Škole u kojima se izučava struka	Srednja stručna sprema			Niža stručna sprema		
		ukupno	muški	ženski	ukupno	muški	ženski
Ukupno	*	74	32	42	380	230	150
Strojarstvo	15	8	8	-	48	48	-
Elektrotehnika	1	1	1	-	-	-	-
Ekonomija i trgovina	3	17	8	9	7	4	3
Ugostiteljstvo i turizam	18	1	1	-	96	33	63
Poljoprivreda	16	-	-	-	55	26	29
Prehrana	8	23	7	16	46	26	20
Obrada drva	5	-	-	-	29	29	-
Graditeljstvo	4	1	1	-	5	5	-
PT promet	2	12	3	9	-	-	-
Grafika	6	2	2	-	35	22	13
Tekstil	9	8	-	8	19	1	18
Obrada kože	2	1	1	-	10	6	4
Ostale usluge	10	-	-	-	30	30	-

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

* Zbroj nije iskazan jer se u jednoj školi izučava nekoliko struka.

Tablica 14.xiv Organizacija rada za učenike s posebnim potrebama i učenike koji su na liječenju u zdravstvenim ustanovama

	Posebne škole			Posebni program u redovitim školama			U zdravstvenim ustanovama		
	Broj škola	Broj učenika	Broj skupina	Broj škola	Broj učenika	Broj skupina	Usta-nova	Broj učenika	Broj skupina
BROJ	19	1.927	423	91	963	199	12	681	56

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Napomena: Podatci se odnose samo na ustanove u sustavu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 14.xv Broj učenika s teškoćama u razvoju na doručku i ručku

Broj učenika u specijalnim školama na doručku	1.879
Broj učenika u specijalnim školama na ručku	829
Broj učenika u specijalnim odjelima na doručku	763
Broj učenika u specijalnim odjelima na ručku	225

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 14.xvi Učenici s teškoćama u razvoju u školskoj godini 2009/2010.

Broj škola	Broj učenika u prijevozu	Broj pratitelja u prijevozu	Ukupno
325	2.616	357	2.973

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

➤ Točka 17. Dodatka Smjernicama (*Invalidnost, osnovno zdravlje i socijalna skrb – zdravlje i zdravstvene službe*)

Tablica 15. Umrle osobe stare do 18 godina prema starosti, spolu i tipu naselja od 2004. do 2009.

Starost	spol	2004.			2005.			2006.			2007.			2008.			2009.		
		ukupno	gradska naselja	ostala naselja	ukupno	gradska naselja	ostala naselja	ukupno	gradska naselja	ostala naselja	ukupno	gradska naselja	ostala naselja	ukupno	gradska naselja	ostala naselja	ukupno	gradska naselja	ostala naselja
ukupno	svoga	415	219	196	411	220	191	378	198	180	387	211	176	345	188	157	388	218	170
	muški	243	128	115	238	117	121	206	102	104	213	111	102	221	117	104	215	124	91
	ženski	172	91	81	173	103	70	172	96	76	174	100	74	124	71	53	173	94	79
0	svoga	245	132	113	242	151	91	215	113	102	234	136	98	195	107	88	235	141	94
	muški	129	74	55	125	73	52	105	52	53	114	64	50	123	68	55	119	75	44
	ženski	116	58	58	117	78	39	110	61	49	120	72	48	72	39	33	116	66	50
1-4	svoga	44	18	26	38	20	18	39	19	20	35	17	18	42	23	19	36	17	19
	muški	32	12	20	24	12	12	22	10	12	22	9	13	23	13	10	23	12	11
	ženski	12	6	6	14	8	6	17	9	8	13	8	5	19	10	9	13	5	8
5-9	svoga	31	18	13	31	11	20	33	19	14	33	16	17	24	13	11	25	14	11
	muški	17	8	9	21	6	15	19	9	10	16	7	9	16	7	9	13	6	7
	ženski	14	10	4	10	5	5	14	10	4	17	9	8	8	6	2	12	8	4
10-14	svoga	37	18	19	35	13	22	33	19	14	32	17	15	33	18	15	45	22	23
	muški	27	13	14	23	9	14	21	12	9	20	11	9	19	9	10	28	14	14
	ženski	10	5	5	12	4	8	12	7	5	12	6	6	14	9	5	17	8	9
15-17	svoga	58	33	25	65	25	40	58	28	30	53	25	28	51	27	24	47	24	23
	muški	38	21	17	45	17	28	39	19	20	41	20	21	40	20	20	32	17	15
	ženski	20	12	8	20	8	12	19	9	10	12	5	7	11	7	4	15	7	8

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 15.a Indeks – smrtnost djece i mladih do 19 godina u razdoblju od 2004. – 2009.

Smrtnost djece i mladih do 19 godina							
0-19	Spol	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
	Muškarci	55,67	54,93	46,02	50,48	55,70	54,17
	Žene	36,35	37,70	35,77	37,33	30,32	42,47
	Ukupno	46,24	46,52	41,02	44,05	43,32	48,46

Izvor: Državni zavod za statistiku 2004. – 2009.

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2010.

Tablica 15.b Stope smrtnosti dojenčadi u razdoblju od 2004. – 2009. godine

Godina	Stope dojenjačke smrtnosti na 1.000 živorođenih prema spolu		
	Muškarci	Žene	Ukupno
2004.	6,18	5,97	6,08
2005.	5,75	5,64	5,70
2006.	4,89	5,51	5,19
2007.	5,31	5,87	5,58
2008.	5,47	3,38	4,46
2009.	5,20	5,35	5,27

Izvor: Državni zavod za statistiku

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 15.c Vjerojatnost umiranja prije 5. godine na 1.000 živorođenih u Hrvatskoj u razdoblju 2004. – 2009. godine

	Muškarci	Žene	Ukupno
2004.	7,71	6,59	7,17
2005.	6,85	6,32	6,59
2006.	5,92	6,36	6,13
2007.	6,34	6,50	6,42
2008.	6,49	4,28	5,51
2009.	6,21	5,94	6,08

Izvor: Državni zavod za statistiku

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 15.d Smrtnost dojenčadi prema skupinama bolesti u 2004.

MKB-X skupina bolesti	broj	udio	rang
I. Zarazne i parazitarne bolesti	2	0,82	8./9.
II. Novotvorine	3	1,22	7.
III. Bolesti krvi i krvotvornog sustava te imunološke bolesti	1	0,41	9.
IV. Endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma	4	1,63	6.
VI. Bolesti živčanog sustava	1	0,41	8./9.
IX. Bolesti cirkulacijskog sustava	2	0,82	6.
X. Bolesti dišnog sustava	5	2,04	5.
XVI. Određena stanja nastala u perinatalnom razdoblju	136	55,51	1.
XVII. Kongenitalne malformacije, deformiteti i kromosomske abnormalnosti	75	30,61	2.
XVIII. Simptomi, znakovi i abnormalni klinički i lab.nalazi NSD	8	3,27	3./4.
XIX. Ozljede, otrovanja i neke druge posljedice vanjskih uzroka	8	3,27	3./4.

Izvor: Državni zavod za statistiku 2004.

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2005.

Tablica 15.e Smrtnost dojenčadi prema skupinama bolesti u 2005.

Skupina bolesti-stanja	broj	udio	rang
I. Zarazne i parazitarne bolesti	1	0,4	8/9.
II. Novotvorine	1	0,4	8/9.
III. Bolesti krvi i krvotvornog sustava te imunološke bolesti	1	0,4	8/9.
IV. Endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma	2	0,8	6/7.
VI. Bolesti živčanog sustava	7	2,9	5.
IX. Bolesti cirkulacijskog sustava	2	0,8	6/7.
X. Bolesti dišnog sustava	10	4,1	3/4.
XVI. Određena stanja nastala u perinatalnom razdoblju	112	46,3	1.
XVII. Kongenitalne malformacije, deformiteti i kromosomske abnormalnosti	86	35,5	2.
XVIII. Simptomi, znakovi i abnormalni klinički i laboratorijski nalazi nevršteni drugamo	10	4,1	3/4.
XIX. Ozljede, otrovanja i neke druge posljedice vanjskih uzroka	10	4,1	3/4.
UKUPNO	242	100,0	

Izvor: Državni zavod za statistiku 2005.

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2006.

Tablica 15.f Smrtnost dojenčadi prema skupinama bolesti u 2006.

Skupina bolesti-stanja	broj	udio	rang
I. Zarazne i parazitarne bolesti	2	0,9	6/7.
II. Novotvorine	1	0,5	8.
III. Bolesti krvi i krvotvornog sustava te imunološke bolesti	2	0,9	6/7.
IV. Endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma	2	0,9	6/7.
X. Bolesti dišnog sustava	3	1,4	5.
XVI. Određena stanja nastala u perinatalnom razdoblju	116	53,9	1.
XVII. Kongenitalne malformacije, deformiteti i kromosomske abnormalnosti	77	35,8	2.
XVIII. Simptomi, znakovi i abnormalni klinički i lab.nalazi NSD	8	3,7	3.
XIX. Ozljede, otrovanja i neke druge posljedice vanjskih uzroka	4	1,9	4.
UKUPNO	215	100,0	

Izvor: Državni zavod za statistiku 2006.

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2007.

Tablica 15.g Smrtnost dojenčadi prema skupinama bolesti u 2007.

Skupina bolesti-stanja	broj	udio	rang
I. Zarazne i parazitarne bolesti	1	0,43	8/9.
II. Novotvorine	1	0,43	8/9.
IV. Endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma	3	1,28	7.
VI. Bolesti živčanog sustava	1	0,43	8/9.
IX. Bolesti cirkulacijskog sustava	5	2,14	5/6.
X. Bolesti dišnog sustava	8	3,42	4.
XVI. Određena stanja nastala u perinatalnom razdoblju	127	54,27	1.
XVII. Kongenitalne malformacije, deformiteti i kromosomske abnormalnosti	72	30,77	2.
XVIII. Simptomi, znakovi i abnormalni klinički i lab.nalazi NSD	11	4,70	3.
XIX. Ozljede, otrovanja i neke druge posljedice vanjskih uzroka	5	2,14	5/6.
UKUPNO	234	100,00	

Izvor: Državni zavod za statistiku 2007.

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2008.

Tablica 15.h Smrtnost dojenčadi prema skupinama bolesti u 2008.

MKB-X skupina bolesti	broj	udio	rang
I. Zarazne i parazitarne bolesti	4	2,05	8./9.
II. Novotvorine	2	1,03	8./9.
IV. Endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma	4	2,05	7.
IX. Bolesti cirkulacijskog sustava	1	0,51	5./6.
X. Bolesti dišnog sustava	4	2,05	4.
XVI. Određena stanja nastala u perinatalnom razdoblju	111	56,92	1.
XVII. Kongenitalne malformacije, deformiteti i kromosomske abnormalnosti	60	30,77	2.
XVIII. Simptomi, znakovi i abnormalni klinički i lab.nalazi NSD	6	3,08	3.
XIX. Ozljeđe, otrovanja i neke druge posljedice vanjskih uzroka	3	1,54	5./6.
UKUPNO	195	100,00	

Izvor: Državni zavod za statistiku 2008.

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2009.

Tablica 15.i Smrtnost dojenčadi prema skupinama bolesti u 2009.

MKB-X skupina bolesti	broj	udio	rang
I. Zarazne i parazitarne bolesti	1	0,43	8.
IV. Endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma	3	1,28	6./7.
VI. Bolesti živčanog sustava	2	0,85	8.
IX. Bolesti cirkulacijskog sustava	4	1,70	4./5.
X. Bolesti dišnog sustava	4	1,70	4./5.
XVI. Određena stanja nastala u perinatalnom razdoblju	123	52,34	1.
XVII. Kongenitalne malformacije, deformiteti i kromosomske abnormalnosti	86	36,60	2.
XVIII. Simptomi, znakovi i abnormalni klinički i lab.nalazi NSD	9	3,83	3.
XIX. Ozljeđe, otrovanja i neke druge posljedice vanjskih uzroka	3	1,28	6./7.
UKUPNO	235	100	

Izvor: Državni zavod za statistiku 2009.

Obrada podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2010.

Tablica 15.j Umrla dojenčad prema spolu i tipu naselja od 2004. do 2009.

God	spol	Umrla dojenčad			
		ukupno	u gradskim naseljima	u ostalim naseljima	rođeni izvan braka
2004.	svoga	245	132	113	40
	muški	129	74	55	25
	ženski	116	58	58	15
2005.	svoga	242	151	91	40
	muški	125	73	52	23
	ženski	117	78	39	17
2006.	svoga	215	113	102	43
	muški	105	52	53	15
	ženski	110	61	49	28
2007.	svoga	234	136	98	46
	muški	114	64	50	20
	ženski	120	72	48	26

2008.	svoga	195	107	88	27
	muški	123	68	55	15
	ženski	72	39	33	12
2009.	svoga	235	141	94	48
	muški	119	75	44	24
	ženski	116	66	50	24

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 15.k Živorodeni u rodilištima Hrvatske prema porodnoj težini u razdoblju 2004. – 2009. godine

godina	ukupno živorodjenih	≤1499 grama	1500-2499 grama	2500 i više grama	nepoznato
2004.	40.469	307	1672	38.436	54
%	100%	0,76%	4,13%	94,97%	0,13%
2005.	41.601	306	1.720	40.499	49
%	100%	0,72%	4,04%	95,12%	0,12%
2006.	41.600	300	1.652	39.564	84
%	100%	0,72%	3,97%	95,06%	0,2%
2007.	42.136	319	1.730	39.983	104
%	100%	0,75%	4,10%	94,89%	0,25%
2008.	43.776	345	1.688	41.743	0
%	100%	0,78%	3,84%	95,4%	0,0%
2009.	44.515	339	1.758	42.418	0
%	100%	0,76%	3,95%	95,29%	0,0%

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2004. – 2010.

Tablica 15.l Udio pothranjene dojenčadi čija je tjelesna težina u odnosu na visinu ispod 20% od medijane (tt/tv <20% od medijane)

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Hrvatska	1,9 %	1,6%	1,7%	1,6%	1,8%	1,8 %

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2004. – 2010.

Tablica 15.lj Praćenje zdravstvene ispravnosti vode za piće – broj pregledanih uzoraka i broj i udio neispravnih

Godina	PREGLEDANO KEMIJSKI			PREGLEDANO MIKROBIOLOŠKI		
	Broj uzoraka	Neispravno	%	Broj uzoraka	Neispravno	%
1997.	22.511	1.987	8.8	24.007	2.166	9.0
1998.	25.054	1.555	6.2	27.004	2.572	9.5
1999.	24.048	1.515	6.2	24.951	2.447	9.8
2000.	23.538	2.174	9.2	25.374	2.128	8.4
2001.	22.418	1.619	7.2	23.291	2.028	8.7
2002.	22.791	1.848	8.1	23.583	1.936	8.2
2003.	25.010	1.536	6.1	25.239	1.935	7.7

2004.	24.680	1.608	6,5	24.908	1.918	7,7
2005.	25.361	1.502	5,9	26.345	1.463	5,6
2006.	26.488	1.975	7,5	26.419	1.448	5,5
2007.	30.214	2.415	8,0	29.996	2.108	7,0
2008.	33.747	1.910	5,6	32.723	1.993	6,9

Izvor: Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 15.m Cjepni obuhvat djece primovakcinacijom (%) u Hrvatskoj 2004. – 2009.

Cijepljenje	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
BCG (tuberkuloza)	98	98	99	99	99	99
DTP	96	96	96	96	96	96
Poliomyelitis (OPV)	95	96	96	96	96	96
MRP	96	96	95	96	96	95
Hib	95	96	96	96	96	96
Hepatitis B	98*	99*	99*	94**	97**	97**

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

*Šesti razred osnovne škole

**Dojenčad i šesti razred osnovne škole (zbrojeno)

Tablica 15.n Cjepni obuhvat djece docjepljivanjem (%) u Hrvatskoj 2004. – 2009.

Cijepljenje	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
DTP	93	93	94	93	94	94
DT (Td)	97	97	96	97	96	97
Polio (OPV)	95	97	96	97	97	97
MRP	98	98	98	98	98	98
Hib	93	94	95	95	95	95

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 15.nj Djeca (do 14 godina) bolesna od bolesti protiv kojih se cijepi u Hrvatskoj

Bolest	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Tuberkuloza*	45	27	31	11	27	29
Tuberkulozni meningitis*	1	0	0	0	0	0
Difterija	0	0	0	0	0	0
Tetanus	0	0	0	0	0	0
Pertussis (hripavac)**	176	112	77	114	91	90
Poliomyelitis	0	0	0	0	0	0
Morbilli (ospice)	3	2	1	0	24	0
Rubeola	0	1	1	2	0	0
Parotitis epidemica	49	44	38	44	57	29
Hib inv. bolest	0	3	0	1	1	2
Hepatitis B***	19	15	13	3	5	0

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

*Tuberkuloza: posve su rijetki teški oblici tuberkuloze u djece (milijarna tuberkuloza ili tuberkulozni meningitis)

**Kod pertusisa (hripavca) znatnim dijelom se razbolijevaju djeca u prvim mjesecima života koja još nisu stigla (mogla) biti potpuno cijepljena prema kalendaru cijepjenja, a za tu bolest, za razliku od drugih, nažalost ne postoji početna zaštita majčinskim protutijelima. Ispravnim liječenjem oboljelih postignuto je da nema smrtnih ishoda hripavca (vidi Tablicu 6 s umrlima)

***U Hrvatskoj se protiv hepatitisa B cijepi djeca s 12 godina (6.razred) a od 2007. još i novorođenčad

Tablica 15.o Stopa smrtnosti roditelja i uzroci

MATERNALNE SMRTI 2004.-2009. godine		BROJ	STOPA
2004.			
XV O00-O99	SVEGA	3	7,44
O03 Spontani pobačaj		1	2,48
O14 Hipertenzija u trudnoći (uzrokovana trudnoćom) sa značajnom proteinurijom		1	2,48
O99 Druge bolesti majke svrstane drugamo, kada kompliciraju trudnoću, porođaj i babinje		1	2,48
2005.			
XV O00-O99	SVEGA	3	7,06
O88 Porodnička embolija		1	2,35
O99 Druge bolesti majke svrstane drugamo, kada kompliciraju trudnoću, porođaj i babinje		2	4,71
2006.			
XV O00-O99	SVEGA	4	9,65
O85 Sepsa u babinjama (puerperalna sepsa)		1	2,41
O88 Porodnička embolija		1	2,41
O99 Druge bolesti majke svrstane drugamo, kada kompliciraju trudnoću, porođaj i babinje		2	4,83
2007.			
XV O00-O99	SVEGA	6	14,32
O02 Ostali abnormalni produkti začeća		2	4,77
O41 Ostali poremećaji amnionske tekućine i ovojnica		1	2,39
O99 Druge bolesti majke svrstane drugamo, kada kompliciraju trudnoću, porođaj i babinje		3	7,16
2008.			
XV O00-O99	SVEGA	3	6,86
O88 Porodnička embolija		1	2,29
O99 Druge bolesti majke svrstane drugamo, kada kompliciraju trudnoću, porođaj i babinje		2	4,57
2009.			
XV O00-O99	SVEGA	6	13,46
O15 Eklampsija		2	4,49
O88 Porodnička embolija		4	6,73

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 15.p Rodilje prema pregledima u trudnoći u razdoblju 2004.-2009. godine

Godina	ukupno roditelja	0-2 pregleda u trudnoći	3-5 pregleda u trudnoći	6-8 pregleda u trudnoći	≥9 pregleda u trudnoći
2004.	40.210	1.710	2.973	11.295	23.498
%	100%	4,3%	7,4%	28,1%	58,4%
2005.	42.248	2.187	2.760	11.291	25.491
%	100%	5,2%	6,5%	26,7%	60,3%
2006.	41.323	1.987	2.495	10.924	25.464
%	100%	4,8%	6,0%	26,4%	61,6%
2007.	41.711	2.007	2.322	10.950	25.761
%	100%	4,8%	5,6%	26,3%	61,8%
2008.	43.336	2.056	2.120	10.091	28.285
%	100%	4,7%	4,9%	23,3%	65,3%
2009.	44.068	2.242	1.879	10.070	28.998
%	100%	5,1%	4,3%	22,9%	65,8%

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2004. – 2009

Tablica 15.r Udio živorođenih od majki u dobi do 19 godina

godina	udio
2004.	4,72
2005.	4,46
2006.	4,41
2007.	4,24
2008.	4,09
2009.	3,68

Izvor: Državni zavod za statistiku

Talica 15.s Živorodena djeca prema mjestu rođenja i tipu naselja od 2004. do 2009.

God.	tip naselja	Živorodeni			
		ukupno	rođeni u zdravstvenoj ustanovi	rođeni izvan zdravstvene ustanove uz stručnu pomoć	rođeni izvan zdravstvene ustanove bez stručne pomoći
2004.	ukupno	40.307	40.244	38	25
	u gradskim naseljima	22.420	22.403	10	7
	u ostalim naseljima	17.887	17.841	28	18
2005.	ukupno	42.492	42.447	27	18
	u gradskim naseljima	23.421	23.404	10	7
	u ostalim naseljima	19.071	19.043	17	11
2006.	ukupno	41.446	41.416	18	12
	u gradskim naseljima	23.085	23.074	8	3
	u ostalim naseljima	18.361	18.342	10	9
2007.	ukupno	41.910	41.879	19	12
	u gradskim naseljima	23.302	23.288	11	3
	u ostalim naseljima	18.608	18.591	8	9
2008.	ukupno	43.753	43.707	27	19
	u gradskim naseljima	24.316	24.295	15	6
	u ostalim naseljima	19.437	19.412	12	13
2009.	ukupno	44.577	44.543	20	14
	u gradskim naseljima	24.927	24.917	6	4
	u ostalim naseljima	19.650	19.626	14	10

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 15.t Broj zdravstvenih djelatnika u djelatnosti stacionarne zdravstvene zaštite (ginekologija-porodništvo, pedijatrija)

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Doktori medicine	755	751	764	800	802	811
Suradnici s visokom stručnom spremom (logopedi, psiholozi, soc. radnici, defektolozi)	40	40	41	43	46	47
Viša stručna sprema	327	332	343	359	363	375
Srednja stručna sprema	2.532	2.574	2.571	2.610	2.670	2.606
Niža stručna sprema	33	32	31	30	30	31
Ukupno zdravstveni djelatnici	3.687	3.729	3.750	3.842	3.911	3.870

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2004. – 2009.

Tablica 15.u Udio dojenčadi u dobi od 3-5 mjeseci koja se hrane isključivo majčinih mlijekom

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Hrvatska	40,5 %	39,4%	43,3%	41,4%	42,0%	45,6%

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 15.v Udio dojenčadi u dobi od 6 mjeseci koja se hrane isključivo majčinih mlijekom

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Hrvatska	21,8%	21,1%	20,6%	21,2%	18,4%	16,9%

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci vezani uz udio kućanstava kojima je dostupna pitka voda i sustav vodoopskrbe nalaze se u tekstu Izvješća u području *Zdravlje i zdravstvene službe*.

➤ **Točka 18. Dodatka Smjernicama (*Invalidnost, osnovno zdravlje i socijalna skrb – zdravlje i zdravstvene službe*)**

Od ukupno 8 djece zaražene HIV-om, samo dvoje je oboljelo u razdoblju od 2004. do 2010. Sva djeca primaju odgovarajuću zdravstvenu skrb. Udio djece koja žive u kućanstvu/ustanovama i sl. nalazi se u tekstu Izvješća u području *Zdravlje i zdravstvene službe*.

Tablica 16. HIV/AIDS novoinficirana djeca u razdoblju od 2004. do 2009 u Hrvatskoj (do 18 godina)

Godina	Broj slučajeva		Broj umrlih
	HIV infekcija	AIDS	
2004.	0	0	0
2005.	0	0	0
2006.	1	0	0

2007.	1	0	0
2008.	0	0	0
2009.	0	0	0

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

➤ **Točka 19. Dodatka Smjernicama (Invalidnost, osnovno zdravlje i socijalna skrb – zdravlje i zdravstvene službe)**

Tablica 17. Rodilje u dobi do 20 godina u rodilištima hrvatske (udio u ukupnom broju roditelja u navedenoj godini)

Dob roditelja	≤14		15-19	
	udio	broj	udio	broj
2004.	0,02%	9	4,5%	1.793
2005.	0,02%	7	4,4%	1.858
2006.	0,02%	7	4,46%	1.844
2007.	0,01%	5	4,34%	1.809
2008.	0,03%	11	4,1%	1.177
2009.	0,02%	9	3,7%	1.626

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 17.a Legalno inducirani prekidi trudnoće u dobi do 20 godina (udio u ukupnom broju induciranih prekida trudnoće u navedenoj godini)

godina	ADOLESCENTICE							
	< 15		15-16		17-19		ukupno	
2004.	1	0,0%	61	1,2%	338	6,5%	400	7,7%
2005.	5	0,1%	57	1,2%	293	6,4%	355	7,8%
2006.	3	0,1%	66	1,4%	345	7,3%	414	8,8%
2007.	11	0,2%	66	1,4%	346	7,6%	423	9,2%
2008.	5	0,1%	55	1,2%	298	6,6%	358	7,9%
2009.	6	0,1	46	1,0%	326	7,33%	378	8,5%

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 17.b Prekidi trudnoće u žena do 19 godina

Godina	Legalno inducirani prekidi trudnoće u žena do 19 godina	% od ukupno legalno educiranih prekida trudnoće	Prekidi trudnoće ukupno u žena do 19 godina	% od prekida trudnoće ukupno	UKUPNO prekidi trudnoće
2001.	453	6,9	758	5,9	12.814
2002.	482	7,8	781	6,5	12.002
2003.	494	8,3	756	6,9	10.999
2004.	400	7,7	638	6,2	10.287
2005.	355	7,8	614	6,0	10.255
2006.	414	8,8	680	6,7	10.222
2007.	423	9,2	687	6,5	10.609
2008.	358	7,9	618	5,8	10.602
2009.	378	8,5	618	5,9	10.417

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 17.c Djeca oboljela od siphilisa i gonoreje (do 18 godina) u Hrvatskoj

Godina	Syphilis	Gonorrhoea
2004.	2	1
2005.	4	2

2006.	2	2
2007.	1	2
2008.	0	1
2009.	0	0

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Nema neonatalnog sifilisa.

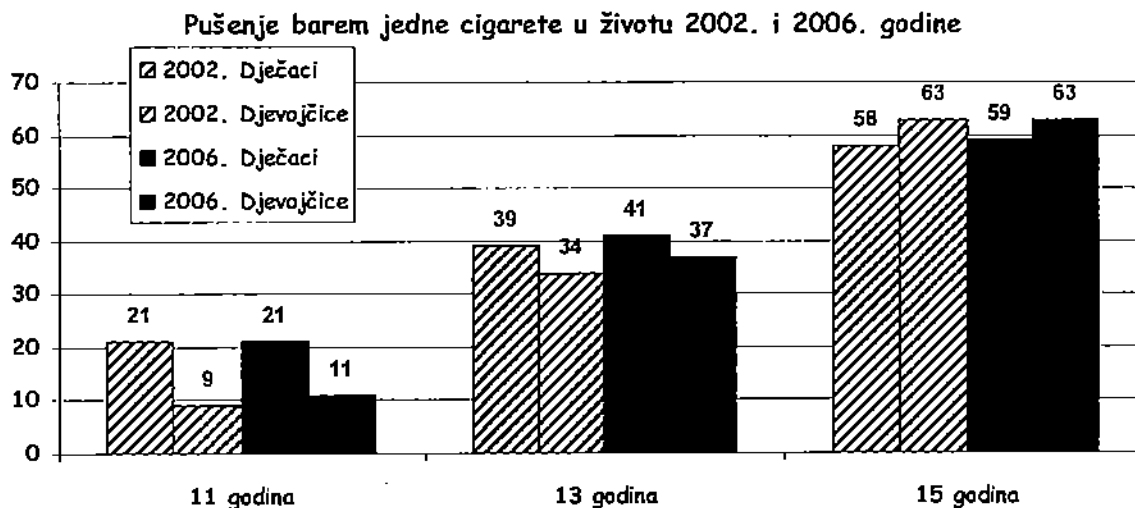
Nema oboljelih do dobi od 15 godina, tj. svi oboljeli od syphilisa i gonoreje na gomjoj tablici u dobi su iznad 15 (15-18) god.

- U Hrvatskoj je 2002. i 2006. provedeno međunarodno istraživanje „*Ponašanje u vezi sa zdravljem u djece školske dobi*” (*Health Behaviour in School-Aged Children, HBSC*) koje je izvor podataka o spolnom ponašanju i ponašanju vezanom uz zlouporabu droga i alkohola adolescenta u 2006. te promjena u tom ponašanju u odnosu na 2002. godinu. Istraživanje je provedeno na reprezentativnom uzorku učenika u dobi od 11, 13 i 15 godina (ukupno oko 4.500 učenika):

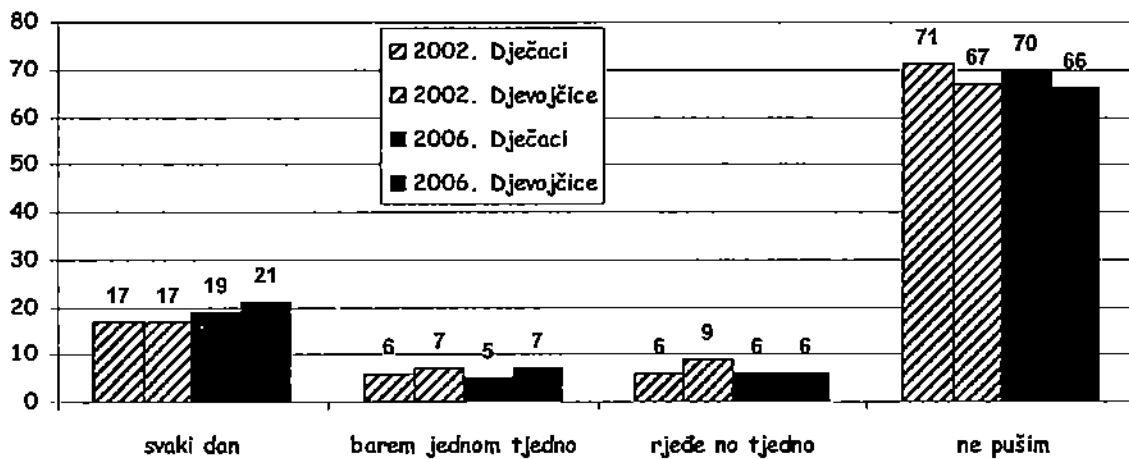
a) Pušenje (učenici i učenice od 11, 13 i 15 godina)

U 2006. u odnosu na 2002. nije uočen značajniji porast u eksperimentiranju s cigaretama, dok se u svakodnevnom pušenju bilježi porast u oba spola. U dobi od 11 i 13 godina udio djevojčica, koje su eksperimentirale s pušenjem, kao i onih koje redovito puše (tjedno ili dnevno) niži je nego kod dječaka iste dobi, dok u dobi od 15 godina djevojčice prestižu dječake (tablica 17.d).

Tablica 17.d Istraživanje *Health behaviour in school-aged children, HBSC*

Proširenost sadašnjeg pušenja (15 godina)

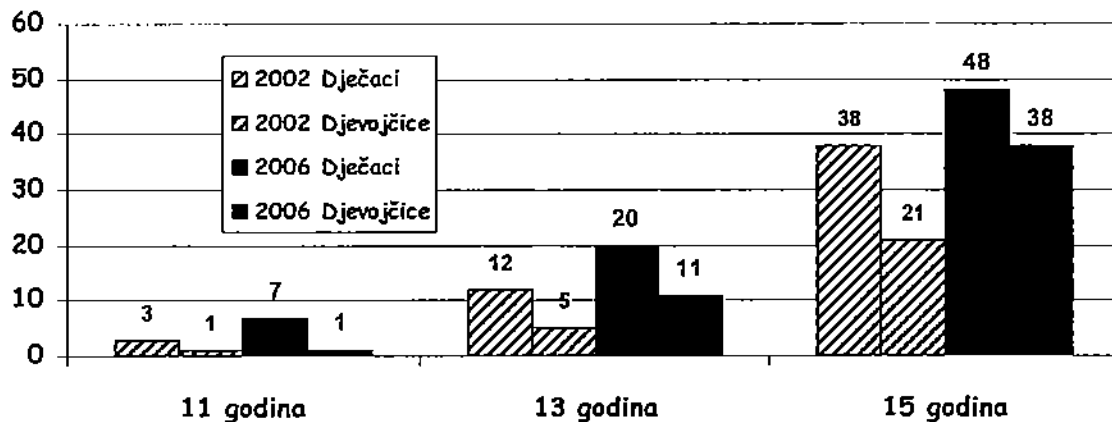
Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

b) Pijenje alkohola (učenici i učenice od 11, 13 i 15 godina)

U 2006. zabilježen je porast u pijenja alkohola u odnosu na 2002. te svaki treći dječak barem jednom tjedno u dobi od 15 godina pije pivo (34%), svaki četvrti pije vino (24%) i svaki osmi žestoko piće (12%). Kod djevojčica tjedno ili češće 13% pije pivo ili vino, a 9% njih pije i žestoka pića. Opijenost dva i/ili više puta u životu u ispitivanim dobnim skupinama prikazana je kao moguće rizično ponašanje za razvoj problema sa zlouporabom alkohola. Dječaci su u svim dobnim skupinama skloniji opijanju od djevojčica te je zabilježen porast u odnosu na 2002. (tablica 17.e).

Tablica 17.e Istraživanje *Health behaviour in school-aged children, HBSC*

Opijanje dva i više puta u životu

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

c) Uzimanje marihuane (učenici i učenice od 15 godina)

U 2006. ukupno je 17% dječaka i 11% djevojčica od 15 godina odgovorilo da su barem jednom u životu probali marihuanu. Najveći broj učinio je to 1-2 puta (8% dječaka i 5% djevojčica), a 4% dječaka i 2% djevojčica su već tada iskazali učestalu i tešku uporabu (40 puta i više). Ukupno je nešto manji udio nego 2002. petnaestogodišnjih učenika koji su nekada u životu uzeli marihuanu (16% 2002., 14% 2006.).

d) Spolne razlike

Spolne razlike u pušenju, uzimanju alkohola i marihuane promatrane su u deset najvećih gradova i u području izvan deset najvećih gradova. Učenici češće piju alkohol od učenica i u najvećim gradovima i u ostalom području, osim u dobi od 15 godina kada se djevojčice u gradu izjednačavaju s dječacima. U dobi od 11 godina u područjima izvan deset najvećih gradova dječaci puše više od djevojčica, dok u dobi od 15 godina djevojčice, koje žive u deset najvećih gradova, puše više od dječaka. Kod petnaestogodišnjaka, koji žive u jednom od deset najvećih gradova, nema spolne razlike u upotrebi marihuane, dok u ostalim mjestima mladići puše marihuanu češće od djevojaka.

e) Spolno ponašanje (učenici i učenice od 15 godina)

U 2006. rane spolne odnose (u dobi od 15 godina ili ranije) imalo je 28,6% dječaka i 16,5% djevojčica, što je porast u odnosu na 2002. (23% dječaka i 10% djevojčica). U odnosu na 2002. porastao je udio učenika koji koriste kondom te se smanjio udio učenika koji nisu koristili nikakvu zaštitu. Kod posljednjeg spolnog odnosa kondom je koristilo 76% dječaka i 77% djevojčica u 2006.. Rizične metode kao što je računanje plodnih dana ili prekinuti snošaj koristi 8% djevojčica i 6% dječaka, (u 2002. godini 8% djevojčica i 12% dječaka). Oralna kontracepcijska sredstva koristi 8% djevojčica. Ukupno 15% dječaka i 11% djevojčica izjavljuje da prilikom posljednjeg spolnog odnosa nisu koristili nikakvu zaštitu.

• *Europsko istraživanje o pušenju, alkoholu i drogama među učenicima*

Podatci o zlouporabi droge i alkohola u 2007. na raspolaganju su iz *Europskog istraživanja o pušenju, alkoholu i drogama među učenicima (European School Survey on Alcohol and Other Drugs, ESPAD)*. Istraživanje je tada provedeno u Hrvatskoj 4. put (1995., 1999., i 2003.) na reprezentativnom uzorku učenika u dobi od 15 godina (ukupno oko 3.200).

a) Pušenje

Pušenje se stabilizira te je barem jednom probalo pušiti 66% djevojčica u 1995., 67% u 1999. te 69% u 2003. i 2007. godini. U 2007. djevojčice su s 68% prestigle dječake kojih je 65% pušilo barem jednom u životu. Od 1995. do 2003. zabilježen je porast svakodnevnih pušača (od 26% dječaka i 19% djevojčica 1995. na 29% dječaka i 27% djevojčica), dok se tada registrira stagnacija (29% dječaka i 26% djevojčica).

b) Pijenje alkohola

Od 1995. prati se trend porasta pijenja alkohola u oba spola u više pokazatelja rizičnog pijenja (pijenje najmanje jednom u životu, pijenje 6 i više i 10 i više puta u posljednjih mjesec dana, pijenje 5 i više pića za redom). Tako je 5 i više pića za redom („binge drinking”) u posljednjih mjesec dana popilo 55% učenika i 43% učenica, što je porast u odnosu na prethodne godine. U djevojčica se proširenost uporabe alkohola i dalje povećava te konstantno raste (tablica 17.f).

Tablica 17.f Istraživanje Pijenje alkohola u učenika I. razreda srednje škole (ESPAD)

PIJENJE ALKOHOLA BAREM JEDNOM U ŽIVOTU				
godina	1995.	1999.	2003.	2007.
postotak	%	%	%	%
Dječaci	85	88	91	92
Djevojčice	78	83	88	92

OPIJANJE TRI I VIŠE PUTA U ŽIVOTU				
godina	1995	1999	2003	2007
postotak	%	%	%	%

Dječaci	30	35	45	39
Djevojčice	11	19	26	23

„BINGE DRINKING“ U POSLJEDNJIH MJESEC DANA				
godina	1995.	1999.	2003.	2007.
postotak	%	%	%	%
Dječaci	35	35	40	55
Djevojčice	18	23	29	43

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

c) Psihoaktivne droge

Od 1995. do 2003. rastao je udio učenika koji su eksperimentirali s marihuanom. U 2007. se broj i udio eksperimentatora nešto smanjio te je 20% učenika i 15% učenica I. razreda srednje škole probalo marihuanu najmanje jednom u životu, a 12% učenika i 8% učenica probalo je marihuanu 3 i više puta u životu. Iako se udio onih koji su eksperimentirali s marihuanom donekle stabilizirao, ne smanjuje se udio djece koja redovitije (a time i rizičnije) uzimaju marihuanu. Ecstasy je bio u porastu sve do 2003., a u 2007. se registrira smanjenje uporabe, kako u dječaka tako i u djevojčica. Uzimanje trankvilizatora/sedativa (isključeni su oni koje je iz bilo kojeg razloga propisao liječnik) je više zastupljeno u djevojčica u čitavom promatranom razdoblju. Uporaba se ne povećava i konstantno se smanjuje od 1995. (tablica 17.g)

Tablica 17.g Istraživanje Uzimanje marihuane u učenika I. razreda srednje škole (ESPAD)

UZIMANJE MARIHUANE BAREM JEDNOM U ŽIVOTU				
godina	1995.	1999.	2003.	2007.
postotak	%	%	%	%
Dječaci	12	18	24	20
Djevojčice	5	12	17	15

UZIMANJE MARIHUANE TRI I VIŠE PUTA U ŽIVOTU				
godina	1995.	1999.	2003.	2007.
postotak	%	%	%	%
Dječaci	6	10	15	12
Djevojčice	3	8	11	8

UZIMANJE MARIHUANE U ŽIVOTU UČENIKA I. I II. RAZREDA SREDNJE ŠKOLE U ZAGREBU I HRVATSKOJ								
Godina	2003.				2007.			
	I razred		II razred		I razred		II razred	
Spol	Dječaci	Djevojčice	Dječaci	Djevojčice	Dječaci	Djevojčice	Dječaci	Djevojčice
Postotak	%	%	%	%	%	%	%	%
Zagreb	34	27	42	37	25	16	38	23
Hrvatska	24	17	35	29	20	15	30	23

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 17.h Prikaz strukture inspeksijskih nadzora po Zakonu o trgovini i Zakonu o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda za razdoblje od 2004. do 27. kolovoza 2010. te po Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti za razdoblje od 2006. do rujna 2010.

Zakon o trgovini:	
Broj kontrola (ukupno)	42.277
- broj kontrola o zabrani prodaje alkoholnih pića	19.754
- broj kontrola o isticanju obavijesti o zabrani prodaje alkoholnih pića	22.523
Broj utvrđenih prekršaja	732
Broj optužnih prijedloga	611
Broj upravnih rješenja (ukupno)	416
- broj rješenja o zabrani prodaje alkoholnih pića	102
- broj usmenih rješenja o zabrani prodaje alkoholnih pića	54
- broj rješenja o otklanjanju nedostataka	260
- broj rješenja izvršena pečaćenjem	8
- broj rješenja izvršena uplatom od 30.000,00 kn u državni proračun	5
Zakon o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda:	
Broj kontrola (ukupno)	46.200
- broj kontrola o zabrani prodaje duhanskih proizvoda	15.348
- broj kontrola o obvezi isticanja obavijesti o zabrani prodaje duhanskih proizvoda	23.222
- broj kontrola o zabrani prodaje duhanskih proizvoda iz automatskih naprava	7.630
Broj utvrđenih prekršaja	763
Broj optužnih prijedloga	736
Broj upravnih rješenja (ukupno)	389
- broj rješenja o zabrani prodaje duhanskih proizvoda	269
- broj usmenih rješenja o zabrani prodaje duhanskih proizvoda	18
- broj rješenja o otklanjanju nedostataka	102
- broj rješenja izvršena pečaćenjem	13
- broj rješenja izvršena uplatom 30.000,00 kn u državni proračun	10
- broj naplaćenih kazna od 10.000,00 kn zbog neizvršenja rješenja	8
Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti	
Broj kontrola (ukupno)	101.412
Broj utvrđenih povreda zakonskih odredbi	1.615

Izvor: Državni inspektorat

Tablica 17.i Broj hospitalizacija djece uslijed duševnih poremećaja u 2009. u Hrvatskoj

Duševni poremećaji prema MKB 10	0-6g.		7-19 g.	
	Dječaci	Djevojčice	Dječaci	Djevojčice
F00-F09 (Organski i simptomatski duševni poremećaji)	0	1	9	5
F10 (Poremećaji uzrokovani alkoholom)	0	0	203	93
F11-F19 (Poremećaji uzrokovani uzimanjem psihoaktivnih tvari, osim alkohola)	0	0	24	15
F20-F29 (Shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji)	0	1	164	157
F30-F39 (Poremećaji raspoloženja)	0	0	43	68
F40-F48 (Neurotski, vezani uz stres i somatofornni poremećaji)	6	3	99	189
F50 (Poremećaji hranjenja)	1	3	10	44
F51-F59 (Bihejvioralni sindromi vezani uz	5	2	5	5

fiziološke poremećaje i čimbenike, osim hranjenja)				
F60-F69 (Poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih)	1	1	39	43
F70-F79 (Duševna zaostalost)	10	4	50	18
F80-F89 (Poremećaji psihološkog razvoja)	140	81	45	27
F90-F98 (Poremećaji u ponašanju i osjećajima u djetinjstvu i adolescenciji)	42	35	639	418
F99 (Nespecificirani mentalni poremećaj)	2	0	1	3
UKUPNO	207	131	1.331	1.085

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 17.j Broj osoba (učenika, roditelja, članova obitelji, profesora) obuhvaćenih zdravstvenim odgojem u službama za školsku medicinu

Šk. god.	Osnovna škola		Srednja škola	
	učenici	svi	učenici	svi
1998.	197.943	228.141	264.458	299.800
2004./05.	314.342	377.968	391.546	88.330
2006./07.	319.710	381.085	68.749	74.470
2007./08.	292.667	360.840	82.790	87.675
2008./09.	273.797	324.416	77.396	80.856

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 17.k Broj posjeta savjetovalištima službi za školsku medicinu

Šk. god.	Osnovna škola				Srednja škola			
	učenici	roditelji	obitelj	ukupno*	učenici	roditelji	obitelj	ukupno*
1998.	25.472	17.575	1.489	59.647	11.213	2.337	388	11.819
2004./05.	60.375	35.443	3.689	132.077	20.432	4.127	916	32.085
2006./07.	61.401	38.183	3.894	137.607	29.359	5.085	997	43.450
2007./08.	60.923	34.881	2.857	128.280	27.820	4.916	722	40.144
2008./09.	52.239	33.877	2.817	119.275	25.282	5.446	713	38.749

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

* osim učenika, roditelja i obitelji, broj posjeta profesora i ostalih osoba savjetovalištima

Više informacija o programima i uslugama usmjerenim zdravstvenim problemima adolescenata nalazi se u tekstu Izvješća u području *Zdravlje i zdravstvene službe*.

➤ **Točka 20. Dodatka Smjernicama (Invalidnost, osnovno zdravlje i socijalna skrb – zlouporaba droga)**

Tablica 18. Broj liječenih osoba prema povodu početka eksperimentiranja s psihoaktivnim drogama

Povod početka eksperimentiranja	2005.			2006.			2007.			2008.			2009.		
	Spol		Ukupno	Spol		Ukupno	Spol		Ukupno	Spol		Ukupno	Spol		Ukupno
	M	Ž		M	Ž		M	Ž		M	Ž		M	Ž	
želja za samopotvrđivanjem	47	10	57	39	11	50	22	4	26	21	7	28	27	2	29
utjecaj vršnjaka ili partnera	110	26	136	116	25	141	99	29	128	80	13	93	73	14	87
problemi u obitelji	12	16	28	13	9	22	11	7	18	19	8	27	11	12	23
problemi u školi	3		3	3	1	4	4		4	7	0	7	1	1	2
psihološki razlozi	11	8	19	15	11	26	10	7	17	10	5	15	7	4	11

dosada	34	11	45	42	13	55	34	12	46	17	6	23	14	2	16
zabava	69	9	78	63	8	71	50	5	55	46	6	23	32	5	37
znatiželja	187	36	223	174	27	201	141	27	168	105	109	124	81	25	106
neznanje o mogućim štetnim posljedicama	4	3	7	2	2	4	2	-	2	2	1	3	6	-	6
nepoznato	25	5	30	18	10	28	23	10	33	16	12	28	11	16	27
Ukupno	502	124	626	485	117	602	396	101	497	323	77	400	263	81	344

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Vezano uz gornju tablicu navodimo: u promatranom vremenskom razdoblju od 2005. do 2009. analizirani su podatci liječenih adolescenata do 18 godina. Zabilježen je pad ukupnog broja liječenih mladih, dok je u podjeli po spolu vidljivo da kod djevojaka nema značajnijih promjena broja liječenih, za razliku od mladića kod kojih je broj liječenih u zadnje tri godine u opadanju. Mladići su zastupljeniji u liječenju te omjer broja mladića i djevojaka iznosi 4:1.

Tablica 18.a Prijavljene maloljetne osobe za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga, članak 173. Kaznenog zakona – struktura

	2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%
Ukupno	475	100,0	404	100,0	399	100,0	313	100,0	214	100,0	184	100,0
čl. 173. st. 1.	318	67,0	292	72,3	285	71,4	239	76,3	154	72,0	137	74,5
čl. 173. st. 2.	104	21,9	72	17,8	60	15,0	39	12,5	33	15,4	32	17,4
čl. 173. st. 3.	1	0,2	1	0,3	4	1,0	1	0,3	-	-	-	-
čl. 173. st. 4.	-	-	-	-	-	-	3	1,0	1	0,5	-	-
čl. 173. st. 5.	19	4,0	11	2,7	15	3,8	6	1,9	5	2,3	5	2,7
čl. 173. st. 6.	33	6,9	28	6,9	35	8,8	25	8,0	21	9,8	10	5,4

Izvor podataka : Državni zavod za statistiku

Tablica 18.b Optužene maloljetne osobe za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga, članak 173. Kaznenog zakona – struktura

	2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%
Ukupno	228	100,0	172	100,0	177	100,0	160	100,0	118	100,0	59	100,0
čl. 173. st. 1.	129	56,6	91	52,9	86	48,6	83	51,9	75	63,6	30	50,8
čl. 173. st. 2.	67	29,4	50	29,1	59	33,3	37	23,1	27	22,9	23	39,0
čl. 173. st. 3.	-	-	2	1,2	3	1,7	2	1,2	-	-	-	-

čl. 173. st. 4.	-	-	-	-	-	-	1	0,6	1	0,8	-	-
čl. 173. st. 5.	7	3,1	12	6,9	2	1,1	10	6,3	-	-	2	3,4
čl. 173. st. 6.	25	10,9	17	9,9	27	15,3	27	16,9	15	12,7	4	6,8

Izvor podataka : Državni zavod za statistiku

Tablica 18.c Osuđene maloljetne osobe za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga, članak 173. Kaznenog zakona – struktura

	2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%
Ukupno	190	100,0	139	100,0	135	100,0	130	100,0	98	100,0	48	100,0
čl. 173. st. 1.	107	56,3	74	53,2	72	53,3	66	50,7	61	62,2	23	47,9
čl. 173. st. 2.	56	29,5	39	28,1	40	29,6	33	25,4	27	27,6	22	45,8
čl. 173. st. 3.	-	-	1	0,7	-	-	1	0,8	-	-	-	-
čl. 173. st. 4.	-	-	-	-	-	-	1	0,8	1	1,0	-	-
čl. 173. st. 5.	6	3,2	10	7,2	2	1,5	9	6,9	-	-	1	2,1
čl. 173. st. 6.	21	11,0	15	10,8	21	15,6	20	15,4	9	9,2	2	4,2

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 18.d Maloljetni počinitelji prekršaja za zlouporabu opojnih droga

	Okrivljeni	Proglaseni krivima	Sankcije		
			novčana kazna	odgojna mjera	zaštitna mjera
Ukupno	3.351	1.362	402	1.239	1.065
1999.	218	139	61	78	106
2000.	308	184	96	88	145
2001.	527	270	143	127	171
2002.	454	97	57	40	64
2003.	238	129	15	114	38
2004.	304	170	15	155	93

2005.	268	119	3	116	94
2006.	334	148	3	145	93
2007.	247	103	6	97	78
2008.	231	2	2	148	98
2009.	222	1	1	131	85

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 18.e Broj liječenih prema spolu i najvišem stupnju obrazovanja prema godinama liječenja

2005	Dob	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Drugo	Nepoznato	Ukupno
Mladići	13	3						3
	14	2	1	4			1	8
	15	3	7	9			1	20
	16	2	37	45	1		3	88
	17	3	54	83	7		2	149
	18	2	61	104	60		2	229
	Ukupno	15	160	245	68		9	497
Djevojke	13	1						1
	14	2	1	1				4
	15		5	3				8
	16	1	7	11			2	21
	17	1	11	21			1	34
	18	1	10	25	15		2	53
Ukupno	6	34	61	15		5	121	
2006	Dob	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Drugo	Nepoznato	Ukupno
Mladići	13	2						2
	14	8	1	2				11
	15	10	16	10			2	38
	16	2	50	33		1	6	92
	17	2	67	79	6	2	6	162
	18	4	64	68	38	1	4	179
Ukupno	28	198	192	44	4	18	484	
Djevojke	13	1						1
	14	1	1	2			2	6
	15	2	7	5			1	15
	16		10	11				21
	Ukupno	4	18	18			3	43
2007	Dob	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Drugo	Nepoznato	Ukupno
Mladići	13	2						2
	14	3	2				1	6
	15	5	12	16				33
	16	4	31	32				67
	17	4	45	74	8	1	1	133
	18	1	38	68	45		3	155
Ukupno	19	128	190	53	1	5	396	
Djevojke	13	1						1
	14	3	2					5
	15		5	6				11
	16	1	5	8			2	16
	17		11	19	4		1	35

2008	Dob	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Drugo	Nepoznato	Ukupno
Ukupno		35	45	13				101
Mladići	12	1						1
	14	5	1	1				7
	15	6	6	10				22
	16	2	18	36			2	58
	17	6	34	62	6	1	2	111
	18	1	25	65	32		1	124
	Ukupno	21	84	174	38	1	5	323
Djevojke	14	3						3
	15	1	2	1			2	6
	16		11	10			1	22
	17	2	8	10	1		1	22
	18		6	11	6		1	24
	Ukupno	6	27	32	7		5	77
2009	Dob	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Drugo	Nepoznato	Ukupno
Mladići	14	5						5
	15	3	9	7			1	20
	16	2	22	22			1	47
	17	2	30	55	2		1	90
	18	4	20	44	28		2	98
	Ukupno	19	81	128	30		5	263
Djevojke	13	1						1
	14	1	2				1	4
	15		8					8
	16	1	6	9				16
	17	1	11	11			2	25
	18	1	8	8	6	1	3	27
Ukupno	5	35	28	6	1	6	81	

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 18.f Broj liječenih adolescenata prema spolu i glavnom sredstvu ovisnosti

Glavno sredstvo	2005.			2006.			2007.			2008.			2009.		
	m	ž	uk	m	ž	uk	m	ž	uk	m	ž	uk	m	ž	uk
Heroin	29	24	53	26	22	48	23	27	50	19	23	42	17	28	45
Heptanon	2		2		2	2	2		2						
Ostali opijati	3	1	4	2	1	3	1		1				2		2
Kokain	2	4	6	7	10	17	11	7	18	12	5	17	7	2	9
Psihostimulativna sredstva	24	8	32	69	18	87	51	18	69	16	9	25	5		3
Sedativi	2	4	6	1	5	6	3	6	9	5	3	8	2	6	8
Halucinogeni				1		1	1		1						
Kanabinoidi	431	78	509	373	57	430	297	40	337	263	35	298	210	35	245
Lako hlapljiva otapala	1	1	2	2	1	3									
druge supstance	3	1	4	3	2	5	7	3	10	2	1	3	4	6	10
Ukupno	497	121	618	484	118	602	396	101	497	323	77	400	263	81	344

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 18.g Broj liječenih osoba prema načinu liječenja

Tretman	2004.	%	2005.	%	2006.	%	2007.	%	2008.	%	2009.	%
Službe	530	89,1	575	91,9	548	91,0	450	90,5	363	90,8	310	90,1
Bolnica – ambulatno	26	4,4	17	2,7	14	2,3	20	4,0	15	3,8	4	1,2
Bolnica – stacionarno	33	5,5	34	5,4	40	6,6	27	5,4	20	5,0	28	8,1
Dnevna bolnica	5	0,8	0	0,0	0	0	0	0,0	2	0,5	2	0,6
Ostalo	1	0,2	0	0,0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ukupno	595	100,0	626	100,0	602	100,0	497	100,0	400	100,0	344	100,0

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Vezano uz gornju tablicu navodimo: u najvećem broju slučajeva mladi su se liječili u Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika. U promatranim godinama prosječno 90% adolescenata je zatražilo pomoć u Službama. U promatranom razdoblju nema značajnijih promjena po godinama i prema načinu liječenja. Na bolničko liječenje (*in-patient treatment*) u načelu pacijente mlađe od 18 godina primaju Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež Zagreb i Psihijatrijska bolnica Lopača. Izvanbolničko liječenje (*outpatient treatment*) pacijenata mladih od 18 godina organizirano je kroz mrežu županijskih Službi za mentalno zdravlje i prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i Službi školske medicine županijskih zavoda za javno zdravstvo i Domova zdravlja ili izvanbolničkih ambulanti i savjetovališta koja na drugim lokacijama vode Psihijatrijske bolnice.

Tablica 18.h Broj liječenih osoba prema bračnom statusu roditelja

Bračni status roditelja	2004.	%	2005.	%	2006.	%	2007.	%	2008.	%	2009.	%
U braku	370	62,2	383	61,2	352	58,5	299	60,2	234	58,5	187	54,4
Rastavljeni	141	23,7	134	21,4	147	24,4	123	24,7	105	26,3	89	25,9
Izvanbračno dijete	14	2,4	18	2,9	14	2,3	12	2,4	14	3,5	15	4,4
Udovac	14	2,4	11	1,8	14	2,3	6	1,2	6	1,5	6	1,7
Udovica	37	6,2	58	9,3	44	7,3	34	6,8	25	6,3	18	5,2
Oba roditelja umrla	2	0,3	3	0,5	3	0,5	3	0,6	1	0,3	1	0,3
Nepoznato	17	2,9	19	3,0	28	4,7	20	4,0	15	3,8	28	8,1
Ukupno	595	100,0	626	100,0	602	100,0	497	100,0	400	100,0	344	100,0

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Vezano uz gornju tablicu navodimo: uvriježeno je mišljenje da mladi rizičnog ponašanja, liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, potječu iz nesređenih obitelji, često rastavljenih ili izvanbračnih zajednica. Međutim iz podataka o liječenim osoba u 2009. razvidno je da

54,4% liječenih adolescenata živi u obiteljima s oba roditelja, u 25,9% slučajeva roditelji su rastavljeni, a s majkom udovicom je živjelo njih 5,2%.

➤ **Točka 21. Dodatka Smjernicama (*Invalidnost, osnovno zdravlje i socijalna skrb – djeca roditelja na izdržavanju zatvorske kazne*)**

U 2009. je bilo 1.664 djece čiji su roditelji na izdržavanju zatvorske kazne.

Tablica 19. Broj djece koja žive u zatvoru sa svojim majkama

GODINA	BROJ DJECE
2004.	2
2005.	1
2006.	2
2007.	1
2008.	1
2009.	3
2010.	3
UKUPNO:	13

➤ **Točka 22. Dodatka Smjernicama (*Obrazovanje, slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti*)**

Prilikom posljednjeg izvješćivanja dostavili smo podatke o pismenosti djece. Napominjemo kako će tijekom 2011. godine biti proveden novi Popis stanovništva te ćemo tada raspolagati ažurnim podacima.

Tablica 20. Postotak upisa u sve razine obrazovanja

Ukupne stope upisa	Predškolsko obrazovanje		Osnovnoškolsko obrazovanje	Srednjoškolsko obrazovanje
	0-6	3-6	7-14	15-18
Dob				
2004.	34,75	48,95	95,67	87,17
2005.	35,76	51,49	95,49	87,28
2006.	37,49	54,30	95,42	87,24
2007.	39,25	57,11	94,61	87,91
2008.	39,84	58,04	94,94	87,77
2009.	41,01	60,00	94,92	88,42

Podatci vezani uz osnovnoškolsko obrazovanje odnose se na (ISCED level 1 i ISCED level 2)

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 20.a Učenci u privatnim školama i postotak od ukupnog broja

Razina obrazovanja	početak šk.god.	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010
Dječji vrtići i druge pravne osobe	svoga	98.772	100.250	101.495	102.166	104.987	106.111	10.9508	113.615	116.382	121.433
	privatne	6.500	7.375	8.061	8.869	10.784	10.968	12.529	14.209	15.496	17.162
	%	6,58	7,36	7,94	8,68	10,27	10,34	11,44	12,51	13,31	14,13
Predškolsko obrazovanje ISCED 0 (djeca od 3.g. do polaska u O.Š.)	svoga	84.023	85.553	85.742	86.317	88.930	89.571	90.947	93.274	95.516	99.317
	privatne	5.253	6.075	6.652	7.257	8.805	8.772	10.129	11.347	12.373	13.591
	%	6,25	7,10	7,76	8,41	9,90	9,79	11,14	12,17	12,95	13,68
Osnovno ISCED 1&2	svoga	405.682	400.100	395.702	393.421	391.744	387.952	382.441	376.100	369.698	361.052
	privatne	549	571	571	736	772	755	761	761	794	843
	%	0,14	0,14	0,14	0,19	0,20	0,19	0,20	0,20	0,21	0,23
Srednje ISCED 3	svoga	195.120	195.000	196.147	195.340	192.076	189.661	187.977	184.183	181.878	180.582
	privatne	3.250	3.452	3.856	4.196	4.360	4.516	4.542	4.679	4.928	5.131
	%	1,67	1,77	1,97	2,15	2,27	2,38	2,42	2,54	2,71	2,84
UKUPNO (1&2&3)	svoga	600.802	595.100	591.849	588.761	583.820	577.613	570.418	560.283	551.576	541.634
	privatne	3.799	4.023	4.427	4.932	5.132	5.271	5.303	5.440	5.722	5.974
	%	0,63	0,68	0,75	0,84	0,88	0,91	0,93	0,97	1,04	1,10
obrazovne ustanove vjerskih zajednica pribrajaju se privatnima											

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 20.b Učenci ponavljači

Razina obrazovanja		2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
Dječji vrtići i druge pravne osobe	svoga	98.772	100.250	101.495	102.166	104.987	106.111	109.508	113.615	116.382	121.433
	ponavljači	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	%	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Predškolsko obrazovanje ISCED 0 (djeca od 3.g. do polaska u O.Š.)	svoga	84.023	85.553	85.742	86.317	88.930	89.571	90.947	93.274	95.516	99.317
	ponavljači	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	%	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Osnovno ISCED 1&2	svoga	405.682	400.100	395.702	393.421	391.744	387.952	382.441	376.100	369.698	361.052
	ponavljači	2.513	1.928	1.784	1.602	1.342	1.453	1.391	1.536	1.718	1.713
	%	0,62	0,48	0,45	0,41	0,34	0,37	0,36	0,41	0,46	0,47
Srednje ISCED 3	svoga	195.120	195.000	196.147	195.340	192.076	189.661	187.977	184.183	181.878	180.582
	ponavljači	4.606	4.170	4.280	4.514	3.922	4.113	4.078	4.615	4.290	4.379
	%	2,36	2,14	2,18	2,31	2,04	2,17	2,17	2,51	2,36	2,42
UKUPNO (1&2&3)	svoga	600.802	595.100	591.849	588.761	583.820	577.613	570.418	560.283	551.576	541.634
	ponavljači	7.119	6.098	6.064	6.116	5.264	5.566	5.469	6.151	6.008	6.092
	%	1,18	1,02	1,02	1,04	0,90	0,96	0,96	1,10	1,09	1,12

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 20.c Omjer broja djece na jednog nastavnika

Razina obrazovanja	početak šk.g.	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
Dječji vrtići i druge pravne osobe	učenici	98.772	100.250	101.495	102.166	104.987	106.111	109.508	113.615	116.382	121.433
	odgojitelji	6.829	6.942	7.143	7.397	7.376	7.715	8.079	8.615	9.054	9.699
broj djece na jednog odgojitelja/učitelja		14,46	14,44	14,21	13,81	14,23	13,75	13,55	13,19	12,85	12,52
Predškolsko obrazovanje ISCED 0 (djeca od 3.g. do polaska u O.Š.)	učenici	84.023	85.553	85.742	86.317	88.930	89.571	90.947	93.274	95.516	99.317
	odgojitelji	5.808	5.926	6.022	6.134	6.071	6.346	6.420	6.823	7.116	7.662
broj djece na jednog odgojitelja/učitelja		14,47	14,44	14,24	14,07	14,65	14,11	14,17	13,67	13,42	12,96
Osnovno ISCED 1&2	učenici	405.682	400.100	395.702	393.421	391.744	387.952	382.441	376.100	369.698	361.052
	nastavnici	27.147	27.502	27.905	28.335	29.485	26.848	27.465	27.747	28.302	28.619
<i>redovite škole</i>	učenici	403.449	397.722	393.424	391.228	389.468	385.906	380.295	373.985	367.724	359.073
	nastavnici	26.488	26.810	27.216	27.654	28.745	26.212	26.691	26.947	27.547	27.820
broj djece na jednog nastavnika		15,23	14,83	14,46	14,15	13,55	14,72	14,25	13,88	13,35	12,91
<i>za djecu s teškoćama</i>	učenici	2.233	2.378	2.278	2.193	2.276	2.046	2.146	2.115	1.974	1.979
	nastavnici	659	692	689	681	740	636	774	800	755	799
broj djece na jednog nastavnika		3,39	3,44	3,31	3,22	3,08	3,22	2,77	2,64	2,61	2,48
Srednje ISCED 3	svoga	195.120	195.000	196.147	195.340	192.076	189.661	187.977	184.183	181.878	180.582
	nastavnici	19.325	19.718	19.733	20.073	20.701	15.923	16.039	16.195	16.659	16.686
<i>redovite škole</i>	učenici	193.552	193.428	194.495	193.654	190.474	187.962	186.360	182.644	180.397	179.157
	nastavnici	19.044	19.398	19.423	19.751	20.388	15.687	15.786	15.930	16.397	16.428
broj djece na jednog nastavnika		10,16	9,97	10,01	9,80	9,34	11,98	11,81	11,47	11,00	10,91
<i>za djecu s teškoćama</i>	učenici	1.568	1.572	1.652	1.686	1.602	1.699	1.617	1.539	1.481	1.425
	nastavnici	281	320	310	322	313	236	253	265	262	258
broj djece na jednog nastavnika		5,58	4,91	5,33	5,24	5,12	7,20	6,39	5,81	5,65	5,52

UKUPNO (1&2&3)	svega	600.802	595.100	591.849	588.761	583.820	577.613	570.418	560.283	551.576	541.634
	nastavnici	46.472	47.220	47.638	48.408	50.186	42.771	43.504	43.942	44.961	45.305
broj djece na jednog nastavnika		12,93	12,60	12,42	12,16	11,63	13,50	13,11	12,75	12,27	11,96

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 20.d Postotak učenika završnog razreda (osmi razred) (samo za redovite škole – bez škola za djecu s teškoćama u razvoju) koji su uspješno završili osnovnu školu

Razina obrazovanja	Kraj šk.g.	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009
Osnovno ISCED 2	svega	52.778	53.039	50.985	49.868	50.019	49.349	46.668	46.218	47.414
	završili	52.640	52.901	50.859	49.758	49.905	49.241	46.531	46.038	47.280
	%	99,74	99,74	99,75	99,78	99,77	99,78	99,71	99,61	99,72
Srednje ISCED 3	svega	50.273	49.457	49.484	50.790	49.793	48.711	48.076	46.325	46.996
	završili	47.754	46.635	46.578	48.048	47.138	46.042	45.293	44.028	44.877
	%	94,99	94,29	94,13	94,60	94,67	94,52	94,21	95,04	95,49
Budući da su industrijske i obrtničke škole trogodišnje, za njih je III. razred završni nakon kojeg polažu završni ispit.										
Za sve ostale vrste srednjih škola završni razred je IV.										
Srednju školu su završili samo oni učenici koji su položili maturu/završni ispit.										

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 20.e Ukupan broj učenika i broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u razdoblju od 2004.-2011. godine

Školska godina	UKUPNO UPISANI	UPISANI U I. RAZRED	Broj osnovnih škola
2004./2005.	391.744	49.608	864
2005./2006.	387.952	46.151	864
2006./2007.	382.441	44.439	872
2007./2008.	376.100	43.997	872
2008./2009.	369.698	41.618	874
2009./2010.	357.465	39.357	875
2010./2011.	353.199	39.448	875

Izvor: eMatica, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.f Broj srednjih škola i upisanih učenika

Školska godina:	UKUPNO UPISANI	UPISANI U I RAZRED	Broj srednjih škola
2004./2005.	191.825	54.046	405
2005./2006.	189.381	53.949	407
2006./2007.	187.695	53.768	413
2007./2008.	180.212	49.979	415
2008./2009.	181.643	50.977	418
2009./2010.	180.822	52.166	420
2010./2011.	180.106	51.853	429

Izvor: eMatica, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Pripadnici manjinskih skupina

Tablica 20.g Broj učenika u odgojno-obrazovnim ustanovama u 2007. i 2008.

Manjine	2007.				2008.			
	Broj djece učenika polaznika	Broj ustanova DV/OŠ/SŠ	Broj razreda skupina	Broj odgojitelja učitelja nastavnika	Broj djece učenika polaznika	Broj ustanova DV/OŠ/SŠ	Broj razreda skupina	Broj odgojitelja učitelja nastavnika
Albanci	-	-	-	-	27	2	2	2
Česi	990	25	79	75	920	22	77	72
Mađari	1.251	31	141	131	1.225	25	146	106
Makedonci	25	2	2	2	41	4	9	4
Nijemci i Austrijanci	67	1	7	7	51	1	6	4
Rusini	48	1	6	2	72	2	9	3
Slovaci	510	10	39	6	526	11	38	7
Slovenci	-	-	-	-	6	1	1	1
Srbi	4.094	53	299	637	4.334	56	319	558
Talijani	3.061	39	203	510	3.048	33	216	537
Ukrajinci	10	1	2	1	11	2	3	2
UKUPNO	10.056	163	778	1.371	10.261	159	824	1.296

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.h Broj učenika u odgojno-obrazovnim ustanovama u 2008. i 2009.

Nacionalne manjine	2008/2009.				2009/2010.			
	Broj djece/ učenika polaznika	Broj ustanova DV/OŠ/ SŠ	Broj razreda/ skupina	Broj odgojitelja učitelja/ nastavnika	Broj djece učenika – polaznika	Broj ustanova DV/OŠ/SŠ	Broj razreda skupina	Broj odgojitelja učitelja/ nastavnika
Albanci	27	2	2	2	45	4	4	4
Česi	920	22	77	72	969	22	77	72
Mađari	1.225	25	146	106	1.177	25	146	106
Makedonci	41	4	9	4	62	5	9	5
Nijemci i Austrijanci	51	1	6	4	53	1	6	4
Rusini	72	2	9	3	55	2	9	3
Slovaci	526	11	38	7	528	11	38	7
Slovenci	6	1	1	1	35*	11	3	7
Srbi	4.334	56	319	558	4.550	56	319	558
Talijani	3.048	33	216	537	3.051	26	159	432
Ukrajinci	11	2	3	2	9	2	3	2
UKUPNO A,B,C	10.261	159	826	1.296	10.534	155	773	1.194

*Za učenje slovenskog jezika i kulture početkom 2009/2010. školske godine nije iskazan interes učenika u OŠ Štrigova, dok je za učenje slovenskog jezika i kulture izdana suglasnost OŠ Pečine u Rijeci gdje nastavu pohađa 35 učenika.

Tablica 20.i Broj djece u predškolskom odgoju i naobrazbi u 2007. i 2008.

Nacionalne manjine	2007.				2008.			
	Broj djece	Broj DV	Broj skupina	Broj odgojitelja	Broj djece	Broj DV	Broj skupina	Broj odgojitelja
Mađari	168	7	8	12	160	4	8	12
Česi	139	2	5	11	142	2	6	12
Srbi	350	4	15	27	467	8	19	34
Talijani	845	18	39	80	915	12	58	98
UKUPNO	1.539	32	68	136	1.684	26	91	156

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

(Napomena: Osim navedenih podataka u tablici, u sustavu predškolskog odgoja i naobrazbe u 2008. bilo je uključeno: 12 djece albanske nacionalne manjine, 10 djece bošnjačke nacionalne manjine, 31 dijete židovske nacionalne manjine).

Tablica 20.j Broj djece u predškolskom odgoju i naobrazbi u 2008. i 2009.

Nacionalne manjine	2008.				2009.			
	Broj djece	Broj DV	Broj skupina	Broj odgojitelja	Broj djece	Broj DV	Broj skupina	Broj odgojitelja
Česi	142	2	6	12	150	2	6	12
Mađari	160	4	8	12	143	4	8	12
Srbi	467	8	19	34	495	8	19	34
Talijani	915	12	58	98	924	12	58	98
UKUPNO	1.684	26	91	156	1.712	26	91	156

Tablica 20.k Broj učenika u osnovnoškolskom obrazovanju (model A, B i C) u 2007. i 2008.

MODEL A

Nacionalne manjine	2007.				2008.			
	Broj učenika	Broj OŠ	Broj r. odjela	Broj učitelja	Broj učenika	Broj OŠ	Broj r. odjela	Broj učitelja
Česi	314	3	18	36	328	3	18	35
Mađari	256	5	32	71	233	4	30	61
Srbi	2.350	18	160	369	2.367	17	168	283
Talijani	1.505	17	101	282	1.489	17	99	279
UKUPNO	4.425	43	311	758	4.417	41	315	658

MODEL B

Nacionalne manjine	2007.				2008.			
	Broj učenika	Broj OŠ	Broj r. odjela	Broj učitelja	Broj učenika	Broj OŠ	Broj r. odjela	Broj učitelja
Mađari	14	1	2	3	14	1	1	2
UKUPNO	14	1	2	3	14	1	1	2

MODEL C

Nacionalne manjine	2007.				2008.			
	Broj učenika	Broj OŠ	Broj r. odjela	Broj učitelja	Broj učenika	Broj OŠ	Broj r. odjela	Broj učitelja
Albanci	-	-	-	-	27	2	2	2
Česi	452	19	52	17	404	16	49	13
Mađari	729	15	87	11	753	15	96	11
Makedonci	25	2	2	2	41	4	9	4
Nijemci i Austrijanci	67	1	5	7	51	1	6	4
Rusini	48	1	6	2	72	2	9	3
Slovaci	510	10	39	6	526	11	38	7
Slovenci	-	-	-	-	6	1	1	1
Srbi	430	22	57	38	496	20	45	25
Ukrajinci	28	1	2	1	11	2	3	2
UKUPNO	2.289	71	250	84	2.387	74	258	72
UKUPNO A,B,C	6.728	115	563	845	6.818	116	574	732

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Napomena: Sukladno članku 4. Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, razredni odjeli odnosno obrazovne skupine ustrojavaju se i za manji broj učenika od broja učenika propisanog za ustrojavanje razrednog odjela i obrazovne skupine s nastavom na hrvatskom jeziku i pismu što je vidljivo u Modelima B i C (kod Albanaca, Makedonaca, Mađara, Ukrajinaca...).

Tablica 20.l Broj učenika u osnovnoškolskom obrazovanju (model A, B i C) u 2009. i 2010.

MODEL A – podatci o osnovnoškolskom obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina u 2008. i 2009.

Nacionalne manjine	2008/2009				2009/2010			
	Broj učenika	Broj OŠ	Broj r. odjela	Broj učitelja	Broj učenika	Broj OŠ	Broj r. odjela	Broj učitelja
Česi	328	3	18	35	331	3	18	34

Mađari	233	4	30	61	224	4	30	57
Srbi	2.367	17	168	283	2.252	18	168	283
Talijani	1.489	17	99	279	1.464	11	99	279
UKUPNO	4.417	41	315	658	4.271	36	315	653

MODEL B – podatci o osnovnoškolskom obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina u 2008. i 2009.

Nacionalne manjine	2008/2009				2009/2010			
	Broj učenika	Broj OŠ	Broj r. odjela	Broj učitelja	Broj učenika	Broj OŠ	Broj r. odjela	Broj učitelja
Mađari	14	1	1	2	11	1	1	1
UKUPNO	14	1	1	2	11	1	1	1

MODEL C – podatci o osnovnoškolskom obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina u 2008. i 2009.

Nacionalne manjine	2008/2009				2009/2010			
	Broj učenika	Broj OŠ	Broj skupina	Broj učitelja	Broj učenika	Broj OŠ	Broj skupina	Broj učitelja
Albanci	27	2	2	2	45	4	4	4
Česi	404	16	49	13	419	19	49	12
Mađari	753	15	96	11	745	15	95	11
Makedonci	41	4	9	4	62	4	9	4
Nijemci i Austrijanci	51	1	6	4	53	1	6	4
Rusini	72	2	9	3	55	2	9	3
Slovaci	526	11	38	7	528	11	38	8
Slovenci	6	1	1	1	35	1	3	1
Srbi	496	20	45	25	502	20	45	25
Ukrajinci	11	2	3	2	9	2	3	2
UKUPNO	2.387	74	258	72	2.453	79	261	74
UKUPNO A,B,C	6.818	110	574	732	6.735	116	577	728

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.1j Broj učenika u srednjoškolskom obrazovanju (model A, B i C) u 2007. i 2008.

MODEL A

Nacionalne Manjine	2007.				2008.			
	Broj učenika	Broj SŠ	Broj r. odjela	Broj nastavnika	Broj učenika	Broj SŠ	Broj r. odjela	Broj nastavnika
Mađari	67	1	10	36	65	1	11,00	20
Srbi	923	8	66	203	974	9	78,00	210
Talijani	717	4	63,5	165	644	4	59,50	160
UKUPNO	1.707	13	139,5	404	1.683	14	148,50	390

MODEL B

Nacionalne Manjine	2007.				2008.			
	Broj učenika	Broj SŠ	Broj r. odjela	Broj nastavnika	Broj učenika	Broj SŠ	Broj r. odjela	Broj nastavnika
Česi	52	1	4	10	46	1	4	12
UKUPNO	52	1	4	10	146	2	4	46

MODEL C

Nacionalne Manjine	2007.				2008.			
	Broj učenika	Broj SŠ	Broj skupina	Broj nastavnika	Broj učenika	Broj SŠ	Broj skupina	Broj nastavnika
Mađari	7	1	1	1	-	-	-	-
Srbi	-	-	-	-	30	2	9	6
UKUPNO	7	1	1	1	30	2	9	6

UKUPNO A,B,C	1.766	15	144	405	1.759	17	161	408
---------------------	--------------	-----------	------------	------------	--------------	-----------	------------	------------

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.m Broj učenika u srednjoškolskom obrazovanju (model A, B i C) u 2009. i 2010.

MODEL A – podatci o srednjoškolskom obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina u 2008. i 2009.

Nacionalne manjine	2008/2009				2009/2010			
	Broj učenika	Broj SŠ	Broj r. odjela	Broj nastavnika	Broj učenika	Broj SŠ	Broj r. odjela	Broj nastavnika
Mađari	65	1	11	20	54	1	11	20
Srbi	974	9	78	210	889	9	78	210
Talijani	644	4	59,50	160	663	4	60	157
UKUPNO	1.683	14	148,50	390	1.606	14	149	387

MODEL B – podatci o srednjoškolskom obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina u 2008. i 2009.

Nacionalne manjine	2008/2009				2009/2010			
	Broj učenika	Broj SŠ	Broj r. odjela	Broj nastavnika	Broj učenika	Broj SŠ	Broj r. odjela	Broj nastavnika
Česi	46	1	4	12	39	1	4	12
UKUPNO	46	1	4	12	39	1	4	12

MODEL C – podatci o srednjoškolskom obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina u 2008. i 2009.

Nacionalne manjine	2008/2009				2009/2010			
	Broj učenika	Broj SŠ	Broj skupina	Broj nastavnika	Broj učenika	Broj SŠ	Broj skupina	Broj nastavnika
Česi	-	-	-	-	35	1	2	5
Srbi	30	2	9	6	12	1	1	1
UKUPNO C:	30	2	9	6	47	2	3	6
UKUPNO: A,B,C	1.759	17	161	408	1.692	17	156	405

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.n Broj učenika u posebnim oblicima nastave

MANJINE	2008.	2009.
ČESKA NACIONALNA MANJINA	47 učenika	80 učenika
MAĐARSKA NACIONALNA MANJINA	30 učenika	25 učenika
MAKEDONSKA NACIONALNA MANJINA	50 učenika	72 učenika
ROMSKA NACIONALNA MANJINA	100 učenika (2 ljetne škole)	90 učenika (2 ljetne škole)
RUSINSKA NACIONALNA MANJINA	100 učenika	105 učenika
UKRAJINSKA NACIONALNA MANJINA	45 učenika (ljetna škola)	112 učenika
SLOVAČKA NACIONALNA MANJINA	150 učenika (literarni susreti 'Lidrano' i program škole u prirodi u Slovačkoj)	150 učenika (literarni susreti 'Lidrano' i program škole u prirodi u Slovačkoj)
SRPSKA NACIONALNA MANJINA	80 učenika (ljetna škola Peroj) 166 učenika (ljetna škola u Drežnici) 153 učenika (dopisno-konzultativna nastava)	90 učenika (ljetna škola Peroj) 153 učenika (dopisno-konzultativna nastava)
NIJEMACKA NACIONALNA MANJINA	-	10 učenika (ljetna škola)

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.nj Tabelarni prikaz sredstava koje je u 2009. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa osiguralo za obrazovne programe i nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina

	2008.	2009. PLAN	REBALANS kraj godine	Isplaćeno u 2009.
A 577131 – Poticaji obrazovanja nacionalnih manjina	3.300.000,00	3.600.000,00	3.300.000,00	3.300.000,00
A 577137 – Posebni programi obrazovanja za provođenje programa nacionalnih manjina	1.500.000,00	1.644.000,00	1.370.400,00	1.369.721,13
A 767003 – Provedba Nacionalnog Programa za Rome	1.744.170,00	1.300.000,00	1.600.000,00	1.575.950,00
A 767015 – Poticaj predškolskog odgoja i predškole za Rome		700.000,00	200.000,00	200.000,00
UKUPNO	6.544.170,00	7.244.000,00	6.470.400,00	6.445.671,13
REF, Izvor 52, A 767003 – Provedba Nacionalnog programa za Rome – projekt „Kvalitetnije i pristupačnije obrazovanje za Rome u RH“	1.356.947,00	1.487.214,00	-	597.441,50

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Napomena:

Sredstva u Aktivnosti 577131 – Poticaji obrazovanja nacionalnih manjina raspoređena su i utrošena na sufinanciranje: pripreme i izrade autorskih udžbenika prvenstveno iz nacionalne grupe predmeta za osnovne

škole, pripremu izrade prevedenih udžbenika (prevođenje, lektoriranje, korektura, elektronski prijelom i tisak) na jeziku i pismu nacionalnih manjina u osnovnim školama u kojima se provodi obrazovanje učenika na jeziku i pismu nacionalnih manjina; nabavke udžbenika iz matičnih zemalja za osnovnu i srednju školu; nabavke didaktičkih materijala za djecu i učenike te sufinanciranje ostalih potreba djece/učenika u nastavi na jeziku i pismu nacionalnih manjina (dječji časopisi, slikovnice...).

Sredstva u *Aktivnosti 577137 – Posebni programi obrazovanja za provođenje programa nacionalnih manjina* raspoređena su i utrošena na sufinanciranje: stručnog usavršavanja odgojitelja, učitelja i nastavnika na državnoj razini u RH i matičnim zemljama; ljetnih i zimskih škola za učenike u RH i matičnim zemljama; tečaja materinskog jezika i natjecanja za učenike u nastavi na jeziku i pismu nacionalnih manjina; učenja materinskog jezika na daljinu (*e-learning*).

Sredstva u *Aktivnosti 767003 – Provedba Nacionalnog programa za Rome* raspoređena su (sukladno mjerama Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana Desetljeća za Rome) i utrošena na sufinanciranje: programa predškole za djecu pripadnike romske nacionalne manjine; cjelodnevnog ili produženog boravka učenika nižih razreda osnovne škole; stipendije za redovite učenike pripadnike romske nacionalne manjine (5.000,00 kn po učeniku godišnje); stipendije za studente pripadnike romske nacionalne manjine (10.000,00 kn po studentu godišnje); troškove doškoloovanja učenika četverogodišnjih škola koje su uvjet za upis učenika na fakultet; osposobljavanja suradnika – pomagača u radu s djecom pripadnika romske nacionalne manjine; smještaja učenika i studenata u učeničke i studentske domove; ostalih potreba djece pripadnika romske nacionalne manjine (slikovnice, rječnici, priručnici); ljetne i zimske škole za romsku djecu; priprema za fakultet; međunarodnih sportskih natjecanja; školskih izleta, maturalnih putovanja i škola u prirodi za djecu pripadnike romske manjine slabijeg imovnog stanja.

Sredstva u *Aktivnosti 767015 – Provedba Nacionalnog programa za Rome* raspoređena su i utrošena na sufinanciranje roditeljskog udjela u cijeni smještaja djeteta pripadnika romske nacionalne manjine u predškolsku ustanovu i integrirani program predškole.

Iz sredstava REF-a u 2009. isplaćen je iznos od 597.441,50 kuna za aktivnosti nakon redovne nastave (produženi boravak) djece pripadnika romske nacionalne manjine u 3 osnovne škole (OŠ Petrijanec, OŠ Sveti Đurd, OŠ Tomaša Goričanca, Mala Subotica) i za integrirani predškolski odgoj u 1 predškolskoj ustanovi (DV Maslačak, Mursko Središće).

Tablica 20.o Tabela prikaz sufinanciranja obrazovnih programa nacionalnih manjina u 2008. i 2009.

NACIONALNA MANJINA	Broj polaznika u redovitim programima (u DV, OS, SS) u 2009.	Broj polaznika u posebnim programima (ljetne/zimske škole, e-learning)	2008.	2009.	Povećanje ili smanjenje u 2009. u odnosu na 2008.
Ceska manjina	969	47	391.698,90	597.585,16	+ 205.886,60
Mađarska manjina	1.034	30	432.169,97	387.729,35	- 44.440,62
Makedonska manjina	55	50	48.000,00	12.000,00	- 36.000,00
Nijemci, Austrijanci	51	10	23.950,00	10.000,00	- 13.950,00
Rusinska manjina	72	105	174.500,00	108.000,00	- 66.500,00
Ukrajinska manjina	11	112	67.500,00	112.000,00	+ 44.500,00
Romska manjina	4.840	90	3.869.920,87*	2.373.391,50	1.496.529,37
Slovačka manjina	528	241	88.404,30	68.232,30	- 20.172,00
Srpska manjina	4.334	343	2.023.579,52	1.666.441,60	- 357.137,92
Talijanska manjina	3.048	-	220.161,62	686.674,98	+
UKUPNO			7.727.210,51	6.022.054,89	1.705.155,62

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

* U iskazanom iznosu od 3.869.920,87 kn u 2008. bio je uključen i iznos od 1.368.540,84 za plać romskih pomagača u 2008. godini.

Tablica 20.p Romska nacionalna manjina – broj učenika u odgojno-obrazovnoj vertikali

	2008.		
	UKUPNO	MUŠKI	ŽENSKI
predškolski odgoj	810	409	401
osnovnoškolsko obrazovanje	3.786	1.934	1.852
srednjoškolsko obrazovanje	244	145	99
visoko obrazovanje	12	4	8
UKUPNO	4.840	2.492	2.360

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.r Broj djece pripadnika romske nacionalne manjine uključenih u program predškolskog odgoja i predškole

	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.
PROGRAM PREDŠKOLSKOG ODGOJA	452	387	370
PROGRAM PREDŠKOLE	172	314	180
KRAJ ŠKOLSKE GODINE	810	692	550

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.s Broj djece pripadnika romske nacionalne manjine uključenih u osnovnoškolski odgoj i obrazovanje

	2006./2007.	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.
OSNOVNOŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE	3.010	3.786	3.940	4.186

Izvor: podatci Ureda državne uprave u županijama

Tablica 20.t Srednjoškolsko obrazovanje Roma

	POKAZATELJ	Školska godina 2006/07.			Školska godina 2007/08.			Školska godina 2008/09.		
		Ukupno	m	ž	Ukupno	m	ž	Ukupno	m	ž
1.	Broj romskih učenika upisan u prve razrede 3 godišnjih sred.škola	74	-	-	58	40	18	97	60	37
2.	Broj romskih učenika upisan u prve razrede 4 godišnjih sred.škola	8	-	-	36	12	24	23	9	14
3.	Broj romskih učenika upisanih u 2 razred	43	-	-	51	35	16	75	42	33
4.	Broj romskih učenika upisanih u 3 razred	48	-	-	35	28	7	46	32	14
5.	Broj romskih učenika	3	-	-	3	2	1	3	2	1

	upisanih u 4 razred									
6.	Ukupno učenika u srednjoj školi	172	-	-	186	117	69	244	145	99
7.	Broj romskih učenika koji su ranije napustili školu	-	-	-	40	19	21	-	-	-
8.	Broj romskih učenika koji nastavljaju školovanje (IV stupanj ili visoko obraz.)	-	-	-	22	-	-	32	-	-
9.	Učenici kojima je osigurana stipendija	101	57	44	162	97	65	265	150	115

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.u Srednjoškolske stipendije učenika pripadnika romske nacionalne manjine iz Državnog proračuna – prikaz povećanja broja srednjoškolskih stipendija od 2003/04. školske godine

Školska godina	Broj dodijeljenih srednjoškolskih stipendija	Utrošena sredstva
2003/04	14	-
2004/05	30	-
2005/06	49	-
2006/07	111	430.500,00 kuna
2007/08	162	865.000,00 kuna
2008/09	265	(9., 10., 11. i 12. mj.) 554.000,00 kuna

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.v Broj pripadnika romske manjine koji su koristili besplatan smještaj u učeničkim domovima

	2006./2007.	2007./2008.	2008./2009.
BROJ UČENIKA	47	49	71

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.z Prikaz sufinanciranih programa udruga Roma u školskoj godini 2008./09.

Naziv udruge	Naziv projekta/obrazovnog programa	Iznos u kn
Udruga Romi za Rome	Časopis za romsku djecu Mladi za mlade	30.000,00
	Interkulturalni program Mladi za mlade	30.000,00
	Program izjednačavanja obrazovnih mogućnosti kroz program predškole	90.000,00
Udruga Roma Grada Zagreba i zagrebačke županije	ECDL edukacija djece i mladeži	67.000,00
Udruga Roma Međimurja	Integracija romske djece u obrazovni sustav	69.000,00
UKUPNO:		286.000,00

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.w Prikaz utrošenih sredstava izvannastavne aktivnosti i daroviti učenici

Godina	IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI I DAROVITI UČENICI	
	DAROVITI UČENICI	IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI

2004.	818.521,00	8.750.000,00
2005.	1.374.800,00	20.364.425,94
2006.	1.086.958,47	21.616.526,78
2007.	1.100.440,60	11.429.016,41
2008.	532.906,97	10.390.427,13
2009.	649.485,62	8.487.312,83
2010.	293.871,00	4.924.800,00
UKUPNO	5.856.983,66	85.962.509,09
UKUPNO (DAROVITI + IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI)		91.819.492,75

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tablica 20.y Umjetničke škole po programima u školskoj godini 2010./2011.

UMJETNIČKE ŠKOLE	ŠKOLE		UČENICI po programima			
	Broj	%	GLAZBENI		PLESNI	
			Broj	%	Broj	%
1. Glazbene škole	77	86,52	14.262	82,05	0	0
2. Plesne škole	4	4,49	0	0	670	3,85
3. Glazbeno-plesne škole	8	8,99	2.011	11,57	439	2,53
UKUPNO	89	100,00	16.273	93,62	1.109	6,38
UKUPNO UČENIKA	17.382					

Izvor: Umjetničke škole, lipanj 2010.

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Napomena: Broj učenika upisan prema podacima umjetničkih škola na kraju šk. god. 2009./2010. jer umjetničke škole obzirom na osobitost rada kasnije dostavljaju podatke.

Tablica 20.x Rekapitulacija troškova za nabavu i distribuciju besplatnih udžbenika za osnovne i prve razrede srednjih škola u RH u 2007.

Troškovi	Iznos
(1) Udžbenici za osnovne i srednje škole	386.303.175,06
(2) Ukupno nacionalne manjine	5.127.464,82
(3) Distribucija	17.907.217,07
(4) Dodatne narudžbe škola	1.944.085,94
UKUPNO (1+2+3+4)	411.281.942,89

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Dodatni podatci o broju djece u predškolskom obrazovanju nalaze se u izvješću, u dijelu *Obrazovanje, uključujući strukovnu poduku i usmjerenje*.

➤ **Točka 23. Dodatka Smjernicama (Posebne mjere zaštite – djeca izbjeglice i interno raseljena djeca)**

Tablica 21. Podatci o broju djece prognanika, izbjeglica i povratnika

Status djeteta	Godina						
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Prognanici RH	1.743	963	475	336	203	157	109
Povratnici RH	3.909	3.161	2.037	1.308	479	264	197
Izbjeglice BiH	520	376	259	182	97	73	52
Izbjeglice SRJ	183	166	128	115	102	89	72

Izbjeglice OST	27	25	21	19	16	14	14
Ukupno:	6.382	4.691	2.920	1.960	897	597	444

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva

Tablica 21.a Podatci o troškovima za prognanike

Vrsta troška	Godina					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
troškovi smještaja prognanika	137.345	38.998	13.034	5.613		
troškovi prijevoza prognanika	2.068.694	2.304.230	1.318.720	255.776		
troškovi školskih knjiga prognanika	305.050	410.500	87.300	121.850		
troškovi prijevoza na PPDS					22.277.834	33.416.750
Ukupno iznos u kn:	2.511.089	2.753.728	1.419.054	383.239	22.277.834	33.416.750

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva

Broj djece tražitelja azila i tražitelja azila uključenih u obrazovni sustav nalazi se u točki 13. ovog Dodatka.

➤ **Točka 24. Dodatka Smjernicama (*Posebne mjere zaštite – djeca u oružanim sukobima*)**

Vidjeti tekst Izvješća u dijelu koji se odnosi na djecu u oružanim sukobima.

Tablica 22. Korisnici prava na besplatne udžbenike po Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji

GODINA	BROJ KORISNIKA	UKUPNO ISPLACENO
2004.	13.856	11.178.246,99 kn
2005.	15.526	13.144.337,44 kn
2006.	17.343	17.662.253,28 kn
2007.	6.034	7.934.904,41 kn
2008.	3.227	4.643.337,56 kn
2009.	15.790	18.367.831,66 kn
UKUPNO	71.776	72.930.911,34 kn

Izvor: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Tablica 22.a Financiranje troškova pripremnih tečajeva za upis na visoka učilišta

GODINA	UKUPNO KORISNIKA	UKUPNO ISPLACENO
2007.	190	336.065,72 kn
2008.	166	299.372,00 kn
2009.	144	260.189,50 kn
2010.	26	34.569,00 kn
UKUPNO	526	930.196,22 kn

Izvor: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Tablica 22.b Pravo na dodjelu stipendije

Školska godina	UKUPNO KORISNIKA	ISPLAĆENI IZNOS
2006./2007.	2.972	9.039.400,00 kn
2007./2008.	7.045	41.785.200,00 kn
2008./2009.	10.222	61.307.000,00 kn
2009./2010.	10.265	63.721.400,00 kn
UKUPNO	30.504	175.853.000,00 kn

Izvor: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Tablica 22.c Ljetovanja djece hrvatskih branitelja slabijeg imovinskog statusa

GODINA	BROJ DJECE	BROJ VODITELJA	UKUPNO	ISPLAĆENI IZNOS
2004.	811	37	848	1.114.272,00 kn
2005.	784	43	827	1.093.124,00 kn
2006.	822	40	862	1.148.162,00 kn
2007.	744	35	779	1.154.951,75 kn
2008.	703	35	738	1.094.532,84 kn
UKUPNO	3.864	190	4.054	5.605.042,59 kn

Izvor: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Tablica 22.d Dječje radionice pri Centrima za psihosocijalnu pomoć

GODINA	UKUPNO RADIONICA	UKUPNO KORISNIKA
2004.	1.769	3.565
2005.	814	2.258
2006.	341	1.825
2007.	372	2.169
2008.	145	800
2009.	311	67
UKUPNO	3.752	10.684

Izvor: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Tablica 22.e Financijska potpora za programe udruga iz Domovinskog rata

GODINA	BROJ ODOBRENH PROGRAMA	UKUPNO ISPLAĆENO
2004.	7	2.530.000,00 kn
2005.	10	3.369.614,83 kn
2006.	11	3.572.000,00 kn
2007.	14	2.673.000,00 kn
2008.	20	2.769.000,00 kn
2009.	6	2.044.000,00 kn
2010.	12	1.991.000,00 kn
UKUPNO	80	18.948.614,83 kn

Izvor: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

➤ **Točka 26. Dodatka Smjernicama (Posebne mjere zaštite – gospodarsko izrabljivanje djece, uključujući i rad djece)**

Tablica 23. Prikaz povreda prekršajno sankcioniranih odredaba koje se odnose na malodobnike za razdoblje od 2004. do 1. travnja 2010. godine

ZAKON	POVREDA ZAKONSKE ODREDBE	BROJ PREKRSAJA
Zakon o radu	- sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme s malodobnom osobom u slučaju koji nije predviđen zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom	8
	- sklapanje ugovora o radu s malodobnom osobom, koji nisu sadržavali sve propisane podatke	13
	- zapošljavanje malodobnika (ukupno 97), bez pisanih odobrenja njihovih zakonskih zastupnika (roditelja)	74
	- poslodavac je sklopio ugovor o radu s malodobnim radnikom koji ne udovoljava posebnim uvjetima za zasnivanje radnog odnosa propisanim zakonom ili drugim propisom	2
	- uskrata prava malodobnim radnicima na korištenje stanke	4
	- uskrata prava malodobnim radnicima na korištenje dnevnog odmora	19
	- uskrata prava na tjedni odmor malodobnim radnicima (ukupno 37)	39
	- poslodavac nije malodobnom radniku utvrdio raspored godišnjeg odmora	1
	- poslodavac bez suglasnosti malodobnog radnika naplatio svoje potraživanje prema istom uskratom dijela njegove plaće	1
	- neuručivanje malodobnim radnicima (njih ukupno 127) prije početka rada pisanih potvrda o sklopljenim ugovorima o radu u slučajevima kad ugovori o radu nisu bili sklopljeni u pisanom obliku	87
	- neuručivanje troje malodobnih radnika primjeraka prijava na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje u roku od 15 dana od dana sklapanja ugovora o radu	3
	- zapošljavanje 7 malodobnih osoba mlađih od 15 godina	11
	- tri poslodavca 17 malodobnika mlađih od 15 godina života omogućili su bez prethodnog odobrenja inspektora rada, naplatno sudjelovanje u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih djela, odnosno na način, u opsegu i na poslovima koji ugrožavaju njihovo zdravlje, čudorednost, školovanje ili razvoj	5
	- dvanaest malodobnika bilo je zaposleno na poslovima koji mogu ugroziti njihovo zdravlje, čudorednost ili razvoj	13
	- trinaest poslodavaca zahtijevalo je od malodobnih radnika da rade duže od punog radnog vremena veći broj sati od zakonom određenog najdužeg trajanja takvog rada	15
	- neobavještanje inspektora rada o prekovremenom radu malodobnih radnika koji je trajao duže od 4 tjedna neprekidno	13
	- ukupno 73 malodobnih osoba radilo prekovremeno,	72
	- poslodavci malodobnim radnicima (ukupno 10) naredili rad u preraspodijeljenom punom radnom vremenu	6
	- 158 malodobnih osoba radilo kod ukupno 88 poslodavca noću, tj. između 19,00 sati uvečer i 7,00 sati ujutro idućeg dana u industriji, odnosno između 20,00 sati uvečer i 6,00 sati ujutro idućeg dana izvan industrije	125
	- poslodavci trinaestorici malodobnih radnika prilikom isplate plaća nisu uručili obračune plaća iz kojih je vidljivo kako su utvrđeni iznosi plaća	14
- poslodavac nije obrazložio ili dostavio otkaz malodobnom radniku	1	
- poslodavci osmorici malodobnih radnika nisu uručili obračune dugovane, a neisplaćene plaće	9	
- poslodavci nisu za dvoje malodobnih radnika nakon prestanka radnog odnosa vratili sve njihove isprave i primjerak odjava s obveznog mirovinskog i zdravstvenog osiguranja ili im nisu izdali potvrdu o vrsti poslova i trajanju radnog odnosa ili su im u toj potvrdi, osim podataka o vrsti poslova i trajanju radnog odnosa, naznačili nešto što bi malodobnim radnicima otežalo sklapanje ugovora o radu	2	
- poslodavci dvoje malodobnih radnika odbili su vratiti radnu knjižicu	2	
Zakon o državnom inspektoratu	- poslodavci nisu prijavili ukupno 113 malodobnih radnika na obvezno mirovinsko i/ili zdravstveno osiguranje ili ih nisu prijavili s prvim danom početka rada	135
	- jedan poslodavac nije dostavio inspektoratu rada potrebne podatke i dokumentaciju vezane uz rad malodobnika	3
	- jedan poslodavac nije izvršio rješenje inspektora rada koje se odnosi na zabranu određivanja noćnog rada malodobniku	2
Zakon o mirovinskom	- 7 poslodavaca podnijelo za malodobne radnike prijave nadležnom tijelu mirovinskog osiguranja po proteku zakonskog roka od 15 dana	9

osiguranju		
Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju	- 2 poslodavca podnijela za malodobne radnike prijave nadležnom tijelu zdravstvenog osiguranja po proteku zakonskog roka od 15 dana	5
Zakon o strancima	- 6 malodobnih radnika – stranih državljanina radilo bez radne dozvole za rad u RH	6
Zakon o evidencijama u oblasti rada	- jedan poslodavac je u odnosu na malodobnog radnika neuredno vodio evidenciju o plaćama	2
Zakon o minimalnoj plaći	- poslodavac nije malodobnom radniku isplatio zakonom propisani iznos minimalne plaće	1
UKUPNO		702

Izvor: Državni inspektorat

Tablica 23.a Pregled upravnih mjera donesenih u nadzorima u području zaštite malodobnika od 2004. godine do 1. travnja 2010. godine

ZAKON	POVREDA ZAKONSKE ODREDBE	BROJ RJEŠENJA
Zakon o radu	- zabrana zapošljavanja malodobnika mlađih od 15 godina	2
	- zabrana zapošljavanja malodobnika na poslovima koji mogu ugroziti njegovo zdravlje, čudorednost ili razvoj	6
	- zabrana poslodavcu da određuje prekovremeni rad malodobniku	45
	- zabrana rada malodobnika u preraspodijeljenom punom radnom vremenu	1
	- zabrana poslodavcu da određuje noćni rad malodobnicima kada takav rad nije prijeko potreban zbog više sile	99
	- zahtjev poslodavcu da ovlaštenu liječniku pregleda malodobnog posloprimca te da u nalazu i mišljenju ocijeni ugrožavaju li poslovi koje malodobnik obavlja njegovo zdravlje ili razvoj	1
Zakon o strancima	- nezakonito zapošljavanje malodobnog radnika – stranca	5
Zakon o Državnom inspektoratu	- nezakonito zapošljavanje malodobnih radnika	21
UKUPNO:		180

Izvor: Državni inspektorat

Tablica 23.b Pregled odobrenja inspektora rada

Pregled odobrenja inspektora rada za sudjelovanje malodobnih osoba mlađih od 15 godina uz naplatu u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela za razdoblje od 2004. godine do 1. travnja 2010. godine	
Broj zahtjeva zakonskih zastupnika (ukupno)	831
- broj odobrenih zahtjeva	773
- broj odbijenih ili odbačenih zahtjeva	58

Izvor: Državni inspektorat

➤ **Točka 27. Dodatka Smjernicama (Posebne mjere zaštite – seksualno iskorištavanje, zlostavljanje i trgovanje)**

Podatci o djeci žrtvama iz ovog područja nalaze se i u tablicama 9., 9.a – 9.l ovog Dodatka.

➤ **Točka 28. Dodatka Smjernicama (Posebne mjere zaštite – seksualno iskorištavanje, zlostavljanje i trgovanje)**

Tablica 24. Broj identificiranih žrtava trgovanja ljudima

BROJ DJECE ŽRTAVA TRGOVANJA LJUDIMA						
DRŽAVLJANI	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
RH						1 (po nacionalnosti Romkinja)
Bosne i Hercegovine	1		1		1	1
Bugarske	1					
Rumunjske		1				
UKUPNO:	2 + 2 (s navršenih 18. godina) = 4	1	1	0	1	2
						Ukupno: 9

Izvor: Ured za ljudska prava

Programi zaštite žrtava trgovanja djecom nalaze se u Izvješću u području *Drugi oblici izrabljivanja - trgovanje ljudima*, a obuka stručnjaka navedena je pod točkom 4. ovog Dodatka.

➤ **Točka 29. Dodatka Smjernicama (Posebne mjere zaštite – provođenje pravne zaštite za maloljetnike)**

Tablica 25. Djeca – počinitelji kaznenih djela (osobe do 14 godina)

2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
701	815	932	1.188	1.261	1.094

Izvor: Državno odvjetništvo RH

Tablica 25.a Maloljetni počinitelji kaznenih djela prema grupama kaznenih djela

	Ukupno	Kaznena djela protiv									
		života i tijela	slobode i prava čovjeka i građanina	vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	spolne slobode i spolnog ćudoređa	imovine	opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	sigurnosti platnog prometa i poslovanja	vjerdostojnosti isprava	javnog reda	ostala kaznena djela
Prijave											
2004.	2.731	143	56	476	32	1.696	90	39	67	103	29
2005.	2.630	134	60	409	40	1.659	89	46	56	106	31
2006.	2.830	135	92	411	48	1.747	81	77	67	128	44
2007.	3.191	304	81	317	40	2.077	84	26	60	154	48
2008.	3.419	463	99	214	51	2.191	93	26	45	185	52

2009.	3.188	525	94	188	46	1.936	93	32	37	169	68
Optužbe											
2004.	1.306	66	23	228	24	796	50	33	13	60	13
2005.	1.096	70	20	173	17	661	32	24	17	70	12
2006.	1.212	59	24	178	36	737	44	52	14	53	15
2007.	1.250	96	19	162	30	770	29	27	20	81	16
2008.	1.296	104	20	120	41	858	41	19	9	68	19
2009.	1.238	171	34	59	39	722	36	30	6	121	20
Osude											
2004.	963	42	18	190	18	560	46	27	10	43	9
2005.	855	56	11	140	13	505	27	24	14	56	9
2006.	974	52	12	136	26	600	33	47	13	41	14
2007.	968	63	14	131	22	599	22	24	15	64	14
2008.	958	69	8	100	32	618	38	18	9	49	17
2009.	987	138	28	48	28	576	32	25	5	91	16

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 25.b Prijavljeni maloljetni počinitelji prema grupama kaznenih djela, godinama starosti, spolu i vrsti odluke u 2008.

	Ukupno	Kaznena djela protiv									
		života i tijela	slobode i prava čovjeka i građanina	vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	spolne slobode i spolnog ćudoreda	imovine	opće sigurnost ljudi i imovine i sigurnosti prometa	sigurnost platnog prometa i poslovanja	vjero- do- stojnosti isprava	javnog reda	ostala kaznena djela
Ukupno	3.419	463	99	214	51	2191	93	26	45	185	52
žene	308	68	15	24	4	146	7	5	7	16	16
14 godina	668	116	8	9	15	459	22	3	3	26	7
žene	55	10	2	3	4	29	3	-	-	2	2
15 godina	803	115	17	23	7	549	11	9	12	46	14
žene	97	31	-	1	-	47	1	4	2	5	6
16 godina	961	109	34	70	15	604	29	7	10	66	17
žene	71	17	7	4	-	30	-	-	2	7	4
17 godina	987	123	40	112	14	579	31	7	20	47	14
žene	85	10	6	16	-	40	3	1	3	2	4
Podnesen prijedlog za izricanje sankcije	1.076	109	14	76	27	679	37	19	9	90	16
Bez provođenja pripremnog postupka	275	44	6	22	1	171	8	1	5	11	6
Nakon pripremnog postupka	801	65	8	54	26	508	29	18	4	79	10

Postupak nije pokrenut	2.087	325	76	123	11	1345	50	7	34	82	34
Razlozi svrhovitosti	1.758	292	45	80	4	1164	48	4	26	68	27
Beznačajno djelo	120	5	5	41	-	60	-	-	7	-	2
Postoje okolnosti koje isključuju krivnju ili kazneni progon	77	9	8	-	2	56	1	-	-	1	-
Ne postoji sumnja	100	12	12	1	5	54	1	-	1	11	3
Nije kazneno djelo	32	7	6	1	-	11	-	3	-	2	2
Pripremni postupak obustavljen	256	29	9	15	13	167	6	-	2	13	2
Razlozi svrhovitosti	120	5	3	9	7	89	1	-	2	4	-
Nema dokaza	96	16	3	5	5	57	4	-	-	5	1
Državni odvjetnik odustao	22	4	1	1	1	11	-	-	-	4	-
Ostali razlozi	18	4	2	-	-	10	1	-	-	-	1
Mjere tijekom pripremnog postupka	41	3	-	1	3	27	3	-	-	4	-
Nadzor centra za socijalnu skrb	19	2	-	-	1	10	2	-	-	4	-
Privremeni smještaj u ustanovu socijalne skrbi	22	1	-	1	2	17	1	-	-	-	-

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 25.c Prijavljeni maloljetni počinitelji prema grupama kaznenih djela, godinama starosti, spolu i vrsti odluke u 2009.

	Ukupno	Kaznena djela protiv									
		života i tijela	slobode i prava čovjeka i građanina	vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	spolne slobode i spolnog čudoreda	imovine	opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	sigurnost platnog prometa poslovanj	vjero-dos-tojnosti isprava	javnog reda	ostala kaznena djela
Ukupno ukupno	3.188	525	94	188	46	1936	93	32	37	169	68
ženske	247	51	15	14	4	133	3	-	-	11	16
14 godina ukupno	612	129	18	8	10	384	11	2	2	32	16
ženske	64	18	6	1	1	35	-	-	-	-	3
15 godina ukupno	733	129	24	19	7	454	21	11	9	42	17
ženske	70	17	4	2	-	34	1	-	-	5	7
16 godina ukupno	939	140	27	61	16	575	32	11	10	52	15
ženske	60	9	1	6	1	36	1	-	-	3	3
17 godina ukupno	904	127	25	100	13	523	29	8	16	43	20
ženske	53	7	4	5	2	28	1	-	-	3	3
Podnesen prijedlog za izricanje sankcije	955	138	31	51	21	575	29	18	4	69	19
Bez provođenja pripremnog postupka	238	36	7	21	-	141	6	-	3	13	11

Nakon pripremnog postupka	717	102	24	30	21	434	23	18	1	56	8
Postupak nije pokrenut	2.030	354	58	119	14	1263	55	9	32	82	44
Razlozi svrhovitosti	1720	323	41	71	9	1081	52	3	29	75	36
Beznačajno djelo	110	4	1	41	1	55	-	-	1	1	6
Postoje okolnosti koje isključuju krivnju ili kazneni progon	78	6	7	1	-	61	-	-	-	3	-
Ne postoji sumnja	90	19	5	4	2	54	1	1	2	2	-
Nije kazneno djelo	32	2	4	2	2	12	2	5	-	1	2
Pripremljeni postupak obustavljen	203	33	5	18	11	98	9	5	1	18	5
Razlozi svrhovitosti	84	12	2	2	4	52	1	3	-	6	2
Nema dokaza	65	10	-	2	5	33	3	1	-	10	1
Državni odvjetnik odustao	32	8	1	5	2	6	5	1	1	1	2
Ostali razlozi	22	3	2	9	-	7	-	-	-	1	-
Mjere tijekom pripremnog postupka	40	4	2	1	-	31	-	-	-	1	1
Nadzor centra za socijalnu skrb	20	2	1	-	-	16	-	-	-	1	-
Privremeni smještaj u ustanovu socijalne skrbi	20	2	1	1	-	15	-	-	-	-	1

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 25.d Optuženi maloljetni počinitelji prema grupama kaznenih djela, godinama starosti, spolu i vrsti odluke u 2008.

	Ukupno	Kaznena djela protiv									
		života i tijela	slobode i prava čovjeka i građanina	vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	spolne slobode i spolnog ćudoreda	imovine	opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	sigurnosti platnog prometa i poslovanja	vjeredostojnosti isprava	javnog reda	ostala kaznena djela
Ukupno	1.296	104	20	120	41	855	41	19	9	68	19
žene	70	13	-	12	1	29	4	1	1	5	4
14 godina	240	19	-	4	15	175	4	2	1	19	1
žene	14	1	-	1	-	10	1	-	-	1	-
15 godina	280	15	3	16	7	207	4	7	-	17	4
žene	15	1	-	5	-	6	-	1	-	-	2
16 godina	363	33	5	39	10	236	11	4	1	15	9
žene	17	7	-	3	-	4	1	-	-	-	2
17 godina	413	37	12	61	9	237	22	6	7	17	5
žene	24	4	-	3	1	9	2	-	1	4	-
Izrečene sankcije	958	69	8	100	32	618	38	18	9	49	17

Obustavljen postupak	338	35	12	20	9	237	3	1	-	19	2
Državni odvjetnik odustao od prijedloga za izricanje sankcije	179	20	6	8	4	121	1	-	-	17	2
Razlozi svrhovitosti	107	4	5	10	3	83	1	-	-	1	-
Postoje okolnosti koje isključuju krivnju ili kazneni progon	10	2	-	-	1	6	1	-	-	-	-
Nema dokaza da je maloljetnik počinio kazneno djelo	38	6	1	2	1	26	-	1	-	1	-
Ostali razlozi	4	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Mjere tijekom pripremnog postupka	37	4	1	-	2	27	-	-	-	2	1
Nadzor centra za socijalnu skrb	21	4	1	-	1	14	-	-	-	1	-
Privremeni smještaj u ustanovu socijalne skrbi	16	-	-	-	1	13	-	-	-	1	1

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 25.e Optuženi maloljetni počinitelji prema grupama kaznenih djela, godinama starosti, spolu i vrsti odluke u 2009.

	Ukupno	Kaznena djela protiv									
		života i tijela	slobode i prava čovjeka i građanina	vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	spolne slobode i spolnog čudoređa	imovin	opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	sigurnosti platnog prometa i poslovanja	vjerodostojnosti isprava	javnog reda	ostala kaznena djela
Ukupno	1.238	171	34	59	39	722	36	30	6	121	20
ženske	66	16	2	5	1	35	1	1	-	2	3
14 godina	210	21	2	4	8	144	10	2	1	14	4
ženske	15	1	-	2	-	11	-	-	-	-	1
15 godina ukupno	269	42	5	3	4	158	5	8	-	37	7
ženske	19	8	-	-	-	7	-	1	-	2	1
16 godina ukupno	361	45	12	17	14	212	9	11	2	35	4
ženske	17	3	-	1	1	11	-	-	-	-	1
17 godina ukupno	398	63	15	35	13	208	12	9	3	35	5
ženske	15	4	2	2	-	6	1	-	-	-	-
Izrečene sankcije	987	138	28	48	28	576	32	25	5	91	16
Obustavljen postupak	251	33	6	11	11	146	4	5	1	30	4
Državni odvjetnik odustao od prijedloga za izricanje sankcije	91	7	4	1	6	55	1	2	1	12	2
Razlozi svrhovitosti	94	9	1	8	3	61	2	-	-	9	1
Postoje okolnosti koje	4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1

isključuju krivnju ili kazneni progon											
Nema dokaza da je maloljetnik počinio kazneno djelo	60	16	1	2	2	29	1	3	-	6	-
Ostali razlozi	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Mjere tijekom pripremnog postupka	41	1	1	3	5	28	-	2	-	1	-
Nadzor centra za socijalnu skrb	20	1	-	2	1	13	-	2	-	1	-
Privremeni smještaj u ustanovu socijalne skrbi	21	-	1	1	4	15	-	-	-	-	-

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 25.f Osuđeni maloljetni počinitelji prema grupama kaznenih djela, ranijim osudama, starosti, spolu, sudioništvu, aktivnosti i obiteljskim prilikama u 2008.

	Ukupno	Kaznena djela protiv									
		života i tijela	slobode i prava čovjeka i građanina	vrijednosti zaštićenih među narodnim pravom	spolne slobode i spolnog čudoreda	imovine	opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	sigurnosti platnog prometa i poslovanja	vjerodostojnosti isprava	javnog reda	ostala kaznena djela
Ukupno	958	69	8	100	32	618	38	18	9	49	17
žene	59	7	-	10	1	28	2	1	1	5	4
Ranije osude	78	5	1	11	-	54	2	-	1	2	2
Za istovrsna djela	44	-	-	4	-	38	-	-	-	1	1
Za druga djela	30	5	1	7	-	12	2	-	1	1	1
Za istovrsna i druga djela	4	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Starost											
14 godina ukupno	181	13	-	4	14	126	3	2	1	17	1
žene	12	1	-	1	-	9	-	-	-	1	-
15 godina ukupno	209	11	2	13	4	155	3	7	-	10	4
žene	14	1	-	4	-	6	-	1	-	-	2
16 godina ukupno	277	24	2	32	7	177	11	4	1	10	9
žene	13	3	-	3	-	4	1	-	-	-	2
17 godina ukupno	291	21	4	51	7	160	21	5	7	12	3
žene	20	2	-	2	1	9	1	-	1	4	-
Kazneno djelo počinio											
Sam	419	46	7	75	20	192	32	3	6	21	17
U sudioništvu	539	23	1	25	12	426	6	15	3	28	-
Aktivnost											
Aktivni – obavljaju zanimanje	256	10	3	32	6	173	10	1	5	11	5
U obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	52	3	1	6	2	35	2	1	-	2	-
Osobe bez zanimanja	75	3	1	9	1	52	3	-	1	3	2
Ostala zanimanja	47	1	-	12	2	26	2	-	1	2	1
Nepoznato	82	3	1	5	1	60	3	-	3	4	2
Neaktivni	702	59	5	68	26	445	28	17	4	38	12

Učenici	681	57	5	68	25	431	27	16	4	37	11
Nesposobni za rad i ostali uzdržavani	6	2	-	-	1	2	-	-	-	-	1
Nepoznato	15	-	-	-	-	12	1	1	-	1	-
Obiteljske prilike	958	69	8	100	32	618	38	18	9	49	17
Žive s roditeljima	900	65	8	96	27	579	36	18	9	47	15
S oba roditelja	618	41	6	59	20	392	30	14	7	38	11
Samo s ocem	56	4	1	6	3	33	3	-	2	3	1
Samo s majkom	226	20	1	31	4	154	3	4	-	6	3
Ne žive s roditeljima	58	4	-	4	5	39	2	-	-	2	2
Žive s rodbinom i drugim osobama	26	2	-	3	2	17	1	-	-	-	1
Žive sami	3	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-
U odgojnoj ustanovi i ustanovi socijalne skrbi	29	2	-	1	3	20	1	-	-	1	1
Izvanbračno rođeni	103	10	-	8	2	74	1	2	2	3	1

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 25.g Osuđeni maloljetni počinitelji prema grupama kaznenih djela, ranijim osudama, starosti, spolu, sudioništvu, aktivnosti i obiteljskim prilikama u 2009.

	Ukupno	Kaznena djela protiv									
		života i tijela	slobode i prava čovjeka i građanina	vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	spolne slobode i spolnog ćudoređa	imovine	opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	vjerodostojnosti isprava	javnog reda	ostala kaznena djela
Ukupno	987	138	28	48	28	576	32	25	5	91	16
ženske	54	13	1	5	1	29	1	1	-	1	2
Ranije osude	111	17	1	5	4	75	-	2	1	5	1
Za istovrsna djela	50	4	1	2	-	43	-	-	-	-	-
Za druga djela	49	10	-	3	4	25	-	2	1	3	1
Za istovrsna i druga djela	12	3	-	-	-	7	-	-	-	2	-
Starost											
14 godina	174	18	2	3	8	118	8	2	1	11	3
ženske	9	1	-	2	-	6	-	-	-	-	-
15 godina	207	31	4	1	3	125	4	5	-	28	6
ženske	16	7	-	-	-	6	-	1	-	1	1
16 godina	293	40	10	15	9	170	9	10	2	25	3
ženske	17	3	-	1	1	11	-	-	-	-	1
17 godina	313	49	12	29	8	163	11	8	2	27	4
ženske	12	2	1	2	-	6	1	-	-	-	-
Kazneno djelo počinio											
Sam	415	78	22	38	15	190	18	8	3	27	16
U sudioništvu	572	60	6	10	13	386	14	17	2	64	-
Aktivnost											
Aktivni – obavljaju zanimanje	243	28	6	14	5	149	9	9	2	16	5
U obrtu i pojedinačnoj	51	6	1	3	1	31	1	3	-	4	1

proizvodnji											
Osobe bez zanimanja	43	5	2	4	-	25	2	-	1	4	-
Ostala zanimanja	42	5	-	2	1	20	4	5	-	3	2
Nepoznato	107	12	3	5	3	73	2	1	1	5	2
Neaktivni	744	110	22	34	23	427	23	16	3	75	11
Učenici	717	109	21	30	23	411	21	16	3	73	10
Nesposobni za rad i ostali uzdržavani	4	-	-	2	-	1	-	-	-	-	1
Nepoznato	23	1	1	2	-	15	2	-	-	2	-
Obiteljske prilike											
Žive s roditeljima											
S oba roditelja	641	94	15	27	16	365	23	21	1	72	7
Samo s ocem	52	7	2	4	1	29	1	-	1	5	2
Samo s majkom	222	29	10	13	6	137	6	3	2	10	6
Ne žive s roditeljima											
Žive s rodbinom i drugimosobama	39	3	1	3	2	25	1	1	1	1	1
Žive sami	9	-	-	1	1	5	-	-	-	2	-
U odgojnoj ustanovi i ustanovi socijalne skrbi	24	5	-	-	2	15	1	-	-	1	-
Izvanbračno rođeni	114	11	1	3	4	85	1	-	2	5	2

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 25.h Osuđeni maloljetni počinitelji prema izrečenim kaznenim sankcijama

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Kaznene sankcije						
Ukupno	963	855	974	968	958	987
Stariji maloljetnici	635	576	643	617	568	606
Maloljetnički zatvor	7	14	12	14	9	12
8 – 10 godina	1	-	-	1	-	-
5 – 8 godina	1	1	-	-	1	-
3 – 5 godina	1	-	-	2	3	1
2 – 3 godine	-	-	-	1	-	1
do 2 godine	4	13	12	10	5	10
Pridržaj maloljetničkog zatvora	51	47	58	50	52	50
Odgojne mjere						
Sudski ukor	40	31	32	41	29	30
Posebne obveze	229	212	247	224	190	230
Upućivanje u centar za odgoj	13	13	13	14	15	23
Pojačana briga i nadzor	246	198	239	227	223	206
Pojačana briga i nadzor uz dnevni boravak u odgojnoj ustanovi	11	11	6	3	5	8
Upućivanje u odgojnu ustanovu	19	30	14	24	13	17

Upućivanje u odgojni zavod	14	19	21	17	31	29
Upućivanje u posebnu odgojnu ustanovu	5	1	1	3	1	1
Mladi maloljetnici	328	279	331	351	390	381
Odgojne mjere	328	279	331	351	390	381
Sudski ukor	29	15	24	18	34	20
Posebne obveze	80	83	85	81	115	124
Upućivanje u centar za odgoj	3	9	9	5	10	10
Pojačana briga i nadzor	156	107	142	167	170	156
Pojačana briga i nadzor uz dnevni boravak u odgojnoj ustanovi	9	5	10	9	9	12
Upućivanje u odgojnu ustanovu	29	42	42	36	34	34
Upućivanje u odgojni zavod	17	15	15	26	16	21
Upućivanje u posebnu odgojnu ustanovu	5	3	4	9	2	4
Sigurnosne mjere						
Ukupno	88	87	106	64	69	47
Ranije osude						
Ukupno	33	44	73	67	78	111
Za istovrsna djela	17	26	39	37	44	50
Za druga djela	15	11	28	24	30	49
Za istovrsna i druga djela	1	7	6	6	4	12

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 25.i Vrsta sankcija izrečenih maloljetnicima zbog počinjenih kaznenih djela

VRSTA SANKCIJE	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Izvanzavodske	858	699	747	811	824	868
Zavodske	100	92	100	124	113	114
Maloljetnički zatvor	15	14	14	13	11	15
Pridržaj maloljetničkog zatvora	67	53	58	55	55	47
UKUPNO:	1.040	858	919	1.003	1.003	1.044

Izvor: Državno odvjetništvo RH, Ministarstvo pravosuđa

Tablica 25.j Selekcija primjenom načela svrhovitosti u RH

	Ukupno odluke povodom prijave	Od toga svrhovitost
2004.	3.195	1.544 48,3%
2005.	3.243	1.494 46,00%
2006.	3.425	1.681 49,1%
2007.	3.877	1.975 50,9%
2008.	3.855	1.925 50,0%
2009.	3.659	1.837 50,2%

Izvor: Državno odvjetništvo RH, Ministarstvo pravosuđa

Tablica 25.k Kriminalni povrat maloljetnika u RH

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Prijavljeno	3.272	3.275	3.626	3.950	3.896	3.574
Ranije prijavljeni	1.036	1.055	1.052	1.177	1.401	1.149
Ranije sankcije	297	403	486	353	640	378

Izvor: Državno odvjetništvo RH

- **Točka 30. Dodatka Smjernicama (Posebne mjere zaštite – djeca lišena slobode, uključujući bilo koji oblik pritvora, zatvaranja ili smještanja u ustanove skrbi)**

Tablica 26. Kaznionica u Požegi - Odjel za izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora

GODINA	BROJ maloljetnih OSOBA	PROSJEČNO TRAJANJE BORAVKA
2004.	3	9,1 mjesec
2005.	-	-
2006.	1	12 mjeseci
2007.	5	5,2 mjeseci
2008.	-	-
2009.	1	6 mj. 10 dana

Izvor: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 26.a Odgojni zavod u Požegi

GODINA	BROJ MALOLJETNICA	PROSJEČNO TRAJANJE ODGOJNE MJERE IZRAŽENO U MJJESECIMA
2005.	7	14,5
2006.	5	14
2007.	2	10
2008.	8	12,5
2009.	5	12

Izvor: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 26.b Odgojni zavod u Turopolju

Broj maloljetnika na izvršavanju odgojne mjere u Odgojnom zavodu:	
2004. godina –	25
2005. godina –	21
2006. godina –	22
2007. godina –	42
2008. godina –	30 (3 mlt. su još na izvršavanju odgojne mj.)
2009. godina –	32 (16 mlt. je još na izvršavanju odgojne mj.)
Prosječno trajanje odgojne mjere u Odgojnom zavodu (u mjesecima):	
2004. godina –	22,5
2005. godina –	21,1
2006. godina –	19,6

2007. godina – 17,5

2008. godina – 15,4

2009. godina – 11,8

Izvor: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 26.c Trajanje pritvora 2005.

Trajanje pritvora	maloljetni pritvorenici	
	m	ž
do 1 mjesec	8	0
od 1 do 3 mjeseca	5	0
od 3 do 6 mjeseci	3	0
od 6 do 12 mjeseci	0	0
od 12 do 18 mjeseci	0	0
od 18 do 24 mjeseca	0	0
od 24 do 30 mjeseci	0	0
preko 30 mjeseci	0	0

Izvor: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 26.d Trajanje pritvora 2006.

Trajanje pritvora	maloljetni pritvorenici	
	m	ž
do 1 mjesec	4	0
od 1 do 3 mjeseca	5	0
od 3 do 6 mjeseci	2	0
od 6 do 12 mjeseci	2	0
od 12 do 18 mjeseci	0	0
od 18 do 24 mjeseca	0	0
od 24 do 30 mjeseci	0	0
preko 30 mjeseci	0	0

Izvor: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 26.e Trajanje pritvora 2007.

TRAJANJE PRITVORA PRITVORENIKA NA DAN 31.12.2007.		
Trajanje pritvora	maloljetni pritvorenici	
	m	ž
do 1 mjesec	4	0
od 1 do 3 mjeseca	2	0
od 3 do 6 mjeseci	6	0
od 6 do 12 mjeseci	0	0
od 12 do 18 mjeseci	0	0
od 18 do 24 mjeseca	0	0
od 24 do 30 mjeseci	0	0
preko 30 mjeseci	0	0

Izvor: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 26.f Trajanje pritvora 2008.

TRAJANJE PRITVORA MALOLJETNIH PRITVORENIKA NA DAN 31.12.2008.		
Trajanje pritvora	maloljetni pritvorenici	
	m	ž
do 1 mjesec	8	0
od 1 do 3 mjeseca	9	0
od 3 do 6 mjeseci	1	0
od 6 do 12 mjeseci	0	0
od 12 do 18 mjeseci	0	0
od 18 do 24 mjeseca	0	0
od 24 do 30 mjeseci	0	0
preko 30 mjeseci	0	0

Izvor: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 26.g Trajanje pritvora 2009.

Trajanje pritvora	maloljetni pritvorenici	
	m	ž
do 1 mjesec	1	0
od 1 do 3 mjeseca	5	0
od 3 do 6 mjeseci	4	0
od 6 do 12 mjeseci	0	0
od 12 do 18 mjeseci	0	0
od 18 do 24 mjeseca	0	0
od 24 do 30 mjeseci	0	0
preko 30 mjeseci	0	0

Izvor: Ministarstvo pravosuđa

Podatci oko broja ustanova za mlade od 18 prekršitelje Kaznenog zakona nalaze se u tekstu Izvješća u području *Djeca lišena slobode*.